

vergunningen. In de SOK, die vervolgens is getekend, staan afspraken over welke onderdelen door HHNK worden meegenomen met de dijkversterking en onder welke voorwaarden. Deze overeenkomst is nodig om de gemeentelijke wens van een fiets- voetpad mee te kunnen nemen in de procedures. Uiteindelijk moeten de procedures nog worden doorlopen en de vergunningen worden aangevraagd. Het is een belangrijke stap, maar er moet ook nog heel veel gebeuren.

Woonbeleving van bewoners

- n. [redacted] heeft tijdens bij de Adviesgroep op 28 januari 2015 ingebracht om ook woonbeleving in het MER mee te nemen.
- o. Het collectief heeft de KES aangevuld en geretourneerd naar [redacted]. Voor het collectief zijn de KES en het MER aan elkaar gelinkt, de wensen worden hierin meegenomen.
- p. [redacted] in de planvorming wordt nooit het woord 'woongebied' gebruikt, alleen gebruiksgebied. Collectief vraagt aandacht voor het woongebied en de woonbeleving van hun deel van de Westerdijk. Woningen zijn ingeklemd tussen drukke doorgaande weg aan de voorzijde en een wandelpad aan de achterzijde. Het versterken van recreatie op de Westerdijk heeft negatieve gevolgen voor de woonbeleving van de bewoners.
- q. [redacted]. De bewoners [redacted] zijn direct betrokkenen, willen zodoende ook direct en proactief betrokken worden bij de planvorming.
- r. [redacted] overlast door hangjongeren is heel concreet. Ook de schouwburg en eigenaar van Brasserie 't Hop hebben aangegeven veel overlast te hebben. Het Collectief is voorstander van een natuurlijke groene dijk, een wandelgebied.
- s. De VVD heeft in de raadsvergadering een motie ingediend om budgettair een voorschot te doen t.b.v. handhaving bij overlast op de Westerdijk, als beheersmaatregel. Dit is door de raad afgewezen. [redacted] de raad vindt het te voorbarig om nu al geld te reserveren voor evt. handhaving bij overlast door hangjongeren op de Westerdijk. De motie is niet aangenomen; maar, zoals wethouder Tap tijdens die raadsvergadering ook aangaf, vindt het college eventuele overlast ook een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van de plannen.
- t. [redacted] dat is te laat, dan is het kwaad al geschiet. [redacted] vult aan: er is nu al overlast, en in het ontwerp worden meer kansen gecreëerd voor hangjongeren. Houd daarom in het ontwerp rekening met de opties voor hangjongeren - minimaliseer deze. Een pad van vijf meter breed trekt overlast naar zich toe. Het grootste probleem van het Collectief is het fiets-voetpad.
- u. [redacted]. Tijdens de bewonersavonden van 2 en 3 juli 2014 zijn de ideeën van de gemeente gepresenteerd. Vervolgens konden de bewoners daarop reageren. Uit de schriftelijke en mondelinge reacties op die avonden is niet expliciet naar voren gekomen dat er een grote groep bewoners tegen het fiets-voetpad was. Integendeel, de ideeënbus liet ook positieve reacties van bewoners aan de Westerdijk op de plannen zien. [redacted] in het grote geheel valt een kleine groep bewoners niet op. [redacted] Daar was de gemeente zich van bewust, vandaar dat 2 juli specifiek bedoeld was voor de bewoners aan de Westerdijk. Uiteindelijk is het belangrijk dat de gemeenteraad, op het moment dat zij hun standpunt innemen of daar over beslissen, goed op de hoogte is van de mening van belanghebbenden. Omdat het Collectief meermaals hun stem hebben laten horen richting de gemeenteraad, was deze goed op de hoogte van hun standpunt.

Afspraken

1. Contactgegevens van [redacted] en [redacted] worden gedeeld met bewonerscollectief. Vragen kunnen direct worden gesteld per e-mail of telefoon, verzameld via secretariaat van het Bewonerscollectief;
2. Gemeente en HHNK kunnen zonodig worden uitgenodigd bij vergaderingen van het Collectief voor uitleg of toelichting;
3. Proactieve houding van de gemeente t.a.v. het delen van informatie over de voortgang van de projecten.

5. **Procedures en planning HHNK**

- a. [redacted] opdracht van HHNK is een veilige dijk in 2021, onder de condities 'sober, robuust en doelmatig', waarbij draagvlak een belangrijke factor is. In september wordt een besluit van de minister verwacht. Na gunning van het werk wordt er door de alliantie (HHNK+aannemer) en gemeente het ontwerp verder uitgewerkt. De stappen zijn in onderstaand schema weergegeven.

periode*	Fase	HHNK
Nu-eind 2015	Planfase	Afronden planproducten (PP, vergunningen, MER) + Dagelijks bestuur stelt ontwerp projectplan vast
jan-feb 2016	Communicatie, inspraak voor een ieder	
feb-april 2016	Inspraak + inwinnen advies Commissie voor de m.e.r.	Verwerken reacties, Nota van beantwoording
Medio-eind 2016	Bestuurlijke vaststelling + goedkeuring van het projectplan door Gedeputeerde Staten	Algemeen bestuur: Vaststellen projectplan + beslissing op de ingediende zienswijzen
Eind 2016-Medio 2017	Beroepsfase (alleen voor belanghebbenden die voorafgaand een zienswijze hebben ingediend)	

- b. [redacted] hoopt dat het proces niet gaat eindigen bij de Raad van State.
- c. [redacted] vraagt of er een mogelijkheid bestaat dat HHNK besluit het fiets-voetpad niet mee te nemen met de dijkversterking.
- [redacted] In de SOK hebben de gemeente en HHNK duidelijke afspraken gemaakt over het meenemen van de het fiets- voetpad.

Pagina
42

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0034139

Pagina
7 van 10

Datum
24 juni 2015

█ vult aan: HHNK is een functionele, faciliterende overheid met beperkte taak die het zo goed mogelijk tracht uit te voeren. Meekoppelwensen kunnen worden meegenomen met de dijkversterking. Het draagvlak voor die wensen, moet een gemeente afzonderlijk bepalen door een brede belangenafweging in de gemeenteraad. Op basis van een raadsbesluit kan HHNK afspraken maken over meekoppelwensen en deze vastleggen in een SOK.

- d. █ Indien de minister besluit om vervolgonderzoek te doen, bestaat de kans dat de dijkverhoging (taludverflauwing) bij de Westerdijk niet meer nodig is. Het fiets-voetpad kan dan ook niet gerealiseerd worden. Gaat de gemeente dan alsnog door met de procedure om een fiets-voetpad achterlangs de huizen te realiseren?
Persoonlijk verwacht █ dat de plannen dan niet doorgaan.

6. Zienswijzen Waterprogramma

█ geeft een toelichting op het Waterprogramma (2016-2021). Het Waterprogramma is het inhoudelijke koersdocument voor HHNK, waarin HHNK zijn beleid op het gebied van het watersysteembeheer en de waterveiligheid voor de komende zes jaar kenbaar maakt. Het vormt voor een groot deel de basis voor het meerjarenplan, de begroting en de ambities.

In het Waterprogramma staan vijf maatschappelijke effecten centraal:

1. Waterveiligheid
2. Wateroverlast
3. Watertekort
4. Schoon water
5. Crisisbeheersing

De zienswijzen op het Waterprogramma van het Bewonerscollectief gaan in op de zaken gelinkt aan het HWBP2 project Markermeerdijken; waterveiligheid.

Het Waterprogramma 2016-2021 is anders dan de voorgaande edities tot stand gekomen. De inhoud is dit keer samen met belanghebbenden bepaald en afgestemd op het meerjarenplan. Door middel van workshops en Watertafelbijeenkomsten met belanghebbenden zijn veel goede ideeën en nieuwe plannen ontstaan. In de periode januari – februari 2015 konden zienswijzen op het Waterprogramma worden ingebracht. Met zoveel mogelijk belanghebbende/groep bewoners die een zienswijze heeft ingediend, wordt een gesprek gevoerd. Dit om evt. achterliggende vragen naar boven te halen.

De zienswijzen komen integraal terug in de integrale nota van beantwoording. Ook het verslag van het gesprek wordt hieraan toegevoegd, evenals de toezeggingen of extra antwoorden en de aanpassingen op het Waterprogramma.

Het Waterprogramma is zelfbindend voor HHNK. Belanghebbenden kunnen bezwaar maken, maar niet in beroep gaan.

- a. Het Bewonerscollectief heeft 16 juni een reactie ontvangen op de ingediende zienswijze. █
█ vraagt of er nog vragen zijn n.a.v. deze brief.
- b. █ geeft aan dat de bewoners zich hier niet op hebben voorbereid en vraagt of men dat op zeer korte termijn mag doen.

Afspraak

Het Bewonerscollectief krijgt de mogelijkheid om op zeer korte termijn (uiterlijk 15 juli) de aanvullende vragen of opmerkingen op de brief – gebundeld – per e-mail naar dhr. Schrijver te sturen. Het collectief

Pagina
43

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0034139

Pagina
8 van 10

Datum
24 juni 2015

ontvangt vervolgens een ontvangstbevestiging, maar geen inhoudelijke reactie meer. De concept nota van beantwoording volgt begin september.

- c. blijven de informele zwemplekken behouden?
 de provincie gaat over de zwemplekken en waterkwaliteit.
- d. blijft de steiger behouden?
 de gemeente is eigenaar van de steiger, deze is aangelegd op verzoek van de bewoners. De gemeente heeft op dit moment geen plannen deze steiger weg te halen.
 alle voorzieningen die er zijn, komen na de dijkversterking terug. Dit geldt voor de steiger, en ook voor de blusdam. Natuurlijk ontstane strandjes komen niet gegarandeerd terug.
- e. voor het beoogd fiets-voetpad is verlichting nodig. In hoeverre wordt dit meegenomen in het MER?
 Dit zal worden nagevraagd bij de MER specialisten. **Ad1.**
 vult aan: beleid van HHNK is minimale verlichting op de dijk, en alleen wanneer het de veiligheid ten goede komt.
 of, en waar lantaarnpalen worden geplaatst, zijn zaken voor de gemeente.

7. Rondvraag

- vraagt naar de luwtemaatregelen.
 het project Luwtemaatregelen wordt geleid door RWS. De eilanden zijn voorzien 3-4 kilometer vanaf de kust in het Markermeer. De projecten dijkversterking en Luwtemaatregelen onderhouden contact t.a.v. grondgebruik.
- de dijk is afgekeurd op hoogte, maar de waterdiepte is hier slechts 20 cm. Waarom moet de dijk dan 5 meter worden verbreed?
 het gaat om uitzonderlijke omstandigheden, met een 1/10.000ste kans, van extreem hoog water in het Markermeer. Tegen deze omstandigheden moeten de dijken bestand zijn.
 hier komen wij op terug. **Ad2.**
- er wordt geklaagd over waterplanten op de bodem van het Markermeer. Wat gaat de gemeente hier aan doen?
 deze zomer worden waterplanten in het Hoornse Hop voor het eerst gemaaid. Het gaat nog om een beperkt aantal hectare, i.s.m. andere gemeenten en de provincie. Verzoek om overlast van waterplanten te melden via de website van de [gemeente Hoorn](#).
- de oude originele dijk loopt voor de huizen langs. De huizen staan in wezen op een verhoging, een vooroever. Deze biedt toch de bescherming? En wat dan die de dijk die is afgekeurd?
 hier komen wij op terug. **Ad3.**

sluit de vergadering om 21:15 uur.

wordt bedankt voor de gastvrijheid.

Pagina
44

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0034139

Pagina
9 van 10

Datum
24 juni 2015

Aanvullingen op het verslag, 14 juli 2015:

Ad1: er is bewust voor gekozen om nergens verlichting mee te nemen in de MER. Dit komt enerzijds voort uit de functie van het fiets-voetpad (recreatief) en anderzijds de effecten van verlichting op natuur.

Ad2:

In normale omstandigheden is er inderdaad een beperkte waterdiepte. De conclusie is dan ook dat in de normale omstandigheden het water niet over de dijk heen slaat.

De nieuw aan te leggen dijk ontwerpen wij voor een periode van 50 jaar, en niet voor de normale omstandigheden maar voor omstandigheden die met een kans van 1/10.000 voorkomen. Deze norm waar we rekening mee moeten houden is opgenomen in de Waterwet.

Bij het ontwerpen van de dijk wordt rekening gehouden met het verschil tussen de normale omstandigheden en de extreme omstandigheden. Daarnaast wordt rekening gehouden met onzekerheden in de toekomst, zoals kruindaling, zeespiegelstijging, hogere golven etc. De dijk moet voor 50 jaar worden aangelegd. De combinatie: extreme omstandigheden en aanleg voor 50 jaar zorgen ervoor dat er in het ontwerp rekening gehouden wordt met een waterstand die ongeveer een meter hoger kan zijn dan de normale omstandigheden.

Bij deze maatgevende omstandigheden is de kruinhoogte van de dijk niet voldoende hoog, er komt meer water over de dijk dan toegestaan.

Het aanpassen van de dijk, en daarmee de hoogte weer op orde krijgen kan op verschillende manieren worden uitgevoerd.

- Dijk verhogen, taludhelling gelijk houden aan de bestaande helling.
- Dijkhoogte gelijk houden aan de bestaande hoogte, taludhelling verflauwen.
- Dijkhoogte gelijk houden aan de bestaande hoogte, andere / ruwere steenbekleding aanbrengen.
- Dijkhoogte gelijk houden aan de bestaande hoogte, buitendijks een berm aanleggen, die de golven breekt.
- Etc.

Vanuit de omgeving is aangegeven dat een dijkverhoging niet wenselijk is, dus hiermee komt de eerste oplossing eigenlijk te vervallen.

Daarnaast is de wens vanuit de gemeente geuit om een fiets/voetpad op deze locatie aan te leggen, deze wens is te realiseren door het aanleggen van een berm.

Voor het aanleggen van een berm die een optimale werking heeft voor de waterkering is een aantal sommen gemaakt. De berm op verschillende hoogtes, en de berm met verschillende breedtes. Hieruit blijkt dat bij een breedte van 5 meter, op een hoogte van NAP +1.40 meter, de bestaande hoogte van de dijk voldoet. Een smallere berm of een lagere berm leidt in een aantal gevallen weer tot een noodzakelijk verhoging van de dijk.

Al met al, het ontwerpen van een nieuwe dijk kan op veel verschillende manieren, er zijn veel "knoppen" om aan te draaien. Naar de bestaande inzichten is de oplossing die er nu ligt naar aanleiding van de randvoorwaarden van de bewoners (dijk niet/minimaal verhogen), de gemeente (mogelijkheid voor combinatie met fiets/voetpad) en de regelgeving (rekening houden met een ontwerp voor een planperiode van 50 jaar) de meest optimale oplossing.

Pagina
45

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0034139

Pagina
10 van 10

Datum
24 juni 2015

Ad3: de keringlijn van de huidige primaire waterkering is vergeleken met de keringlijn van het provinciaal monument (de oude kering). De oude kering loopt voor de huizen langs, alleen heeft deze geen waterkerende functie meer. De huidige primaire waterkering loopt achter de huizen langs: de groene lijn op de kaart¹.

---

¹ Kering Hoom1.pfd

Pagina
46

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Brief aan de bewoners van Warder

Datum
2 maart 2015

Uw kenmerk

Contactpersoon

Onderwerp
zienswijze

Registratienummer
15.11687

Doorkiesnummer

Geachte [redacted]

U heeft een zienswijze ingediend op het Waterprogramma 2016-2021 (wbp5) van het hoogheemraadschap. Het hoogheemraadschap zal hierop formeel reageren.

Vooruitlopend op deze formele reactie wil ik graag in deze fase reageren op enkele actuele punten uit uw zienswijze die het project Versterking Markermeerdijken betreffen.

Puntsgewijs gaat het om de volgende zaken:

1. De oude en nieuwe veiligheidsnormen, relatie met het Deltaprogramma
2. Het gebruik van nieuwe technieken en innovaties
3. Het besluitvormingsproces en communicatie

1. Oude en nieuwe veiligheidsnormen, relatie met het Deltaprogramma

Samengevat: Versterking is nodig omdat de dijk te instabiel is om mogelijke hoge waterstanden te keren. Het Deltaprogramma verandert daar niets aan. HHNK zorgt ervoor dat de dijk niet te fors of te weinig wordt versterkt, ondanks dat pas in 2017 de nieuwe normen worden ingesteld

Toelichting: Grote delen van de Markermeerdijken zijn in 2006 afgekeurd voornamelijk vanwege instabiliteit. Dat betekent dat de dijk niet bestand is tegen een langere periode van hoog water (zogenoeten 'maatgevende omstandigheden', met een beperkte kans van voorkomen). In 2017 komen er nieuwe wettelijke normen. De nieuwe normen zijn niet per definitie lager of hoger, ze zijn anders, ze houden meer rekening met het effect van overstrooming voor veiligheid en maatschappelijke kosten. Vooruitlopend op de invoering ervan kijken we wel naar de mogelijke effecten van de nieuwe normen om te voorkomen dat we te veel of juist te weinig versterken.

In het Nationaal Deltaprogramma staan een aantal voorstellen om ons land ook op de lange termijn te beschermen tegen hoog water en de zoetwatervoorziening op orde te houden. Voorbeelden van

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hhnk.nl
www.hhnk.nl

NL66 NWAB 0636 7537 78
KvK 37161516

Pagina
47

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.11687

Pagina
2

Datum
2 maart 2015

maatregelen zijn: het vergroten van de spuicapaciteit op de Afsluitdijk en de versterking van de Houtribdijk. Deze maatregelen gaan o.a. uit van reeds volgens huidige normen versterkte Markermeerdijken. Met het niet doorgaan van de destijds voorgestelde structurele peilverhoging van 1,5 meter (commissie Veerman) is het risico van langdurig hoog water conform de maatgevende omstandigheden niet geweken. Het hoog water heeft namelijk niet met het peil te maken, maar met een extreme waterafvoer vanuit de grote rivieren en het langdurig niet kunnen spuien op zee.

2. Het gebruik van nieuwe technieken en innovaties

Nieuwe technieken en innovatieve werkwijzen zijn waardevol als ze kosten en nadelige maatschappelijke effecten besparen. Ze moeten voldoen aan technische eisen. Ze kunnen alleen worden toegepast als ze zijn goedgekeurd door de minister. Kansrijke initiatieven als de oeverdijk en ook Dijken op Veen heeft HHNK zelf geïnitieerd en zijn inmiddels goedgekeurd om toe te passen. Bij de veelgenoemde techniek "JLD-klapankers" is het hoogheemraadschap betrokken. De innovatieve aanbesteding in de vorm van een alliantie biedt meer mogelijkheden om nieuwe inzichten toe te passen, zonder dat het hoogheemraadschap - de overheid - zijn invloed op het werk verliest.

3. Het besluitvormingsproces en communicatie

Er is nog ongeveer een jaar nodig om de vergunningen, het M.E.R. en het projectplan verder uit te werken voordat terinzagelegging en besluitvorming plaats zal vinden. Over het project en de besluitvorming is in algemene zin (nieuwsbrieven, bijeenkomsten, website, krantenartikelen) gecommuniceerd. Op enkele locaties is inmiddels al samen met bewoners en organisaties overlegd over de mogelijke oplossing en inrichting. Dit jaar gebruiken we graag om indien gewenst ook op andere plaatsen met bewoners en organisaties het projectplan en de varianten nader uit te werken. Indien gewenst en noodzakelijk kunnen wij hierover afspraken op papier zetten.

Ik hoop hiermee wat meer duidelijkheid te hebben gegeven op enkele belangrijke punten op uw zienswijze. Als u op korte termijn andere vragen beantwoord wilt hebben kunt u mij altijd benaderen. Op onze website www.markermeerdijken.nl vindt u een overzicht van veel gestelde vragen. Wij passen die regelmatig aan. Komende tijd zullen wij mede naar aanleiding van uw andere vragen en opmerkingen informatie op de website zetten. Om actueel op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in het project kunt u zich via deze website ook abonneren op onze nieuwsbrief.

Namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,
Met vriendelijke groet

Omgevingsmanager Markermeerdijken

PS: Het hoogheemraadschap ontvangt uw post bij voorkeur digitaal op post@hknk.nl.

Kies voor Water – waterschapsverkiezingen 18 maart 2015 – hknk.nl
twitter #WSV2015

Pagina
49

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Compilatie van antwoorden

aan alle Markermeerdijkbewoners

die een zienswijze hebben ingediend

Datum
1 juni 2015

Uw kenmerk

Contactpersoon

Onderwerp
Uw zienswijze Waterprogramma
HHNK 2015

Registratienummer
15.0028905

Doorkiesnummer

Geachte mevrouw/heer x,

U heeft een zienswijze ingediend op het Waterprogramma HHNK 2016-2021. Het Waterprogramma is een wettelijk voorgeschreven planvorm, waarin het Hoogheemraadschap zijn beleid op het gebied van het watersysteembeheer en de waterveiligheid voor de komende 6 jaar kenbaar maakt. Dat is ook de reden waarom het Waterprogramma het voorgenomen beleid op hoofdlijnen beschrijft. We verwachten dat er de komende jaren veel verandert. Een te gedetailleerd niveau zou het plan snel laten verouderen. Bovendien zullen de voor u interessante ontwikkelingen vooral plaatsvinden in het verdere vervolg van het HWBP2 project Markermeerdijken. In dat proces zult u nog een aantal keren in de gelegenheid zijn uw stem en belang in te brengen.

U heeft in uw zienswijze tevens gereageerd op het 'Bouwstenendocument'. Dat is echter geen onderdeel van het Waterprogramma, maar een overzicht van onderwerpen die gezamenlijk met partners worden opgepakt. In dit overzicht is per bouwsteen weergegeven wat de lijnen zijn waarlangs de partners en belangengroepen de bouwsteen zouden willen ontwikkelen. Voor zover er bijlagen bij het waterprogramma zijn, zijn deze in het Waterprogramma document opgenomen.

De besluitvorming over het Waterprogramma (WBP5) vindt plaats in november of december van dit jaar. Dan wordt ook uw zienswijze behandeld en wordt er vastgesteld of uw zienswijze aanleiding is tot een tekstwijziging in het Waterprogramma. De concept Nota van Inspraak zult u vóór de besluitvorming ontvangen.

In aanvulling op mijn brief van 2 maart 2015 ga ik hieronder op uw zienswijze in.

Normering, randvoorwaarden dijkversterking

Wij zijn het met u eens dat het onderwerp veiligheidsnormering waterkeringen een taaie materie is; zeker gezien de inhoud van het ontwerp wetsvoorstel voor het invoeren van de nieuwe normen. Daarentegen hebben de doelstellingen uit ons Waterprogramma HHNK 2015 niet de betekenis van een wettelijke *norm*, maar zijn het *inspanningsverplichtingen*. HHNK heeft de plicht er voor zorg te dragen dat het de beoogde doelstellingen in samenspraak met belanghebbenden realiseert.

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hhnk.nl
www.hhnk.nl

NL66 NWAB 0636 7537 78
KvK 37161516

Pagina
50

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0028905

Pagina
2 van 5

Datum
1 juni 2015

De Minister van Infrastructuur en Milieu heeft de nieuwe normering in het Deltaprogramma 2015 voorgesteld, en deze zal zij in 2017 wettelijk vastleggen door een aanpassing van de Waterwet. Gaat de huidige normering uit van de maximaal toelaatbare overschrijdingsfrequentie, de nieuwe normering gaat uit van een maximaal toelaatbare overstromingskans. Doel van het waterveiligheidsbeleid is het aan iedere Nederlander, die achter een waterkering woont, bieden van een bepaald basisbeschermingsniveau. Ieder mensenleven is immers evenveel waard. De jaarlijkse kans op overlijden door een overstroming mag voor niemand groter zijn dan 1 op 100.000 per jaar.

De bijbehorende technische leidraden zullen eveneens aangepast worden. Er is een concept beschikbaar; het Ontwerp Instrumentarium 2014. Het definitieve instrumentarium zal naar verwachting eveneens in 2017 gereed zijn en dan bestaan uit een *Wettelijk Toets Instrumentarium (WTI) 2017* en een bijbehorend *Ontwerpinstrumentarium (OI)*. Voor informatie over dit onderwerp verwijzen wij u graag naar de informatie uit de discussies d.d. 17 maart en 18 mei jl. met de Adviesgroep, waarvan u de verslagen en andere documenten vindt op onze website.

Een belangrijke vraag

Voor veel insprekers is de vraag belangrijk of HHNK bij het ontwerpen van de Markermeerdijken moet uitgaan van de huidige of van de *nieuwe normen*. Op 4 december 2014 heeft de Minister bij het aan de kamer aanbieden van de uiteindelijke regeringsbeslissing *tussentijdse wijziging Nationaal Waterplan* hier een besluit over genomen: voor HWBP II-projecten, zoals de versterking van de Markermeerdijken, blijven de bestaande normen gelden.

Wij zijn ons zeer bewust van de effecten van de benodigde versterking, waaronder de aantasting van het historische monument en de belevingswaarde. Deze vormen onderdeel van de afweging in de op te stellen vergunningaanvragen in het kader van de milieueffectrapportage, die ten grondslag ligt aan de besluitvorming over de dijkversterking die naar verwachting in 2016 gaat plaatsvinden.

De dijk wordt versterkt nadat deze volgens wettelijke voorschriften getoetst en afgekeurd is. Voor het project Versterking Markermeerdijken heeft deze toetsing plaatsgevonden in 2006, waarna aan het project in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 is begonnen. Bij de toetsing van 2011 zijn ook andere delen van de waterkering in Volendam afgekeurd. Met een project om deze waterkering weer veilig te maken is nog niet begonnen.

Relatie met het Deltaprogramma 2015

In het Deltaprogramma 2015 zijn door het kabinet beleidsbeslissingen voorgesteld zoals de nieuwe normering, flexibeler peil in het IJsselmeergebied voor de zoetwatervoorziening en het niet meestijgen van het IJsselmeerpeil met de zeespiegelstijging. Deze beleidsmaatregelen zijn van invloed, maar nemen de noodzaak van de voorgenomen dijkversterking van de Markermeerdijken, niet weg. Ze bieden namelijk geen antwoord op de Maatgevende waterstanden die nog steeds kunnen voorkomen op het moment dat de IJssel fors afvoert en de spuicapaciteit op IJsselmeer en Waddenzee onvoldoende is in combinatie met regenval en al dan niet flinke wind.

Het toepassen van nieuwe technieken

Dijken op veen

Waterschappen en ook HHNK zijn betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe technieken van dijkversterking die voordelen of minder nadelen voor de omgeving opleveren. Voorbeeld van een

Pagina
51

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0028905

Pagina
3 van 5

Datum
1 juni 2015

nieuwe toepassing die de afgelopen jaren is ontwikkeld, is 'Dijken op veen', die eind 2014 door ENW¹ geaccepteerd is. De verantwoordelijke minister heeft ons medio februari jl. meegedeeld dat zij instemt met de toepassing van de werkwijze en veiligheidsfilosofie 'Dijken op veen' als aanvulling op en wijziging van de bestaande leidraden. De resultaten van het onderzoek 'Dijken op veen' wil HHNK met instemming van de minister toepassen in het uiteindelijke ontwerp voor de nieuwe dijk.

Oeverdijk

Inderdaad doelen wij in dit kader mede op de oeverdijk. Om het monumentale karakter van de dijk niet aan te tasten, overlast voor de omgeving te beperken én kansen te creëren voor natuur en recreatie is deze nieuwe oplossing als variant meegenomen. Nederland heeft veel ervaringen met zandige versterkingen. Het zijn goede en flexibele veiligheidsoplossingen die we goed beheersen. De plaats van toepassing – in een merengebied – is nieuw. Sinds 2009 werkt HHNK aan de uitwerking van deze oplossing, en is daarbij al tweemaal voor tussentijds advies langs het ENW geweest. In de zomer van 2015 worden de uitgangspunten ter advisering voorgelegd aan het ENW.

Voor het toepassen van nieuwe technieken is het van belang, maar niet strikt noodzakelijk dat ze ENW-erkenning hebben. Wel is noodzakelijk dat het een bewezen, aantoonbaar veilige oplossing biedt. Verwacht wordt dat deze voor de oeverdijk tijdig wordt verkregen. Andere innovatieve technieken die deze goedkeuring verkrijgen, zoals de veelgenoemde JLD-klapankers, nemen wij in onze beschouwing over de te treffen maatregelen op.

Aan het bestuur van het hoogheemraadschap zal worden voorgesteld om de laatste zin van de derde alinea op blz 18 van het Waterprogramma als volgt aan te vullen:

..... Tevens zal de uitvoering in samenhang, maar gefaseerd uitgevoerd gaan worden om dit zo goed mogelijk af te stemmen met de omgeving en ruimte te laten voor de inbreng van nieuwe methoden en technieken (zoals de ervaring met Dijken op veen, JLD-klapankers en de zogenaamde Stapeldijk).

U heeft vragen over de inrichting van de oeverdijk met natuur en recreatie. Deze inrichting moet nog nader worden uitgewerkt. Basis hiervoor zijn het inspiratieboek oeverdijk dat in ateliers met de omgeving is opgesteld, alsmede het Kader Ruimtelijke Kwaliteit. Voor het realiseren van de dijkversterking dienen wij de aan te tasten natuurwaarden te compenseren. Hiervoor kan een deel van de ruimte op de oeverdijk worden gebruikt. Daarnaast hebben de betrokken overheden en recreatieschappen de wens geuit recreatievoorzieningen te realiseren op delen van de oeverdijk. U heeft zorgen over ongewenste effecten zoals het voorkomen van muggen, botulisme en slechte waterkwaliteit. Wij delen deze zorg en houden hiermee bij het ontwerpen zo veel mogelijk rekening. De omgeving zal bij dit ontwerpproces worden betrokken.

De marktbenadering

Als procesinnovatie wordt in het dijkversterkingsproject de marktbenadering benoemd. De aanbesteding zal aan een alliantie tussen hoogheemraadschap en een marktpartij plaatsvinden. Deze aanbestedingsvorm maakt het mogelijk om in een zo laat mogelijk stadium optimalisaties in het projectplan en de uitvoering toe te passen. De partijen die in beeld zijn voor de aanbesteding worden niet geselecteerd op basis van expertise voor specifieke voorkeursvarianten. Als referenties voor de nieuwe vorm van aanbesteden kunnen genoemd worden het project A2 Hooggelegen van Rijkswaterstaat bij Utrecht en het project Zwakke Schakels bij Petten.

¹ ENW = Expertise Netwerk Waterviligheid

Pagina
52

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0028905

Pagina
4 van 5

Datum
1 juni 2015

Betrekken omgeving bij het proces

Het project Versterking Markermeerdijken heeft sinds 2008 verschillende fasen doorlopen. De belangrijke stappen in de planvorming zijn gedeeld in een Adviesgroep met onder andere bewonersvertegenwoordigers. Daarnaast zijn algemene informatiebijeenkomsten georganiseerd, informatiebulletins verspreid langs de dijk en contactgegevens van de medewerkers van het project beschikbaar gesteld voor vragen. Er heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden. Wel is een aantal malen in het project door bestuurders een voorkeur uitgesproken voor oplossingsrichtingen. Sinds 2012 is bij de uitwerking van de plannen in overleg met betrokkenen in het bijzonder aandacht geschonken aan locaties met bijzondere waarden en/of inpassingsuitdagingen. Voor lokale uitwerking van de varianten zal de projectorganisatie met direct betrokkenen in overleg treden. Van deze overleggen worden verslagen of afsprakenlijsten gemaakt. Garanties voor het meenemen van wensen kan niet gegeven worden omdat belangen ook tegenstrijdig kunnen zijn. Om te borgen dat deze wel worden meegewogen, worden de belangrijkste wensen in afstemming met indieners vastgelegd.

Wij zouden de belangen van de indieners van het bewonerscollectief niet of onvoldoende meewegen en ten onrechte voorrang geven aan de ontwikkelplannen van de gemeente Hoorn. HHNK heeft tot taak de bij hem in beheer zijnde waterkeringen steeds te laten voldoen aan de laatst vastgestelde waterveiligheidsnorm. Het is allereerst aan de algemene democratie – in dit geval de gemeente Hoorn – om ons de kaders aan te reiken hoe een dijkversterking in het gebied ingepast moet worden. Tot die kaders behoren ook de door deze overheid en door derden voorgestelde meekoppelprojecten. En net zoals aan een dijkversterking als zodanig, heeft ook aan meekoppelprojecten mogelijk nadelige effecten. Het is dan ook allereerst de verantwoordelijkheid van de indiener van dat meekoppelproject zich op die nadelige effecten te beraden en maatregelen om die effecten te minimaliseren. Tegen de achtergrond van die belangenafweging besluit HHNK of het bij de dijkversterking ruimte kan en mag bieden voor dat meekoppelproject.

In het geval van de Westerdijk betekent dit dat de Hoorn moet beslissen op welke wijze zij tegemoet kan komen tegen de bezwaren van de bewoners tegen de door de gemeente Hoorn gewenste ontwikkeling van het waterfront. Wij toetsen die afweging marginaal. Gegeven de beschouwingen van de gemeente zijn wij voornemens het gemeentelijk project te faciliteren door het onderdeel te laten zijn van het project dijkversterking van HHNK. De projectorganisatie gaat graag met u in gesprek over de mogelijkheid om in het verdere ontwerp te bewerkstelligen de kans op overlast zo beperkt mogelijk te houden.

Inmiddels hebben wij met u een afspraak op 24 juni, waarin wij graag afspraken maken over het verdere proces van de dijkversterking en desgewenst toelichting geven op deze brief.

Met u en de overige eigenaren van de voorlanden ten noorden van Edam heeft HHNK tweemaal overleg gevoerd om de ontwikkelingen te bespreken. Wij hebben onze voorkeur uitgesproken voor de aanleg van een oeverdijk ter plaatse, waarbij wij samen met de gebruikers een oplossing willen vinden voor het terugbrengen van de bestaande recreatieve functies. Graag gaan wij nader met u in gesprek. De heer Woestenburg van het hoogheemraadschap zal u daartoe benaderen.

Schade, Planschade, Nadeelcompensatie

Het hoogheemraadschap kent een schade- en nadeelcompensatieregeling. Informatie hierover vindt u op www.hhnk.nl. De projectorganisatie Versterking Markermeerdijken bezint zich momenteel op een op het project toegespitste schade- en nadeelcompensatieregeling.

Pagina
53

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0028905

Pagina
5 van 5

Datum
1 juni 2015

Vragen?

Wij hebben gepoogd u zo goed mogelijk te antwoorden op uw vragen. Maandag 6 juli aanstaande organiseren wij voor de dijkbewoners langs de dijk tussen Warder en Edam een informatiebijeenkomst. U wordt hiervoor uitgenodigd. Hoewel in deze bijeenkomst niet specifiek aandacht besteed zal worden aan de dijksecties in het dorp Warder en de voorlanden ten noorden van Edam, stellen wij u graag in de gelegenheid met ons over uw zienswijze in gesprek te gaan.

Vragen?

Wij hebben gepoogd u zo goed mogelijk te antwoorden op uw vragen. Maandag 6 juli organiseren wij voor de dijkbewoners langs de dijk tussen Warder en Edam een informatiebijeenkomst. U wordt daarvoor uitgenodigd. Graag stellen wij u in de gelegenheid met ons over uw zienswijze in gesprek te gaan.

Hebt u verder nog vragen? Neem dan contact op met [redacted] per e-mail te bereiken via [redacted]@hknk.nl of telefonisch op [redacted]. Vermeld bij correspondentie altijd registratienummer 15.0028905.

Hoogachtend,

namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

[redacted]
Omgevingsmanager Markermeerdijken
Afdeling Hoogwaterbeschermingsprogramma

Brief toegezonden aan:

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
Dakterras BV,
Becking industries,
Becking,
Glazing Vision Europe BV,
[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
Bewonerscollectief Westerdijk
[redacted]

Overzicht Zienswijzen Waterprogramma: Markermeerdijkbewoners

Zienswijze

Ingediend door:

Biz. 18: "De versterking van de Markermeerdijken (Hoorn-Edam-Amsterdam) is een bijzonder project. Nergens is zo zichtbaar dat een dijk niet alleen een kustverdediger, maar ook een plek om te wonen, werken en recreëren is. Door het gebruik van nieuwe technieken zorgen we ervoor dat de impact op de omgeving van deze dijken tussen Hoorn en Amsterdam zo beperkt mogelijk blijft. Voor elke sectie wordt onderzocht op welke wijze de dijk het beste versterkt kan worden. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan recreatieve voorzieningen en natuur, zoals de ontwikkeling van een stadstrand bij Hoorn. Tevens zal de uitvoering in samenhang maar gefaseerd uitgevoerd gaan worden om dit zo goed mogelijk af te stemmen met de omgeving en ruimte te laten voor nieuwe methoden en technieken." 1) HHNK spreekt over het gebruik van nieuwe technieken. Wettelijk erkende nieuwe technieken zijn mij niet bekend, op welke nieuwe technieken doelt

het HHNK dan? Graag een specificatie per techniek, inclusief de onderbouwde praktijkervaringsgegevens en referentieprojecten met deze nieuwe technieken. 2) Indien HHNK hier mede doelt op de oeverdijk: volgens mij kan er in het experimentele stadium waarin de oeverdijk verkeert (geen ENW status) niet gesproken worden over een nieuwe techniek alsof deze uitontwikkeld en bruikbaar is. 3) Als de oeverdijk inderdaad als nieuwe techniek wordt gezien, dan verwacht ik ook dat nieuwe technieken van andere partijen (die ook nog niet de ENW status hebben) toegelaten worden. Dit moet in dit document expliciet terug te zien zijn.

Biz. 20: "Door de in de afgelopen jaren opgedane ervaring en dankzij projecten als Dijken op Veen en Oeverdijken hebben we inmiddels veel nieuwe technische kennis en oplossingen in huis. Deze kennis komt van pas bij onze HWBP-projecten." 1) Er kan in mijn visie geen ervaring zijn met oeverdijken, omdat HHNK zelf aangeeft (bijeenkomen Warder 2 februari 2015, notulen op aanvraag beschikbaar) dat er nog nooit een oeverdijk is aangelegd. 2) De oeverdijk heeft geen wettelijke status. Beweert HHNK hier dat ze "nieuwe technische kennis en oplossingen in huis" heeft, zonder wettelijke status en zonder praktijkervaring?

Biz. 20: "Ook hebben we ervaring opgedaan met procesinnovaties, zoals een nieuwe vorm van aanbesteden: de marktbenadering." Ik wil graag inzicht in welke ervaring dit is om hiervan een goede inschatting te kunnen maken, inclusief een lijst met referentieprojecten en de resultaten hiervan, zowel financieel als in uitvoering.

Biz. 64: "Onderzoek afstemming KRWN2000: De maatregel is er op gericht om in overleg met provincie en natuurbeschermers te komen tot een betere afstemming van doelen en maatregelen met betrekking tot Natura 2000 enerzijds en KRW anderzijds." 1) Wij missen hierin het betrekken van de bewoners, bedrijven en dorpsgemeenschappen, terwijl in Deltaprogramma 2015 staat: "wat concreet betekent dat de dorpsgemeenschap mee ontwerpt aan haar dijk". Ik zie dit graag terug in het Waterprogramma. 2) Ik verwacht, in persoon of als groep verenigd, dat alle betrokken partijen een plaats krijgen in het overleg.

Bouwstenendocument F: Biz. 27: "Als voorbeeld kan het Markermeerdijken project genoemd worden. Binnen dit project wordt voor een groot deel van het dijkversterkingstraject de Oeverdijk voorgesteld. Dit is een zandige waterkering, die meekoppelen van natuurdoelen goed mogelijk maakt. Voor dit project wordt een geïntegreerde marktbenadering voorbereid, waarbij de markt vroegtijdig wordt ingeschakeld om zo veel mogelijk innovatie mogelijk te maken. Vanuit de Taskforce Deltatechnologie is positief geadviseerd over de aanbestedingsstrategie." 1) Met dit punt worden andere innovatieve oplossingen uitgesloten die juist voor de Markermeerdijken gunstig kunnen uitpakken uit het oogpunt van kosten, milieu-, natuur- en cultuurhistorische waarden. Graag opname in uw programma van andere mogelijke innovatieve oplossingen 2) Hierdoor worden volgens mij in een te vroeg stadium van het project ontwerpbeslissingen genomen en wordt de inschrijving van en oplossingsrichting voor de alliantiepartners beperkt. Graag aanpassen.

Algemeen:

Door wijzigingen in de gehanteerde normeringen en maatlaten, die door de geplande projecten heen lopen, is de communicatie ondoorzichtig en niet duidelijk welke norm of maatlat wanneer wordt gehanteerd. Welke normen worden gehanteerd, dit zou ik graag overzichtelijk terugzien in uw Watervisie.

Onduidelijk is op welke wijze planschade wordt vergoed en welke nadeelcompensatie er plaats gaat vinden. Ik mis een gedetailleerde onderbouwing met begroting.

Mijn grote wens is dat ook politici en beleidsmakers de zeldzame schoonheid van deze historische dijk respecteren.

Pagina
55

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Bouwstenendocumenten H - Biz. 38: De provincie N-H is bezig met een heroriëntatie t.a.v. het weidevogelbeleid. Natuurgebieden die nu nog een weidevogelstelling hebben maar zich daarvoor niet langer kwalificeren, kunnen in de planperiode wellicht worden omgevormd naar natte natuur.

A). Behoud van de melkveehouderij moet voorop staan, omdat alleen op deze manier de weidevogelstelling gehaald kan worden. Hier moet het beleid op aangepast worden.

Bouwstenendocumenten H - Biz. 66: Natuurbescherming Voor de natuurbeschermingsorganisaties staan het realiseren van de natuur en het vergroten van de biodiversiteit bovenaan. De waterkwaliteit moet dat doel ondersteunen. Het vasthouden van gebiedseigen water en het hanteren van een flexibel peil zijn hierbij belangrijk.

A). Vasthouden van gebiedseigen water schrappen als doelstelling, omdat hierdoor een groot risico bestaat op botulisme (zie polder Zeevang 2014, Staatsbosbeheer). Goede doorstroming en visstand moet centraal staan en dit lukt niet met afgesloten gebieden.

B). Kleine gebieden zorgen ook voor een verkleining van de biodiversiteit en vergroten dit niet.

Bouwstenendocumenten H - Biz. 67: Beter afstemming tussen Natura 2000 en de KRW met provincie en natuur-beschermers .

A). Wij missen hierin de afstemming met de agrarische gebruikers die op veel plaatsen eigenaar zijn van de gronden en hier voor hun bedrijfsvoering van afhankelijk zijn.

Biz. 8: Bij uitgangspunten staat als eerste: "Alle opgaven benaderen we steeds vanuit het effect dat we willen bereiken. Dit is voor ons bepalend; niet de norm". A). Uw mensen spreken in de adviesgroep Markermeerdijken over oude (waarop de dijken in 2006 zijn afgekeurd) en nieuwe (waaraan u niet kan/wil/hoeft te voldoen) veiligheidsnormen. Een goede uitwerking heb ik nooit gezien en ik ervaar het normgebeuren inmiddels als zeer verwarrend. Van een transparante informatieuitwisseling is absoluut geen sprake, in ieder geval niet naar bewoners(-organisaties). Een uitspraak als hiervoor verbaast me hogelijk, zeker gezien de twijfel aan nut en noodzaak van de dijkversterking van de Zuiderzeedijken die breed is gaan leven. Gaarne ontvang ik uitgebreide uitleg.

Biz. 8: "Meer toekomstbestendig - rekening houdend met economische ontwikkelingen en klimaatverandering (continue zeespiegelstijging en op lange termijn mogelijk beperkte peilstijging van het IJsselmeer". A) Vanaf 2006 bent u uitgegaan van de worst case benadering voor de Markermeerdijken, waaronder wekenlang 1,50m hoger peil en harde oosterstorm, windkracht 9 of meer. B) Als uw ingrijpende dijkverzwaringen worden uitgevoerd als beoogd, dan schaden deze de grote belevingswaarden van de historische Zuiderzeedijk, een uniek provinciaal monument van 800 jaar oud. Deze getuigt deze bij uitstek van het leven met en strijden tegen het water, door mensenheden gemaakt met de typerende basaltsteenbekleding en Noorse keien in het water. C) Herberaad is vereist, temeer omdat nut en noodzaak van deze ingrijpende dijkverzwaring niet vast staan omdat de context rond afkeuren, verzwaren en alternatieven sinds 2006 wezenlijk gewijzigd is en uw mensen maar blijven doorborduren op de situatie van 2006. D) Zie voor toelichting de bijlage, die ook inzoomt op het Noordeinde in Volendam: "Nut en noodzaak van versterking van de Markermeerdijken, staan die wel vast? Absoluut niet! HHNK denkt te weten wat ze wil en hoe. Bij de vraag waarom blijft HHNK in gebreke". E) Over het belang van de dijk bij Volendam betoogde mw. Drs. H. Danner van het bureau Monumenten en Archeologie van de provincie Noord-Holland: "Het stuk kaalrijk dat het Noordeinde vormt is voor de beleving van de cultuurhistorie belangrijk als specifiek deel vanwege het ensemble Noordeinde - "Palenbuurt"(het stukje buitendijks land met hotel Spaander er op) - en haven van Volendam. Het contrast tussen de kale dijk, het dichtbebouwde buitendijkse land en de historische vissershaven levert een stukje meerwaarde op voor dit unieke ensemble. Legt men nu onderlangs deze dijk een weg aan, dan wordt deze dijk niet alleen materieel aangetast, maar gaat ook de karakteristiek van deze dijk en daarmee het dorpsgezicht van Volendam verloren" (zie verder bijlage 2). F) Hieronder blijf ik i.v.m. de monumentale status respectvol spreken van Zuiderzeedijk(en).

Dijkversterking - oeverdijk: Ik maak mij grote zorgen over de dijkversterking van de Markermeerdijk, en in het bijzonder over de genoemde nieuwe technieken en methoden die worden genoemd. Afgelopen jaar heeft het HHNK ook met een "nieuwe methode" de waterhuishouding van het land achter ons huis veranderd met botulisme tot gevolg, honderden dode dieren en gevaar voor mens en dier. Ik vind het onacceptabel om opnieuw slachtoffer te worden van de onvoorzien uitwerking van een nieuwe techniek. Hierbij denk ik aan botulisme door onvoldoende doorstroming van het water, explosieve groei van het aantal insecten in warme perioden door stilstaand water, ontwikkeling van moerasgebied door onvoldoende manieren om het gebied te onderhouden/baggeren, verlies van uitzicht op het water door de groei van bomen en waardevermindering van de woning. Ik pleit ervoor dat enkel technieken worden gebruikt waarmee voldoende praktijkervaring is behaald zodat het voor ons, de bewoners, duidelijk is wat we kunnen verwachten. HHNK geeft aan inmiddels nieuwe technische kennis en oplossingen in huis te hebben door ervaring met oeverdijken. Dit terwijl door het HHNK is toegegeven juist geen ervaring met oeverdijken te hebben aangezien er nog nooit eerder een is aangelegd. Het is heel vreemd dat in dit waterprogramma het tegenovergestelde wordt beweerd. Ik wil graag dat het waterprogramma 2016-2021 wordt veranderd en dat hierin wordt aangegeven dat er geen ervaring is met oeverdijken. Het lijkt mij dan dat zonder de benodigde ervaring niet voor een dergelijke oplossing gekozen kan worden.

Aandacht aan recreatieve voorzieningen en natuur: Er wordt gesteld dat bij de dijkverzwaring ook aandacht wordt besteed aan recreatieve voorzieningen en natuur. Ik zou graag willen weten wat dit precies omvat. Er is veel geschreven, van kanoroutes tot fietspaden en wandelpaden. De oeverdijk biedt natuurontwikkeling. Wat deze recreatie enerzijds, en de natuurontwikkeling anderzijds voor impact heeft op de flora en fauna ter hoogte van de dijk en omgeving is onvoldoende onderzocht. Als de dijk veiliger moet worden moet er geen verkapt natuurontwikkeling aan ten grondslag liggen.

Dorpsgemeenschap betrekken: In het Deltaprogramma 2015 staat dat een dorpsgemeenschap betrokken wordt bij de dijkversterking en mee ontwerpt aan haar dijk. Dat lijkt mij dan helemaal te gelden voor de bewoners die aan de dijk wonen. Tot op heden is dit niet het geval geweest en zijn ondoorzichtige plannen gemaakt waar de bewoners zich grote zorgen over maken. In het Waterprogramma 2016-2021 kan ik dit ook nergens vinden, terwijl dit in het Deltaprogramma 2015 wel is gesteld. Ik zie graag het Waterprogramma aangepast. Planchade: Op de manier waarop de dijkversterking nu in het Waterprogramma is voorgesteld, gebaseerd op een nieuwe methode die nooit eerder is toegepast, waarvan onduidelijk is welke problemen er allemaal zullen ontstaan, is de kans op planschade groter dan wanneer voor een oplossing wordt gekozen waar wel ervaring mee is opgedaan. Op allerlei manieren kunnen wij als bewoners schade ondervinden, de woning in waarde verminderen of zelfs onverkooptbaar maken. Graag wil ik weten wat er gecompenseerd gaat worden door middel van een gedetailleerde uitleg.

Pagina
56

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

- Blz. 20:** "Door de in de afgelopen jaren opgedane ervaring en dankzij projecten als Dijken op Veen en Oeverdijken hebben we inmiddels veel nieuwe technische kennis en oplossingen in huis. Deze kennis komt van pas bij onze HWBP-projecten." A) * Volgens informatie van HHNK zelf is er nog nooit een oeverdijk aangelegd, dan kan daar toch ook geen ervaring mee zijn? B) * De oeverdijk, zonder wettelijke status en zonder praktijkervaring, wordt kennelijk beschouwd als toepasbare oplossing. Mag daar uit afgeleid worden dat alternatieve nieuwe technieken, die veelbelovend zijn maar evenmin wettelijke status hebben, ook in aanmerking komen voor toepassing? Bewonerscollectief * Op de Westerdijk
- Blz. 20:** "Ook hebben wij ervaring opgedaan met procesinnovaties, zoals een nieuwe vorm van aanbesteden: de marktbenadering". A) * Wij willen graag inzicht in welke ervaring dit is, om hiervan een goede inschatting te kunnen maken, inclusief een lijst met referentieprojecten en de resultaten hiervan, zowel financieel als in uitvoering. Bewonerscollectief * Op de Westerdijk
- Bouwenendocument F: Blz. 27:** "Als voorbeeld kan het Markermeerdijken project genoemd worden. Binnen dit project wordt voor een groot deel van het dijkversterkingstraject de Oeverdijk voorgesteld. Dit is een zandige waterkering, die meekoppelen van natuurdoelen goed mogelijk maakt. Voor dit project wordt een geïntegreerde marktbenadering voorbereid, waarbij de markt vroegtijdig wordt ingeschakeld om zo veel mogelijk innovatie mogelijk te maken. Vanuit de Taskforce Deltatechnologie is positief geadviseerd over de aanbestedingsstrategie." A) * Met dit punt worden andere innovatieve oplossingen uitgesloten die juist voor de Markermeerdijken gunstig kunnen uitpakken uit het oogpunt van kosten, milieu-, natuur- en cultuurhistorische waarden. Graag opname in uw programma van andere mogelijke innovatieve oplossingen. B) * Hierdoor worden volgens ons in een te vroeg stadium van het project ontwerpbeslissingen genomen en wordt de inschrijving van en oplossingsrichting voor de alliantiepartners beperkt. Wij zien dit graag aangepast. Bewonerscollectief * Op de Westerdijk
- Blz. 64:** "Onderzoek afstemming KRWN2000: De maatregel is er op gericht om in overleg met provincie en natuurbeschermers te komen tot een betere afstemming van doelen en maatregelen met betrekking tot Natura 2000 enerzijds en KRW anderzijds." A) * Wij missen hierin het betrekken van de bewoners, bedrijven en stads- en dorpsgemeenschappen, terwijl in Deltaprogramma 2015 staat: "wat concreet betekent dat de stads- en dorpsgemeenschap mee ontwerpt aan haar dijk". Wij zien dit graag terug in het Waterprogramma. B) * Wij verwachten in persoon of als groep verenigd, dat alle betrokken partijen een plaats krijgen in het overleg. Bewonerscollectief * Op de Westerdijk
- 1.4 Uitgangspunten:** 1) Alle opgaven benaderen we steeds vanuit het effect dat we willen bereiken. Dit is voor ons bepalend; niet de norm. 2) We zoeken naar een optimaal evenwicht tussen efficiency, effectiviteit en duurzaamheid. Maatschappelijke belangen en kosten wegen we zorgvuldig tegen elkaar af. Bij alle opgaven zoeken we altijd naar de laagste maatschappelijke kosten, we wegen dit af met behulp van maatschappelijke kosten-batenanalyses. 3) In ons werk is samenwerking essentieel. Vanuit de aard van ons bestaan als functionele overheid, werkzaam binnen de kaders zoals die door de algemene democratie (Rijk, provincie, gemeenten) worden gesteld, staat het maatschappelijk belang voorop. 4) Bij de uitvoering van onze taken handelen we volgens de beginselen van behoorlijk bestuur. 5) Bij overname van taken of opgaven van derden doen we dit alleen waar wij een publiek belang dienen, passend binnen onze publieke taken. A) De uitgangspunten worden niet geheel nageleefd voor de dijkverzwaring betreffende sectie HE-1 te Hoom. B) Welke afwegingen liggen hier ten grondslag C) Welke wegingen worden gehanteerd om geen enkele rekenschap te houden met de bewoners van de Westerdijk. D) Waaruit blijkt het beginsel behoorlijk bestuur t.o.v. het publiek belang en niet de ambities van de gemeente. Bewonerscollectief * Op de Westerdijk
- Algemeen:** 1) Door wijzigingen in de gehanteerde normeringen en maatlaten, die door de geplande projecten heen lopen, is de communicatie ondoorzichtig en niet duidelijk welke norm of maatlat wanneer wordt gehanteerd. Welke normen worden gehanteerd, dit zouden wij graag overzichtelijk terugzien in uw Watervisie. 2) Wie wordt de beheerder, wat gaat er beheerd worden (natuur, recreatie overlast, veiligheid etc.). 3) Onduidelijk is op welke wijze planschade wordt vergoed en welke nadeelcompensatie er plaats gaat vinden. Wij missen een gedetailleerde onderbouwing met begroting. Bewonerscollectief * Op de Westerdijk

Pagina
57

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

5 LTO

Verslag

Vergadering
Overleg zienswijze LTO Noord op Waterprogramma 2016-2021

Aanwezig
[redacted] (LTO Noord)
[redacted] (HHNK)

Afwezig

Kopie aan

Van [redacted] Doorkiesnummer [redacted] Registratienummer 15.0047491 Datum vergadering 23 maart 2015

In het overleg over de zienswijze van LTO op het Waterprogramma tussen het Hoogheemraadschap ([redacted] en LTO [redacted] en [redacted] op 23 maart 2015) is vastgesteld dat wij elkaars positie goed begrijpen en doorgronden. De meer algemene opmerkingen op het Waterprogramma kunnen wat LTO betreft voor kennisgeving worden aangenomen.

We zijn bereid om als partners met elkaar in gesprek te komen en te blijven op de onderwerpen die in de zienswijze zijn aangegeven.

Enkele punten vragen nog om bijzondere aandacht:

- Normeringen van de wateroverlast en de ontwikkelingen daarin.
- De effecten van het programma VBK voor de agrarische sector
- Bouwstenen en de samenwerking op dat vlak

De reactie op de KRW is een standaard reactie (landelijk) ook deze kan wat LTO betreft voor kennisgeving worden aangenomen.

We onderschrijven het standpunt van de LTO-Noord dat het belangrijk is om over lokale waterkwaliteitgegevens te communiceren. We willen samen zoeken naar de beste manier om informatie met elkaar te delen en daarbij opgedane ervaring en kennis van de ontwikkeling van gezamenlijke meting van het zoutgehalte in de Noordkop en op Texel betrekken.

Wat betreft de normering van de wateroverlast

Programma Wateropgave (3.2): Het hoogheemraadschap is bezig met het aanpassen van de graslandnorm voor wateroverlast in veenweide-gebieden. LTO Noord is van mening dat deze aanpassing van de norm niet mag leiden tot schade aan veenweidegebieden of beperkte gebruiksmogelijkheden voor beweiding, dierziekten (bijv. leverbot) of graswinning. Door het accepteren van een lagere beschermingsnorm hoeven er in het gebied minder ingrepen te worden uitgevoerd om het gebied aan de landelijk norm te laten voldoen. LTO Noord is van mening dat dit door vertaald moet worden in de waterschapslasten voor deze gebieden.

Aanpassing van de norm zal niet leiden tot beperkingen in de gebruiksmogelijkheden. Die worden bepaald met het peilbesluit. Het peilbesluit geeft aan hoe 364 dagen per jaar de gebruiksmogelijkheden zullen zijn. In de gelukkig niet vaak voorkomende momenten van waterbezwaar zal het peil stijgen en tijdelijk gebieden onder water komen te staan. Over het algemeen vindt dit plaats in het winterhalf jaar en is schade aan het veenweidegebied dan ook niet aan de orde.

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hhnk.nl
www.hhnk.nl

Pagina
58

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0047491

Pagina
2 van 2

Datum
23 maart 2015

Wat betreft het VBK

Programma verbetering boezemkades (2.2.3): Het is LTO Noord onduidelijk hoe de normering voor de verschillende boezemkades is vastgesteld. LTO Noord kan namelijk in een aantal gebieden niet instemmen met de gekozen normering. LTO Noord verzoekt het hoogheemraadschap de methodiek inzichtelijk te maken en in overleg met de verschillende gebieden te komen tot een definitieve normering voor de boezemkades. LTO Noord kan niet instemmen met de normering van boezemkades zoals die in het Waterprogramma is opgenomen.

De schade die optreedt bij een dijkdoorbraak bepaalt de norm die aan een kade wordt gesteld. Schade aan gewassen geeft veel minder schade dan schade in druk bewoond gebied of bij diep liggende polders. Het gebied noord ligt hoog, is zeer landelijk en kent dan ook lage schadeprofielen. Deze systematiek is landelijk verplicht toegepast en kent geen democratische inspraakrondes.

Wat betreft de bouwstenen

Besproken is dat een nauwe samenwerking welkom is, vooral daar waar Waterprogramma en Deltaplan Agrarisch Waterbeheer elkaar versterken.

Op het vlak van de KRW liggen voldoende verbindingen om elkaar op de juiste momenten te vinden.

Pagina
59

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Land- en Tuinbouw Organisatie Noord

Vestiging Haarlem

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Postbus 250
1700 AG HEERHUGOWAARD

Via website: www.hhnk.nl/zienswijze

Telefoonnummer: 088 - 888 66 66 Datum: 12 februari 2015 Referentie: NH/ML/MvD/15.086
Faxnummer: 088 - 888 66 60

Betreft: **Ontwerp Waterprogramma 2016-2021 (WBP 5)**

Geacht College,

LTO Noord heeft, namens het Provinciaal Bestuur LTO Noord Noord-Holland en de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur (KAVB), met interesse kennisgenomen van het ontwerp Waterprogramma 2016-2021 (WBP 5) dat het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier ter inzage heeft gelegd. LTO Noord wil het hoogheemraadschap bedanken voor de inzet die is gepleegd om tot dit waterprogramma te komen en de ruimte die LTO Noord heeft gekregen om haar inbreng op de diverse onderwerpen te geven. Daarnaast wil LTO Noord benadrukken dat de agrarische sector zich inzet en de komende periode zich verder zal inzetten om slim watergebruik en emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen zo veel mogelijk te beperken. Dit doet LTO Noord in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en LTO Noord verzoekt het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zich samen met LTO Noord en andere partijen in te zetten met capaciteit en financiële middelen om projecten en programma's te starten. In deze programma's en projecten wil LTO Noord zoveel mogelijk agrarische ondernemers stimuleren om binnen de bestaande bedrijfsvoering maatregelen te nemen om waterkwaliteit te verbeteren en het beschikbare water zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Het ontwerp Waterprogramma geeft aanleiding tot de volgende zienswijze. Daarnaast heeft LTO Noord ook een zienswijze ingediend op de Watervisie 2021 van de provincie Noord-Holland. Deze zienswijze is bijgesloten en moet als ingelast worden beschouwd.

2. Waterveiligheid

Er wordt een keuze gemaakt om gebieden met grote groepen slachtoffers en grote economische schade extra te beschermen. Dit houdt in dat dun bevolkte gebieden en gebieden met lagere economische waarde, alleen een basisbescherming krijgen. Daarnaast zal er een keuze gemaakt worden welke gebieden worden 'opgeofferd' ten behoeve van deze hoger beschermde gebieden. LTO Noord wil benadrukken dat in overleg met de betreffende overloopgebieden moet worden bepaald welke keuzes hierin worden gemaakt, dat gebieden hiervoor moeten worden aangewezen en dat ondernemers en bewoners moeten worden gecompenseerd voor het verhoogde risico en geleden schade.

3.2 Programma Wateropgave

Het hoogheemraadschap is bezig met het aanpassen van de graslandnorm voor wateroverlast in veenweidegebieden. LTO Noord is van mening dat deze aanpassing van de norm niet mag leiden tot schade aan veenweidegebieden of beperkte gebruiksmogelijkheden voor beweiding, dierziekten (bijv. leverbot) of graswinning. Door het accepteren van een lagere beschermingsnorm hoeven er in het gebied minder ingrepen te worden uitgevoerd om het gebied aan de landelijk norm te laten voldoen. LTO Noord is van mening dat dit doorvertaald moet worden in de waterschapslasten voor deze gebieden.

4. Watertekort

LTO Noord verzoekt in het Waterprogramma de landelijke context van zoetwatervoorziening nadrukkelijker op te nemen, die van invloed is op de zoetwatervoorziening van Noord-Holland. Een belangrijke afweging daarbij is het openhouden of afsluiten van de Nieuwe Waterweg wat gevolgen heeft voor de hoeveelheid zoet water die via de IJssel in het IJsselmeer stroomt. Daarnaast spelen nog de plannen van het Rotterdams Havenbedrijf om de Nieuwe Waterweg verder te verdiepen. Dit zal grote invloed hebben voor de zoetwatervoorziening in West-Nederland.

Daarom verzoekt LTO Noord het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier deze discussie in het Waterprogramma op te nemen en hier een standpunt over in te nemen dat recht doet aan het belang van voldoende zoet water voor het werkgebied van het hoogheemraadschap.

Speciale aandacht verdient de zoetwatervoorziening van de bollenconcentratiegebieden in het werkgebied van het hoogheemraadschap. Permanente bollenteelt mag in een beperkt gebied van Noord-Holland plaatsvinden. Deze gebieden moeten dan ook volledig voor de bollenteelt worden ingericht, inclusief de zoetwatervoorziening. Bollen zijn zeer gevoelig voor zout water, zeker als zout water wordt gebruikt voor beregening van bollenpercelen. De sector zal zeer grote economische verliezen leiden wanneer de zoetwatervoorziening van deze gebieden te wensen over laat. LTO Noord verzoekt dan ook de zoetwatervoorziening van deze gebieden zeker te stellen.

Bouwsteen F - Natuur als oplossing voor (extra) veiligheid

LTO Noord wil benadrukken dat dijkverzwaring en daarbij behorende meekoppelkansen en/of natuurcompensatie altijd ten koste gaat van agrarisch productiegebied. Aanleg van nieuwe natuur door natuurcompensatie heeft daarnaast uitstraling op het omliggende agrarisch productiegebied. LTO Noord verzoekt de schaduwwerking van ontwikkelingen aan de dijk en daaraan gekoppelde ontwikkelingen voor de landbouw te voorkomen of zo veel mogelijk te vermijden. Waar dat niet mogelijk is, moeten de omliggende bedrijven worden gecompenseerd. Daarom is het van belang dat de gevolgen voor de landbouw van deze trajecten in kaart worden gebracht.

Daarnaast zijn er ook voor de landbouw meekoppelkansen, zoals dijk- en natuurbeheer door agrariërs, alternatieve landbouwroutes over dijken, etc. LTO Noord verzoekt het hoogheemraadschap bij dergelijke trajecten de agrarische sector te betrekken om kansen te benutten en negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen.

2.2.3 Programma verbetering boezemkades

Het is LTO Noord onduidelijk hoe de normering voor de verschillende boezemkades is vastgesteld. LTO Noord kan namelijk in een aantal gebieden niet instemmen met de gekozen normering. LTO Noord verzoekt het hoogheemraadschap de methodiek inzichtelijk te maken en in overleg met de verschillende gebieden te komen tot een definitieve normering voor de boezemkades. LTO Noord kan niet instemmen met de normering van boezemkades zoals die in het Waterprogramma is opgenomen.

5. Schoon en gezond water

Nutriënten en meststoffen

LTO Noord wil benadrukken dat het voorkomen van nutriënten in het water niet alleen wordt veroorzaakt door meststoffen uit de agrarische sector. Van nature komen er nutriënten in waterlichamen voor, veroorzaakt door bijv. bodemtype, RWZI's, flora en fauna. Voor veel KRW-lichamen is het onbekend welke belasting van nutriënten wordt veroorzaakt door de agrarische sector en welke belasting van nature in de wateren voorkomt. Vooral in droogmakerijen en veenweidegebieden zijn hoge achtergrondbelastingen aanwezig die de waterkwaliteit sterk beïnvloeden. LTO Noord verzoekt het waterschap inzichtelijk te maken welke natuurlijke achtergrondbelasting in het water aanwezig is, die niet of nauwelijks is te beïnvloeden. De doelen moeten op deze achtergrondbelasting worden aangepast. Voortschrijdend inzicht heeft ertoe geleid dat de maatlaten zijn aangepast en LTO Noord vindt dit

begrijpelijk. Echter, LTO Noord is dan ook van mening dat ook een hoge achtergrondbelasting en historische verontreiniging in de doelen verdisconteerd moeten worden. Vervolgens kan bepaald worden welke maatregelen in de agrarische sector genomen kunnen worden om, haalbaar en betaalbaar, de uitspoeling van nutriënten naar het water te beperken.

Emissiereductie agrarische sector

De agrarische sector heeft zich in de afgelopen periode ingezet voor het verbeteren van de waterkwaliteit door onder andere aanscherping van het mestbeleid. De sectoren hebben verder het Masterplan Mest en Mineralen, de Kringloopwijzer en recent de gewasbeschermingsnota 'Schoner, groener, beter' opgesteld. Daarnaast werken de Glastuinbouw, de Fruit- en Bollenteelt en de Boomkwekerij reeds intensief met waterschappen samen om de emissies naar grond- en oppervlaktewater terug te dringen. Ook is in Rijn-West de bestuursovereenkomst 'Nutriënten veenweidegebied Rijn-West' ondertekend om gezamenlijk de nutriëntenbelasting in veenweidegebieden te verlagen.

In de komende periode wil LTO Noord zich blijven inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren. LTO Noord is daarbij van mening dat het aanscherpen van generiek milieubeleid in de land- en tuinbouw niet kosteneffectief is, maar dat overheden en agrarische sector zich gezamenlijk moeten inzetten voor gebiedsgericht maatwerk. LTO Noord wil dit doen door middel van aanbod zoals geformuleerd in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Middels gebieds- en sectorgerichte projecten wil LTO Noord samenwerken met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en overige partners om diffuse verontreinigingen verder terug te brengen. Op deze manier wil de sector komen tot maatregelen die haalbaar en betaalbaar zijn, zoals vastgelegd in de KRW.

Om dit te faciliteren heeft het kabinet financiële middelen van het GLB ondergebracht in POP. Hieraan is de voorwaarde verbonden dat ook waterbeheerders eenzelfde bedrag aan cofinanciering leveren en dat het geld terecht komt in de portemonnee op het boeren erf. In diverse pilotprojecten zijn kansrijke maatregelen ontwikkeld die bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit. LTO Noord verzoekt het hoogheemraadschap daarom capaciteit en financiële middelen vrij te maken om samen met LTO Noord te komen tot DAW-projecten om op grotere schaal deze kansrijke maatregelen toe te passen die bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit.

Communicatie

Waterschappen en provincies hebben factsheets voor de verschillende KRW-waterlichamen opgesteld. LTO Noord verzoekt het hoogheemraadschap om deze factsheets in gebiedsbijeenkomsten te communiceren met de betreffende ingelanden. Dit draagt bij aan de kennis van de knelpunten, aan het draagvlak voor de te nemen bekende maatregelen en stimuleert innovatieve ideeën vanuit de sector om de gestelde doelen te behalen.

Daarnaast zou het hoogheemraadschap de verbetering van de waterkwaliteit beter moeten communiceren en zich meer moeten richten op de stoffen die te beïnvloeden zijn. LTO Noord verzoekt het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier bij de monitoring de ubiquitaire (alomvoorkomende) stoffen buiten beschouwing te laten zodat blijkt of de chemische kwaliteit in de waterlichamen goed is.

Overige wateren

LTO Noord kan niet instemmen met het vaststellen van KRW-normen voor overige wateren. De EU KRW rapportageverplichting heeft naast grondwater, betrekking op de KRW-waterlichamen van het hoofdwatersysteem. Het detailwatersysteem zoals de kavelsloten behoren daar niet toe maar worden in de KRW aangeduid als overige wateren. LTO Noord heeft daarom in 2009 bepleit in de SGBP geen aanvullend beleid te maken en de maatregelen te beperken tot de meren, rivieren en hoofdwatertgangen.

Inmiddels is duidelijk dat maatregelen voor het beheer van de kavelsloten en het gebruik van de grond nodig zijn om de kwaliteit van het hoofdwatersysteem op orde te krijgen. Het ministerie heeft nu met de waterbeheerders afgesproken dat er weliswaar geen rapportageverplichting geldt en ook geen normen worden gesteld maar wel

beleid wordt gemaakt voor de kavelsloten. Volgens LTO Noord ligt hierin een bedreiging en een kans. Het moet duidelijk zijn dat de gehalten aan sterke wisselingen onderhevig zijn door weersinvloeden en veranderd grondgebruik en een normstelling dus moet worden afgeraden maar dat door inrichtingsmaatregelen door boeren stappen kunnen worden gezet zonder dat het generieke mest- en milieubeleid wordt aangescherpt.

Inrichtingsmaatregelen

Natuurvriendelijke oevers is een van de inrichtingsmaatregelen die veelvuldig wordt toegepast om de waterkwaliteit te verbeteren. LTO Noord verzoekt het waterschap hiervoor geen gronden aan te kopen en uit productie te nemen, maar ondernemers/grondeigenaren te faciliteren om deze natuurvriendelijke oevers op eigen grond aan te leggen en deze via een reële vergoeding als groenblauwe dienst zelf te beheren. Dit is kosteneffectiever dan aankoop en beheer door het waterschap. Daarnaast kan in DAW-gebiedprocessen flankerend beleid worden ontwikkeld en vastgelegd.

6.1 Vernieuwing

LTO Noord voorziet dat het aanpassen van de kwaliteitseisen van keringen zal leiden tot een lagere bescherming van landbouwgebieden. Hoewel de schade voor mensen en dieren wellicht beperkt kan worden door crisisbeheersing, kunnen de gevolgen voor gebouwen en gewassen zeer groot zijn. LTO Noord verzoekt het waterschap inzichtelijk te maken hoe zij denkt door middel van crisisbeheersing andere eisen te kunnen stellen aan keringen. LTO Noord wil graag door het hoogheemraadschap betrokken worden in dit onderzoek zodat de gevolgen voor de buitengebieden en de agrarische sector in de juiste proporties worden meegenomen.

Wij zijn graag bereid deze zienswijze mondeling toe te lichten.

Hoogachtend,
Mede namens KAVB

Algemeen voorzitter LTO Noord

Algemeen secretaris LTO Noord

Contactpersoon: [@ltonoord.nl](mailto:J@ltonoord.nl) - M 06 -

Pagina
63

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

6 Natuurbeheerders en milieufederatie

Verslag

Vergadering
Overleg met milieufederatie over zienswijze Waterprogramma 2016-2021

Aanwezig

[Redacted] J

Afwezig

Kopie aan

Van

[Redacted] J

Doorkiesnummer

[Redacted] J

Registratienummer

15.0028306

Datum vergadering

28 mei 2015

Naar aanleiding van de zienswijze van de Milieufederatie, mede ondertekend door SBB, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, PWN en Recreatie Noord-Holland heeft op 28 mei 2015 een gesprek plaatsgevonden.

Dit verslag is een beknopte weergave van dit gesprek.

De maatregelen die in het kader van PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) worden genomen zijn soms ook compenserend van aard (bijvoorbeeld ontwikkeling van stuifkuilen in de duinen). Staat HHNK hiervoor open? De consequenties van PAS voor het waterbeheer wordt binnen het programma Schoon en Gezond Water opgepakt. Het is teveel detail voor het Waterprogramma om daarover concrete opmerkingen te maken.

Wat betreft de aandacht voor building with nature zijn er al een aantal voorbeelden. Zandige oplossingen voor de versterking van de kust bijvoorbeeld. Dit sluit inderdaad aan bij de visie op dynamisch kustbeheer van de natuurterreinbeheerders. HHNK blijft dat wel altijd vanuit perspectief van de waterveiligheid benaderen, maar staat ook open voor meekoppeling.

In het kader van Bouwsteen F wordt al gestart met de invulling van een quick scan. Opname in het Waterprogramma van deze quick scan is teveel detail, maar zou bovendien al uitgevoerd zijn nog voor het plan wordt vastgesteld. Het Waterprogramma biedt voldoende ruimte voor de verdere uitwerking van deze bouwsteen.

Verzilting is inderdaad ook een kans voor het toekomstig waterbeheer. Dat wordt ook nu al gezien als een uitwerking van de Deltavisie. In het Waterprogramma wordt erg de nadruk gelegd op de verzilting als bedreiging. Toch zijn daar ook kansen, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van zilte gewassen, die veel beter tegen brak water kunnen. Dit is een van de redenen waarom HHNK op een bescheiden manier investeert in het zilte teelt kokkelproject dat met Waddenfondssubsidie op Texel wordt uitgevoerd en waarmee mogelijkheden voor teelten onder ziltere omstandigheden worden verkend.

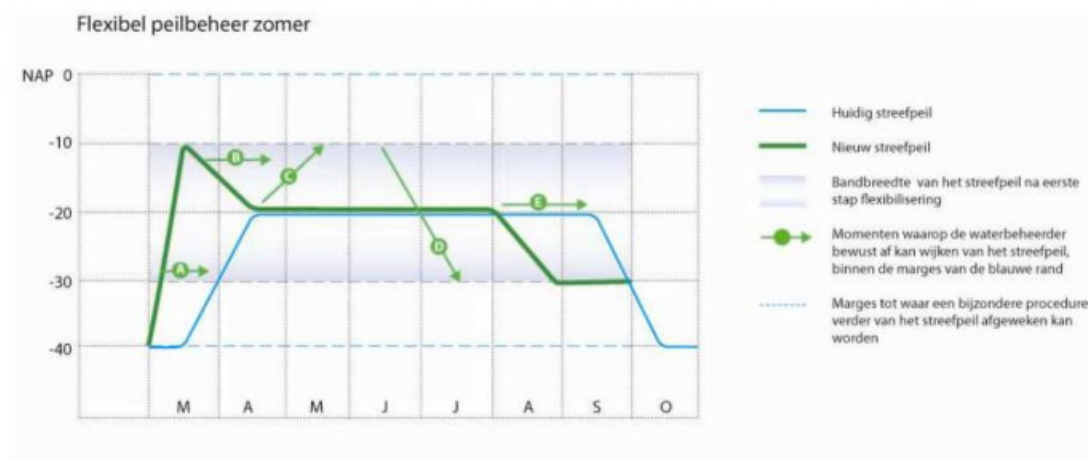
Op blz. 39 van het waterprogramma willen we daarom een zin toevoegen aan de laatste alinea: *De ontwikkeling van zilte teelten kan een van die oplossingen zijn. Voor de langere termijn kan dat de waterbeheerder helpen om, juist in sterk verziltende gebieden, het waterbeheer beheersbaar en financierbaar te houden.*

In het kader van de Quick Scan voor bouwsteen F wordt ook een kaart met alle gebiedsvraagstukken gemaakt, wellicht is het interessant om deze op te nemen als bijlage in het waterprogramma.

Wat betreft aansluiting tussen natuurdoelen en waterdoelen zijn er al voorbeelden (bijvoorbeeld Schoon Watervallei), maar ook tussen drinkwaterdoelen, natuurdoelen en waterveiligheid is een verbinding gemaakt (IKIEF).

Flexibel peilbeheer op het IJsselmeer en Markermeer komt er op neer dat vooral in het voorjaar meer water wordt opgespaard en een hoger peil wordt toegestaan, waardoor in de loop van de zomer meer buffer aanwezig is en peil kan uitzakken tot ca. -30 cm NAP, zoals weergegeven in bijgaande figuur.

De informatie is ontleend aan het zogenaamde synthesesedocument dat in het kader van het Deltaprogramma IJsselmeergebied is opgesteld (Synthesedocument DPIJ, 2014).

In het zoetwaterprogramma dat het hoogheemraadschap voor de komende planperiode van het Waterprogramma wil opzetten is het doorspoelen van watergangen niet meer vanzelfsprekend. Er zal onderzocht worden of en hoe we dat kunnen verminderen, zodat HHNK op termijn ook zuiniger met het zoete water kunnen omspringen.

Het waterbeheer in het veenweidegebied en de bouwsteen 'Bodemdaling' staan zeker niet onderaan op de agenda van het hoogheemraadschap. Het hoogheemraadschap wil graag deelnemen in de bouwsteen, als de provincie trekker is en actualiseert op dit moment ook zijn eigen veenweidebeleid. Dat wil HHNK ook graag vanaf het begin samen met onze partners doen.

Wat betreft de klimaatadaptatie van de stedelijke omgeving ziet de milieufederatie graag dat HHNK zich aansluit bij de klimaatadaptatie stad en bijdragen aan de uitvoering van een klimaatstresstest, waarvan de uitkomsten dan weer meegenomen kunnen worden in het gemeentelijk waterplan 2.0. Er zal worden nagegaan of hier aanvulling nodig is in de tekst van het Waterprogramma in hoofdstuk 3.1.1.

Pagina
65

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0028306

Pagina
3 van 3

Datum
28 mei 2015

Bij de uitwerking van de KRW gaat het hoogheemraadschap zeker niet het kind niet met het badwater weggooien. Maar we zoeken wel naar maatwerk en flexibiliteit binnen de KRW doelen. We willen ook binnen de kaders van de KRW blijven opereren, maar wel zoveel mogelijk in verbinding met de eisen en wensen van de gebruikers.

In het monitoringsprogramma van het hoogheemraadschap zijn verschillende natuurgebieden opgenomen, waaronder enkele waterparels waar wij verantwoordelijk zijn voor het beheer. (Eco) systeem analyses worden gemaakt op basis van meerjarig biologisch en fysisch/chemisch onderzoek.

Goed bodembeheer is een interessant onderwerp ook voor het hoogheemraadschap, omdat er veel relaties zijn met het watersysteem. Er zijn tevens verbindingen met het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer van de LTO.

We organiseren op korte termijn een overleg tussen (een delegatie van) het Dagelijks Bestuur van het hoogheemraadschap en het partneroverleg voor de bouwstenen. Deelnemende partners kunnen dit onderwerp op de agenda zetten voor een gedachtewisseling hierover. Recent zijn er enkele artikelen verschenen over meer duurzaam bodemgebruik. (NRC Handelsblad van zaterdag 16 mei 2015 op pagina 9 en (minder recent) in Trouw op 30 mei 2014 over de biomassa productie in de Oostvaardersplassen) .

Pagina
66

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Aan: Dagelijks Bestuur van Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier

Onderwerp: Zienswijze Waterprogramma 2016 – 2021 HHNK
Uw kenmerk:
Ons kenmerk:
Behandeld door: J

Datum: 16 februari 2015

Stationsstraat 38
1506 DH Zaandam
Telefoon: 075 - 635 15 98
Fax: 075 - 670 46 36
E-mail: mnh@mnh.nl

Internet: www.milieufederatienoordholland.nl

Geacht Bestuur,

Allereerst willen wij onze grote waardering uitspreken voor het door HHNK doorlopen en in gang gezette proces met partners.

Het is goed dat HHNK partners betreft en medeverantwoordelijk maakt voor de uitvoering. Wij blijven graag mee ontwikkelen en mee denken. Van u verwachten wij dat u dit proces blijft faciliteren, en ons helpt om hetgeen in gang is gezet mogelijk te maken.

Ook is meer aandacht nodig voor de koppeling van zowel veiligheidsopgaven als van de KRW met de N2000 doelen, voor de kansen van zout, voor vasthouden en vertraagd afvoeren van neerslagoverschot, en voor de kansen van meekoppelen van natuur en recreatie bij dijk- en kustversterkingen. Niet alleen in woorden, maar ook in acties en budgetten.

Wij missen een duidelijke interactie van het waterbeleid en het beleid en de planning van de N2000 beheerplannen en de gebiedsanalyses in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Het zijn noodzakelijke en wettelijke (PAS) te nemen maatregelen. Deze plannen hebben impact op het waterbeleid en waterbeheer. Het gaat om maatregelen die bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de waterhuishouding dan wel om maatregelen die door de waterbeheerder genomen moeten worden. De noodzakelijke en wettelijke maatregelen die ingepland zijn, zouden hier dan ook genoemd moeten worden. De in bijlage 2 (KRW maatregelen) genoemde actie om KRW en N2000 af te stemmen juichen wij van harte toe.

Zoet water

In de Samenvatting (op p. 2) ligt het accent op zoetwater en hoe het beschikbare zoet water duurzaam en eerlijk te verdelen. Wat ons betreft is er meer aandacht nodig voor de kansen van zout. Zilt / zout water biedt ook kansen, de strikte scheiding tussen zee en land veroorzaakt ook – ecologische – problemen. Zilt biedt kansen voor landbouw

(zilte teelten) en natuur (zilte oases). Onze oproep is om niet tot het uiterste te verzetten tegen verzilting, maar mee te bewegen. Dat spaart zoet water.

Watertafels

U geeft in de inleiding een voorbeeld van hoe met signalen is omgegaan. Dit voorbeeld betreft burgers betrekken bij klimaatactieve stad en spons-effect uitdragen; hierna staat dat gedurende de planperiode instrumenten en kennis worden ontwikkeld waarmee initiatieven, zelfvoorziening en een duurzame ruimtelijke ontwikkeling worden ondersteund en gefaciliteerd. In H4 zou nader worden ingegaan op de wijze waarop HHNK regionale ontwikkelingen en innovatieve technieken ondersteunt. Dit wordt ons echter niet duidelijk.

Waterveiligheid

In de eerste zin van paragraaf 2.1 (Vernieuwing) op p. 13 missen wij de opgave van N2000, naast nieuwe normering, meerlaagsveiligheid en risicogerichte benadering, als motivatie om beleid en beheer te innoveren.

P. 19 Bouwsteen F (natuur voor (extra) veiligheid): wij gaan er van uit dat bouwen met de natuur, als de hele levenscyclus van kust- en dijkversterking in oenschouw wordt genomen – financieel interessant kan zijn. Daarnaast menen wij dat er door samenwerking veel winst te behalen is. Bijvoorbeeld in het duingebied raken de belangen van de verschillende beheerders elkaar zozeer dat er kansen worden gemist als niet wordt samengewerkt, zowel op het vlak van inrichting als beheer. Dit pleit er voor om concrete kansen / mogelijkheden in beeld te krijgen.

P. 22 Wat beheer betreft, gaat u in op zandsuppleties vanuit de nieuwe veiligheidsfilosofie. Hoewel deze filosofie aan lijkt te sluiten bij de visie op dynamisch kustbeheer van de natuurterreinbeheerders, noemt u dit niet. Wij missen hier de aansluiting tussen veiligheids- en natuurdoelen.

p.25 Bij HBP staat dat building with nature wordt uitgewerkt. Dat spreekt ons aan. Graag zien wij hier ook opgenomen dat er – als eerste stap - een quick scan wordt gemaakt van de kansen.

Bij het programma verbetering boezemkades VBK en VBK2 zien wij graag toegevoegd dat meekoppelkansen met natuur worden verkend en benut.

Wateroverlast

P. 26 Deltabeslissing IJsselmeer

Onze vraag is wat hier een flexibeler peilbeheer inhoudt. Wij zijn voorstander van een flexibeler peilbeheer als dat betekent dat het een natuurlijker peil is. Als het meer tegennatuurlijk is (voorjaar hoger dan winterpeil bijvoorbeeld) komt dat niet ten goede aan ecologische doelstellingen voor het IJsselmeer. Ook hier is een integrale kijk (zoetwatervoorziening én natuur) van groot belang.

P. 30 Peilbesluit. Hier staat dat er een grens zit aan 'peil volgt functie'. Die wordt bereikt als de eisen van de functie ver afstaan van de omstandigheden die van nature in het gebied aanwezig zijn, of als combinatie van functies problemen oplevert. Er wordt vervolgens niet op in gegaan dat dit in kaart wordt gebracht of dat in die gebieden

'functie volgt peil' gehanteerd gaat worden, zoals nog wel in het vorige waterplan. Provincie (zegt dat waterschappen signalen moeten afgeven) en HHNK (noemt geen actie) blijven naar elkaar kijken. We zouden hier graag over in gesprek gaan, bijvoorbeeld specifiek over gebieden in Laag Holland die aangewezen zijn als N2000 gebied.

p. 32 Dynamisch peilbeheer. Dit is een vorm van peilbeheer met negatieve effecten voor ecologie. Bij invoering hiervan verwachten wij dat eerst wordt uitgesloten dat dit negatieve effecten heeft op ecologisch waardevolle watergangen en gebieden.

Genoemd wordt terughoudendheid met het doorspoelen van watergangen in poldersystemen met natuurfuncties. En zo veel mogelijk vasthouden van gebiedseigen water. Wij missen dit in de programma's in de tabellen met te realiseren resultaten.

Watertekort

p. 38 Bouwsteen duurzaam bodembeheer. Wij vinden dit een buitengewoon belangrijke bouwsteen. Dit past ook bij het Deltaplan Zoetwater (zie tabel achterin bijlage); en 2015 is het jaar van de Bodem. Wat betekent het dat HHNK aandacht hiervoor houdt? Het zou goed zijn om het belang hiervan – voor HHNK - scherper in beeld te krijgen!

P. 39 Beheer. U geeft aan dat het niet meer vanzelfsprekend is dat verzilting ten allen tijde wordt bestreden. Tegelijkertijd geeft u aan dat u de kwaliteit van het water altijd wilt afstemmen met de gebruiker. Bij de bespreking van diverse Bouwstenen is ons opgevallen dat er belangentegenstellingen zijn als het gaat om zoet/zout. Daar waar het aanvankelijk de bedoeling was dat het onderwerp zoet/zout een plek zou krijgen in de bouwsteen over waterkwaliteit, is de discussie niet verder gekomen dan de constatering van een belangentegenstelling. Wij vinden het belangrijk dat dit thema meer gewicht krijgt. Als uw vertrekpunt is dat kwaliteit wordt afgestemd met de gebruiker, hebben wij er geen vertrouwen in dat de discussie hierover verder komt. Wat ons betreft worden 'de kansen van zout' - met mogelijk functie aanpassingen, hydrologische isolatie van zilte oases voor natuur of landbouw en wijzigingen van chloridenormen als resultaat - onderdeel van het Programma Zoetwater. Niet om verzilting vrij baan te geven, maar om daar waar het bestrijden van verzilting onnodig veel zoetwater kost om te buigen naar een kans. Op Texel wordt ge-experimenteerd met zilte teelten. Dit verdient alle steun en aandacht.

Overigens juichen wij het toe dat u aandacht besteedt aan monitoring van het effect van doorspoelen, het stimuleren van gebruikers meer zelf te doen aan het vasthouden van zoetwater, het stimuleren van zuinig gebruik van water, etc. Het vasthouden en vertraagd afvoeren van neerslag mag wat ons betreft meer aandacht krijgen van HHNK.

p. 41 Wij zijn blij met bouwsteen H (bodemdaling en veenweiden), omdat deze een omslag in het denken over veenafbraak lijkt te markeren. Van bodemdaling als niet te vermijden vanzelfsprekendheid, naar het onderzoeken van de mogelijkheden om veen weer te laten groeien mét een economisch perspectief. Wij hadden verwacht, gezien de genoemde gevolgen van bodemdaling, dat het belang van deze bouwsteen voor HHNK groot – in plaats van middelgroot - zou zijn. Hoewel wij het prima vinden dat de Provincie de trekker is van deze bouwsteen, gaan wij er van uit dat HHNK zich hier actief voor inzet en – net als bij bijv. bouwsteen L – mee investeert in deze bouwsteen.

Schoon water

p. 46. Onder het kopje 'klimaatverandering' gaat u in op het binnenstedelijk vasthouden en vertraagd afvoeren van regenwater. Het is ons echter niet duidelijk wat uw inzet op dit thema is. In de tabel in 5.4 vinden wij hierover geen concrete acties terug. Zonder concrete beleidsinspanning en een budget zien wij dit thema nog niet hoog op de agenda komen.

P. 46 Bouwsteen N. U geeft aan dat de variatie in ons gebied en het gebruik van water meer maatwerk en flexibiliteit vragen dan de KRW biedt. Wij bestrijden dit. Hoewel wij het er mee eens zijn dat het goed is om meer aandacht te hebben voor de waterkwaliteitswensen en -eisen van verschillende gebruikersgroepen, en ook dat dit tot een gedifferentieerde aanpak mbt waterkwaliteit leidt, zoals het prioriteit geven aan beschermde gebieden, is differentiatie in onze ogen mogelijk binnen de kaders die de KRW biedt. Schoon water is uiteindelijk een belangrijke basis voor alle gebruiksfuncties.

Niet beïnvloedbare achtergrondbelasting

De natuurorganisaties vinden het goed dat HHNK onderzoek heeft gedaan naar de herkomst van nutriënten in diverse deelgebieden. Zonder gedegen kennis hierover blijft het gissen welke maatregelen zinvol zijn om te nemen. De doorvertaling van dit onderzoek naar bijstelling van de KRW doelen hebben de natuurorganisaties met een kritische blik bekeken. In algemene zin zijn de natuurorganisaties van mening dat HHNK hierbij zorgvuldig te werk is gegaan. Wel willen wij graag de volgende adviezen meegeven:

1. **Gooi niet het kind met het badwater weg.** De KRW waterlichamen zijn heel groot (hele boezems); binnen die waterlichamen is het beeld soms heel divers. In Waterland bijvoorbeeld worden gebieden met een landbouwfunctie afgewisseld door natuurgebieden. Door te generaliseren bestaat het risico dat het kind met het badwater wordt weggegooid. Bijvoorbeeld voor een gebied als Waterland geldt dat de praktijk laat zien dat helder water mogelijk is, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt. Het is belangrijk om te verkennen wat met maatwerk bereikt kan worden. Wij pleiten ervoor pareltjes en kansrijke gebieden in kaart te brengen. En wij dringen er op aan in de komende periode op de ecologie gerichte systeemanalyses te maken, zodat hier beter op ingespeeld kan worden.
2. **Richt de monitoring meer op natuurgebieden.** De monitoring is nu toegespitst op de KRW waterlichamen. Het is belangrijk dat in gebieden met natuurdoelen, waaronder specifiek in de N2000 gebieden, meer wordt gemonitord. Dit i.v.m. het hiervoor genoemde punt. Wij begrijpen dat hier een kostenplaatje aan hangt. Wij gaan graag in overleg hoe deze monitoring vorm te geven.
3. **Breng in beeld hoe de achtergrondbelasting samenhangt met polderkenmerken en het gebruik van het land.** Een voorbeeld hiervan is het gebruik van de bodem. Steeds duidelijker wordt dat de manier waarop de landbouw met de bodem omgaat van grote invloed is op de waterkwaliteit (en kwantiteit). Een duurzaam bodembeheer kan een grote bijdrage leveren aan de waterkwaliteit. Het is belangrijk om hier meer inzicht in te krijgen in de komende periode.
4. **Transities in de landbouw nodig.** Een voorbeeld van het derde punt betreft de veengebieden, waar de ontwatering leidt tot slechte waterkwaliteit. Dit kan moeilijk een 'natuurlijke' achtergrondwaarde genoemd worden. Peilopzetten geeft weliswaar vergelijkbare problemen, maar stoppen met peilverlagingen geeft voor de waterkwaliteit het beste resultaat. Ook mag een aanpassing van de achtergrondwaarden geen vrijbrief zijn om door te gaan met het verder opladen

van de bodem met nutriënten. Dit in ogenschouw nemend is een transitie van de landbouw in veenweidegebieden naar nattere teelten heel belangrijk.

KRW maatregelen 2016-2021

Beschermde gebieden. Aangegeven wordt dat daar waar de doelen van de KRW en N2000 conflicteren, wordt afgestemd met de natuurbeschermers en de provincie. Naar onze mening moet de koppeling van de KRW met N2000 doelen nadrukkelijker worden gelegd en moet het halen van de milieu (lees water-) condities in natuurgebieden een grotere prioriteit krijgen, ook van het hoogheemraadschap.

Resultaat

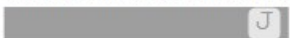
Met u hopen wij dat in 2021 80% van de KRW doelen zijn bereikt. Wetende dat het doelbereik nu nog onder de 5% ligt, zijn er flinke extra inspanningen nodig om de 80% te halen. Dat vraagt om een stimuleringsprogramma (conform de gezamenlijke oproep 'Verklaring Groen Kapitaal NH 2015' dd 11 februari 2015) en evt. als terugvaloptie een prioritering van wat we zeker moeten halen of als eerste gaan doen. Wij werken binnen onze mogelijkheden graag mee aan het realiseren van dit doel.

Indien gewenst gaan wij uiteraard graag met u in gesprek over de inhoud van deze zienswijze.

Hoogachtend,
*mede namens Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, PWN,
Recreatie Noord-Holland*

Milieufederatie Noord-Holland

Pagina
71

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

7 Sportvisserij

Verslag

Vergadering

Overleg met de Sportvisserij MidWestNederland naar aanleiding van de
zienswijze op het Waterprogramma 2016-2021

Aanwezig

[Redacted] (Sportvisserij), [Redacted]
[Redacted] (HHNK)

Afwezig

Kopie aan

Van

[Redacted]

Doorkiesnummer

[Redacted]

Registratienummer

15.0041936

Datum vergadering

8 juni 2015

Aanleiding voor het overleg was de door de Sportvisserij MidWestNederland ingediende zienswijze op het Waterprogramma. Sportvisserij heeft op een groot aantal regionale waterplannen zienswijzen ingediend. Aangegeven wordt dat de aanpak van HHNK in positieve manier opvalt. Tijdens het gesprek wordt de zienswijze nader toegelicht en is ruimte voor het voeren van een dialoog. Niet op alle punten wordt overeenstemming bereikt, maar er is wel meer begrip voor elkaars standpunten en belangen.

Hieronder een overzicht van de ingediende zienswijzen op het Waterprogramma met een beantwoording door HHNK.

- 1) Algemene zienswijze: De hengelsport is een van de grootste gebruikers van het oppervlakte water in Nederland. Het zal u daarom niet verbazen dat de werkzaamheden van een waterschap soms direct maar vaak ook indirect gevolgen hebben voor onze tak van sport. Op hoofdlijnen zijn wij gematigd positief over dit plan. Het is mooi om sommige punten die we eerder als input hebben geleverd terug te zien in het waterbeheerplan. Sportvisserij MidWestNederland geeft nog aan dat er in het Waterprogramma relatief weinig aandacht wordt besteedt aan sportvisserij in zijn algemeenheid.
Antwoord: het hoogheemraadschap is zich bewust van de effecten van maatregelen die worden genomen op de visserij. Met name het uitvoeren van het KRW programma met de aanleg van natuurvriendelijke oevers (nvo's) en vispassages zijn er op gericht het leefmilieu voor de vis te verbeteren. Afgesproken wordt dat nagedacht gaat worden over de manier waarop we de sportvissers betrekken bij maatregelen aan het watersysteem die een relatie hebben met het vissen.
- 2) De aal: De aalbestanden zitten op een alarmerend laag niveau met een reproductie die slechts 10% tot 50% bedraagt van de aanwas in de jaren 70, toen het bestand nog gezond was. Striktere beschermingsmaatregelen zijn daarom hard nodig. Het is daarom jammer te constateren dat er wel ambitie is om de migratie van aal te bevorderen maar er geen ambitie is om de aal te beschermen. Het is bijzonder jammer te constateren dat Hollands Noorderkwartier enorm veel geld investeert wordt in vismigratie, maar dat de migrerende vis en hiermee ook de bedreigde aal, door de beroepsvisserij weggevangen wordt achter de migratie mogelijkheden. Hierdoor is de effectiviteit van de vismigratiemogelijkheden nihil. Het zou van ambitie tonen als het waterschap hier wat aan deed door bijvoorbeeld met een uitsterfbeeld te komen als het gaat om het uitgeven van aalvisrechten. Deze maatregel zal direct een positief effect hebben op de aalstand.

Pagina
72

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0041936

Pagina
2 van 3

Datum
8 juni 2015

Antwoord: Het onderwerp van het uitsterfbeleid aalvisrechten is eerder besproken. De insteek was destijds via de VBC tot een gezamenlijke visie op een aanpak te komen. .

De vertegenwoordigers van HHNK zullen naar aanleiding van dit punt voorstellen het Waterprogramma aan te passen. Namelijk door een zinsnede op te nemen waarmee wordt aangegeven dat tijdens de planperiode, in overleg met belanghebbenden en betrokkenen, wordt gezien of- respectievelijk hoe extra beschermingsmaatregelen genomen kunnen worden ter bescherming van de aal.

3) Diverse opmerkingen:

A) Het is onbegrijpelijk dat onder de visserijbeheermaatregelen weer actief biologisch beheer (ABB) staat vermeld. Ondanks dat jullie het anders noemen, het wegvangen van bodemwoelers (karper en brasem), is het principe hetzelfde. Het wegvangen van vis is symptoombestrijding en pakt het probleem niet bij de bron aan. Daarnaast heeft de minister door middel van het aannemen van een motie (21 501-32 nr. 393 van de leden Jacobi en Koppejan) ook al aangegeven dat het gebruik van ABB of wegvangen van bodemwoelers geen oplossing is om een betere waterkwaliteit te realiseren. Daarom zouden we deze maatregel uit het maatregelenpakket gehaald zien worden.

Antwoord: In het Waterprogramma wordt actief biologisch beheer niet genoemd.

B) In het bijbehorende "KRW boekje december" staat een foto van oud collega, Richard van de Bos. Helaas is hij vroegtijdig te komen overlijden. We zouden daarom deze foto ook direct uit het boekje zien worden verwijderd

Antwoord: Wij zullen in de volgende versie van het KRW boekje de foto verwijderen.

C) Wij maken ons zorgen om de hoeveelheid natuurvriendelijke oevers dat het waterschap gaat aanleggen. Er is niet aangetoond dat meer natuurvriendelijke oevers een betere waterkwaliteit oplevert. Daarnaast zijn de meeste natuurvriendelijke oevers onbereikbaar en onbevisbaar voor de sportvisser. Daarom zouden we graag vooraf in overleg met het waterschap meedenken over de inrichting van een natuurvriendelijke oever. Want met een aantal simpele oplossingen kan de bereikbaarheid voor de sportvisser behouden blijven.

Antwoord: We hebben afgesproken dat we van beide kanten ons inspannen om bij de aanleg van NVO's ook de mogelijkheden voor de sportvisserij te realiseren. Daarbij zullen lokale sportvissers worden benaderd. Als het gaat om algemene oplossingen nemen Sportvisserij MidWestNederland en het hoogheemraadschap contact met elkaar op om te zoeken naar goed toepasbare maatregelen.

4) Kansen voor samenwerking: Het mag duidelijk zijn dat we naast enkele punten van kritiek ook overeenkomstige belangen en kansen voor samenwerking zien. Sommige kansen hebben wij al benoemd, hieronder volgt nog een korte opsomming:

- a. Recreatie en ecologie - hatcheries voor vis
- b. Alternatieven voor kostbaar maaibeheer
  - i. Natuurlijk maaibeheer (gerichte inzet van vis).
  - ii. Flexibele maalperiodes
- c. Alternatieven voor natuurvriendelijke oevers
  - i. Aangewezen paalgebieden
  - ii. Strategische realisatie
- d. Vergroting areaalloedvlaktes
  - i. Meervoudige benutting retentiegebieden
- e. Boa brede gebiedssamenwerking
- f. Grondaankoop, beheer en inrichting

Pagina
73

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0041936

Pagina
3 van 3

Datum
8 juni 2015

- g. Vismonitoring
- h. Vismigratie
- i. Visserijkundig onderzoeken Wij kijken uit naar uw reactie en de wijze waarop u onze opmerkingen en aanvullingen verwerkt in het waterbeheerplan. Zoals aangegeven zien wij naast de punten van kritiek ook veel overeenkomstige belangen en kansen voor samenwerking. Als vervolg op de realisatie van het waterbeheerplan gaan wij dan ook graag in gesprek om deze kansen zoveel mogelijk te benutten.

Antwoord: We spreken af dat we in de toekomst nog meer kennis en informatie via de lopende overleggen gaan uitwisselen. Ook op het vlak van de communicatie zoeken we naar afstemming. MidWestNederland geeft aan dat controle en handhaving nog achter nog niet optimaal functioneert. De BOA's kunnen nog beter functioneren indien meldingen over controle en handhaving direct aan MidWestNederland worden gemeld

Afspraak is dat het hoogheemraadschap een verslag maakt van het gesprek. Er is geen nader bestuurlijk overleg nodig.

INGEKOMEN 18 FEB. 2015

Hoogheemraadschap Hollands
Noorderkwartier.
Postbus 250
1700 AG Heerhugowaard

Uitgeest, 13 februari 2015

Onderwerp: Zienswijze Waterprogramma 2016-2021

Geacht bestuur,

Sportvisserij MidWest Nederland is een overkoepelende hengelsportfederatie van 110 hengelsportverenigingen, waarbij meer dan 133.000 sportvissers zijn aangesloten. Sportvisserij MidWest Nederland is gevestigd in Uitgeest en het werkgebied van de federatie ligt in het westen en midden van het land. Centraal in het werk van de federatie staat de professionele belangenbehartiging voor de sportvisser aan de waterkant.

Wij als overkoepelende organisaties zetten ons in samenwerking met terrein beherende organisaties, recreatieschappen, waterschappen, provincie, gemeenten en andere partijen in voor gezonde, visrijke en toegankelijke viswateren. Wij staan voor goed viswater met een aantrekkelijke visstand en uitstekende sportvisserijmogelijkheden.

Algemene zienswijze

De hengelsport is een van de grootste gebruikers van het oppervlakte water in Nederland. Het zal u daarom niet verbazen dat de werkzaamheden van een waterschap soms direct maar vaak ook indirect gevolgen hebben voor onze tak van sport.

Op hoofdlijnen zijn wij gematigd positief over dit plan. Het is mooi om sommige punten die we eerder als input hebben geleverd terug te zien in het waterbeheerplan.

De aal

De aalbestanden zitten op een alarmerend laag niveau met een reproductie die slechts 1% tot 5% bedraagt van de aanwas in de jaren '70, toen het bestand nog gezond was. Striktere beschermingsmaatregelen zijn daarom hard nodig. Het is daarom jammer te constateren dat er wel ambitie is om de migratie van aal te bevorderen maar er geen ambitie is om de aal te beschermen. Het is bijzonder jammer te constateren dat Hollands Noorder Kwartier enorm veel geld investeert in vismigratie, maar dat de migrerende vis en hiermee ook de bedreigde aal, door de beroepsvisserij weggevangen wordt achter de migratie mogelijkheden. Hierdoor is de effectiviteit van de vismigratiemogelijkheden nihil. Het zou van ambitie tonen als het waterschap hier wat aan deed door bijvoorbeeld met een uitsterf beleid te komen als het gaat om het uitgeven van aalvisrechten. Deze maatregel zal direct een positief effect hebben op de aalstand.

Diverse opmerkingen

- Het is onbegrijpelijk dat onder de visserijbeheermaatregelen weer actief biologisch beheer (ABB) staat vermeld. Ondanks dat jullie het anders noemen, het wegvangen van bodemwoelers (karper en brasem), is het principe hetzelfde. Het wegvangen van vis is symptoombestrijding en pakt het probleem niet bij de bron aan. Daarnaast heeft de minister door middel van het aannemen van een motie (21 501-32 nr. 393 van de leden *Jacobi en Koppejan*) ook al aangegeven dat het gebruik van ABB of wegvangen van bodemwoelers geen oplossing is om een betere waterkwaliteit te realiseren. Daarom zouden we deze maatregel uit het maatregelenpakket gehaald zien worden.

- In het bijbehorende "KRW boekje december" staat een foto van oud collega, Richard van de Bos. Helaas is hij vroegtijdig te komen overlijden. We zouden daarom deze foto ook direct uit het boekje zien worden verwijderd.

- Wij maken ons zorgen om de hoeveelheid natuurvriendelijke oevers dat het waterschap gaat aanleggen. Er is niet aangetoond dat meer natuurvriendelijke oevers een betere waterkwaliteit oplevert. Daarnaast zijn de meeste natuurvriendelijke oevers onbereikbaar en onbevisbaar voor de sportvisser. Daarom zouden we graag vooraf in overleg met het waterschap meedenken over de inrichting van een natuurvriendelijke oever. Want met een aantal simpele oplossingen kan de bereikbaarheid voor de sportvisser behouden blijven.

Kansen voor samenwerking

Het mag duidelijk zijn dat we naast enkele punten van kritiek ook overeenkomstige belangen en kansen voor samenwerking zien. Sommige kansen hebben wij al benoemd, hieronder volgt nog een korte opsomming:

1. Recreatie en ecologie – hatcheries voor vis
2. Alternatieven voor kostbaar maaibeheer
  - a. Natuurlijk maaibeheer (gerichte inzet van vis)
  - b. Flexibele maaiperiodes
3. Alternatieven voor natuurvriendelijke oevers
  - a. Aangewezen paaigebieden
  - b. Strategische realisatie
4. Vergroting areaal vloedvlaktes
  - a. Meervoudige benutting retentiegebieden
5. Boa brede gebiedssamenwerking
6. Grondaankoop, beheer en inrichting
7. Vismonitoring
8. Vismigratie
9. Visserijkundig onderzoeken

Wij kijken uit naar uw reactie en de wijze waarop u onze opmerkingen en aanvullingen verwerkt in het waterbeheerplan. Zoals aangegeven zien wij naast de punten van kritiek ook veel overeenkomstige belangen en kansen voor samenwerking. Als vervolg op de realisatie van het waterbeheerplan gaan wij dan ook graag in gesprek om deze kansen zoveel mogelijk te benutten.

Pagina
76

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Voor vragen kunt u terecht bij [redacted] via mail
[redacted]@sportvisserijmidwestnederland.nl of telefoon: [redacted]

Met vriendelijke groet,

Sportvisserij MidWest Nederland

[redacted]

[redacted]
Ad-interim directeur

Pagina
77

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

8 Overig

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Stichting voor Landelijk Schoon West-Friesland
Benonilaan 17
1695 HD BLOKKER

Datum
5 mei 2015

Uw kenmerk

Contactpersoon

Onderwerp
Zienswijze op het Waterprogramma
2016-2021

Registratienummer
15.0011926

Doorkiesnummer

Geachte mevrouw/heer,

Hartelijk dank voor de inbreng van uw zienswijze op het Waterprogramma 2016-2021. Wij waarderen u betrokkenheid bij het waterbeheer in het algemeen en het waterkeringenbeheer in het bijzonder zeer.

U hebt een aantal opmerkingen gemaakt over het Waterprogramma waarop ik graag wil ingaan. Maar voor een goed wederzijds begrip is een gesprek wellicht zinvoller. Ik wil u dan ook van harte uitnodigen om uw zienswijzen een keer te bespreken met enkele deskundigen uit onze organisatie. Er zullen wellicht vragen overblijven, of nieuwe vragen rijzen naar aanleiding van de antwoorden van onze kant.

Het Waterprogramma 2016-2021 is een overkoepelend beleidsplan. Om er voor te zorgen dat het leesbaar en hanteerbaar blijft, geeft het plan daarom noodgedwongen het beleid voor de komende zes jaar op hoofdlijnen weer. Er is sprake van intenties en ambities op hoofdlijnen, vandaar dat prioritering van maatregelen en projecten ontbreekt. Die ontbreekt ook om voldoende flexibel te kunnen opereren en kansen die zich voordoen te kunnen benutten, gedurende de komende zes jaar.

Daar waar we de beleidslijnen gaan concretiseren in programma's en projecten komt ook de prioritering aan de orde. De intentie van het hoogheemraadschap is om bij die ontwikkeling ook steeds weer partners en stakeholders te betrekken.

De bouwstenen in het waterprogramma zijn gezamenlijk ontwikkeld met partners. Deze bouwstenen worden op die manier ook verder doorontwikkeld. De bouwstenen hebben allemaal op een of andere manier een relatie met het werk van het hoogheemraadschap, waardoor de betrokkenheid van het hoogheemraadschap steeds gegarandeerd is. Bouwstenen waarin keringen een rol spelen vormen daar uiteraard geen uitzondering op.

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hknk.nl
www.hknk.nl

NL66 NWAB 0636 7537 78
KvK 37161516

Pagina
78

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Registratienummer
15.0011926

Pagina
2 van 2

Datum
5 mei 2015

Wanneer de bouwstenen A, B en F verder vorm krijgen is afhankelijk van de partners, maar het spreekt vanzelf dat ook andere belanghebbenden betrokken raken bij die ontwikkeling. Op onze website www.hhnk/waterprogramma.nl zal de verder ontwikkeling van de bouwstenen te volgen zijn.

In alle dijktrajecten die het hoogheemraadschap onderhanden heeft vormen de cultuurhistorische waarden een belangrijk aandachtspunt.

Hoogachtend,

Hoofd Afdeling Watersystemen,

Mevrouw A.E.M. van Oostrum

INGEKOMEN 10 FEB. 2015

Stichting voor Landelijk Schoon West-Friesland

Voortgekomen uit het Westfries Genootschap

Aan: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier,
Postbus 250,
1700 AG Heerhugowaard.
Datum: 5 februari 2015
Onderwerp: Waterprogramma 2016-2021

Wij hebben kennis genomen van het Waterprogramma 2016-2021. Het geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen.

We zijn blij met de voornemens in het plan naar meer maatwerk in het beheer en meer samenwerking met anderen. Waar nuttig en mogelijk willen wij graag onze bijdrage daaraan verlenen.

Het plan is in algemene termen geformuleerd in die zin dat er geen locaties worden genoemd waar geformuleerde beleidsmaatregelen zullen worden toegepast (of juist niet). Eén van de gevolgen is dat een prioriteitsvolgorde hierin ontbreekt. Ook een prioriteitsstelling tussen de verschillende maatregelen wordt niet gegeven. Het wordt dus niet helemaal duidelijk hoe de plannen stapsgewijs gedurende de verschillende jaren van de planperiode door het hoogheemraadschap zullen worden gerealiseerd.

Onder Bouwsteen A wordt aangekondigd dat bekeken zal worden of het zinvol is bepaalde regionale waterkeringen aan te passen zodat ze door compartimentering meer kunnen bijdragen aan de waterveiligheid in het gebied. Waar aanpassingen zinvol worden gevonden bepleiten wij dat indringend rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische waarden van de bestaande kering. Zowel langs- als dwarsprofiel zouden zo goed mogelijk in stand moeten blijven.

Dezelfde kanttekening willen we plaatsen bij de pilot-uitwerking van bouwsteen B multifunctionaliteit van dijken en bij bouwsteen F natuur als oplossing voor extra waterveiligheid.

In par. 2.2.2 wordt gesteld dat er, vooruitlopend op de financiering, ongeveer 7 HWBP-projecten worden gekoppeld aan HWBP2-projecten. De projecten worden niet nader benoemd. Over welke projecten gaat het?

Pagina
80

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

In het verleden hebben wij aandacht gevraagd voor de vormgeving van waterbergingsprojecten. Wij hebben toen bepleit dat er bij de vormgeving zo veel mogelijk wordt aangesloten bij het waterlopenpatroon in de onmiddellijke omgeving van het project. We willen die opmerking hier graag herhalen.

Hoogachtend,
Stichting voor Landelijk Schoon West-Friesland.

voorzitter

secretaris

Pagina
81

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@casema.nl]

Verzonden: dinsdag 10 februari 2015 21:48

Aan: [redacted]; info@uvw.nl; info@aaenmaas.nl; info@agv.nl; info@brabantsedelta.nl; info@hhdelfland.nl; info@dommel.nl; info@weterskipfryslan.nl; web@wgs.nl; info@wgs.nl; info@wshd.nl; Info@hhnk.nl; waterschap@hunzeenaas.nl; info@noorderzijlvest.nl; info@wpm.nl; waterschap@reestewieden.nl; info@wrld.nl; communicatie@wrij.nl; post@rijnland.net; webmaster@rijnland.net; info@wsrl.nl; info@overmaas.nl; info@scheldestromen.nl; info@hhs.nl; post@hdsr.nl; info@wve.nl; info@veltenvecht.nl; waterschap@veltenvecht.nl; waterschap@veluwe.nl; waterschap@zuidereeland.nl

Onderwerp: RE: Inspraak ontwerp-waterbeheerplan 2016-2021

Geachte heer/mevrouw, geacht bestuur,

In onderstaande mail ontbraken onze contactgegevens:

Adviesgroep Borm & Huijgens - integraal waterbeheer
Secretariaat:
Klaverweide 9
4874 MD Etten-Leur
Tel. 076 5037411
Email: [redacted] [mailto:[redacted]@casema.nl]
Website: www.adviesgroepbormenhuijgens.nl

Excuses voor het ongemak.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@casema.nl]

Verzonden: dinsdag 10 februari 2015 20:56

Aan: 'info@uvw.nl'; 'info@aaenmaas.nl'; 'info@agv.nl'; 'info@brabantsedelta.nl'; 'info@hhdelfland.nl'; 'info@dommel.nl'; 'info@weterskipfryslan.nl'; 'web@wgs.nl'; 'info@wgs.nl'; 'info@wshd.nl'; 'info@hhnk.nl'; 'waterschap@hunzeenaas.nl'; 'info@noorderzijlvest.nl'; 'info@wpm.nl'; 'waterschap@reestewieden.nl'; 'info@wrld.nl'; 'communicatie@wrij.nl'; 'post@rijnland.net'; 'webmaster@rijnland.net'; 'info@wsrl.nl'; 'info@overmaas.nl'; 'info@scheldestromen.nl'; 'info@hhs.nl'; 'post@hdsr.nl'; 'info@wve.nl'; 'info@veltenvecht.nl'; 'waterschap@veltenvecht.nl';

Pagina
82

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

'waterschap@veluwe.nl'; 'waterschap@zuiderzeeland.nl'
Onderwerp: Inspraak ontwerp-waterbeheerplan 2016-2021

In de bijlage onze bedenkingen over de wijze waarop het “Waterschap Nederland” middels het Deltaprogramma de vorming van de regionale waterbeheerplannen beïnvloedt. Wij dienen deze inspraak hierbij in bij de betreffende waterschappen en vertrouwen er op dat u deze inspraak ter behandeling doorstuurt.

We hopen u hiermee van dienst te zijn.

Hoogachtend,

Adviesgroep Borm & Huijgens - integraal waterbeheer

Thema: Deltaprogramma	
Kernpunt(en) van de zienswijzen:	Reactie van Bevoegd Gezag:
<p>Afzender: Registratienummer: 16 [Redacted] [Redacted] [Redacted]</p> <p>Deelreactienummer: 1 Er komt steeds meer kritiek op de inhoud van het Nationaal Waterplan en het Deltaprogramma. Steeds meer wordt duidelijk dat de landelijke overheid gebrekkig anticipeert op de problemen op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en milieu. De stuurgroep Deltaprogramma probeert de negatieve effecten van de Deltawerken wat terug te draaien in plaats van een stap voorwaarts te zetten en durft blijkbaar niet te kiezen voor grote structurele systeemmaatregelen, die een klimaatbestendig Nederland garanderen. Wij blijven niet eindeloos herhalen waar het huidige Deltaprogramma en het Nationaal Waterplan niet voldoen. U dient daarom eerder verschenen opmerkingen, inrichtingssuggesties en artikelen te zien als onderdeel van deze inspraak, welke bijlagen (25 stuks) u kunt openen en downloaden via de aangegeven hyperlinks aan het einde van onderstaande toelichting.</p>	<p>Graag verwijs ik u naar de brief met kenmerk DC-2014-113 d.d. 13 mei 2014 die de deltacommissaris u heeft gestuurd en naar het Deltaprogramma 2015. In DP2015 is op pagina 134 beschreven dat de deltacommissaris uw voorstellen verwoord in 'Raamwerk Tweede Deltaplan' en 'Zinloos verzilten' heeft laten beoordelen en wat de uitkomst daarvan is.</p>

Pagina
84

Datum
17 september 2015

Registratienummer
15.47864

**Inspraak op de
ontwerp-waterbeheerplannen 2016-2021
in relatie tot het Nationaal Waterplan**

Etten-Leur, 10 februari 2015

Geachte heer/mevrouw, geacht bestuur,

Elke zes jaar herzien de Waterschappen, de Provincies en het Rijk hun waterbeleid en leggen dit vast in verschillende waterbeheerplannen. Zo ook nu. Deze plannen hangen nauw met elkaar samen en gaan gelden vanaf 2016 tot 2021. Het meest bepalend is het Nationaal Waterplan. Provincies en waterschappen kunnen en mogen niet anders dan hun waterbeheerplannen aanpassen aan het Deltaprogramma.

Steeds meer wordt duidelijk dat de landelijke overheid gebrekkig anticipeert op de problemen op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en milieu en probeert de negatieve effecten van de Deltawerken wat terug te draaien in plaats van een stap voorwaarts te zetten. De stuurgroep Deltaprogramma durft blijkbaar niet te kiezen voor grote structurele systeemmaatregelen, die een klimaatbestendig Nederland garanderen.

De Tweede Kamer heeft daarentegen in grote meerderheid ingestemd met de motie van de heer J. Geurts, Tweede Kamerlid CDA, *"om de variant om sluzen aan te leggen in de Nieuwe Waterweg op korte termijn beter te onderzoeken, waarbij eventuele verlaging van de waterstanden achter de sluis en de effecten op het tegengaan van verzilting worden meegenomen, en de voor- en nadelen, ook ten aanzien van de kosten, voor te leggen aan de Tweede Kamer."*

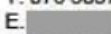
De aanleg van zeesluizen geeft een zeer gunstige wending aan het Deltaprogramma. Waterbeheerplannen dienen in hun waterbeheerplannen dan ook alsnog rekening te houden met de mogelijkheid van ingrijpende aanpassingen aan een herzien toekomstbeeld, dat ontstaat zodra besloten wordt tot afsluiting van de Nieuwe Waterweg.

Wij blijven niet herhalen waar het huidige Deltaprogramma en het Nationaal Waterplan niet voldoen. U dient dan ook eerder verschenen opmerkingen, inrichtingssuggesties en artikelen te zien als onderdeel van deze inspraak, welke bijlagen (25 stuks) u kunt openen en downloaden via de aangegeven hyperlinks aan het einde van onderstaande toelichting.

Juiste omdat het Deltaprogramma toonaangevend is, worden ons inziens vele waterbeheerplannen op de verkeerde leest geschoeid. Er komt steeds meer kritiek op de inhoud van het Deltaprogramma en het is van toenemend belang dat uw stem ook gehoord wordt vanuit uw eigen waterbeheerplan, uw inzichten of achtergrond.

Met vriendelijke groet,

Adviesgroep Borm & Huijgens - integraal waterbeheer

Secretariaat: Klaverweide 9, 4874 MD Etten-Leur
T. 076 5037411
E. J @casema.nl
W. www.adviesgroepbormenhuijgens.nl

Toelichting inspraak ontwerp-waterbeheerplannen 2016-2021:

De Adviesgroep Borm & Huijgens maakt zich onder meer zorgen om de volgende punten:

Onvoltooide kustlijnverkorting

Zeegaten, gaten in het land, zijn door toedoen van de mens ontstaan en veroorzaakten onder meer de Zuiderzeevloed (1916) en de Watersnoodramp (1953). De Zuiderzeewerken en de Deltawerken verminderden de zeegatdynamiek door kustlijnverkorting, maar de Westerschelde en de Nieuwe Waterweg bleven open en vormen nu de grootste bedreiging voor laag Nederland. Een sterke en afsluitbare kust is onmisbaar. Nog altijd gaat het Deltaprogramma niet voor voltooiing van de kustlijnverkorting.

Kustbescherming met zandsuppleties

Sinds een halve eeuw is de kustafslag groter dan de aanwas. Dit noodzaakt tot extra kustbescherming. Los zand kan geen sturing geven aan stromingen. De ingezette zandsuppleties werken tegen de natuurlijke processen in en vragen in toenemende mate om gigantische hoeveelheden zand. Drijvende golfdempers daarentegen reduceren de vernietigende kracht van hoge golven en bevorderen de natuurlijke kustaanwas. Ondanks de aantoonbare kwetsbaarheid van zandsuppleties, kiest het Deltaprogramma bij de 'Beslissing Zand' niet voor een effectieve strategie.

Achterstallig onderhoud dijken

Met zo'n 5000 gemalen en in totaal 17.500 kilometer aan dijken wordt bemaald Nederland continue ontwaterd. Vervolgens kan het water afvloeien en worden gespuid. Een derde van onze dijken voldoet niet aan de oude normen van 1960 en het op orde brengen verdient alle prioriteit. Hierbij zijn de primaire dijken het meest urgent. We moeten nu eenmaal op de dijken kunnen vertrouwen. De Afsluitdijk ligt kwetsbaar voor storm en kruidend ijs. Het is mogelijk om deze dam tussen beschermende klimaatbuffers te leggen in combinatie met een forse vismigrierivier. Het Deltaprogramma handhaaft echter de kwetsbare ligging in een onafzienbare watervlakte.

Alsmaar zouter: Zoetwatervoorziening in de problemen

Plannen die getij en zout binnenhalen zijn onverantwoord bij een land dat grotendeels beneden de zeespiegel ligt. Zolang de Nieuwe Waterweg niet gesloten is, is er sprake van grootschalig zoetwaterverlies en nemen de problemen met de zoetwatervoorziening toe. Pas na sluiting kan met tegendruk van zoet water de verzilting teruggedrongen worden. Zoet water dient te liggen waar het nodig is. Heel Nederland mag niet afhankelijk worden van het IJsselmeer. De herijking van de landelijke zoetwaterverdeling dient samen met de fysieke beschermingsmaatregelen de basis te vormen van een klimaatbestendig Nederland. Hierbij worden verziltingproblemen en zoetwatertekorten voorkomen en worden uitbreiding van de zoetwatervoorraden, opslag van zoet water in de bodem en exportbekkens aan de kust mogelijk. Ook als de omstandigheden veranderen, blijven er ruime watergaranties voor de waterafhankelijke sectoren van onze economie. De oude afvoerverdeling van de grote rivieren, zoals die is vastgelegd na de Deltawerken, wordt echter nog altijd als uitgangspunt door het Deltaprogramma gehanteerd. In een tijd van mondiale waterschaarste laat het Deltaprogramma de zoetwatervoorraden slinken, stimuleert verzilting en verlegt inlaatpunten. Tal van zoetwatermaatregelen zijn vervolgens nodig om het voorzieningenniveau op peil te houden. Zeeuwse eilanden worden aan het zoetwaterinfuus gelegd, terwijl men er juist droogte en verzilting dient te voorkomen. De landelijke overheid laat het merendeel van het zoete water blijvend ongebruikt in zee stromen en is hiermee veruit de grootste waterverspiller. Het wordt daarom moeilijker om zoetwatergaranties te kunnen blijven geven aan waterschappen, landbouw en industrie.

Natuurbeschermingsdoelen vaak onjuist

De Deltawerken brachten enorme veranderingen in het aquatische milieu. Terwijl gebieden nog volop veranderden, terwijl milieuproblemen zich opstapelden en terwijl wijzigingen in waterbeheer zich aankondigden, legden natuurinstanties tal van instandhoudingdoelen vast, vaak gebaseerd op verkeerde aannames, op het bevriezen van een tijdelijke situatie, op foutieve etikettering of op een nostalgische hang naar de situatie van voor de Deltawerken. De vaak starre en statische houding van de 'beschermer' conflicteert met het evoluerende karakter van de natuurlijke processen in een delta. De vele wettelijke 'beschermingsmaatregelen' van een falend natuurbeheer, eveneens opgenomen in de landelijke planvorming van het Deltaprogramma, vormen intussen een moeilijk te nemen hindernis op de weg naar een natuurlijke delta.

Een estuarium ontbreekt

De voormalige zeegaten maken geen onderdeel uit van een samenhangend watersysteem en dat veroorzaakt milieuproblemen. Dat geldt ook voor het IJsselmeer, waar vooral het Markermeer doorstroming mist. Er ligt een voorstel voor de Zuidwestelijke Delta als één estuarium, waarbij doorstroming het milieu verbetert en de zoutgrens verder zeewaarts komt te liggen. Dit als een verbonden en evoluerend gebied, afsluitbaar met stormvloedkeringen, dat de optimale condities schept voor herstel van de ecologische relaties van oceaan en zee met de stroomgebieden van de grote rivieren. Dat tevens een oppervlak heeft dat excessen in rivierafvoer kan verwerken en afvlakken, dat bij stormopzet kan functioneren als internationale noodberging, milieuproblemen oplost en natuur, schelpdierkweek en toerisme doet floreren. Een groene oase tussen de grote logistieke centra, waarmee we voldoen aan de internationale afspraken over vismigratie.

Maar een estuarium komt er nog niet met het Deltaprogramma. Het Deltaprogramma kiest niet voor haar eigen natuurdoel, maar voor een fragmentarische aanpak en haalt het hoofdpijndossier De Kier weer eens uit de kast. Dit alles gaat niet werken. Emeritus hoogleraar rivierwaterbouwkunde Huib de Vries stelt: *"In de 19^e en 20^e eeuw is de Rijn strakgetrokken, vanwege het belang van de scheepvaart, maar ook om gezondheidsredenen en om ijssdammen te voorkomen. Hierdoor stroomt het water zeer snel door naar de Noordzee – ook de Maas is overigens zo'n 'snelweg' voor hoge afvoeren. In antwoord op onze ingrepen raakt de rivier steeds dieper uitgesneden, waardoor hoogwaters nog sneller onze kant opkomen. Die zogenaamde autonome bodemdaling is geen gegeven, maar iets wat de mensen hebben veroorzaakt."*

Routeverlenging via een S-bocht door de voormalige zeegaten vertraagt de 'snelwegen' doordat het verval afneemt. Bij dreigende onveiligheid kunnen de Haringvlietsluizen direct spuien en bij hoge zeewaterstanden is de capaciteit van de noodberging maximaal.

Randstad en rivierengebied in gevaar door gebrek aan nationale noodberging

Bij gesloten zeekeringen en hoge rivierafvoer kan het water geen kant op. Het wassende water bedreigt dan de regio Dordrecht, Dongen, Moerdijk en het benedenrivierengebied. Een ruime integrale noodberging tussen de dammen in de Zuidwestelijke Delta is nodig voor tijdelijke opvang. Verplaatsing van het omslagpunt zee en rivieren naar de Grevelingen haalt de Randstad uit een risicovolle situatie. Met de hiervoor benodigde waterlooppkundige maatregelen ontstaat tevens een grote en onmisbare nationale noodberging. Het Deltaprogramma lost de waterproblemen in de Randstad niet structureel op en kiest voor een marginale en risicovolle noodberging Volkerak-Zoommeer.

Neerwaartse spiraal Deltaprogramma

Participatie in waterbeheer bleef schromelijk achterwege en het samenvoegen van de regionale deelplannen leidde niet tot het gewenste integrale totaalplan voor een klimaatbestendig Nederland. We gaven al eerder aan we dat het Deltaprogramma 2014 risicovol en miljardenverslindend is. Gezien het voorgaande lijken de plannen op de verkeerde leest geschoeid. Maar de slager keurt zijn eigen vlees en is wars van alle kritiek.

Het 'Waterschap Nederland' mist een nationaal kader waaraan men kan toetsen. Zonder de afsluiting van de Nieuwe Waterweg en de Westerschelde zitten we in een neerwaartse spiraal, waarin we met lapmiddelen het in dit lage land nog een tijd proberen vol te houden. Daadkracht is nodig om tot structurele systeemmaatregelen te komen. Met maatschappelijke kosten- en batenanalyses kunnen plannen vergeleken worden op hun bijdragen aan waterveiligheid, zoetwatervoorziening en milieu.

Wanneer men hierbij aanvullend voortbouwt op de aanwezige infrastructuur en samenwerkt met de natuurlijke processen is dit goedkoper en duurzamer dan het huidige beleid. De reeds gemaakte kosten zijn maar een schijntje vergeleken bij de culminerende kosten die de huidige plannen teweeg brengen en zullen geheel in het niet vallen bij de financiële meltdown als gevolg van een mogelijke watersnoodramp. Met waterveiligheid valt niet te marchanderen. De kritiek op het Deltaprogramma neemt dan ook toe en het keerpunt van het huidige beleid nadert.

De overheid mag de ogen niet sluiten wanneer het fout gaat, maar dient te kiezen voor veiligheid en leefbaarheid.

Adviesgroep Borm & Huijgens - integraal waterbeheer - januari 2015

Bijlagen, 25 stuks, te openen via hyperlinks:

- Bijlage 1: Plannen Westerschelde missen historisch perspectief
- Bijlage 2: Drijvende golfdempers goedkoop en effectief alternatief voor zandsuppleties
- Bijlage 3: Investeren in dijken beheersbaar en betaalbaar
- Bijlage 4: Nieuwe natuur versterkt Afsluitdijk
- Bijlage 5: Maximale verzilting Zeeland dreigt
- Bijlage 6: Maak geen gaten in een kwetsbaar land
- Bijlage 7: Zout en zoet vragen om zeesluizen voor de Nieuwe Waterweg
- Bijlage 8: Uitdiepen Nieuwe Waterweg bedreigt zoetwatervoorziening
- Bijlage 9: Verzilting Volkerak-Zoommeer onverstandig
- Bijlage 10: Zinloos verzilten
- Bijlage 11: Falend natuurbeheer
- Bijlage 12: Luister beter naar natuurlijke processen
- Bijlage 13: Veiligheid Zeeland staat op het spel
- Bijlage 14: Waterberging in de Zuidwestelijke Delta
- Bijlage 15: Deltaprogramma lost waterproblemen Randstad niet op
- Bijlage 16: Een raanwerk voor een tweede Deltaplan
- Bijlage 17: Deltaprogramma 2014, risicovol en miljardenverslindend
- Bijlage 18: Sluit de Nieuwe Waterweg af
- Bijlage 19: De Flevodelta
- Bijlage 20: Congres en Vakbeurs Schelde Delta Expo
- Bijlage 21: Sluit de overheid de ogen voor waterveiligheid?
- Bijlage 22: Overtuig dat het Deltaprogramma juist is of vaar een andere koers!
- Bijlage 23: Waar zijn de beloofde deltabeslissingen?
- Bijlage 24: Participatie in Zuidwestelijke Delta onmogelijk?
- Bijlage 25: Hoe de natuur vorm geeft aan de delta

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Waterprogramma 2016-2021

(WBP 5)

Registratienummer
15.0051204

Datum
3 november 2015

Versie
4.0

Status
Definitief

Inhoudsopgave

Waarom dit Waterprogramma?	1
Samenvatting	2
1 Inleiding	4
1.1 Klimaatverandering	4
1.2 Nationaal en regionaal beleid	5
1.3 Het proces: van bouwstenen tot Waterprogramma	6
1.4 Uitgangspunten	8
2 Waterveiligheid	11
2.1 Vernieuwing	13
2.1.1 Effectgericht werken	13
2.1.2 Gebiedsgericht werken	16
2.2 Programma's	17
2.2.1 Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP2)	18
2.2.2 HWBP	20
2.2.3 Programma verbetering boezemkades	20
2.3 Beheer	21
2.4 Realisatie maatschappelijk effect Waterveiligheid	24
3 Wateroverlast	26
3.1 Vernieuwing	26
3.1.1 Effectgericht werken	26
3.1.2 Gebiedsgericht werken	30
3.2 Programma Wateropgave	30
3.3 Beheer	31
3.4 Realisatie maatschappelijk effect voorkomen van wateroverlast	33
4 Watertekort	35
4.1 Vernieuwing	35
4.1.1 Effectgericht werken	35
4.1.2 Gebiedsgericht werken	39
4.2 Programma Zoetwater	39

4.3	Beheer	39
4.4	Realisatie maatschappelijk effect watertekort	43
5	Gezond water	45
5.1	Vernieuwing	45
5.2	Programma 2 ^e Fase KRW-doelen	47
5.3	Beheer	49
5.4	Realisatie maatschappelijk effect gezond water	50
6	Schoon water	51
6.1	Vernieuwing	51
6.2	Programma Waterketen	52
6.3	Beheer	53
6.4	Realisatie maatschappelijk effect schoon water	54
7	Crisisbeheersing	55
7.1	Vernieuwing	55
7.2	Programma's	56
7.3	Beheer	58
7.4	Realisatie maatschappelijk effect snelle en adequate crisisbestrijding	58
8	Financiën	59
9	Bijlagen	61
9.1	Milieueffectrapportage (m.e.r.)	61
9.2	KRW-maatregelen	62
9.3	Maatregelenprogramma Deltaplan Voldoende Zoet water	65
9.4	Begrippenlijst	66

Waarom dit Waterprogramma?

Hoe zorgen we in de toekomst voor veilige dijken, droge voeten en voldoende schoon en gezond water in Hollands Noorderkwartier? Welke benadering kiezen we daarvoor? En welke kosten en inzet gaan daarmee gepaard?

In dit Waterprogramma vindt u het antwoord op deze drie vragen. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) presenteert hierin het beleid, de maatregelen, de programma's en de projecten die we in die periode zelf en samen met anderen gaan uitvoeren. We bouwen voort op onze regionale Deltavisie (2012) en verankeren de landelijke Deltabeslissingen.

Dit Waterprogramma is het equivalent van het vijfde Waterbeheersplan dat het hoogheemraadschap wettelijk verplicht is te maken. Het is dus ook een verplichte planvorm. Niet alleen in het kader van de Waterwet, ook in het kader van het Bestuursakkoord Water wordt met dit Waterprogramma invulling gegeven aan de afspraken over de programmering en uitvoering van het waterbeheer.

Met dit Waterprogramma geven we richting aan het waterbeheer tussen 2016 en 2021. Dat is nodig, want de klimaatverandering en de veranderende maatschappij dwingen tot aanscherping en heroverweging van onze keuzes. Door het veranderende klimaat wordt het waterbeheer steeds complexer. Veranderende patronen in communicatie en participatie in de maatschappij vragen van ons grotere betrokkenheid en intensievere dialoog met onze partners en belanghebbenden. Bovendien zijn er steeds meer partijen betrokken bij het waterbeheer. Alleen door slim samen te werken is integraal en doelmatig waterbeheer mogelijk.

Bij de ontwikkeling van dit Waterprogramma is daar invulling aan gegeven door middel van een partnerproces en de ontwikkeling van gezamenlijke bouwstenen. De onderwerpen voor deze bouwstenen zijn verzameld via een intensieve dialoog met een groot aantal belanghebbenden. Daardoor hebben onze partners op belangrijke onderwerpen meegeschreven aan dit Waterprogramma.

Samenvatting

De komende jaren staan we voor de taak ons beheergebied klimaatbestendig te maken, toegespitst op de thema's waterveiligheid, wateroverlast, watertekort, schoon en gezond water en crisisbeheersing. Deze thema's werken we in dit Waterprogramma nader uit. Het Rijk heeft inmiddels beleid ontwikkeld om de gevolgen van klimaatverandering het hoofd te bieden, onder meer met het Deltaprogramma. In dit Waterprogramma bouwen we voort op onze eigen Deltavisie (2012), waarbij we de landelijke Deltabeslissingen verankeren.

Welke benadering kiezen we bij de uitvoering van onze taken?

Dit *Waterprogramma* is in nauwe samenwerking met onze omgeving tot stand gekomen. Samen met de provincie, LTO, natuurorganisaties, PWN, kennisinstituten en Rijkswaterstaat hebben we gezamenlijke doelen en opgaven geïdentificeerd. Deze zogenoemde bouwstenen hebben we samen met zeventig betrokken organisaties, waaronder de gemeenten, uitgewerkt. Alle opgaven zijn benaderd vanuit het effect dat we willen bereiken, uitgaand van een evenwicht tussen efficiency, effectiviteit en duurzaamheid. We werken de opgaven in dit Waterprogramma *effectgericht* en *gebiedsgericht* uit.

Hoe zorgen we in de toekomst voor veilige dijken, droge voeten en voldoende schoon water in Hollands Noorderkwartier?

Voor *Waterveiligheid* volgen we de benadering van meerlaagsveiligheid, opgenomen in het Nationale Waterplan. Sterke waterkeringen blijven bepalend voor de waterveiligheid. Het nieuwe landelijke veiligheidsbeleid is gebaseerd op een risicobenadering. De kans op een overstroming en de mogelijke gevolgen bepalen het gewenste veiligheidsniveau. We gaan daarom naar een andere manier van toetsen, ontwerpen en gegevensbeheer. We passen beheer, onderhoud en vergunningverlening aan, onderzoeken de functie van regionale en overige waterkeringen bij de waterveiligheid en we steunen innovatieve oplossingen. Intussen gaan we door met het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Ook continueren we ons programma om de boezemkades te versterken.

Wateroverlast is schadelijk, maar niet levensbedreigend. De komende periode ontwikkelen we een basisniveau voor de preventie en maken we gezamenlijk werk van gevolgbeperking. We vergroten en verbeteren de flexibele besturing van het systeem en spreken een schaderegeling af.

Waar mogelijk nemen we het groot onderhoud van stedelijk water over van gemeenten. We versterken onze adviesrol in de ruimtelijke ordening, om verbeteringen in ons watersysteem te kunnen koppelen aan ruimtelijke ontwikkelingen. We ronden ons programma Wateropgave af, waardoor het risico op wateroverlast beperkt wordt.

Zoet water wordt kostbaar en minder vanzelfsprekend. De kans op zoet *watertekort* wordt in de komende jaren groter, onder invloed de klimaatverandering. We zorgen daarom voor een duurzame en eerlijke verdeling van het zoet water met de huidige infrastructuur. We gaan dat doen door duurzaam beheer van de beschikbare hoeveelheid schoon zoet water. In de planperiode stellen we een programma op voor het uitwerken van de voorgenomen strategie.

Voor *schoon en gezond water* zetten we lopende uitvoeringsprogramma's en beheersactiviteiten voort. In overleg met onze partners hebben we maatregelen bepaald voor de Kaderrichtlijn Water (KRW), waarvoor wij een resultaatverplichting aangaan. Het programma 2^e Fase KRW-doelen¹⁰ vervangt het huidige KRW-programma, omdat dit een ruimere doelstelling heeft gekregen. We werken nu ook aan de opgaven die worden bepaald door belangen en eisen van de omgeving.

We werken nauw samen met de gemeenten in ons gebied en met PWN aan een doelmatig en duurzaam afvalwaterketenbeheer. We zetten stevig in op innovaties die hieraan bijdragen, op effectgericht werken en op bronaanpak.

Crisisbeheersing: als het toch dreigt fout te gaan moeten we klaar staan. Daarom zorgen we er samen met onze partners voor dat we daadkrachtig kunnen handelen bij een (dreigende) crisis. Daarnaast werken we watergerelateerde risico's uit in risicoprofielen, benoemen we zogenoemde hotspots en nemen we die op in de Waterrisicokaart. We bepalen het vereiste kwaliteitsniveau van de crisisbeheersingsorganisatie op grond van het maatschappelijk aanvaardbare schadeprofiel. Ook leveren we een actieve bijdrage aan het Coördinatieplan overstromingen van de veiligheidsregio's.

Welke kosten gaan hier mee gepaard?

Onderstaande tabel geeft een indruk van de kosten die gepaard gaan met de beschreven opgaven in dit Waterprogramma.

Thema	Exploitatielasten (totaal geraamd in MJP jaren 2016 – 2019)	Investerings (totaal geraamd in MJP jaren 2016-2019)
Waterveiligheid	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G ¹)
Wateroverlast	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)
Watertekort	Netto=bruto € [redacted] G	-
Gezond water	Netto=bruto € [redacted] G	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)
Schoon water	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)
Crisisbeheersing	Netto=bruto € [redacted] G	-

Tabel 1: kosten per thema

¹ Dit bedrag bestaat voornamelijk uit de investeringen aan HWBP2 in genoemde jaren. Deze investeringen aan HWBP2 worden nagenoeg geheel gefinancierd door het Rijk. Het netto bedrag geeft aan wat HHNK zelf bijdraagt in deze jaren.

1 Inleiding

De komende jaren staan we voor de taak ons beheergebied klimaatbestendig te maken, toegespitst op de thema's waterveiligheid, wateroverlast, watertekort en schoon water. Dat doen we vooral preventief door de uitvoering van programma's en dagelijks beheer, maar ook door het onderhouden van een goede crisisorganisatie. Deze thema's werken we in dit Waterprogramma nader uit. We noemen deze thema's ook wel 'maatschappelijke effecten', we redeneren dan vanuit de doelstelling (het effect) die we willen bereiken op dat thema. Het Rijk heeft inmiddels beleid ontwikkeld om de gevolgen van klimaatverandering het hoofd te bieden, onder meer in het nationale Deltaprogramma. In dit Waterprogramma bouwen we voort op onze regionale Deltavisie (2012), en we verankeren de landelijke Deltabeslissingen.

1.1 Klimaatverandering

Klimaatverandering heeft effect op al onze taken: van veiligheid tegen overstromingen tot waterafvoer, -aanvoer en -kwaliteit. In deze paragraaf schetsen we in het kort wat de klimaatverandering inhoudt en wat de gevolgen daarvan zijn. Hierbij is gebruik gemaakt van de klimaatscenario's 2006 van het KNMI en deze zijn getoetst aan de veranderingen in de KNMI-klimaatscenario's van 2014. De KNMI'14-klimaatscenario's laten een beeld zien van hogere temperaturen (vooral in de winter), een sneller stijgende zeespiegel, nattere winters, heviger buien en kans op drogere zomers ten opzichte van de scenario's uit 2006.

Zeespiegelstijging

In de twintigste eeuw is de zeespiegel gemiddeld met 1,5 tot 2,0 mm per jaar gestegen (aan de Nederlandse kust met 1,7 mm/jaar). Naar verwachting gaat dat de komende eeuw sneller. In de KNMI '14-klimaatscenario's wordt een zeespiegelstijging tot 40 cm verwacht in 2050 (vergeleken met de periode 1981-2010). Voor 2100 is een bovenwaarde van 100 cm berekend. De versnelling van de zeespiegelstijging in de nieuwe KNMI'14-klimaatscenario's komt vooral doordat de ijskappen op Antarctica en Groenland sneller smelten en het uitzetten van het oceaanwater meer bijdraagt.

Neerslagintensiteit

De neerslagintensiteit en de verdeling daarvan over het jaar is van invloed op het ontstaan van zowel watertekort als wateroverlast. In Nederland is de hoeveelheid jaarlijkse neerslag in de afgelopen 100 jaar met gemiddeld 18% gestegen. Van belang daarbij is hoe die neerslaghoeveelheid over het jaar is verdeeld. De tendens is dat er in de herfst en winter veel neerslag valt en in de zomer juist niet. Ook in ons beheergebied komt heftige neerslag vaker voor. Tijdens clusterbuien kan in een uur tijd 80 tot 100 mm regen vallen. Dergelijke buien hebben al voor veel wateroverlast gezorgd in 2006 (Egmond), 2008 (Hippolytushoef) en 2010 (Purmerend en Amsterdam-Noord). In juli en augustus 2014 werden de regio's Zaanstad, Heemskerk en Beverwijk getroffen door clusterbuien. We zien daarnaast dat er in het vroege voorjaar of in de vroege zomer geen of vrijwel geen neerslag valt. Dat was bijvoorbeeld zo in 2003, 2007, 2011 en 2013. Dat kan een watertekort opleveren: de vraag naar water is dan groter dan het aanbod. In de KNMI'14-klimaatscenario's is de verwachting dat extreem droge zomers wat minder vaak voorkomen dan eerst werd aangenomen.

Temperatuur

Tussen 1901 en 2013 nam de gemiddelde temperatuur in De Bilt met 1,8°C toe. Het grootste deel van deze toename vond plaats tussen 1951 en 2013. De winters waren zachter door meer wind uit het westen, de zomers waren extra warm door een toename van de zonnestraling (als gevolg van de afgenomen luchtverontreiniging). In de KNMI'14-klimaatscenario's wordt dit beeld iets bijgesteld: de opwarming in de winter wordt iets groter in geschat dan in 2006; de opwarming in de zomer iets lager.

1.2 Nationaal en regionaal beleid

Deltaprogramma

Het rapport *Samen werken met water* van de Commissie Veerman gaf in 2008 een impuls om klimaatverandering voor het waterbeheer op de agenda te zetten. Daarom is toen het nationale *Delta-programma* gestart, dat in 2014 tot de *Deltabeslissingen* heeft geleid. Wij zijn intensief betrokken geweest bij de deelprogramma's Veiligheid, Zoetwatervoorziening en IJsselmeergebied. Uit deze deelprogramma's volgden de Deltabeslissingen over:

- nieuwe waterveiligheidsnormen en een nieuwe, meerlaagse aanpak voor de bescherming tegen overstromingen;
- het beperken van watertekort;
- waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting bij ruimtelijke (her)ontwikkeling;
- waterveiligheid en zoetwater in het IJsselmeergebied.

Daarnaast volgt uit het deelprogramma Kust de *Beslissing Zand*. Hierin zijn afspraken gemaakt over het op lange termijn in stand houden van de basiskustlijn met zandsuppleties langs de kust. De Deltabeslissingen worden verankerd in beleidsplannen van de verschillende overheden. Bij het Rijk is dat in de (in eerste instantie partiële) herziening van het *Nationaal Waterplan*. Voor ons is dat dit *Waterprogramma 2016-2021*.

Bestuursakkoord Water

In het *Bestuursakkoord Water* zijn tussen het Rijk en de waterschappen onder meer afspraken vastgelegd over de bestrijding van wateroverlast en watertekort, over waterkwaliteit en over het verbeteren van de doelmatigheid in de waterketen. Ook is afgesproken dat het Rijk en de waterschappen elk 50% financieren van toekomstige HWBP-projecten. Daarnaast heeft het bestuursakkoord afspraken opgeleverd over het verminderen van de bestuurlijke drukte (een betere aandachtsverdeling tussen overheden) en het bevorderen van samenwerking tussen gemeenten en waterschappen. Naar aanleiding daarvan zijn door HHNK enkele programma's gestart (Wateropgave en Verbetering Boezemkades) en is de samenwerking in de waterketen geïntensiveerd.

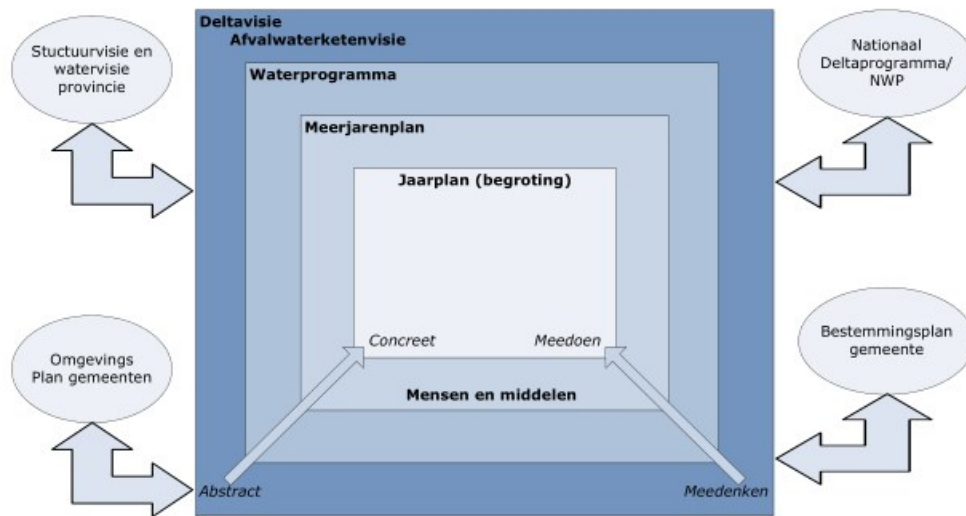
Regionale Deltavisie

Naar aanleiding van het rapport *Samen werken met water* hebben we *Een Deltavisie voor Hollands Noorderkwartier* gemaakt, die in 2012 is vastgesteld. De visie is samen met een groot aantal belangrijke belanghebbenden opgesteld en spitst zich toe op waterveiligheid, wateroverlastbestrijding en voldoende schoon zoet water. Aan de basis van de Deltavisie lagen analyses van de klimaatrends en -scenario's, en van de huidige toestand van de waterveiligheid en het watersysteem in ons gebied.

Het gesprek met de belanghebbende partijen is gevoerd op basis van een aantal dilemma's. Zie hiervoor onze website (www.hhnk.nl/deltavisie).

Samenhang en borging kaders

Dit Waterprogramma bouwt voort op onze regionale Deltavisie en op de kaders die het Rijk en de provincie stellen (Nationaal Waterplan, Provinciale Watervisie en Provinciale Structuurvisie). De volgende figuur geeft de samenhang aan. Jaarlijks stellen we een Meerjarenplan (MJP) op met een looptijd van vier jaar. De begroting is daarvan afgeleid. In het MJP en de begroting geven we jaarlijks aan welke resultaten we willen behalen, welke prestaties we daarvoor moeten leveren en welk budget daarvoor nodig is. In feite is het MJP een meer concrete doorvertaling van het Waterprogramma. De ambitie is om Waterprogramma en Meerjarenplan zo sterk aan elkaar te koppelen dat zij in elkaar gevoegd kunnen worden.

Samenhang met andere plannen

1.3 Het proces: van bouwstenen tot Waterprogramma

In ons werk staat het maatschappelijk belang voorop. Vanuit de aard van ons bestaan als functionele overheid, werkzaam binnen de kaders zoals die door de algemene democratie (Rijk, provincie, gemeenten) worden gesteld, is samenwerking essentieel. Niet alleen met andere overheden, maar met name ook met boeren, burgers, bedrijven en andere belanghebbenden. Dat kan ook niet anders. De gevolgen van klimaatverandering kunnen we immers alleen samen opvangen. Samenwerking zorgt voor draagvlak en dat vergroot de kans van slagen aanzienlijk.

Met de totstandkoming van onze regionale Deltavisie hebben we een eerste stap gezet op weg naar een intensievere dialoog met onze omgeving over de watervraagstukken in het licht van de klimaatverandering. Die weg willen we verder ontwikkelen en verkennen. De eerste stap was, zoals aangekondigd in de Deltavisie, de benoeming van een Deltaprogrammeur, die een bruggenbouwersfunctie vervult tussen HHNK en zijn partners, belangengroepen, agrariërs en burgers. De tweede stap was het Waterprogramma een belangrijke rol te laten vervullen voor de middellange termijn als uitwerking van de lange termijn Deltavisie.

Dat heeft geleid tot de volgende aanpak voor het Waterprogramma:

1. De uitnodiging aan een aantal, reeds sterk aan ons verbonden, partijen om partner te worden en intensief mee te denken en mee te werken aan de totstandkoming van het waterprogramma.
2. De organisatie van watertafels om met alle partijen en belanghebbenden een concretiseringslag te maken van de lijnen uit de regionale Deltavisie, aangevuld met voortschrijdend inzicht en de resultaten van het Nationale Deltaprogramma.
3. De agendering van belangrijke onderwerpen door de partners op basis van de opbrengsten van de watertafels en de belangen waarvoor zij staan.
4. Deze onderwerpen hebben we 'Bouwstenen' genoemd voor het Waterprogramma.

Onze partners in dit proces waren PWN, Provincie Noord-Holland, de agrarische sector, natuurbeheerders, Rijkswaterstaat en kennisinstituten. Een grote wens was ook een vertegenwoordiger van de Noord-Hollandse gemeenten aan tafel uit te nodigen. De grote diversiteit aan belangen maakte dat moeilijk, maar in de loop van het bouwstenenproces zijn verschillende gemeenten aangehaakt en hebben ze meegewerkt aan de uitwerking van de bouwstenen.

Watertafels

Tijdens de watertafels, gehouden in het najaar van 2013, hebben we een brede inventarisatie uitgevoerd, gebaseerd op de volgende vragen:

- Hoe zorgen we samen in de toekomst voor veilige dijken, droge voeten en voldoende schoon water?
- Wat zijn de meest concrete en kansrijke oplossingen om ons waterbeheer toekomstbestendig te maken?
- Waarmee gaan we in de periode 2016-2021 aan het werk en wat is uw bijdrage daarin?

Met alle deelnemers aan de watertafels (ca. 350 personen) hebben we belangen, kansen en risico's geïdentificeerd. Hieruit zijn circa 1000 zogenoemde signalen opgehaald vanuit meer dan 70 partijen en belanghebbenden. Deze signalen zijn input geweest bij het opstellen van het Waterprogramma. Veel signalen overlaptten al met onze taakuitoefening, of zaten al in de vernieuwing die we voor ogen hadden. Ander signalen waren nieuw en hebben waar relevant een plek gekregen of zijn verder uitgewerkt. Ook zijn signalen afgegeven die we, na overweging, niet hebben overgenomen. Enkele voorbeelden van (nieuwe) signalen die zijn opgehaald zijn:

1. *Burgers betrekken bij klimaatactieve stad en burgers stimuleren tot vergroening in plaats van tegels;*
2. *Versterking stad; spons-effect uitdragen*

Gedurende de planperiode worden instrumenten en kennis ontwikkeld waarmee initiatieven, zelfvoorziening en een duurzame ruimtelijke ontwikkeling ten aanzien van het watersysteem worden ondersteund en gefaciliteerd. In het hoofdstuk Watertekort (H4), wordt nader ingegaan op de wijze waarop HHNK regionale ontwikkelingen en innovatieve technieken ondersteunt.

3. *Extra groot gemaal bouwen aan de Noordzeekant*

Met de bouw van de gemalen Schardam en Monnickendam in de planperiode is het boezemsysteem toekomstgericht en voldoende flexibel om de wateroverlast in de polders tegen te gaan. Bovendien voert een gemaal op de Noordzee zoetwater af naar zoute milieus terwijl we dat zoete water misschien wel willen bewaren voor droge tijden. HHNK neemt dit signaal daarom niet over.

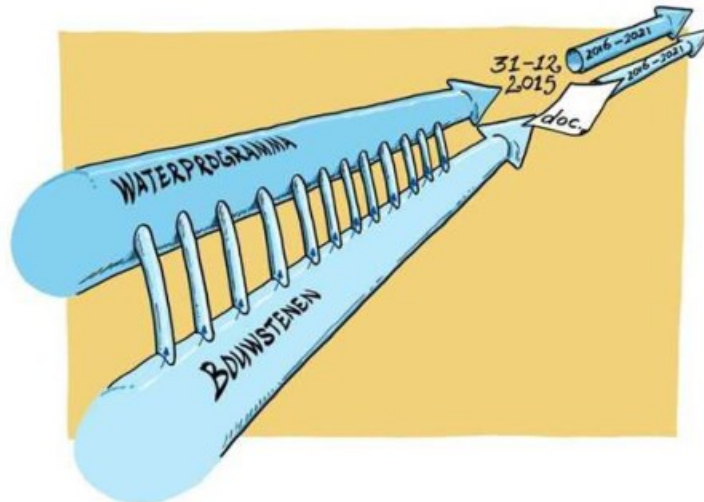
In de digitale versie van dit document wordt een link gelegd naar een selectie van signalen met uitleg over wat we er mee gedaan hebben.

Bouwstenen

Op basis van de signalen uit de watertafels en de inventarisatie van voor de partners belangrijke onderwerpen werden zestien bouwstenen geselecteerd om verder uit te werken. Dat is gebeurd in zogenaamde bouwteams waarin alle partijen met een belang in de bouwsteen samenwerkten. De uitwerking van deze zestien bouwstenen is ondergebracht in een bouwstenendocument.

De bouwstenen vormen voor ons de inhoudelijke schakel met onze partners waarmee we de samenwerking met onze omgeving verder willen vormgeven en ontwikkelen. Waterveiligheid, wateroverlastbestrijding, omgaan met zoetwatertekort, schoon water en een goede crisisbeheersing moeten we samen gestalte geven. We kunnen dat niet alleen.

In dit waterprogramma bekennt HHNK kleur over de bouwstenen. Wij zijn immers ook partner geweest en niet alle bouwstenen zijn even belangrijk voor de maatschappelijke opgave die wij hebben. Er is derhalve een bestuurlijke keuze gemaakt welke bouwstenen een groot belang, een middelgroot belang of een minder groot belang voor ons hebben. Deze keuze lichten we toe in een reflectie op de samenvatting van elke bouwsteen.

Ook de zes partners reflecteren op deze bouwstenen en geven aan wat zij willen bijdragen (trekkerschap, kennis, netwerkinbreng, grondposities, subsidiewaardigheid, geld, tijd, draagvlak).

In de digitale versie van dit document wordt een link gemaakt naar het volledige bouwstenen-document, waarin de doelen van elke bouwsteen uitgebreider zijn beschreven.

Het proces van de bouwstenen is dynamisch, net als de bouwstenen zelf. Dit betekent dat de inhoud en de status in de looptijd van het Waterprogramma kunnen veranderen. Ook kunnen er bouwstenen afvallen of bijkomen maar ook nieuwe partners kunnen aanhaken en meedoen, of (tijdelijk) stoppen. De partners bepalen gezamenlijk of dat gebeurt. Zo proberen we goed in te spelen op de ontwikkelingen en verwachtingen van de omgeving, waarbij elke partner zijn eigen specifieke verantwoordelijkheid neemt en bijdraagt.

1.4 Uitgangspunten

- Alle opgaven benaderen we steeds vanuit het effect dat we willen bereiken. Dát is voor ons bepalend; niet de norm.
- We zoeken naar een optimaal evenwicht tussen efficiency, effectiviteit en duurzaamheid. Maatschappelijke belangen en kosten wegen we zorgvuldig tegen elkaar af. Bij alle opgaven zoeken we altijd naar de laagste maatschappelijke kosten, we wegen dit af met behulp van maatschappelijke kosten-batenanalyses.
- In ons werk is samenwerking essentieel. Vanuit de aard van ons bestaan als functionele overheid, werkzaam binnen de kaders zoals die door de algemene democratie (Rijk, provincie, gemeenten) worden gesteld, staat het maatschappelijk belang voorop.
- Bij de uitvoering van onze taken handelen we volgens de beginselen van behoorlijk bestuur.
- Bij overname van taken of opgaven van derden doen we dit alleen waar wij een publiek belang dienen, passend binnen onze publieke taken.

- Ons werk richt zich op de volgende taken:
  - dijken: het beschermen van inwoners tegen overstromingen;
  - water: het voorkomen van wateroverlast en de zorg voor voldoende, zoet en schoon oppervlaktewater;
  - wegen: het beheren en onderhouden van plattelandswegen² voor gemeenten;
  - crisisbeheersing: in noodsituaties zijn we snel ter plaatse en maken we gebruik van bestaande draaiboeken en samenwerking met de veiligheidsregio's.
- We anticiperen op toekomstige ontwikkelingen op lange termijn zoals klimaatverandering, bodemdaling en zeespiegelstijging, maar ook maatschappelijke en demografische ontwikkelingen.
- Voor beschreven vernieuwingen in dit Waterprogramma zijn middelen nodig. We gaan er van uit dat deze meestal in plaats komen van andere activiteiten in het beheer. Het gaat daarmee om verschuivingen van budget.
- De financiering van de opgaven in dit Waterprogramma moet passen binnen gestelde financiële kaders. De cijfers van ons Meerjarenplan zijn het uitgangspunt. Deze cijfers zijn niet statisch; het MJP wordt jaarlijks opgesteld voor vier jaar.
- We werken gebiedsgericht en hebben oog voor lokale verschillen, specifieke wensen en uiteenlopende belangen.
- Bij de uitwerking van de bouwstenen met onze partners is ons uitgangspunt: we doen het samen of we doen het niet.
- We voeren ons werk duurzaam uit; we houden rekening met gevolgen voor het milieu en het klimaat.

Bovenstaande uitgangspunten zijn grotendeels in drie perspectieven in te delen: maatschappelijk verantwoord werken, gebiedsgericht samenwerken en van norm naar effect. Hieronder worden deze perspectieven nader toegelicht.

Maatschappelijk verantwoorde overheid

Het klimaat verandert, maar de samenleving ook. Als overheid en waterbeheerder blijven we activiteiten ontwikkelen die maatschappelijke meerwaarde bieden voor inwoners en andere belanghebbenden. We willen betrokken zijn bij onze omgeving en betrouwbaar ons werk doen. We zijn duidelijk over wat we wel en niet doen. Openheid is voor ons een kernwaarde. Dat voelen we als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. We ontwikkelen momenteel een visie op de invulling en betekenis van die maatschappelijke verantwoordelijkheid, zodat wij onze werkzaamheden optimaal kunnen verantwoorden. Samenwerking staat bij ons voorop. Zo bouwen we samen aan vooruitstrevende oplossingen die een maatschappelijk toegevoegde waarde hebben. Dat helpt ons ook een aantrekkelijke werkgever te blijven. Het werken met bouwstenen en de inbedding daarvan in dit Waterprogramma zijn een voorbeeld van samenwerking. Dit uitgangspunt zit verweven door het hele Waterprogramma heen.

Gebiedsgericht (samen)werken

Er is een grote diversiteit in ons gebied: enerzijds in landgebruik, geologische bodemopbouw, landschappen en watersysteem, anderzijds in gebruiksfuncties, belangen en cultuur. Dat vraagt om een aanpak op maat. Per gebied (of gebruiksfunctie) zoeken we samenwerking met partners. We stellen gezamenlijk prioriteiten en nemen vervolgens maatregelen, ondersteund door een goede maatschappelijke kosten- en batenanalyse. Er is altijd sprake van belangenafweging, maar het kan ook zijn dat de ene functie de andere versterkt, bijvoorbeeld bij klimaatbuffers.

---

² Hiervoor verwijzen wij naar onze toekomstvisie voor de wegen: Toekomstvisie wegenbeheer; Een strategische discussie over de wegentaak van HHNK, 2104.

Effectgericht (samen)werken

We wegen maatschappelijke belangen en kosten zorgvuldig af. We organiseren onze processen zo dat we zowel effectief als efficiënt als duurzaam handelen. Effectief in de zin van: kiezen welke effecten we waar en wanneer willen bereiken. Efficiënt in de zin van: hetzelfde doen met minder middelen. Dat vraagt een zorgvuldige afweging, omdat efficiëntiedoelstellingen in conflict kunnen komen met de effectiviteit. We doen dat onder andere door ons assetmanagement verder te moderniseren en professionaliseren.

Niet de norm, maar het maatschappelijk effect staat centraal. Om dat doel tegen de laagste maatschappelijke kosten te bereiken zullen we onze kennis actief moeten uitbreiden en innovaties moeten stimuleren.

Gebiedsgericht (samen)werken en effectgericht werken lopen verder als een rode draad door de indeling van het Waterprogramma.

Samenwerken en afhankelijkheid in gedeelde taken

Een aantal (deel)taken en werkzaamheden delen wij met andere overheden en partijen. Samenwerken op die taken doen we al langer, maar krijgt in de planperiode nieuwe impulsen, omdat we veel meer dan vroeger op het maatschappelijk effect willen sturen, op de laagste maatschappelijke kosten en op versterking van kennis door gebruik te maken van elkaars expertise.

- Grondwaterbeheer doen we samen met provincie, gemeenten, bedrijven en particulieren (zie ook hoofdstuk 4 watertekort).
- Beheer van rioolgemalen doen we samen met gemeenten.
- Waterbeheer in de stedelijke omgeving doen we samen met gemeenten. We regelen dat onder andere in de gemeentelijke waterplannen. Waar mogelijk nemen we het onderhoud van het oppervlaktewater, met een publieke taak, in de stedelijke omgeving over.
- Leidingenbeheer. We beheren veel persleidingen, die vaak samen met andere leidingen (bijvoorbeeld voor drinkwater) in een tracé liggen. Daar werken we vooral samen met PWN en kabels en leidingenbeheerders.
- KRW-maatregelen nemen we samen met Rijkswaterstaat, PWN, de gemeenten, de agrarische sector en de natuur- en milieuorganisaties.

In onze Waterbeheertaak zijn we afhankelijk van Rijkswaterstaat. Wij lozen namelijk al ons water op rijkswater: de Waddenzee, het IJsselmeer, het Markermeer en het Noordzeekanaal. In waterakkoorden regelen we hoe we op de uitwisselingspunten ons water lozen.

De wettelijke kaders en de bestuurlijke afspraken (waaronder het Bestuursakkoord Water) vormen de leidraad hoe we in deze gedeelde en afhankelijke taken samenwerken. Zo is voor het grondwaterbeheer de Waterwet het leidend kader. Voor de samenwerking in de waterketen (rioleringenbeheer en leidingbeheer) is het Bestuursakkoord Water het vertrekpunt. De Waterschapswet is het kader voor de samenwerking in het stedelijke waterbeheer.

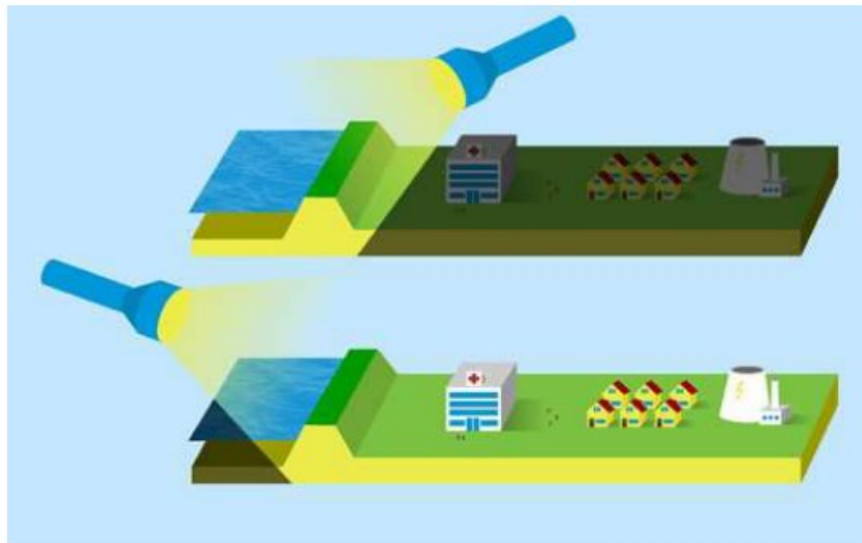

2 Waterveiligheid

In het nieuwe nationale waterveiligheidsbeleid staat de bescherming van de mensen en de economische waarde centraal. Dit is vertaald in drie doelen:

1. *Veiligheid voor iedereen.* Iedereen in Nederland die wordt beschermd door een dijk, duin of dam, heeft een kans van niet meer dan 1 op de 100.000 per jaar (10^{-5}) om te overlijden door een overstroming³;
2. *Zoveel mogelijk voorkomen van slachtoffers en schade;*
3. *Bescherming van vitale en kwetsbare functies.* Er is extra bescherming voor infrastructuren zoals nutsvoorzieningen, wegen, ziekenhuizen en communicatiemiddelen die tijdens en na een ramp cruciaal zijn voor het functioneren van een gebied. Dit geldt ook voor functies die grote milieu- of gezondheidsschade kunnen opleveren wanneer ze door een overstroming worden getroffen.

Het nieuwe landelijke veiligheidsbeleid is gebaseerd op een risicobenadering. De kans op een overstroming en de mogelijke gevolgen bepalen het gewenste veiligheidsniveau. Deze nieuwe benadering is mogelijk door toegenomen inzicht in factoren die de sterkte van de dijk beïnvloeden en door toegenomen inzicht in de mogelijke gevolgen van een overstroming voor het gebied achter de dijk.

De oude veiligheidsfilosofie: overschrijdingskansen met focus op de dijk (boven).

De nieuwe veiligheidsfilosofie: overstromingskansen met aanvullend focus op veiligheid van mens en economie (onder).

Het volgende plaatje geeft de nieuwe veiligheidsnormen weer voor ons beheergebied. Dit zijn dus normen op basis van overstromingskansen. De normen zijn vastgesteld voor een aantal dijktrajecten (bijvoorbeeld de Noord-Hollands kust tot en met Den Helder). Op de meeste trajecten is een norm van 1/3000 per jaar vastgesteld. Voor het gedeelte langs het Balgzand en Wieringen is een norm van 1/1000 per jaar vastgesteld. Voor Marken is een norm van 1/300 per jaar bepaald. Voor meer informatie over de nieuwe waterveiligheidsnormen verwijzen we naar <http://www.helpdeskwater.nl>

³ De Maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) van het Deltaprogramma Veiligheid heeft aangetoond dat de kosten van aanscherping naar een nog hoger veiligheidsniveau niet in verhouding staan tot de daarmee gerealiseerde vermindering van slachtoffers en schade. Dat geld kan dus slimmer worden geïnvesteerd.

Nieuwe veiligheidsnormen beheergebied HNK op basis van overstromingskans. De norm voor Marken is 1/300.

Meerlaagsveiligheid

Om de drie nationale waterveiligheidsdoelen te bereiken worden maatregelen genomen in de drie lagen van meerlaagsveiligheid.

In *Laag 1* blijven sterke waterkeringen bepalend voor de waterveiligheid. De eisen aan de kering worden echter niet meer gebaseerd op de overschrijdingskans (water over de kering), maar op de overstromingskans (de kans dat een overstroming plaatsvindt), en dan gebaseerd op de te beschermen mensen en economische waarde. Dit maakt het mogelijk daar te investeren waar de risico's het grootst zijn. Uiterlijk in 2050 moet overal aan de nieuwe normen zijn voldaan.

In *Laag 2* gaat het om duurzame, waterrobuuste ruimtelijke inrichting. Waterveiligheid moet een volwaardige plaats gaan innemen in de ruimtelijke planvorming.

In *Laag 3* gaat het om rampenbeheersing. Als het tóch misgaat, moeten we daarop voorbereid zijn. Bij een dreigende overstroming moet iedereen snel en effectief handelen.

De veiligheidsopgave voor het eiland Marken wordt als een landelijke pilot voor MLV uitgewerkt.

Nationale Visie Kust

In het Deltaprogramma hebben de gezamenlijke overheden langs de kust de *Nationale Visie Kust* ontwikkeld. Deze visie gaat uit van een aanpak waarbij bescherming van het achterland tegen de zee samengaat met ruimtelijke ontwikkeling. De aandacht is gericht op de vraag hoe die twee doelen elkaar kunnen versterken en voordelen kunnen opleveren.

Het gaat erom niet twee keer op één plek werkzaamheden te verrichten, maar gebieden zo in te richten dat zeeweringen 'meegroeien' met de zeespiegelstijging. Zand dat wordt gebruikt om onze kust veilig te houden, zou mogelijk tegelijkertijd ten goede kunnen komen aan andere maatschappelijke functies zoals cultuur, natuur, recreatie en toerisme.

2.1 Vernieuwing

De nieuwe normering, meerlaagsveiligheid en de risicogerichte benadering creëren ook de noodzaak om het beleid en beheer van de keringen te innoveren.

2.1.1 Effectgericht werken

Scenario-ontwikkeling

We nemen eerder deel aan de discussie over de ruimtelijke inrichting⁴ van Hollands Noorderkwartier op de lange termijn. Daarom ontwikkelen we alternatieve toekomstbeelden voor het landgebruik in ons gebied, aan de hand van regionale Deltascenario's, samen met de provincie.

Compartimentering

Veel regionale en overige waterkeringen en andere hooggelegen lijnelementen in het gebied zijn standzeker: bij een overstroming door 'buitenwater' houden ze stand en beperken zo de oppervlakte van het overstroomde gebied. We onderzoeken van die standzekere regionale en overige waterkeringen welke van die keringen van essentieel belang zijn bij de overstroming door buitenwater. Aan deze 'compartimenterende keringen' stellen we extra kwaliteitseisen vanuit het waterveiligheidsbelang, dus bovenop de reguliere eisen vanuit wateroverlast zoals vastgelegd in de legger. We brengen het beheer en onderhoud van deze keringen hiermee in overeenstemming.

Bij iedere voorgenomen versterking van een regionale waterkering – die bescherming biedt tegen wateroverlast – gaan we na welke functie deze kering heeft of kan hebben in relatie tot waterveiligheid. De kering kan de overstroming door buitenwater mogelijk vertragen of tegenhouden, of zelfs dienen als vluchtroute. Misschien kunnen we dat bereiken door de kering een aantal centimeters hoger aan te leggen, tegen beperkte meerkosten. We stimuleren andere partijen (zoals weg- en spoorwegbeheerders) die afweging ook te maken als ze een (spoor)weg aanleggen of groot onderhoud moeten plegen. Zo kunnen we de klimaatbestendigheid en waterrobuustheid van ons gebied de komende decennia vergroten.

Bouwsteen A – Alle dijken tellen mee? Een verdiepingsslag op het veiligheidsdenken

Gemaakt door: HHNK, Deltares en provincie Noord-Holland

Samenvatting: In deze bouwsteen gaat het vooral over de mogelijkheden van gebiedscompartimentering. Een belangrijk vraagstuk daarbij is of compartimentering ons helpt om Hollands Noorderkwartier veiliger te maken, dan wel om differentiatie van veiligheid op een eerlijke en transparante manier aan te geven, zonder daarbij de economie op bepaalde plekken op slot te zetten. Samen met provincie, gemeenten en veiligheidsregio's wordt verkend wat de veiligheid is van de verschillende compartimenten die nu al aanwezig zijn in ons gebied. Maar ook wordt nagegaan of, door eenvoudig meeliften met andere maatregelen (meekoppelen), nieuwe compartimenten gecreëerd kunnen worden.

⁴ Dit geldt ook voor onze overige taken Wateroverlast, Watertekort en Schoon en Gezond Water.

Dit alles kan leiden tot een overstromingsrisicokaart voor het beheergebied: waar is de veiligheid tegen overstroming het grootst, waar is die lager? Het uitgangspunt daarbij blijft natuurlijk altijd de basisveiligheid voor elke bewoner in Noord-Holland.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

HHNK wil een hoge prioriteit geven aan deze bouwsteen. We overwegen om ook daadwerkelijk als trekker op te treden.

Deze bouwsteen heeft zich gericht op concreet in kaart gaan brengen welke –niet primaire- waterkeringen kunnen bijdragen aan waterveiligheid, daarom werd ervoor gekozen de titel te veranderen in 'Welke dijken tellen mee?'. Bij deze bouwsteen staat voor HHNK vooral het vraagstuk centraal hoe primaire keringen en regionale keringen samen de veiligheid in het gebied kunnen versterken, onder het motto 'Alle dijken tellen mee'. Het spreekt vanzelf dat niet alle regionale keringen daarbij een even grote rol vervullen. Centraal staat de vraag wat de bestaande compartimentering van het gebied bijdraagt aan de waterveiligheid (standzekerheid regionale keringen) en of we daar nog iets aan moeten veranderen om de waterveiligheid te verbeteren of te vergroten.

Diverse studies hebben aangetoond dat het veelal kosteneffectiever is om de 'buitenrand' te verbeteren/op orde te houden dan om te investeren in compartimenteringskeringen. Daarom is het van belang om bij een eventuele aanpak 'mee te koppelen' met bestaande investeringen.

Vitale en kwetsbare functies

Vitale functies, zoals de netwerken voor drinkwater, elektriciteit en telecommunicatie, zijn in tijden van crisis van levensbelang. Kwetsbare functies zijn functies die bij overstromingen ernstige schade aan mens, milieu of economie kunnen veroorzaken, zoals chemische bedrijven. We inventariseren, bij voorkeur samen met gemeenten, of deze vitale en kwetsbare functies voldoende zijn beschermd tegen overstroming. Hierover gaan we in gesprek met de betreffende eigenaren/beheerders. Ook hier is het ambitieniveau van de regio bepalend voor de maatregelen.

Bouwsteen J - Vitale infrastructuur

Gemaakt door: PWN, provincie Noord-Holland, Deltares, HHNK, Alliander en KPN.

Samenvatting: In deze bouwsteen wordt gesteld dat bij projectontwikkeling, de aanleg of renovatie van vitale infrastructuur (drinkwater, elektriciteit, telecommunicatie) en dijken, partijen nog te weinig rekening houden met elkaars belangen. Vervolgens komen diverse elementen uit andere bouwstenen aan de orde: samenwerking, waterrisicoparagraaf in ruimtelijke plannen, risicocommunicatie ten behoeve van zelfredzaamheid burger. Er wordt melding gemaakt van tegenstrijdigheden in wet- en regelgeving. Tenslotte worden kaders ('laagste maatschappelijke kosten') en een governance waarbij partijen gelijkwaardig zijn ('ronde tafel') geschetst.

Inschatting benodigde middelen: capaciteit in uren.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van deze bouwsteen voor HHNK is minder groot. De ambitie van deze bouwsteen behoort niet direct tot het werkterrein van HHNK, daarnaast is de bouwsteen nog niet zo concreet.

Een element dat nog niet in het Waterprogramma/andere bouwstenen wordt opgepakt is het realiseren van aandacht voor de vitale infrastructuur in wet- en regelgeving. Het lijkt raadzaam dit over te laten aan de netbeheerders.

De bouwsteen 'Vitale infrastructuur' is verder van belang omdat bij wateroverlast of overstroming het wel of niet meer functioneren van vitale infrastructuur grote gevolgen heeft. We kunnen nu redelijk inschatten wat de directe schade is, maar de schade/ontwrichting door het uitvallen van drinkwater/elektriciteit/communicatie kan vele malen groter zijn. Daar is nog te weinig zicht op.

HHNK is bezig met de implementatie van 3Di en de verbetering van ons crisisinformatiesysteem. Het uitbreiden van de samenwerking met de bedrijven op dit gebied past naadloos in deze ontwikkeling.

Bewustwording en zelfredzaamheid

Hoe vreemd het ook klinkt in een land dat grotendeels onder de zeespiegel ligt: het waterbewustzijn is in Nederland zeer laag. Dat geldt vooral voor het bewustzijn van de risico's die aan extreme neerslag en overstromingen zijn verbonden. We willen de bewustwording en zelfredzaamheid van burgers en bedrijven versterken. Hoe we dit doen werken we uit in communicatiebeleid- en jaarplannen.

Bouwsteen E - Bewustwording aan de hand van meerlaagsveiligheid

Gemaakt door: HHNK, Defensie, LTO, Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland, Veiligheidsregio Noord Holland Noord, ProRail, gemeente Den Helder, gemeente Langedijk, Waternet, RUD Noord Holland Noord, KPN, Liander, Rijkswaterstaat, gemeente Bergen, gemeente Schagen en provincie Noord-Holland.

Samenvatting: Enerzijds richt de bouwsteen zich op het meenemen van waterveiligheid in de ruimtelijke besluitvorming, anderzijds op het vergroten van de bewustwording en zelfredzaamheid van de burger. Dat laatste wordt ook in bouwsteen D opgepakt binnen het samenwerkingsverband ten behoeve van het coördinatieplan overstromingen, door middel van een regionaal programma van risicocommunicatie.

Er wordt voorgesteld om met betrokken partijen een programma van risicocommunicatie te ontwikkelen op basis van het regionaal risicoprofiel van de veiligheidsregio's.

Acties in de bouwsteen:

1. Vanuit Rijkswaterstaat wordt een module grootschalige evacuatie bij overstromingen (MEGO) ontwikkeld. De DG van Rijkswaterstaat heeft de Veiligheidsregio's uitgenodigd aan dit project deel te nemen. Onderdeel van deze module is ook het vergroten van de bewustwording en zelfredzaamheid van burgers. Hiervoor zullen landelijke campagnes worden opgezet. Van belang is om hier aansluiting bij te zoeken en na te gaan welke onderdelen in communicatie en inhoud regionaal verder dienen te worden uitgewerkt. (Dit wordt geborgd door het team dat met het gezamenlijk 'coördinatieplan overstromingen' aan gang gaat).
2. Provincie en HHNK verkennen wat er voor nodig is om te zorgen dat ruimtelijke ordenaars bij gemeenten waterveiligheid als ordenend principe hanteren.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit voor HHNK is groot omdat waterrobuust inrichten (onder andere via de watertoets) ons helpt onze taken goed uit te voeren.

In het Waterprogramma is opgenomen dat we onze advisering in het kader van de watertoets verbreden met waterveiligheidsaspecten en daarnaast met de regio (gemeenten, provincie) in gesprek gaan over het vergroten van de waterrobuustheid van ons gebied (ambitieniveau, aanpak, maatregelen). De bouwsteen sluit hier dus goed op aan. In dit onderdeel vergroten we daardoor mede de bewustwording van onze collega-overheden.

In de module van Rijkswaterstaat worden ook de bewustwording en zelfredzaamheid van de burger meegenomen. Dat kan HHNK helpen in zijn meer gebiedsgerichte communicatie over waterveiligheid, bijvoorbeeld in gesprek met ziekenhuizen etc.

2.1.2 Gebiedsgericht werken

Kennisontwikkeling

In de planperiode vergroten we onze kennis van het beheergebied verder. We zien onszelf als de kennishouder voor waterveiligheid. We spelen een prominente rol bij de gebiedsgerichte analyse van de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid van het gebied en de functies daarin. Het Rijk vraagt van de gezamenlijke overheden een dergelijke analyse, gevolgd door een vertaalslag naar een gedragen ambitie en concrete doelen.

Watertoets+

De watertoets blijft behouden als wettelijk procesinstrument. De toets wordt vroeg in het ruimtelijk proces uitgevoerd. De *Handreiking ruimtelijke adaptatie* ondersteunt het watertoetsproces. In de planperiode verbreden we onze advisering op dit punt met waterveiligheidsaspecten (Watertoets+). Daarbij hanteren we het principe van meerlaagsveiligheid. Dat wil zeggen: door waterrobuust bouwen zijn functies bij een overstroming beter veilig. Ook het zekerstellen van vluchtroutes en hoogwatervluchtplaatsen is daarbij van belang.

Met de provincie en de gemeenten gaan we in gesprek over het gezamenlijke ambitieniveau van de regio voor een waterrobuuste ruimtelijke inrichting. We doen dit gebiedsgericht. Het gekozen ambitieniveau is van invloed op de uiteindelijke besluitvorming rondom ruimtelijke plannen, locatiekeuzen, vergunningverlening en investeringsbesluiten. De verantwoordelijkheid daarvoor blijft bij provincie en gemeenten.

Buitendijkse gebieden

In buitendijkse gebieden geldt geen veiligheidsnorm en draagt HHNK dus geen directe verantwoordelijkheid. De kans op slachtoffers is hier gering. Bij de gebiedsgerichte analyse van de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid nemen we de buitendijkse gebieden echter wel mee. Als aanvullende waterveiligheidsmaatregelen gewenst zijn, zoeken we die vooral in laag 2 (ruimtelijke inrichting) en laag 3 (rampenbeheersing). Bij nieuwe ontwikkelingen in buitendijks gebied adviseren wij om direct te kiezen voor een duurzame ruimtelijke inrichting.

Multifunctionele waterkeringen

We ondersteunen innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan de waterveiligheid. Samen met partijen die zich hard maken voor een bepaalde vorm van medegebruik voeren we een aantal pilots uit. Ze geven ons inzicht in de haalbaarheid van multifunctionele oplossingen, niet alleen in technisch opzicht, maar ook in financieel, maatschappelijk en bestuurlijk-juridisch opzicht. Uiteindelijk vertalen we de ervaring uit de pilots naar nieuw beleid.

Bouwsteen B - Multifunctionaliteit als sterkte

Gemaakt door: Gemeente Den Helder, HHNK, ECN, PWN, Liander, Natuurmonumenten, Deltares en provincie Noord- Holland

Samenvatting: Doel van de bouwsteen is om vóór 2021 een gedragen werkwijze te ontwikkelen voor multifunctionele dijken. Kansrijke locaties voor multifunctionele dijken worden in beeld gebracht. Er wordt gewerkt met pilots. Daarnaast zal 'overgangsbeleid' ontwikkeld worden (met ruimere mogelijkheden voor bouwen op dijken). In deze bouwsteen wordt HHNK gezien als 'de ontwikkelaar van waterkeringen'. Den Helder wordt genoemd als mogelijke pilotlocatie.

Met deze werkwijze weten betrokken partners elkaar te vinden om tot ontwerpen te komen waarin de verschillende belangen verenigd zijn en die voor alle partners meerwaarde in zich hebben. De realisatie dient te gebeuren tegen de laagste maatschappelijke kosten en de hoogste maatschappelijke baten.

Dit vraagt om:

- een gedeelde visie over de bedoeling achter 'brede maatschappelijke meerwaarde van multifunctioneel gebruik van waterkeringen';
- aanpassingen in het toets- en ontwerpinstrumentarium;
- een heldere verdeling van verantwoordelijkheden tussen partners in het beheer en onderhoud;
- mogelijke aanpassing van het juridisch instrumentarium om dit alles mogelijk te maken.

In de planperiode 2016 tot 2021 willen de partners een aantal pilots starten om bovenstaande punten uit te werken en te ontwikkelen. In 2015 stellen we vast welke pilots het zijn en wat de bijdrage is van de partners aan mensen en middelen.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

Deze bouwsteen heeft een hoge prioriteit voor HHNK, omdat hij bijdraagt aan de verdere uitwerking van de Deltavisie en de versterking van keringen door middel van multifunctionaliteit. We staan open voor initiatieven, maar willen niet zelf het voortouw nemen.

In de Deltavisie nemen we de multifunctionaliteit van de waterkering als uitgangspunt en gaan we na in hoeverre deze benadering kan bijdragen aan het vergroten van de veiligheid en bestendig beheer. In samenwerking met andere partijen willen we via een aantal pilots ervaring opdoen. Voor ons is het van belang dat we een samenwerkingspartner vinden die zich hard maakt voor een bepaalde vorm van medegebruik. Deze pilots moeten ons vervolgens inzicht geven in de technische, financiële, juridische en bestuurlijke haalbaarheid van multifunctionele oplossingen. Daarna kunnen we de ervaringen vertalen naar nieuwe beleid.

2.2 Programma's

Het Rijk en de waterschappen voeren in het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) maatregelen uit om de primaire waterkeringen aan de veiligheidsnorm te laten voldoen, nu en in de toekomst. Het HWBP is onderdeel van het nationale Deltaprogramma.

We maken onderscheid tussen het HWBP2 en het HWBP(voorheen: nHWBP). Op het HWBP2 staan de maatregelen die voortvloeien uit de eerste en tweede toetsronde (uit respectievelijk 2001 en 2006), het betreft een eindig programma. Het opvolgende HWBP is echter een *doorlopend* programma.

Het HWBP2 werd tot en met 2011 gefinancierd door het Rijk. Sindsdien dragen de waterschappen gezamenlijk financieel bij en vanaf 2014 is de kostenverdeling tussen het Rijk en de waterschappen 50/50. Voor het (nieuwe) HWBP geldt weer een andere financieringsregeling: per project geldt een

kostenverdeling van 50% Rijk, 40% waterschappen gezamenlijk (solidariteitsbijdrage) en 10% door het uitvoerende waterschap. Voor onze HWBP-projecten is er dus een groter financieel risico.

2.2.1 Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP2)

Met het HWBP2 gaan we voort op de ingeslagen weg. In dit forse programma versterken we in Hollands Noorderkwartier 100 kilometer dijk en duin langs de Noordzee, de Waddenzee en het IJssel- en Markermeer, waarbij voor HHNK een totaalbedrag van meer dan € 1 miljard gemeoid is. In 2021 moeten de betreffende dijken en duinen voldoen aan de huidige norm. Hierna zijn de meest in het oog springende projecten beschreven.

De versterking van de Markermeerdijken (Hoorn–Edam–Amsterdam) is een bijzonder project. Nergens is zo zichtbaar dat een dijk niet alleen een kustverdediger, maar ook een plek om te wonen, werken en recreëren is. Door het gebruik van nieuwe technieken zorgen we ervoor dat de impact op de omgeving van deze dijken tussen Hoorn en Amsterdam zo beperkt mogelijk blijft. Voor elke sectie wordt onderzocht op welke wijze de dijk het beste versterkt kan worden. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan recreatieve voorzieningen en natuur, zoals de ontwikkeling van een stadsstrand bij Hoorn. Tevens zal de uitvoering in samenhang maar gefaseerd uitgevoerd gaan worden om dit zo goed mogelijk af te stemmen met de omgeving en ruimte te laten voor nieuwe methoden en technieken.

Op Texel werken we aan tien verschillende dijksecties. Gemeente Texel, provincie Noord-Holland, Ministerie van Infrastructuur & Milieu, Wadden-fonds, Programma Naar een Rijke Waddenzee en HHNK werken intensief samen aan deze versterking. Het deel van de Waddenzeedijk dat grenst aan de Prins Hendrikpolder (sectie 9) wordt op unieke wijze versterkt. Op deze plek geen traditionele dijkversterking met klei of stenen maar een zachte zanddijk van drie kilometer lang, waarbij veiligheid en natuur gecombineerd worden.

De Hondsbossche en Pettemer Zeewering is versterkt met maar liefst 70 miljard kilo zand. Bij Callantsoog waren vooroeversuppleties nodig. Er is een nieuw stuk duin gecreëerd met ruimte voor nieuwe natuurontwikkeling. Het project is een samenwerking tussen HHNK, Rijkswaterstaat en de provincie Noord-Holland. Tijdens de levensduur zal zand wegspoelen door erosie. De betrokken aannemerscombinatie vult de erosie de komende twintig jaar aan.

Artist impression HWBP2 project kustversterking Hondsbossche en Pettemer Zeewering

Deze dure en vaak complexe versterkingsprojecten vragen om maatwerk, omdat de lokale omstandigheden nu eenmaal verschillen.

Vele factoren spelen een rol, zoals bebouwing, natuur, cultuurhistorie, gewenste economische en ruimtelijke ontwikkelingen, de ondergrond van een dijk, kabels en leidingen, maar ook de technische mogelijkheden en de beschikbare financiële middelen. Het is een ingewikkelde puzzel om tot de best haalbare en betaalbare oplossing te komen. Een zorgvuldige voorbereiding is de basis voor een breed gedragen eindresultaat.

Een dijkversterking heeft ingrijpende gevolgen voor een regio. Daarom betrekken we zowel de omgeving als marktpartijen in een vroeg stadium bij de planvorming. We gaan in overleg met de gemeenten en andere organisaties die een rol spelen.

Verder organiseren we bijeenkomsten, maken we nieuwsbrieven of gaan we bij de mensen langs voordat een plan definitief wordt. Daarna komt het ter inzage, waardoor iedereen (nogmaals) in staat wordt gesteld om zijn of haar mening te geven.

In de planperiode gaan we zoveel als mogelijk is binnen de huidige subsidiestructuur en -cultuur van het HWBP2 ruimte creëren voor de in paragraaf 2.1 genoemde vernieuwing.

De HWBP2-projecten zijn gebaseerd op de huidige normen. Volgens onze berekeningen is de invloed van de nieuwe normering op deze projecten marginaal. Zie www.hhnk.nl voor de actuele stand van zaken van onze HWBP-projecten.

Dijkversterkingsprojecten HWBP2

Bouwsteen F – Natuur als oplossing voor (extra) veiligheid

Gemaakt door: *Natuurmonumenten, Milieufederatie Noord-Holland, Alterra, HHNK, Deltares & HZ, Imares & HVHL, Provincie Noord-Holland en Rijkswaterstaat*

Samenvatting: Deze bouwsteen betreft de zogenoemde 'hybride' oplossingen, waarbij veiligheid wordt gecombineerd met natuur. Concreet wordt gedacht aan: bij plannen voor dijkversterkingen verplicht meenemen natuurvariant, aanleg en beheer in samenhang beschouwen (LCC), vroegtijdig betrekken belangen- en kennispartijen, monitoring en kennisontwikkeling. Verder is een verandering van houding en cultuur nodig: van 'lijndenken' naar 'zonedenken' (waterkering inclusief voor- en achterland).

Eén van de ambities is om integrale beheerplannen tot stand te brengen, waarbij alle functies van het object samenhangend worden ingepast, zoals veiligheid, natuur, waterkwaliteit, recreatie. HHNK heeft al ervaring met integrale beheerplannen voor waterbergingsgebieden.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

Deze bouwsteen is voor HHNK van gemiddeld prioriteit. Er zijn duidelijke aanknopingspunten in het Waterprogramma als het gaat om vernieuwing op het gebied van keringenbeheer en versterkingen. De oplossingsrichting is een nieuwe weg, die ook vraagt om onderzoek en experiment.

Het bovenstaande is – in meer globale bewoordingen – deels terug te vinden in dit Waterprogramma. In relatie tot het Hoogwaterbeschermingsprogramma komen maatwerk, samenwerking, omgevingsgerichtheid en innovaties aan de orde.

De acties in de bouwsteen zijn concreter en gaan een stap verder. Het is van belang om goed te verkennen waar ruimte zit in het (nieuwe) HWBP(2), om hiermee aan de slag te kunnen gaan, en waar beperkingen worden opgelegd door de financieringsafspraken.

Overigens wordt in een aantal HWBP-projecten al veel gedaan met 'natuur'; zie hiervoor beschreven.

2.2.2 HWBP

Op basis van de derde landelijke toets van de primaire waterkeringen is een nieuwe lijst opgesteld met waterkeringen die niet aan de norm voldoen. Onze totale projectenlijst bestaat in eerste instantie uit 19 projecten van in totaal 96 kilometer waterkeringen en 47 kunstwerken die moeten worden versterkt. Deze projecten komen in de landelijke prioritering pas na 2020 aan bod. Desondanks koppelen we – vooruitlopend op de financiering – circa zeven HWBP-projecten aan lopende HWBP2-projecten. Dit leidt tot financiële en procesmatige synergievoordelen. Verder voeren we verkenningen uit van onze categorie C-keringen⁵ langs het Noordzeekanaal en de Wieringermeer, evenals van de Wieringer Zeewering. Door verkennend onderzoek van de locatie specifieke veiligheidssituatie brengen we de exacte opgave in beeld.

Door de in de afgelopen jaren opgedane ervaring en dankzij projecten als Dijken op Veen en Oeverdijken hebben we inmiddels veel nieuwe technische kennis en oplossingen in huis. Deze kennis komt van pas bij onze HWBP-projecten.

Ook hebben we ervaring opgedaan met procesinnovaties, zoals een nieuwe vorm van aanbesteden: de marktbenadering. Denk daarbij aan geïntegreerde contractvormen waarbij de opdrachtnemer zowel de uitvoering als (delen van) ontwerp en/of zelfs (een deel van) het onderhoud op zich neemt. Het pluspunt daarvan is onder meer dat marktpartijen zelf ook bijdragen aan innovatieve oplossingen.

Bij projecten van het HWBP worden de nieuwe normen meegenomen.

2.2.3 Programma verbetering boezemkades

Onze regionale keringen bestaan hoofdzakelijk uit de kades van de boezemsystemen. Deze moeten voldoende hoog én sterk (stabiel) zijn. De hoogte is gerelateerd aan de maatgevende waterstanden.

De stabiliteit van boezemkades is gerelateerd aan het achterliggende land dat bij falen overstroomt en daardoor schade en overlast ondervindt. Hoe groter de potentiële schade, hoe hoger de norm voor de regionale boezemwaterkering. De normering van de regionale waterkeringen wordt gedifferentieerd naar vijf veiligheidsklassen (zie volgende tabel).

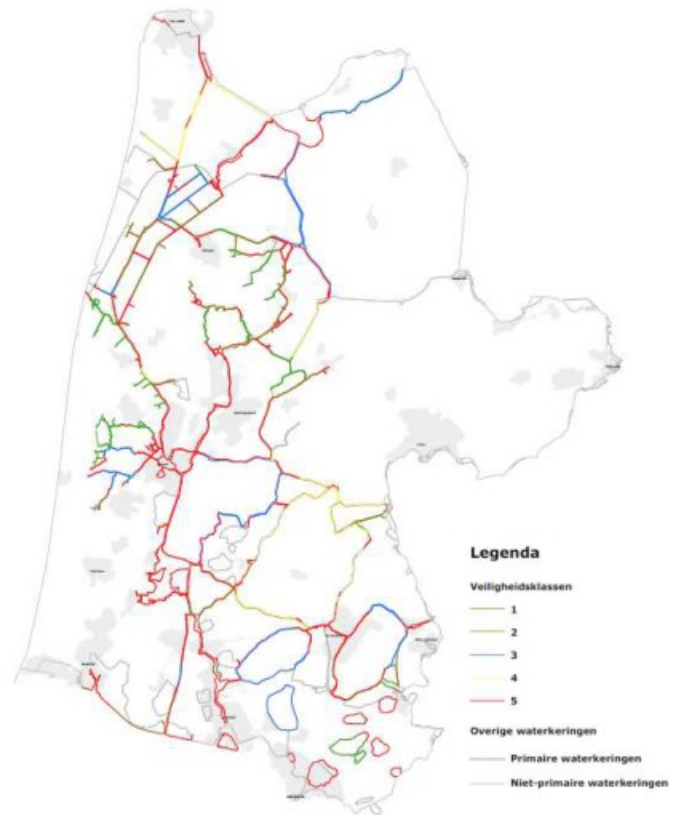
In 2008 is de eerste toetsing van de regionale waterkeringen uitgevoerd. De zwakste schakels (110 km) zijn opgenomen in een eerste programma *Verbetering Boezemkades* (VBK), dat in 2016 wordt voltooid. In 2012 is besloten om een tweede programma uit te voeren van 160 kilometer boezemkades (VBK2). Alle genormeerde regionale waterkeringen zijn in 2030 op orde. In Laag Holland nemen we tegelijk maatregelen in het boezemstelsel van de Schermerboezem die zorgen voor een verlaging van de maatgevende belasting van de boezemkades, zie *hoofdstuk 3 Wateroverlast*.

⁵ Waterkeringen uit categorie c (c-keringen) beschermen indirect tegen buitenwater. Bijvoorbeeld de waterkeringen langs het Noordzeekanaal.

Veiligheidsklasse	Overschrijdingskans bij maatgevende waterstand
1	1:10 jaar
2	1:30 jaar
3	1:100 jaar
4	1:300 jaar
5	1:1.000 jaar

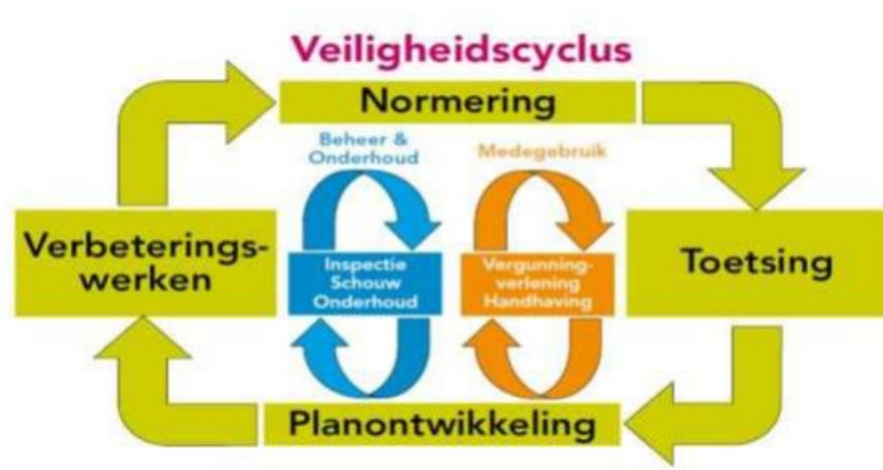
Tabel 2: Veiligheidsklassen regionale waterkeringen en bijbehorende overschrijdingskans

Veiligheidsklassen regionale waterkeringen

2.3 Beheer

Met beheer bedoelen we alle activiteiten die nodig zijn om de waterkeringen op het vereiste veiligheidsniveau te houden, nu en in de toekomst. Enerzijds gaat het om de cyclus van normeren, toetsen en versterken; anderzijds om activiteiten als onderhoud, inspectie en vergunningverlening.

Veiligheidscyclus

Een uitgebreide beschrijving van de cyclus en alle beheeractiviteiten is opgenomen in de Beleidsnota Waterkeringen 2012-2017. In dit Waterprogramma beschrijven we alleen de nieuwe beheeractiviteiten.

Conform de nieuwe veiligheidsfilosofie staat ook bij beheer en onderhoud van de waterkeringen de veiligheid van het achterland centraal. Deze veiligheid is gewaarborgd als de staat van de waterkering zodanig is dat deze niet faalt. Bij duinen zijn daarvoor de hoogte en het aanwezige zandvolume van belang. Bij een storm veroorzaken hoog water en golven afslag van het duin. Tijdens en na de storm moet er nog voldoende duin zijn om de kerende functie in stand te houden. Met behulp van zandsuppleties wordt het kustfundament op peil gehouden en de kust langjarig op zijn plek gehouden. De wind zorgt voor natuurlijke 'aanzanding' van de duinen door verstuiving.

Ook een dijk kan op verschillende manieren falen. Wanneer de dijk te laag is, kan er golfoverslag zijn of water over de dijk lopen. Hierdoor kan de dijkbekleding gaan eroderen. Uiteindelijk kan de dijk zelfs bezwijken. Andere faalmechanismen zijn bijvoorbeeld het ontstaan van zandmeevoerende wellen onder de dijk, het zogenoemde piping, of het afschuiven van het talud.

In een continu proces toetsen we elke twaalf jaar of de waterkering bestand is tegen deze faalmechanismen. Als uit de toetsing blijkt dat de kering niet aan de norm voldoet, dan is dat aanleiding tot een verbeteringswerk. Na versterking gaat de kering 50 of 100 jaar mee (regionale keringen worden doorgaans ontworpen op een levensduur van 30 jaar). Tussen twee versterkingen in onderhouden we de kering zodanig dat die termijn ook daadwerkelijk wordt gehaald. In de planperiode ontwikkelen we een meerjarig onderhoudsprogramma dat is afgestemd op het gewenste kwaliteitsniveau.

Toetsing primaire waterkeringen

Met de nieuwe normering gaan we over op een probabilistische (op basis van kansberekening) manier van toetsen en ontwerpen, conform het wettelijk toetsinstrumentarium (WTI2017) voor de primaire keringen. Dat vergt van de beheerder een aanpassing ten opzichte van eerdere toetsronden, en daarmee een aanzienlijke inspanning.

Het Rijk levert het nieuwe toetsinstrumentarium in twee fasen op. In de eerste fase (2017-2019) voeren we met het instrumentarium de eerste toetsen uit. Hiermee bepalen we welke trajecten zeker wel en zeker niet voldoen aan de nieuwe normen. De overige trajecten toetsen we vanaf 2019 verder, als het instrumentarium dat daarvoor nodig is beschikbaar komt.

Voor de toetsing is niet alleen het beheerregister van belang, maar ook de informatie uit inspecties, onderhoudswerken en verbeteringswerken, evenals informatie over de inzet van de crisisbeheersingsorganisatie. Het gestructureerd en centraal opslaan van deze data nemen we ter hand bij de inrichting van de zorgplicht.

Zorgplicht

Met ingang van 2014 is het Rijk verantwoordelijk voor het toezicht op de primaire keringen. Dit betekent dat de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) niet alleen meer toeziet op de periodieke toetsing van de primaire keringen, maar ook op de wijze waarop wij als beheerder onze zorgplicht vervullen. Deze zorgplicht omvat zowel de inspectie en het beheer en onderhoud van de primaire keringen als de managementinformatie en de crisisbeheersing. We moeten kunnen aantonen dat de veiligheid van de primaire keringen goed is geborgd en dat we aantoonbaar 'in control' zijn.

Vanaf 2016 informeren we de beide toezichthouders, de ILT en de provincie, jaarlijks over de stand van zaken op relevante onderdelen rond de primaire en regionale waterkeringen. De belangrijkste componenten zijn: afstemming met de omgeving, inspectie, onderhoudsinspanning, monitoring, vergunningverlening, handhaving en calamiteitenzorg.

De rapportage over de regionale waterkeringen, afgestemd met de provincie, betreft een 'light' versie van onze rapportage over de primaire waterkeringen.

Grondwaterbeheer in relatie tot waterveiligheid

Het grondwaterbeheer ten aanzien van het maatschappelijk effect waterveiligheid heeft betrekking op het voorkomen van schade aan waterkeringen en bebouwing. Dat doen we door het verlenen van vergunningen en controle op onttrekkingen en infiltraties conform ons grondwaterbeleidskader. En door het registreren van grondwaterstanden nabij keringen en gebouwen. De komende periode maken we daarvoor een afgestemd monitorprogramma.

Monitoring

We zetten nieuwe vormen van monitoring in gang. Meerjarige monitoring levert informatie op over grondwaterspanningen, terreinhoogten, schades en bodemopbouw. Lange reeksen van metingen geven informatie over het gedrag van de kering tijdens droge en natte perioden, tijdens stormen, en na wijziging van beheervormen en onderhoudsinspanningen. Zo kunnen we die beheer- en onderhoudsinspanningen optimaliseren. Ook maakt deze informatie innovaties mogelijk in het ontwerp van waterkeringen.

Ontwerpinstrumentarium

Om toekomstbestendig te kunnen ontwerpen, werkt(e) het Rijk ook aan een *ontwerpinstrumentarium* dat is gebaseerd op de overstromingskans. Dit Ontwerpinstrumentarium 2014 is nu beschikbaar. In de planperiode wordt het uitgebreid en verbeterd. Wij denken inmiddels actief mee bij de ontwikkeling van het Ontwerpinstrumentarium 2018.

Regionale en overige waterkeringen

Regionale en overige waterkeringen bieden bij doorbraak van een primaire waterkering indirect bescherming. Ze beïnvloeden het overstromingspatroon. Daarnaast bieden ze bescherming tegen grote binnenwateren, zoals de boezem. Zo'n duizend kilometer boezemkades in ons beheergebied hebben een provinciale norm, gerelateerd aan de economische gevolgschade bij overstroming vanuit de boezem. Voor de overige (niet-primaire) waterkeringen hebben wij vóór de planperiode het belang – in relatie tot wateroverlast – bepaald. De eisen die we aan die keringen stellen, zijn vastgelegd in de *Legger overige keringen*.

Kabels en leidingen

Kabels en leidingen kunnen een negatief effect hebben op de stabiliteit van onze dijken. In 2012 hebben we een regionaal convenant afgesloten met drie regionale netbeheerders: PWN, Liander en KPN. Daarbij is besloten dat we de samenwerking verder gaan uitbreiden. We gaan onder andere gegevens uitwisselen van de meerjarenplanningen van onderhoud en verbeteringswerken. Het beleid zoals beschreven in het waterkeringenbeheerplan loopt achter op deze ontwikkelingen en zal in de planperiode herijkt moeten worden, zodat in de watervergunning voorwaarden worden opgenomen aan het leggen en hebben van kabels en leidingen in waterkeringen, die er enerzijds voor zorgen dat de dijk hier tot in lengte van jaren voor gebruikt kan worden, anderzijds dat de stabiliteit en sterkte van de dijk er bij gebaat is. Het gaat dan om locatie, aanlegmethode, periode van werkzaamheden, onderhoud, calamiteitenbestrijding, inspectie, incidentenregistratie en verwijdering.

Bouwsteen C - De multifunctionele dijk als kabelgoot

Gemaakt door: PWN, HHNK, Liander, Gemeente Schagen, Deltares

Samenvatting: De bovengrondse en ondergrondse infrastructuur wordt steeds drukker met als gevolg dat de regie op de infrastructuur in de ondergrond steeds complexer wordt. De dijk als kabelgoot is een metafoor voor een oplossing van de problematiek van (re)constructie van nutsvoorzieningen langs en in de waterkering, zodanig dat ze bijdraagt aan de sterkte van de kering.

De ambitie van de bouwsteen is dat er in 2021 een optimale samenwerking is tussen overheden en K&L-beheerders. Gesproken wordt over het opbouwen van de samenwerking, een centrale regiehouder, centrale registratie van data en planningen, het inzetten op innovatie en kennisontwikkeling en het aanpassen van het toetsinstrumentarium en de NEN-norm.

Voor het onderlinge begrip bij partijen is het kennen van elkaars doelen, verantwoordelijkheden, gevoeligheden en feiten een belangrijke voorwaarde om de mogelijkheden van multifunctioneel gebruik serieus met elkaar af te wegen, waarbij ook de 'gun-factor' meespeelt. Er moet een vertrouwensbasis zijn opgebouwd tussen partijen en binnen de verschillende organisaties. 'De dijk als kabelgoot' levert nieuwe mogelijkheden, maar roept ook nieuwe vragen op. Vragen die lang niet altijd beantwoord kunnen worden vanuit bestaande zekerheden en denklijnen. Innovatie en kennisontwikkeling zijn hiervoor noodzakelijk en hier moet op worden ingezet.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van deze bouwsteen is voor HHNK middelgroot, omdat we al een stap hebben gezet met de partijen in het kader van het Convenant Kabels & Leidingen. Deze bouwsteen kan het proces versterken. HHNK wil niet de trekker zijn voor de uitwerking van deze bouwsteen, omdat de bouwsteen vooral vanuit het belang van de kabelaars is ingestoken.

Investerings in trajecten voor kabels en leidingen zijn hoog en kosten meestal veel tijd. Wanneer de zaken goed zijn geregeld kunnen de maatschappelijke kosten die hiermee gemoeid zijn omlaag. Maar dan moeten er voor beide partijen winstpunten te maken zijn. De prioriteit van HHNK voor deze bouwsteen is afhankelijk van die winstpunten. Kan een (innovatieve) kabelgoot mogelijk bijdragen aan de sterkte van de dijk? Kunnen we daarover met partijen het gesprek voeren en kunnen we gezamenlijk op zoek naar de laagste maatschappelijke kosten voor de opgaven waar de partijen voor staan?

2.4 Realisatie maatschappelijk effect Waterveiligheid

Bij de Waterveiligheid zorgen we ervoor dat we onze primaire keringen op orde hebben en zetten we in op meerlaagsveiligheid. Om dit voor elkaar te krijgen, nu en in de toekomst, realiseren we de komende jaren diverse resultaten. In onderstaande tabel is samenvattend aangegeven waar we de komende jaren op inzetten. Er is een relatie gelegd met ons MJP 2015-2018.

	Kosten (totaal MJP 2016-2019)
Vernieuwing	
<i>Dialogo met de samenleving over waterveiligheid</i> <ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijk de 'waterrobuustheid' de komende tientallen jaren vergroten. We bepalen daarbij het ambitieniveau. • We gaan bij voorgenomen investeringen in regionale waterkeringen na hoe de maatregel kan bijdragen aan de beperking van slachtoffers en schade. En we	Via beheerbudget

<p>stimuleren andere partijen, zoals (spoor)wegbeheerders, om dezelfde aanpak te kiezen.</p> <ul style="list-style-type: none"> We steunen innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering (extra) bijdraagt aan de waterveiligheid. 	
<p><i>Versterking advisering ruimtelijke ordening</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We ontwikkelen alternatieve toekomstbeelden voor het landgebruik. Samen met de gemeenten gaan we voor het gehele gebied na of bestaande vitale functies en kwetsbare objecten voldoende zijn beschermd tegen overstroming. 	Via beheerbudget
<p><i>Bewustwording waterveiligheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Samen met de gemeenten gaan we de bewustwording en zelfredzaamheid van burgers en bedrijven versterken: 'Wonen onder zeeniveau is minder logisch dan je denkt'. 	Via beheerbudget
Programma's	
<p><i>HWBP2</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We gaan verder met het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP2): tot 2021 versterken we 100 kilometer dijk en duin langs de Noordzee, de Waddenzee en het IJssel- en Markermeer. Waar dit leidt tot financiële en procesmatige synergievoordelen koppelen we hier enkele projecten uit het nieuwe HWBP aan vast. 	<p>Investeringen netto € <input type="text"/> G (bruto € <input type="text"/> G</p>
<p><i>HWBP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Na 2020 werken we (in eerste instantie) aan 19 projecten van in totaal 96 kilometer waterkeringen en 47 kunstwerken die moeten worden versterkt. We werken <i>building with nature</i> verder uit, een concept waarbij natuur wordt ingezet om de risico's van golfslag en zeespiegelstijging het hoofd te bieden. 	<p>Exploitatielasten netto € <input type="text"/> G (bruto € <input type="text"/> G</p>
<p><i>Solidariteitsbijdrage landelijk HWBP</i></p>	<p>Exploitatielasten € <input type="text"/> G</p>
<p><i>Programma Verbetering Boezemkades VBK en VBK2</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2019 voldoet minimaal 80% van de boezemkades aan de norm. Alle genormeerde regionale waterkeringen zijn in 2030 op orde. We maken een kaart waarop we het actuele beschermingsniveau tegen wateroverlast bijhouden. Deze kaart vormt in 2021 een resultaatverplichting. 	<p>VBK Investeringen netto=bruto € <input type="text"/> G VBK2, exploitatielasten netto € <input type="text"/> G</p>
Beheer	
<p><i>Modernisering van de beheerprocessen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We passen beheer, onderhoud en vergunningverlening aan. De focus voor het beheer ligt op het vastleggen van data. Vanaf 2016 verantwoorden we aan beide toezichthouders, de ILT en de provincie, in het kader van de zorgplicht jaarlijks de stand van zaken. 	Via beheerbudget
<p><i>Integratie multifunctionaliteit in inspectieprogramma</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We nemen de ligging van alle kabels en leidingen in en rond onze waterkeringen vóór 2017 op in een beheerregister. De meest risicovolle leidingen nemen we op in een inspectie programma. 	Via beheerbudget
<p><i>Kennis op peil en data op orde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We vergroten onze kennis van het beheergebied (geografische opbouw, verfijnen hoogwaterinformatie, inzetten van technologie zoals 3Di). We zijn betrokken bij de ontwikkeling van het Ontwerpinstrumentarium 2018. Implementatie van nieuwe toetsingsmethoden, Wti. 	Via beheerbudget
<p><i>Totale beheerkosten Waterveiligheid (inclusief VBK2)</i></p>	<p>Investeringen netto=bruto € <input type="text"/> G Exploitatielasten netto € <input type="text"/> G (bruto € <input type="text"/> G</p>

⁶ Dit is het totaal aan investeringen door HHNK aan HWBP2 en HWBP in genoemde jaren. Deze uitgaven worden nagenoeg geheel gefinancierd door het Rijk. Het netto bedrag geeft aan wat HHNK bijdraagt.

3 Wateroverlast

Het Rijk en de provincie hebben hun waterbeleid voor de periode 2016-2021 vastgelegd in het Nationale Waterplan en de Watervisie Noord-Holland. Het Nationale Waterplan geeft richting, de Provinciale Watervisie geeft kaders en doelen voor de planperiode.

Deltabeslissing IJsselmeer

Het Nationale Waterplan wordt herzien naar aanleiding van de Deltabeslissing IJsselmeer. De kern daarvan is dat het gemiddelde winterpeil in het IJsselmeer tot 2050 op het huidige niveau blijft en daarna hooguit beperkt meestijgt met de zeespiegel. Het IJsselmeergebied krijgt in het voorjaar en de zomer flexibel peilbeheer; de oevers krijgen een flexibele inrichting. 'Adaptief deltamanagement' is hierbij een belangrijke richtlijn, die stapsgewijs keuzes mogelijk maakt.

Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie

Het Nationale Waterplan doet voorstellen over ruimtelijke adaptatie. We hebben met de andere overheden afgesproken om waterveiligheid en klimaatbestendigheid integraal mee te wegen bij alle ruimtelijke ontwikkelingen, herontwikkelingen en investeringen in beheer en onderhoud. Bij deze afwegingen doorlopen we de stappen 'weten', 'willen' en 'werken'. Belangrijke instrumenten zijn de Watertoets, de handreiking ruimtelijke adaptatie en een stimuleringsprogramma ruimtelijke adaptatie. Tot 2020 hebben we de tijd om samen met gemeenten klimaatbestendig handelen en waterrobuust inrichten onderdeel te laten zijn van beleid.

Onze visie

Sinds in 2000 het rapport 'Waterbeheer in de 21ste eeuw' verscheen heeft HHNK hard gewerkt aan het wateroverlastbestendig maken van het watersysteem. Stuwen zijn verbeterd, er zijn waterbergingen aangelegd en de gemaalcapaciteit is hier en daar vergroot, conform de trits 'vasthouden, bergen, afvoeren'. In 2017 wordt dat programma afgerond. Dan voldoen de watersystemen aan de afspraken die we in het Bestuursakkoord Water hebben afgesproken. De klimaatverandering zet echter door en HHNK wil niet opnieuw starten met een programma voor het graven van waterbergingen. Dat is kostbaar en vraagt ruimte en het is ook niet wat onze omgeving graag wil. Dat hebben we bij het maken van de Deltavisie vastgesteld. Daarin werd geconstateerd:

Wateroverlast is schadelijk, maar (meestal) niet levensbedreigend.

We willen overlast daarom niet tegen elke prijs voorkomen. We willen wel naar een zo groot mogelijke flexibiliteit bij het beheer van het totale watersysteem (boezem en polders), zodat we bij clusterbuien snel (anticiperend) gebruik kunnen maken van de ruimte die we in het watersysteem hebben en die we met ons programma gecreëerd hebben. Daarbij willen we ook gebruik maken van de ideeën en inzichten die ontwikkeld zijn onder de vlag van 'slimwatermanagement'. Dat vraagt om doorontwikkeling van de (automatische) peilbeheersing, snelle weerberichtinterpretatie en samenwerking met verschillende gebieden, die in tijden van uiterste nood als noodventiel kunnen fungeren.

3.1 Vernieuwing

3.1.1 Effectgericht werken Adviesrol in ruimtelijke ordening⁷

In de ruimtelijke ordening (RO) worden keuzes gemaakt die effect hebben of kunnen hebben op het watersysteem. Daarom is het belangrijk dat we adviseren en meedenken over deze keuzes. We

⁷ We hebben ook een adviesrol RO vanuit Wateroverlast, Watertekort en Schoon Water, zie betreffende hoofdstukken.

optimaliseren onze adviesrol, zodanig dat we onze toegevoegde waarde vergroten en bewijzen voor de ruimtelijke ordenaar. Aan het eind van de planperiode zijn we een goede partner in de RO: verbindend, flexibel, innovatief, omgevingsbewust en met oog voor de belangen van de gemeente.

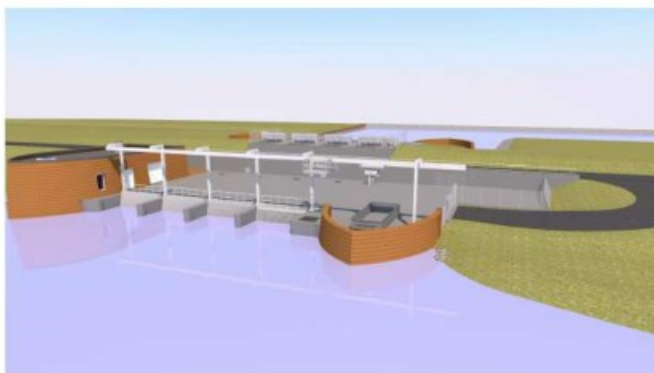
Onze adviesrol bij ruimtelijke ontwikkelingen is vooral gericht op het voorkómen van verslechtering, op het toekomstbestendig maken van het bestaande watersysteem en op ondersteuning van regionale partijen bij een zorgvuldige ruimtelijke afweging. We faciliteren nieuwe ontwikkelingen, mits deze 'waterneutraal' zijn. Waterneutraal ontwikkelen wil zeggen dat er geen (hydrologische) knelpunten ontstaan en dat de waterkwaliteit niet verslechtert. Wij adviseren over de consequenties voor het watersysteem en mogelijke compenserende maatregelen. Hierbij hanteren we het kosten-veroorzakingsbeginsel, waarbij de initiatiefnemer van het plan verantwoordelijk is voor het nemen van benodigde maatregelen.

In de afgelopen planperiode hebben we gemerkt dat ruimtelijke plannen steeds vaker worden beïnvloed door het wisselende economische getij. Ze worden aangepast of gefaseerd. Ook merken we dat vaker wordt gewerkt met flexibele plannen. Tijdelijke bestemmingen (pauzelandenschappen) zijn de jongste trend. Bij flexibele, gefaseerde of tijdelijke plannen is een normatief advies niet de juiste manier om het waterbelang in de RO te borgen. We leggen daarom meer de nadruk op procesafspraken en gezamenlijk belang, waarin we de kaders en de speelruimte voor de flexibele uitwerking vastleggen. Toch blijft de goede borging van watersysteembelangen in nieuwe ruimtelijke plannen en eventuele nadelige gevolgen van het onvoldoende rekening houden met waterhuishoudkundige vereisten de verantwoordelijkheid van de ruimtelijke ordenaar. In de komende periode willen we kijken naar de randvoorwaarden van ons watersysteem.

Maatregelen in het boezemsysteem

Vanuit het perspectief van het boezembeheer is het wenselijk om kades op een hoogte te hebben gerelateerd aan de maalstopniveaus. Zo kan de berging van de boezem optimaal worden benut, zonder dat eerst lager genormeerde kades overstromen.

We nemen maatregelen in het boezemstelsel van de Schermerboezem die zorgen voor een verlaging van de maatgevende belasting van de boezemkades, zie Programma VBK in *hoofdstuk 2 Waterveiligheid*. Een belangrijk onderdeel van deze maatregelen is de bouw van twee gemalen bij Schardam en Monnickendam.

Ontwerp gemaal Schardam

Bergen van water in de stedelijke omgeving

Door verdere verstedelijking neemt de druk op de openbare ruimte toe. De ruimte voor waterberging is daardoor beperkt. Ook wordt de openbare ruimte vaak multifunctioneel gebruikt. Om achteruitgang van het watersysteem te voorkomen, vragen we in ruimtelijke plannen om maatregelen die de nadelige effecten van verharding voorkomen of compenseren.

De manier waarop compensatie mogelijk is, hangt af van de omstandigheden in het gebied. We denken graag met de ruimtelijke initiatiefnemers mee. We adviseren over mogelijke waterbergingsvormen, maar ook over de inrichting van de buitenruimte. Verder zetten we het instrument de Waterbank in om flexibel om te kunnen gaan met compensatieverplichtingen en bijbehorende ruimtevraag.

Bouwsteen K - De stad wordt nat

Gemaakt door: Gemeente Heerhugowaard, LTO Noord/Land van Leeghwater, Gemeente Alkmaar, Gemeente Medemblik, HHNK, Gemeente Zaanstad, Alterra, Hoogheemraadschap Rijnland, Milieufederatie Noord-Holland, PWN, Gemeente Den Helder en Gemeente Stede Broec

Samenvatting: Door klimaatverandering neemt de druk op het stedelijke leefgebied toe. Al vele jaren heeft water ruimte moeten maken en is er veel verharding bij gekomen, waardoor de natuurlijke veerkracht van de stad voor een groot deel is verdwenen.

De kwaliteit van de stedelijke omgeving staat onder druk door hevigere regenval, langdurigere droogte en meer warme dagen. Dit zorgt nu al voor omvangrijke schade aan gebouwen, infra-structuren, openbare ruimte, gezondheid en economie.

Het landelijke Deltaprogramma wil dat steden in 2050 klimaatbestendig zijn. De urgentie om mee te bewegen met de klimaatverandering is bij de gemeenten echter nog niet goed in beeld.

Belangrijke onderdelen zijn:

- agendering, herkenning en erkenning van de klimaatproblemen voor de stedelijke omgeving;
- uitvoeren van een klimaatstresstest om hierin scherpte en helderheid te krijgen; de gemeenten Alkmaar, Den Helder en Heerhugowaard willen dit al, Medemblik en Enkhuizen gaan ermee aan de slag via hun gemeentelijk waterplan;
- PWN wil participeren als het gaat om drinkwater en volksgezondheid;
- samen met gemeenten maken van een inspirerende ontwikkelingsvisie waarin de klimaatopgave van de stedelijke omgeving centraal staat.
- Activering van de burger om bij te dragen aan de 'ontharding' en 'vergroening' van de stedelijke omgeving.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

Deze bouwsteen heeft voor HHNK een middelgroot prioriteit. We willen heel graag dat de gemeenten hierover de regie nemen. Wij kunnen onze kennis dan inzetten op basis van de gemeentelijke behoefte om het watersysteem in de stad verbeteren.

Het belang van deze bouwsteen is:

- kennis delen;
- verbeteren functioneren watersysteem in het stedelijk gebied;
- verbeteren waterveiligheid.

Om het watersysteem in de stedelijke omgeving klimaatbestendig te maken is een actieve samenwerking vereist tussen het de waterbeheerder en gemeenten. Deze bouwsteen vormt hier een belangrijke stap in.

Belangrijk voor HHNK is dat gemeenten het initiatief nemen. Het Deltaprogramma vraagt dit ook met de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Wij willen hier graag aan bijdragen en actief onze kennis inbrengen.

Bijdrage vanuit HHNK is kennis en gebiedservaring. Maar ook zo nodig modellering.

Gemeentelijk waterplan 2.0

In de planperiode maken gemeenten een begin met een nieuwe generatie gemeentelijke waterplannen: het 'Waterplan 2.0'. Daarin is nadrukkelijk aandacht voor klimaatbestendigheid en intensievere samenwerking op het gebied van de ruimtelijke ordening en beheer en onderhoud in de stedelijke omgeving. We stimuleren gemeenten om hun waterplannen actueel te houden op basis van de huidige inzichten. Het hoogheemraadschap heeft net als vele andere partijen de Algemene Intentieverklaring Ruimtelijke Adaptatie ondertekend, daarmee geven we aan dat we ons ook actief gaan inzetten om de stedelijke omgeving in de toekomst klimaatbestendig te maken.

Risicobeperking

We willen de flexibiliteit van het totale watersysteem verder benutten, bijvoorbeeld door uitwisseling van water tussen polders, of tussen landelijk en stedelijk gebied. Dat is nodig, want als de verweving van functies doorzet, blijft er rond grote stedelijke gebieden onvoldoende ruimte beschikbaar om water tijdelijk te bergen en als noodventiel te functioneren.

Bouwsteen I - Noodventielen goed geregeld

Gemaakt door: Natuurmonumenten, HHNK, LTO en Gemeente Alkmaar.

Samenvatting: Deze bouwsteen gaat over zogenoemde 'noodventielen'. Dit zijn locaties die in extreme situaties ingezet kunnen worden om overtollig water tijdelijk op te slaan, zodat elders wateroverlast wordt voorkomen. De ambitie van de bouwsteen is om noodventiellocaties te creëren, inclusief inrichting en alle benodigde regelgeving. Deze kunnen worden geactiveerd in situaties waarbij het hele veiligheidssysteem op orde is, maar er toch nog extreme piekbelastingen optreden die lokaal moeten kunnen worden opgevangen.

Deze extreme piekbelastingen kunnen niet binnen het structurele veiligheidsprogramma worden opgevangen, omdat ze te onvoorspelbaar, te weinig frequent of te onveilig zijn. Tegen de achtergrond van de onvoorspelbaarheid en de lage frequentie van de inwerkingstelling van zo'n noodventiel, is het gewenst dat de mogelijkheden voor het grondgebruik zo min mogelijk worden beperkt.

Inschatting benodigde middelen: capaciteit in uren.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van deze bouwsteen voor HHNK is groot, vooral voor de langere termijn na beëindiging van het programma Wateropgave. Qua planning staat de voltooiing van de wateropgave echter voorop.

Het is ook als het ware de laatste vluchtheuvel, wanneer waterberging, slimme stuwen, extra bemaling en de flexibilisering van het peilbeheer geen soelaas meer bieden. Op zo'n moment is aan de normen voldaan en dus ook aan de wettelijk opgedragen taak van HHNK. Toch willen we onze ogen niet sluiten voor extra mogelijkheden om waterschade te voorkomen of te beperken. Wij kunnen op zo'n moment onze toegevoegde waarde laten zien aan de omgeving.

Nadat het programma Wateropgave in 2017 is afgerond voldoet HHNK aan de normen. Toch hebben we een belang bij het verder uitwerken van de bouwsteen. Dat vraagt de komende tijd uren, maar geen grote investeringen. Er moet een regeling ontworpen en uitgedacht worden die ons in staat stelt om met verschillende belanghebbenden (natuur, LTO en wellicht ook gemeenten) nadere afspraken te maken voor een concreet noodventiel. Dat kan dan plaatsvinden vanaf een later te bepalen tijdstip. Bij die concrete afspraken horen dan ook schadevergoedingen.

Maatschappelijke kosten-batenanalyse

De maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) is een methode om alle kosten en baten voor de maatschappij inzichtelijk te maken. Door gericht op zoek te gaan naar mogelijkheden om maatschappelijke kosten en baten in geld uit te drukken kunnen we het economisch rendement (beter) in beeld brengen en projectalternatieven tegen elkaar afwegen. Bestuurders kunnen zo beoordelen of het project maatschappelijk/economisch rendoert en welk alternatief de voorkeur heeft. We willen zo komen tot een bijdrage aan een duurzamere ruimtelijke inrichting met een (vanuit het waterbeheer bekeken) logische rangschikking van functies.

Peilbesluit

Het waterbeheer is gericht op het mogelijk maken van de gebruiksfuncties in het gebied: 'peil volgt functie'. Daaraan zit wel een grens. De grens wordt bereikt als de eisen van de functie ver afstaan van de omstandigheden die van nature in het gebied aanwezig zijn, of als een combinatie van functies problemen oplevert.

In de afgelopen periode zijn peilbesluiten geactualiseerd. Desondanks hebben delen van het beheergebied nog geen actueel peilbesluit. In de periode tot en met 2018 breiden we het percentage van het beheergebied met een actueel peilbesluit uit van 75% naar 100%. Daarna laten we de tienjarige cyclus los. De focus ligt vooral op het – zo efficiënt mogelijk – actueel houden van de besluiten.

Voor gebieden waar niet of slechts beperkt verandering of ontwikkeling aan de orde is, gaan we de bestaande besluiten (gedeeltelijk) herzien. In gebieden waar (grote) veranderingen aan de orde of gewenst zijn, zetten we in op een gebiedsproces.

3.1.2 Gebiedsgericht werken

Water wordt voor verschillende functies benut (landbouw, natuur, vissen, zwemmen etc.). Elke functie stelt eigen eisen. We willen alle gebruiksfuncties in het gebied goed blijven faciliteren, maar niet alles kan overal zonder (soms zeer hoge) inrichtings- en beheerskosten te maken.

We gaan in de planperiode gebiedsgericht werken. De maatschappelijke opgaven in een gebied zijn leidend. We stellen verbeteringen aan het watersysteem integraal en in samenwerking met belanghebbenden op en creëren zo draagvlak. We stellen toekomstgerichte gebiedsvisies op, die we door middel van een gebiedsproces samen met de gebiedspartijen uitwerken in concrete inrichtingsplannen en beheer- en onderhoudsplannen. En we maken werk met werk, waarbij we zoeken naar gemeenschappelijke belangen en naar de laagste maatschappelijke kosten.

3.2 Programma Wateropgave

Het programma Wateropgave is grotendeels uitgevoerd; in de planperiode volgt de voltooiing. Onze ambitie is dat in 2017 alle poldersystemen klimaatbestendig zijn. Daarbij werken we volgens de trits vasthouden (aanpassen stuwen), bergen (vergroten waterberging), afvoeren (vergroten afvoercapaciteit). Investerings- en onderhoudskosten om wateroverlast op te lossen (de kosten) moeten in relatie staan tot de vermindering van schade die bij wateroverlast kan ontstaan (de baten).

Om het gewenste beschermingsniveau tegen wateroverlast vast te stellen, zijn normen opgesteld. Voor de polders gaan we uit van de normering voor inundatie uit de *Waterverordening HNK* van de provincie Noord-Holland, aangevuld met de regionale normering voor wateroverlast. De normen voor inundatie en wateroverlast zijn gedifferentieerd naar grondgebruik. Deze kennen vijf beschermingsklassen.

Grondgebruik / beschermingsklasse	Frequentie inundatie	Frequentie van wateroverlast
Stedelijk en industrie	1:100 jaar	1:25 jaar
Hoogwaardige landbouw	1:50 jaar	1:15 jaar
Akkerbouw	1:25 jaar	1:10 jaar
Grasland	1:10 jaar	n.v.t.
Natuur/water	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 3: Beschermingsniveau tegen wateroverlast in 2017

Aan het grondgebruik natuur is geen normering gekoppeld. Het gaat hier vooral om de kwaliteit van het water waarmee wordt geïnundeerd.

In de planperiode maken we een kaart waarop we het actuele beschermingsniveau tegen wateroverlast bijhouden. Deze kaart vormt in 2021 een resultaatverplichting. Tussentijdse ruimtelijke ontwikkelingen die vragen om een hoger beschermingsniveau tegen wateroverlast (omdat de economische waarde van een gebied toeneemt) moeten gepaard gaan met aanpassingen in het watersysteem, bekostigd door de initiatiefnemer van het ruimtelijk plan. Na dergelijke aanpassingen aan het watersysteem passen we de kaart weer aan.

Het merendeel van ons beheergebied is een polder-boezemsysteem. De normen voor bescherming tegen wateroverlast kunnen in de polders alleen worden gehaald als het boezemstelsel voldoende water kan afvoeren. Ook het functioneren van de boezemstelsels is daarom genormeerd. Per boezemstelsel is een waterpeil vastgesteld waarbij een maalstop wordt afgekondigd als dit is bereikt. Vanuit de polders mag dan geen water meer worden afgevoerd. De norm voor het falen van de boezemstelsels, uitgedrukt in de kans op een maalstop, is vastgesteld op kleiner dan eenmaal per honderd jaar. Ook voor de Rijksboezem is dit systeem aanwezig, waarbij het kan voorkomen dat een maalstop wordt afgekondigd om op deze boezem te malen (bijvoorbeeld naar het Noordzeekanaal).

Boezemstelsel	streefpeil (m NAP)	Maalstopniveau (m NAP)	Differentiatie maalstopniveau
Schermerboezem	-0,50	-0,00	-
VRNK boezem	-0,60	-0,30	Korte Langereis – Rustenburg -0,25
Amstelmeerboezem	-0,40/-0,50 (zomerpeil / winterpeil)	+0,60	Van Ewijcksvaart +0,20
Waterlandsboezem	-1,56	Niet vastgesteld	-
Schagerkoggeboezem	-0,85	-0,59	-

Tabel 4: Streefpeil en maalstopniveau per boezemstelsel in Hollands Noorderkwartier

3.3 Beheer

Maaibeheer

Bij het maaibeheer moeten we de juiste balans vinden tussen kwantiteits- en kwaliteitsaspecten. De verschillende taken (onderhoud op zuiverheid, onderhoud op afmeting, schouw) combineren we in gebiedsbeheersplannen. In deze plannen werken we ook uit waar samenwerking met andere partijen, zowel marktpartijen als onze partners, meer efficiëntie oplevert. De doelen (goede waterkwaliteit en ecologie) van het *Programma schoon water* helpen ons het maaibeheer doelgerichter uit te voeren. Waar meer ruimte is, kunnen water- en oeverplanten zich verder ontwikkelen. Door gefaseerd te maaien houden we rekening met de ecologische eisen van het watersysteem.

Baggeren

We werken van één onderhoudsstrategie voor baggeren voor ons gehele beheergebied naar een integraal, maar gebiedsgedifferentieerd waterbeheer in de toekomst. We streven naar een goede balans tussen waterkwantiteit en -kwaliteit en wegen de effecten af tegen de kosten en risico's. Baggeren beschouwen we in samenhang met overig onderhoud aan de waterlopen, zoals maaiwerk en beschoeiingen. Overlast voor grondeigenaren proberen we te minimaliseren.

Overname onderhoud stedelijk water

Het hoogheemraadschap streeft ernaar het onderhoud van stedelijk water met een publieke functie over te nemen van gemeenten. Doel hiervan is het onderhoud van stedelijk water op een eenduidige en efficiënte onder te brengen bij één organisatie. Nog niet alle gemeenten hebben onderhoud van het stedelijke water aan ons overgedragen. Waar mogelijk gebeurt dit alsnog, maar alleen voor water met een publiek belang. Hiervoor sluiten we overeenkomsten met de betrokken gemeenten. Vooruitlopend op de overname stellen we met de gemeenten een gemeentelijk Waterplan op. Zo krijgen we beter inzicht in het watersysteem en leggen we een gezamenlijke aanpak vast voor een verbetering van het watersysteem naar een efficiënt en kwalitatief basisniveau.

Schouw

In het project 'modernisering schouw' hebben we de schouw in overeenstemming gebracht met de waterhuishoudkundige functie. In sloten met overbreedte benutten we het ecologisch potentieel, uiteraard met behoud van de aan- en afvoerfunctie en de berging. Als de sloot ruimte heeft voor meer plantengroei kunnen we afwijkende afspraken maken over de wijze van onderhoud, de frequentie daarvan en de manier waarop we controleren en evalueren. Dat heeft meerwaarde: er is minder verstoring van de ecologie en er is minder inspanning nodig. Dat kan financiële voordelen en efficiëntie opleveren. Het onderhoud blijft de verantwoordelijkheid van de landeigenaar. Het gaat om 2.350 hectare watersysteem. De afwijkende onderhoudsafspraken leggen we vast in een beheerovereenkomst.

Peilbeheer

Onder (dagelijks) peilbeheer verstaan we het in stand houden van het gewenste waterpeil voor de functies in het gebied. Het streefpeil vormt hiervoor het uitgangspunt. Dit peil (en het beheer daarvan) is voor elk peilgebied vastgelegd in een peilbesluit. In de afweging daarvan bekijken we of er een (ruimere) beheermarge mogelijk is, onder andere om minder water te hoeven doorspoelen en de energie (nodig om gemalen te laten draaien) beter te benutten.

Een ruimere beheermarge is mogelijk bij zowel dynamisch peilbeheer als flexibel peilbeheer. Bij dynamisch peilbeheer streven we ernaar om zoveel mogelijk te anticiperen op weersomstandigheden, bijvoorbeeld om wateroverlast te voorkomen. Bij flexibel peilbeheer willen we schoksgewijze veranderingen in het waterpeil of de waterkwaliteit voorkomen. Plotselinge veranderingen van het zuurstof-, zout- en kalkgehalte en dergelijke leiden vaak tot flinke stress voor veel waterorganismen, zoals vissen. We zijn terughoudend met het doorspoelen van watergangen in poldersystemen met natuurfuncties. Het gebiedseigen water willen we zo veel mogelijk vasthouden. Vooral bij natuurwaarden streven we daarom naar flexibel peilbeheer.

We automatiseren het dagelijkse peilbeheer waar dat effectief is. In gebieden waar we door nauwkeurig sturen in het peilbeheer opgaven van verbeterprogramma's kunnen oplossen, willen we gebiedsregelingen toepassen waarmee we de totale veerkracht van het watersysteem optimaal kunnen benutten. Zo kunnen we voorkomen dat in het ene deel van een poldersysteem sprake is van wateroverlast, terwijl er in een ander deel nog ruimte voor waterberging is.

Beschermingsniveau boezemlanden

Boezemlanden (gronden binnen de boezemkeringen) kennen in principe geen aanvullende bescherming tegen wateroverlast vanuit de boezem. Naar aanleiding van de wateroverlastperioden in 1994 en 1998 zijn echter voor enkele boezemlanden beschermingsmaatregelen uitgevoerd. Belangrijk is dat deze boezemlanden niet worden beschermd conform de IPO-normering van het achterliggende poldergebied.

Grondwaterbeheer in relatie tot wateroverlast

Het grondwaterbeheer ten aanzien van het maatschappelijke effect wateroverlast heeft betrekking op het voorkomen van negatieve en onomkeerbare effecten van ingrepen in de (directe) omgeving en het verbeteren van het grondwatersysteem voor een gebied. Dat doen we door het verlenen van vergunningen en controle op onttrekkingen en infiltraties conform ons grondwaterbeleidskader en het opstellen van peilbesluiten. De komende jaren gaan we daarvoor de effecten van peilwijzigingen volgens het stappenplan uit het grondwaterbeleidskader bepalen. Daarvoor gaan we een pragmatische berekeningsmethode ontwikkelen. Tevens gaan we in een aantal projecten de mogelijkheden voor verbetering van de relatie tussen het oppervlakte- en grondwater onderzoeken.

In tegenstelling tot het oppervlaktewater kan het hoogheemraadschap niet actief sturen op grondwaterstanden. Deze zijn een gevolg van niet zichtbare watercirculaties in de ondergrond. De stroming van het grondwater wordt in gang gehouden door neerslag, topografie en verschillen in de beheerste waterpeilen. Daarom kunnen wij de grondwaterstand niet actief beheren.

3.4 Realisatie maatschappelijk effect voorkomen van wateroverlast

Bij de bestrijding van wateroverlast zorgen we op een kosteneffectieve manier voor droge voeten. Om dit voor elkaar te krijgen nu en in de toekomst realiseren we de komende jaren diverse resultaten. In onderstaande tabel is samenvattend aangegeven waar we de komende jaren op inzetten. Er is een relatie gelegd met ons MJP 2015-2018.

	Kosten (totaal MJP 2016-2019)
Vernieuwing	
<p><i>Vernieuwing als resultaat van onze dialoog met het gebied</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We zetten in op kosteneffectieve gevolgbeperking van overlast. We ontwikkelen dit samen met het gebied. We werken een schaderegeling uit voor gebieden, die ons helpt om tijdelijke overlast op te vangen samen met de gebiedspartijen (bouwsteen I). We stellen toekomstgerichte gebiedsvisies op, die we door middel van een gebieds-proces samen uitwerken in concrete inrichtingsplannen en beheer- en onderhouds-plannen. We optimaliseren onze adviesrol in de ruimtelijke ordening gericht op risico-vermindering. We evalueren de voortgang van bestaande waterplannen. We maken een begin met een nieuwe generatie gemeentelijke waterplannen: het 'Waterplan 2.0 voor de stedelijke omgeving'. 	Via beheerbudget
<p><i>Verminderen van bodemdaling in het veenweidegebied</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We zoeken naar nieuwe, innovatieve benaderingen om de bodemdaling in het veenweidegebied tegen te gaan. We onderzoeken de langetermijneffecten van de bodemdaling in het veenweidegebied. We participeren in een Innovatieprogramma Veen IPV (bouwsteen H). 	Via beheerbudget
Programma's	
<p><i>Programma Wateropgave</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We ronden het programma wateropgave af in 2017. 	Investerings: netto € [ ] G (bruto € [ ] G
<p><i>Overige investeringen wateroverlast</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Voornamelijk gemaal Schardam. 	Netto € [ ] G (bruto € [ ] G
Beheer	
<p><i>Modernisering van de beheerprocessen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We onderhouden een basisniveau voor de preventie (intrinsieke robuustheid). We bouwen de baggerstrategie voor ons gehele beheergebied om naar een integraal, maar gebiedsgedifferentieerd baggerprogramma. We automatiseren het dagelijks peilbeheer waar dat effectief is. We vergroten en verbeteren de flexibele besturing van het totale systeem (boezem en polders), onder andere door de bouw van gemaal Schardam en de verbetering van de weerberichtinterpretatie. 	Via beheerbudget
<p><i>Stroomlijning van het beheer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We gaan steeds meer met algemene regels werken. Zo dringen we het aantal vergunningaanvragen terug. We streven er naar om het onderhoud van het stedelijke water met een publieke functie van de gemeenten over te nemen. We breiden het percentage van het beheergebied met een actueel peilbesluit uit van 75% naar 100% (ultimo 2018). Daarna laten we de tienjarige cyclus los. 	Via beheerbudget
<p><i>Kennis op peil en data op orde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> We onderzoeken welke gebieden in droge perioden gevoelig zijn voor het verdwijnen van de zoetwaterlenzen. We onderzoeken de effecten van peilwijzigingen op de grondwaterstand. We actualiseren de legger en het beheerregister. In een jaarlijkse herzieningsronde verwerken we alle noodzakelijke mutaties. 	Via beheerbudget
<p><i>Totale beheerkosten Wateroverlast</i></p>	Exploitatielasten: netto € [ ] G (bruto € [ ] G [ ] G

4 Watertekort

Tot voor kort konden nog maar weinig mensen zich voorstellen dat Noord-Holland ooit een zoetwater-tekort zou kunnen krijgen, met zoveel IJsselmeer- en Markermeerwater voor de deur. Maar gezien de klimaatrends, de verwachte neerslagtekorten in de toekomst, de droge zomer van 2003 en het droge voorjaar van 2011 (droger dan 1976) willen we dit onderwerp nadrukkelijker agenderen. In de Deltavisie is daarom de volgende visie opgenomen:

Zoet water wordt kostbaar en minder vanzelfsprekend. We zorgen voor een duurzame en eerlijke verdeling op een basaal niveau en met de huidige infrastructuur.

Tekort aan zoetwater in droge tijden leidt in Hollands Noorderkwartier vaak tot verziltingsproblemen, bijvoorbeeld in de Noordkop of in de diepe droogmakerijen. In het veenweidegebied leidt langdurige droogte tot extra inklinking. We bestrijden dat nu door de aanvoer van water uit het Markermeer, maar bij uitzonderlijke droogte is de vraag of dat voldoende gewaarborgd kan worden; het water moet tenslotte ook nog over grote afstanden in ons gebied verplaatst worden. Daarom willen we, conform de Deltavisie, werken met de zogenoemde 'Trias Aquatica':

- zuinig met zoetwater;
- inzetten en ontwikkelen van 'nieuwe' zoetwaterbronnen;
- veiligstellen van de klassieke zoetwaterbronnen: het IJssel- en Markermeer.

Deze trits moet niet worden opgevat als een prioriteitsvolgorde. Het is een strategie met verschillende sporen die in samenhang moeten worden gezien.

Omdat watertekort nog een relatief nieuw onderwerp is moeten we nog veel uitzoeken. Daarom agendeert dit hoofdstuk vooral onderwerpen en thema's en kunnen we nog niet zoveel oplossingen concretiseren om het watertekort te bestrijden of te voorkomen. De oplossing alleen zoeken in meer wateraanvoer biedt op lange termijn geen soelaas meer; dan is de rek uit het systeem vandaan.

Deltabeslissing Zoetwater

Het *Deltaplan Zoetwater* is het uitvoeringsprogramma bij de *Deltabeslissing Zoetwater* uit het Nationale Deltaprogramma. Het is een gezamenlijk plan, afgestemd met de provincies en water-beheerders rondom het IJssel- en Markermeer. Hierin staan maatregelen en instrumenten in het nationale hoofdwatersysteem, het regionale watersysteem en bij gebruiksfuncties. Het plan geeft inzicht in wat op korte termijn nodig is om op lange termijn maatregelen te kunnen nemen.

De afspraken in het *Nationale Waterplan* en de regionale *Deltavisie* geven richting aan de manier waarop we beheren en verbeteren. We zetten in op een duurzaam beheer van de beschikbare hoeveelheid schoon zoet water.

4.1 Vernieuwing

4.1.1 Effectgericht werken

Bij dreigende watertekorten moet het beschikbare water binnen ons beheergebied zo goed mogelijk worden verdeeld. De verdringingsreeks geeft globaal aan hoeveel water per gebruiksfunctie wordt gevraagd en hoe dit water in droge periodes wordt verdeeld. De reeks zegt echter niets over de mogelijkheden om water van de juiste kwaliteit op de juiste plek te krijgen. Dat lossen we effectgericht op met de Deltaprogramma-instrumenten *Slim Watermanagement*, 'Voorzieningenniveau' en het stimuleren van *maatregelen op perceelsniveau*.

Watermanagement

Ons beheergebied is voor de zoetwaterwatervoorziening afhankelijk van het IJssel- en Markermeer, die op hun beurt gevoed worden door de rivieren. Samen met de andere waterbeheerders (Rijks-waterstaat, collega-waterschappen) voeren we Slim Watermanagement in. Dit betekent dat we vooruit kijken: wat is te verwachten ten aanzien van te veel of te weinig water? We bekijken hoe het water het best kan worden verdeeld en stemmen onze onderlinge afspraken en het beheer daarop af.

Draaiboek Watertekort

We zijn verantwoordelijk voor de verdere uitwerking en implementatie van de verdringingsreeks voor ons gebied. Momenteel volgen we de landelijke verdringingsreeks, zoals die is vastgesteld door de Werkgroep Waterverdeling Noord-Nederland.

Voorzieningenniveau

Het instrument 'Voorzieningenniveau' geeft de beschikbaarheid van zoetwater en de kans op watertekorten in een bepaald gebied weer, in normale en droge situaties. De beschikbaarheid - uitgedrukt in een bandbreedte - heeft betrekking op oppervlaktewater en grondwater en betreft de kwantiteit en waar relevant ook de kwaliteit van het water.

Met maatregelen in het nationale hoofdwatersysteem en in ons gebied realiseren we een robuuste zoetwatervoorziening. We werken bovendien het 'Voorzieningenniveau' voor deelgebieden samen met de gebruikers nader uit. Dit is een instrument om onze taken, inspanningen en risico's qua watertekort inzichtelijk te maken. Het Voorzieningenniveau wordt bepaald via de volgende stappen:

- inzichtelijk maken van beschikbare gegevens (systeem, grondgebruik en belangen) en bestaande afspraken;
- delen van deze kennis met de gebruikers en een gesprek voeren over de betekenis van deze informatie;
- vaststellen van de optimale mix van inspanningen en maatregelen van zowel HHNK als de gebruikers, volgens de Trias Aquatica;
- afspraken vastleggen.

Het Voorzieningenniveau is een inspanningsverplichting. Het wordt uitgerold aan de hand van een urgentiebepaling tussen de gebieden. Deze urgentiebepaling vindt plaats in de planperiode; de eerste gebieden worden in deze periode ook aangepakt. Kansrijke gebieden, zoals Texel en de Schoonwater-vallei, kunnen als voorbeeld dienen. We programmeren deze vroeg in de planperiode.

Bouwsteen M – Voldoende (zoet)water: niet zo vanzelfsprekend als u denkt

Gemaakt door: HHNK, Staatsbosbeheer, gemeente Den Helder, provincie Noord-Holland, het LEI en PWN.

Samenvatting: Onbegrensde beschikbaarheid van voldoende water van gewenste kwaliteit op elk moment van het jaar is in de toekomst niet meer vanzelfsprekend. Dit is nog onvoldoende doorgedrongen bij gebruikers. In de toekomst zullen overheden en gebruikers samen aan de slag moeten, ieder in zijn eigen rol, om de watervoorziening op orde te houden. De urgentie van het thema wordt echter nog niet zo erg herkend door de agrarische sector. Voor dit thema is het dus wellicht te vroeg om die samenwerking te bewerkstelligen

De samenwerking tussen functies is ook toepasbaar op andere thema's, maar die zijn nog niet onderzocht. Een voorwaarde is wel dat er draagvlak is.

Er is wel een eenvoudig stappenplan bedacht waarmee het proces gefaciliteerd kan worden.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van HHNK voor deze bouwsteen is nu nog minder groot, omdat de gekozen insteek nog weinig concrete ideeën heeft opgeleverd. Er zijn wellicht aanknopingspunten binnen het op te zetten programma over de zoetwatervoorziening, waarin een aantal elementen kunnen worden meegenomen.

De bouwsteen heeft wat ons betreft nog niet opgeleverd wat wij voor ogen hadden: namelijk te verkennen welke mogelijkheden er voor verschillende gebruiksfuncties in hetzelfde gebied zijn, om elkaar te helpen in tijden van wateroverlast of -tekort.

Het genoemde stappenplan is nu gericht op de overheden (provincie, HHNK) en zou nog verbreed kunnen worden.

Stimuleren maatregelen op perceelniveau

Met het Voorzieningsniveau krijgen we in beeld welke maatregelen op welke plek het meest effectief zijn. Soms kunnen ze het beste worden genomen op perceelniveau, zoals het vasthouden van zoetwater. De gebruiker kan dan zelf maatregelen nemen. Denk aan berging in de ondergrond (Breezand) of aan de oppervlakte (pilot Texel), aangepaste drainage, efficiënte beregening/bevloeiing of aangepast peilbeheer of bodembeheer. We stimuleren en ondersteunen innovatie bij en onderzoek naar deze methoden, direct en indirect, en delen onze kennis op dit gebied waar mogelijk met de gebruikers.

Bouwsteen G - Slim gebruik van het neerslagoverschot

Gemaakt door: LTO, Deltares, HHNK, Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Milieufederatie Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Het Blauwe Hart, Alterra

Samenvatting: De ambitie van deze bouwsteen luidt: 'De beschikbare hoeveelheid water in ruimte en tijd zo optimaal en doelmatig mogelijk verdelen'.

De verdeling van het neerslagoverschot en de aanvoer via de rivieren is niet evenredig verdeeld over het jaar. De uitdaging is het zoetwateroverschot op te slaan in natte perioden en terug te winnen in droge perioden om droogte en verzilting van landbouw-, natuur- en stedelijke gebieden te bestrijden. Drie parallelle ontwikkelpaden worden genoemd (indachtig de Trias Aquatica):

1. draagvlak, bewustwording en samenwerking;
2. kennis, innovatie, praktisch onderzoek en pilots;
3. afwegingskader, systeemontwikkeling en beheer.

We ontwikkelen per gebied een operationeel beheerssysteem dat berekent welke maatregelen in welke volgorde genomen moeten worden.

Stapsgewijze aanpak:

- kansen- en knelpuntenanalyse voor het gebied;
- op basis hiervan gebiedsprioritering en per gebied kosten/batenanalyse;
- op basis hiervan een haalbaarheidsstudie en afwegingskader;
- daarna no-regretmaatregelen.

Slim gebruik maken van het neerslagoverschot betekent ook dat waterkwaliteit (onder andere zoet/zout en nutriënten) en wateroverlast integraal worden meegewogen. Ook het zoeken naar functiecombinaties en het betrekken van het stedelijke gebied is cruciaal.

Inschatting benodigde middelen: Voor deze bouwsteen wordt vooral capaciteit gevraagd. In een later stadium zal financiering belangrijk worden.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van HHNK voor dit onderwerp is groot. Zo groot dat we hier wellicht een trekkende rol in te vervullen hebben.

Dit onderwerp is ruimschoots verankerd in dit Waterprogramma. HHNK moet zich richten op de uitwerking van de Deltabeslissingen op dit onderwerp. Het is echter evident dat we dit niet alleen kunnen, maar dat andere partijen onontbeerlijk zijn om tot resultaten te komen. Voor ons is het daarbij ook van belang de eigen grenzen te verkennen. Zoals we ook in onze regionale Deltavisie hebben verwoord willen en kunnen wij niet tot in het oneindige zoetwater blijven faciliteren.

Voor een bijdrage van HHNK aan deze bouwsteen zullen ook aanknopingspunten te vinden zijn in het nog op te stellen programma Watertekort.

Bouwsteen O - Samen werken aan goed bodembeheer

Gemaakt door: HHNK, LTO, provincie Noord-Holland, Alterra, KAVB en Natuurmonumenten.

Samenvatting: Duurzaam bodembeheer draagt bij aan een robuuster watersysteem en biedt agrariërs een aantrekkelijk economisch perspectief. Hier worden dus meerdere belangen mee gediend. Bij het tegengaan van bodemverdichting, minder kunstmest en bestrijdingsmiddelen en gezonder bodemleven vindt minder afspoeling en uitspoeling plaats. De bodem kan ook beter omgaan met hevige regenbuien en is beter bestand tegen uitdroging (minder beregening nodig).

De ambitie van deze bouwsteen is dat de agrarische sector en HHNK in 2021 een duidelijk beeld hebben van de effecten van bodembeheermaatregelen op de gewasproductie en op het watersysteem. Er is dan ervaring opgedaan in samenwerkingsprojecten waarin maatregelen zijn uitgevoerd en geëvalueerd om de kwaliteit van landbouwbodems te verbeteren. Dit betreft maatregelen zoals het verhogen van het organische stofgehalte, alternatieve grondkering, dieper wortelende gewassen, pendelwormen, alternatieven voor het injecteren van mest, maatregelen om organische stofkringlopen te sluiten en het verwerken van gecomposteerd riet van natuurgebieden.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit voor HHNK van deze bouwsteen is minder groot. Het onderwerp is namelijk breed en fundamenteel van aard. Daarom wil HHNK hierin niet het voortouw nemen.

Duurzaam bodembeheer heeft effect op zowel waterkwaliteit als waterhuishouding. In een eerste vervolgstap wil de bouwsteen onderzoeken of het voor deze twee punten voor ons beheergebied werkelijk perspectief biedt.

Mogelijke effecten:

- Waterkwaliteit: verbetering van de bodemstructuur, waardoor (vooral in zandgebieden) goede mogelijkheden voor de vermindering van het gebruik (en de uitspoeling) van meststoffen;
- Waterhuishouding: minder bodemverdichting (en dus versnelde afvoer water na een bui) en in droge periodes (door beter vasthouden water) afnemende behoefte aan beregening en wateraanvoer.

Het onderwerp is niet urgent, maar wel belangrijk. Er spelen bij dit onderwerp geen *no regrets* of *quick wins*. Het moet echter niet te lang blijven liggen, omdat we nu kunnen meeliften met ontwikkelingen in de landbouw. We houden daarom aandacht voor het vervolg van deze bouwsteen.

4.1.2 Gebiedsgericht werken

In de planperiode stellen we een programma op voor het uitwerken van de voorgenomen strategie (Trias Aquatica) en de beschreven vernieuwingen. We hanteren hierbij een gebiedsgerichte benadering. Zo werken we de hieronder beschreven effectgerichte maatregelen samen met gebruikers en betrokken partijen per deelgebied verder uit.

De prioritering in de verdringingsreeks is gebaseerd op functies. In de praktijk zal echter ook behoefte zijn aan een meer gebiedsgerichte vertaling. Functies ver van het inlaatpunt zullen in droge perioden immers moeilijker van voldoende water kunnen worden voorzien door de lange aanvoerroute. De vraag is dus: welke gebieden krijgen nog zoetwater en welke gebieden worden wanneer gekort? We maken een draaiboek waarin staat aangegeven in welke situatie keuzes bij de wateraanvoer nodig zijn, in samenhang met de gebiedsspecifieke mogelijkheden en onmogelijkheden. Dit wordt vastgelegd in wateraanvoerplannen.

Op Texel loopt een gebiedspilot waarin we samen met een aantal belangrijke stakeholders en de gemeente een programma ontwikkelen om de toekomstige (zoet)watertekorten op een innovatieve en aansprekende manier het hoofd te bieden. De ontwikkeling van zilte teelten kan een van die oplossingen zijn. Voor de langere termijn kan dat de waterbeheerder helpen om, juist in sterk verziltende gebieden, het waterbeheer beheersbaar en financierbaar te houden.

4.2 Programma Zoetwater

Op korte termijn wordt een samenvattende analyse opgesteld van watertekorten die zich in ons beheergebied gaan voordoen, onder veranderende klimatologische omstandigheden. Die analyse wordt gebaseerd op basis van het al uitgevoerde onderzoek. Hotspots van verdroging en verzilting staan daarin centraal.

Daarna worden de problemen, samen met belanghebbenden, gebiedsspecifiek vertaald naar een programmatische aanpak voor de oplossing ervan in een nieuw op te stellen Programma Zoetwater. Met Rijkswaterstaat stemmen we de aanvoer van zoetwater af, binnen de eerder gemaakte afspraken in het kader van het waterakkoord.

Het nieuwe Programma Zoetwater zal ingaan en afgestemd zijn op het nationale *Deltaplan Voldoende zoetwater*, zie bijlage 3.

4.3 Beheer

Het beheer in relatie tot watertekort valt nu vaak samen met het beheer voor wateroverlastbestrijding. Het voorkomen van watertekort vraagt echter om een meer specifieke benadering in het beheer. Het gaat er daarbij vooral om de peilbeheersing niet alleen vanuit de afvoer te regelen, maar ook mogelijkheden te hebben en te onderzoeken om die vanuit de aanvoer te regelen. De toepassing van de verdringingsreeks in tijden van droogte zal dat ook nodig maken.

In het gebiedsgericht werken wordt voorzien in de aanpak van watertekort. Via de gebiedsvisie werken we uiteindelijk toe naar een gebiedsgericht beheerplan, waarin beheer en onderhoud worden toegespitst op de met de omgeving uitgewerkte maatregelen. Dit betekent met elkaar afstemmen over de aanvoer van water in wateraanvoerplannen, aangepast peilbeheer, het slim omgaan met grondwater en het monitoren indien dat nodig is. Te allen tijde de verzilting bestrijden met doorspoelen is niet meer vanzelfsprekend. We moeten ook andere oplossingen onderzoeken. Daarbij willen we dat de kwaliteit van het water altijd is afgestemd met de gebruiker.

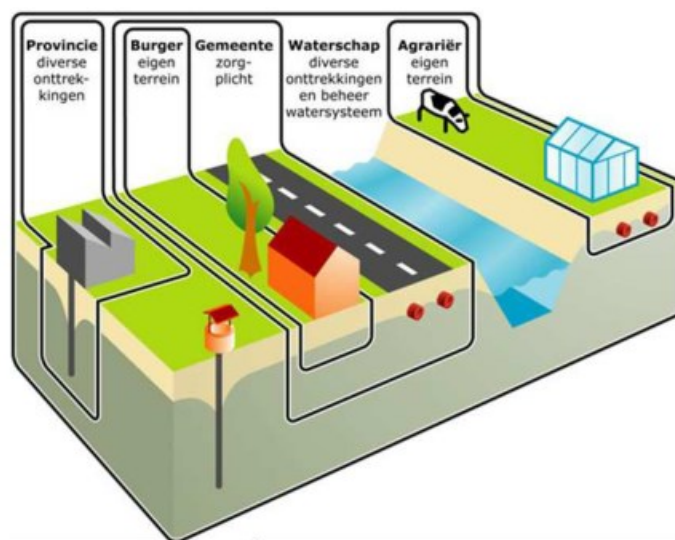

Peilbeheer

We willen in de planperiode bij het peilbeheer zo veel mogelijk (nog meer dan nu) inspelen op de weersomstandigheden. Door middel van dynamisch peilbeheer kunnen we bij verwachte droogte water bufferen in het systeem. In het proces van het peilbesluit onderzoeken we de mogelijkheden en leggen we de peilen en het type peilbeheer vast. In de gebiedsregeling kunnen we vervolgens het daadwerkelijk beheer vastleggen en via monitoring en meteorologische gegevens laten anticiperen op de actuele situatie.

Grondwaterbeheer

Het grondwaterbeheer is verdeeld over meerdere partijen: bestuursorganen, burgers, ondernemers en agrariërs. Iedere partij heeft zijn eigen plichten en verantwoordelijkheden.

Figuur: Verantwoordelijkheden grondwaterbeheer

De provincie is verantwoordelijk voor drinkwaterwinningen, grote grondwateronttrekkingen (> 150.000 m³/jaar) en open bodemenergiesystemen (KWO). Op grond van de Waterwet is de provincie verantwoordelijk voor het provinciaal strategisch waterplan. Via de Wet bodembescherming is de provincie verantwoordelijk voor de grondwaterkwaliteit.

HHNK is operationeel grondwaterbeheerder voor het freatisch grondwater en de bovenste waterlaag. Wij zijn bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor alle onttrekkingen en infiltraties die niet vallen onder het provinciaal gezag. Onze beheertaak omvat de vergunningverlening en handhaving voor bronbemalingen, waterbodemsaneringen, beregening en de overige ingrepen tot 150.000 m³ per jaar. De gemeenten hebben een zorgplicht voor het stedelijke grondwater. Het doel van de zorgplicht is het voorkomen van structureel negatieve gevolgen van de grondwaterstand voor de functie in het gebied. Burgers en eigenaren van percelen zijn verantwoordelijk voor de grondwaterstand op het eigen terrein. Als eigenaar is de burger verantwoordelijk voor de staat waarin gebouwen of percelen verkeren.

Voor het grondwaterbeheer is een goede samenwerking tussen HHNK, de provincie, de gemeenten en de terreineigenaren nodig. We gaan de samenwerking en afstemming op de volgende punten intensiveren:

- masterplannen koude-warmteopslag (KWO);
- complexe grondwatervergunningen;
- gebiedsdossier drinkwaterwinning en grondwaterbeschermingsgebieden;
- handhaving;
- monitoring en gegevensuitwisseling;

- grondwateroverlast- en onderlast;
- zoetwatervoorraad in de ondergrond.

Grondwater in relatie tot watertekort

Voor het maatschappelijk effect watertekort en ook voor de andere maatschappelijke effecten hebben we voor het grondwaterbeheer drie doelen geformuleerd die we de komende jaren tot uitvoer brengen. Deze doelen zijn:

- De zoete grondwatervoorraad is op orde en wordt duurzaam beheerd.
- De grondwatervoorraad is van goede kwaliteit en verslechtering wordt voorkomen.
- Ingrepen hebben geen negatieve gevolgen voor de omgeving en zullen niet leiden tot uitputting van de grondwatervoorraad.

Om deze doelen te bereiken onderzoeken we de komende jaren welke gebieden in droge perioden gevoelig zijn voor het verdwijnen van zoetwaterlenzen. In 2013 waren er verziltingsproblemen in de Koegraspolder door het uitputten van de zoetwaterlens. Samen met de partners van de bouwsteen 'Slim gebruik van neerslagoverschot' onderzoeken we de mogelijkheden voor het zodanig benutten van de ondergrond dat de ondergrond regulier gebruikt kan worden voor de opslag van overtollig neerslagwater voor droge perioden. Voor Texel wordt het daarmee ook mogelijk om grondwater te onttrekken, mits de grondwatervoorraad jaarrond in balans blijft.

Spaarwater

We stimuleren efficiënt en zuinig gebruik van zoet water. Een goed voorbeeld hiervan is de pilot Spaarwater in Breezand. Op het perceel van een bollenteler is een proefopstelling aangelegd van zelfvoorzienende waterberging. Door regenwater dat op het perceel valt op te vangen, dit water vervolgens diep onder het perceel op te slaan én vervolgens door druppelbevloeiing voor eigen gebruik te beregenen wordt een gesloten kringloop gerealiseerd. Doel is te onderzoeken of een bollenteler door deze efficiënte methode volledig zelfvoorzienend kan worden wat betreft zoetwaterbehoefte. Tevens onderzoeken we of door dit systeem de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsstoffen kan worden beperkt.

Veenweidegebied

De relatief snelle bodemdaling in het veenweidegebied is een probleem. De bodemdaling, die wordt veroorzaakt door veenoxidatie, heeft een effect op de waterkwaliteit. Dit probleem valt onder de verantwoordelijkheid van de algemene democratie, namelijk de provincie Noord-Holland en gemeenten in het gebied. Wij faciliteren actief door kennis te bundelen en bij te dragen aan de oplossing van de resterende kennishiaten.

Bij het opstellen van peilbesluiten wegen we op een heldere manier belangen af, waarbij we het hele watersysteem in ogenschouw nemen. Het gaat daarbij om de interactie tussen oppervlaktewater en grondwater, van kwantiteit tot kwaliteit.

Bouwsteen H - Bodemdaling in veenweiden

Gemaakt door: Provincie Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Water, Land & Dijken, LTO, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, HHNK, LEI, Alterra, Deltares, WUR, Tauw.

Samenvatting: Bodemdaling in veengebieden is vooral het gevolg van veenoxidatie, die in belangrijke mate wordt beïnvloed door de grondwaterstand in de zomer. Door klimaatverandering (hogere temperaturen, droogte) zal de snelheid van de bodemdaling met meer dan 50% kunnen toenemen. Bodemdaling treedt op omdat voor de (huidige) landbouw (grondgebonden melkveehouderij) ontwatering moet plaatsvinden. Bij de veenoxidatie komen broeikasgassen vrij. De directe gevolgen van de bodemdaling zijn:

- een ingewikkelder en daardoor duurder watersysteembeheer;

- hogere kosten voor het onderhoud van hoogwatervoorzieningen voor wegen, ondergrondse infrastructuur en het voorkómen van funderingsschade door paalrot.

Het voorstel is om een Innovatieprogramma Veen (IPV) op te zetten, waarmee in de periode na 2021 bodemdaling substantieel kan worden beperkt. Het programma richt zich onder andere op het oplossen van kennishiaten, de aanleg van onderwaterdrainage, innovaties in landbouwmethoden en de introductie het CO2 carbon credits systeem. Landschap NH en Agrarische Natuurvereniging WLD doen een voorstel voor het plan van aanpak. Het opzetten daarvan wordt geraamd op € G

Inschatting benodigde middelen: startfinanciering ca. € G

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van HHNK is middelgroot, voor oplossingsrichtingen is het vooral de provincie die hierin van betekenis is. Bodemdaling in het veenweidegebied kent een aantal specifieke problemen, waarin functiegebruik en ruimtelijke inrichting een zeer belangrijke rol spelen.

Het belang is tweeledig.

1. Ten eerste komen er bij de veenoxidatie broeikasgassen vrij, die bijdragen aan de opwarming van de aarde. Hierbij gaat het om substantiële hoeveelheden. Vanuit de MVO-gedachte is het belangrijk hier iets aan te doen (uiteraard samen met andere partijen).
2. Directe gevolgen van de bodemdaling kunnen onder andere zijn: een ingewikkelder en daardoor duurder watersysteembeheer door o.a. slechte waterkwaliteit en baggeraanwas, hogere kosten voor beheer van wegen en ondergrondse infrastructuur en funderingsschade door paalrot (kosten voor derden).

Vanwege deze twee punten is het wenselijk dat HHNK nu goed over de bodemdaling nadenkt. Welke positie nemen we in? De bodemdaling zal uitsluitend kunnen worden geremd, als overheden en het bedrijfsleven hiervoor de handen ineen slaan. Bodemdaling is voor ons belangrijk, maar niet urgent. We kunnen met het huidige beheer nog wel even door, hoewel we functies niet allemaal meer optimaal kunnen faciliteren. Als het genoemde PvA wordt goedgekeurd, dan zal men ook een financiële bijdrage van HHNK verwachten.

Monitoring

Om goed te kunnen sturen op de benodigde waterkwantiteit en kwaliteit is het goed om te weten hoe effectief ons beheer is. Daarbij kan een goede monitoring ons helpen. Hierbij verkrijgen we inzicht in welke mate doorspoelen ons helpt bij het beperken van verzilting, hoe de verdeling van water zo goed mogelijk is afgestemd op het gebruik en hoe we kosten en baten kunnen afwegen. Daarnaast kunnen we de verkregen informatie delen met de gebruikers in het gebied. Dit ondersteunt het voeren van de dialoog en het maken van keuzes in maatregelen en beheer.

Samenwerking

Waar mogelijk zoeken we naar synergie van maatregelen en beheer. Dit betekent dat we met de gebruikers naar een optimale afstemming zoeken. Op Texel wordt er bijvoorbeeld gebruik gemaakt van effluent dat door middel van een helofytenfilter geschikt gemaakt wordt voor agrarisch gebruik en de natuurfuncties. Ook kunnen natuurbeheerders en agrariërs zelf meer doen om het zoete water in de sloten eerder vast te houden. Voor sommigen is een hoger waterpeil dan nu in het voorjaar geen enkel probleem. Als dat goed in kaart gebracht wordt kunnen we de verschillende functies op elkaar afstemmen en met elkaar samenwerken. Het gaat hierbij niet alleen om een optimale afstemming van maatregelen maar ook om het delen van verantwoordelijkheden. Via het voorzieningenniveau worden de gebruikers bewust dat HHNK niet te allen tijde meer water aan kan voeren. Dit betekent dat ook de

gebruikers hun watergebruik aan de omstandigheden moeten aanpassen. We stimuleren het zuinig gebruik van water.

4.4 Realisatie maatschappelijk effect watertekort

Bij de bestrijding van watertekort willen we de nadelige effecten hiervan zoveel mogelijk voorkomen. Om dit nu en in de toekomst voor elkaar te krijgen realiseren we de komende jaren diverse resultaten. In onderstaande tabel is samenvattend aangegeven waar we de komende jaren op inzetten. Er is een relatie gelegd met ons MJP 2015-2018.

	Kosten (totaal MJP 2016–2019)
Vernieuwing	
<i>Zuinig omgaan met zoetwater</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We stimuleren gebruikers om de vraag naar zoetwater te beperken en hun kwetsbaarheid voor droogte en verzilting te verminderen. Wij adviseren daarbij over waterbesparende aanpassingen in de bedrijfsvoering, teelten en innamepunten. Bij het streven om zuinig om te gaan met schoon zoetwater zijn innovatie en educatie van groot belang. Het anders inzetten van bestaande bronnen vraagt om optimalisatie van het beheer van het huidige watersysteem en om onderzoek naar het gebruik van potentiële zoetwatervoorraden. We stellen een draaiboek watertekort op. 	
<i>Ontwikkeling watermanagement</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We voeren met Rijkswaterstaat en onze collega-waterschappen 'slim watermanagement' in. Daarmee kunnen we gezamenlijk de aanvoer en de buffering van water verbeteren. 	
Programma's	
<i>Programma Watertekort</i>	Bij opstellen van dit programma worden financiële consequenties inzichtelijk.
<ul style="list-style-type: none"> We staan voor de taak om de buffer in het IJsselmeer te vergroten en tegelijkertijd te besparen op de vraag. Met een samenhangende set maatregelen in het nationale hoofdwatersysteem, in de regionale watersystemen en bij de gebruiker realiseren we een robuuste zoetwatervoorziening. Dit programma moet nog worden opgesteld. 	
Beheer⁸	
<i>Modernisering van het beheer</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We brengen de consequenties van de verdringingsreeks in beeld (de verdelingsafspraken bij een laag wateraanbod). We werken het instrument <i>Voorzieningsniveau</i> samen met de omgeving nader uit. Met het oog op de discussie vergroten we onze kennis van de maatschappelijke kosten en baten rond voldoende schoon zoetwater. In ons gebied zijn we partner bij gebiedsontwikkeling en wateradviseur bij vraagstukken rond de ruimtelijke inrichting van het gebied. Dit doen we om de klassieke zoetwaterbronnen (IJsselmeer en Markermeer) veilig te stellen. We lichten de huidige zoetwateraanvoer naar de polders en de huidige wijze van verziltingsbestrijding (nu met ca. 40% van het aangevoerde zoete water) door. We leggen afspraken vast in gebiedsplannen. We werken in het grondwaterbeheer aan drie doelen: voorraadbeheer op orde, goede grondwaterkwaliteit en het voorkomen van negatieve gevolgen door ingrepen in het grondwater. 	
<i>Kennis en informatie up to date</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We dragen bij aan de totstandkoming van het droogtebericht 	
<i>Totaal beheerkosten Watertekort</i>	Exploitatielasten: netto=bruto

⁸ De (beperkte) dagelijkse beheerkosten die geraamd zijn in het MJP 2015-2018 voor watertekort staan begroot in thema Wateroverlast.

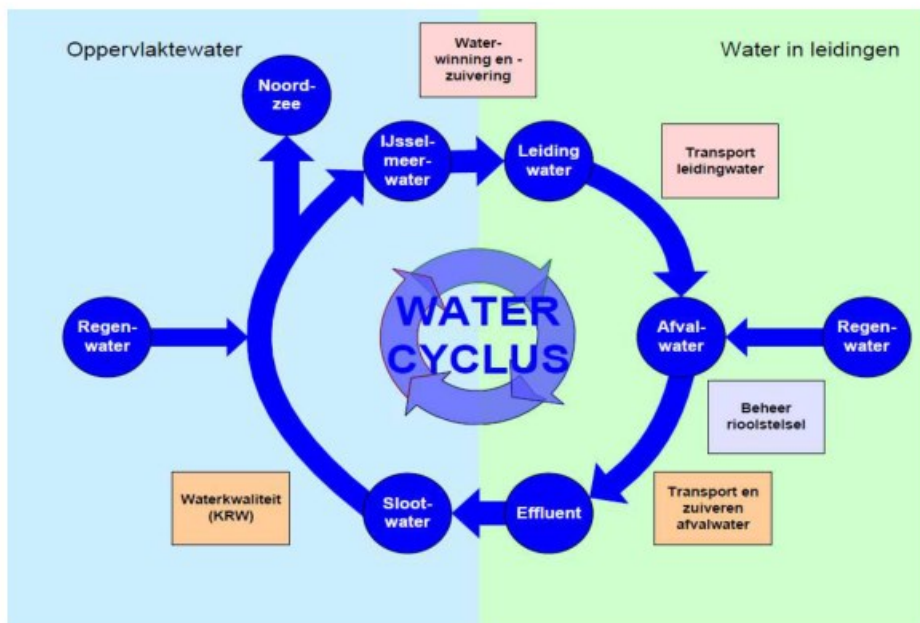

5 Gezond water

We zorgen voor gezond oppervlaktewater. De Kaderrichtlijn Water (KRW) helpt ons daarbij. We nemen maatregelen om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te realiseren. Het ambitieniveau wordt bepaald door maatschappelijke wensen en door doelstellingen die zijn uitgewerkt voor de KRW. We nemen beheer- en verbeteringsmaatregelen, maar niet tegen elke prijs. De afspraken in het Nationale Waterplan en de Deltavisie geven richting aan de manier waarop we beheren en verbeteren.

Onderstaand plaatje geeft de watercyclus weer, waarbij ook de relatie tussen onze KRW-doelen en het beheer van de afvalwaterketen zichtbaar wordt. Het beheer van de afvalwaterketen wordt in hoofdstuk 6 beschreven.

De watercyclus

De KRW (2000) moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 (met een uitloop naar 2027) op orde is. Om dit te bereiken moeten de landen van de Europese Unie een groot aantal maatregelen nemen. Enerzijds om de kwaliteit van de 'eigen' wateren op peil te brengen, anderzijds om ervoor te zorgen dat andere landen geen last meer hebben van de verontreinigingen die hun buurlanden veroorzaken.

De visie op het thema gezond water luidt:

We gaan met onze gebiedspartners voor gezond water en stemmen samen de eisen en de wensen aan de functies af.

5.1 Vernieuwing

Gebiedsgericht werken

Voor het opstellen van ons nieuwe KRW-programma 2^e Fase KRW-doelen¹⁰ hebben we gebiedsgericht samengewerkt met heel veel partijen. Gebiedsgericht slaat in dit verband vooral op de verschillende (tegenstrijdige) belangen die spelen bij waterkwaliteit. Dit proces heeft plaatsgevonden in twee bouwstenen bij dit Waterprogramma die later zijn samengevoegd.

Bouwsteen N - Welke waterkwaliteit willen we met z'n allen?

Bouwsteen P - 2e fase KRW-doelen¹⁰

Gemaakt door: HHNK, Staatsbosbeheer, ANV Water, Land & Dijken, Provincie Noord Holland, Noord Hollandse Bond van Beroeps Binnenvissers, Natuurmonumenten, DLG, gemeente Purmerend, KAVB, ANV De Liew Texel, gemeente Zaanstad, gemeente Den Helder, gemeente Schagen, Landschap Noord-Holland, Milieufederatie, Alterra, Recreatie Noord-Holland, LTO NH Haarlem, Rijkswaterstaat, Visserij Beheer Commissie, ANV De Frisse Wind, ANV West Friesland, Milieuplatform KAVB, Klankbordgroep en partners Rijn-West, gemeente Beverwijk, ANV De Rotgans, Sportvisserij Midwest Nederland en Wageningen UR/Praktijkonderzoek Plant & Omgeving.

Samenvatting: Uit de verzamelde informatie van vele betrokkenen in het gebiedsproces blijkt dat de variatie in ons gebied en het gebruik van water meer maatwerk en flexibiliteit vragen dan de KRW biedt. Daarom zijn tijdens een aantal sessies met gebiedspartijen verschillende, soms tegengestelde belangen en ideeën van gebruikersgroepen opgehaald over schoon en gezond water.

Visserij: Vertegenwoordigers van de (sport)visserij noemen voldoende leefgebied en vrij verkeer zonder blokkades als belangrijkste kwaliteit. Te veel waterplanten in het water wordt als negatief bestempeld. Water kan voor vissers ook te schoon zijn.

Natuurbescherming: Voor de natuurbeschermingsorganisaties staan het realiseren van natuur en het vergroten van de biodiversiteit bovenaan.

De waterkwaliteit moet dat doel ondersteunen. Het vasthouden van gebiedseigen water en het hanteren van een flexibel peil zijn hierbij belangrijk.

Landbouw: Hoewel brak water voor de natuur soms gewenst is, heeft de landbouw juist zoet water nodig. Drinkwater voor vee mag vooral geen giftige stoffen bevatten. Voor het vee is van belang dat water fris ruikt, helder is en dat de oevers voldoende stabiel zijn om te kunnen drinken.

Voor de beregening van de gewassen is schoon water nodig dat vrij is van verontreinigingen, bacteriën en chemische stoffen. De landbouw hecht veel waarde aan een goed imago. De landbouwsector heeft er belang bij om de maatschappij te laten zien hoe ze haar praktijk voortdurend aanpast aan nieuwe inzichten en technische mogelijkheden om waterverontreiniging te voorkomen.

Recreatie: Voor waterrecreanten staat beleving centraal. Waterbeleving draagt bij aan welzijn en welbevinden. De toegankelijkheid is daarbij een aandachtspunt. Mogelijkheden voor boottochtjes, paden langs het water voor wandelaars en fietsers, visplekken maar ook de gelegenheden om eendjes te voeren scoren goed⁹. Recreanten en inwoners houden niet van rommel, zwerfvuil, dode vissen en kroos in het water. Voorlopig zijn ze al tevreden als HHNK de plaatsen waar veel recreanten komen, extra controleert en communiceert over de aanwezige kwaliteit.

Op basis van gezamenlijk geformuleerde criteria zijn 26 maatregelen benoemd voor de tweede KRW-periode. Deze zijn opgenomen in de tekst (*bijlage 2*) van dit Waterprogramma.

Inschatting benodigde middelen: dit is aangegeven in ons KRW-Programma 2^e Fase KRW-doelen¹⁰.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

Deze bouwsteen heeft een grote prioriteit voor HHNK, gezien onze Europese KRW-opgave. De bouwsteen is ook in dat kader tot stand gekomen en geïntegreerd in dit Waterprogramma.

⁹ Vanuit ons als waterbeheerder is dit een aandachtspunt, voeren van dieren is vaak niet bevorderlijk voor de waterkwaliteit.

We vinden het van groot belang dat er een verbinding is tussen KRW-opgaven en waterkwaliteitseisen van de verschillende gebruikersgroepen in ons gebied. Deze bouwsteen heeft dat goed geïnterpreteerd en de belangentegenstellingen blootgelegd. Enerzijds geeft dat zicht op een soort grootste gemene deler, anderzijds is nu ook zichtbaar waar we op moeten letten bij de concretisering en invulling van het maatregelenpakket dat met deze bouwsteen is ontwikkeld.

5.2 Programma 2^e Fase KRW-doelen

In de eerste KRW-periode (2009-2015) heeft de provincie Noord-Holland in samenwerking met ons chemische en ecologische doelen vastgesteld. Deze moeten uiterlijk in 2027 zijn gerealiseerd. Er zijn al de nodige maatregelen genomen. Voor de tweede KRW-periode gebeurt dit door uitvoering van ons programma 2^e Fase KRW-doelen¹⁰ (2016-2021). In 2021 beoordelen we bij het opstellen van de plannen voor de derde KRW-periode (2022-2027) in welke mate de doelen zijn gerealiseerd en of deze wel realistisch en haalbaar zijn.

Effectgericht werken

We maken onderscheid tussen KRW-waterlichamen en het 'overige water'. De chemische waterkwaliteitsdoelen en de ecologische doelen zijn wettelijk alleen op de KRW-waterlichamen van toepassing. Beleidsmatig hanteren wij deze doelen echter ook voor de wateren die niet tot een KRW-waterlichaam behoren, omdat we juist in de haarvaten van het watersysteem kansen en bedreigingen zien.

De waterkwaliteitskenmerken van de KRW bestaan uit chemische en ecologische normen. Het gaat hierbij om honderden verschillende parameters. Tot de chemie worden de zeer giftige en moeilijk afbreekbare stoffen gerekend, zoals kwik en cadmium. Tot de ecologie behoren naast de planten en dieren ook stoffen die van nature in het water voorkomen en systeemvreemde stoffen zoals moderne gewasbeschermingsmiddelen. De toestand van de waterlichamen wordt bepaald in de klassen: slecht, ontoereikend, matig en goed. Het doel is dat in 2027 alle waterkwaliteitskenmerken als 'goed' worden geclassificeerd.

De doelen voor de planperiode 2016-2021 zijn aangepast om onvolkomenheden uit de vorige periode te verbeteren zoals verbeterde maatregelen voor waterorganismen. Ook hebben wij de natuurlijke, niet-beïnvloedbare achtergrondbelasting verwerkt. Aan het eind van de tweede KRW-periode, in 2021, komt de vraag aan de orde of doelstellingen uit het *Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta 2009-2015* moeten worden verlaagd.

Het maatregelenpakket voor de tweede KRW-periode is erop gericht om de beperkende waterkwaliteitskenmerken die nog niet als 'goed' zijn geclassificeerd op een hoger niveau te brengen.

Gebiedsgericht samen werken

Voor het opstellen van het programma 2^e Fase KRW-doelen¹⁰ hebben we een gebiedsproces doorlopen met onze partners en de omgeving (zie *bouwsteen N&P hiervoor beschreven*). We hebben te maken met verschillende, soms tegengestelde belangen van gebruikersgroepen. Niet iedereen verstaat hetzelfde onder 'schoon en gezond water'. Bij onze taakuitvoering houden we rekening met de verschillende belangen. Dat vraagt om maatwerk en flexibiliteit.

Gezamenlijk hebben we criteria geformuleerd en op basis daarvan hebben we effectieve, realistische en uitvoerbare maatregelen benoemd. Het maatregelenpakket moet flexibel zijn, zodat we kunnen

¹⁰ Ook wel genoemd 'Programma Schoon en Gezond Water'

inspelen op toekomstige ontwikkelingen en kansen. Ook moet de aanwezige kennis en kunde bij onze partners optimaal worden benut.

Met het maatregelenpakket hebben we de basis gelegd voor constructieve samenwerking en betrokkenheid. Hierdoor bereiken we veel meer en is het maatschappelijke rendement van de investeringen zo hoog mogelijk.

Omdat we de KRW-doelen niet alleen kunnen bereiken, nodigen we partners uit om met ons samen te werken. We informeren en consulteren het publiek en moedigen actieve betrokkenheid aan. We maken in de planperiode dan ook veel werk van communicatie, educatie en gezamenlijke monitoring. We kijken daarbij over de grenzen van de KRW heen en streven naar integratie en het benutten van kansen en mogelijkheden.

KRW-maatregelen 2016-2021

In bijlage 2 gaan we gedetailleerd in op deze maatregelen. In totaal gaat het om 26 concrete maatregelen, geclusterd in de volgende categorieën:

Inrichting: De inrichting van het watersysteem belemmert soms de ontwikkeling van een gezond ecosysteem. Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van de oever of de aanwezigheid van een vismigratieknelpunt. In de planperiode verbeteren we de inrichting en nemen we belangrijke knelpunten weg. Bij de ontwikkeling en realisatie van plannen van derden (zoals gemeenten en grondeigenaren) geven we bij onze advisering het belang van de inrichting van het watersysteem voor de waterkwaliteit nadrukkelijk aan.

Beheer: De manier waarop we het watersysteem en de oevers beheren bepaalt in hoge mate de ontwikkeling van de ecologie. Waterplanten zijn voor de fauna belangrijk. Tot nu toe is het beheer van de wateren vooral gericht op het optimaal aan- en afvoeren van regenwater. In de planperiode staan we meer plantengroei toe op plaatsen waar het watersysteem voor de aan- en afvoer overgedimensioneerd is. Dat levert niet alleen minder inspanning voor ons of een andere onderhoudsplichtige op, maar zorgt ook voor minder verstoring voor de ecologie. Ook de recreatieve mogelijkheden en de belevingswaarde nemen toe. In het baggerprogramma nemen we in de planperiode locaties op waar de bagger een waterkwaliteitsprobleem vormt.

Emissies stoffen landbouw: De landbouw gebruikt de meststoffen stikstof en fosfor en gewasbeschermingsmiddelen. Deze stoffen kunnen door uit- en afspoeling van de percelen en de boerenerven in het water terecht komen. Door voorlichting proberen we dit te voorkomen. Waar dat onvoldoende effectief is maken we samen met de agrarische sector de emissieroutes inzichtelijk. De sector kan deze problemen dan zelf oplossen. Wij steunen en stimuleren de ontwikkeling en invoering van innovatieve maatregelen. We beschouwen dat als een onderdeel van het *Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)* van LTO-Nederland. Waar ook dit niet tot verbetering leidt, helpen toezicht en handhaving.

Beschermde gebieden: Waar de doelen van de KRW en Natura 2000 conflicteren stemmen we met de natuurbeschermers en de provincie de waterdoelen op elkaar af. In het kader van de *Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS)* zijn voorsnog alleen in de Natura 2000-gebieden in Laag-Holland hydrologische maatregelen voorzien.

Voor drinkwaterwinning houden we samen met PWN en andere overheden vanaf 2015 iedere drie jaar een gebiedsschouw in het Noord-Hollands Duinreservaat. Zo nodig nemen we passende maatregelen.

Voorkomen overdracht van waterkwaliteitsproblemen: Samen met Rijkswaterstaat brengen we op de uitwisselpunten van onze watersystemen met die van het Rijk de vismigratie en de meststoffen

stikstof en fosfor in beeld. We kijken hierbij ook naar de overdracht van stikstof en fosfor als gevolg van de lozingen vanuit onze rioolwaterzuiveringen.

Monitoren, onderzoek en innovaties: We verzamelen gegevens over de toestand van het watersysteem. Deze informatie vormt de basis voor onze visie op het waterbeheer. We gebruiken de informatie voor evaluaties van ons beleid en rapportages waarmee we aan onze verplichtingen voldoen. Deze kennis brengen we ook in bij de gebiedsvisies en gebiedsprocessen. Dankzij de KRW is het meten van de waterkwaliteit in Europa genormaliseerd. Ons Basismeetnet Waterkwaliteit is erop aangepast; het vormt de basis voor de toetsing van onze KRW-waterlichamen.

Resultaat

In ons gebied onderscheiden we 51 KRW-waterlichamen. In zogenoemde factsheets geven we per waterlichaam een karakterschets van het watertype, presenteren we de actuele en gewenste toestand van de waterkwaliteit en het overzicht van de maatregelen waarvoor we een resultaatverplichting zijn aangegaan. De factsheets worden door de provincie Noord-Holland ter visie gelegd en vastgesteld. U vindt ze op www.hhnk.nl/schoonwater.

De inzet van een groter of zwaarder regionaal maatregelenpakket leidt niet tot een significant hoger doelbereik. Vooral de voorraad fosfor in de bodem is zo groot dat op veel plaatsen het niveau in het water in 2021 door nalevering nog boven de norm zal liggen, zelfs wanneer de bemesting met fosfor geheel wordt gestopt.

De toestand in 2021 is niet heel nauwkeurig in te schatten. Veel hangt af van zaken die wij slechts beperkt kunnen beïnvloeden. Desondanks is de prognose dat in 2021 een doelbereik van ongeveer 80% ten opzichte van de situatie in 2014 wordt behaald. Deze prognose is gebaseerd op kennis van de huidige situatie, de rekenregels onder de KRW-verkenner, *expert judgement* en het vertrouwen in de effectiviteit van het landelijke beleid, genomen en te nemen regionale maatregelen en de voorgenomen inspanningen van het bedrijfsleven.

5.3 Beheer

Kwaliteitsbeheer van het watersysteem

Onze inspanningen om het waterbeheer beter te laten aansluiten bij het belang van waterkwaliteit (ecologie en natuur) staat beschreven in paragraaf 5.2.1 *Programma 2^e Fase KRW-doelen*¹⁰. In het kader van dit nieuwe KRW-programma worden vernieuwingen doorgevoerd in ons beheer van de waterkwaliteit.

Visstandbeheer

Visstand is een belangrijke parameter voor ecologisch gezonde watersystemen. Als eigenaar van water verhuren we visrechten aan sportvisserij en beroepsvisserij, die op basis daarvan verantwoordelijk zijn voor het visserijbeheer. Onze vissendoelen en de KRW-doelstellingen vormen het toetsingskader voor de visplannen van de Visserij beheercommissie. Er zijn visplannen opgesteld die samen ons gehele beheergebied beslaan. Daarin wordt het visserijbeheer beschreven in alle wateren, ook die niet in ons eigendom zijn. Zo kunnen we het visserijbeheer zowel via visrechten voor eigen water als via visplannen op water van derden beïnvloeden.

Een meer natuurlijke visstand is gebaat bij goede voorzieningen voor vismigratie. We zetten het vismigratieprogramma *Vice Versa* (2008) in de planperiode voort.

In de planperiode zal gewerkt worden aan vernieuwing van het visbeleid samen met belanghebbenden.

Zwemwaterbeheer

We zijn verantwoordelijk voor de monitoring, beoordeling en classificatie van de zwemwaterkwaliteit en adviseren de provincie bij het vaststellen van nieuwe zwemwaterlocaties en zwemverboden/negatieve zwemadviezen. Aan de hand van metingen in de vier voorgaande zwemseizoenen adviseren we elk jaar of een zwemlocatie gehandhaafd kan blijven.

Grondwaterbeheer in relatie tot gezond water

Voor het maatschappelijk effect gezond water zetten we in op het voorkomen van verslechtering van de grondwaterkwaliteit. Dat doen we door het verlenen van vergunningen en controle op onttrekkingen en infiltraties conform ons grondwaterbeleidskader. We hanteren hiervoor de doelstellingen voor een goede grondwaterkwaliteit (KRW en Grondwaterrichtlijn) die door de provincie zijn vastgesteld. Aan het vaststellen van de doelen leveren wij een actieve bijdrage.

5.4 Realisatie maatschappelijk effect gezond water

De zorg voor schoon oppervlaktewater staat bij dit maatschappelijke effect centraal. In onderstaande tabel is samenvattend aangegeven waar we de komende jaren op inzetten. Er is een relatie gelegd met ons MJP 2015-2018.

	Kosten (totaal MJP 2016-2019)
Vernieuwing	
<i>Gezond water in de toekomst koppeling van waterkwaliteit en belang</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We verkennen de impact van medicijnresten en hormoonstoffen op de waterkwaliteit en bepalen eventuele maatregelen. We werken verder aan het verhelderen van de verschillende waterkwaliteiten die de verschillende gebruikers en functies in ons beheergebied verlangen. 	
Programma's	
<i>Schoon en gezond water</i>	Investerings: netto € [ ] G ¹¹ (bruto € [ ] G) Exploitatie: netto=bruto € [ ] G [ ] G
<ul style="list-style-type: none"> We verbeteren de inrichting en het beheer van het watersysteem, gericht op waterkwaliteit. We dringen landbouwemissies verder terug en handhaven beschermde gebieden. We voorkomen afwenteling van vervuiling. Monitoring, onderzoek en innovatie. 	
Beheer	
<i>Modernisering van het beheer</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We voeren vismigratieplannen uit en continueren het visstandbeheer. We implementeren waterkwaliteitscriteria bij het <i>asset management</i> van het watersysteem. We ontwikkelen en moderniseren de schouw verder op het gebied van schoon en gezond water. Met grondwaterbeheer voorkomen we verslechtering van de grondwaterkwaliteit. 	
<i>Kennis op peil en data op orde</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We monitoren, beoordelen en classificeren zwemwaterlocaties. We verdiepen het onderzoek naar de achtergrondbelasting van voedingsstoffen. 	
<i>Totale beheerkosten gezond water</i>	Exploitatielasten: netto=bruto € [ ] G

¹¹ Er heeft een verschuiving optreden tussen investeringen en exploitatie en een (lichte) toename in de uitgaven door aanvang tweede planperiode KRW. Een toename zal passen binnen gestelde financiële kaders.

6 Schoon water

De afgelopen jaren is door zowel HHNK als de gemeenten veel geïnvesteerd om de effecten van lozingen uit de afvalwaterketen zoveel mogelijk te beperken. Onze rwzi's voldoen aan de lozingseisen uit de Waterwet. Daarnaast leverden de gemeenten inspanningen door het reduceren van de emissie uit de overstorten via het emissie- en waterkwaliteitsspoor om te voldoen aan de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor. Nu doen de gemeenten dat aan de hand van de methode Denkstappenplan van de STOWA en RIONED. Deze methode richt zich meer op het effect van lozingen op de waterkwaliteit. Hiermee draagt het beheer van de (afval)waterketen direct bij aan het bereiken van de waterkwaliteitsdoelen, ook voor de KRW.

Klimaatverandering

Het klimaat verandert en dit heeft effect op de waterketen. Voor de waterketen spelen vooral de verandering in neerslagpatronen, kortere en hevigere buien en het watertekortvraagstuk een rol. Dit vraagt ook om aanpassingen binnen de waterketen. Het afkoppelen van regenwater ontlast de zuiveringstechnische werken doordat ze minder belast worden door pieken tijdens hevige regenbuien. Binnen het stedelijke gebied kunnen mogelijkheden gecreëerd worden om het regenwater te bergen en vertraagd af te voeren naar het oppervlaktewater. Regenwaterpieken kunnen worden opgevangen door het toepassen van wadi's, waterdoorlatende verharding of in geval van extreme buien opvang op straat zonder dat daarbij ernstige overlast ontstaat. Ruimte voor de opvang van regenwater bij herinrichtingsprojecten of nieuwbouw zal uitdrukkelijker dan nu een plek moeten krijgen bij de (gemeentelijke) inrichting van de openbare ruimte.

6.1 Vernieuwing

Microverontreinigingen

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor microverontreinigingen in het oppervlaktewater. Het gaat hier onder andere om weekmakers, nanoplastics, microplastics, gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten en hormoonstoffen. Hiernaast is al veel langer aandacht voor verontreiniging met chemische stoffen, waarvoor wet- en regelgeving bestaat, zoals de Lijst prioritair stoffen van de EU. Voor de genoemde microverontreinigingen is dit nog niet allemaal vastgelegd. Deels komt dit door tegenstrijdige belangen van ketenverantwoordelijke partijen, deels ook omdat het effect en de risico's nog niet helemaal duidelijk zijn. De komende jaren zal de beleidsontwikkeling voor microverontreinigingen verder vorm krijgen, Europees maar ook op nationale schaal. Wij volgen deze beleidsontwikkelingen en werken waar nodig mee aan onderzoek en beleidsvorming, bijvoorbeeld via de Unie van Waterschappen. Concreet hebben we samen met andere partijen een effectgerichte aanpak ontwikkeld voor medicijnresten en hormoonstoffen in het oppervlaktewater. Deze hebben we samen uitgewerkt in onderstaande bouwsteen.

Bouwsteen L - Medicijnresten en hormoonstoffen in het oppervlaktewater

Gemaakt door: PWN, LTO, HHNK, Imares, KRWater, Alterra, Milieufederatie Noord-Holland en Rijkswaterstaat.

Samenvatting: Nationaal en internationaal onderzoek toont aan dat medicijnresten en hormoonstoffen voorkomen in het oppervlaktewater (in ons beheergebied, maar ook op landelijke en Europese schaal). Het risico van deze stoffen voor ecologie, volksgezondheid en drinkwaterwinning zijn (wetenschappelijk) onderzocht, maar leiden nog niet tot duidelijke conclusies. Zo zijn er nog geen Europese normen voor de aanwezigheid van deze stoffen in het oppervlaktewater.

Als naar de medicijnketen gekeken wordt van gebruiker tot aan het oppervlaktewater dan vormt de rioolwater-zuivering een aangrijpingspunt waarmee de aanwezigheid van de stoffen in het oppervlaktewater kan worden verlaagd. De tendens is nu dat landelijk, maar ook Europees, vaker gekeken wordt naar het uitbreiden van de zuiveringsinspanning zodat deze stoffen verwijderd kunnen worden. Om te bepalen of dit maatschappelijk wenselijk is in ons beheergebied is meer onderzoek nodig (gebiedsspecifiek, maar ook op landelijke schaal) om weloverwogen besluiten te kunnen nemen.

Inschatting benodigde middelen: ureninzet van betrokken partijen en circa € [redacted] (voor partijen samen) voor onderzoek in totaal tot 2020, met aannahme dat veel landelijk onderzoek ook landelijk wordt gefinancierd (lokale partijen medefinancier) via bijvoorbeeld de STOWA.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

De prioriteit van HHNK voor deze bouwsteen is middelgroot. Enerzijds in verband met de kwaliteitseisen die aan het oppervlaktewater worden gesteld, anderzijds in verband met de publieke belangstelling en de aanscherping van de Europese wetgeving op dit onderwerp.

Wij staan achter het stappenplan en de ambities van deze bouwsteen. We zijn afhankelijk van onderzoeksinspanningen op landelijk niveau, we kunnen dit niet alleen. Als de reeds betrokken partijen ook commitment uitspreken (en middelen bijdragen) voor de aanpak in de bouwsteen dan wil HHNK ook investeren. Als er geen gezamenlijkheid ontstaat op dit onderwerp zullen we vooral insteken op betrokkenheid en beïnvloeding van het landelijke beleid via de Unie van Waterschappen.

6.2 Programma Waterketen

Gebiedsgericht samenwerken

We streven naar een integrale (afval)waterketen tegen acceptabele kosten. Integraal wil zeggen dat de afvalwaterketen door de gemeenten en ons is ingericht en wordt beheerd als één geheel, en dat de samenwerking met PWN in de rest van de waterketen is geïntensiveerd. Wij werken immers aan één keten: levering van drinkwater en inzameling, transport en zuivering van afvalwater. Dankzij verdergaande meting, monitoring en sturing wordt optimaal gebruik gemaakt van de rioolstelsels en persleidingen. Integraal wil ook zeggen dat er een duidelijke relatie bestaat tussen de waterketen en het watersysteem.

Dit is niet mogelijk zonder samenwerking met de omgeving. Om de doelen van het *Bestuursakkoord Water* te realiseren, werpen wij ons in het samenwerkingsproces op als een actieve partner. De samenwerking krijgt vorm in vijf regio's. Momenteel vindt de samenwerking nog vooral plaats op operationeel niveau: het dagelijkse beheer. We werken samen als één grote regio in vijf deel-regio's. In augustus 2014 is door de gemeenten, PWN en HHNK een plan opgeleverd aan de Visitatiecommissie Bestuursakkoord Water, waarin is afgesproken om vanaf 2020 gezamenlijk jaarlijks € [redacted] te besparen in de waterketen in ons beheergebied, ten opzichte van de prognoses uit 2010. Een logisch vervolg de komende jaren is om ook op tactisch niveau de samenwerkingskansen te verkennen, om uiteindelijk door te groeien naar samenwerking op strategisch niveau.

Effectgericht werken

We nemen maatregelen op basis van hun effect op de gehele waterketen en op het watersysteem. We onderzoeken de effecten van effluentlozingen om te kunnen bepalen waar een extra zuiveringsinspanning wenselijk is. Hierbij gebruiken we de doelen en ambities die we samen met onze omgeving bepalen voor de KRW. Op basis van de grootte van de lozing en de kwetsbaarheid van het ontvangende oppervlaktewater bepalen we samen met de gemeenten de benodigde maatregelen voor riooloverstorten en regenwateruitlaten.

Innovatie in bedrijfsvoering

We maken actief werk van innovatie in de waterketen. We leveren een bijdrage aan de totstandkoming van innovatieve projecten voor de waterketen en stellen middelen beschikbaar voor pilotprojecten. Het afvalwater en het slib worden gezien als dragers van waardevolle grondstoffen zoals energie, nutriënten en zoet water. Deze grondstoffen worden uit het afvalwater en het slib teruggewonnen indien dat tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten mogelijk is. Met pilots onderzoeken we welke technieken hiervoor kansrijk zijn (bijvoorbeeld een microzeef op rwzi Beemster voor het terugwinnen van cellulose, een grondstof voor papier).

We maken ook werk van onderzoek naar de mogelijkheden van nieuwe sanitatie. We sluiten hier aan bij initiatieven van de STOWA en richten ons op bewustwording van de gebruiker ('goed rioolgebruik'). Bij nieuwbouw of grootschalige renovatieprojecten aan zuiveringstechnische werken zoeken we actief naar synergie met de omgeving en verwerken we kansrijke, innovatieve toepassingen. Ook innovaties op het gebied van energiebesparing en kostenefficiëntie krijgen alle ruimte. We zetten in op risicogestuurd beheer en onderhoud (*asset management*).

Bronaanpak

Met gemeenten sluiten we Afvalwaterakkoorden. Met circa een derde van de gemeenten is dat al gebeurd. Deze Afvalwaterakkoorden zijn modulair opgebouwd. Per gemeente bekijken we welke modules van toepassing zijn: afkoppelen, onderzoeken, calamiteitenorganisatie, afspraken over afnamehoeveelheden, aansluitingen en dergelijke. Met de akkoorden leggen we afspraken vast over de aard en de hoeveelheid afvalwater bij de overnamepunten. Waar dat doelmatig is, scheiden we de verschillende waterstromen (hemel-, zwart- en grijswater). Ongewenste afvalstoffen worden apart ingezameld of bij de bron verwijderd.

Zie voor gedetailleerde informatie over de uit te voeren maatregelen het *Programma Waterketen*.

6.3 Beheer

Waterketenbeheer

We beheren 15 rioolwaterzuiveringsinstallaties, 240 rioolgemalen en circa 560 kilometer persleidingen op basis van assetmanagement. We zuiveren het afvalwater tegen de laagste maatschappelijke kosten, waarbij we minstens voldoen aan de lozingseisen. Waar de kwaliteit van het effluent kan bijdragen aan de lokale waterkwaliteitsdoelen leveren we een extra zuiveringsinspanning. Zuiveringsslib verwerken we duurzaam en tegen de laagste maatschappelijke kosten. Samen met de andere waterschappen in West-Nederland onderzoeken we of op langere termijn gezamenlijke slibverwerking op grote schaal maatschappelijke voordelen heeft.

6.4 Realisatie maatschappelijk effect schoon water

De zorg voor lozing van gezuiverd afvalwater staat bij dit maatschappelijke effect centraal. In onderstaande tabel is samenvattend aangegeven waar we de komende jaren op inzetten. Er is een relatie gelegd met ons MJP 2015-2018.

	Kosten (totaal MJP 2016-2019)
Vernieuwing	
<i>Slibverwerking in de toekomst</i> <ul style="list-style-type: none"> We volgen onze slibstrategie 2020. We verkennen in de planperiode samenwerkingsmogelijkheden voor slibverwerking. We houden rekening met ontwikkelingen in technieken en beleid. We herijken de slibstrategie in 2017. 	Via beheerbudget
Programma's	
<i>Waterketen</i> <ul style="list-style-type: none"> We spelen een actieve rol in het samenwerkingsproces met de gemeenten om de doelen uit het Bestuursakkoord Water te halen. We werken aan een innovatieve bedrijfsvoering en optimalisatie. We winnen grondstoffen terug en wekken energie op. We werken effectgericht: we stemmen zuiveringsinspanningen af op de effecten voor de waterkwaliteit (binnen de geldende wet- en regelgeving). 	Investerings: netto € [redacted] J (bruto € [redacted] J)
Beheer	
<i>Totale beheerkosten Schoon water</i>	Exploitatielasten: netto € [redacted] J (bruto € [redacted] J)

7 Crisisbeheersing

Door de toename van welvaart en bevolking achter de dijken, onder zeeniveau, wordt waterveiligheid steeds belangrijker. We zetten in op het voorkomen van overstromingen, maar we moeten ook voorbereid zijn voor als het dan toch een keer mis gaat. Bij de voorbereiding op crises, de feitelijke bestrijding én de nazorg is een samenhangende en efficiënte crisisbeheersing van groot belang. We hebben ons daarom verbonden aan de landelijke visie 'Samenwerking in crisisbeheersing' van de Unie van Waterschappen en aan het daarmee samenhangende uitvoeringsprogramma.

Deze visie luidt:

In 2020 vormen de waterschappen een (veer)krachtig partnerschap in crisisbeheersing. Zowel in de voorbereiding als de feitelijke bestrijding van crises. Dit bereiken zij door vergaande samenwerking tussen waterbeheerders en door het aangaan van optimale allianties met hun belangrijkste partners in crisisbeheersing: de veiligheidsregio's.

7.1 Vernieuwing

Om de landelijke doelstelling van de waterschappen te bereiken handelen we bij een (dreigende) crisis daadkrachtig en in nauwe samenwerking met onze partners. We moeten dan snel schakelen. Het vraagt van ons dat we goed opgeleid, getraind en deskundig zijn en tijdig ingrijpen waar het nodig is.

Met onze kennis van mogelijke ontwikkelscenario's kunnen we door daadkrachtig optreden een zich ontwikkelende crisis voorkomen, of de negatieve (maatschappelijke) gevolgen ervan beperken, met als gevolg een lagere schade. In de planperiode onderzoeken we of we door de inzet van de crisisbeheersingsorganisatie de beheerkosten van onze keringen en van het watersysteem kunnen optimaliseren. We onderzoeken gebiedsgericht of we de kwaliteitseisen aan onze keringen en het watersysteem naar beneden kunnen bijstellen, als we door de inzet van de crisisbeheersingsorganisatie gevolgschade op een acceptabel niveau kunnen beheersen.

Watergerelateerde risico's

Onder watergerelateerde risico's verstaan we alle omstandigheden die de goede staat en het functioneren van waterstaatswerken of zuiveringstechnische werken aantasten of bedreigen. Andere risico's zijn een pandemie, de uitval van nutsvoorzieningen en/of ICT, terrorisme en extreem weer. Omdat dergelijke risico's de normale bedrijfsvoering van onze beheerorganisatie aantasten, kunnen ze als keteneffect een watergerelateerd risico tot gevolg hebben. Zo kan de uitval van elektriciteit tot wateroverlast leiden als daardoor gemalen stilvallen.

We onderscheiden twee hoofdgroepen van watergerelateerde risico's:

Waterveiligheid

- overstroming vanuit zee door duin- en/of dijkdoorbraak of falend kunstwerk;
- overstroming vanuit het Marker- of IJsselmeer als gevolg van een dijkdoorbraak of falend kunstwerk;
- overstroming vanuit Noordzeekanaal door dijkdoorbraak of falend kunstwerk.

Overige watergerelateerde risico's

- wateroverlast en droogte;
- overstroming vanuit het boezemstelsel;
- lozingen van vervuild water en milieu-incidenten.

Het belangrijkste verschil tussen de twee hoofdgroepen is dat crises van het type 'overige watergerelateerde risico's' wel schadelijk zijn, maar meestal niet levensbedreigend.

7.2 Programma's

In de planperiode stellen we een (uitvoerings)programma op voor de crisisbeheersing. De watergerelateerde risico's werken we voor ons beheergebied uit in risicoprofielen. Op lokaal niveau definiëren we plaatsen met een verhoogd risico (de zogenoemde hotspots). De risicoprofielen en hotspots nemen we op in de Waterrisicokaart van ons beheergebied. Het vereiste kwaliteitsniveau van onze crisisbeheersingsorganisatie wordt bepaald door de Waterrisicokaart en het (maatschappelijk) gewenste beheersingsniveau van de bijhorende schadeprofielen. We werken aan het bereiken van dit kwaliteitsniveau door kennis te vergroten, netcentrisch te werken, samen te werken en door een coördinatieplan overstromingen op te stellen.

Kennis vergroten

We verdiepen onze kennis van watercrises en overstromingen om ontwikkelings- en beheersings-scenario's op te stellen. Deze kennis maakt ingrijpen mogelijk vóórdat een crisis daadwerkelijk plaatsvindt. Hierbij zoeken we samenwerking met kennisinstellingen (TU Delft, VU Amsterdam, Deltares).

We optimaliseren ons crisisinformatiemanagementproces, zodat we vroegtijdig over alle relevante informatie beschikken. Hiertoe koppelen we ons crisismanagementinstrumentarium (iCMS) aan eigen (expert)systemen, zoals 3Di Waterbeheer, en systemen van onze ketenpartners. Ook investeren we in de professionalisering van medewerkers crisisbeheersing. We leggen de focus daarbij niet alleen op oefenen, trainen en opleiden, maar ook specifiek op kwalitatieve versterking van de crisisteams.

Netcentrisch werken¹²

In de aanloop naar en tijdens een crisis is het van cruciaal belang om snel over een compleet en eenduidig beeld van de feitelijke crisissituatie te beschikken. Op basis daarvan kunnen we dan scenario's van de verwachte situatie en omgevingsanalyses maken. Hierdoor zijn we in staat om betere en snellere besluiten te nemen over de koers bij de crisisbestrijding. Om deze informatie snel en eenduidig beschikbaar te krijgen, werkt onze crisisbeheersingsorganisatie op een zogenoemd netcentrische wijze, zowel intern als met onze partners.

Samenwerken

We zoeken actief naar kansen in de samenwerking met onze ketenpartners, vooral Rijkswaterstaat, PWN en de veiligheidsregio's. Door medewerkers uitwisselbaar te maken, kennis uit te wisselen en noodmaterialen te delen wordt onze crisisbeheersingsorganisatie robuuster en kunnen we kosten besparen. We stemmen plannen op elkaar af en oefenen samen met onze partners.

Coördinatieplan overstromingen

De veiligheidsregio's zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een Coördinatieplan overstromingen. Wij werken daaraan actief mee. Bij voorkeur komt er voor ons beheergebied één gemeenschappelijk coördinatieplan waarin alle vier veiligheidsregio's zijn vertegenwoordigd. In het plan staat beschreven hoe de ketenpartners handelen tijdens een overstroming. Het gaat daarbij om de voorbereiding op, de feitelijke bestrijding van (inclusief crisiscommunicatie) en de fase na een overstroming. In deze laatste fase komen verschillende aspecten samen: zorg aan getroffen en hersteld, wederopbouw en terugkeer.

We leveren een bijdrage aan het coördinatieplan door expertise en feitelijke watergerelateerde informatie te verschaffen, zoals inzicht in de gevolgen van een overstroming.

---

¹² Een manier van denken en werken om op basis van een actueel gedeeld situatiebeeld sneller en kwalitatief beter besluiten te kunnen nemen. Dit om zware incidenten of calamiteiten te kunnen afhandelen.

Hierbij gebruiken we informatiesystemen (zoals iCMS en 3Di) die het verloop van de overstroming in tijd en plaats en de maatschappelijke impact inzichtelijk maken. Op basis hiervan kan de veiligheidsregio evacuatieplannen opstellen en burgers tijdens een overstroming een handelingsperspectief bieden.

Bouwsteen D – Wat is er nodig om de herstelperiode na een overstroming zo kort mogelijk te houden en voor scenarioplanning van watercalamiteiten?

Gemaakt door: HHNK, Defensie, LTO, Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland, Veiligheidsregio Noord Holland Noord, ProRail, gemeente Den Helder, gemeente Langedijk, Waternet, RUD Noord Holland Noord, KPN, Liander, Rijkswaterstaat, gemeente Bergen, gemeente Schagen, provincie Noord-Holland

Samenvatting: Overheden zetten zich in om preventief te handelen en een ramp te voorkomen. Wanneer een overstroming zich dan toch voordoet, hebben we plannen voor hoe er gehandeld moet worden. Wat er na een overstroming voor nodig is om alles weer te herstellen kunnen we wel in grote lijnen bedenken, maar is tot op heden geen onderdeel geweest van de planvorming. Deze bouwsteen richt zich op verbetering van de samenwerking tussen betrokken partijen, onder meer door een gezamenlijk 'coördinatieplan overstromingen' op te stellen (inclusief nazorgfase en communicatiestrategie richting inwoners). Verder worden overstromingsscenario's verfijnd met 3Di en wordt een multidisciplinair netwerk/team ingesteld voor de nazorgfase.

Acties die in de planperiode in het kader van de bouwsteen opgepakt moeten worden zijn:

1. Verfijnen van overstromingsscenario's, aan de hand van 3Di. De effecten en consequenties van een overstroming worden hiermee in beeld gebracht.
2. Verkenning wat er nodig is om tot een gezamenlijk 'coördinatieplan overstromingen' te komen. Hierbij wordt tevens onderzocht welke bestaande plannen er al zijn en in hoeverre deze kunnen worden benut. We organiseren in het najaar van 2014 een startbijeenkomst organiseren.
3. Als onderdeel van de verkenning wordt tevens onderzocht wat moet worden geregeld om de benodigde gegevens op orde te krijgen en te verkrijgen.

Inschatting benodigde middelen: er is nog geen concrete inschatting gemaakt.

Voorlopige reflectie van HHNK op deze bouwsteen

Deze bouwsteen heeft een grote prioriteit voor HHNK omdat het goed past bij onze ambities voor de verdere ontwikkeling van de crisisbeheersing. We willen daarom investeren in de uitwerking van de bouwsteen.

Dit past goed bij de ambities die het Waterprogramma onder woorden zijn gebracht: de Veiligheidsregio's zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het coördinatieplan overstromingen, HHNK levert expertise en feitelijke water gerelateerde informatie zoals inzicht in de gevolgen van een overstroming (d.m.v. iCMS en 3Di). Verder worden genoemd kennisontwikkeling (hot spots, watterisicokaart, samenwerking met kennisinstituten), professionalisering van medewerkers crisisbeheersing en netcentrisch werken.

Bij bouwsteen D zijn er twee elementen die tijd en mogelijk ook geld gaan kosten.

1. Opstellen van een coördinatieplan overstromingen. Hier zullen adviseurs van crisisbeheersing HHNK de nodige tijd aan besteden. Ondanks dat HHNK geen trekker is, wordt wel inzet verwacht van HHNK (verwachting totaal 120 uur).
2. Verfijnen van overstromingsscenario's met 3Di. Het instrument 3Di moet op enkele punten mogelijk nog verfijnd worden om de overstromingsscenario's feitelijk te kunnen optimaliseren. Hier zal nog tijd en geld in gestoken moeten worden.

7.3 Beheer

Bij crisisbeheersing spelen vele systemen een rol, zoals beheerregisters, GIS-systemen en ICT. We zorgen er voor dat relevante systemen op orde zijn, dat wil zeggen compleet, actueel en goed bereikbaar in geval van crises. We zijn hier al ver mee op weg, omdat ze ook voor ons dagelijks (water) beheer op orde moeten zijn. We verhelpen de laatste (kleine) gebreken in de planperiode.

7.4 Realisatie maatschappelijk effect snelle en adequate crisisbestrijding

Het maatschappelijk effect dat we met onze crisisorganisatie beogen is om snel en adequaat in hechte samenwerking met de veiligheidsregio overstromingscrises en overlastcrises te bestrijden. Om dit voor elkaar te krijgen boeken we de komende jaren diverse resultaten. In onderstaande tabel is samenvattend aangegeven waar we de komende jaren op inzetten. Er is een relatie gelegd met ons MJP 2015-2018.

	Kosten (totaal MJP 2016 – 2019)
Vernieuwing	
<i>Coördinatie</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We maken een coördinatieplan overstromingen. 	
<i>Operationalisering</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We operationaliseren netcentrisch werken 	
<i>Kennisontwikkeling</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We verdiepen onze kennis van watercrises en overstromingen om ontwikkelings- en beheersingsscenario's op te stellen. We koppelen ons crisismanagement-instrumentarium (iCMS) aan onze eigen (expert)systemen, zoals 3Di Waterbeheer, en die van onze ketenpartners. 	
Programma's	
<i>Uitvoeringsprogramma crisisbeheersing</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We stellen een (uitvoerings)programma op voor onze crisisbeheersing. We werken de watergerelateerde risico's voor ons beheergebied uit in risicoprofielen. Op lokaal niveau definiëren we plaatsen met een verhoogd risico (de zogenoemde hotspots). We nemen de risicoprofielen en hotspots op in de Waterrisicokaart van ons beheergebied. We onderzoeken of we door de inzet van de crisisbeheersingsorganisatie de beheerkosten van onze keringen en van het watersysteem kunnen optimaliseren (naar beneden kunnen bijstellen). 	
Beheer	
<i>Modernisering van het crisisbeheer</i>	Via beheerbudget
<ul style="list-style-type: none"> We investeren in de professionalisering van de medewerkers die bij de crisisbeheersing zijn betrokken. We verdiepen de samenwerking met onze ketenpartners, onder meer door medewerkers, kennis en noodmaterialen te delen. We zorgen er voor dat de relevante systemen op orde zijn, dat wil zeggen compleet, actueel en goed bereikbaar in geval van crises. We verhelpen de laatste (kleine) gebreken. 	
<i>Totaal beheerkosten Crisisbeheersing¹³</i>	Exploitatielasten: netto € G

¹³ We voeren crisisbeheersing uit met onze beheerorganisatie. De meeste kosten voor crisisbeheer vallen dan ook onder het beheer budget van de overige thema's. Bijvoorbeeld de kosten van personeel en beheer (informatie) systemen.

8 Financiën

De beschreven opgaven en ambities van HHNK in dit Waterprogramma worden, zoals in de inleiding toegelicht, in volgende jaren opgenomen in ons meerjarenplan (MJP) en begroting. Om een indicatie te geven bij de kosten die gepaard gaan per deelthema, zijn aan het eind van elk themahoofdstuk de totaal geraamde kosten weergegeven uit het MJP 2015-2018 voor de eerste drie jaren van de planperiode: 2016-2018.

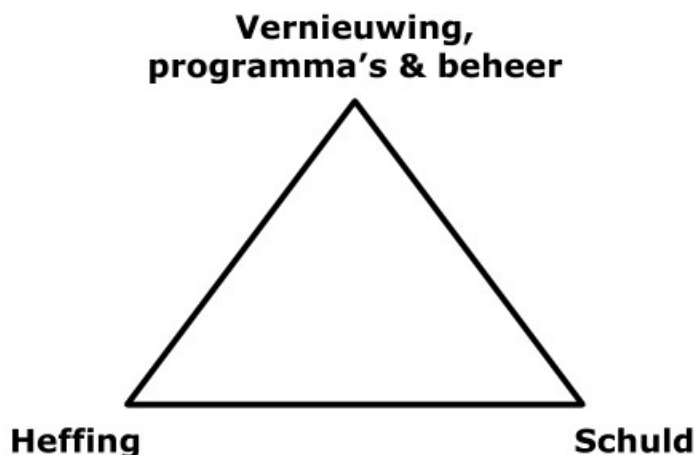
Hieronder volgt de totaalsom, ook conform het MJP 2015-2018.

Thema	Exploitatielasten (totaal geraamd in MJP jaren 2016 – 2019)	Investerings (totaal geraamd in MJP jaren 2016-2019)
Waterveiligheid	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G ¹⁴)
Wateroverlast	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)
Watertekort	Netto=bruto € [redacted] G	-
Gezond water	Netto=bruto € [redacted] G	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)
Schoon water	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)	Netto € [redacted] G (bruto € [redacted] G)
Crisisbeheersing	Netto=bruto € [redacted] G	-

Tabel 5: kosten per thema

Financiële kaders

De financiële kaders van HHNK zijn met volgend plaatje weer te geven:

Vernieuwing, programma's en beheer staat voor al ons werk, waar geld voor nodig is. Dit Waterprogramma is een paraplu voor al onze watergerelateerde programma's. Daarnaast hebben we programma(s) voor de wegen.

Als we meer geld uitgeven kan dat twee dingen betekenen: ofwel we moeten meer belasting gaan innen via de *heffing*, of we moeten meer geld gaan lenen, en dus onze *schuld* laten toenemen. De driehoek maakt duidelijk dat deze drie factoren onlosmakelijk aan elkaar zijn verbonden; als de een toeneemt of afneemt, dan heeft dat altijd gevolgen voor een of beide andere factoren.

¹⁴ Dit bedrag bestaat voornamelijk uit de investeringen aan HWBP2 in genoemde jaren. Deze investeringen aan HWBP2 worden nagenoeg geheel gefinancierd door het Rijk. Het netto bedrag geeft aan wat HHNK zelf bijdraagt in deze jaren.

Het bestuur van HHNK heeft een helder kader gesteld:

Heffing: het totaal te innen bedrag van de heffing mag tot en met 2019 per jaar maximaal 3%. Over de periode daarna is nog geen kader afgesproken (hoort jaarlijks bij het opstellen van het MJP).

Schuld: de totale schuld (geleend kapitaal) mag niet meer bedragen dan maximaal 2 maal de belastingopbrengst. We halen deze norm conform MJP 2016–2019 vanaf 2020 en daarna neemt de schuldenpositie verder af, tot factor 1,1 van de belastingopbrengst in 2030. Het streven is om de schuld onder de 2 te houden.

Vernieuwing, programma's & beheer: doordat de heffingsstijging en maximale schuld zijn vastgezet moet de omvang van de programma's (de uitgaven) passen binnen die kaders, deze zal zo gekozen worden dat we er niet overheen gaan. Het huidige MJP 2016–2019 past binnen deze kaders.

EMU-saldo: Naast de drie genoemde factoren geldt er vanuit het Rijk een kader voor het EMU-saldo. Deze mag niet onder een vastgestelde norm zitten. Dit legt een beperking op het jaarlijks maximaal te lenen bedrag. In het MJP 2016-2019 voldoet de meerjarenbegroting in alle jaren aan de EMU-norm. Voor meer toelichting wordt verwezen naar het MJP 2016-2019: www.hhnk.nl/bestuur_en/begroting.

Ruimte om te vernieuwen

Het uitgangspunt is dat budget voor vernieuwingen wordt gevonden via het budget voor het beheer, omdat het vaak vervangingen of verschuivingen betreffen in ons werkpakket. Voor vernieuwingen die *extra* middelen vragen wordt jaarlijks bij het opstellen van het meerjarenplan de ruimte bepaald binnen de genoemde financiële kaders. Dit doen we door te prioriteren en afwegingen te maken in de eerder beschreven driehoek. Op termijn willen we de kosten zo goed mogelijk per maatschappelijk effect in beeld brengen. Dat betekent dat bijvoorbeeld de kosten voor het VBK-programma, die nu onder zijn gebracht bij het maatschappelijk effect 'Waterveiligheid', zodanig in beeld worden gebracht dat ook duidelijk is hoeveel in dit programma besteed wordt aan het maatschappelijk effect 'wateroverlastbestrijding'.

Cijfers in dit waterprogramma

De cijfers in de thema hoofdstukken zijn als volgt opgebouwd:

- De kosten van vernieuwingen vallen doorgaans onder het budget van het beheer binnen het betreffende thema.
- Voor de cijfers van de programma's zijn de totale netto investeringsramingen genomen in de MJP periode 2016–2019. Dus inclusief inkomsten en subsidies.
- Voor de cijfers van de beheeropgaven zijn de totale netto exploitatielasten genomen in de MJP periode 2016–2019. Dus inclusief inkomsten en subsidies.
- Nota bene: de gepresenteerde cijfers omvatten niet alle uitgaven van HHNK, het gaat hier alleen om de investeringen en exploitatielasten per inhoudelijk thema. Ondersteunende taken zoals omschreven in hoofdstuk MVO van het MJP 2016–2019 zijn niet opgenomen.
- De benodigde financiering voor uitwerking van de bouwstenen is waar voorhanden meegenomen als vernieuwing, hierbij is telkens een inschatting gemaakt welk aandeel gedragen moet worden door HHNK.
- Het streven is om op termijn het Meerjarenplan en dit Waterprogramma met elkaar te verweven tot één document.

9 Bijlagen

9.1 Milieueffectrapportage (m.e.r.)

Dit Waterprogramma omvat het beleid, de maatregelen, de programma's en de projecten die we in de periode 2016 tot en met 2021 samen met anderen gaan uitvoeren. De nadere uitwerking van de opgaven vindt plaats in plannen en besluiten. Denk hierbij aan gebiedsplannen, de Keur en de legger. Daarnaast doet het Waterprogramma een aanzet tot mogelijke onderzoeken. Deze plannen kunnen m.e.r.-plichtige onderdelen bevatten.

Het Waterprogramma is abstract geformuleerd. De inhoud is geen kader voor toekomstige m.e.r.- (beoordelings)plichtige besluiten. Er staat slechts dat ervoor wordt gezorgd dat de gestelde opgaven nog moeten worden uitgewerkt. De manier waarop wordt niet uitgewerkt. Het is moeilijk hiervan de milieueffecten inzichtelijk te maken, laat staan alternatieven te benoemen. De aanpak in het Waterprogramma is programmatisch en gericht op het bereiken van maatschappelijk gewenste effecten.

De omgeving, gebruikers en partners zijn bij het opstellen van het Waterprogramma betrokken; er is sprake van een transparante procedure. Dit is een plan-m.e.r.-achtige aanpak. De m.e.r.-procedure biedt daarom voor het Waterprogramma geen meerwaarde.

Wanneer wel een plan-m.e.r.?

Gegeven de programmerende en overkoepelende rol van het Waterprogramma en de noodzaak om het uit te werken in meer thematische en gebiedsspecifieke plannen, investeren we in goede uitwerkingsplannen met een breed draagvlak. Juist bij dergelijke plannen zal een plan-m.e.r. toegevoegde waarde hebben en bijdragen aan een zorgvuldige afweging en variantenkeuze. Wij vinden deze aanpak effectiever dan het maken van een plan-m.e.r. op het niveau van het Waterprogramma.

9.2 KRW-maatregelen

Zie voor een gedetailleerd overzicht van de maatregelen per KRW-waterlichaam de KRW-factsheets. Deze zijn te ontsluiten via: www.hhnk.nl/schoonwater.

Maatregel	Toelichting
Aanleg 44 km NVO door HHNK	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters, doorzicht en de nutriënten P en N. De maatregel wordt flexibel ingezet in de waterlichamen waar de biologie versterking behoeft. Daar waar zich kansen voordoen wordt tijdens de planvorming de definitieve verdeling over de waterlichamen bepaald. Indicatieve verdeling over de waterlichamen: NL12_120 (12 km), NL12_520 (12 km), NL12_560 (13 km), NL12_710 (5 km), NL12_770 (2 km).
Aanleg 20 km NVO i.s.m. Provincie/vaarwegen	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. De maatregel wordt flexibel ingezet in de waterlichamen waar de biologie versterking behoeft. Tijdens de verdere planvorming wordt de definitieve verdeling over de waterlichamen bepaald. De maatregel wordt in samenwerking met de provincie Noord-Holland gerealiseerd. Indicatieve verdeling over de waterlichamen: NL12_110 (15 km) en NL12_120 (5 km)
Aanleg 40 km NVO i.s.m. gemeenten en natuur beherende organisaties	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters, doorzicht en de nutriënten P en N. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de landgebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol. De maatregel wordt flexibel ingezet in meerdere waterlichamen waar de biologie versterking behoeft. Tijdens de planvorming wordt de definitieve verdeling over de waterlichamen bepaald. De maatregel wordt in samenwerking met gemeenten en natuur beherende organisaties gerealiseerd. Indicatieve verdeling over de waterlichamen: NL12_120 (2 km), NL12_440(5km), NL12_445 (5km), NL12_450 (4km), NL12_470 (2km), NL12_550 (5km), NL12_610 (2km), NL12_720 (2km), NL12_750 (3km), NL12_760 (4km), NL12_770 (6km).
Oplossen 14 vismigratieknelpunten door HHNK	Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvissoorten zoals aal. In totaal gaat het om 14 knelpunten verdeeld over 13 waterlichamen.
Oplossen 12 vismigratieknelpunten i.s.m. derden	Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal. In totaal gaat het om 12 knelpunten verdeeld over 11 waterlichamen.
Uitvoeren (deelprogramma) kwaliteitsbaggeren.	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de biologie ondersteunende parameters (met name nutriënten en doorzicht). Het betreft een kwalitatieve aanvulling op onderhoud baggeren ad ca. 180.000 m3. Ervaringen uit de 1e KRW periode hebben geleerd dat adequaat vooronderzoek en gebiedsgericht maatwerk nodig is. In het kader van het uitvoeringsprogramma baggeren wordt bepaald of en waar bagger de waterkwaliteit negatief beïnvloedt. Daarom wordt een resultaatverplichting aangegaan voor het baggerprogramma en niet voor m3 bagger per waterlichaam.
Opheffen saneringslocaties	Deze maatregel leidt lokaal tot verbetering van de waterkwaliteit. Onderzoek wordt gedaan naar het nut en de noodzaak van sanering en zo nodig wordt de locatie gesaneerd. In totaal gaat het naar verwachting om 20 locaties verdeeld over 10 waterlichamen.
Opstellen 6 integrale inrichting-/beheerplannen	Deze maatregel is vooral gericht op het terugdringen van negatieve effecten als gevolg van regulier beheer op met name de biologie. Dit door het belang van waterkwaliteit in het algemeen en de biologie in het bijzonder goed in te bedden bij het opstellen en uitvoeren van plannen zodat deze hierdoor een integraler karakter krijgen. Daar waar zich kansen voordoen zal tijdens de verdere planvorming, in overleg met belanghebbenden bepaald worden voor welke gebieden de integrale plannen worden opgesteld.
Onderzoek juridisch instrumentarium	Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters. Doel van het onderzoek is na te gaan of door aanpassing van keur, standaard profielen en leggerafmetingen beter gestuurd kan worden op de ecologische inrichting bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Maatregel	Toelichting
Financiële maatregel inrichting watersysteem	Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters. Het betreft cofinanciering vanuit HHNK aan maatregelen van derden in het kader van POP 3 en dan met name aan de maatregel: niet productieve investeringen water (art. 17d2, M04.04.02). De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.
Transitie beheer zachte oevers	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters en de nutriënten P en N. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol. De maatregel richt zich op de ca. 1625 km zachte oevers die in beheer zijn bij HHNK. Aspecten van de maatregel zijn: het creëren en instandhouden van nevengeulen en luwten, gefaseerd maaien, de inzet van aangepast materieel en het afvoeren van en verantwoord omgaan met de vrijkomende biomassa. De exacte verdeling over de waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'zachte oevers'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).
Benutten ruimte primaire systeem voor plantengroei	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Deze maatregel richt zich op de ca. 350 ha theoretische ruimte in het primaire systeem. Deze maatregel is er op gericht, waar mogelijk en verantwoord, deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).
Benutten ruimte secundair systeem voor plantengroei	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Deze maatregel richt zich op de ca. 1350 ha theoretische ruimte in het secundaire systeem. Deze maatregel is er op gericht, waar mogelijk en verantwoord, deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).
Benutten ruimte tertiair systeem voor plantengroei	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol. Deze maatregel richt zich op de ca. 650 ha theoretische ruimte in het tertiaire systeem. Deze maatregel is er op gericht waar mogelijk en verantwoord deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).
Tweede programma gebiedsregelingen (automatisering peilbeheer).	Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters maar richt zich vooral op het terugdringen van belastingen als gevolg van reguliere waterbeweging (peilbeheer) met gebiedsvreemd water. Door verdergaande automatisering van het peilbeheer wordt minder gebiedsvreemd water ingelaten.
Uitvoeren visbeheerplan (actief visstandbeheer)	Deze maatregel draagt bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis. De maatregel draagt bij aan het verbeteren van de biotoop voor (bedreigde) trekvissoorten zoals aal. Daarnaast is de maatregel gericht op verbetering van biologie ondersteunende parameters (doorzicht, nutriënten), alsmede op het vergroten van de recreatieve en economische waarde van het water. De maatregel betreft het ondersteunen van actief visstandbeheer zoals, 'aal over de dijk', uitzet glasaal, wegvangen van bodemwoelers en recreatieve uitzet. Tijdens de planperiode wordt in overleg met belanghebbenden en betrokkenen, bezien of- respectievelijk hoe, extra beschermingsmaatregelen genomen kunnen worden ter bescherming van de aal.
Deelprogramma extra impuls handhaving waterkwaliteit	Deze maatregel kan in beginsel betrekking hebben op alle kwaliteitsparameters maar zal zich vooral richten op het terugdringen van belasting als gevolg van diffuse emissiebronnen vanuit de landbouw. Dit door gezamenlijke factfinding en sanering van de emissie door verdere uitrol van het project "Schoon erf, schone sloten".
Financiële maatregel bijdrage innovatie en inrichting landbouw	Deze maatregel is primair gericht op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en is in beginsel gericht op alle waterlichamen behalve de duinen (Waterlichamen 810, 820, 830 en 840). Het betreft cofinanciering vanuit HHNK voor de POP 3 maatregel: innovatie (art. 17a, M04.01). De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.

Maatregel	Toelichting
Invulling gebiedsdossier waterwinning N-H Duinreservaat	Voor HHNK en partners betekent dit het voorzetten en optimaliseren van monitoringsnetwerken en het periodiek uitvoeren van een gebiedsschouw. Deze bestaat uit het inventariseren en controleren van risicovolle bedrijven en activiteiten in het veld.
Financiële maatregel collectieve levering waterdiensten en maatregelen	Deze maatregel is gericht op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en op verbetering van de vier biologische parameters. Het betreft cofinanciering vanuit HHNK voor de POP 3 maatregel: agromilieu betalingen voor groen blauwe diensten (art. 28, M10). De maatregel is in beginsel gericht op alle waterlichamen behalve de duinen (Waterlichamen 810, 820, 830 en 840). De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.
Onderzoek afstemming KRW-N2000	De maatregel is er op gericht om in overleg met provincie en natuurbeschermers te komen tot een betere afstemming van doelen en maatregelen met betrekking tot Natura 2000 enerzijds en KRW anderzijds.
Onderzoek nutriënten en probleemstoffen	Deze onderzoeksmaatregel is er op gericht om op relevante blauwe knooppunten beter in beeld te brengen of- en in welke mate nutriënten en andere probleemstoffen, zoals prioritair en overige verontreinigende stoffen, waaronder ook hormoonstoffen leiden tot problemen bij de overdracht (gebiedsafstemming).
Onderzoek vismigratie	Deze onderzoeksmaatregel is er op gericht om op relevante blauwe knooppunten de migratie van vis beter in beeld te brengen. Het gaat daarbij om een combinatie van waarnemingsinstrumenten, o.a. camera's met telemetrie.
Onderzoeksprogramma KRW en systeemanalyses waterkwaliteit	De onderzoeksmaatregel is er op gericht verder te onderzoeken in hoeverre de huidige KRW doelstellingen kunnen worden gehaald of moeten worden aangepast of mogelijk zelfs worden verlaagd en welke maatregelen wel of niet zinvol zijn om de goede toestand te behalen.
Onderzoek effectiviteit generiek beleid	Deze maatregel is vooral gericht op het terugdringen van belastingen als gevolg van diffuse emissiebronnen vanuit de landbouw. Voor het behalen van de doelen is het van vitaal belang dat het generiek beleid effectief is. Daarbij gaat het vooral om het mestbeleid (5e actieprogramma Nitraat) het gewasbeschermingsbeleid (Nota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst') en de implementatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (zowel pijler 1 als pijler 2). In dit kader leveren wij een bijdrage aan landelijke meetnetten zoals "het landelijk meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw" en het landelijk meetnet "Nutriënten landbouw specifiek oppervlaktewater". Dit omdat het KRW-monitoringsnetwerk niet geschikt is om de effectiviteit van het Rijksbeleid ten aanzien van de waterkwaliteit inzichtelijk te maken.
Uitvoeren programma communicatie, educatie en participatieve monitoring	Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters. De maatregel is randvoorwaardelijk voor de effectiviteit van alle voorgenomen overheidsmaatregelen. Tevens bevorderen we hiermee door begrip en draagvlak dat aanvullend maatregelen door bedrijfsleven / samenleving worden genomen. Met deze maatregel wordt inhoud gegeven aan art. 14 van de KRW.

9.3 Maatregelenprogramma Deltaplan Voldoende Zoet water

	Categorie	Maatregel	Deelmaatregel
Rijkswateren	Vergroten aanbod IJsselmeer/Markermeer	Flexibilisering IJsselmeer-peil	Vorbereiding flexibel peilbeheer stap 1 (20 cm buffer)
			Uitvoering flexibel peilbeheer stap 1 (20 cm buffer)
			Mitigerende maatregelen flexibel peilbeheer stap 1 (20 cm buffer)
			Versterken robuustheid t.b.v. verdere flexibilisering
			Verdere flexibilisering peilbeheer (tot 50 cm buffer)*
			Monitoring en evaluatie effecten DPIJ strategie
Regionale wateren	Vermindering zoutindringing zeesluizen (provincie)	Afstemmen zeesluisbeheer met zoetwaterbeheer ter voorkoming van zoutindringing	Onderzoek naar mogelijkheden scheepvaartverkeer te beïnvloeden
			Optimaliseren van schutten: alleen bij eb/volle sluis
		Technische maatregelen in sluisen ter voorkoming van zoutindringing zeesluizen.	Onderzoek naar technische aanpassing
			Kleine aanpassingen
	Peilbeheer	Buffervorming door peilbeheer (opzetten en uitzakken)	Grote aanpassingen of vervanging
			Onderzoek flexibel peilbeheer
	Waterhuishouding	Verbetering waterhuishouding zoet/zout	Toestaan tijdelijk uitzakken peil
			Flexibel peilbeheer
			Onderzoek naar verbetering waterhuishouding
			Optimaliseren doorspoelen polders
Gebruikers	Transitie gebruikers	Stimuleren zelfvoorzienendheid gebruikers	Efficiënt gebruik effluent
			Een aantal polders belasten het rondom gelegen gebied met zout. Hierdoor neemt de doorspoelbehoefte toe. In droge periodes kan worden besloten geen water meer af te voeren naar de omgeving.
	Transitie gebruikers	Implementatie zelfvoorzienendheid gebruikers	Onderzoek naar kansrijke richtingen
			Pilotprojecten
			Landgebruik gericht op verbetering vochthuishouding
			Efficiënte irrigatie
			Peilgestuurde drainage
			Gebruik grondwater, recharge in natte periode
			Optimaliseren grondwatergebruik
	Zelfvoorzienendheid kritische landbouw-functies		
Innovatie	Innovatieve projecten	Alternatieve teelten	
		Innovatieve projecten	

9.4 Begrippenlijst

3Di	Dynamisch watermodel dat o.a. overstromingspatronen kan voorspellen op basis van geografische informatie (hoogtekaarten).
Afvalwaterakkoord	Een set van afspraken over samenwerking in de waterketen, op het gebied van investeringen, beheer en onderhoud, tussen waterbeheerder en gemeente.
Afvalwaterketen	Het stelsel van riolering, transportsysteem en zuiveringsinstallatie.
Asset management	Met asset management wegen we kosten van onderhoud af tegen de prestaties die de infrastructuur moet leveren om te voldoen aan gestelde functies en de risico's. Hiermee verhogen we de doelmatigheid van ons beheer.
Automatiseren peilbeheer	Het door middel van een computerprogramma digitaal op afstand bestuurbaar maken van gemalen, stuwen eventuele andere peilregulerende kunstwerken.
Beheerregister	Het overzicht van de actuele toestand van alle waterlopen en objecten in de waterlopen.
Boezemstelsel	Stelsel van met elkaar in verbinding staande grote wateren en kanalen waarop het water van lager gelegen polders wordt uitgemaal en van waaruit water wordt ingelaten, voor waterberging en transport.
Compartimenteren	Het opdelen van een grote dijkkring in (een aantal) kleinere compartimenten of dijkkringen (bijvoorbeeld door aanleg van een nieuwe dijk), om de gevolgen van een overstroming te beperken tot een kleiner gebied.
Compartimenteringsdijken	Tussendijk die het achterliggende land in compartimenten verdeelt bij een overstroming, zodat de gevolgen van de overstroming worden beperkt tot een kleiner gebied.
Crisisbeheersingsplan	Plan waarin is vastgelegd hoe we ons voorbereiden op gevaar voor waterstaatswerken en hoe het daartegen optreedt.
Effluent	(Grotendeels) gezuiverd afval- of rioolwater dat vanuit de rioolwaterzuiveringsinstallatie wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater.
Flexibel peilbeheer	Peilbeheer waarbij het waterpeil zich zo natuurlijk mogelijk beweegt tussen vastgestelde boven- en ondergrenspeilen.
Functiecombinaties	Het in een gebied combineren van meerdere gebruiksfuncties, zoals natuur, landschap, landbouw en recreatie, om zo oplossingen voor wateroverlastproblemen (ook financieel) te zoeken.
Gebiedsnormen	Normen voor de toelaatbare frequentie van wateroverlast.
Gebiedsregelingen	zijn softwareregelingen, waarbinnen meerdere peilregulerende kunstwerken (gemalen, stuwen en inlaten) in een bemalingseenheid met elkaar communiceren en elkaars regeling beïnvloeden. Daarnaast is het mogelijk om meteorologische gegevens en actuele waterkwaliteitsmetingen te gebruiken binnen de gebiedsregelingen.
Gebruiksfunctie	De bestemming van het water, in waterhuishoudkundige zin en met het oog op de daarbij betrokken belangen: bebouwing, landbouw, natuur en recreatie.

Geografisch Informatie Systeem (GIS)	Een informatiesysteem waarmee (ruimtelijke) gegevens of informatie over geografische objecten, zogenoemde geo-informatie, kan worden opgeslagen, beheerd, bewerkt, geanalyseerd en gepresenteerd.
Groene en blauwe diensten	Diensten die door particulieren aan HHNK worden geleverd en die een bijdrage leveren aan maatschappelijke belangen, zoals de kwaliteit van natuur, water, landschap, cultuurhistorie en recreatie in het landelijk gebied en waarvoor we een marktconforme prijs betalen.
Grondwatersysteem	Net als oppervlaktewater stroomt grondwater van hoog naar laag, maar door drukverschillen kan grondwater ook (weer) omhoog stromen. Ons beheergebied ligt voor een groot deel onder NAP. Hierdoor is een grondwaterstroom op gang gekomen. Zout water uit de Noordzee en Waddenzee stroomt naar ons beheergebied. Aan de oostzijde stroomt IJssel- en Markermeerwater naar ons gebied. Zout Zuiderzeewater is nog (steeds) onderweg naar ons beheergebied. Grond- en oppervlaktewater kunnen niet los van elkaar worden gezien. Zij hebben een interactie met elkaar en zijn met elkaar in balans.
HoogwaterInformatieSysteem (HIS)	Een geautomatiseerd informatiesysteem dat actuele en eenduidige informatie biedt over de bedreigde plekken in de waterkeringen tijdens een hoogwatersituatie, de mogelijke gevolgen bij het falen van één of meerdere van de bedreigde plekken en de effecten van maatregelen om slachtoffers en schade te beperken.
Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	Programma waarmee maatregelen worden uitgevoerd om de belangrijkste waterkeringen van Nederland goed te onderhouden om zo overstromingen te voorkomen en daarmee te voldoen aan de wettelijk vastgelegde waterveiligheidsnormen.
Hydraulisch	Door de kracht van water in beweging gebracht.
Hydraulische randvoorwaarden	De extreme waterstanden met bijbehorende golven die maar verwachting niet meer dan eens per 400 jaar optreden en die de waterkeringen moeten kunnen weerstaan.
Influent	Afvalwater dat voor behandeling op een rioolwaterzuiveringsinrichting wordt aangevoerd.
Inundatie	Het tijdelijk onder water (laten) lopen van laaggelegen gebied, bijvoorbeeld om wateroverlast in een ander (bewoond) gebied te voorkomen.
Kaderrichtlijn Water (KRW)	Richtlijn nr. 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor gemeenschappelijke maatregelen betreffende het waterbeleid. Dit is het formele Europese beleidskader voor het waterkwaliteitsbeheer.
Kapitaalexteensieve gebieden	Gebieden met gebruiksfuncties van geringe economische waarde.
Kapitaalintensieve gebieden	Bebouwde gebieden en gebieden met economische gebruiksfuncties.
Klimaatbestendig/klimaat proof	De verwachte klimaatveranderingen aankunnend; aangepast aan verwachte klimaatveranderingen.
Klimaatbuffer	Een gebied waarin natuur wordt ingezet als buffer tegen de effecten van klimaatverandering. De natuur wordt dus gebruikt om maatschappelijke doelen te behalen, zoals het voorkomen van overstromingen, het tegengaan van droogte en/of het zuiveren van water en lucht.

Kosteneffectief	Rendabel; het meeste effect voor de minste kosten.
Kwaliteitsbagger	De bagger die zich onder het normprofiel van de watergang bevindt en die de waterkwaliteit negatief beïnvloedt door de nalevering van voedingsstoffen (veroorzaken algengroei) en door het beperken van de waterdiepte.
Legger	Openbaar register van de waterbeheerder, met een beschrijving van de onderhoudsverplichtingen en onderhoudsplichtigen voor zowel de primaire als secundaire wateren en kunstwerken.
Meerjarenplan	Plan dat we elk jaar opstellen om voor een periode van vier jaar inzicht en richting te geven aan het uit te voeren werkpakket en de daarbij behorende uitgaven.
Nationaal Bestuursakkoord Water	Een op 30 juni 2003 tussen Rijk, provincies, VNG en Unie van Waterschappen gesloten akkoord, waarin de wederzijdse inspanningsverplichtingen met het oog op water zijn vastgelegd.
Natura 2000	Een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie (EU), met als doel het behoud en herstel van de biodiversiteit in Europa (door de Natura 2000-gebieden worden bedreigde en waardevolle soorten en hun leefgebieden behouden en zo nodig hersteld).
Natuurvriendelijke oevers	Oevers waarbij de overgang van land met water op natuurlijke wijze is ingericht. Dit in tegenstelling tot oevers waar met een harde (houten) beschoeiing wordt gewerkt.
Netcentrisch werken	Een manier van denken en werken om op basis van een actueel gedeeld situatiebeeld sneller en kwalitatief beter besluiten te kunnen nemen. Dit om zware incidenten of calamiteiten te kunnen afhandelen.
Niet-afwentelprincipe/niet afwentelen	Het principe dat geen waterkwantiteits- en kwaliteitsproblemen worden overgedragen of afgeschoven naar een ander gebied of een later tijdstip (zowel fysiek, bestuurlijk als financieel).
OSPAR-Verdrag	Voluit: Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan. Het verdrag heeft als doel door internationale samenwerking het maritieme milieu in de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan (inclusief de Noordzee) te beschermen.
Overbreedte	Bij wateren waarbij het werkelijke dwarsprofiel groter is dan het normatieve profiel kan de zogenoemde 'overbreedte' worden benoemd. Deze overbreedte is niet van belang voor de aan- en afvoer van water, maar wel voor de waterberging. In deze zone is een meer extensieve vorm van onderhoud mogelijk. Dat wil zeggen dat het voorkomen van verlanding het doel is. Deze zone hoeft niet helemaal schoon/vrij te zijn van planten. Dit drukt de onderhoudskosten en komt de waterkwaliteit ten goede.
Overige waterkeringen	Waterkeringen die hun functie als waterkering verloren zijn, maar bijvoorbeeld als provinciaal cultuurhistorisch monument in stand worden gehouden.
Peilbesluit	Doel van het opstellen van peilbesluiten is het vastleggen van de te voeren peilen en het type peilbeheer. Peilbesluiten hebben een juridische status en geven ons een inspanningsverplichting om de vastgestelde peilen te handhaven. Ze geven duidelijkheid en zekerheid aan de gebruikers van het gebied.

Polderwaterkeringen	Waterkering die dient tot kering van polderwater, gelegen tussen gebieden met verschillend peil.
Primaire waterkeringen	Waterkeringen die direct of indirect bescherming bieden tegen overstromingen vanuit het buitenwater (Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer en de rivieren).
Regionale (water)keringen	Waterkeringen die bescherming bieden tegen binnenwater of functioneren als compartimentering bij inundatie als de primaire waterkering heeft gefaald (bijvoorbeeld compartimenteringsdijken, boezemwaterkeringen en polderwaterkeringen).
(Rioolwater)overstorten	Voorziening in een rioolstelsel, waardoor bij overbelasting door grote hoeveelheden neerslag het ongezuiverde rioolwater, verdund met regenwater, direct kan worden geloosd op het oppervlaktewater.
Rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi)	Installatie waar afvalwater (dat via het riool wordt aangevoerd) wordt gezuiverd voordat het op het oppervlaktewater wordt geloosd.
Risico	Een risico is de kans dat een gevaar (crisis, overstroming) optreedt maal het effect (schadeprofiel) dat een opgetreden gevaar heeft.
Schouw	De schouw is het instrument om toe te zien/te controleren of de onderhoudsplichtigen hun onderhoudsplicht en gemaakte afspraken nakomen. De schouw op de wateren vindt plaats tijdens de zomermaanden (knelpuntenschouw) en de najaarschouw in oktober. Tussentijds kunnen ook situaties worden geconstateerd die acuut onderhoud noodzakelijk maken.
Stedelijk afvalwaterrichtlijn	Europese richtlijn (91/271/EEG) waarin de lozings-eisen voor rioolwaterzuiveringsinrichtingen zijn vastgelegd.
Stroomgebiedbeheerplan (SGBP)	Een plan als bedoeld in artikel 13 van de Kaderrichtlijn Water, waarin staat wat de huidige toestand van het water in het gebied is, hoe het zou moeten worden, en wat er daarvoor moet gebeuren. Ook gaat het Stroomgebiedbeheerplan over maatregelen rond wateroverlast en watertekort.
Trias Aquatica	De drie basisprincipes voor onze deltavisie op voldoende schoon zoet water: <ul style="list-style-type: none"> • Zuinig met zoet water; • Inzetten en ontwikkelen van 'nieuwe' zoetwaterbronnen; • Veiligstellen van de klassieke zoetwaterbron: IJsselmeer/Markermeer.
Verdringingsreeks	Het Rijk stelt de landelijke verdringingsreeks vast, in overleg met andere waterbeheerders (adviesfunctie). De provincies en de regionale directies van Rijkswaterstaat stellen in overleg met de waterschappen (adviesfunctie) de regionale verdringingsreeksen vast. In de tabel is aangegeven hoe het water over welke functies wordt verdeeld. In de tabel zijn alleen categorieën opgenomen die relevant zijn voor HHNK. Tabel Regionale verdringingsreeks IJsselmeergebied 1 Veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade 1.1 Peilhandhaving hoofdsysteem t.b.v. veiligheid waterkeringen 1.2 Peilhandhaving veengebieden ter voorkoming van klink en zettingen 2 Nutsvoorzieningen 2.1 Onttrekken en doorspoelen t.b.v. drinkwatervoorziening 2.2 Doorspoelen t.b.v. koelwater van elektriciteitscentrales 3 Kleinschalig hoogwaardig gebruik

	<p>3.4 Berekening van de van 4.1 uitgezonderde kapitaalintensieve teelten</p> <p>4 Overige belangen (economische afweging)</p> <p>4.1 Berekening akker- en tuinbouwgewassen, sportvelden en greens</p> <p>4.2 Doorspoeling t.b.v. berekening van akker- en tuinbouwgebieden</p> <p>4.3 Peilhandhaving klei- en zandgebieden</p>
Verdroging	Het langdurig tekort aan voldoende water van geschikte kwaliteit dat direct of indirect schade oplevert voor landbouwgewassen en grondwaterafhankelijke natuur.
Verzilting	Het toenemen van het zoutgehalte in het oppervlaktewater, in het grondwater of in de bodem.
Vissenstreefbeelden	Een verzameling van beschrijvingen per KRW-waterlichaam over de gewenste vissamenstelling, hoeveelheid en leeftijdobbouw.
Wateroverlast	Verzamelterm voor schade, ongemak en ontredde door hoge waterstanden ten gevolge van overvloedige neerslag en/of onvoldoende ontwatering.
Watertekort	Een incidenteel optredende situatie, waarin minder water van de juiste kwaliteit beschikbaar is dan gewenst. Watertekorten treden meestal op in de zomer.
Waterstaatswerken	Bij het Rijk in beheer zijnde wateren, waterkeringen en wegen, alsmede, voor zover in beheer bij het Rijk, de daarin gelegen kunstwerken en wat verder naar hun aard daartoe behoort.
Watertoets(proces)	Een instrument dat waterhuishoudkundige belangen expliciet en op evenwichtige wijze laat meewegen bij het opstellen van ruimtelijke plannen en besluiten. Het is niet een toets achteraf, maar een proces dat de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan en de waterbeheerder met elkaar in gesprek brengt in een zo vroeg mogelijk stadium.
Watertoets(proces)+	Een watertoets waarbij in aanvulling op de (gangbare) watertoets rekening wordt gehouden met een afwegingskader waarmee de gevolgen van ruimtelijke afwegingen voor het overstromingsrisico goed meegewogen worden.
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	Wet die de omgevingsvergunning regelt. De omgevingsvergunning integreert alle huidige verschillende vergunningen voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu.
Wet milieubeheer (Wm)	De belangrijkste milieuwet, die bepaalt welk (wettelijk) gereedschap kan worden ingezet om het milieu te beschermen.
Zuiveringstechnische werken	Werken voor het zuiveren van afvalwater in beheer bij een waterschap of gemeente dan wel in exploitatie bij een rechtspersoon die door het bestuur van een waterschap of een gemeente met de zuivering van afvalwater is belast.

ARCHIEFEXEMPLAAR

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

CLM Onderzoek en Advies BV

Postbus 62

4100 AB CULEMBORG

Datum
19 april 2017

Uw kenmerk
16038/JL
offerte 17 maart 2017

Contactpersoon

Onderwerp
Opdracht Bezem door de
middelenkast 2017 - HHNK

Registratienummer
17.0047271

Doorkiesnummer

Bestelnummer
DO-17-02966

Dossiernummer

Geachte

Hiermee verlenen wij u opdracht voor de uitvoering van het project "Bezem door de middelenkast 2017: HHNK", voor een bedrag van € inclusief BTW, conform de offerte met bovengenoemd kenmerk. Daar komen eventuele afvoerkosten van de restanten gewasbeschermingsmiddelen bij. In uw offerte gaat u uit van 100 (honderd) gegarandeerde bedrijfsbezoeken en deze zijn in het bovengenoemde bedrag ingecalculleerd.

Afwijkend van het betalingsritme zoals vastgelegd in uw algemene voorwaarden - die niet gelden voor deze opdracht (zie onze Algemene Waterschapsvoorwaarden) - gaan we akkoord met betaling van:

- 30% bij opdracht
- 30% als het 50^e bedrijfsbezoek heeft plaatsgevonden
- 30% als het 100^e bedrijfsbezoek heeft plaatsgevonden
- 10 % bij oplevering eindrapportage.

Omdat vooraf het aantal deelnemers niet met zekerheid te bepalen is, en we streven naar meer dan 100 (honderd) deelnemers, hebben wij op 13 april jl. met uw projectleider een aanvullende prijsafsprake gemaakt. De volgende bonus/malus afspraak is van toepassing.

Bij meer dan 100 deelnemers zal CLM per extra bedrijfsbezoek € exclusief BTW, in rekening brengen. Dit bedrag bestaat uit de extra organisatiekosten van het CLM en € voor de inhuur van een externe gewasbeschermingsadviseur. Indien er minder dan 100 bedrijfsbezoeken plaatsvindt, wordt per niet uitgevoerd bedrijfsbezoek hetzelfde bedrag op het oorspronkelijk begrote bedrag in mindering gebracht.

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Stationsplein 136, 1703 WC Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hnhk.nl
www.hnhk.nl

NL66 NWAB 0636 7537 78
KvK 37161516

Datum
19 april 2017

De verrekening van de mogelijke kosten voor de afvoer van de restanten van gewasbeschermingsmiddelen die nu als P.M. in de begroting zijn opgenomen zal in een later stadium plaatsvinden als er meer duidelijkheid ontstaat over het regionaal inzamelbeleid.

Hierbij wijzen wij de door u verstrekte verkoopvoorwaarden: 'Algemene voorwaarden van CLM Onderzoek en Advies BV' uitdrukkelijk van de hand en verklaren hierbij op deze opdracht de Algemene Waterschapsvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten 2016 (AWVODI-2016) van toepassing met de eventuele aanpassingen die voor het sluiten van deze overeenkomst schriftelijk zijn overeengekomen. Deze voorwaarden kunt u vinden op de website www.hhnk.nl/inkoopvoorwaarden
Andere voorwaarden op deze overeenkomst worden niet aanvaard.

Wij verzoeken u om op al uw facturen het bestelnummer DO-17-02966 te vermelden.

Contactpersoon voor deze opdracht is [redacted] per e-mail te bereiken via e-mailadres [redacted]@hhnk.nl of via telefoonnummer [redacted]

U ontvangt deze brief in tweevoud. We ontvangen graag de twee brieven getekend retour in de bijgevoegde antwoordenvolp. U ontvangt per kerende post een door de programmamanager ondertekend exemplaar voor uw eigen administratie.

Wilt u bij correspondentie onze contactpersoon, ons registratienummer en eventueel dossiernummer vermelden? Verder wijzen wij u erop dat wij facturen zonder ons bestelnummer niet in behandeling kunnen nemen en per omgaande zullen retourneren.

Met vriendelijke groet,
namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

[redacted]
Programmamanager KRW, Gezond water en Watertekort
Afdeling Watersystemen

[redacted]

4-5-2017

Plaats: ... *Culemborg* .....

Datum: ... *24 april 2017* .....

[redacted]
Directeur CLM

(handtekening)

NB: Het hoogheemraadschap van Rijnland aanvaardt facturen bij voorkeur digitaal op facturen@hhnk.nl. Uw overige correspondentie aanvaardt het hoogheemraadschap bij voorkeur digitaal op post@hhnk.nl.

Bijlage:
- Kopie brief registratienummer 17. 0047271 + antwoordenvolp

Memo

Aan
Portefeuillehouders Integraal Waterbeheer

Kopie aan

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Van

Doorkiesnummer

E-mail

Onderwerp

Beoordeling waterkwaliteitsaspecten
vergunningverlening Waterwet /
Wezerarrest

Registratienummer

19.1845876

Datum

18 oktober 2019

Aanleiding / achtergrond

In mei 2018 is in het portefeuillehoudersoverleg Watersystemen een memo behandeld over de gevolgen van het Wezerarrest¹ voor de verbrakking van de Polder Westzaan en voor peilbesluiten (bijlage 1). Daarna hebben de provincie Noord-Holland en het hoogheemraadschap gezamenlijk een onafhankelijk juridisch onderzoek laten uitvoeren door de Universiteit Utrecht naar vergunbaarheid van de verbrakking van de Polder Westzaan (bijlage 2). Hierbij is zowel rekening gehouden met het Wezer-arrest als met relevante andere uitspraken van Nederlandse rechters.

De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat de verbrakking van de Polder Westzaan juridisch in principe vergunbaar is. Voorwaarde hierbij is dat de aanvrager de vergunningaanvraag goed motiveert, uitgaande van de in het onderzoeksrapport benoemde aandachtspunten. Het rapport geeft duidelijk inhoudelijk weer wat juridisch gezien als 'achteruitgang' van de waterkwaliteit wordt beschouwd. Ook biedt het handvatten voor de beoordeling van effecten van ingrepen en de toepassing van uitzonderingsbepalingen van de KRW. Deze memo gaat in op de voor HHNK belangrijkste onderdelen van het rapport, wat dit betekent voor het project Verbrakking Westzaan en op de mogelijkheden van bredere toepassing van de beoordelingsmethode binnen HHNK.

Beoordelingsmethode waterkwaliteitseffecten

Een goede motivatie/onderbouwing van de vergunning en/of projectplannen is noodzakelijk om juridisch sterk te staan. Deze omvat zowel het doel en een toelichting op activiteiten of projecten als onderbouwing van het effect hiervan op de waterkwaliteit en eventuele toepassing van uitzonderingsbepalingen van de KRW.

Het is van belang om een goede inschatting te maken van het effect van activiteiten op het watersysteem, zoals verbrakking van Westzaan, op de waterkwaliteit. Het gaat hierbij zowel over het effect in het gebied zelf, als in de omgeving. In het onderzoeksrapport wordt geadviseerd om bij deze inschatting gebruik te maken van een beoordelingsschema (bijlage 3) wat door het Rijk en de Unie van Waterschappen hiervoor is ontwikkeld en hierbij goed te blijven kijken naar de juridische bepalingen uit de KRW. Het beoordelingsschema biedt handvatten om te bepalen of sprake is van een effect. Ook geeft het beoordelingsschema aan wanneer een beroep moet worden gedaan op

¹ In deze memo is gekozen voor de Nederlandse naam 'Wezer', net als de onderzoekers gedaan hebben. In de memo in bijlage is wordt de Duitse naam gehanteerd: Weser.

Datum
23 augustus 2019

uitzonderingsmogelijkheden van de KRW. Het onderzoeksrapport geeft een toelichting op alle stappen in het schema en beschrijft daarin de mogelijkheden en risico's. Voor Rijkswater is het beoordelingsschema vastgelegd in het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren. Voor waterschappen is dit als beleidsregel ecologie opgenomen in de model beleidsregels voor watervergunningen². Toepassing van deze beleidsregel is door de Raad van State inmiddels in meerdere gevallen aanvaard. HHNK heeft de beleidsregel ecologie weliswaar niet opgenomen in zijn beleidsregels, maar kan bij individuele vergunningen of projectplannen het beoordelingsschema wel toepassen en gebruiken voor de onderbouwing.

Belangrijke aandachtspunten vanuit het beoordelingsschema:

- Indien mogelijk sprake is van achteruitgang van de ecologie is een nadere beoordeling van de effecten door experts nodig.
- Een effect op 1% of minder van het ecologisch relevant areaal wordt gezien als een niet-significante achteruitgang van de ecologie.
- Bij een groter effect moeten we het effect beschouwen op de stuurvariabelen uit de KRW-maatlatten. Door de activiteit mag geen sprake zijn van achteruitgang naar de klasse 'slecht'. Als hier wel sprake van is moeten we een beroep doen op KRW-uitzonderingsbepalingen.
- Negatieve effecten op verbetermaatregelen uit het programma KRW moeten worden gecompenseerd. Als dit niet lukt moeten we een beroep doen op KRW-uitzonderingsbepalingen.
- Bij toepassing van KRW-uitzonderingsbepalingen moet gemotiveerd worden dat sprake is van een 'hoger openbaar belang'. Het behalen van de doelstellingen van de Habitatrichtlijn past bijvoorbeeld in deze bepalingen. Ook is een toelichting nodig dat de activiteiten of het project niet op voor milieu gunstigere manier kan worden uitgevoerd.

Van belang is om met de initiatiefnemer afspraken te maken over monitoring van de effecten tijdens en na uitvoering van de activiteit indien sprake is van significant negatieve effecten, ook als mitigerende maatregelen worden getroffen. Dit om indien nodig te kunnen bijsturen.

Verbrakking Westzaan

In het onderzoeksrapport is het beoordelingsschema toegepast op de twee varianten van de verbrakking:

1. Verbrakken van de gehele polder;
2. Gedeeltelijk verbrakken van de polder (alleen noordelijk deel, te weten het Guisveld en het Euverengebied).

Uit de beoordeling komt naar voren dat de verbrakking een positief effect heeft op de waterkwaliteit in de Polder Westzaan zelf. Er is echter mogelijk een significant negatief effect (>1%) op de waterkwaliteit in de omgeving. Bij variant 1 lijkt dit het hele jaar het geval. In dat geval zal een beroep moeten worden gedaan op de uitzondering van artikel 4 lid 7 KRW. Bij variant 2 alleen in droge perioden. Door middel van mitigerende maatregelen (niet uitmalen in droge perioden) wordt het effect bij variant 2 naar verwachting 'niet-significant' (<1%).

Voor het inschatten van de effecten van de verbrakking is gebruik gemaakt van de resultaten van een onderzoek door Nelen & Schuurmans uit 2013. Omdat de in dat onderzoek gehanteerde uitgangspunten over het watersysteem en waterbeheer verouderd zijn, is het nodig om dit onderzoek te actualiseren. Onze inschatting is dat op basis van de nieuwe uitgangspunten kleinere effecten te verwachten zijn. Mogelijk is het effect van variant 1 dan ook niet significant (<1%)

---

² <http://edepot.wur.nl/252803>

Datum
23 augustus 2019

Voor onze vergunningverlening willen we gebruiken kunnen maken van een expertinschatting op basis van deze nieuwe uitgangspunten. Met de provincie gaan we daarom afspraken maken over de actualisatie van dit onderzoek.

Overige toepassingen

Het in het onderzoeksrapport gehanteerde beoordelingsschema is ook voor andere toepassingen een handig instrumentarium om het effect op de waterkwaliteit te beoordelen. Hierbij kan gedacht worden aan plannen van derden, peilbesluiten en vergunningen. Om de toepassing in vergunningverlening te vereenvoudigen adviseren we om de beleidsregel ecologie op te nemen in onze beleidsregels voor watervergunningen (of de toekomstige waterverordening).

Communicatie

De bevindingen uit het onderzoek en de gehanteerde systematiek gaan we intern delen met de afdelingen voor wie dit relevant is. Bedoeling is dat de beoordelingsschema's hierdoor breder ingezet gaan worden binnen HHNK.

Externe communicatie over de onderzoeksrapportage vindt plaats via de Provincie Noord-Holland in kader van het project Verbrakking Westzaan. In het bestuurlijk overleg over dit project wordt het onderzoek geagendeerd.

Bijlagen

1. Duiding Weser-Arrest voor HHNK met projectie op Verbrakking Westzaan en op peilbesluiten (18.0146270).
2. Vergunbaarheid Verbrakking Westzaan in verband met mogelijke effecten op de Schermerboezem-Zuid, Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law, 2 oktober 2019 (19.2234565).
3. Beoordelingsschema effecten waterkwaliteit (bijgevoegd).

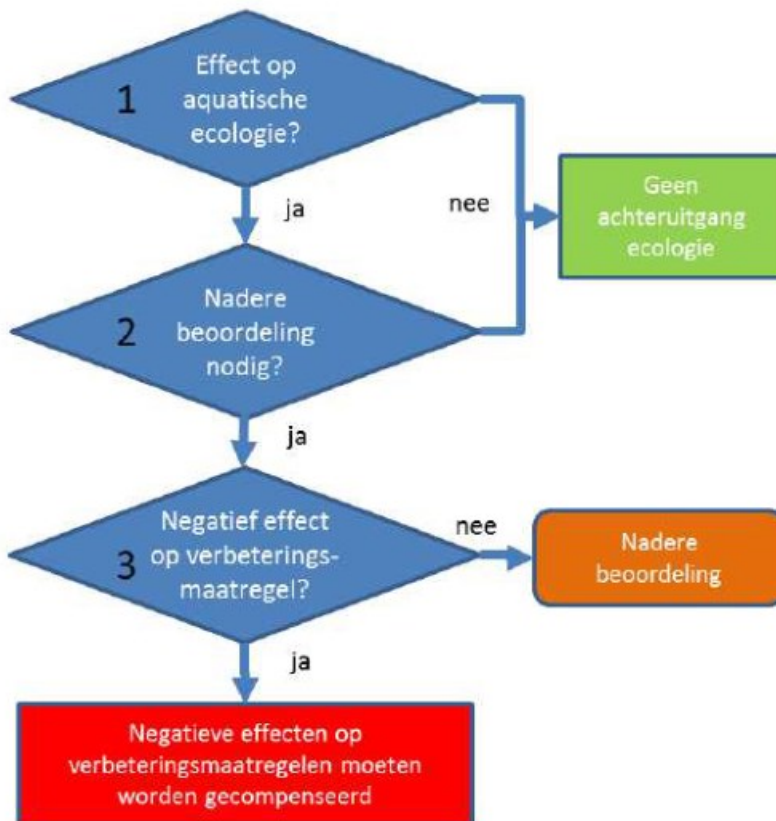
Met vriendelijke groet,

Beleidsadviseur
Watersystemen

Bijlage 3 Beoordelingsschema effecten waterkwaliteit

Eerste beoordeling activiteiten
op achteruitgang ecologische toestand

Toelichtingen

Is er effect op waterloop en/of oever?

Bij vergunning plichtige activiteiten, tenzij er alleen positieve effecten op de ecologie zijn.

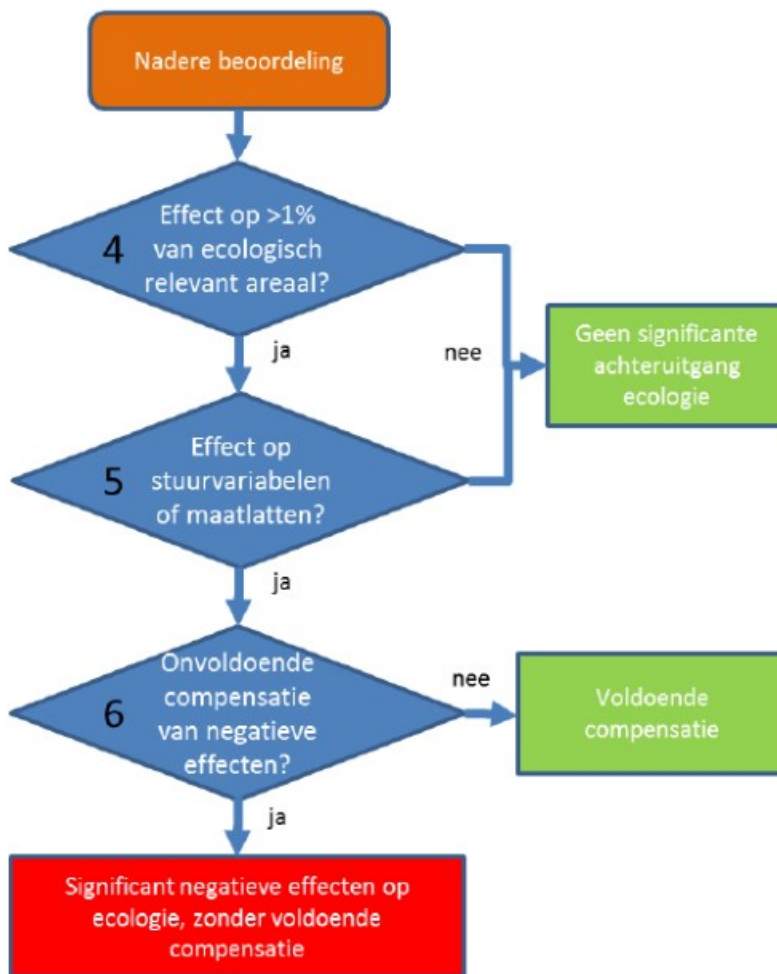
Schakel zo nodig een expert in voor inschatting effect op geplande of in planperiode uitgevoerde verbeteringsmaatregelen

Er is dan achteruitgang op de verwachte ecologische toestand

Nadere beoordeling activiteiten op achteruitgang ecologische toestand

Toelichtingen

Nadere beoordeling altijd door een expert

Van het KRW-waterlichaam, de polder of het afwateringsgebied. Daarbij ook letten op effecten op andere watersystemen.

Rekening houdend met cumulatieve effecten in de planperiode en effecten op andere watersystemen.

Er kan een beroep gedaan worden op uitzonderingen voor bv zaken van groot maatschappelijk belang

VERGUNBAARHEID VERBRAKING POLDER WESTZAAN

in verband met mogelijke effecten op de Schermerboezem-Zuid

Onderzoek in opdracht van
Gedeputeerde Staten Provincie Noord-Holland
&
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2 oktober 2019

PROF.MR.DR. H.F.M.W. VAN RIJSWICK, MR.DR. F.A.G. GROOTHUIJSE, MR.DR. H.K. GILISSEN (AUTEURS)

MMV PROF.DR. CH.W. BACKES EN MR.DR. A.A. FRERIKS (COLLEGALE TOETS)

  EN (BETROKKEN STUDENTEN)

CONTACT: @UU.NL

UTRECHT CENTRE FOR WATER, OCEANS AND SUSTAINABILITY LAW

DEPARTEMENT RECHTSGELEERDHEID, UNIVERSITEIT UTRECHT, NEWTONLAAN 201, 3584 BH UTRECHT

Onderzoek in opdracht van:

Gedeputeerde Staten Provincie Noord-Holland

Postbus 3007,
2001 DA Haarlem

t.a.v. [redacted]

Contactpersoon: [redacted]

[redacted]

[redacted]@noord-holland.nl

&

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Postbus 250,
1700 AG Heerhugowaard

Contactpersoon: [redacted]

[redacted]

[redacted]@hhnk.nl

Inhoud

1. Inleiding.....	5
2. Aanleiding voor het onderzoek en feitelijke informatie.....	6
2.1 Natuur.....	6
2.2 Water.....	7
2.2.1 Huidige toestand waterlichaam Waterrijk polder Westzaan	9
2.2.2 Huidige toestand waterlichaam Schermerboezem-Zuid (o.a. Zaan)	9
2.3 Natuur en Water: twee varianten.....	10
3. Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen.....	12
4. Methodes van onderzoek, resultaten en producten	13
5. Onderzoekers	16
6. Beantwoording van onderzoeksvraag 1	17
Onderzoeksvraag	17
6.1 Europese vereisten voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn water	17
6.1.1 Artikel 4 en 6 Kaderrichtlijn water	17
6.1.2 Relevante jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie.....	18
6.2 Nederlandse implementatie en toetsingskader.....	20
6.3 De theorie toegepast op de verbraking Westzaan	27
6.3.1 Toetsingskader uit het Beheer en ontwikkelplan voor de rijkswateren 2016-2021 toegepast op de vergunningverlening ten behoeve van de verbraking Westzaan	27
6.3.2 Beroep op uitzonderingsmogelijkheid artikel 4 lid 7 KRW.....	34
6.4 Conclusies	36
7. Beantwoording van onderzoeksvragen 2 en 3	38
7.1 Onderzoeksvraag 2.a	38
7.2 Onderzoeksvraag 2.b	39
7.3 Onderzoeksvraag 3	39
Bijlagen	42
BIJLAGE I: Artikel 4 Kaderrichtlijn water	42
BIJLAGE II. Factsheet Polder Westzaan.....	46
BIJLAGE III: Factsheet Schermerboezem-Zuid.....	60

1. Inleiding

Het Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law van de Universiteit Utrecht (hierna: UCWOSL) is door de provincie Noord-Holland en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) verzocht onderzoek te doen naar een aantal waterkwaliteitsgerelateerde vragen. Het onderzoek ziet in het bijzonder op enkele juridische vragen met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water en het Wezer-arrest, ten behoeve van het project Verbrakking Westzaan.

Naast onderzoek door de onderzoekers verbonden aan het UCWOSL is afgesproken dat de te onderzoeken vragen ook ten behoeve van het onderwijs in het vak Practicum adviseren in de praktijk van het waterrecht gebruikt zullen worden. Dit heeft geleid tot een verkennende onderzoeksrapportage die separaat aan de opdrachtgever is toegezonden. Waar relevant is van deze rapportage gebruik gemaakt in dit advies.

De provincie heeft de drie onderzoeksvragen en de bijbehorende achtergrondinformatie per brief van d.d. 3 augustus 2018 (brief met kenmerk 948811/1098575) aan de onderzoekers verstrekt. Op 25 oktober 2018 is offerte uitgebracht. Per email van 8 november 2018 is de opdracht verstrekt.

2. Aanleiding voor het onderzoek en feitelijke informatie

2.1 Natuur

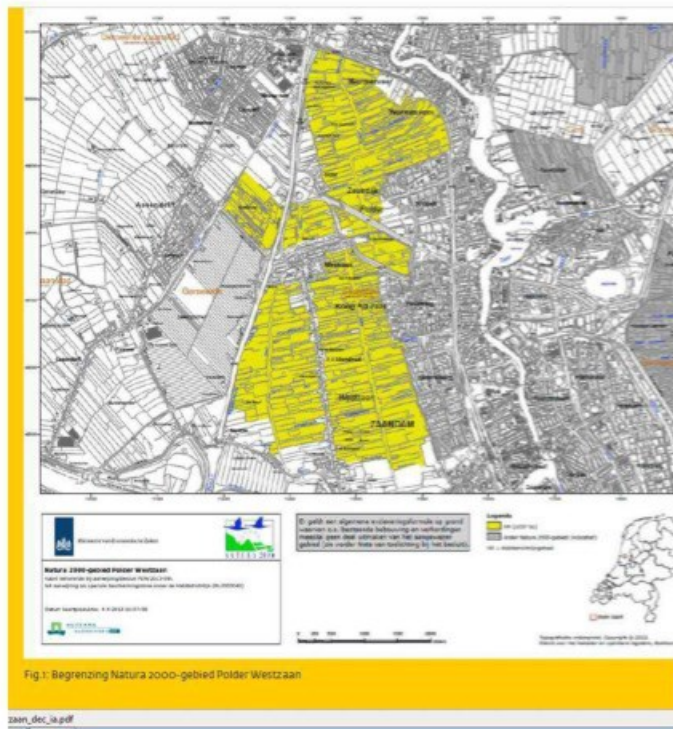
De onderzoeksvraag heeft betrekking op de Polder Westzaan, een gebied met een Natura 2000 status sinds 23 mei 2013, aldus door de opdrachtgever aangeleverde informatie.¹ De bekendmaking van het aanwijzingsbesluit in de Staatscourant is Staatscourant 2013, nr. 14643.² Wij merken op dat de EU-rechtelijke gevolgen van de aanwijzing (art. 6 leden 2, 3 en 4 Habitatrichtlijn) gelden sinds 16 november 2012, als zijnde de datum van aanpassing van de EU-lijst met beschermde gebieden. Na de afsluiting van de Zuiderzee zijn de oorspronkelijke brakke natuurwaarden deels verdwenen en is de polder verzoet. De oppervlakte van het habitat 'Ruigten en Zomen' dient in het kader van de Natura 2000 aanwijzing te worden uitgebreid en tijdens de looptijd van het Natura 2000 beheerplan Polder Westzaan 2016-2022 dient de waterkwaliteit te worden verbeterd. In het maatregelenpakket zoals opgenomen in het beheerplan en behorend bij het aanwijzingsbesluit als Natura 2000 gebied, is opgenomen dat het oppervlaktewater moet worden verbrakt en door de provincie inrichtings- en beheersmaatregelen moeten worden genomen om de genoemde doelen voor de habitat te bereiken. Voor de verbraking is een watervergunning op grond van de Waterwet vereist. Voor het verbraken van de polder ten behoeve van het habitatype geldt dat er een chloridegehalte van 2000 mg Cl/l moet worden gerealiseerd. Dit kan alleen gerealiseerd worden door water uit het Noordzeekanaal in te laten.

---

¹ Zie het besluit van 23 mei 2013:

https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/091/N2K091_DB%20H%20Polder%20Westzaan.pdf

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2013-14643.html>

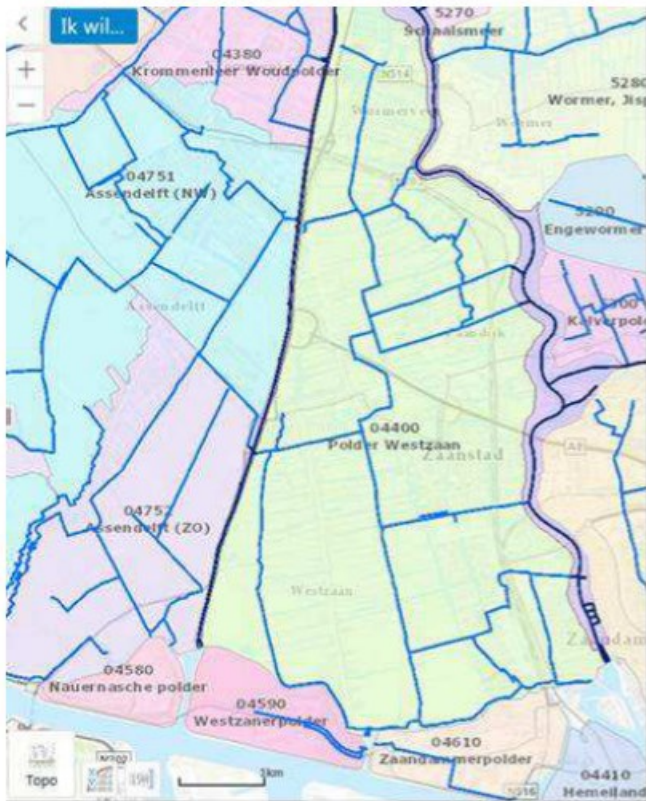

2.2 Water

De Polder Westzaan is tevens relevant in verband met verplichtingen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn water (verder: KRW) en aangemerkt als een KRW-oppervlaktewaterlichaam 'Waterrijk polder Westzaan' (NL 12-250) van het type M10: laagveen, vaarten en kanalen. De KRW-doelen voor dit waterlichaam zijn eind 2015 door de provincie vastgesteld en gebaseerd op het huidige zoete water. De chloridedoelstelling is sterk bepalend voor dit type waterlichaam en is 300 mg Cl/l of lager. Feitelijk is het chloridegehalte op dit moment hoger dan 300 mg Cl/l. Om aan de Natura 2000 doelstelling te kunnen voldoen zou het type waterlichaam veranderd moeten worden van M10 naar M30, te weten: zwak brakke wateren, waarvoor een chloridedoelstelling geldt tussen 300-3000 mg Cl/l.

In de KRW-factsheet voor waterlichaam Waterrijk polder Westzaan is vermeld dat een deel van de Polder Westzaan een beschermd gebied is vanwege de aanwijzing als Natura 2000-gebied (NL_HAB_91). De verbraking van het noordelijke deel van de polder is in de KRW-factsheet opgenomen behorend bij het waterbeheerplan van het waterschap als maatregel op grond van de Waterwet voor de periode 2016-2021. De provincie Noord-Holland is initiatiefnemer³. Omdat de verbraking van invloed zal zijn op het water in de het waterlichaam zelf, alsmede op omliggende wateren – in het bijzonder de Schermerboezem-Zuid en mogelijk het Noordzeekanaal – wordt hieronder nader ingegaan op deze waterlichamen.

³ De verbraking is opgenomen als maatregel in het beheerplan Natura 2000 op grond van de Wet natuurbescherming.

Polder Westzaan als waterhuishoudkundige eenheid

Waterlichaam Waterrijk polder Westzaan

2.2.1 Huidige toestand waterlichaam Waterrijk polder Westzaan

Onderstaande informatie is gebaseerd op tussentijdse KRW-factsheet Deelstroomgebied Rijn West, Waterrijk polder Westzaan, NL12_250, type M10, kunstmatig waterlichaam d.d. december 2018.⁴

3. Toestand

Dit onderdeel beschrijft doelen en toestand (S) van het waterlichaam. Daarbij wordt gemotiveerd indien wordt afgeweken van nationaal vastgestelde doelen en indien de toestand achteruit gaat. Duidelijk wordt voor welke biologische groepen en stoffen het waterlichaam niet voldoet (I). De prognose 2027 is een eerste ambtelijke inschatting. Deze prognose is geen onderdeel geweest van de ontwerp-plannen en daarom nu niet overal bestuurlijk vastgesteld.

Ecologische toestand

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,25	rood	geel	geel	geel	geel
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,15	rood	geel	geel	geel	geel
Vis (EKR)	≥ 0,50	geel	geel	geel	geel	geel
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,30	geel	geel	geel	geel	geel

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zgm) (mg P/l)	≤ 0,25	oranje	geel	geel	geel	geel
Stikstof totaal (zgm) (mg N/l)	≤ 2,80	geel	geel	geel	geel	geel
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zgm) (mg Cl/l)	≤ 300	rood	rood	rood	oranje	geel
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	geel	geel	geel	geel	geel
Zuurgraad (zgm) (-)	5,5 - 8,0	geel	rood	oranje	geel	geel
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zgm) (%)	40 - 120	geel	geel	geel	geel	geel
Doorzicht (zgm) (m)	≥ 0,65	rood	rood	rood	geel	geel

Legenda: ■ blauw = zeer goed / voldoet ■ groen = goed ■ geel = matig ■ oranje = ontoereikend
■ rood = slecht / voldoet niet leeg = geen gegevens

De ecologische doelstelling voor het waterlichaam is het bereiken van een Goed Ecologisch Potentieel, nu het een kunstmatig waterlichaam betreft.

Het zoutgehalte voldoet in 2018 nog niet aan de norm. Voor specifiek verontreinigende stoffen (zie hierna) in het kader van het Goed Ecologisch Potentieel en de chemische toestand is de toestand slecht/voldoet niet. De prognoses voor 2021 laten voor het kwaliteitselement chloride (zoutgehalte) een verbetering zien van de toestandsklasse 'slecht' naar de toestandsklasse 'ontoereikend'. Voor dit kwaliteitselement is in het beheerplan een beroep gedaan op de faseringsuitzondering van art. 4 lid 4 KRW.⁵ Zie voor een gedetailleerd overzicht bijlage II.

2.2.2 Huidige toestand waterlichaam Schermerboezem-Zuid (o.a. Zaan)

De Zaan maakt onderdeel uit van waterlichaam Schermerboezem-Zuid. Onderstaande informatie is gebaseerd op de tussentijdse KRW-factsheet Deelstroomgebied Rijn West, Schermerboezem-Zuid +, NL12_120, type M7b (grote diepe kanalen met scheepvaart), kunstmatig waterlichaam, d.d. december 2018.⁶

⁴ <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/Beheer/Data/Publiek?viewName=Factsheets&year=2018&month=December>

⁵ Factsheets (2018) NL12_120, p. 160.

⁶ <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/Beheer/Data/Publiek?viewName=Factsheets&year=2018&month=December>

De ecologische doelstelling voor de Zaan is eveneens een Goed Ecologisch Potentieel, nu het een kunstmatig waterlichaam betreft. Uit het KRW factsheet blijkt dat het chloridegehalte in de Zaan in 2018 (meest recente factsheet) te hoog was, maar de toestandsklasse voor dit kwaliteitselement wel verbeterd is van 'slecht' in 2015 naar 'ontoereikend' in 2018. Voor 2021 wordt een verdere verbetering verwacht naar toestandsklasse 'matig'. Voor het kwaliteitselement chloride is een beroep gedaan op de faseringsuitzondering van art. 4 lid 4 KRW. Zie uitvoeriger de informatie in de factsheet in bijlage III.

3. Toestand

Dit onderdeel beschrijft doelen en toestand (S) van het waterlichaam. Daarbij wordt gemotiveerd indien wordt afgeweken van nationaal vastgestelde doelen en indien de toestand achteruit gaat. Duidelijk wordt voor welke biologische groepen en stoffen het waterlichaam niet voldoet (I). De prognose 2027 is een eerste ambtelijke inschatting. Deze prognose is geen onderdeel geweest van de ontwerp-plannen en daarom nu niet overal bestuurlijk vastgesteld.

Ecologische toestand

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,60	oranje	oranje	oranje	geel	groen
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,30	rood	geel	geel	geel	geel
Vis (EKR)	≥ 0,60	geel	geel	geel	geel	geel
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,60	oranje	geel	geel	geel	geel

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zgm) (mg P/l)	≤ 0,25	oranje	geel	geel	geel	geel
Stikstof totaal (zgm) (mg N/l)	≤ 3,80	geel	geel	geel	geel	geel
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zgm) (mg Cl/l)	≤ 300	rood	rood	oranje	geel	geel
Temperatuur (max. waarde) (gr C)	≤ 25,0	geel	geel	geel	geel	geel
Zuurgraad (zgm) (-)	5,5 - 8,5	geel	geel	oranje	geel	geel
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zgm) (%)	40 - 120		geel	geel	geel	geel
Doorzicht (zgm) (m)	≥ 0,65	oranje	geel	geel	geel	geel

Legenda: ■ blauw = zeer goed / voldoet ■ groen = goed ■ geel = matig ■ oranje = ontoereikend
■ rood = slecht / voldoet niet   leeg = geen gegevens

2.3 Natuur en Water: twee varianten

Om de Natura 2000 doelstellingen te bereiken, zijn op dit moment twee varianten verbrakking concreet in beeld:

1. Het verbrakken van de gehele Polder Westzaan, waarbij agrariërs uit het zuidelijk deel van de polder schadeloos worden gesteld (door middel van het voorzien in een zoetwatervoorziening voor het vee) of worden verplaatst (opkoop van bedrijven met aanbod tot hervestiging elders in de provincie). Bij deze variant wordt water uit het Noordzeekanaal ingelaten via de sluis bij gemaal Overtoom aan de zuidkant van de polder. Deze variant wordt hieronder aangeduid als variant 1.
2. De tweede optie betreft het gedeeltelijk laten verbrakken van de Polder Westzaan, te weten het noordelijk deel bestaande uit het Guisveld en het Euverenweggebied, waarbij er in het zuidelijk deel geen verbrakking optreedt en de landbouw geen negatieve gevolgen ondervindt. Bij deze variant wordt brak water vanuit het Noordzeekanaal aangevoerd door in de Nauernasche Vaart een apart aanvoerkanal voor dit water te creëren en een inlaat aan te leggen ter hoogte van het Guisveld. Het zuidelijk deel van de polder krijgt in deze variant overvaarbare stuwen tussen het noordelijk en het zuidelijk deel van de polder.

In deze variant dient het huidige KRW-oppervlaktewaterlichaam NL 12-250 opgesplitst te worden in een zuidelijk (M10) en noordelijk (M30) deel. Deze variant wordt hieronder aangeduid als variant 2.

Het Hoogheemraadschap heeft aangegeven dat beide varianten in beginsel vergunbaar lijken (watervergunning op grond van de Waterwet). Er is echter een aantal vragen gerezen over mogelijke juridische risico's in verband met de uitvoering van de verbrakking. Deze risico's hangen samen met het effect op de waterkwaliteit van het *omliggende watersysteem*, waarbij het primair gaat om effecten op de Zaan (oostkant van Zaandam, waterlichaam NL12-120 Schermerboezem-zuid, watertype M7b) en eventuele effecten op het Noordzeekanaal en de Zaandammerpolder.

Na verbrakking van Polder Westzaan zal brak water uit de polder via gemaal 't Leven op de Zaan worden geloosd. Het effect op het zoutgehalte in de Zaan en de overige ecologische kwaliteitselementen zal naar verwachting gering zijn, aldus de door de opdrachtgever aangeleverde informatie. Er zijn geen effecten elders in Noord-Holland te verwachten, bijvoorbeeld waar bollen of andere zoutgevoelige landbouwgewassen worden geteeld.

De juridische vragen en risico's betreffen niet zozeer de vergunbaarheid van de verbrakking van de polder zelf, aangezien deze is aangewezen als beschermd gebied (Natura 2000-gebied)⁷, maar hebben met name betrekking op de vraag of verslechtering of achteruitgang en afwenteling kan worden toegestaan met betrekking tot de Zaan, nu daar brak water op uitgeslagen zal worden.

Een en ander leidt tot de volgende doelstelling van het onderzoek met bijbehorende onderzoeksvragen.

---

⁷ Het betreft een beschermd gebied de zin van art. 4 lid 1 sub c jo. art. 6 jo. bijlage IV KRW jo. art. 4 Habitatrictlijn.

3. Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is de juridische projectrisico's in kaart te brengen zodat met de benodigde kennis het gebiedsproces in gang kan worden gezet. De volgende onderzoeksvragen dienen te worden beantwoord:

1. Op welke manier kan het juridische projectrisico m.b.t. de Waterwet zo goed mogelijk worden beheerst?
  - 1.a. Hoe wordt het effect op waterlichaam NL12-120 (de Zaan) beoordeeld in het licht van het zogeheten Wezer-arrest en relevante uitspraken van de nationale rechter?
  - 1.b. Welke inhoudelijke onderbouwing is nodig om dit te kunnen vergunnen?
  - 1.c. Is de verkenning van de (juridische) vergunbaarheid die door HHNK is opgesteld (memo dd. 25 juni 2018 + bijlagen) juridisch houdbaar, specifiek ten aanzien van doelstelling b. Waterwet;
2. Wat is – in juridische en praktische zin – het beste moment om de basisregistratie van de KRW aan te passen (type en eventueel splitsen van NL12-250), m.n. in het licht van de (water)vergunningen die voor het project aangevraagd dienen te worden en de verplichtingen in het kader van de KRW?
  - 2.a. Nu of aan het einde van deze 6-jaarstermijn, dus in 2021?
  - 2.b. Moet het water dan feitelijk al brak zijn of is het mogelijk de verbrakkingsmaatregel pas hierna uit te voeren?
3. Wat zijn mogelijke andere (juridische) risico's van het verbrakkingsproject?

4. Methoden van onderzoek, resultaten en producten

Het onderzoek omvat een desk-studie naar relevante wet- en regelgeving, jurisprudentie, parlementaire geschiedenis en literatuur.

Voor, na en deels parallel aan het onderzoek door medewerkers van UCWOSL is een groep studenten van het vak 'Practicum adviseren in de praktijk van het waterrecht' met de vragen aan de slag gegaan, omdat de casus een goede illustratie vormt van de complexiteit van het waterrecht en de relatie met aanpalende beleidsterreinen (in dit geval natuur). Resultaten van het advies van de studenten zijn waar relevant gebruikt bij het afronden van dit advies.

Dit advies zal in beginsel openbaar worden gemaakt, onder meer op de website van het UCWOSL, en kan worden gebruikt ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, publicaties en het academisch onderwijs. De resultaten van het onderzoek zijn in conceptvorm aan de opdrachtgevers gestuurd en zijn na commentaar van de opdrachtgever definitief vastgesteld.

Vanuit de opdrachtgevers is de volgende reactie van het HHNK ontvangen.

N.a.v. onderzoeksvraag 1: Het advies geeft aan op welke manier succesvol een beroep kan worden gedaan op uitzonderingsbepaling artikel 4 lid C KRW.⁸ Verzoek aan de onderzoekers is het concept advies aan te vullen voor de delen van waterlichaam Waterrijk polder Westzaan die niet onder Natura 2000, - het strengste regime -, vallen. Dit heeft in het landelijk gebied van waterlichaam Waterrijk polder Westzaan betrekking op een beperkt aantal percelen. Maar het gaat ook om het stedelijk gebied wat onderdeel uitmaakt van de Polder Westzaan. Die zullen minder sterk verbrakken dan het landelijk gebied, maar de verbrakking zal daar zeker ook effect hebben. De effecten zullen ook plaatsvinden in de Zaandammerpolder (aangrenzend watersysteem dat water ontvangt uit de Polder Westzaan, maar wat geen waterlichaam is).

Wij zullen bij de beantwoording van onderzoeksvraag 1 hier nader op ingaan.

N.a.v. onderzoeksvraag 1: In het advies wordt gerefereerd aan eerder in opdracht van de stuurgroep Westzaan – Brak is Bijzonder verricht onderzoek van Nelen & Schuurmans. HHNK is van mening dat dat inmiddels niet meer geheel actueel is en plaatst enkele inhoudelijke kanttekeningen bij de conclusie. HHNK ziet dit graag in het definitieve advies vermeld.

Deze vermelding vindt hierboven plaats en hierna wordt gereageerd op de opmerkingen van HHNK.

De door HHNK aangeleverde informatie betreft deels andere feiten (ontwikkelingen van na het uitkomen van het rapport van Nelen & Schuurmans, zoals de komst van gemaal de renovatie

---

⁸ Bedoeld wordt wellicht artikel 4 lid 7.

en uitbreiding van de capaciteit van gemaal 't Leven en de nieuwe sluis in het Noordzeekanaal en deels nieuwe inzichten op basis van aanvullend onderzoek. De verwachting van HHNK is dat de hoeveelheid brak water op de Zaan aanzienlijk lager zal zijn dan uit eerdere onderzoeken naar voren is gekomen en ook dat het brakke water zich niet verplaatsen naar het noorden richting Uitgeestermeer. In het in dit rapport gebruikte onderzoek van Nelen & Schuurmans is ervanuit gegaan dat er continu wordt ingelaten en uitgemalen voor de verbrakking. HHNK is van oordeel dat dit alleen het geval is in de begin periode van de verbrakking, om te zorgen dat het 'zoete' water uit de polder wordt weg gemalen en aangevuld met brak water. Als op een gegeven moment het brakke water het gemaal 't Leven heeft bereikt (na een paar maanden, tijdsduur verschilt per variant) gaat het gemaal uit en de inlaat dicht en wordt er alleen gemalen als water een bezwaar (wateroverschot) is en water ingelaten als er een watertekort is. Zomers wordt er in principe alleen aangevuld vanwege verdamping; dat gebeurt met brak water zonder het uit te malen. De verwachting van HHNK is dat de zoutbelasting op de Zaan aanzienlijk lager zal zijn dan de uitkomst uit het eerdere rapport. Ook stelt het rapport van Nelen & Schuurmans dat de zouttong in de Zaan in de zomer zal doortrekken tot aan het Uitgeestermeer. M.b.t. de nieuwe gemalen en Monnickendam is door HHNK een analyse gedaan op de werking van het boezemwatersysteem. Daaruit blijkt dat het doortrekken van een zouttong richting Uitgeestermeer niet aan de orde is.

Het advies van HHNK aan de provincie Noord-Holland is vanwege bovenstaande overwegingen als volgt: "Zorg voor een actualisatie en aanscherping van de onderzoeken van Nelen & Schuurmans. Maak een analyse van hoeveelheden (inlaat / uitlaat en neem hierin ook de inlaat van water vanuit de polder Westzaan in de Zaandammerpolder mee; mogelijk dienen ook hier maatregelen te worden getroffen. Neem bij de analyse zowel de situatie in natte en droge perioden en van de vermenging in het ontvangende water (zwaarte zoet / zout, wind, regen, etc.). Maak hierbij een analyse van het uitgemalen water in perioden van (flinke) neerslag en in droge perioden (zout water is zwaarder dan zoet water). Neem bij de analyses recente ontwikkelingen mee, zoals de komst van gemaal de renovatie en uitbreiding van de capaciteit van gemaal 't Leven en de nieuwe sluis in het Noordzeekanaal. Betrek hierin ook het gebruik van gemaal Overtoom en Soeteboom bij calamiteiten. Belangrijk aandachtspunt is dat er een gebiedsregeling gemaakt dient te worden waarbij wordt gestuurd op CL gehalten, zowel in de Zaan als in polder Westzaan. Bij deze regeling horen CL meetpunten bij het Zaangemaal, gemaal 't Leven, de Tapsloot en de sluis aan de Braakdijk."

Gezien de expertise die bij HHNK aanwezig is en gegeven het feit dat de nieuwe feiten en omstandigheden geen deel uitmaakten van het door de UU verrichte onderzoek, kunnen we instemmen met de aanbeveling nader onderzoek te doen en analyses van de effecten te maken, rekening houdend met de nieuwe feiten en ontwikkelingen.

N.a.v. onderzoeksvraag 2 merkt HHNK op dat een wijziging van de KRW doelen kan worden ingezet zodra concreet zicht is op haalbaarheid en planning van een verbrakking. HHNK stelt voor om parallel aan de watervergunning te bekijken hoe de wijziging van de KRW-doelen kunnen worden meegenomen in het KRW proces (in het planproces van de derde planperiode KRW of daarna). Feitelijke wijziging kan dan plaatsvinden vanaf het moment dat de vergunning onherroepelijk is; alle inhoudelijke informatie is dan beschikbaar en er vinden geen wijzigingen meer plaats.

Wij kunnen ons als UU onderzoekers vinden in deze door HHNK voorgestelde aanpak.

N.a.v. onderzoeksvraag 3. zijn er geen opmerkingen vanuit HHNK. HHNK deelt de verwachting dat de nieuwe Omgevingswet niet zal leiden tot inhoudelijke wijzigingen; wel is de inschatting van HHNK dat het gebiedsproces belangrijker wordt.

Ten slotte vraagt HHNK zich af of de recente uitspraken m.b.t. de PAS⁹ mogelijk nog consequenties hebben voor het advies m.b.t. het advies over de vergunbaarheid van de verbrakking. Verbrakking zou mogelijk kunnen worden beschouwd als maatregel waarvan op voorhand niet met zekerheid te zeggen valt of de beoogde natuurwaarde ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd (zoiets zou je voor alle natuurontwikkelingsprojecten kunnen zeggen, maar bij de meeste van die ontwikkelingen speelt de discussie over negatieve effecten op de waterkwaliteit niet). Daarnaast is HHNK benieuwd of de recente ontwikkeling in de PAS nog consequenties heeft voor het verkrijgen van een vergunning WNB voor de verbrakking.

Wij zullen als onderzoekers hier kort op ingaan bij de beantwoording van onderzoeksvraag 3 inzake de overige risico's.

De provincie Noord-Holland merkt op dat de normen voor het Goed Ecologisch Potentieel niet alleen worden opgenomen in de waterbeheerplannen, maar ook in het provinciale waterplan (Waterwet) c.q. het regionale waterprogramma (Omgevingswet).

Dit is in het advies aangepast.

De provincie vraagt eveneens een nadere toelichting bij de discussie over de vraag wat onder het regime van de KRW moet worden aangemerkt als het 'strengste regime'.

In het advies is hier nader op ingegaan.

---

⁹ ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603 en ECLI:NL:RVS:2019:1604.

5. Onderzoekers

Het onderzoek is primair uitgevoerd door mr.dr. Herman Kasper Gilissen (universitair docent omgevingsrecht), mr.dr. Frank Groothuijse (universitair hoofddocent omgevingsrecht), en prof.mr. Marleen van Rijswick (hoogleraar Europees en nationaal waterrecht). De onderzoekers zijn verbonden aan het Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law van de Universiteit Utrecht.

Prof.dr. Ch.W. Backes en mr.dr. A.A. Freriks hebben gefungeerd als klankbord binnen UCWOSL. Zij hebben het concept beoordeeld en van commentaar voorzien. Voorts hebben zij nadere informatie verstrekt naar aanleiding van de vraag van HHNK over de consequenties van de recente jurisprudentie inzake de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

Studenten van het vak Practicum adviseren in de praktijk van het waterrecht ([REDACTED]) en [REDACTED] hebben tijdens hun veldbezoek aanvullende informatie verzameld, naast de informatie die door de opdrachtgever is verstrekt en de resultaten van literatuur en jurisprudentieonderzoek, die is meegenomen bij de beantwoording van bovenstaande vragen.

6. Beantwoording van onderzoeksvraag 1

Onderzoeksvraag

1. Op welke manier kan het juridische projectrisico m.b.t. de Waterwet zo goed mogelijk worden beheerst?
  - 1.a. Hoe wordt het effect op waterlichaam NL12-120 (de Zaan) beoordeeld in het licht van het zogeheten Wezer-arrest en relevante uitspraken van de nationale rechter?
  - 1.b. Welke inhoudelijke onderbouwing is nodig om dit te kunnen vergunnen?
  - 1.c. Is de verkenning van de (juridische) vergunbaarheid die door HHNK is opgesteld (memo dd. 25 juni 2018 + bijlagen) juridisch houdbaar, specifiek ten aanzien van doelstelling b. Waterwet

In deze paragraaf wordt eerst ingegaan op de vereisten die voortvloeien uit het Europese recht, meer in het bijzonder uit de KRW en relevante jurisprudentie (6.1.). In paragraaf 6.2 wordt de implementatie van de Kaderrichtlijn water in Nederland besproken. In paragraaf 6.3 wordt de theorie zoals uiteengezet in paragraaf 6.1 en 6.2 toegepast op de verbraking van de Polder Westzaan. Paragraaf 6.4 bevat de conclusies ten aanzien van onderzoeksvraag 1.

6.1 Europese vereisten voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn water

6.1.1 Artikel 4 en 6 Kaderrichtlijn water

De Kaderrichtlijn water geeft in artikel 4 de milieudoelstellingen die de lidstaten dienen te bereiken. Relevant is dat zowel waterlichaam Waterrijk polder Westzaan (watertype M10: laagveen vaarten en kanalen) als de Zaan als onderdeel van waterlichaam Schermerboezem-zuid (watertype M7b) zijn aangewezen als kunstmatig waterlichaam (artikel 4 lid 3 KRW). Dit heeft tot gevolg dat het bereiken van een Goed Ecologisch Potentieel (GEP) als ecologische doelstelling geldt. Artikel 6 KRW bepaalt dat de lidstaten zorg dragen voor het aanleggen van één of meer registers van alle, binnen elk stroomgebiedsdistrict gelegen gebieden die zijn aangewezen als bijzondere bescherming behoevend in het kader van specifieke communautaire wetgeving om hun oppervlakte- of grondwater te beschermen of voor het behoud van habitats en rechtstreeks van water afhankelijke soorten. Voor beschermde gebieden geldt dat uiterlijk 15 jaar na de datum van inwerkingtreding van de KRW de lidstaten dienen te voldoen aan alle normen en doelstellingen, voor zover niet anders bepaald in de communautaire wetgeving waaronder het betrokken beschermde gebied is ingesteld. De Polder Westzaan is aangewezen als beschermd gebied onder de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn geeft geen expliciete termijn aan waarbinnen de doelstellingen moeten zijn bereikt. Zie voor de tekst van artikel 4 KRW bijlage I.

Naar aanleiding van de vragen over de concept-rapportage merken we op dat voor zover delen van het waterlichaam Waterrijk polder Westzaan niet zijn aangemerkt als Natura 2000 gebied, er geen beperking geldt voor wat betreft de toepasselijke uitzonderingsbepalingen van de KRW zoals termijnverlenging (art. 4 lid 4 KRW) en nieuwe veranderingen van de fysische kenmerken van een

oppervlaktewaterlichaam (art. 4 lid 7 KRW). Voor zover delen van de Westzanerpolder niet zijn aangewezen als Natura 2000-gebied, kan daarop onder de daarvoor geldende voorwaarden dus ook een beroep worden gedaan.

6.1.2 Relevante jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Het Wezer-arrest¹⁰

Voor de uitleg van artikel 4 KRW is allereerst het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de Wezer-zaak van belang. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vat de kern van het Wezer-arrest als volgt samen:

“In het Wezer-arrest is voor recht verklaard dat artikel 4, eerste lid, onder a, i tot en met iii, van de Kaderrichtlijn Water aldus moet worden uitgelegd dat de lidstaten, behoudens indien een afwijking wordt toegestaan, hun goedkeuring voor een project moeten weigeren wanneer dat project een achteruitgang van de toestand van een oppervlaktewaterlichaam kan teweegbrengen [...] (punten 50 en 51 van het arrest). Voorts is daarin voor recht verklaard dat het begrip ‘achteruitgang van de toestand’ van een oppervlaktewaterlichaam in artikel 4, eerste lid, aanhef en onder a, onder i, van de Kaderrichtlijn Water aldus moet worden uitgelegd dat sprake is van achteruitgang zodra de toestand van ten minste een van de kwaliteitselementen als bedoeld in bijlage V bij die richtlijn een klasse achteruitgaat, zelfs als die achteruitgang niet tot gevolg heeft dat het oppervlaktewaterlichaam in het algemeen wordt ingedeeld in een lagere klasse. Indien het betreffende kwaliteitselement als bedoeld in deze bijlage zich reeds in de laagste klasse bevindt, vormt iedere achteruitgang van dat element evenwel een ‘achteruitgang van de toestand’ van een oppervlaktewaterlichaam in de zin van dat artikel 4, eerste lid, aanhef en onder a, onder i, van de Kaderrichtlijn Water (punten 69 en 70 van het arrest)”.¹¹

Het Schwarze Sulm arrest¹²

In vervolg op het Wezer-arrest schept het Schwalm Sulm-arrest iets meer duidelijkheid over de betekenis die toekomt aan de uitleg van de milieudoelstellingen van de KRW en meer in het bijzonder hoe moet worden omgegaan met de uitzonderingsbepaling van artikel 4 lid 7 KRW. In deze zaak – waarin de Europese Commissie het Hof van Justitie verzoekt om veroordeling van Oostenrijk wegens het niet voldoen aan de verplichtingen van artikel 4 leden 1 en 7 KRW – gaat het om het verlenen van een vergunning voor een waterkrachtcentrale in de Oostenrijkse rivier de Schwarze Sulm.

Kern van de uitspraak is dat een toestemming die leidt tot een verslechtering van de toestand van een waterlichaam alleen kan worden verleend met gebruikmaking van de uitzonderingsgrond van artikel 4 lid 7 KRW, indien wordt voldaan aan de strenge, cumulatieve in dit artikel genoemde voorwaarden. Dat betreft (r.o. 66):

¹⁰ Hof van Justitie van de EU van 1 juli 2015, C-461/13, AB 2015/262, m.nt. HvR.

¹¹ ABRvS 13 juni 2018, 201703571/1/A1, AB 2018/256 m.nt. HvR.

¹² Hof van Justitie EG 4 mei 2016, C-346/14, AB 2016/242, m.nt. HvR.

1. dat alle haalbare stappen worden ondernomen om de negatieve effecten van het betwiste project op de toestand van het betrokken waterlichaam tegen te gaan;
2. dat de redenen die aan een zodanig project ten grondslag liggen, specifiek worden vermeld en toegelicht;
3. dat het een project van algemeen belang betreft en/of het nut van het bereiken van de in artikel 4, lid 1 KRW vermelde doelstellingen voor milieu en samenleving wordt overtroffen door het nut van de uitvoering van het project voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling, en
4. dat het nuttige doel dat ermee wordt gediend, vanwege technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten niet kon worden bereikt met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen.¹³

Een van de voorwaarden is kort gezegd dat het project waarvoor toestemming wordt verleend een hoger openbaar belang dient. Het Hof bepaalt voorts dat de lidstaten een zekere mate van beoordelingsvrijheid hebben bij het bepalen of er sprake is van een hoger openbaar belang. Van belang is of de bescherming en verbetering van natuurwaarden in Natura 2000-gebieden als een hoger openbaar belang kan worden beschouwd. Daarvoor is noodzakelijk dat goed wordt gemotiveerd dat de verbrakking als een hoger openbaar belang kan worden aangemerkt. Indien de verbrakking kan worden aangemerkt als een hoger openbaar belang, lijkt uit het arrest van het Hof van Justitie niet noodzakelijkerwijs af te leiden dat alleen aangewezen Natura 2000 gebieden voor een beroep op deze uitzonderingsgrond in aanmerking komen. De bescherming van het Natura 2000 gebied kan maatregelen vragen die effect buiten het aangewezen gebied kunnen hebben. Het gaat daarbij om alle niet-Natura 2000 begrensde delen waar sprake is van (mogelijk) effect van de verbrakking. Dus ook binnen het waterlichaam Waterrijk polder Westzaan zelf (stedelijke gebieden, zuidelijk deel landelijk gebied), alsmede bijvoorbeeld de Zaan en de Zaandammerpolder.

Op basis van de structuur van de uitzonderingsbepalingen in artikel 4 KRW beklemtoont het Hof dat

“artikel 4 van die richtlijn niet slechts beginselverplichtingen bevat, maar eveneens betrekking heeft op specifieke projecten. De afwijkingsgronden zijn immers met name van toepassing wanneer in strijd met de doelstellingen wordt gehandeld na nieuwe veranderingen van de fysische eigenschappen van het oppervlaktewaterlichaam en zulks negatieve effecten teweegbrengt of na nieuwe duurzame activiteiten van menselijke ontwikkeling. Dat kan zich voordoen ten gevolge van nieuwe goedkeuringen voor projecten.”

Indien beoordeeld moet worden of een project kan worden toegestaan, waarbij mede van belang is of er sprake kan zijn van achteruitgang, is het systeem aldus. De milieudoelstellingen uit artikel 4 lid 1 zijn strikte verplichtingen die gelden in iedere fase van de tenuitvoerlegging van de KRW. Daar moet dus ook bij de toestemming voor ieder project aan getoetst worden. In Nederland wordt een onderscheid gemaakt tussen activiteiten die onder de Waterwet vallen en overige activiteiten en projecten die van invloed kunnen zijn op de waterkwaliteit, maar die onder andere wetgeving vallen (zoals de Tracéwet, bestrijdingsmiddelenwetgeving en de mestwetgeving). In casu gaat het om maatregelen die vergunningplichtig zijn op grond van de Waterwet.

---

¹³ Het Hof van Justitie verwijst hiervoor naar het arrest van 11 september 2012, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias e.a.*, C 43/10, EU:C:2012:560, punt 67.

Na formulering van het strenge algemene beschermingsregime van artikel 4 lid 1 biedt de KRW vervolgens een scala aan uitzonderingsmogelijkheden. De structuur van artikel 4 heeft als gevolg dat de beoordelingsruimte van de lidstaten moet worden gezocht in het invoeren van de uitzonderingsmogelijkheden.¹⁴ Daarbij moet dan wel aan alle randvoorwaarden worden voldaan om beroep te kunnen doen op de uitzonderingsmogelijkheden.

6.2 Nederlandse implementatie en toetsingskader

Het systeem van implementatie van de KRW-verplichtingen in het Nederlandse recht werkt als volgt:

De integrale doelen van de Waterwet zijn neergelegd in artikel 2.1 Wtw.

Op grond van artikel 2.1, eerste lid, van de Waterwet is de toepassing van deze wet gericht op:

- a. voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met
- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

De doelstelling 'bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen' (art. 2.1 lid 1 sub b Wtw) verwijst naar de milieudoelstelling van de KRW, maar is nog weinig concreet.

Op grond van artikel 2.10 Wtw dienen krachtens hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer normen voor de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen vastgesteld te worden.

Het verbod op achteruitgang van de toestand van oppervlaktewaterlichamen die in verband met de uitvoering van de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water zijn aangewezen, is geïmplementeerd in artikel 5.2b, vierde lid, van de Wet milieubeheer.

Het Bkwm 2009 bevat 1) de Europese normen voor de chemische kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen, en 2) via de Regeling monitoring kaderrichtlijn water, waarin vervolgens weer wordt verwezen naar de zogeheten STOWA-maatlatten ('Stowa-rapport voor natuurlijke watertypen'), met dit stelsel wordt invulling gegeven aan de normen voor de ecologische kwaliteit van natuurlijke oppervlaktewaterlichamen.

Voor de kunstmatige en sterk veranderde wateren, die in de regionale waterplannen voor regionale wateren en in het beheerplan voor de rijkswateren worden aangewezen, gelden andere normen: het Goed Ecologisch Potentieel (GEP). Deze normen worden opgenomen in het provinciale/regionale waterplan en – na inwerkingtreding van de Omgevingswet – in het regionale waterprogramma van de provincie alsmede in de beheerplannen van de waterbeheerders.

Ook de uitzonderingen waarop de waterbeheerder een beroep doet, moeten worden gevonden in de waterplannen.

---

¹⁴ Zie hierover uitvoeriger S. van Holten en M. van Rijswijk, 'The consequences of a governance approach in European Environmental directives for flexibility, effectiveness and legitimacy', in: M. Peeters & R. Uylenburg (eds), *EU environmental legislation: Legal perspectives on regulatory strategies*. New Horizons in Environmental and Energy Law series, Edward Elgar Publishing, Cheltenham (UK), 2014, pp. 13-47.

Tenslotte vindt men in de waterplannen de maatregelen waarmee de waterbeheerder aan de doelen denkt te gaan voldoen.

De begrenzing, doelen, ecologische- en chemische toestand en maatregelen voor de oppervlaktewateren worden tevens opgenomen in zogenoemde KRW-factsheets, welke onderdeel zijn van de beheerplannen.

De normen die zijn vastgelegd in beleidsdocumenten of plannen, waar het bevoegd gezag gemotiveerd van af kan wijken, biedt onvoldoende waarborg dat de richtlijnverplichtingen correct zijn geïmplementeerd. Hier schuilt een zeker juridisch risico, alhoewel de Nederlandse jurisprudentie van zowel rechtbanken als de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State vooralsnog geen streep heeft gehaald door de Nederlandse wijze van implementeren. Dat bij de verlening van watervergunningen deels aan plannen wordt getoetst waar gemotiveerd van kan worden afgeweken, lijkt volgens de huidige jurisprudentie geen probleem. Het is kwetsbaar dat de juiste implementatie en toepassing volledig afhankelijk is van de correcte en volledige toepassing van een toetsingskader dat is neergelegd als bijlage in een beheerplan of in een beleidsregel.

In de stroomgebiedbeheerplannen en de beheerplannen van de waterbeheerders zijn de verschillende waterlichamen opgenomen. Een gedetailleerde beschrijving van de waterlichamen vindt plaats in de factsheets die onderdeel uitmaken van de waterbeheerplannen. Wijzigingen in afmeting of type waterlichaam of wijzigingen in het maatregelenpakket vinden plaats bij wijziging van het stroomgebiedbeheerplan, het regionale waterplan en het waterbeheerplan. Dat kan bij de reguliere zesjaarlijkse herziening van de plannen, maar kan ook tussentijds plaatsvinden. Er is geen specifieke regeling voor het wijzigen van het type waterlichaam. Hiervoor is door Rijkswaterstaat een memo vastgesteld d.d. 4 september 2012 (zie bijlage IV).

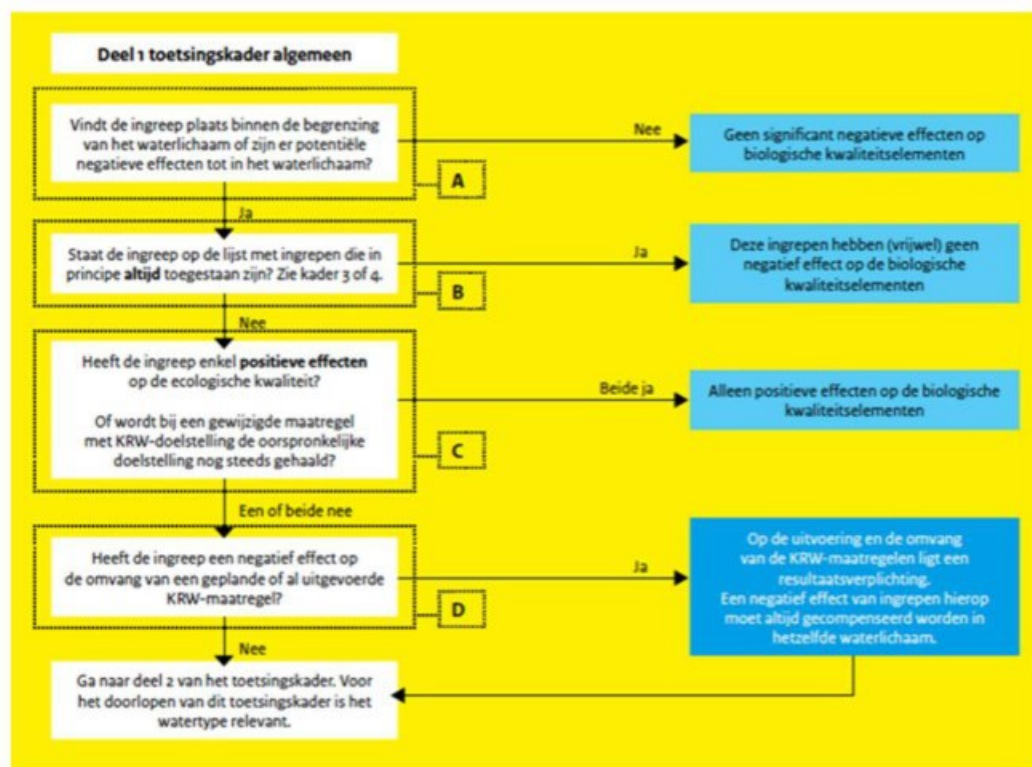
Op grond van artikel 6.21 van de Waterwet (Wtw) dient een vergunning te worden geweigerd voor zover verlening daarvan niet verenigbaar is met de doelstellingen in artikel 2.1 Wtw of de belangen, bedoeld in artikel 6.11 Wtw. De bescherming en verbetering van de ecologische kwaliteit van watersystemen is een van de doelstellingen uit artikel 2.1 Wtw. Deze doelstelling moet op grond van art. 2.10 Wtw jo. hoofdstuk 5 Wm jo. Bkwm 2009 worden geconcretiseerd in normen voor de ecologische kwaliteit van natuurlijke oppervlaktewaterlichamen. Op grond van het Bkwm 2009 is daarvoor in de Regeling monitoring kaderrichtlijn water verwezen naar het Stowa-rapport voor natuurlijke watertypen. Voor kunstmatige en sterk veranderende oppervlaktewaterlichamen in beheer bij HHNK, zoals de Schermerboezem-zuid, moet daarvan het GEP worden afgeleid en in de regionale waterplannen worden opgenomen. Ook de aanwijzing van kunstmatig en sterk veranderende oppervlaktewaterlichamen en een eventueel beroep op uitzonderingen op het GEP moeten in de regionale waterplannen worden opgenomen en gemotiveerd. In het beheerplan voor de rijkswateren is het Noorzeekanaal aangewezen als kunstmatig en sterk veranderend water en zijn het GEP en een eventueel uitzonderingen daarop zijn in het beheerplan voor rijkswateren opgenomen.

Art. 2.1 lid 1 sub b Wtw vindt zijn uitwerking dus via het Bkwm 2009 (goede chemische en ecologische toestand) en de water(beheer)plannen (GEP). Daaruit blijkt immers pas concreet wat

‘bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen’ voor een bepaald oppervlaktewaterlichaam betekent. Het geheel van doelstellingen, maatregelen en eventuele afwijkingen die in deze plannen zijn opgenomen vormt op grond van art. 6.1a Wtb dan ook het toetsingskader voor de vergunningverlening. De Afdeling bestuursrechtspraak acht deze implementatie van KRW-verplichtingen in lijn met vereisten die de KRW stelt.¹⁵ Hoe in de praktijk in een concreet geval zal worden getoetst, kan door de waterbeheerder worden opgenomen in het beheerplan of in een beleidsregel.

Zowel voor de rijkswateren als voor de regionale wateren is er een beleidsregel vastgesteld die aangeeft hoe de toetsing aan de kwaliteitsnormen dient plaats te vinden. Voor de rijkswateren betreft dit het ‘Toetsingskader waterkwaliteit’ en het toetsingskader is neergelegd in bijlage 5 bij het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren (Bprw).¹⁶ De Unie van Waterschappen heeft een ‘beleidsregel ecologie’ opgesteld als onderdeel van het model Keurkwartet, dat een ecologisch beslisschema bevat voor toestemmingen (vergunningen, projecten) in regionale wateren. Nu beide beleidskaders gelijkluidend zijn kan de regionale waterbeheerder kiezen naar welk beleidskader wordt verwezen.

In bijgaande figuur is het algemene toetsingskader uit bijlage 5 bij het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren opgenomen.

Voor een toetsing aan de ecologische kwaliteit kent bijlage 5 bij het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren een eigen beslisschema.

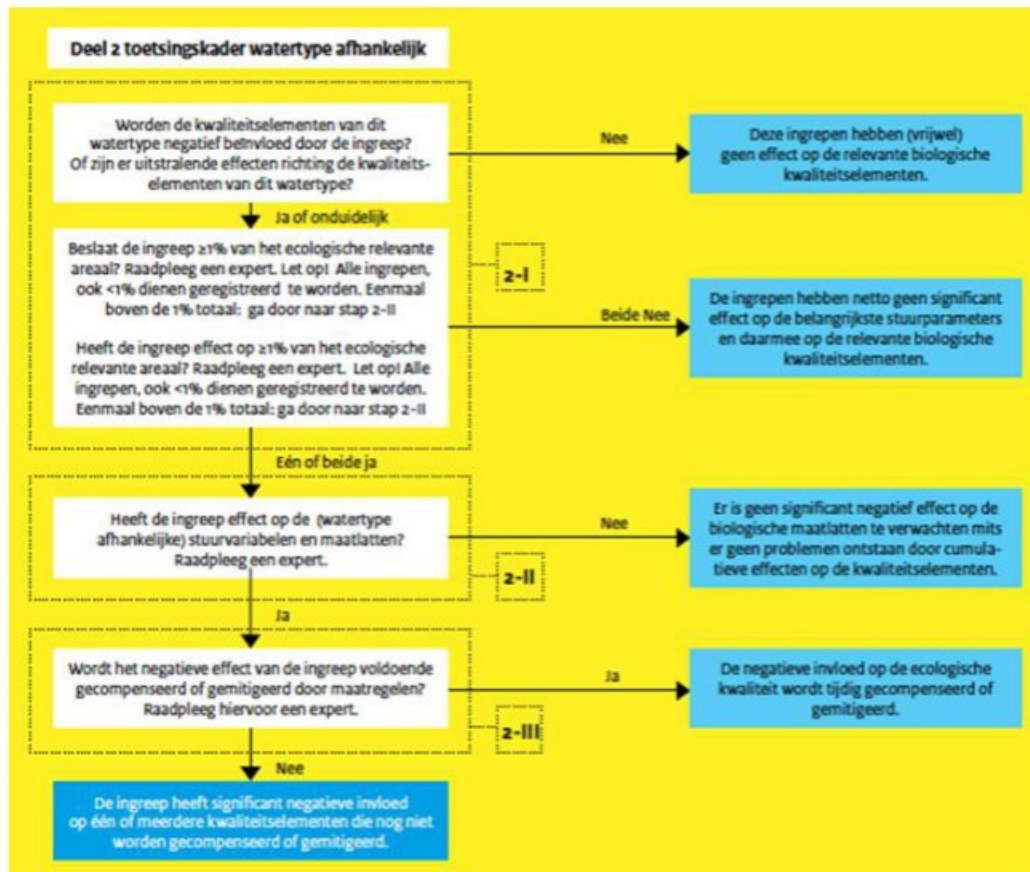
¹⁵ ABRvS 13 juni 2018, 201703571/1/A1, ECLI:NL:RVS:2018:1949, AB 2018/256, m.nt. HvR. Zie ook de annotatie van J.J.H. van Kempen bij Rb. Rotterdam 17 maart 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:2000, MenR 2017/73.

¹⁶ Beheer en ontwikkelplan voor de rijkswateren 2016-2021, p. 291-293.

Watertype afhankelijke toetsingskader ecologie

In bepaalde gevallen leidt het doorlopen van het algemene toetsingskader tot de noodzaak ook het toetsingskader ecologie te doorlopen. Dit is het geval als de toetsing verschilt per watertype.¹⁷ Dit toetsingskader bevat eveneens vier stappen die dienen te worden doorlopen. Indien bij alle stappen de vragen met “ja” kunnen worden beantwoord, is er sprake een ingreep met meetbare negatieve gevolgen voor een of meerdere kwaliteitselementen, die nog niet worden gecompenseerd of gemitigeerd. In dat geval kan er sprake zijn van ‘achteruitgang’ in de zin van de KRW.

Of er inderdaad sprake is van achteruitgang in de toestand van het waterlichaam wordt met behulp van dit toetsingskader ingevuld aan de hand van de zogenaamde 1%-bepaling. Vallen de effecten van een vergunningplichtige activiteit binnen de 1%-bepaling dan wordt aangenomen dat er geen sprake is van achteruitgang. Zijn de effecten zodanig dat niet aan de vereisten van de 1%-regel wordt voldaan, dan kunnen mitigerende of compenserende maatregelen worden genomen. Is dat onvoldoende om een mogelijke achteruitgang van de toestand van een waterlichaam te voorkomen, dan kan een beroep op een van de uitzonderingsmogelijkheden worden gedaan. Voor een geslaagd beroep op de uitzonderingsbepaling van artikel 4 lid 7 KRW moet aan alle voorwaarden uit artikel 4 lid 7 KRW worden voldaan alsmede aan de voorwaarden uit artikel 4 leden 8 en 9 KRW.

Is ook dat niet mogelijk, dan kan een vergunning niet worden verleend.

¹⁷ Zie bijlage II en III.

In de jurisprudentie wordt het beoordelingskader zoals neergelegd in bijlage 5 bij het Bprw een goede werkwijze en conform de vereisten van de KRW geacht.¹⁸

De ABRvS gaat uitvoeriger in op de 1%-bepaling in zijn uitspraak inzake het project RIF 10:

“Voor het bepalen van de feitelijke ecologische toestand van een waterlichaam zijn maatlatten ontwikkeld voor elk van de biologische kwaliteitselementen. (...) de EKR (is) de eenheid waarin de ecologische toestand van een waterlichaam wordt uitgedrukt. Volgens paragraaf 1.4, onder ii, van bijlage V van de Kaderrichtlijn Water wordt de EKR uitgedrukt in een getalswaarde tussen nul en één, waarbij waarden in de buurt van één op een zeer goede ecologische toestand wijzen en waarden in de buurt van nul op een slechte ecologische toestand. Bij de vergunningverlening heeft het college gebruik gemaakt van het toetsingskader waterkwaliteit. Op basis van dit toetsingskader wordt getoetst of de ingreep waarvoor vergunning wordt verleend, effect heeft op ten hoogste 1% van het ecologisch relevant areaal. Omdat de maatlatten slechts voor een deel afhankelijk zijn van het areaal, is volgens het toetsingskader waterkwaliteit gegarandeerd dat activiteiten die onder de grens van 1% liggen, nooit een meetbare invloed kunnen hebben op de EKR. Een afname van ten hoogste 1% van het ecologisch relevant areaal kan in de ecologische kwaliteit namelijk worden vertaald naar ten hoogste 0,01 afname van de EKR, hetgeen de kleinst meetbare verslechtering is. Daaronder is geen effect meetbaar en kan verslechtering worden uitgesloten, aldus het toetsingskader waterkwaliteit. Volgens dit toetsingskader dient het bevoegd gezag de effecten van ingrepen van minder dan 1% van het ecologisch relevant areaal bij te houden in een register, omdat door cumulatieve effecten van meerdere kleine ingrepen wel een meetbaar effect op de toestand van het oppervlaktewaterlichaam kan optreden. Dit effect moet worden beoordeeld zodra de in het register bijgehouden ingrepen in een oppervlaktewaterlichaam van elk minder dan 1% samen meer dan 1% van het ecologisch relevant areaal van dat oppervlaktewaterlichaam beslaan.”¹⁹

Ook de 1% -bepaling is in dit geval in de jurisprudentie akkoord bevonden, maar er dient aan strenge voorwaarden te worden voldaan om te kunnen oordelen dat er geen sprake is van achteruitgang in de toestand van een waterlichaam. Uit de uitspraak van de ABRvS inzake het RIF 10-project kunnen de volgende voorwaarden worden afgeleid:

- Het uitgangspunt is dat er sprake moet zijn van een EU-conforme implementatie. Een algemene eis die uit het Europees recht voortvloeit, is dat de uitvoering van een richtlijn de volledige toepassing van deze richtlijn moet verzekeren.²⁰ In dit geval moet derhalve het verbod op achteruitgang uit de Kaderrichtlijn Water zijn verzekerd.
- In de RIF 10-zaak had het waterschap onafhankelijke onderzoeken aan de besluitvorming ten grondslag gelegd. Ook was het toetsingskader zoals dat is neergelegd in bijlage 5 bij het Bprw gebruikt. Er werd daadwerkelijk rekening gehouden met mogelijke cumulatieve

¹⁸ Rb. Rotterdam 17 maart 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:2000, Milieu en Recht 2017/73 m.nt. J.J.H. van Kempen, later bevestigd in ABRvS 13 juni 2018, 201703571/1/A1, ECLI:NLRVS2018:1949, AB 2018/256, m.nt. HvR.

¹⁹ ABRvS, 13 juni 2018, 201703571/1/A1, AB 2018/256, m.nt. HvR, r.o. 3.4.

²⁰ De Afdeling verwijst naar het arrest van het Hof van Justitie van 11 juli 2002, C-62/00, Marks & Spencer (ECLI:EU:C:2002:435), punt 26-28.

effecten. De ABRvS oordeelde dat onbestreden is gesteld dat de ecologische achteruitgang door de afname van het ecologisch relevant areaal met 0,16% niet meetbaar is en derhalve feitelijk niet is vast te stellen, en dat appellanten geen contra-expertise hebben overgelegd waaruit het tegendeel is gebleken. Mede gelet op deze omstandigheid oordeelt de Afdeling dat het college in de onderhavige situatie de 1%-bepaling in redelijkheid heeft kunnen toepassen ter invulling van het verbod op achteruitgang.

- Opgemerkt wordt dat de Afdeling voorzichtig is in zijn bewoordingen en bijvoorbeeld de woorden 'mede', 'in de onderhavige situatie' en 'in dit geval' gebruikt, wat betekent dat de uitkomst van de hantering van de 1% bepaling in de RIF 10-zaak niet zonder meer in andere zaken waarin er sprake kan zijn van achteruitgang in de toestand van een waterlichaam kan worden toegepast. Het is dus zaak dat ieder bevoegd gezag dat een besluit neemt over een activiteit die van invloed kan zijn op de waterkwaliteit zorgvuldig nagaat of van het toetsingskader waterkwaliteit, de EKR of de 1%-bepaling gebruik gemaakt kan worden en of volledige uitvoering van de KRW is verzekerd.

Omgaan met onzekere effecten

In het geval er onzekerheid bestaat over de mogelijke effecten van een maatregel of activiteit kan gekozen worden voor het vaststellen van beleid dat het mogelijk maakt een tijdelijke vergunning te verlenen die een experiment faciliteert. Het verdient aanbeveling daarbij monitoringverplichtingen op te nemen.

In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake de vergunningverlening voor de waterkrachtcentrale Borgharen speelde een rol dat de effecten van de vergunde activiteit niet volledig duidelijk zijn.²¹ Dat gegeven speelt – zo volgt uit de door de opdrachtgever verstrekte informatie – ook een rol bij de verbraking Westzaan, nu geen volledige zekerheid bestaat over de te verwachten effecten. Van Kempen onderscheidt verschillende varianten hoe om te gaan met onzekere effecten.²²

- Bij een worstcase scenario worden voor de relevante parameters (bijvoorbeeld geproduceerd geluid, geëmitteerde stoffen, getroffen dieren, etc.) de meest ongunstige waarden ingevuld. Blijven de effecten van het project dan nog steeds binnen de grenzen van het acceptabele, dan kan onderbouwd worden dat het project doorgang kan vinden, ook al blijven de exacte waarden van de parameters onbekend, omdat met zékerheid kan worden gesteld dat de effecten acceptabel zijn.
- Vervolgens komt de variant aan de orde dat het verkrijgen van zekerheid omtrent de effecten niet altijd nodig is om een project toch doorgang te laten vinden. In deze variant wordt een zo goed mogelijke inschatting van de verwachte parameters gemaakt en op basis daarvan kan berekend worden wat het meest waarschijnlijke effect zal zijn. Als dat waarschijnlijke effect acceptabel is, kan het project doorgang vinden. Het is in die gevallen

²¹ ABRvS 6 december 2017, AB 2018/39, m.nt. HvR, ECLI:NL:RVS:2017:3353

²² ABRvS 25 oktober 2017 201605448/1/A1, Milieu en Recht 2017/144, m.nt. JJH van Kempen.

niet volledig uitgesloten dat de effecten de grenzen van het acceptabele zullen overschrijden, maar het is niet aannemelijk dat sprake zal zijn van overschrijding.²³

Cruciaal bij deze tweede benadering is de mogelijkheid voor de vergunningaanvrager om bij het optreden van niet-verwachte negatieve effecten corrigerend op te treden. Deze randvoorwaarde wordt ook wel aangemerkt als een mechanisme om ‘de hand aan de kraan’ te houden en wordt gezien als een pragmatische manier om invulling te geven aan het voorzorgbeginsel. Uit de uitspraak van de rechtbank in de Borgharen zaak bleek dat in die casus een hand-aan-de-kraanbenadering niet goed mogelijk was, omdat er geen monitoringplan voor handen was.²⁴

Ook in de uitspraak van de Rechtbank Oost-Brabant inzake een watervergunning voor RWE voor een waterkrachtcentrale nabij Linne komen onzekere effecten en monitoringverplichtingen aan de orde.²⁵ In casu kenden de van toepassing zijnde beleidsregels een mogelijkheid een experimenteervergunning te verlenen.

Het gegeven dat het in de aangehaalde uitspraak ging om een experimenteervergunning heeft twee belangrijke gevolgen. In de eerste plaats ligt het voor de hand – en is in de beleidsregel voorgeschreven – dat een experimenteervergunning voor een *beperkte tijd* wordt verleend. Namelijk voor die tijd die nodig is om voldoende inzicht te krijgen in de effectiviteit van de maatregelen die worden genomen. Blijken de maatregelen goed te werken, dan kan een vergunning voor langere tijd of zelfs onbepaalde tijd worden verleend, niet langer als experimenteervergunning maar als definitieve vergunning. De rechtbank stelt dat de periode waarvoor de experimenteervergunning is verleend noodzakelijk is om het doel van het experiment te dienen.

In de tweede plaats impliceert experimenteren dat er wordt gemonitord wat de gevolgen van de vergunningverlening en de genomen maatregelen zijn. Zonder monitoring kan immers niet worden beargumenteerd of een vergunning na afloop van de experimenteerperiode definitief kan worden verleend en als de vergunning kan worden verleend welke voorschriften noodzakelijk zijn. Het toetsingskader van de Waterwet, zoals uitgewerkt in het toetsingskader van het bevoegd gezag, dient dus te alle tijden waarborgen dat voldaan wordt aan de chemische en ecologische kwaliteitsdoelstellingen van de Waterwet.

---

²³ ABRvS 6 december 2017, AB 2018/39, m.nt. HvR, ECLI:NL:RVS:2017:3353. Van Kempen verwijst naar vergelijkbare jurisprudentie waarin een worstcasescenario niet per se nodig is en dat ook uitgegaan mag worden van een representatieve/normale/realistische situatie: zie bijvoorbeeld ABRvS 30 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2823; ABRvS 31 augustus 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2341; ABRvS 13 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2469 en ABRvS 6 augustus 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2959.

²⁴ Rechtbank Midden-Nederland 25 april 2017, Zaaknummers UTR 16/1738, UTR 16/1745, UTR 16/1748, UTR 16/1749, UTR 16/1751 en UTR 16/1752, ECLI:NL:RBMNE:2017:2109, AB 2017/178, m.nt. HvR.

²⁵ Rechtbank Oost-Brabant, 2 november 2018, SHE 18/805, ECLI:NL:RBOBR:2018:5362, AB 2019/32, m.nt. HvR.

6.3 De theorie toegepast op de verbrakking Westzaan

6.3.1 Toetsingskader uit het Beheer en ontwikkelplan voor de rijkswateren 2016-2021 toegepast op de vergunningverlening ten behoeve van de verbrakking Westzaan

Het toetsingskader uit het Beheer en ontwikkelplan voor de rijkswateren 2016-2021 bestaat uit vier onderdelen.²⁶

Allereerst moet bezien worden of de ingreep plaatsvindt binnen de begrenzing van het waterlichaam Waterrijk polder Westzaan. In het onderhavige geval vindt de verbrakking in het KRW-oppervlaktewaterlichaam Waterrijk polder Westzaan plaats, dus de ingreep vindt binnen de begrenzing van het waterlichaam plaats. Achteruitgang van biologische kwaliteitselementen in de Zaan – en daarmee buiten het KRW-lichaam Waterrijk polder Westzaan - kunnen echter niet worden uitgesloten.

In de tweede plaats moet gekeken worden of de ingreep op de lijst staat met ingrepen die in principe altijd vergunningvrij mogen plaatsvinden. Een ingreep als de verbrakking Westzaan is niet opgenomen op deze lijst.²⁷

In de derde plaats moet worden getoetst of de ingreep (positieve) effecten heeft op de ecologische toestand alsmede of met een gewijzigde maatregel de oorspronkelijke doelstelling nog steeds kan worden gehaald. Door verbrakking zal het zoutgehalte in de Schermerboezem-Zuid toenemen en daarmee zal de waterkwaliteit, bezien vanuit het huidige watertype M7b, verslechteren. Daarom is er mogelijk sprake van een negatief effect op de toestand van de Zaan.

Het laatste onderdeel van het algemene toetsingskader heeft betrekking op de vraag of de ingreep een negatief effect heeft op de omvang van een geplande of al uitgevoerde KRW-maatregel. Dit is bij de geplande verbrakking niet het geval. De maatregelen die zijn opgenomen in de KRW-factsheets over Schermerboezem-Zuid kunnen onbelemmerd worden uitgevoerd.

Watertype afhankelijke toetsingskader ecologie

Het voorgaande leidt ertoe dat de ingreep ook getoetst moet worden aan deel 2 van het toetsingskader: het 'watertype afhankelijke toetsingskader ecologie', zoals neergelegd in bijlage 5 bij het Bprw.²⁸ Dit toetsingskader bevat eveneens vier stappen die dienen te worden doorlopen. Indien bij alle stappen de vragen met "ja" kunnen worden beantwoord, is er sprake van een ingreep met meetbare negatieve invloed op een of meerdere kwaliteitselementen, die nog niet worden gecompenseerd of gemitigeerd. Hieronder worden de stappen voor de verbrakking van de polder Westzaan doorlopen.

²⁶ Zie ook bijlage I. Voor meer informatie over het toetsingskader in het kader van de Waterwet: zie eveneens het memo 'Verkenning vergunbaarheid 'Brak is bijzonder' in kader van de Waterwet', HHNK 5 december 2017, registratienummer 18.0039047.

²⁷ Beheer en ontwikkelplan voor de rijkswateren 2016-2021, p. 296.

²⁸ Zie bijlage II.

Beïnvloeding van de kwaliteitselementen van watertype door ingreep

De eerste stap van het watertype afhankelijke toetsingskader ecologie dient om te beoordelen of de kwaliteitselementen van dit watertype negatief worden beïnvloed door de ingreep en of er uitstralende effecten zijn richting de kwaliteitselementen van dit watertype. Omdat de effecten van beide voorgestelde varianten (volledige of gedeeltelijke verbrakking van de Polder Westzaan) verschillend zijn, zullen de twee varianten hierna afzonderlijk besproken worden. Daarbij geldt dat er geen problemen bij de vergunningverlening worden verwacht waar het gaat om de effecten op de waterkwaliteit in de polder zelf. De effecten op de omliggende wateren – in het bijzonder op de Zaan – verschillen afhankelijk van de vraag of de polder geheel of gedeeltelijk wordt verbrakt. Splitsen is mogelijk en kan noodzakelijk zijn, als de verbrakking onevenredige gevolgen heeft voor de niet N2000-gebieden voor de die gebieden (en de belanghebbenden in dat gebied), bijvoorbeeld vanwege de maatschappelijke functies die het watersysteem en de planologische functies die de omgeving heeft. Er zal dan een keuze moeten worden gemaakt tussen behoud van functies en splitsing of wijziging van die functies. Wijziging van de deze functies (wijziging bestemmingsplan en waterplannen) af een aantasting daarvan kan wel financiële consequenties hebben (nadeelcompensatie en/of onteigening). Gebiedsgericht zal (in samenspraak tussen waterschap, gemeenten en provincie) moeten worden gezien welke functies in de niet N2000-gebieden nog mogelijk zijn en welke omgevingskwaliteit(en) daarbij horen.

In eerste instantie dient te worden beoordeeld of er überhaupt sprake is van achteruitgang in de toestand van het waterlichaam. Deze vraag wordt beoordeeld aan de hand van bovenstaand toetsingskader. Indien wordt voldaan aan de eisen van de 1% bepaling is er – mits wordt voldaan aan de eisen die uit de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State voortvloeien - in beginsel geen sprake van achteruitgang en kan de vergunning naar verwachting worden verleend. Uit onderzoek van Nelen & Schuurmans lijkt te kunnen worden afgeleid dat bij een gedeeltelijke verbrakking van de Polder (variant 2) voldaan kan worden aan de 1%-regeling.²⁹ Indien er inderdaad geen meetbare negatieve effecten optreden op de waterkwaliteit in de Zaan kan de vergunning wat betreft dit aspect (achteruitgang van de toestand van de Schermerboezem-Zuid) worden verleend. Indien er geen toepassing kan worden gegeven aan de 1%-bepaling, dient een beroep op de uitzonderingsbepaling van artikel 4 lid 7 KRW te worden gedaan. Onderzocht dient te worden of dit het geval als de gehele polder wordt verbrakt. Indien aan alle voorwaarden voor een beroep op de uitzonderingsbepaling van artikel 4 lid 7 KRW wordt voldaan, zal ook in dit geval de vergunning kunnen worden verleend. Hierna zal uitvoeriger worden ingegaan op de verschillende vereisten voor een beroep op de uitzonderingsbepalingen.

Effecten op de waterkwaliteit in het waterlichaam Waterrijk polder Westzaan

Verbrakking van de Polder Westzaan is in beginsel vergunbaar en er wordt weinig juridisch projectrisico gelopen waar het gaat om de effecten van het verbrakken op de waterkwaliteit van het waterlichaam Waterrijk polder Westzaan. Belangrijkste reden hiervoor is dat de Polder Westzaan is

---

²⁹ Dienst Landelijk Gebied, Nelen & Schuurmans, Uitbreiding alternatieven verbrakken polder Westzaan, 9 augustus 2013.

aangewezen als Natura 2000 gebied en de verbrakking een in het beheerplan van het waterschap opgenomen maatregel is. Bij het van toepassing zijn van twee wettelijke regimes – in casu voortvloeiend uit de Habitatrictlijn en de Kaderrichtlijn water – geldt op grond van artikel 4 lid 2 KRW het strengste beschermingsregime. Daarbij moet worden opgemerkt dat niet op voorhand duidelijk is wat in dit geval ‘het strengste regime’ is. Het Hof van Justitie heeft zich over deze vraag nog niet uitgelaten in haar jurisprudentie. Wij kunnen dan ook niet met zekerheid stellen wat nu ‘het strengste regime’ is, maar gaan er voorsnog van uit dat de eisen die voortvloeien uit de aanwijzing als Natura 2000 gebied als ‘strengste eis’ kunnen worden gezien, nu deze eisen voortvloeien uit een bijzonder beschermingsregime. De huidige toestand van het waterlichaam laat een te hoog chloridegehalte zien als wordt uitgegaan van de huidige M10-typering van het waterlichaam. Wijziging van het waterlichaam naar M30 (zwak brakke wateren) laat het bereiken van de Natura 2000-doelstelling (2000 mg Cl/l) vanwege het te hoge chloridegehalte juist dichterbij komen.

Achteruitgang van de waterkwaliteit van de Zaan en mogelijke afwenteling

Door de verbrakking zal brak water uit de polder via gemaal 't Leven op de Zaan worden geloosd. In de informatie die door de opdrachtgever is verstrekt, wordt gesteld dat het effect op het zoutgehalte of de ecologische kwaliteit in de Zaan gering zal zijn. Uit het onderzoek van Nelen & Schuurmans kan echter worden afgeleid dat er mogelijk wel meetbare negatieve gevolgen op de omliggende waterlichamen – waaronder de Zaan - zijn.³⁰ Naar aanleiding van het conceptadvies heeft HHNK aanvullende informatie verstrekt waardoor aangenomen kan worden dat het onderzoek van Nelen & Schuurmans geactualiseerd dient te worden, waarbij rekening dient te worden met nieuwe informatie. In geval er mogelijke negatieve effecten voortvloeien uit de verbrakking Westzaan, dient aan de volgende voorwaarden die uit de analyse van de regelgeving, de jurisprudentie van het Hof van Justitie en van Nederlandse rechters te worden voldaan.

Er dient allereerst onderzoek te worden verricht naar de mogelijke effecten op de waterkwaliteit van het omliggende watersysteem, hetgeen met name de Zaan (of eventuele andere delen van de Schermerboezem-zuid) zal betreffen. Datzelfde geldt voor eventuele effecten op de ecologische kwaliteit van het Noordzeekanaal en de Zaandammerpolder (geen waterlichaam). Daarbij zijn er twee mogelijkheden, die hieronder nader worden besproken.

Bij volledige verbrakking van de polder (**variant 1**) kunnen de kwaliteitselementen van de Zaan als onderdeel van het waterlichaam Schermerboezem-Zuid en van het Noordzeekanaal negatief beïnvloed worden.

Uit een onderzoek van Nelen & Schuurmans, volgt dat bij variant 1 13,9 m³/min zilt water zal worden ingelaten en gespuid. Dit is een groot volume en daardoor is er risico op aanzienlijke effecten op de waterkwaliteit van de Zaan als deel van de Schermerboezem-Zuid en mogelijk ook op het Noordzeekanaal. Het brakke polderwater zal zich bij deze variant namelijk niet alleen verspreiden door de Zaan, maar mogelijk ook naar de Nauernasche Vaart en via de Wijde Stierop tot in het Uitgeester- en Alkmaardermeer, waar de doelstelling gelden zoals opgenomen in de factsheets voor de Schermerboezem. In dit geval zal

---

³⁰ Informatie aangeleverd door de opdrachtgever in het offerteverzoek. Nadere informatie aangeleverd naar aanleiding van het conceptadvies.

waarschijnlijk geen toepassing gegeven kunnen worden aan de 1%-regeling. Een achteruitgang van het kwaliteitselement chloride in de Zaan ten gevolge van de verbraking is toegestaan, zolang de dit maar niet leidt tot een achteruitgang in toestandsklasse voor dit kwaliteitselement van 'ontoereikend' naar 'slecht'. Indien de achteruitgang in toestandsklasse zich wel voordoet, zal een beroep moeten worden gedaan op de uitzondering van artikel 4 lid 7 KRW.

Nu er op advies van HHNK nadere analyses en een actualisering van het onderzoek van Nelen & Schuurmans noodzakelijk is, is het mogelijk dat ook bij deze variant aan de 1% bepaling voldaan kan worden of dat de toestandsklasse van het kwaliteitselement chloride niet achteruitgaat van 'ontoereikend' naar 'slecht'. De nadere analyses zullen dit uit moeten wijzen.

In het geval van een gedeeltelijke verbraking van de Polder Westzaan (**variant 2**) kunnen de kwaliteitselementen eventueel negatief beïnvloed worden, indien een stijging van het chloridegehalte optreedt tot boven de norm van 300 mg cl/l of een verdere overschrijding van de huidige chlorideconcentratie optreedt.³¹ In het algemeen zal het water dat op de Zaan wordt uitgeslagen door het gemaal 't Leven in zuidelijke richting worden afgevoerd en dan via een ander gemaal, het Zaangemaal, worden uitgeslagen op het Noordzeekanaal. Indien er water in noordelijke richting wordt uitgeslagen is er kans op negatieve beïnvloeding van de waterkwaliteit in de Zaan vanwege het hogere zoutgehalte. Op dit moment is de verwachting dat daar vooral kans op bestaat in droge perioden. In droge perioden waarin er een neerslagtekort optreedt, zal namelijk het tweede gemaal, het Zaangemaal, geen water spuien en zal het gemaal 't Leven wel het brakke water blijven spuien op de boezem.

Toepassing van de 1%-bepaling

Indien de effecten gering c.q. niet meetbaar zijn, vallen zij onder de hiervoor beschreven 1%-bepaling. Het is van belang daarbij ook rekening te houden met cumulatieve effecten. Op dit moment (2018)³² is de waterkwaliteit van de Zaan waar het gaat om het chloridegehalte in een ontoereikende toestand. Dat betekent dat deze toestandsklasse niet een klasse achteruit mag gaan naar 'slecht'. Bij toepassing van de 1%-bepaling wordt aangenomen dat er geen sprake is van een meetbare achteruitgang, zodat er in dat geval ook geen sprake kan zijn van een achteruitgang van toestandsklasse. Om te beoordelen of er sprake is van achteruitgang en of de 1% regeling van toepassing is, is het ecologisch relevante areaal van belang. In de uitspraak van 17 maart 2017 keek de Rechtbank Rotterdam naar het gehele waterlichaam, in dat geval de Rotteboezem, als het ecologisch relevante areaal. In de onderhavige casus gaat het om waterlichaam Schermerboezem-zuid (NL12_120). Als de benadering van de Rechtbank wordt toegepast op de onderhavige casus zou het gehele waterlichaam Schermerboezem-Zuid kunnen worden aangemerkt als het ecologisch relevante areaal.

---

³¹ Uit het beschikbare factsheet is niet af te leiden wat de huidige concentratie chloride precies is, alleen dat niet aan de norm van 300 mg cl/l wordt voldaan.

³² Op basis van de tussentijdse factsheet (2018).

Waterlichaam Schermerboezem-Zuid ligt in de gemeenten Alkmaar, Beemster, Castricum, Koggenland, Landsmeer, Purmerend, Uitgeest, Waterland, Wormerland, Zaanstad en Edam-Volendam en ligt in het deelstroomgebied Rijn West. Het totale aan- en afvoergebied van het waterlichaam is ruim 5300 hectare, waarvan 900 hectare oppervlaktewater is. Twintig procent daarvan behoort daadwerkelijk tot het waterlichaam, zodat het de omvang van het waterlichaam van 180 hectare beslaat.³³ In lijn met de jurisprudentie omvat het ecologisch relevante areaal van het waterlichaam Schermerboezem-Zuid i.c. dan ook 180 hectare. Als de 1%-bepaling daarop wordt toegepast betekent dit dat de ingreep 'verbrakking van Westzaan' niet meer mag beslaan dan 1,8 hectare of dat deze ingreep geen effect mag hebben op meer dan 1,8 hectare van dit waterlichaam.

Zoals uit het onderzoek van Nelen & Schuurmans³⁴ is gebleken zal het brakke water zich bij **variant 1** (verbrakking gehele polder) breder verspreiden dan de Zaan (zie hiervoor). Van deze wateren vallen de Zaan en de Nauernasche Vaart onder het waterlichaam Schermerboezem-Zuid. De Nauernasche Vaart en de Zaan beslaan samen meer dan 1% van het relevante ecologisch areaal van dit waterlichaam. Hierdoor zal de verbrakking van de gehele polder Westzaan effecten hebben op meer dan 1% van het relevant ecologisch areaal van het waterlichaam Schermerboezem-Zuid. In dat geval kan er sprake zijn van achteruitgang van de toestandklasse voor het kwaliteitselement chloride van 'ontoereikend' naar 'slecht'. Als dat het geval is, kan de vergunning alleen worden verleend indien een geslaagd beroep op een uitzonderingsbepaling wordt gedaan.

Indien actuele analyses laten zien dat er effecten zullen zijn op minder dan 1% van het areaal, dan kan van de 1% bepaling gebruik worden gemaakt.

Blijkt uit die analyses dat de effecten optreden op meer dan 1% van het areaal, maar die effecten niet tot gevolg hebben dat de toestandklasse van de Zaan voor het kwaliteitselement chloride achteruitgaat van 'ontoereikend' naar 'slecht', dan kan de vergunning in beginsel worden verleend.

Dat is anders als blijkt dat er voor de Zaan ten onrechte een beroep is gedaan op de faseringsuitzondering van art. 4 lid 4 KRW. In dat geval had de toestandklasse voor chloride immers in 2015 al 'goed' moeten zijn. In dat geval is in onze ogen – behoudens een beroep op een andere uitzonderingsbepaling van de KRW - waarschijnlijk geen enkele meetbare achteruitgang meer mogelijk. In dat geval kan alleen een achteruitgang van minder dan 1% nog worden toegestaan, omdat deze achteruitgang geen meetbare invloed kan hebben op de Ecologische Kwaliteitsratio, waarin de ecologische toestand van een waterlichaam wordt uitgedrukt. Is dat niet mogelijk, dan zal een beroep moeten worden gedaan op de uitzonderingsmogelijkheid van art. 4 lid 7 KRW.

Bij **variant 2** (de gedeeltelijk verbrakking van de Polder Westzaan) zal normaliter het verbrakte water, nadat het door het gemaal 't Leven is gegaan, naar het zuiden stromen en zo in het Noordzeekanaal terecht komen. In onderstaande figuur is het oppervlaktewater van het waterlichaam aangegeven door middel van blauwe lijnen. De rode stip op de kaart is het gemaal 't

³³ Factsheet (december 2018), waterlichaam NL12_120 p. 19. Te downloaden:

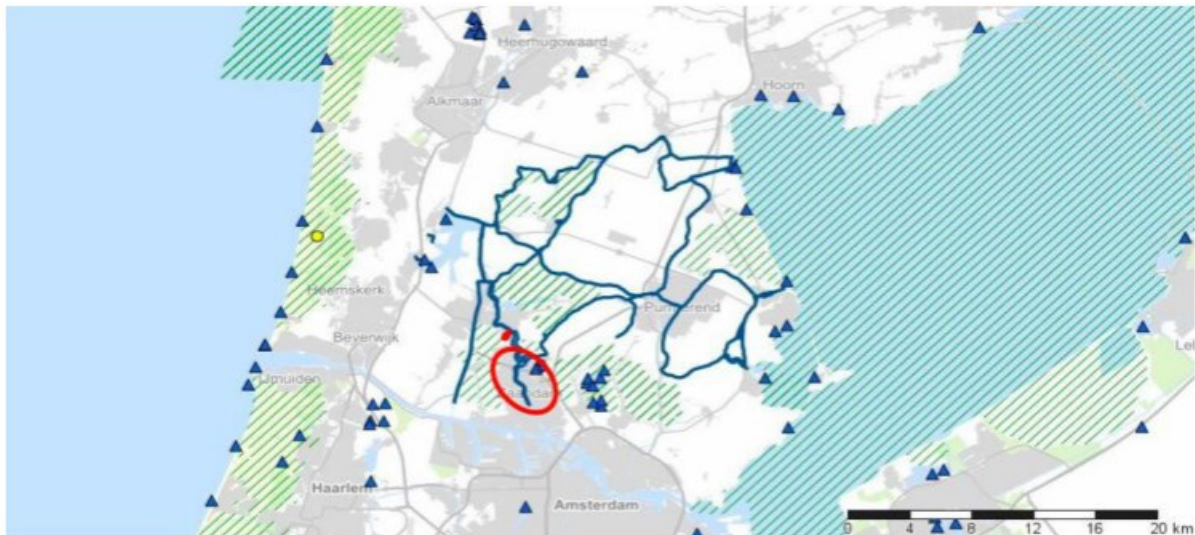
<https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/Beheer/Data/Publiek?viewName=Factsheets&year=2018&month=December>

³⁴ Dienst Landelijk Gebied, Nelen & Schuurmans, Uitbreiding alternatieven verbrakken polder Westzaan, 9 augustus 2013.

Leven. Van daaruit stroomt het brakke water via het rood omcirkelde deel van het oppervlaktewater af op het Noordzeekanaal.

Uit het onderzoek van Nelen & Schuurmans³⁵ is gebleken dat in ongunstige gevallen (worst case scenario) de negatieve effecten van de verbrakking aanwezig zijn tot op 1 tot 2 kilometer afstand van het gemaal 't Leven en dat het brakke water zich niet verder dan dat ten noorden van het gemaal verspreidt. In dat geval zal het effect minder dan 1% (1,8 hectare) van het relevante ecologisch areaal beslaan. In dat geval vindt er dus geen meetbare achteruitgang van het waterlichaam plaats en dus ook geen achteruitgang in toestandsklasse voor het kwaliteitselement chloride van 'ontoereikend' naar 'slecht', zodat en de watervergunning voor de verbrakking waarschijnlijk kan worden verleend. Ook in deze situatie dient uiteindelijk geoordeeld te worden op basis van actuele analyses van de effecten.

In perioden van droogte bestaat echter het risico dat het brakke water in noordelijke richting van het waterlichaam zal stromen. In dat geval zal het water met het verhoogde chloride-gehalte zich over een groter deel van het waterlichaam verspreiden, waardoor het negatieve effect veel meer dan 1% van het waterlichaam kan beslaan. Aangezien dit conform de laatste informatie van het waterschap geen realistisch scenario is, zou dit gegeven niet aan de verlening van de vergunning in de weg hoeven te staan. Of dat inderdaad zo is zal nader moeten worden onderzocht. Daarvoor zal moeten worden onderzocht wat de effecten zijn op de stuurvariabelen en maatlaten van waterlichaam Schermerboezem-Zuid.

Effect op de stuurvariabelen en maatlaten

Het waterlichaam Schermerboezem-Zuid heeft als watertype M7b.³⁶ Dit betreft het watertype van grote kanalen met scheepvaart en valt onder het watertypecluster van kanalen.³⁷ De stuurvariabelen die passen bij het watertypecluster kanalen, waar watertype M7b onder valt, zijn oeverinrichting,

³⁵ Dienst Landelijk Gebied, Nelen & Schuurmans, Uitbreiding alternatieven verbrakken polder Westzaan, 9 augustus 2013.

³⁶ Factsheet waterlichaam NL12_120.

³⁷ H. van Dam, 'Pilot stuurvariabelen waterkwaliteit en ecologie', in: *Water Natuur 2010*, p. 8.

peildynamiek, onderhoud, scheepvaart, fosfaat totaal en stikstof totaal.³⁸ De voorgenomen ingreep lijkt geen negatieve effecten te hebben voor deze stuurvariabelen. Variant 2 zal zoals aangegeven volgens onderzoek van Nelen & Schuurmans slechts negatieve effecten kunnen hebben op 1 tot 2 kilometer vanaf het gemaal 't Leven. Dit houdt in dat variant 2 vrijwel zeker geen effect zal hebben op de watertype afhankelijke stuurvariabelen. Aangenomen kan worden dat de uitkomsten bij een geactualiseerd onderzoek ook niet zullen leiden tot effecten op de watertype afhankelijke stuurvariabelen.

Zoals besproken, kunnen de negatieve effecten van variant 1 op het waterlichaam hoogstwaarschijnlijk groter zijn, maar dit vereist een actualisering en nadere analyse van de effecten door de vergunningaanvrager. Op basis van de ons beschikbare informatie zijn er geen redenen om aan te nemen dat deze effecten op waterlichaam-niveau negatief effect zullen hebben op de stuurvariabelen van dit watertype. Voor zover dat wel het geval is, moet worden onderzocht of de vergunde verbrakking leidt tot een achteruitgang in toestandsklasse voor het kwaliteitselement chloride.

Om dit met zekerheid te kunnen stellen, verdient het aanbeveling daarover nader advies te vragen. Hierbij merken wij op dat de door het waterschap in de reactie op het conceptadvies genoemde aandachtspunten meegenomen dienen te worden. Dit advies ziet bij voorkeur ook op de mogelijke negatieve effecten van de ingreep op de maatlaten.

Voldoende compensatie of mitigatie

Zoals besproken heeft een gedeeltelijke verbrakking van de polder Westzaan (variant 2) vooral waarschijnlijke negatieve gevolgen in perioden met droogte en weinig neerslag. Op die momenten staat het Zaangemaal niet aan, maar blijft het gemaal 't Leven wel brak water spuien. Vandaar dat een mitigerende maatregel kan zijn om dan het gemaal 't Leven in droge periodes eveneens uit te zetten om negatieve effecten noordwaarts van het gemaal 't Leven in het waterlichaam Schermerboezem-Zuid te voorkomen. HHNK heeft in een reactie op het conceptadvies aangegeven dat het gemaal 't Leven tijdens droge periodes niet zal spuien.

Tussenconclusie na toepassing van het toetsingskader

In het voorgaande is getoetst aan het algemeen toetsingskader en het watertype afhankelijke toetsingskader zoals neergelegd in bijlage 5 bij het Bprw. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de twee voorgestelde varianten. Uit toetsing aan het watertype afhankelijke toetsingskader volgt dat vooral bij verbrakking van de gehele Polder Westzaan, een negatieve invloed kan optreden op een of meer van de kwaliteitselementen in de Schermerboezem-zuid, in het bijzonder effecten op de Zaan. De ingreep beslaat bij die variant mogelijk meer dan 1% van het ecologisch relevante areaal en de ingreep zal effect kunnen hebben op meer dan 1% van het ecologisch relevante areaal. Aanbevolen wordt een actuele analyse van de effecten te maken, waarbij de aandachtspunten die HHNK meegeeft bij de analyses worden betrokken. Indien blijkt dat de effecten binnen het kader van de 1% bepaling vallen, kan van deze regeling gebruikt worden gemaakt bij de vergunningverlening. Indien effecten optreden op meer dan 1% van ecologisch relevante areaal, dan zal moeten worden

³⁸ Witteveen+Bos, 'Voorspellen ecologische kwaliteitsratio op basis van product unit neural networks', Deventer 2012, p.3.

beoordeeld of deze effecten ertoe leiden dat de toestandsklasse van de Zaan voor het kwaliteitselement chloride achteruitgaat van 'ontoereikend' naar 'slecht'. Als dat niet het geval is, kan de watervergunning worden verleend, mits er terecht een beroep is gedaan op de faseringsuitzondering van art. 4 lid 4 KRW. Is wel sprake van een dergelijke achteruitgang of is ten onrechte een beroep gedaan op de faseringsuitzondering, dan zal een beroep moeten worden gedaan op de uitzonderingsmogelijkheid van art. 4 lid 7 KRW (zie hierna).

Bij een gedeeltelijke verbrakking van de polder (variant 2) zullen de mogelijke negatieve effecten beperkt blijven tot 1 a 2 kilometer op de Zaan. Dat is minder dan 1% van het ecologisch relevante areaal van 180 hectare en daarmee zou de ingreep minder dan 1% van het ecologisch relevante areaal beslaan. Daarbij zal dan het effect van de ingreep op minder dan 1% van het ecologisch relevante areaal betrekking hebben. Bij een gedeeltelijke verbrakking zal de ingreep daarom waarschijnlijk geen meetbaar effect hebben op de belangrijkste stuurparameters en daarmee geen meetbaar effect hebben op de relevante biologische kwaliteitselementen. In geval van een gedeeltelijke verbrakking zal de vergunning op basis van deze toetsingskaders, mits onderbouwd met onderzoeksgegevens, verleend kunnen worden. Wel verdient het aanbeveling de gevolgen van het worst case scenario (droogte) te onderzoeken en, indien nodig, mitigerende maatregelen voor te schrijven in de watervergunning, zoals het eveneens stilzetten van gemaal 't Leven in periode van droogte.

Bij een verbrakking van de gehele Polder Westzaan (variant 1) zal eerst nader onderzoek noodzakelijk zijn om te beoordelen of de verbrakking kan vallen onder de 1% bepaling. Indien uit nieuw onderzoek blijkt dat dit niet het geval is, zal gekeken moeten worden of de toestandsklasse voor het kwaliteitselement chloride achteruitgaat (van ontoereikend naar slecht). Als dat het geval is, zal er een beroep kan worden gedaan op een uitzonderingsbepaling uit de KRW. Hier zal in de volgende paragraaf aandacht op worden ingegaan. Verbrakking van de gehele Polder kan mogelijk noodzakelijk zijn om aan de Natura 2000-doelstellingen voor de Polder Westzaan te kunnen voldoen,.

6.3.2 *Beroep op uitzonderingsmogelijkheid artikel 4 lid 7 KRW*

Voor een geslaagd beroep op de uitzonderingsmogelijkheid van artikel 4 lid 7 KRW moet allereerst worden gemotiveerd dat de verbrakking van de Polder Westzaan valt onder *'het niet bereiken van (...) een goed ecologisch potentieel, of het niet voorkomen van achteruitgang van de toestand van een oppervlakte of grondwaterlichaam het gevolg is van nieuwe veranderingen van de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam (...)*'. De fysieke kenmerken zouden dan in de eerste plaats betrekking hebben op de verbrakking van het waterlichaam Waterrijk polder Westzaan, maar gezien de effecten op de Schermerboezem-Zuid kunnen ook de fysische kenmerken van de Schermerboezem-Zuid en eventueel het Noordzeekanaal veranderen. Dit dient door onderzoek gestaafd te worden. Toestemming voor de verbrakking van Polder Westzaan kan in dit geval alleen worden verleend indien:

1. alle haalbare stappen worden ondernomen om de negatieve effecten van de verbrakking op de toestand van het betrokken waterlichaam (de Zaan en eventuele andere delen van de Schermerboezem-Zuid en/of het Noordzeekanaal) tegen te gaan. De provincie dient te onderzoeken of de negatieve gevolgen voldoende kunnen worden gemitigeerd door

maatregelen. Dat zou in dit geval kunnen inhouden dat beide gemalen ten tijde van droogte worden stopgezet. Voor het Natura 2000-gebied is dat geen probleem, omdat de verbrakking in de bodem trekt en voldaan kan worden aan het noodzakelijke zoutgehalte. Voor de niet Natura 2000 begrensde delen van de Polder Westzaan dient nader onderzocht te worden of een hoger zoutgehalte al dan niet een probleem is (bijvoorbeeld waterlopen stedelijk gebied, mogelijke waterinname door bedrijven). Voor het bereiken van de Natura 2000-doelstellingen hoeft het gemaal niet continu aan te staan. Daarnaast kan met deze maatregel worden bereikt dat de negatieve gevolgen in de Schermerboezem-Zuid worden beperkt, omdat er minder brak water in de Zaan zal stromen. Deze maatregel is vooral van belang als voor variant 1 wordt gekozen, omdat er dan meer brak water in de Zaan terechtkomt. Ook indien voor variant 2 wordt gekozen, kan deze maatregel – ondanks het gering effect op de Zaan – veiligheidshalve worden ingezet. Onderzoek kan uitwijzen of dit noodzakelijk is.

2. de redenen die aan de verbrakking ten grondslag liggen, specifiek worden vermeld en toegelicht in het waterbeheerplan. De redenen die de achteruitgang tot gevolg hebben dienen specifiek te worden vermeld en toegelicht in het SGBP en het voldoen aan de doelstellingen moet om de zes jaar worden getoetst (zie artikel 13 en bijlage VII KRW). Dit houdt in dat in het SGBP waaronder de polder Westzaan en de Schermerboezem-Zuid vallen, het Stroomgebiedbeheerplan Rijn 2016-2021, moet worden gemotiveerd dat voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van het habitatype in van het Natura 2000-gebied de verbrakking in Polder Westzaan vereist is en dat er geen andere maatregelen denkbaar zijn. Het verdient aanbeveling dit ook op te nemen in het regionale waterplan van de provincie en in het waterbeheerplan van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.
3. dat de verbrakking een project van hoger openbaar belang is en/of het nut van het bereiken van de in artikel 4, lid 1, van deze richtlijn vermelde doelstellingen voor milieu en samenleving wordt overtroffen door het nut van de uitvoering van dit project voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling. In dit geval dient te worden beargumenteerd dat het een hoger openbaar belang is om de Natura 2000-gebieden te beschermen en verbeteren.
4. dat het nuttige doel dat met de verbrakking wordt gediend, vanwege technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten niet kan worden bereikt met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen. De lidstaten – en dus de provincie en de waterbeheerder – hebben een zekere mate van beoordelingsvrijheid bij het bepalen of er sprake is van een hoger openbaar belang. Aangevoerd dient te worden dat het is vanwege technische onhaalbaarheid inderdaad niet mogelijk om het doel (voldoen aan de vereisten voor het Natura 2000 gebied Polder Westzaan) op een andere manier te behalen. Eveneens dient te worden aangetoond dat de achteruitgang van de watertoestand van de Zaan (en eventueel andere delen van de Schermerboezem-Zuid en het Noordzeekanaal) vanwege de nadelige effecten van de verbrakking vanwege technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten niet kan worden voorkomen met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen. Provincie en waterschap kunnen bij de aanvraag en het verlenen van de vergunning als motivering gebruik maken van een kosten- en batenanalyse. In dit kader is het onderzoek van Nelen & Schuurmans relevant, aangezien daaruit volgt dat wanneer er bij variant 1 voor wordt gekozen om de hele polder te verbrakken, dit tot een aanzienlijke aantasting van de omliggende waterlichamen zal leiden, met als gevolg een verandering van waterkwaliteit in die betreffende delen. Door het waterschap zal een afweging gemaakt moeten worden tussen de belangen die zijn gediend met het verbeteren van de toestand van Natura 2000 gebieden in de Polder Westzaan in verband met de aanwijzing als beschermingsgebied vanwege de Habitatrictlijn en de mogelijke negatieve effecten van de verbrakking op de niet Natura 2000 begrensde delen van de waterlichaam Waterrijk polder

Westzaan en omliggende waterlichamen. Het is daarvoor noodzakelijk de motivering vergezeld te doen gaan van onderzoeksresultaten. Indien de uitzonderingsmogelijkheid voor de gehele verbraking van de polder Westzaan wordt ingeroepen (variant 1), zal - mede aan de hand van een kosten-batenanalyse - gemotiveerd moeten worden waarom de Natura 2000-doelstelling niet met een gedeeltelijke verbraking van de polder Westzaan (variant 2) kan worden bereikt, voor zover blijkt dat deze variant minder negatieve effecten op de waterkwaliteit.

In aanvulling op het gebruik van de uitzonderingsbepaling in artikel 4 lid 7 KRW dient te worden voldaan aan de eisen uit artikel 4, achtste en negende lid, KRW. Volgens die bepalingen moet het project garanderen dat tenminste hetzelfde niveau van bescherming wordt geboden als de bestaande Europese wet- en regelgeving waaronder het gebied is aangewezen als waterlichaam en dat het project in overeenstemming is met andere geïmplementeerde Europese wet- en regelgeving. Uit de verstrekte gegevens volgt niet dat verplichtingen uit andere richtlijnen die zien op de waterkwaliteit van toepassing zijn. Daarom hoeft geen rekening te worden gehouden met andere waterkwaliteitsnormen. De door de opdrachtgever beschikbaar gestelde informatie spreekt wel over maatregelen in het kader van hoogwaterbescherming en bodemdaling, maar aangezien de onderzoeksopdracht hier geen betrekking op heeft en er ook weinig aanvullende informatie is verstrekt hierover, wordt hier niet verder op ingegaan. Overigens merken wij op dat ten aanzien van hoogwaterbescherming en bodemdaling geen concrete verplichtingen op grond van andere richtlijnen bestaan. Vanzelfsprekend dient door middel van het project verbraking Westzaan de in het beheerplan vastgestelde Natura 2000-doelstelling zoveel mogelijk bereikt te worden, waardoor het project in overeenstemming wordt gebracht met de vereisten die voortvloeien uit Habitatrichtlijn. Het is daarmee van belang niet alleen goed te motiveren waarom de verbraking nodig is, maar ook waarom het project op deze manier moet worden uitgevoerd en welke maatregelen (kunnen) worden genomen om de achteruitgang van de watertoestand van de Zaan zoveel mogelijk te voorkomen. Daarbij is van belang dat de toestandsklasse van de Zaan voor wat betreft het ontoereikend is.

Indien er sprake is van onzekerheden over de mogelijke effecten kan aansluiting worden gezocht bij de betreffende relevante jurisprudentie (zie hiervoor). In dat geval kan in het provinciale of waterschapsbeleid de mogelijkheid van een experimenteervergunning worden opgenomen. Er kan dan een tijdelijke vergunning met monitoringverplichtingen worden verleend. Daarbij lijkt noodzakelijk dat het verbrakingsproject moet kunnen worden stopgezet als de effecten op omliggende waterlichamen (Zaan, Noordzeekanaal) groter worden dan naar aanleiding van de verrichte onderzoeken voorafgaand aan de verbraking kon worden verwacht.

6.4 Conclusies

Geconcludeerd kan worden dat, indien bij de vergunningverlening de juiste stappen worden genomen, de juridische risico's van het verbrakingsproject overzienbaar zijn, mits aan alle hiervoor beschreven randvoorwaarden – zoals grondig onderzoek naar de effecten van de verbraking en een goede motivering waarom de 1% bepaling kan worden toegepast, of waarom er geen achteruitgang van de toestandsklasse voor het kwaliteitselement chloride optreedt of waarom er een beroep gedaan kan worden op de uitzonderingsregel uit artikel 4 lid 7 KRW. Daarbij kan een onderscheid

worden gemaakt tussen gehele of gedeeltelijke verbraking van Polder Westzaan (variant 1 of 2) en de effecten op wateren die buiten het waterlichaam Waterrijke polder Westzaan zijn gelegen. Op grond van de analyse hierboven kunnen beide varianten in beginsel uitvoerbaar zijn.

De toetsing aan de 1%-bepaling en toepassing van het toetsingskader zal bij een gedeeltelijke verbraking (variant 2) vermoedelijk betekenen dat er geen sprake is van achteruitgang in de toestand van de Schermerboezem-Zuid. Het is daarbij wel van belang dat de benodigde mitigerende maatregelen worden genomen, zoals het stopzetten van het gemaal in tijden van droogte. Dit is een maatregel die het daarvoor bevoegd gezag dient te nemen.

Bij een gehele verbraking van de polder (variant 1) is op basis van het rapport van Nelen + Schuurmans de conclusie dat mogelijk niet aan de 1% regeling wordt voldaan. Gezien de nieuw aangeleverde informatie door HHNK de 1%-bepaling mogelijk wel worden toegepast. Voor zover daar geen beroep op kan worden gedaan, moet bij vergunningverlening ten behoeve van deze variant worden onderzocht of toestandklasse van de Zaan voor wat betreft het chloridegehalte door de algehele verbraking achteruitgaat van 'ontoereikend' naar 'slecht'. Indien dat het geval is, zal moeten worden onderzocht of een geslaagd beroep gedaan kan worden op de uitzonderingsbepaling van artikel 4 lid 7 KRW. Is geen sprake van een dergelijke achteruitgang bezien, zal men zich ervan moeten verzekeren of de het beroep op de faseringsuitzondering van art. 4 lid 4 KRW dat in het beheerplan wordt gedaan juridisch houdbaar is. Is dat niet het geval of zijn daar twijfels over dan zal ook in dat geval moeten worden onderzocht of een geslaagd beroep gedaan kan worden op de uitzonderingsbepaling van artikel 4 lid 7 KRW.

7. Beantwoording van onderzoeksvragen 2 en 3

Onderzoeksvragen

2. Wat is – in juridische en praktische zin – het beste moment om de basisregistratie van de KRW aan te passen (type en eventueel splitsen van NL12-250), m.n. in het licht van de (water)vergunningen die voor het project aangevraagd dienen te worden en de verplichtingen in het kader van de KRW?
  - 2.a. Nu of aan het einde van deze 6-jaarstermijn, dus in 2021?
  - 2.b. Moet het water dan feitelijk al brak zijn of is het mogelijk de verbrakingsmaatregel pas hierna uit te voeren?
3. Wat zijn mogelijke andere (juridische) risico's van het verbrakingsproject?

7.1 Onderzoeksvraag 2.a

Voor wat betreft de waterlichaam Waterrijk polder Westzaan verdient het aanbeveling – indien de verbrakking betrekkelijk snel optreedt – de basisregistratie zo snel mogelijk aan te passen. Gelet op het memo van Rijkswaterstaat inzake de wijziging in de basisregistratie van waterlichamen d.d. 4 september 2012³⁹ gaat het hier om een wijziging in type van een waterlichaam. Het gaat daarbij weliswaar om een verandering van ambitie, maar in de zin dat het watertype wordt aangepast vanwege maatregelen die zien op natuurherstel conform het beheerplan voor het Natura 2000 gebied. Het gaat dus *niet* om een *verlaging* van de ambitie, maar desondanks is een goede motivering vereist als een beroep op artikel 4 lid 7 KRW wordt gedaan. Het verdient aanbeveling na te gaan of de monitoringverplichtingen dienen te worden aangepast.

In geval van een gedeeltelijke verbrakking van de Polder Westzaan (variant 2) ligt het voor de hand de basisregistratie alleen aan te passen voor het deel dat wordt verbrakt. Door de vergunningverlening voor de verbrakingsmaatregelen zal de waterkwaliteit namelijk verbeteren richting het vereiste goede ecologische potentieel zoals dit geldt voor type M30, zwak brakke wateren. De periode dat het waterlichaam nog type M10, (laagveen, vaarten en kanalen) is, zal iedere verbrakking een verslechtering van de vereiste kwaliteit betekenen.

Het risico van een snelle aanpassing van de basisregistratie ontstaat als de feitelijke verbrakking lang duurt en er dus gedurende langere tijd niet aan de vereisten van watertype M30 wordt voldaan. Dat betekent dat aanpassing van de basisregistratie en toestemming verlening voor de verbrakking in tijd zo optimaal mogelijk moeten worden afgestemd.

Wat betreft het eventueel niet te verbrakken deel, indien het waterlichaam wordt gesplitst in een M10 en een M30 deel, moet worden opgemerkt dat ook nu het chloridegehalte in de Polder

³⁹ Verstreckt door de opdrachtgever.

Westzaan al te hoog is en er dus ook nu al niet aan de vereiste kwaliteit wordt voldaan. Onduidelijk is of door de voorgenomen gedeeltelijke verbrakking de waterkwaliteit in het deel van de polder dat niet wordt verbrakt zal verbeteren in de zin dat het chloridegehalte omlaag zal gaan. Het is gezien de verstrekte informatie onduidelijk of een wijziging van het type in de basisregistratie effecten op andere kwaliteitselementen zal hebben.

Overigens duurt de periode tot 2021 niet zo lang meer, dus verwacht wordt dat het uiteindelijk niet veel verschil zal maken.

7.2 Onderzoeksvraag 2.b

Naar ons oordeel hoeft het water op het moment van aanpassing van de basisregistratie nog niet brak te zijn, omdat de maatregelen waarvoor vergunning is vereist, zullen zorgen voor een continue verbetering van de waterkwaliteit richting de vereisten voor watertype M30 en de doelstelling van 2000 mg cl/l ten behoeve van het beheerplan op grond van de Wnb. Bovendien zal de waterkwaliteit bij een latere aanpassing als gevolg van de uitvoering van de voorgenomen verbrakkingsmaatregelen langere tijd niet aan de gestelde normen voldoen.

7.3 Onderzoeksvraag 3

Andere mogelijke juridische risico's kunnen zich voordoen bij het nemen van projectbesluiten daar waar het waterschap zelf inrichtingsmaatregelen gaat nemen. Ook hier dient op dezelfde wijze als hiervoor beschreven te werk te worden gegaan.

Een risico op juridische procedures tegen onder meer de verlening van de watervergunning voor kan ontstaan bij de optie waar de gehele polder wordt verbrakt en agrariërs het niet eens zijn met de geboden compensatie. Een risico op juridische procedures tegen onder meer de verlening van de watervergunning kan eveneens ontstaan bij een gedeeltelijke verbrakking, waarbij de agrariërs die in de polder blijven toch bevreesd zijn voor mogelijke schade. Indien de procedures tegen de vergunningverlening geen effect hebben, kunnen zij ook rechtsmiddelen aanwenden tegen beslissingen op verzoeken om nadeelcompensatie. Daarbij kan ook de vraag zijn wie eventuele nadeelcompensatie dient te vergoeden: het waterschapsbestuur (bevoegd gezag) of de provincie (als aanvrager/initiatiefnemer). Het waterschapsbestuur heeft immers de mogelijkheid om de uitgekeerde nadeelcompensatie in rekening brengen bij de aanvrager van de vergunning.⁴⁰

Wellicht dat er andere belanghebbende partijen zijn die zich juridisch willen verweren tegen de geheel of gedeeltelijke verbrakking van de Westzaan en de gevolgen daarvan voor andere wateren. Daarbij kan worden gedacht aan visverenigingen, partijen die aantasting van de recreatieve functie van deze wateren vrezen, natuurverenigingen die juist de bestaande zoetwaterecologie willen behouden of degenen die aan deze wateren wonen.

Mogelijke andere risico's zouden kunnen bestaan uit andere nadelige effecten op de waterkwaliteit van de Polder Westzaan, de Zaan, de Zaanammerpolder of het Noordzeekanaal. De door de opdrachtgever geleverde casus levert onvoldoende informatie om dit goed te kunnen beoordelen.

---

⁴⁰ Art. 7.17 lid 1 Wtw.

Een ander risico houdt verband met de vraag of de onderbouwing van het beroep op fasering van de doelstelling voor het kwaliteitselement chloride in het beheerplan voldoet aan de eisen die art. 4 lid 4 KRW daaraan stelt. Het gaat dan met name om de vraag of reden voor het niet tijdig bereiken van deze doelstelling voor de buiten het Natura 2000 gebied gelegen oppervlaktewateren wegens natuurlijke omstandigheden voldoende (specifiek) is onderbouwd⁴¹ en of er wel voldoende (concrete) maatregelen (inclusief tijdsplanning) in het vooruitzicht zijn gesteld om het chloridegehalte dusdanig verminderen dat het oppervlaktewaterlichaam vóór 2027 voor dit kwaliteitselement in een goede toestand verkeert. Wanneer de rechter het beroep op deze uitzonderingsgrond in het licht van art. 4 lid 4 KRW onvoldoende gemotiveerd acht, kan dat een risico voor de watervergunning voor de verbrakking betekenen. In dat geval kan de vergunning alleen worden verleend als in het beheerplan alsnog een goede motivering wordt gegeven of een beroep kan worden gedaan op art. 4 lid 7 KRW.

Algemene slotopmerkingen in verband met implementatie KRW. Ten slotte moet worden gewezen op de mogelijke onjuiste implementatie van de KRW door Nederland. Vooralnog wijst de jurisprudentie uit dat de rechters zich kunnen vinden in de Nederlandse implementatie. Dat neemt niet weg dat er nog een aantal vragen open liggen:

Waterschappen moeten 'rekening houden met' het regionale plan. Doordat de ecologische normen voor kunstmatige en sterk veranderde wateren vast zijn gelegd in plannen, zijn dit geen wettelijke normen, maar beleidsdoelstellingen. Bij de vergunningverlening moet met deze plannen en derhalve ook met deze normen 'rekening worden gehouden', waardoor een harde juridische doorwerking van de kwaliteitsdoelstellingen niet is gewaarborgd. Deze kwaliteitsdoelstellingen c.q. ecologische normen zouden echter vanuit KRW-perspectief als juridisch bindende kwaliteitseisen beschouwd moeten worden. Om juridische risico's te vermijden verdient het sterke aanbeveling de normen voor sterk-veranderde of kunstmatige waterlichamen richtlijnconform te hanteren en de normen een sterke binding te geven en er niet gemotiveerd van af te wijken, tenzij er sprake is van de toepassing van de uitzonderingsbepalingen voortvloeiend uit de KRW.

Het is niet met zekerheid te zeggen dat ook het Hof van Justitie de door de Afdeling bestuursrechtspraak van Raad van State aanvaarde 1%-bepaling in overeenstemming zal achten met de KRW.

Het is eveneens niet met zekerheid te zeggen dat de wijze waarop de ecologische waterkwaliteitseisen doorwerken naar de vergunningverlening in overeenstemming is met de KRW.

Het risico bestaat met name in een situatie dat derden deze mogelijke onjuiste implementatie expliciet aan de orde stellen in een juridische procedure. Dit risico kan ondervangen worden door de KRW zoveel mogelijk richtlijnconform uit te voeren, maar zekerheid kan niet worden gegeven. Ook kan de Europese Commissie besluiten Nederland te dagen voor het Hof van Justitie vanwege een onjuiste implementatie. Ook hier kan de decentrale waterbeheerder weinig invloed op uit oefenen, behalve de KRW zoveel mogelijk richtlijnconform uit te voeren.

---

⁴¹ Zie Factsheet (2018) NL12_120 p. 34.

Ten slotte kan naar aanleiding van de recente PAS-jurisprudentie⁴² het volgende worden opgemerkt.

De recente uitspraken in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof zijn alleen relevant indien de verbraking c.q. de daarvoor benodigde werkzaamheden leiden tot toename van stikstofdepositie op gevoelige habitattypen. We hebben daarover als onderzoekers geen specifieke informatie gekregen. Mocht dit wel het geval zijn, dan dient de PAS-jurisprudentie bij de besluitvorming te worden betrokken.

---

⁴² ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603 en ECLI:NL:RVS:2019:1604.

Bijlagen

BIJLAGE I: Artikel 4 Kaderrichtlijn water

Artikel 4: Milieudoelstellingen

1. Bij de tenuitvoerlegging van het in het stroomgebiedsbeheerplan omschreven maatregelenprogramma:
a) voor oppervlaktewateren

- i) leggen de lidstaten de nodige **maatregelen ten uitvoer ter voorkoming van achteruitgang van de toestand van alle oppervlaktelichamen**, onder voorbehoud van de toepassing van de leden 6 en 7 en onverminderd lid 8;
- ii) *beschermen, verbeteren en herstellen de lidstaten alle oppervlaktewateren*, onder voorbehoud van punt iii) voor kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen, met de bedoeling uiterlijk 15 jaar na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn een goede toestand van het oppervlaktewater overeenkomstig bijlage V te bereiken, onder voorbehoud van verlengingen in overeenstemming met lid 4 en toepassing van de leden 5, 6 en 7 en onverminderd lid 8;
- iii) **beschermen en verbeteren de lidstaten alle kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen**, met de bedoeling uiterlijk 15 jaar na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn een **goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand** van het oppervlaktewater overeenkomstig bijlage V te bereiken, onder voorbehoud van verlengingen in overeenstemming met lid 4 en toepassing van de leden 5, 6 en 7 en onverminderd lid 8;
- iv) leggen de lidstaten overeenkomstig artikel 16, leden 1 en 8, de nodige maatregelen ten uitvoer, met de bedoeling de verontreiniging door prioritare stoffen geleidelijk te verminderen en emissies, lozingen en verliezen van stoffen stop te zetten of geleidelijk te beëindigen,

onverminderd de voor de betrokken partijen relevante internationale overeenkomsten van artikel 1;

c) voor beschermde gebieden

uiterlijk 15 jaar na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn voldoen de lidstaten aan alle normen en doelstellingen, voorzover niet anders bepaald in de communautaire wetgeving waaronder het betrokken beschermde gebied is ingesteld.

2. **Wanneer meer dan een van de doelstellingen van lid 1 betrekking heeft op een bepaald waterlichaam, is de strengste van toepassing.**
3. Lidstaten mogen oppervlaktewaterlichamen als **kunstmatig of sterk veranderd** aanmerken, indien:
  - a) de voor het bereiken van een goede ecologische toestand noodzakelijke wijzigingen van de hydromorfologische kenmerken van die lichamen significante negatieve effecten zouden hebben op:

- i) het milieu in bredere zin;
  - ii) scheepvaart, met inbegrip van havenfaciliteiten, of recreatie;
  - iii) activiteiten waarvoor water wordt opgeslagen, zoals drinkwatervoorziening, energieopwekking of irrigatie;
  - iv) waterhuishouding, bescherming tegen overstromingen, afwatering, of
  - v) andere even belangrijke duurzame activiteiten voor menselijke ontwikkeling;
- b) het nuttige doel dat met de kunstmatige of veranderde aard van het waterlichaam gediend wordt, om redenen van technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten redelijkerwijs niet kan worden bereikt met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen.

Het aanmerken van een waterlichaam als kunstmatig of sterk veranderd en de redenen daarvoor worden uitdrukkelijk vermeld in de krachtens artikel 13 verplichte stroomgebiedsbeheersplannen en worden om de zes jaar herzien.

4. De in lid 1 gestelde *termijnen kunnen met het oog op het gefaseerde bereiken van de doelstellingen voor waterlichamen worden verlengd*, mits de toestand van het aangetaste waterlichaam niet verder verslechtert, wanneer aan alle navolgende voorwaarden wordt voldaan:
- a) De lidstaten stellen vast dat alle noodzakelijke verbeteringen in de toestand van de waterlichamen redelijkerwijs niet binnen de in lid 1 bepaalde termijnen kunnen worden bereikt om ten minste één van de volgende redenen:
    - i) de vereiste verbeteringen zijn technisch slechts haalbaar in perioden die de gestelde termijn overschrijden;
    - ii) de verwezenlijking van de verbeteringen binnen de termijn zou onevenredig kostbaar zijn;
    - iii) de natuurlijke omstandigheden beletten een tijdige verbetering van de toestand van het waterlichaam;
  - b) de verlenging van de termijn en de redenen daarvoor worden in het krachtens artikel 13 verplichte stroomgebiedsbeheersplan specifiek vermeld en toegelicht;
  - c) verlengingen worden beperkt tot maximaal twee bijwerkingen van het stroomgebiedsbeheersplan, behalve wanneer de natuurlijke omstandigheden van dien aard zijn dat de doelstellingen niet binnen die termijn kunnen worden bereikt;
  - d) in het stroomgebiedsbeheersplan wordt een overzicht gegeven van de ingevolge artikel 11 vereiste maatregelen die noodzakelijk worden geacht om de waterlichamen vóór het verstrijken van de verlengde termijn geleidelijk in de vereiste toestand te brengen, de redenen voor significante vertraging bij de operationalisering van deze maatregelen, alsmede het vermoedelijke tijdschema voor de uitvoering ervan. In de bijwerkingen van het stroomgebiedsbeheersplan wordt een evaluatie van de uitvoering van die maatregelen opgenomen, alsmede een overzicht van eventuele extra maatregelen.
5. De lidstaten mogen voor specifieke waterlichamen minder strenge milieudoelstellingen vaststellen dan in lid 1 worden voorgeschreven, wanneer die lichamen in een zodanige mate door menselijke

activiteiten zijn aangetast zoals bepaald overeenkomstig artikel 5, lid 1, of hun natuurlijke gesteldheid van dien aard is dat het bereiken van die doelstellingen niet haalbaar of onevenredig kostbaar zou zijn, en aan alle navolgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) Aan de ecologische en sociaal-economische behoeften die door zulke menselijke activiteiten worden gediend, kan niet worden voldaan met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen die geen onevenredig hoge kosten met zich brengen;
  - b) de lidstaten dragen er zorg voor dat
    - voor oppervlaktewateren de best mogelijke ecologische en chemische toestand wordt bereikt die haalbaar is, gezien de redelijkerwijs niet te vermijden effecten vanwege de aard van de menselijke activiteiten of verontreiniging;
    - voor grondwateren zo gering mogelijke veranderingen in de goede grondwatertoestand optreden, gezien de redelijkerwijs niet te vermijden effecten vanwege de aard van de menselijke activiteiten of verontreiniging;
  - c) er treedt geen verdere achteruitgang op in de toestand van het aangetaste waterlichaam;
  - d) de vaststelling van minder strenge milieudoelstellingen en de redenen daarvoor worden in het krachtens artikel 13 verplichte stroomgebiedsbeheersplan specifiek vermeld, en die doelstellingen worden om de zes jaar getoetst.
6. Een tijdelijke achteruitgang van de toestand van waterlichamen is niet strijdig met de voorschriften van deze richtlijn, indien deze het resultaat is van omstandigheden die zich door een natuurlijke oorzaak of overmacht voordoen en die uitzonderlijk zijn of niet redelijkerwijze waren te voorzien, met name extreme overstromingen of lange droogteperiodes, of het gevolg zijn van omstandigheden die zijn veroorzaakt door redelijkerwijs niet te voorziene ongevallen, op voorwaarde dat aan alle navolgende voorwaarden is voldaan:
- a) Alle haalbare stappen worden ondernomen om verdere achteruitgang van de toestand te voorkomen teneinde het bereiken van de doelstellingen van deze richtlijn voor andere, niet door die omstandigheden getroffen waterlichamen niet in het gedrang te brengen;
  - b) de voorwaarden waaronder uitzonderlijke of redelijkerwijs niet te voorziene omstandigheden mogen worden aangevoerd, met inbegrip van de vaststelling van passende indicatoren, worden in het stroomgebiedsbeheersplan vermeld;
  - c) de maatregelen die in dergelijke uitzonderlijke omstandigheden moeten worden genomen, worden opgenomen in het maatregelenprogramma en mogen het herstel van de kwaliteit van het waterlichaam niet in de weg staan wanneer die omstandigheden niet meer bestaan;
  - d) de gevolgen van uitzonderlijke of redelijkerwijs niet te voorziene omstandigheden worden jaarlijks geëvalueerd, en onder voorbehoud van de redenen zoals uiteengezet in lid 4, onder a), worden alle haalbare maatregelen genomen om het waterlichaam zo snel als redelijkerwijs haalbaar is te herstellen in de toestand waarin het zich bevond voordat de effecten van die omstandigheden intraden, en

e) in de volgende bijwerking van het stroomgebiedsbeheersplan wordt een overzicht gegeven van de effecten van de omstandigheden en van de maatregelen die overeenkomstig de punten a) en d) zijn of zullen worden genomen.

7. De lidstaten maken geen inbreuk op de richtlijn, wanneer:

- het niet bereiken van een goede grondwatertoestand, een goede ecologische toestand, of in voorkomend geval een goed ecologisch potentieel, of het niet voorkomen van achteruitgang van de toestand van een oppervlakte of grondwaterlichaam het gevolg is van **nieuwe veranderingen van de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam** of wijzigingen in de stand van grondwaterlichamen, of wanneer
- het niet voorkomen van achteruitgang van een zeer goede toestand van een oppervlaktewaterlichaam naar een goede toestand het gevolg is van nieuwe duurzame activiteiten van menselijke ontwikkeling,

en aan alle volgende voorwaarden is voldaan:

a) alle haalbare stappen worden ondernomen om de negatieve effecten op de toestand van het waterlichaam tegen te gaan;

b) de redenen voor die veranderingen of wijzigingen worden specifiek vermeld en toegelicht in het krachtens artikel 13 verplichte stroomgebiedsbeheersplan en de doelstellingen worden om de zes jaar getoetst;

c) de redenen voor die veranderingen of wijzigingen zijn van hoger openbaar belang en/of het nut van het bereiken van de in lid 1 vermelde doelstellingen voor milieu en samenleving wordt overtroffen door het nut van de nieuwe veranderingen en wijzigingen voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling, en

d) het nuttige doel dat met die veranderingen of wijzigingen van het waterlichaam wordt gediend, kan vanwege technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten niet worden bereikt met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen.

8. Bij toepassing van de leden 3, 4, 5, 6 en 7 dragen de lidstaten er zorg voor dat zulks het bereiken van de doelstellingen van deze richtlijn in andere waterlichamen in hetzelfde stroomgebiedsdistrict niet blijvend verhindert of in gevaar brengt en verenigbaar is met de andere Gemeenschapsvoorschriften op milieugebied.

BIJLAGE II. Factsheet Polder Westzaan

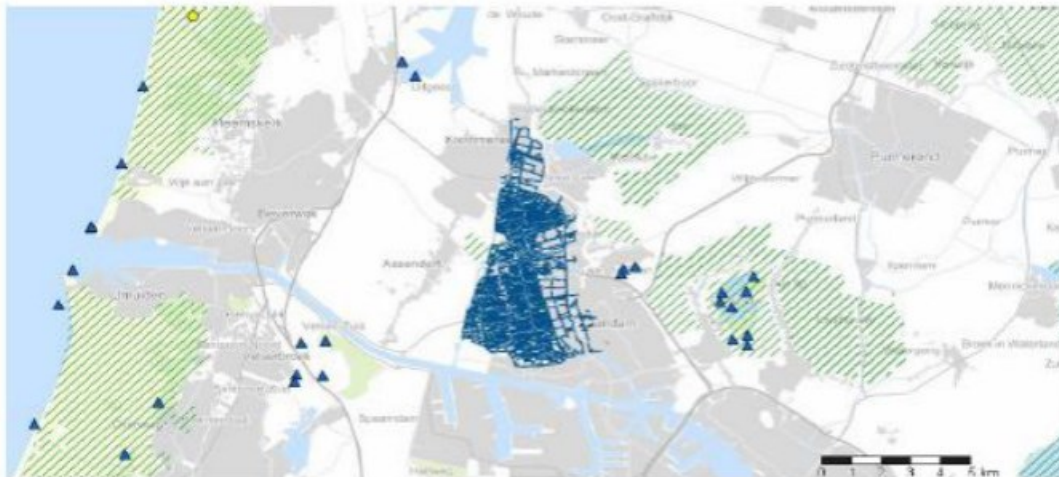
Factsheet: NL12_250 waterrijk polder Westzaan

De informatie die in deze factsheet wordt weergegeven is bijgewerkt tot en met 15 oktober 2018. Deze factsheet dient gezien te worden als een tussentijdse versie ten behoeve van het opstellen van het Stroomgebiedbeheerplan 2022 - 2027 en de daaraan gerelateerde waterplannen. Hoewel waterbeheerders en Informatiehuis Water alles in het werk gesteld hebben om de meest actuele gegevens in deze factsheet te verwerken, kan niet worden uitgesloten dat de factsheet onjuiste of onvolledige informatie bevat. Omdat de inhoud van de factsheets bestuurlijk niet is goedgekeurd, kunnen er geen rechten aan worden ontleend.

1. Basisgegevens

Dit onderdeel beschrijft de kenmerken en de status van het waterlichaam en geeft informatie over de beschermde gebieden, die een relatie met het waterlichaam hebben.

Naam:	waterrijk polder Westzaan	Code:	NL12_250
Deelstroomgebied:	Rijn West	Type:	M10
Waterbeheerder:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Status:	Kunstmatig
		Wateronttrekking t.b.v. menselijke consumptie:	Nee
Provincies:	Provincie Noord-Holland		
Gemeenten:	Zaanstad		

KRW Oppervlaktewaterlichaam	Winningen voor menselijke consumptie:
Natura2000 gebied	Publieke grondwaterwinning
Scheldpolderwater	Industriële grondwaterwinning
Zwemwaterlocatie	Overige grondwaterwinning
	Inname oppervlaktewater

Karakterschets:

"De polder Westzaan is een laagveenpolder met een aantal bredere vaarten en vele sloten. Het grootste deel is grasland. De belangrijkste functies zijn landbouw en natuur. Inlaat van water vindt plaats vanuit de Nauernasche Vaart en de Zaan, beide onderdeel van de Schermerboezem. Via drie gemalen wordt water uitgeslagen uit polder Westzaan. Gemaal 't Leven en gemaal Soeteboom slaan uit op de Zaan en gemaal Overtoom op het Noordzeekanaal. De omvang van het totale aan- en afvoergebied is 2400 ha; ongeveer 15% hiervan (3.61 km²; 358.3 km) is open water; het open water in het gehele gebied wordt tot het waterlichaam gerekend. Er liggen veel onderbemalingen binnen de polder. Als gevolg van klink en oxidatie van veen wordt gerekend met een maaiveld daling van 3 mm/jaar.

Beschermde gebieden:

- Habitatrictlijn gebied
Polder Westzaan (NL_HAB_91)

Status: Kunstmatig

Het waterlichaam is door mensen gegraven op een plaats waar voorheen geen water was.

2. Belastingen en effecten van menselijke activiteiten

Voor de analyse van een waterlichaam wordt gebruik gemaakt van de DPSIR methode: Drivers - Pressures - State - Impact - Responses. Bepaalde functies (D) zorgen voor een belasting (P) die invloed heeft op de toestand (S) en het functioneren van het waterlichaam (I), die vragen om een respons (R) via maatregelen en/of toepassing van een uitzondering. Dit blok beschrijft de significante belastingen (P) door gebruiksfuncties (D) op het waterlichaam en geeft informatie over de effecten (I) ervan. Bij de volgende onderdelen komen S, I en R aan bod.

Menselijke activiteiten en effecten

Categorie	Belasting	Functie	Effect
diffuse bronnen	Landbouwactiviteiten	Landbouw	Belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddel en.
diffuse bronnen	Atmosferische depositie	Stedelijke ontwikkeling	Belasting met nutriënten en PAK's, zink, koper, kobalt, seleen, barium.
regulering waterbeweging	Hydrologische verandering watersysteem - anders / overig	Anders	Eutrofiering watersysteem Verdwijnen natuurlijke peildynamiek en gebiedseigen waterkwaliteit
regulering waterbeweging	Dammen, dijken, kribben en stuwen - anders / overig	Anders	Verdwijnen natuurlijke peildynamiek en gebiedseigen waterkwaliteit Verdwijnen natuurlijke peildynamiek en gebiedseigen waterkwaliteit. Belemmering migratiemogelijkheden vis
overige belastingen	Andere antropogene belastingen	Anders	Aantasting van aquatisch habitat (water- en oeverplanten, structuur)
overige belastingen	Historische verontreiniging (nu gestopt)	Anders	Belasting met milieuvreemde stoffen en zware metalen (microverontreinigingen)

Toelichting:

De polder Westzaan is een laagveenpolder met een aantal bredere vaarten en vele sloten. Het grootste deel is grasland. De belangrijkste functies zijn landbouw en natuur. Inlaat van water vindt plaats vanuit de Nauernasche Vaart en de Zaan, beide onderdeel van de Schermerboezem. De lichtinval in het water wordt door zwevend materiaal en door opwerveling van de venige bodem belemmerd. Dit en het gereguleerde peil en de compartimentering zijn belemmerend voor de ontwikkeling van de biologie. HHNK heeft dit nog niet in alle doelen verwerkt. De nutriëntenbelasting van het oppervlaktewater is voornamelijk afkomstig van het inlaatwater (43% voor N en 37% voor P) en uit- en afspoeling vanuit het landelijke gebied (25% voor N en 58% voor P). De bijdrage van de natuurlijke bronnen aan de stikstof- en fosforbelasting is 34% voor N en 53% voor P. Deze natuurlijke achtergrondbelasting speelt een overheersende rol en is voornamelijk afkomstig vanuit natuurgebieden (9,0% voor N en 40% voor P). Voor stikstof is daarnaast de bijdrage van atmosferische depositie relevant (16%), voor fosfor is dit de natuurlijke levering van de (veen)bodem (11%). De bijdrage van de antropogene bronnen is 66% voor N en 47% voor P en vooral afkomstig van het inlaatwater (43% voor N en 37% voor P) en overige bronnen (14% voor N en 5,1% voor P). De historische verontreinigingen in de waterbodem leiden nu tot een lichte verhoging van PAK. [HHNK rapport 14.38620]

3. Toestand

Dit onderdeel beschrijft doelen en toestand (S) van het waterlichaam. Daarbij wordt gemotiveerd indien wordt afgeweken van nationaal vastgestelde doelen en indien de toestand achteruit gaat. Duidelijk wordt voor welke biologische groepen en stoffen het waterlichaam niet voldoet (I). De prognose 2027 is een eerste ambtelijke inschatting. Deze prognose is geen onderdeel geweest van de ontwerp-plannen en daarom nu niet overal bestuurlijk vastgesteld.

Ecologische toestand

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,25					
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,15					
Vis (EKR)	≥ 0,50					
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,30					

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zgm) (mg P/l)	≤ 0,25					
Stikstof totaal (zgm) (mg N/l)	≤ 2,80					
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zgm) (mg Cl/l)	≤ 300					
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0					
Zuurgraad (zgm) (-)	5,5 - 8,0					
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zgm) (%)	40 - 120					
Doorzicht (zgm) (m)	≥ 0,65					

**Specifieke verontreinigende stoffen
(normoverschrijding)**

	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
ammonium					
arseen					
benzo(a)antraceen					
chryseen					
seleen					
uranium					
zink					

Legenda: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig oranje = ontoereikend
 rood = slecht / voldoet niet leeg = geen gegevens

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Afhankelijk van het type KRW-waterlichaam dat gebruikt is voor de toestandsbeoordeling (het doeltype, hier M10) zijn bepaalde maatlaten niet van toepassing. Deze maatlaten zijn met NVT in de toestandskolommen gemarkeerd.

A: Er is sprake van achteruitgang van de toestand ten opzichte van 2009

(zgm): zomergemiddelde

Motivering ecologische toestand:

Er is geen motivering beschikbaar.

Chemische toestand

Ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
benzo(a)pyreen					
benzo(b)fluorantheen					
benzo(ghi)peryleen					
benzo(k)fluorantheen					

Niet-ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
fluorantheen					
nikkel					

Motivering chemische toestand:
Er is geen motivering beschikbaar.

Eindoordeel		Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
Chemie	Chemie totaal	 *				
	Ubiquitaire stoffen					
	Niet-Ubiquitaire stoffen					
Ecologie	Ecologie totaal	 *				
	Biologie totaal	 *				
	Fysische chemie	 *				
	Specifieke verontreinigende stoffen	 *				

Legenda:

- Chemie: blauw = goed / voldoet   rood = niet goed / voldoet niet
- Ecologie: blauw = zeer goed / voldoet   groen = goed   geel = matig
- oranje = ontoereikend   rood = slecht / voldoet niet

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Onder ubiquitaire stoffen wordt verstaan: stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

4. Maatregelen

Als de toestand niet aan de doelen voldoet kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn (R). Er zijn landelijke en gebiedsgerichte maatregelen. De landelijke maatregelen staan in het maatregelprogramma bij het stroomgebiedbeheerplan. Gebiedsgerichte maatregelen staan hieronder in tabellen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. maatregelen uitgevoerd in de periode 2010 t/m 2015
2. overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2010 t/m 2015
3. maatregelen opgevoerd in SGBP 2016 voor de periode 2016 t/m 2021
4. overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2016 t/m 2021
5. maatregelen gepland voor de periode 2022 - 2027

Verder is aangegeven wanneer een maatregel is gericht op de opgave op grond van een beschermd gebied.

Maatregelen uitgevoerd in de periode 2010 t/m 2015

Oorspronkelijke naam:	Beperken gebiedsvreemd water	Omvang:	1 stuks
SGBP omschrijving:	invoeren/wijzigen doorspoelen		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
	Uitgevoerd: 1		In gewijzigde vorm
Toelichting:	Gebiedsvreemdwater kan, omdat het hard (veel bicarbonaat) en sulfatrijk is leiden tot versnelde veenafbraak en interne eutrofiëring. De maatregel is er op gericht in een peilvak de inlaat van gebiedsvreemdwater te beperken.		
Oorspronkelijke naam:	Kunstwerken vispasseerbaar maken	Omvang:	1 stuks
SGBP omschrijving:	vispasseerbaar maken kunstwerken		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
	Uitgevoerd: 1		Opgave factsheet 2009 is 2 knelpunten op te lossen. In planperiode is/zijn 1 knelpunten(en) opgelost. Het tekort van 1 knelpunt(en) wordt gecompenseerd vanuit andere waterlichamen.
Toelichting:	Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal.		
Oorspronkelijke naam:	Natuurvriendelijk baggeren	Omvang:	100.000 m3
SGBP omschrijving:	verwijderen eutrofe bagger		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	m3	Motivering:	
	Uitgevoerd: 100.000		
Toelichting:			
Oorspronkelijke naam:	Natuurvriendelijk schonen	Omvang:	1 stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
	Uitgevoerd: 1		
Toelichting:	Het betreft 70 km		
Oorspronkelijke naam:	Verwijderen kroos en drijfslagen	Omvang:	3,4 km
SGBP omschrijving:	uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maai-beheer (water en natte oever)		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		

Voortgang: km Uitgevoerd: 3,4	Motivering: In gewijzigde vorm
Toelichting:	

Overige maatregelen uitgevoerd in de periode t/m 2015

Er zijn geen overige maatregelen uitgevoerd in de periode t/m 2015

Maatregelen opgevoerd in SGBP 2016 voor de periode 2016 t/m 2021

Oorspronkelijke naam: Opheffen saneringslocaties		Omvang: 4 stuks
SGBP omschrijving: overige beheersmaatregelen		
Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:
In uitvoering: 2		. NH047900911 - wachten op advies over PAK. en NH085200093 vooronderzoek. uitgevoerd
Uitgevoerd: 1		. NH047900527 gereed eind 2016
Ingetrokken: 1		NH047900836 uit nader onderzoek blijkt geen gevaar voor waterkwaliteit, derhalve ingetrokken.
Toelichting: Het betreft de waterbodem sanerings locaties NH047900527, NH047900836, NH047900911 en NH047900648. Deze maatregel leidt lokaal tot verbetering van de waterkwaliteit. Onderzoek wordt gedaan naar het nut en de noodzaak van sanering en zo nodig wordt de locatie gesaneerd.		
Oorspronkelijke naam: Oplossen vismigratieknelpunten door HHNK		Omvang: 1 stuks
SGBP omschrijving: vispasseerbaar maken kunstwerken		
Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:
Planvoorbereiding: 1		niet bestuurlijk vastgesteld (2016-inmiddels bestuurlijk vastgesteld)
Toelichting: Betreft gemaal Westwouderpolder. Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal.		
Oorspronkelijke naam: Verbrakking Westzaan		Omvang: 1 stuks
SGBP omschrijving: invoeren/wijzigen doorspoelen		
Initiatiefnemer: Provincie Noord Holland		
Voortgang:	stuks	Motivering:
Planvoorbereiding: 1		Provincie is trekker, voert momenteel onderzoeken uit. Naar haalbaarheid en draagvlak
Toelichting: Diverse maatregelen gericht op verbrakking van het noordelijk deel van het N2000 gebied polder West zaan (NL_HAB_91). Het betreft een deel van het waterlichaam NL12_250		
Oorspronkelijke naam: Benutten ruimte secundair systeem voor plantengroei		Omvang: **) km
SGBP omschrijving: uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maaibeheer (water en natte oever)		
Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	km	Motivering:
In uitvoering: 3.375		Het schouwbeleid is verruimd om in situaties waarin sprake is van overbreedte een lagere onderhoudsfrequentie toe te staan. We zijn afhankelijk van de aanliggende eigenaren in hoeverre hier ook gebruik van wordt gemaakt. Op dit moment monitoren we het effect van deze maatregel in 3 pilots.

Toelichting:	**) in totaal 3.375 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Deze maatregel richt zich op de ca. 1350 ha theoretische ruimte in het secundaire systeem. Deze maatregel is er op gericht, waar mogelijk en verantwoord, deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).	
Oorspronkelijke naam:	Benutten ruimte tertiair systeem voor plantengroei	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maaibeheer (water en natte oever)	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km Uitgevoerd: 1.083	Motivering: de reguliere schouw op het tertiaire systeem is opgeheven. Hiermee heeft plantengroei meer kans.
Toelichting:	**) in totaal 1.083 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol. Deze maatregel richt zich op de ca. 650 ha theoretische ruimte in het tertiaire systeem. Deze maatregel is er op gericht waar mogelijk en verantwoord deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).	
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek afstemming KRW-N2000	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Planvoorbereiding: 1	Motivering: niet bestuurlijk vastgesteld (inmiddels bestuurlijk vastgesteld). Agendering bij provincie in 2018. Aan deze actie wordt invulling gegeven nadat de watersysteemanalyses gericht op de doelen 2027 is uitgevoerd.(2019)
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor meerdere waterlichamen. De maatregel is er op gericht om in overleg met provincie en natuurbeschermers te komen tot een betere afstemming van doelen en maatregelen met betrekking tot Natura 2000 enerzijds en KRW anderzijds.	
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek nutriënten en probleemstoffen	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks In uitvoering: 1	Motivering: Rapport wordt opgesteld in 2016 . De eerste (gebiedsafstemming): er is een concept rapportage gereed. In 2018 zal deze worden geactualiseerd en definitief worden gemaakt.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor meerdere waterlichamen. Deze onderzoeksmaatregel is er op gericht om op relevante blauwe knooppunten beter in beeld te brengen of- en in welke mate nutriënten en andere probleemstoffen, zoals prioritair en overige verontreinigende stoffen, waaronder ook hormoonstoffen, leiden tot problemen bij de overdracht (gebiedsafstemming).	
Oorspronkelijke naam:	2e programma gebiedsregelingen (automatisering peilbeheer)	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:

Uitgevoerd: 1	Programma gebiedsregelingen (betreffende dynamische automatiseringsprocessen)afgerond. Er zijn inmiddels 40 gebiedsregelingen in werking.	
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters maar richt zich vooral op het terugdringen van belastingen als gevolg van reguliere waterbeweging (peilbeheer) met gebiedsvreemd water. Door verdergaande automatisering van het peilbeheer wordt minder gebiedsvreemd water ingelaten.	
Oorspronkelijke naam:	Deelprogramma extra impuls handhaving waterkwaliteit	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	overige instrumentele maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: Uitgevoerd: 1	stuks	Motivering: HHNK maakt samen met Hoogheemraadschap van Rijnland en de provincies Noord- en Zuid-Holland en de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB) deel uit van het Landelijk Milieuoverleg Bloembollenteelt (LMB). In het LMB worden afspraken gemaakt gericht op het verduurzamen van de bloembollensector. De focus ligt op drie kansrijk geachte sporen: <ul style="list-style-type: none"> • Beperking van emissies van gewasbeschermingsmiddelen vanaf het erf (Schoon erf, schone sloot); • Beperking van de emissie van nutriënten via bodembeheer: verbeteren van de bodemkwaliteit en verhogen organisch stofgehalte (Beter Organisch Bemesten); • Beperking van de emissie van nutriënten via techniek: beperken van de emissie van fosfaat uit het perceel met behulp van ijzertzand (drainage, filters, recirculatie). De ambitie van het LMB is een zoveel als mogelijk emissieloze teelt- en erfsituatie voor de bollenteelt in 2027. Op 15 november jl. heeft de stuurgroep besloten om afgestemd met het programma Bodem en Water Noord-Holland en de ambities van RBO-Rijn West hierop extra in te zetten en ook andere partners hierbij te betrekken. Met partners als de Greenports en het Rijk ontstaan extra financiële mogelijkheden.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel kan in beginsel betrekking hebben op alle kwaliteitsparameters maar zal zich vooral richten op het terugdringen van belasting als gevolg van diffuse emissiebronnen. Dit door gezamenlijke factfinding en sanering van de emissie. Dit bijvoorbeeld door verdere uitrol van het project "Schoon erf, schone sloten".	
Oorspronkelijke naam:	Financiële maatregel bijdrage innovatie en inrichting landbouw	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	financiële maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: Uitgevoerd: 1	stuks	Motivering: bestuurlijk goedgekeurde programmaopzet en inzet van middelen. Bestuursvereenkomst 2016 opgesteld en ondertekend op 3 oktober 2016 HHNK/PNH t.b.v. cofinanciering POP niet productieve investeringen. We voldoen aan de co-financiering POP-3 door [G] [G] ter beschikking te stellen aan laagdrempelige stimulering van de landbouw. via de samenwerking Bodem en Water Noord-Holland.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel is primair gericht op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en is in beginsel gericht op alle waterlichamen behalve de duinen (Waterlichamen 810, 820, 830 en 840). Het betreft cofinanciering vanuit HHNK voor de POP 3 maatregel innovatie (art. 17a, M04.01). De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.	

Oorspronkelijke naam:	Financiële maatregel collectieve levering waterdiensten & maatregelen	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	financiële maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Uitgevoerd: 1	Motivering: in 2017 door collectieven voor €315.000 aan diensten bij boeren weggezet
Toelichting:	<p>**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel is gericht op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en op verbetering van de vier biologische parameters. Het betreft cofinanciering vanuit HHNK voor de POP 3 maatregel agromilieu betalingen voor groen blauwe diensten (art. 28, M10). De maatregel is in beginsel gericht op alle waterlichamen behalve de duinen (Waterlichamen 810, 820, 830 en 840).</p> <p>De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.</p>	
Oorspronkelijke naam:	Financiële maatregel	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	financiële maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Uitgevoerd: 1	Motivering: Bestuursovereenkomst 2016 opgesteld en ondertekend op 3 oktober 2016 HHNK/PNH t.b.v. cofinanciering POP niet productieve investeringen. We voldoen aan de co-financiering POP-3 door 6,4 miljoen ter beschikking te staan aan laagdrempelige stimulering van de landbouw. via de samenwerking Bodem en Water Noord-Holland.
Toelichting:	<p>**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters.</p> <p>Het betreft cofinanciering vanuit HHNK aan maatregelen van derden in het kader van POP 3. Namelijk aan de POP 3 maatregel niet productieve investeringen water (art. 17d2, M04.04.02).</p> <p>De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.</p>	
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek effectiviteit generiek beleid	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Uitgevoerd: 1	Motivering: leveren meetgegevens van 12 meetpunten t.b.v. landelijk meetnet Nutriënten landbouw specifiek oppervlaktewater": leveren meetgegevens t.b.v. "het landelijk meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw" 1 meetpunt t.b.v. akkerbouw en 7 meetpunten t.b.v. bloembollenteelt. Is een continue proces. Voor beide meetnetten worden de gegevens geleverd.

Toelichting:		<p>** in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel is vooral gericht op het terugdringen van belastingen als gevolg van diffuse emissie bronnen.</p> <p>Voor het behalen van de KRW doelen is het van vitaal belang dat het generiek beleid (zie SGBP-2) effectief is. Daarbij gaat het met name om het mestbeleid (5e actieprogramma Nitraat) het gewasbeschermingsbeleid (Nota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst') en de implementatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (zowel pijler 1 als pijler 2). In dit kader leveren wij een bijdrage aan landelijke meetnetten die aanvullend zijn op het KRW-monitoringsnetwerk. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om "het landelijk meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw" en "het landelijk meetnet Nutriënten landbouw specifiek oppervlaktewater".</p> <p>Dit omdat het KRW-monitoringsnetwerk niet geschikt is om de effectiviteit van het Rijksbeleid ten aanzien van de waterkwaliteit inzichtelijk te maken.</p>
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek juridisch instrumentarium	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:
	Uitgevoerd: 1	via programma ruimte voor groei uitgevoerd
Toelichting:		<p>** in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters. Doel van het onderzoek is na te gaan of door aanpassing van keur, standaard profielen en leggerafmetingen beter gestuurd kan worden op de ecologische inrichting bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.</p>
Oorspronkelijke naam:	Onderzoeksprogramma KRW en systeemanalyses waterkwaliteit	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:
	In uitvoering: 1	Watersysteemanalyses zijn in 2015 gestart en lopen door tot 2018. De eerste drie rapportages hierover zijn gereed. Eind 2018 verwachten we het onderzoek te hebben afgerond
Toelichting:		<p>** in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. De maatregel is er op gericht verder te onderzoeken in hoeverre de huidige KRW doelstellingen kunnen worden gehaald of moeten worden aangepast of mogelijk zelfs worden verlaagd en welke maatregelen wel of niet zinvol zijn om de goede toestand te behalen.</p>
Oorspronkelijke naam:	Opstellen integraal inrichtings-/beheerplan	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	opstellen nieuw plan	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:
	Planvoorbereiding: 4 In uitvoering: 2	<p>niet bestuurlijk vastgesteld (2016-inmiddels bestuurlijk vastgesteld) Start gemaakt met een kader voor beheerplannen tertiaire wateren voor NBO's .</p> <p>In voorbereiding het opstellen van een beleid voor maaien In uitvoering gedifferentieerde onderhoudsplannen waarbij de balans i het bagger en maaiwerk gezocht wordt tussen waterkwaliteit en waterkwaliteit.</p>

Uitgevoerd: 1	<p>31 locaties zijn nader onderzocht. Bij 10 locaties is baggeren niet noodzakelijk. 3 locaties zijn of worden in 2016 gebaggerd tijdens het reguliere baggerprogramma.</p> <p>Voorgang 2017: Volgens planning zijn kwaliteitsbaggerwerken in Krommenie en Zaandam uitgevoerd. Daarnaast zijn onderzoeken uitgevoerd naar de invloed van de waterbodem op de waterkwaliteit bij beoogde kwaliteitsbaggerlocaties. Voor de locaties Roggesloot op Texel en Helderkanaal in Den Helder is gebleken dat het verwijderen of afdekken van de baggerlaag niet leidt tot een verbetering van de waterkwaliteit. Om deze reden wordt hier geen ingreep gedaan in de waterbodem. Het verwijderen van bagger uit de Twiske Ringvaart in Landsmeer en uit de meren ten noorden van Krommenie leidt naar verwachting wel tot een verbetering van de waterkwaliteit. Om deze reden wordt hier wel een ingreep gedaan in de waterbodem. Deze werken starten in 2018.</p> <p>Krommenie: 8405 m3 Zaandam: 8367 m3 Totaal: 16.772 m3 bagger verwijderd.</p> <p>Na het verwijderen van zoveel mogelijk verontreinigde bagger is de waterbodem afgedekt met een zandlaag van circa 30 cm zodat de resterende verontreinigde bagger geen (negatieve) invloed meer heeft op de waterkwaliteit.</p>
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de biologie ondersteunende parameters (met name nutriënten en doorzicht). Het betreft een kwalitatieve aanvulling op onderhoud baggeren ad ca. 180.000 m3. Ervaringen uit de 1e KRW periode hebben geleerd dat adequaat vooronderzoek en gebiedsgericht maatwerk nodig is. In het kader van het uitvoeringsprogramma baggeren wordt bepaald of- en waar bagger de waterkwaliteit negatief beïnvloedt. Daarom wordt een resultaatverplichting aangegaan voor het baggerprogramma en niet voor m3 bagger per waterfichaam.
Oorspronkelijke naam:	Uitvoeren visbeheerplan (actief visstandbeheer)
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Voortgang: In uitvoering: 1	Motivering: Voortgang 2017: Workshop "de vis en de vissen" Op 29 november is onder aanwezigheid van de portefeuillehouder een workshop "de vis en het vissen" gehouden. Onze rol en positie vanuit de KRW, het visstandbeheer en de samenwerking met de vissers en de Visstandbeheercommissie zijn input voor het op te stellen visbeleid. Het CHI is door de portefeuillehouder geïnformeerd over de voortgang van dit op te stellen visbeleid.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel draagt in bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis. De maatregel draagt vooral bij aan het verbeteren van de biotoop voor (bedreigde) trekvissoorten zoals aal. Daarnaast is de maatregel gericht op verbetering van biologie ondersteunende parameters (doorzicht, nutriënten), alsmede op het vergroten van de recreatieve en economische waarde van het water. De maatregel betreft het ondersteunen van actief visstand beheer zoals, aal over de dijk, uitzet glasaal, wegvangen van bodemwoelers en recreatieve uitzet. Dit binnen de kaders van door HHNK goedgekeurde visbeheerplannen.

Overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2016 t/m 2021

Er zijn geen overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2016 t/m 2021

Maatregelen gepland voor de periode 2022 - 2027

Er zijn geen maatregelen gepland in de periode 2022-2027.

5. Toepassing uitzonderingen

Als de toestand niet aan de doelen voldoet kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn, maar er kan ook van een uitzondering gebruik gemaakt worden (R). De KRW biedt ruimte om af te wijken van de doelen. Zo kan de realisatie van doelen worden gefaseerd en kunnen doelen worden verlaagd. Ook mag rekening worden gehouden met bepaalde nieuwe ontwikkelingen. Dit alles moet wel passen binnen de randvoorwaarden van de richtlijn. Het gebruik van deze uitzonderingen en de motiveringen hierbij worden hier weergegeven.

Fasering van doelbereik tot na 2021

Voor alle stoffen en kwaliteitselementen waarvoor in onderdeel '3. Doelen en toestand' is aangegeven dat de prognose voor 2021 niet "goed" is, is fasering aan de orde.

Natuurlijke omstandigheden	chloride, Doorzicht, fosfor totaal, Fytoplankton-kwaliteit, Macrofauna-kwaliteit, Overige waterflora-kwaliteit, Specifieke verontreinigende stoffen, stikstof totaal, Vis-kwaliteit
----------------------------	---

Motivering per motiveringsgrond:

<p>Natuurlijke omstandigheden</p> <p>Nalevering historische belasting: Nadat bronnen van verontreinigingen (waaronder nutriënten) zijn beperkt of weggenomen zijn deze stoffen vaak nog lange tijd in het milieu aanwezig, en hebben effect op de ecologische en chemische toestand. De aanwezigheid en effecten verdwijnen pas op de lange termijn. Geforceerd verwijderen uit het milieu is veelal technisch onhaalbaar en/of buitensporig duur. Daardoor wordt het doel vooralsnog niet bereikt (zie ook: Adviesnota Schoon Water, Rijn-West 2014).</p> <p>Trage effecten maatregelen: Uit onderzoek is gebleken dat het een aantal jaar kan duren voordat het ecosysteem zich volledig heeft aangepast aan een nieuwe situatie, bijvoorbeeld omdat het tijd kost voor bepaalde soorten om nieuw habitat te koloniseren. Om deze redenen worden effecten van getroffen maatregelen pas later zichtbaar. Geforceerd ingrijpen in de biologie zelf is – voor zover al uitvoerbaar – kostbaar en roept vaak veel maatschappelijke weerstand op. Daardoor wordt het doel vooralsnog niet bereikt (zie ook: Adviesnota Schoon Water, Rijn-West 2014).</p>
--

Doelverlaging

Conform beleidsafspraken wordt voor 2021 niet overgegaan tot doelverlaging.

Tijdelijke achteruitgang

Wordt er beroep gedaan op art. 4.6 KRW m.b.t. tijdelijke achteruitgang?

Er wordt geen beroep gedaan op art. 4.6 KRW.

Nieuwe ontwikkelingen

Wordt er beroep gedaan op art. 4.7 KRW m.b.t. nieuwe veranderingen in fysische omstandigheden van het waterlichaam?

Er wordt geen beroep gedaan op art. 4.7 KRW.

BIJLAGE III: Factsheet Schermerboezem-Zuid

Factsheet: NL12_120 waterdelen Schermerboezem-Zuid +

De informatie die in deze factsheet wordt weergegeven is bijgewerkt tot en met 15 oktober 2018. Deze factsheet dient gezien te worden als een tussentijdse versie ten behoeve van het opstellen van het Stroomgebiedbeheerplan 2022 - 2027 en de daaraan gerelateerde waterplannen. Hoewel waterbeheerders en Informatiehuis Water alles in het werk gesteld hebben om de meest actuele gegevens in deze factsheet te verwerken, kan niet worden uitgesloten dat de factsheet onjuiste of onvolledige informatie bevat. Omdat de inhoud van de factsheets bestuurlijk niet is goedgekeurd, kunnen er geen rechten aan worden ontleend.

1. Basisgegevens

Dit onderdeel beschrijft de kenmerken en de status van het waterlichaam en geeft informatie over de beschermde gebieden, die een relatie met het waterlichaam hebben.

Naam:	waterdelen Schermerboezem-Zuid +	Code:	NL12_120
Deelstroomgebied:	Rijn West	Type:	M7b
Waterbeheerder:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Status:	Kunstmatig
		Wateronttrekking t.b.v. menselijke consumptie:	Nee
Provincies:	Provincie Noord-Holland		
Gemeenten:	Alkmaar, Beemster, Castricum, Koggenland, Landsmeer, Pummerend, Uitgeest, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Edam-Volendam		

 KRW Oppervlaktewaterlichaam	Winningen voor menselijke consumptie:
 Natura2000 gebied	 Publieke grondwaterwinning
 Schelpdierwater	 Industriële grondwaterwinning
 Zwemwaterlocatie	 Overige grondwaterwinning
	 Inname oppervlaktewater

Factsheet KRW v3.63

Naam waterlichaam: waterdelen Schermerboezem-Zuid +

Code waterlichaam: NL12_120

Versie: tussentijdse versie
aangemaakt: 16-10-2018 om 2:20 u.

pagina 18 van 674

Karakterschets:

De Schermerboezem is verdeeld in twee waterlichamen: Schermerboezem Noord en Schermerboezem-Zuid. Het waterlichaam van Schermerboezem-Zuid loopt van het Markermeer (Edam-Volendam) via een stelsel van vaarten en kanalen met een belangrijke scheepvaart- en boezemfunctie naar het Noordzeekanaal (Zaanstad). De omvang van het totale aan- en afvoergebied is ruim 5300 ha; 17% hiervan (900 ha; 790 km) is oppervlaktewater en hiervan behoort 20% (165 km) tot het waterlichaam. Als gevolg van de boezemfunctie (aan- en afvoer van water richting polders) is er sprake van wisselende stroomrichtingen. Deze functies vereisen intensief beheer en onderhoud van het waterlichaam inclusief de oevers. Het waterlichaam wordt gevoed vanuit het Markermeer aangevuld met regenwater en water uit de polders. De RWZI's die lozen op dit waterlichaam zijn: Beemster, Katwoude, Oosthuizen.

Beschermde gebieden:

- Vogelrichtlijngebied
Eilandspolder (NL_VOG_89)

Status: Kunstmatig

Het waterlichaam is door mensen gegraven op een plaats waar voorheen geen water was.

2. Belastingen en effecten van menselijke activiteiten

Voor de analyse van een waterlichaam wordt gebruik gemaakt van de DPSIR methode: Drivers - Pressures - State - Impact - Responses. Bepaalde functies (D) zorgen voor een belasting (P) die invloed heeft op de toestand (S) en het functioneren van het waterlichaam (I), die vragen om een respons (R) via maatregelen en/of toepassing van een uitzondering. Dit blok beschrijft de significante belastingen (P) door gebruiksfuncties (D) op het waterlichaam en geeft informatie over de effecten (I) ervan. Bij de volgende onderdelen komen S, I en R aan bod.

Menselijke activiteiten en effecten

Categorie	Belasting	Functie	Effect
puntbronnen	Rioolwaterzuiveringsinstallaties	Stedelijke ontwikkeling	Belasting met nutriënten en microverontreinigingen
diffuse bronnen	Landbouwactiviteiten	Landbouw	Belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddel en.
diffuse bronnen	Atmosferische depositie	Stedelijke ontwikkeling	Belasting met nutriënten en PAK's, zink, koper, kobalt, seleen, barium.
regulering waterbeweging	Hydrologische verandering watersysteem - anders / overig	Anders	Verdwijnen natuurlijke peildynamiek en gebiedseigen waterkwaliteit
regulering waterbeweging	Dammen, dijken, kribben en stuwen - anders / overig	Anders	Verdwijnen natuurlijke peildynamiek en gebiedseigen waterkwaliteit. Belemmering migratiemogelijkheden vis
overige belastingen	Zwerfvuil of illegale stortplaatsen	Transport	Aantasting van aquatisch habitat (water- en oeverplanten, structuur)
overige belastingen	Andere antropogene belastingen	Anders	Aantasting van aquatisch habitat (water- en oeverplanten, structuur)
overige belastingen	Historische verontreiniging (nu gestopt)	Anders	Belasting met milieuvreemde stoffen en zware metalen (microverontreinigingen)

Toelichting:

Het waterlichaam Schermerboezem-Zuid is onderdeel van de Schermerboezem die is verdeeld in twee waterlichamen: Schermerboezem-Noord en Schermerboezem-Zuid. Het waterlichaam Schermerboezem-Zuid loopt van het Markermeer via een stelsel van vaarten en kanalen met een belangrijke scheepvaart- en boezemfunctie naar naar het Noordzeekanaal. Als gevolg van de boezemfunctie (aan- en afvoer van water richting polders) is er sprake van wisselende stroomrichtingen. Deze functies vereisen intensief beheer en onderhoud van het waterlichaam inclusief de oevers. Dit in combinatie met de niet natuurlijke inrichting, het gereguleerde peil en de compartimentering (aanliggende polders) is belemmerend voor de ontwikkeling van de biologie en de migratie van vissen. HHNK heeft dit nog niet in alle doelen verwerkt. Het waterlichaam wordt gevoed vanuit het Markermeer aangevuld met regenwater en water uit de polders. Het polderwater is een belangrijke bron van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Vanuit de rioolwaterzuiveringen (effluent) komen stikstof, fosfor en microverontreinigingen in het waterlichaam. De historische verontreinigingen in de waterbodem leiden tot licht verhoogde tributyltin (TBT), PAK gehalten.

3. Toestand

Dit onderdeel beschrijft doelen en toestand (S) van het waterlichaam. Daarbij wordt gemotiveerd indien wordt afgeweken van nationaal vastgestelde doelen en indien de toestand achteruit gaat. Duidelijk wordt voor welke biologische groepen en stoffen het waterlichaam niet voldoet (I). De prognose 2027 is een eerste ambtelijke inschatting. Deze prognose is geen onderdeel geweest van de ontwerp-plannen en daarom nu niet overal bestuurlijk vastgesteld.

Ecologische toestand

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	$\geq 0,60$					
Overige waterflora (EKR)	$\geq 0,30$					
Vis (EKR)	$\geq 0,60$					
Fytoplankton (EKR)	$\geq 0,60$					

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zgm) (mg P/l)	$\leq 0,25$					
Stikstof totaal (zgm) (mg N/l)	$\leq 3,80$					
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zgm) (mg Cl/l)	≤ 300					
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	$\leq 25,0$					
Zuurgraad (zgm) (-)	5,5 - 8,5					
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zgm) (%)	40 - 120					
Doorzicht (zgm) (m)	$\geq 0,65$					

Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)

	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
ammonium					
arseen					
benzo(a)antraceen					
carbendazim					
chryseen					
fenantreen					
seleen					
uranium					
zink					

Legenda: ■ blauw = zeer goed / voldoet ■ groen = goed ■ geel = matig ■ oranje = ontoereikend
■ rood = slecht / voldoet niet ■ leeg = geen gegevens

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Afhankelijk van het type KRW-waterlichaam dat gebruikt is voor de toestandsbeoordeling (het doeltype, hier M7b) zijn bepaalde maatlaten niet van toepassing. Deze maatlaten zijn met NVT in de toestandskolommen gemarkeerd.

A: Er is sprake van achteruitgang van de toestand ten opzichte van 2009

(zgm): zomergemiddelde

Motivering ecologische toestand:

Er is geen motivering beschikbaar.

Chemische toestand

Ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
benzo(a)pyreen					
benzo(b)fluorantheen					
benzo(ghi)peryleen					
benzo(k)fluorantheen					
kwik					

Niet-ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
endosulfan (som alfa- en beta-isomeer)		A			
fluorantheen					
nikkel					

Motivering chemische toestand:

Er is geen motivering beschikbaar.

Eindoordeel		Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2018	Prognose 2021	Prognose 2027
Chemie	Chemie totaal	 *				
	Ubiquitaire stoffen					
	Niet-Ubiquitaire stoffen					
Ecologie	Ecologie totaal	 *				
	Biologie totaal	 *				
	Fysische chemie	 *				
	Specifieke verontreinigende stoffen	 *				

Legenda:

- Chemie: blauw = goed / voldoet rood = niet goed / voldoet niet
- Ecologie: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig
 oranje = ontoereikend rood = slecht / voldoet niet

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Onder ubiquitaire stoffen wordt verstaan: stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

4. Maatregelen

Als de toestand niet aan de doelen voldoet kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn (R). Er zijn landelijke en gebiedsgerichte maatregelen. De landelijke maatregelen staan in het maatregelprogramma bij het stroomgebiedbeheerplan. Gebiedsgerichte maatregelen staan hieronder in tabellen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. maatregelen uitgevoerd in de periode 2010 t/m 2015
2. overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2010 t/m 2015
3. maatregelen opgevoerd in SGBP 2016 voor de periode 2016 t/m 2021
4. overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2016 t/m 2021
5. maatregelen gepland voor de periode 2022 - 2027

Verder is aangegeven wanneer een maatregel is gericht op de opgave op grond van een beschermd gebied.

Maatregelen uitgevoerd in de periode 2010 t/m 2015

Oorspronkelijke naam:	Fauna uittreedplaatsen	Omvang:	25 stuks
SGBP omschrijving:	overige inrichtingsmaatregelen		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
	Ingetrokken: 25		Draagt niet bij aan KRW-doel
Toelichting:			
Oorspronkelijke naam:	inrichten boezemlanden	Omvang:	3,6 stuks
SGBP omschrijving:	overige inrichtingsmaatregelen		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
	Uitgevoerd: 3,6		
Toelichting:	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters doorzicht en de nutriënten P en N. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol.		
Oorspronkelijke naam:	Inrichting en onderhouden van natuurvriendelijke oevers	Omvang:	16 km
SGBP omschrijving:	verbreden watergang/-systeem langzaam stromend of stilstaand: NVO groter dan 3m en kleiner dan 10 m		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	km	Motivering:	
	Uitgevoerd: 16		Opgave factsheet 2009 is 24 km. In planperiode is 16 km gerealiseerd. Te kort van 8 km wordt gecompenseerd vanuit andere waterlichamen.
Toelichting:	Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters doorzicht en de nutriënten P en N. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol.		
Oorspronkelijke naam:	Kunstwerken vispasseerbaar maken Zaan	Omvang:	1 stuks
SGBP omschrijving:	vispasseerbaar maken kunstwerken		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
	Uitgevoerd: 1		
Toelichting:	Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal.		
Oorspronkelijke naam:	Kunstwerken vispasseerbaar maken	Omvang:	5 stuks
SGBP omschrijving:	vispasseerbaar maken kunstwerken		

Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:
Uitgevoerd: 5		Opgave factsheet 2009 is 7 knelpunten op te lossen. In planperiode is/zijn 5 knelpunten(en) opgelost. Het tekort van 2 knelpunt(en) wordt gecompenseerd vanuit andere waterlichamen.
Toelichting:	Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal.	
Oorspronkelijke naam:	Visbeheer	Omvang: 1 ha
SGBP omschrijving:	uitvoeren actief visstands of schelpdierstandsbeheer	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	ha	Motivering:
Uitgevoerd: 1		
Toelichting:	Voor hele beheergebied zijn visplannen opgesteld en worden uitgevoerd	

Overige maatregelen uitgevoerd in de periode t/m 2015

Oorspronkelijke naam:	Beheer kunstwerken aanpassen t.b.v. vispassage	Omvang: 1 stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Toelichting:		
Oorspronkelijke naam:	optimaliseren beheermethode	Omvang: 1 stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Toelichting:		
Oorspronkelijke naam:	Visstandbeheer Zaan	Omvang: 1 ha
SGBP omschrijving:	uitvoeren actief visstands of schelpdierstandsbeheer	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Toelichting:		
Oorspronkelijke naam:	Visstandbeheer	Omvang: 4 ha
SGBP omschrijving:	uitvoeren actief visstands of schelpdierstandsbeheer	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Toelichting:		

Maatregelen opgevoerd in SGBP 2016 voor de periode 2016 t/m 2021

Oorspronkelijke naam:	Opheffen saneringslocaties	Omvang:	2 stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
In uitvoering:	2	NH047900924 - hangt samen met het project Hemmes eiland. en NH047900927 vooronderzoek	
Toelichting:	Het betreft de waterbodembodem sanerings locaties NH047900924 en NH047900927. Deze maatregel leidt lokaal tot verbetering van de waterkwaliteit. Onderzoek wordt gedaan naar het nut en de noodzaak van sanering en zo nodig wordt de locatie gesaneerd.		
Oorspronkelijke naam:	Oplossen vismigratieknelpunten door HHNK	Omvang:	1 stuks
SGBP omschrijving:	vispasseerbaar maken kunstwerken		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
Uitgevoerd:	1	Uitgevoerd in 2016	
Toelichting:	Betreft gemaal Grote Westerkoog. Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal.		
Oorspronkelijke naam:	Oplossen vismigratieknelpunten i.s.m. derde	Omvang:	1 stuks
SGBP omschrijving:	vispasseerbaar maken kunstwerken		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	stuks	Motivering:	
Uitgevoerd:	1		
Toelichting:	Betreft gemaal 't Leven. Moet zij gemaal Grote Westerkoog Deze maatregel draagt in beperkte mate bij aan de verbetering van de algemeen biologische parameter vis in het beheergebied van HHNK. De maatregel draagt daarnaast specifiek bij aan het verbeteren van de migratiemogelijkheden voor (bedreigde) trekvis soorten zoals aal. De maatregel wordt in samenwerking met Rijkswaterstaat en/of de provincie gerealiseerd.		
Oorspronkelijke naam:	Aanleg NVO door HHNK	Omvang:	** km
SGBP omschrijving:	verbreden watergang/-systeem langzaam stromend of stilstaand: NVO groter dan 3m en kleiner dan 10 m		
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		
Voortgang:	km	Motivering:	
Planvoorbereiding:	19,8	Is nog niet bestuurlijk vastgesteld (inmiddels bestuurlijk vastgesteld)	
Uitgevoerd:	24,2		

Toelichting:		<p>** in totaal 44 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters, doorzicht en de nutriënten P en N. De maatregel wordt flexibel ingezet in waterlichamen waar de biologie versterking heeft.</p> <p>Daar waar zich kansen voordoen wordt bij de verdere planvorming de werkelijke verdeling over de waterlichamen bepaald. Indicatie verdeling van de totaal 44 km: WL 120 (12 km), WL 520 (12 km), WL 130 (13 km), WL 710 (5 km), 770 WL (2 km)</p>
Oorspronkelijke naam:	Aanleg NVO i.s.m. gemeenten en natuur beherende organisaties	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	verbreden watergang/-systeem langzaam stromend of stilstaand: NVO groter dan 3m en kleiner dan 10 m	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km	Motivering:
Planvoorbereiding:	33	niet bestuurlijk vastgesteld (2016-inmiddels bestuurlijk vastgesteld)
In uitvoering:	5	5 km door Natuurmonumenten in Harger en Pettemerpolder
Uitgevoerd:	2	
Toelichting:		<p>** in totaal 40 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters doorzicht en de nutriënten P en N. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol.</p> <p>De maatregel wordt flexibel ingezet in de waterlichamen waar de biologie versterking heeft.</p> <p>Tijdens de planvorming wordt de definitieve verdeling over de waterlichamen bepaald. Indicatieve verdeling van totaal 40 kilometer : WL 120 (2 km) 440 (5km) 445 (5km) 450 (4km) 470 (2km) 550 (5km) 610 (2km) 720 (2km) 750 (3km) 760 (4km) 770 (6km).</p> <p>De maatregel wordt in samenwerking met gemeenten en natuur beherende organisaties gerealiseerd.</p>
Oorspronkelijke naam:	Aanleg NVO i.s.m. Provincie/vaarwegen	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	verbreden watergang/-systeem langzaam stromend of stilstaand: NVO groter dan 3m en kleiner dan 10 m	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km	Motivering:
Planvoorbereiding:	18,1	nog niet bestuurlijk vastgesteld (2016- inmiddels bestuurlijk vastgesteld)
In uitvoering:	1,9	opgave 2016 was abusievelijk 2,2 opgegeven.
Toelichting:		<p>** in totaal 20 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters.</p> <p>De maatregel wordt flexibel ingezet in de waterlichamen waar de biologie versterking heeft.</p> <p>Daar waar zich kansen voordoen wordt bij de verdere planvorming de werkelijke verdeling over de waterlichamen bepaald. Indicatieve verdeling van totaal 20 kilometer: WL 110 (15 km) en WL 120 (5 km).</p> <p>De maatregel wordt in samenwerking met de provincie Noord-Holland gerealiseerd.</p>
Oorspronkelijke naam:	Benutten ruimte primaire systeem voor plantengroei	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maai-beheer (water en natte oever)	

Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km	Motivering:
Uitgevoerd: 875		Het nieuwe beleid rondom de verlaging van de onderhoudsfrequentie in de overbreedte van het primaire systeem is doorgevoerd in het onderhoud van HHNK
Toelichting:	**) in totaal 875 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. De maatregel richt zich op de ca. 350 ha theoretische ruimte in het primaire systeem. Deze maatregel is er op gericht waar mogelijk en verantwoord deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).	
Oorspronkelijke naam:	Benutten ruimte secundair systeem voor plantengroei	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maaibeheer (water en natte oever)	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km	Motivering:
In uitvoering: 3.375		Het schouwbeleid is verruimd om in situaties waarin sprake is van overbreedte een lagere onderhoudsfrequentie toe te staan. We zijn afhankelijk van de aanliggende eigenaren in hoeverre hier ook gebruik van wordt gemaakt. Op dit moment monitoren we het effect van deze maatregel in 3 pilots.
Toelichting:	**) in totaal 3.375 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Deze maatregel richt zich op de ca. 1350 ha theoretische ruimte in het secundaire systeem. Deze maatregel is er op gericht, waar mogelijk en verantwoord, deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).	
Oorspronkelijke naam:	Benutten ruimte tertiair systeem voor plantengroei	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maaibeheer (water en natte oever)	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km	Motivering:
Uitgevoerd: 1.083		de reguliere schouw op het tertiaire systeem is opgeheven. Hiermee heeft plantengroei meer kans.
Toelichting:	**) in totaal 1.083 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol. Deze maatregel richt zich op de ca. 650 ha theoretische ruimte in het tertiaire systeem. Deze maatregel is er op gericht waar mogelijk en verantwoord deze ruimte aan te wenden voor meer plantengroei. De exacte verdeling over de verschillende waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'overzicht overbreedte'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).	
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek nutriënten en probleemstoffen	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:
In uitvoering: 1		Rapport wordt opgesteld in 2016. De eerste (gebiedsafstemming): er is een concept rapportage gereed. In 2018 zal deze worden geactualiseerd en definitief worden gemaakt.

Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor meerdere waterlichamen. Deze onderzoeksmaatregel is er op gericht om op relevante blauwe knooppunten beter in beeld te brengen of- en in welke mate nutriënten en andere probleemstoffen, zoals prioritair en overige verontreinigende stoffen, waaronder ook hormoonstoffen, leiden tot problemen bij de overdracht (gebiedsafstemming).	
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek vismigratie	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Uitgevoerd: 1	Motivering: Bij Helseur (jaarlijkse monitoring) NL12_110, Zaangemaal + SChermersluis (NL12_120). Gemaal 4 Noorderkoggen en stoomgemaal Medemblik (NL12_445), gemaal Nauena (NL12_280).
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor meerdere waterlichamen. Deze onderzoeksmaatregel is er op gericht om op relevante blauwe knooppunten de migratie van vis beter in beeld te brengen. Het gaat daarbij om een combinatie waarnemingsinstrumenten, onder andere camera's met telemetrie.	
Oorspronkelijke naam:	Transitie beheer zachte oevers	Omvang: **) km
SGBP omschrijving:	uitvoeren op waterkwaliteit gericht onderhouds-/maaibeheer (water en natte oever)	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	km Uitgevoerd: 1.625	Motivering: Instandhoudingsplan heeft structurele wijzigingen in het beheer die leiden tot de genoemde maatregelen.
Toelichting:	**) in totaal 1.625 km voor meerdere waterlichamen. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de vier biologische parameters en de nutriënten P en N. Daarnaast speelt het vergroten van de belevingswaarde en van de land gebonden biodiversiteit bij deze maatregel een rol. De maatregel richt zich op de ca. 1625 km zachte oevers die in beheer zijn bij HHNK. Aspecten van de maatregel zijn: het creëren en instandhouden van nevengeulen en luwtes, gefaseerd maaien, de inzet van aangepast materieel en het afvoeren van en verantwoord omgaan met de vrijkomende biomassa. De exacte verdeling over de waterlichamen is terug te vinden in het spreadsheet 'zachte oevers'. Deze is te ontsluiten via de website van HHNK (schoonwater).	
Oorspronkelijke naam:	2e programma gebiedsregelingen (automatisering peilbeheer)	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Uitgevoerd: 1	Motivering: Programma gebiedsregelingen (betreffende dynamische automatiseringsprocessen)afgerond. Er zijn inmiddels 40 gebiedsregelingen in werking.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters maar richt zich vooral op het terugdringen van belastingen als gevolg van reguliere waterbeweging (peilbeheer) met gebiedsvreemd water. Door verdergaande automatisering van het peilbeheer wordt minder gebiedsvreemd water ingelaten.	
Oorspronkelijke naam:	Deelprogramma extra impuls handhaving waterkwaliteit	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	overige instrumentele maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks	Motivering:

Uitgevoerd: 1	HHNK maakt samen met Hoogheemraadschap van Rijnland en de provincies Noord- en Zuid-Holland en de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB) deel uit van het Landelijk Milieuoverleg Bloembollenteelt (LMB). In het LMB worden afspraken gemaakt gericht op het verduurzamen van de bloembollensector. De focus ligt op drie kansrijk geachte sporen: <ul style="list-style-type: none"> • Beperking van emissies van gewasbeschermingsmiddelen vanaf het erf (Schoon erf, schone sloot); • Beperking van de emissie van nutriënten via bodembeheer: verbeteren van de bodemkwaliteit en verhogen organisch stofgehalte (Beter Organisch Bemesten); • Beperking van de emissie van nutriënten via techniek: beperken van de emissie van fosfaat uit het perceel met behulp van ijzerzand (drainage, filters, recirculatie). De ambitie van het LMB is een zoveel als mogelijk emissieloze teelt- en erfsituatie voor de bollenteelt in 2027. Op 15 november jl. heeft de stuurgroep besloten om afgestemd met het programma Bodem en Water Noord-Holland en de ambities van RBO-Rijn West hierop extra in te zetten en ook andere partners hierbij te betrekken. Met partners als de Greenports en het Rijk ontstaan extra financiële mogelijkheden.	
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel kan in beginsel betrekking hebben op alle kwaliteitsparameters maar zal zich vooral richten op het terugdringen van belasting als gevolg van diffuse emissiebronnen. Dit door gezamenlijke factfinding en sanering van de emissie. Dit bijvoorbeeld door verdere uitrol van het project "Schoon erf, schone sloten".	
Oorspronkelijke naam:	Financiële maatregel bijdrage innovatie en inrichting landbouw	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	financiële maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: Uitgevoerd: 1	stuks	Motivering: bestuurlijk goedgekeurde programmaopzet en inzet van middelen. Bestuursvereenkomst 2016 opgesteld en ondertekend op 3 oktober 2016 HHNK/PNH t.b.v. cofinanciering POP niet productieve investeringen. We voldoen aan de co-financiering POP-3 door ter beschikking te steen aan laagdrempelige stimulering van de landbouw. via de samenwerking Bodem en Water Noord-Holland.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel is primair gericht op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en is in beginsel gericht op alle waterlichamen behalve de duinen (Waterlichamen 810, 820, 830 en 840). Het betreft cofinanciering vanuit HHNK voor de POP 3 maatregel innovatie (art. 17a, M04.01). De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.	
Oorspronkelijke naam:	Financiële maatregel collectieve levering waterdiensten & maatregelen	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	financiële maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: Uitgevoerd: 1	stuks	Motivering: in 2017 door collectieven voor €315.000 aan diensten bij boeren weggezet

Toelichting:		<p>** in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder.</p> <p>Deze maatregel is gericht op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en op verbetering van de vier biologische parameters. Het betreft cofinanciering vanuit HHNK voor de POP 3 maatregel agromilieu betalingen voor groen blauwe diensten (art. 28, M10). De maatregel is in beginsel gericht op alle waterlichamen behalve de duinen (Waterlichamen 810, 820, 830 en 840).</p> <p>De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.</p>
Oorspronkelijke naam:	Financiële maatregel	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	financiële maatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	<p>stuks</p> <p>Uitgevoerd: 1</p>	<p>Motivering:</p> <p>Bestuursvereenkomst 2016 opgesteld en ondertekend op 3 oktober 2016 HHNK/PNH t.b.v. cofinanciering POP niet productieve investeringen. We voldoen aan de co-financiering POP-3 door ter beschikking te steen aan laagdrempelige stimulering van de landbouw, via de samenwerking Bodem en Water Noord-Holland.</p>
Toelichting:		<p>** in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder.</p> <p>Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters.</p> <p>Het betreft cofinanciering vanuit HHNK aan maatregelen van derden in het kader van POP 3. Namelijk aan de POP 3 maatregel niet productieve investeringen water (art. 17d2, M04.04.02).</p> <p>De omvang en focus van deze maatregel is afhankelijk van de verdere uitwerking van deze POP maatregel door de provincie Noord-Holland.</p>
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek effectiviteit generiek beleid	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	<p>stuks</p> <p>Uitgevoerd: 1</p>	<p>Motivering:</p> <p>leveren meetgegevens van 12 meetpunten t.b.v. landelijk meetnet Nutriënten landbouw specifiek oppervlaktewater": leveren meetgegevens t.b.v. "het landelijk meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw" 1 meetpunt t.b.v. akkerbouw en 7 meetpunten t.b.v. bloembollenteelt. Is een continue proces. Voor beide meetnetten worden de gegevens geleverd.</p>
Toelichting:		<p>** in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder.</p> <p>Deze maatregel is vooral gericht op het terugdringen van belastingen als gevolg van diffuse emissie bronnen.</p> <p>Voor het behalen van de KRW doelen is het van vitaal belang dat het generiek beleid (zie SGBP-2) effectief is. Daarbij gaat het met name om het mestbeleid (5e actieprogramma Nitraat) het gewasbeschermingsbeleid (Nota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst') en de implementatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (zowel pijler 1 als pijler 2). In dit kader leveren wij een bijdrage aan landelijke meetnetten die aanvullend zijn op het KRW-monitoringsnetwerk. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om "het landelijk meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw" en "het landelijk meetnet Nutriënten landbouw specifiek oppervlaktewater".</p> <p>Dit omdat het KRW-monitoringsnetwerk niet geschikt is om de effectiviteit van het Rijksbeleid ten aanzien van de waterkwaliteit inzichtelijk te maken.</p>
Oorspronkelijke naam:	Onderzoek juridisch instrumentarium	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	uitvoeren onderzoek	

Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: Uitgevoerd: 1	Motivering: via programma ruimte voor groei uitgevoerd
Toelichting: **) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel heeft in beginsel betrekking op alle kwaliteitsparameters. Doel van het onderzoek is na te gaan of door aanpassing van keur, standaard profielen en leggerafmetingen beter gestuurd kan worden op de ecologische inrichting bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.	
Oorspronkelijke naam: Onderzoeksprogramma KRW en systeemanalyses waterkwaliteit	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving: uitvoeren onderzoek	
Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: In uitvoering: 1	Motivering: Watersysteemanalyses zijn in 2015 gestart en lopen door tot 2018. De eerste drie rapportages hierover zijn gereed. Eind 2018 verwachten we het onderzoek te hebben afgerond
Toelichting: **) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. De maatregel is er op gericht verder te onderzoeken in hoeverre de huidige KRW doelstellingen kunnen worden gehaald of moeten worden aangepast of mogelijk zelfs worden verlaagd en welke maatregelen wel of niet zinvol zijn om de goede toestand te behalen.	
Oorspronkelijke naam: Opstellen integraal inrichtings-/beheerplan	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving: opstellen nieuw plan	
Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: Planvoorbereiding: 4 In uitvoering: 2	Motivering: niet bestuurlijk vastgesteld (2016-inmiddels bestuurlijk vastgesteld) Start gemaakt met een kader voor beheerplannen tertiaire wateren voor NBO's. In voorbereiding het opstellen van een beleid voor maaien In uitvoering gedifferentieerde onderhoudsplannen waarbij de balans i het bagger en maaiwerk gezocht wordt tussen waterkwantiteit en waterkwaliteit.
Toelichting: **) in totaal 6 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel is vooral gericht op het terugdringen van negatieve effecten als gevolg van reguliere beheer op met name de biologie. Dit door het belang van waterkwaliteit in het algemeen en de biologie in het bijzonder goed in te bedden bij het opstellen en uitvoeren van plannen zodat deze hierdoor een integraler karakter krijgen. Daar waar zich kansen voordoen wordt tijdens de verdere planvorming, in overleg met belanghebbenden, bepaald voor welke gebieden de integrale plannen worden opgesteld.	
Oorspronkelijke naam: Programma communicatie, educatie en participatieve monitoring	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving: geven van voorlichting	
Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang: stuks	Motivering:

Uitgevoerd: 1	Uitvoering van t 3 participatieve monitoring projecten: 1. Op Texel, in de Oostpolder en in het Noordelijk zandgebied de verzilting van het oppervlaktewater met agrariërs; 2. Samen met Provincie NH, Landschap NH wordt door vrijwilligers het effect van natuurvriendelijke oevers gemonitord; 3. Met de agrarische collectieven wordt door agrariërs de ervaringen en de effecten van aangepast slootonderhoud geïnventariseerd. In de omgeving van Den Helder is een lespakket ontwikkeld rond Waterkwaliteit en verzilting voor Lagere scholen. Eri is een campagne gezond water gevoerd met daaraan verbonden een prijsvraag.	
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel kan in beginsel betrekking hebben op alle kwaliteitsparameters. De maatregel is randvoorwaardelijk voor de effectiviteit van alle voorgenomen overheidsmaatregelen. Tevens bevorderen we hiermee dat aanvullend maatregelen door bedrijfsleven / samenleving worden genomen. Met deze maatregel wordt inhoud gegeven aan art. 14 van de KRW.	
Oorspronkelijke naam:	Uitvoeren (deelprogramma) kwaliteitsbaggeren.	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	
Voortgang:	stuks Uitgevoerd: 1	Motivering: 31 locaties zijn nader onderzocht. Bij 10 locaties is baggeren niet noodzakelijk. 3 locaties zijn of worden in 2016 gebaggerd tijdens het reguliere baggerprogramma. Voorgang 2017: Volgens planning zijn kwaliteitsbaggerwerken in Krommenie en Zaandam uitgevoerd. Daarnaast zijn onderzoeken uitgevoerd naar de invloed van de waterbodem op de waterkwaliteit bij beoogde kwaliteitsbaggerlocaties. Voor de locaties Roggesloot op Texel en Helderskanaal in Den Helder is gebleken dat het verwijderen of afdekken van de baggerlaag niet leidt tot een verbetering van de waterkwaliteit. Om deze reden wordt hier geen ingreep gedaan in de waterbodem. Het verwijderen van bagger uit de Twiske Ringvaart in Landsmeer en uit de meren ten noorden van Krommenie leidt naar verwachting wel tot een verbetering van de waterkwaliteit. Om deze reden wordt hier wel een ingreep gedaan in de waterbodem. Deze werken starten in 2018. Krommenie: 8405 m3 Zaandam: 8367 m3 Totaal: 16.772 m3 bagger verwijderd. Na het verwijderen van zoveel mogelijk verontreinigde bagger is de waterbodem afgedekt met een zandlaag van circa 30 cm zodat de resterende verontreinigde bagger geen (negatieve) invloed meer heeft op de waterkwaliteit.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel draagt bij aan verbetering van de biologie ondersteunende parameters (met name nutriënten en doorzicht). Het betreft een kwalitatieve aanvulling op onderhoud baggeren ad ca. 180.000 m3. Ervaringen uit de 1e KRW periode hebben geleerd dat adequaat vooronderzoek en gebiedsgericht maatwerk nodig is. In het kader van het uitvoeringsprogramma baggeren wordt bepaald of- en waar bagger de waterkwaliteit negatief beïnvloedt. Daarom wordt een resultaatverplichting aangegaan voor het baggerprogramma en niet voor m3 bagger per waterlichaam.	
Oorspronkelijke naam:	Uitvoeren visbeheerplan (actief visstandbeheer)	Omvang: **) stuks
SGBP omschrijving:	overige beheersmaatregelen	
Initiatiefnemer:	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	

Voortgang: In uitvoering: 1	stuks	Motivering: Voortgang 2017: Workshop "de vis en de vissen" Op 29 november is onder aanwezigheid van de portefeuillehouder een workshop "de vis en het vissen" gehouden. Onze rol en positie vanuit de KRW, het visstandbeheer en de samenwerking met de vissers en de Visstandbeheercommissie zijn input voor het op te stellen visbeleid. Het CHI is door de portefeuillehouder geïnformeerd over de voortgang van dit op te stellen visbeleid.
Toelichting:	**) in totaal 1 stuks voor het beheergebied waterbeheerder. Deze maatregel draagt in bij aan de verbetering van de algemene biologische parameter vis. De maatregel draagt vooral bij aan het verbeteren van de biotoop voor (bedreigde) trekvissoorten zoals aal. Daarnaast is de maatregel gericht op verbetering van biologie ondersteunende parameters (doorzicht, nutriënten), alsmede op het vergroten van de recreatieve en economische waarde van het water. De maatregel betreft het ondersteunen van actief visstand beheer zoals, aal over de dijk, uitzet glasaal, wegvangen van bodemwoelers en recreatieve uitzet. Dit binnen de kaders van door HHNK goedgekeurde visbeheerplannen.	

Overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2016 t/m 2021

Er zijn geen overige maatregelen uitgevoerd in de periode 2016 t/m 2021

Maatregelen gepland voor de periode 2022 - 2027

Er zijn geen maatregelen gepland in de periode 2022-2027.

5. Toepassing uitzonderingen

Als de toestand niet aan de doelen voldoet kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn, maar er kan ook van een uitzondering gebruik gemaakt worden (R). De KRW biedt ruimte om af te wijken van de doelen. Zo kan de realisatie van doelen worden gefaseerd en kunnen doelen worden verlaagd. Ook mag rekening worden gehouden met bepaalde nieuwe ontwikkelingen. Dit alles moet wel passen binnen de randvoorwaarden van de richtlijn. Het gebruik van deze uitzonderingen en de motiveringen hierbij worden hier weergegeven.

Fasering van doelbereik tot na 2021

Voor alle stoffen en kwaliteitselementen waarvoor in onderdeel '3. Doelen en toestand' is aangegeven dat de prognose voor 2021 niet "goed" is, is fasering aan de orde.

Natuurlijke omstandigheden	chloride, Doorzicht, fosfor totaal, Fytoplankton-kwaliteit, Macrofauna-kwaliteit, Specifieke verontreinigende stoffen
----------------------------	---

Motivering per motiveringsgrond:

<p>Natuurlijke omstandigheden</p> <p>Nalevering historische belasting: Nadat bronnen van verontreinigingen (waaronder nutriënten) zijn beperkt of weggenomen zijn deze stoffen vaak nog lange tijd in het milieu aanwezig, en hebben effect op de ecologische en chemische toestand. De aanwezigheid en effecten verdwijnen pas op de lange termijn. Geforceerd verwijderen uit het milieu is veelal technisch onhaalbaar en/of buitensporig duur. Daardoor wordt het doel vooralsnog niet bereikt (zie ook: Adviesnota Schoon Water, Rijn-West 2014).</p> <p>Trage effecten maatregelen: Uit onderzoek is gebleken dat het een aantal jaar kan duren voordat het ecosysteem zich volledig heeft aangepast aan een nieuwe situatie, bijvoorbeeld omdat het tijd kost voor bepaalde soorten om nieuw habitat te koloniseren. Om deze redenen worden effecten van getroffen maatregelen pas later zichtbaar. Geforceerd ingrijpen in de biologie zelf is – voor zover al uitvoerbaar – kostbaar en roept vaak veel maatschappelijke weerstand op. Daardoor wordt het doel vooralsnog niet bereikt (zie ook: Adviesnota Schoon Water, Rijn-West 2014).</p>
--

Doelverlaging

Conform beleidsafspraken wordt voor 2021 niet overgegaan tot doelverlaging.

Tijdelijke achteruitgang

Wordt er beroep gedaan op art. 4.6 KRW m.b.t. tijdelijke achteruitgang?

Er wordt geen beroep gedaan op art. 4.6 KRW.

Nieuwe ontwikkelingen

Wordt er beroep gedaan op art. 4.7 KRW m.b.t. nieuwe veranderingen in fysische omstandigheden van het waterlichaam?

Er wordt geen beroep gedaan op art. 4.7 KRW.

BIJLAGE IV: Notitie wijziging basisregistratie waterlichamen

TK -2b

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

RAO Voorzitters

Contactpersoon

[REDACTED] J

T [REDACTED] J

Datum
4 september 2012

Bijlage(n)

-

memo

Wijziging in de basisregistratie van
waterlichamen

Aanleiding

Om verschillende redenen kan het noodzakelijk of wenselijk zijn gegevens van waterlichamen te wijzigen. De belangrijkste gegevens betreffende waterlichamen worden weergegeven in de factsheets. Deze worden elke plancyclus bijgewerkt en vastgesteld als onderdeel van de waterplannen.

Er moet een aantal stappen worden doorlopen om te waarborgen dat voldaan wordt aan juridische vereisten en aan afspraken over afstemming. Dit is onder meer aan de orde bij aanpassing van begrenzings, wijzigingen in type en wijzigingen in het KRW-maatregelenpakket. Het betekent eveneens dat het besluit tot aanbrengen van wijzigingen weloverwogen genomen dient te worden.

Het doel van dit Memo is het vastleggen van de procedure hiervoor. De bijlage geeft een voorbeeld over wat de aard van de problematiek is, en welke documenten betrekking hebben op dit onderwerp.

Proces wijzigingen in het KRW maatregelenpakket.

- Een wijziging kan de volgende adviesroute volgen: adjunct-coördinator CSN, bespreking in het RAO, vervolgens voorleggen aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) om verschillende bestuurslagen te informeren en om de wederzijdse afhankelijkheden in beeld te brengen.
- De provincie als waterbeheerder neemt een besluit.
- Wijziging van het maatregelenpakket dient te worden gemotiveerd en gemeld aan het rijk. Dit kan door aanpassing van de gegevens van het KRW-portaal (en daarmee de factsheets, zoals vermeld in paragraaf 4.5 van het Werkprogramma stroomgebiedbeheerplannen 2015).
- Wanneer er sprake is van een significante bijstelling naar beneden (uitstel tot na 2015 of afstel) van het maatregelenpakket voor een waterlichaam zal er een gedeeltelijke planherziening moeten worden uitgevoerd. Hierbij moet een inspraakronde worden georganiseerd, uitgaande van bestuurlijke zorgvuldigheid, wettelijke plicht en het verminderen van uitvoeringsrisico's van andere projecten (zie paragraaf 4.7 van het Werkprogramma stroomgebiedbeheerplannen 2015).
- Regionale partijen dienen zelf een aantal zaken onder ogen te zien of te regelen:
  - Zij hebben de ruimte om zelf te beoordelen wat moet worden beschouwd als een 'significante bijstelling naar beneden' van het maatregelenpakket.
  - Zij wegen de juridische consequenties af en op basis daarvan bepalen zij of/wanneer zij over gaan tot gedeeltelijke planherziening.

Datum
4 september 2012

Wijzigingen in begrenzing van een waterlichaam

- a) Een wijziging doorloopt het volgende traject: adjunct-coördinator CSN, bespreking in het RAO, vervolgens voorleggen aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) om verschillende bestuurslagen te informeren en om de wederzijdse afhankelijkheden in beeld te brengen.
- b) De provincie neemt een besluit.
- c) De beheerder draagt ervoor zorg dat de wijzigingen, inclusief vernieuwde kaarten, in het KRW-portaal (en daarmee de factsheets) worden doorgevoerd. De wijziging van de begrenzing dient daarbij te worden toegelicht. Wijzigingen in begrenzingen kunnen van invloed zijn op maatregelen, doelen (GEP's) en monitoring.
- d) De waterbeheerder moet indien nodig zelf het monitoringprogramma aanpassen (dit kan jaarlijks).
- e) De waterbeheerder moet zelf aangeven (en in het factsheet vastleggen) hoe achteruitgang van de toestand zal worden beoordeeld.
- f) Bij samenvoeging van waterlichamen moet er zoveel mogelijk één verdwijnen en een ander uitgebreid worden. Het maken van een nieuw waterlichaam wordt zoveel mogelijk afgeraden.

Wijzigingen in type van een waterlichaam

- a) Een wijziging doorloopt het volgende traject: adjunct-coördinator CSN, bespreking in het RAO, vervolgens voorleggen aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) om verschillende bestuurslagen te informeren en om de wederzijdse afhankelijkheden in beeld te brengen.
- b) De provincie neemt een besluit.
- c) In geval van type-wijziging moet worden bezien of dit een verandering van ambitie inhoudt. Verlaging van ambitie vereist een goede motivatie, conform de vereisten van de richtlijn.
  - a. Als het gaat om nieuwe ingrepen is een beroep nodig op art 4.7 van de KRW.
  - b. Bezien moet worden in hoeverre een beroep moet worden gedaan op art 4.5 van de KRW (inzake doelverlaging).
  - c. Indien het gaat om correctie van eerder gemaakt fouten dient dit duidelijk te worden omschreven.
- d) Wijziging van type betekent aanpassing van doelen (GET of GEP) en toestandsbeoordeling en mogelijk monitoring.
- e) Beheerders passen zo nodig het monitoringprogramma aan (dit kan jaarlijks).
- f) De beheerder draagt ervoor zorg dat de wijzigingen in het KRW-portaal worden doorgevoerd.

Wijzigingen in functie van een waterlichaam

- a) In geval van functie-wijziging moet aan de criteria van art 4.7 van de KRW worden voldaan. Toelichting: een functiewijziging lijkt niet bij voorbaat ondenkbaar volgens de geest van de richtlijn, maar lijkt niet goed te passen naar de letter van de richtlijn. Immers in art 4.7 is sprake van een 'verandering van de fysische kenmerken'. We gaan er van uit ¹ dat de ingrepen die nodig zullen zijn voor de functieverandering (bv het toegankelijk maken van een water waar eerst niet gevaren kon worden) als 'verandering van de fysische kenmerken' kunnen worden gezien.

¹ Indien de gelegenheid zich voordoet zal bij de EC worden geïnformeerd naar haar zienswijze. Hoewel de gemaakte keuze het meest veilig is gezien de benodigde motivatiegrond, ligt het risico bij de waterbeheerder indien een vergunning wordt aangevraagd.

- b) Een wijziging en motivatie doorlopen het volgende traject: adjunct-coördinator CSN, bespreking in het RAO, vervolgens voorleggen aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) om verschillende bestuurslagen te informeren en om de wederzijdse afhankelijkheden in beeld te brengen.
- c) De provincie neemt een besluit.
- d) Wijziging betekent aanpassing van doelen (GET of GEP) en toestandsbeoordeling en mogelijk monitoring.
- e) Beheerders passen zo nodig het monitoringprogramma aan (dit kan jaarlijks) en rapporteren dit (via de gebruikelijke kanalen) aan de EC.
- f) De beheerder draagt ervoor zorg dat de wijzigingen in het KRW-portaal, en daarmee de factsheets, worden doorgevoerd. De aanpassing wordt zo meegenomen bij de actualisatie van de SGBP's in 2015.

Datum
4 september 2012

Aan
Portefeuillehoudersoverleg Watersystemen

Kopie aan

Van
[Redacted]

Doorkiesnummer
[Redacted]

E-mail
[Redacted]@hhnk.nl

Onderwerp
Duiding Weser-Arrest voor HHNK

Registratienummer
18.146270

Datum
23 april 2018

Aanleiding

Op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zet HHNK zich volop in voor het verbeteren van de waterkwaliteit. In 2027 moeten we voldoen aan de doelen die voor onze waterlichamen zijn vastgesteld. Om dit te bereiken voeren we samen met partners maatregelen uit die worden vastgelegd in stroomgebiedsbeheerprogramma's¹. Gerechtelijke uitspraken, zoals het Weser-Arrest, hebben duidelijk gemaakt dat de KRW hiernaast ook uitwerking heeft op besluitvorming over plannen en projecten. Op verzoek van de portefeuillehouders Watersystemen is in beeld gebracht wat dit betekent voor HHNK. In het bijzonder is gekeken naar het plan voor verbrakking van de polder Westzaan en naar peilbesluiten.

Aanpak

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag wat het Weser-Arrest en andere jurisprudentie over de KRW betekenen voor besluitvorming door HHNK is de volgende aanpak gekozen:

- Gesprekken met medewerkers van HHNK
Dit heeft enerzijds inzicht gegeven in de huidige praktijk van besluitvorming en anderzijds heeft het inzicht gegeven in de belangen en verantwoordelijkheden met betrekking tot het verbrakingsplan.
- Literatuuronderzoek
- Interview met een jurist van de Unie van Waterschappen
Hiermee is inzicht verkregen in hoe andere overheden de uitspraak hanteren en welke vragen/dilemma's onbeantwoord zijn gebleven.

Een samenvatting van de belangrijkste feiten vanuit de regelgeving en jurisprudentie is opgenomen in bijlage 1. Een overzicht van de geraadpleegde literatuur staat in bijlage 2.

Juridische vertaling

Verbrakking Westzaan

Vanuit Natura2000 ligt er voor de polder Westzaan een doelstelling voor brakke natuur. Na de afsluiting van de Zuiderzee is de polder Westzaan verzoet, waardoor de oorspronkelijke brakke natuurwaarden deels zijn verdwenen. Via de uitvoering van maatregelen wil de provincie Noord-Holland (verder provincie) delen van de polder verbrakken om de nog overgebleven natuurwaarden te beschermen en uit te breiden. Deze maatregelen zijn opgenomen in het Natura 2000 beheerplan Polder Westzaan 2016-2022.

Het watersysteem van de polder Westzaan is binnen de KRW aangewezen als een waterlichaam. Vanwege de huidige zoete toestand van het watersysteem is de polder ingedeeld als het zoete watertype M10. De KRW-doelen voor de Polder Westzaan die eind 2015 door de provincie zijn vastgesteld zijn hierop gebaseerd. Als Natura2000 gebied heeft de polder binnen de KRW een speciale status als 'beschermd gebied'. In de KRW-factsheet is vermeld dat de polder Westzaan een

¹ SGBP1 2009-2015, SGBP2 2016-2021, SGBP3 2022-2027.

Datum
23 april 2018

beschermd gebied is vanwege de aanwijzing als Habitatrictlijngebied (Natura2000). De verbrakking van de polder is in de KRW-factsheet opgenomen als een maatregel.

De provincie onderzoekt momenteel of uitvoering van de verbrakking van de polder Westzaan haalbaar is. Hiertoe is HHNK gevraagd of de maatregelen vergunbaar zijn, gezien de KRW-regels en de bijbehorende jurisprudentie. Er zijn diverse aspecten van belang bij de beantwoording van deze vraag:

1. Vervalt de verplichting om te voldoen aan de huidige KRW-doelen als voor het bereiken van de Natura2000 doelen in de polder Westzaan een andere waterkwaliteit gewenst is?
2. Kan toestemming worden gegeven aan verbrakking van de Polder Westzaan indien dit leidt tot afwenteling op andere waterlichamen?

Ad 1) Vanwege de status als beschermd gebied in het kader van de Habitatrictlijn lijkt er ruimte te zijn om verbrakking toe te staan, ook als hiermee niet voldaan wordt aan de huidige KRW-doelen. Belangrijk is in dat geval om deze keuze goed te onderbouwen in KRW-rapportages en de vergunningaanvraag. Advies is om de provincie te vragen om de te verwachte effecten van de verbrakkingmaatregelen op de waterkwaliteit te onderzoeken² en dit mee te nemen in de beoordeling van een eventuele vergunningaanvraag. Vanwege onze kennis van de waterkwaliteit in het gebied kunnen we hierbij helpen en onze gegevens ter beschikking stellen.

Onduidelijk is nog in hoeverre de verbrakkingmaatregelen in de toekomst leiden tot wijziging van de ecologische kwaliteit van het watersysteem. Het op voorhand aanpassen van de KRW-doelen is daarom volgens experts niet verstandig. Zodra de toekomstige waterecologie wel aansluit bij een brak watersysteem kan besloten worden om het watertype (voor dat betreffende deel) van de polder Westzaan te wijzigen. Ook de bijbehorende KRW-doelen worden in dat geval opnieuw afgeleid en kunnen dan worden afgestemd op de Natura2000 doelen. Geadviseerd wordt om na realisatie het effect van de maatregelen op de (ecologische) waterkwaliteit in het gebied te monitoren.

Ad 2) Vanuit de polder Westzaan wordt water uitgeslagen op de Zaan, die onderdeel uitmaakt van het waterlichaam Schermerboezem-zuid. Ook wordt er vanuit de polder Westzaan water ingelaten in de Zaandammerpolder, die geen deel uitmaakt van een waterlichaam en op het Noordzeekanaal. Als de waterkwaliteit in de polder Westzaan verandert als gevolg van de verbrakkingmaatregelen kan dit dus ook gevolgen hebben voor de waterkwaliteit in de Zaan, de Zaandammerpolder en het Noordzeekanaal. Van afwenteling is binnen de KRW sprake als door de verbrakking van de polder Westzaan de waterkwaliteit in de Zaan, Zaandammerpolder of het Noordzeekanaal verslechtert, of als dit het behalen van KRW-doelen verhindert of in gevaar brengt. Hierbij gaat het om achteruitgang in klasse van één of meer kwaliteitselementen, of als de waterkwaliteit al slecht is iedere achteruitgang. Afwenteling is volgens de KRW in principe niet toegestaan en moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Onduidelijk is in hoeverre in dit geval sprake zal zijn van een (significante) verslechtering van de waterkwaliteit die juridisch gezien aangemerkt kan worden als achteruitgang. Advies is om de provincie te vragen dit in beeld te brengen door middel van (wetenschappelijk) onderzoek. Vanwege onze kennis van de waterkwaliteit in het gebied kunnen we hierbij helpen en onze gegevens ter beschikking stellen. Hierbij zou ook onderzocht moeten worden hoe eventuele nadelige effecten zoveel mogelijk voorkomen en/of gecompenseerd kunnen worden. Deze informatie is nodig voor een goede onderbouwing bij de beoordeling van de vergunningaanvraag.

² De provincie heeft reeds diverse onderzoeken uitgevoerd naar de verbrakking van de polder Westzaan. Het gaat hier om de effecten van de maatregelen die in beeld zijn voor een vergunningaanvraag.

Datum
23 april 2018

Peilbesluiten

In peilbesluiten leggen we de waterpeilen en het bijbehorende peilbeheer voor alle watersystemen in ons beheergebied vast. Afwijkingen op deze waterpeilen staan we toe via watervergunningen. De keuzes voor waterpeilen hebben invloed op onder andere de waterdiepte, kwel/wegzijing vanuit de ondergrond, bodemdaling en uitspoeling van stoffen vanuit omliggende percelen. Daarbij kan sprake zijn van invloed op de waterkwaliteit, zowel positief als negatief.

Projectie van het Weser-Arrest op peilbesluiten duidt op een verplichting om elke peilwijziging vooraf te toetsen op het effect op de waterkwaliteit in het betreffende watersysteem en de omliggende watersystemen. Peilwijzigingen die leiden tot verbetering van de waterkwaliteit zijn uiteraard toegestaan. Bij 'achteruitgang' van de waterkwaliteit als gevolg van een peilwijziging is zorgvuldig handelen gewenst. Hiervan is sprake als in het waterlichaam:

- een of meer kwaliteitselementen een klasse achteruit gaan;
- de waterkwaliteit slecht is en door de peilwijziging verder verslechtert (iedere achteruitgang).

Ook bij achteruitgang van de waterkwaliteit zijn er mogelijkheden om de peilwijziging wel toe te staan:

1. Het negatieve effect op de waterkwaliteit wordt weggenomen door compenserende maatregelen uit te voeren:
  - a. binnen het plan of project. De KRW biedt ruimte voor compensatie binnen een plan/project. Het negatieve effect op de waterkwaliteit treedt dan immers niet op.
  - b. binnen het maatregelenprogramma voor het waterlichaam (SGBP). Van belang is in dit geval dat de peilwijziging het doelbereik niet verhindert of in gevaar brengt. Dit is bijvoorbeeld het geval als in het maatregelenprogramma extra maatregelen zijn opgenomen om ruimte voor ontwikkeling te bieden, in dit geval om de peilwijziging te compenseren. Het opnemen van de peilwijziging als voorziene ontwikkeling in de factsheet van het waterlichaam helpt om deze koppeling te rechtvaardigen. Het Weser-Arrest maakt niet duidelijk of de koppeling met het maatregelenprogramma gemaakt mag worden. Sommige juristen zijn van mening dat de KRW dit niet toestaat. Deze werkwijze is dus risicovol. In afwachting van toekomstige rechterlijke uitspraken kan hier bestuurlijk toch voor worden gekozen om ontwikkelingen in het beheergebied niet op-slot te zetten.
2. Het gaat om peilwijzigingen ten behoeve van het behalen van Europese doelstellingen voor beschermde gebieden
3. Er wordt een succesvol beroep gedaan op een KRW-uitzonderingsgrond.

In overige gevallen mag volgens de KRW-regels geen toestemming worden gegeven aan peilwijziging.

Om dit voor onszelf werkbaar te houden is een optie om op voorhand te onderzoeken welke gebieden en peilwijzigingen leiden tot een risico op achteruitgang. De waterkwaliteitstoetsing kan dan gericht worden op deze gebieden en peilwijzigingen.

Bijlagen

1. Uiteenzetting feiten
2. Literatuurlijst

Registratienummer
18.146270

Pagina
4 van 7

Datum
23 april 2018

Met vriendelijke groet,

 J
Beleidsadviseur Waterkwaliteit
Watersystemen

Bijlage 1 Uiteenzetting feiten

KRW Algemeen

De doelstelling van de KRW is het bereiken en beschermen van een goede toestand (daaronder vallen zowel een goede ecologische als een goede chemische toestand) van landoppervlaktewater, overgangswateren, kustwateren en een goede chemische en kwantitatieve toestand van het grondwater (art. 1 KRW). Deze doelstelling geldt voor het hele stroomgebied.

Voor kunstmatige of sterk veranderde oppervlaktewaterlichamen moet een goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand worden bereikt. De KRW bevat uitzonderingsmogelijkheden (fasering, minder strenge doelen, tijdelijke achteruitgang bij overmacht en nieuwe duurzame activiteiten). Wanneer aan alle genoemde voorwaarden is voldaan mag hierop een beroep worden gedaan.

In Nederland is ervoor gekozen om invulling te geven aan de KRW via een programmatische aanpak. Deze programmatische aanpak voorziet in het bereiken van de doelen door uitvoering van maatregelen binnen de eerdergenoemde planperiodes.

Weser-Arrest

De belangrijkste aspecten van het Weser-Arrest zijn:

- Toestemming (zoals een vergunning) moet worden geweigerd als een project leidt tot achteruitgang van de waterkwaliteit of als dit het tijdig bereiken van een goede toestand in gevaar brengt. Er is sprake van achteruitgang als³:
  - één kwaliteitselement of één stof een klasse achteruitgaat;
  - de toestand van dit element of de stof al slecht is en deze door het project verder achteruitgaat ('iedere achteruitgang').
- Zowel chemische als biologische doelstellingen hebben dwingende resultaatsverplichtingen.
- Toestemming aan een project kan in dit geval alleen worden verleend indien een gerechtvaardigd beroep kan worden gedaan op een KRW-uitzonderingsgrond.
- Een economisch belang telt niet als uitzonderingsgrond.

Andere relevante KRW-bepalingen

- De KRW is van toepassing op al het oppervlaktewater. Het Nederlandse onderscheid tussen KRW-waterlichamen en 'overig water' gaat om rapportage-eenheden. Voor het verlenen van toestemming aan projecten geldt dit onderscheid niet.
- In beschermde gebieden (o.a. Natura2000) geldt dat via uitvoering van maatregelen voldaan moet worden aan de KRW-doelen voor zover niet anders is bepaald in de communautaire wetgeving waaronder het betrokken beschermde gebied is ingesteld.
- De volgende redenen voor nieuwe veranderingen van fysische kenmerken van oppervlaktewaterlichamen vormen een uitzonderingsgrond:
  - veranderingen of wijzigingen van hoger openbaar belang en/of
  - het nut van het bereiken van de doelstellingen van de KRW voor milieu en samenleving wordt overtroffen door het nut van de nieuwe veranderingen en wijzigingen voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling.
- Bij toepassing van een uitzonderingsgrond gelden een aantal voorwaarden:

---

³ Uitzondering wordt gemaakt voor een achteruitgang van een zeer goede toestand van een oppervlaktewaterlichaam naar een goede toestand die het gevolg is van nieuwe duurzame activiteiten van menselijke ontwikkeling. Notabene: de waterlichamen van HHNK voldoen niet aan dit criterium.

- alle haalbare stappen worden ondernomen om de negatieve effecten op de toestand van het waterlichaam tegen te gaan.
- De redenen voor de veranderingen of wijzigingen moeten goed onderbouwd worden vastgelegd in het stroomgebiedbeheerplan.
- Het nuttige doel dat met die veranderingen of wijzigingen van het waterlichaam wordt gediend, kan vanwege technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten niet worden bereikt met andere, voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen.
- Toepassing van uitzonderingsgronden mag in andere waterlichamen binnen het stroomgebied het bereiken van doelen niet blijvend verhinderen of in gevaar brengen. Het moet ook passen binnen andere Europese milieuregels.
Indien sprake is van een mogelijke afwenteling kan een waterschap een hogere overheid op deze verplichting wijzen.
- Indien de uitvoering van maatregelen niet leidt tot het bereiken van de KRW-doelen vraagt de KRW om het waar mogelijk aanscherpen van lozingseisen in vergunningen of regels.

KRW-regelgeving en waterschap

Op de vraag of het Weser-Arrest leidt tot op-slot-situaties kan nog geen antwoord worden gegeven. Dit ligt genuanceerd en de experts denken hier verschillend over. Het Rijk staat op het standpunt dat de Nederlandse programmatische aanpak via compensatie ruimte biedt voor ontwikkelingen die de waterkwaliteit verslechteren, mits de doelen behaald worden. Diverse vooraanstaande juristen wijzen erop dat de KRW deze aanpak niet expliciet als mogelijkheid biedt. Zij hebben hun twijfels geuit of deze uitleg volstaat, zie onder ander het rapport van Bastmeijer et al, 2016. Of de overheid individuele activiteiten onafhankelijk moet toetsen blijft dus een kwestie van interpretatie. Toekomstige rechterlijke uitspraken moeten hierin meer duidelijkheid verschaffen.

In de besluitvorming over plannen en projecten wordt door Nederlandse overheden tot op heden slechts beperkt invulling gegeven aan de door de KRW vereiste afweging over het effect op de waterkwaliteit. Ook in algemene (Rijks)regels is dit niet het geval. Verder worden lozingseisen in regels en vergunningen niet actief aangescherpt om KRW-doelen te kunnen halen. Dit heeft nog niet tot juridische procedures geleid, maar heeft wel een risico in zich volgens Bastmeijer.

Bijlage 2 Literatuurlijst

Europees Hof van Justitie, Weserarrest, 1 juli 2015

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0461&from=EN>

Bastmeijer, prof. dr. Kees, et al., Zover het eigen instrumentarium reikt, 13 juni 2016, Universiteit Utrecht en Universiteit van Tilburg

Informatiehuis Water, KRW-factsheets Polder Westzaan, Schermerboezem-zuid:

[Factsheet OW 12 Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2015-11-10-02-56-28.pdf](#)

Helpdesk Water, EU-Kaderrichtlijn Water:

https://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/130984/richtlijn_2000_60_eg_krw.pdf

Ministerie van Infrastructuur en milieu, Mededeling bijeenkomst over consequenties Weser-Arrest, 25 mei 2016

Provincie Noord-Holland, Watervisie 2021 "Buiten de oevers", november 2015: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Water_Bodem/Watervisie/Beleidsdocumenten/Watervisie_2021.pdf

Provincie Noord-Holland, Natura 2000 beheerplan Polder Westzaan 2016-2022:

https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Natura_2000/Natura_2000_beheerplannen.

Rechtbank Rotterdam, Uitspraak zaak RIF 010, 17 maart 2017

Rijksoverheid, Beantwoording Kamervragen over recente arrest van het Europese Hof van Justitie inzake uitvoering van Kaderrichtlijn Water, 12-10-2015, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/10/12/beantwoording-kamervragen-van-het-lid-bisschop-sgp-over-recente-arrest-van-het-europese-hof-van-justitie-inzake-uitvoering-van-kaderrichtlijn-water>

Rijkswaterstaat – Ministerie van Infrastructuur en Milieu (thans Infrastructuur en Waterstaat), Het 'Weser-arrest': toetsen aan KRW-doelen en saldering, 23 juni 2016, Jasper van Kempen.

Twynstra Gudde, Juridisch kader doelfasering, doelverlaging en afwenteling KRW – Verkenningfase, Landelijke werkgroep Doelstellingen Cluster MRE, januari 2018

Unie van Waterschappen, KRW en Brabants rapport (Bijlage CWE 17-6), 17 februari 2017, Commissie Waterketens en Emissies

Unie van Waterschappen, Verslag voor de vergadering van de commissie waterketens en emissies van 23 september 2016 (Bijlage CWE 16-58), 17 februari 2017, Commissie Waterketens en Emissies

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

1^e Kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Auteur

[Redacted] J

Registratienummer

12.15389

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

1^e kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

2 van 33

13 april 2012

Datum

26 april 2012

Versie

1.8

Status

Concept

Afdeling

Planvorming

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Opgave	6
1.1 Doel	6
1.2 Activiteiten en maatregelen 1 ^e planperiode	7
1.2.1 Inrichting	7
1.2.2 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	9
1.2.3 Onderzoeksmatregelen	9
1.2.4 Monitoring, evaluatie en rapportage	10
1.2.5 Zwemwater	10
1.2.6 Natura 2000	11
2 Belangrijke gebeurtenissen in eerste kwartaal 2012	12
2.1 Externe rapportage	12
2.2 Communicatie	13
2.3 Visplannen	13
3 Stand van zaken en prognose	15
3.1 Inhoudelijk	15
3.1.1 Natuurvriendelijke Oevers	15
3.1.2 Vismigratieknelpunten	17
3.1.3 Overige inrichtingsopgaven	19
3.1.4 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	19

3.1.5	Onderzoeksmaatregelen	21
3.1.6	Monitoring, evaluatie en rapportage	23
3.1.7	Zwemwater	23
3.1.8	Natura 2000	24
3.2	Financiën	24
3.2.1	Netto investeringsvolume	24
3.2.2	Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen	25
3.2.3	Subsidies en bijdragen derden	26
4	Risico's en beheersmaatregelen	27
5	Aandachtspunten komende periode	30

Samenvatting

Voor u ligt de kwartaalrapportage 1-2012 inzake het Programma Kaderrichtlijn Water.

Het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) is erop gericht dat de 54 oppervlaktewaterlichamen waar HHNK eerst verantwoordelijk voor is, uiterlijk in 2027 voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). HHNK realiseert deze doelen conform het Waterbeheersplan 2010-2015. In de kern komt het er op neer dat in 2027 het watersysteem gezond en betrouwbaar is en voldoende veerkrachtig om (plaatselijke) verstoringen op te vangen.

Voor beschermde gebieden zoals de Natura 2000 gebieden (Vogel & habitat richtlijn gebieden) en de zwemwaterlocaties gelden striktere ecologische- of kwaliteitsdoelen. Bij de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid dient HHNK ook rekening te houden met nationale doelen en programma's om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten.

Voor de eerste planperiode (2010-2015) stelt HHNK zich doelen op het gebied van de verbetering van de ecologische oppervlaktewaterkwaliteit, de concentratie van de prioritairere stoffen in het oppervlaktewater en het bereiken van een 'aanvaardbare' zwemwaterkwaliteit.

De te nemen maatregelen bestaan uit de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het opheffen van vismigratieknelpunten en beheersmaatregelen in samenwerking met andere projecten en terreinbeherende instanties. Deze zijn vastgelegd in het WBP4.

In het eerste kwartaal trad KRW regelmatig naar buiten. In Rijn Westverband; met communicatie (veel media-aandacht voor het visonderzoek); en op het gebied van Visplannen (HHNK is via de Unie van Waterschappen nauw betrokken).

Op het gebied van natuurvriendelijke oevers is in de laatste maanden een verbeteringslag ingezet in de samenwerking met andere programma's, thema's en lijnafdelingen. Dit moet de realisatie richting 2015 een extra stimulans geven.

Inmiddels zijn 4 vismigratieknelpunten opgelost.

Beheer en onderhoud is een continue samenloop van 'doen en onderzoeken'.

De uitvoering van het Onderzoeksmatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Toch zijn er vertragingen. Redenen zijn procedures en het feit dat het onderzoek voor projecten meerdere jaren duurt.

De zwemwaterprofielen zijn allemaal op orde. Er is een overzicht beschikbaar van de maatregelen om te komen tot de gewenste waterkwaliteit in 2015 (minimaal status 'aanvaardbaar' met inspanning naar 'goed' en 'uitstekend').

Omdat het kabinet heeft besloten dat er eerst inzicht moet komen in de stikstofproblemen, lopen de beheerplannen Natura 2000 vertraging op,

Ook treft u in deze rapportage een inventarisatie van de risico's - en te nemen beheersmaatregelen - waar het programma mee te maken (kan) krijgen. Tot slot biedt deze rapportage u een doorkijkje naar de aandachtspunten voor de komende periode.

1 Opgave

1.1 Doel

Het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) is erop gericht dat de oppervlaktewaterlichamen in het beheergebied van HHNK uiterlijk in 2027 voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen voor het watersysteem van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), zoals deze door de rijksoverheid vertaald zijn in landelijke beleidsuitgangspunten, kaders en instrumenten.

De wijze waarop HHNK de doelen van de Europese KRW realiseert ligt vast in Waterbeheersplan 2010-2015 dat samen met andere regionale plannen, zoals het provinciaal Waterplan onderdeel is geworden van het Stroomgebiedsplan (SGBP) voor Rijnwest. In de kern komt het er op neer dat in 2027 het watersysteem gezond en betrouwbaar is en voldoende veerkrachtig om (plaatselijke) verstoringen op te vangen.

Het beheergebied van HHNK kent 54 waterlichamen waar HHNK de eerst verantwoordelijke is. Per waterlichaam zijn de waterkwaliteitsdoelen en andere relevante informatie, zoals toestand en te treffen maatregelen, vastgelegd in factsheets. Deze factsheets hebben (juridische) status gekregen middels de vaststelling van het provinciaal Waterplan. De factsheets worden onder andere gebruikt voor de landelijke voortgangsrapportage, bij de beoordeling van de effecten van plannen op de waterkwaliteit en voor publieksinformatie.

In het kader van de KRW zijn beschermde gebieden aangewezen. Voor HHNK gaat het met name om de Natura 2000 gebieden (Vogel & habitat richtlijn gebieden) en de zwemwaterlocaties. Voor deze gebieden gelden striktere ecologische- of kwaliteitsdoelen. HHNK heeft de opgave om deze beschermde gebieden in te passen in het waterbeheersplan. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is afwenteling van stoffen vanuit brongebieden naar deze beschermde gebieden.

Bij de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid dient HHNK ook rekening te houden met nationale doelen en programma's om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten. Een voorbeeld hiervan is het uitvoeringsprogramma diffuse bronnen waterverontreiniging.

De KRW-cyclus kent de volgende planperiodes:

1. 2010-2015
2. 2016-2021
3. 2022-2017

HHNK stelt zich voor de 1^e planperiode de volgende doelen:

1. De ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater is in 2015 verbeterd ten opzichte van 2000;
2. De concentratie van prioritare stoffen in het oppervlaktewater voldoet in 2015 aan de normen;
3. 8 waterlichamen (inclusief het overige water) hebben de ecologische doelstelling bereikt;
4. 38 waterlichamen zijn een klasse verbeterd;
5. 8 waterlichamen zijn onveranderd gebleven;
6. Aan het eind van het badseizoen 2015 moet zwemwater ten minste voldoen aan de kwaliteit 'aanvaardbaar'.

1.2 Activiteiten en maatregelen 1^e planperiode

Om de gestelde doelen te realiseren is voor de 1e planperiode een maatregelen- en activiteitenpakket samengesteld, dat uit de volgende onderdelen bestaat:

1.2.1 Inrichting

Inrichtingsmaatregelen vismigratieknelpunten en natuurvriendelijke oevers.

A *Opgave vanuit WBP4 / SGBP (resultaatverplicht)*

- Oplossen 41 vismigratieknelpunten

- Aanleggen 116 km natuurvriendelijke oever (NVO)

Het SGBP stelt als termijn voor deze resultaatverplichting december 2015.

B Opgave vanuit het rompprogramma

In november 2009 heeft het CHI [ ] G euro bruto ([ ] G netto) beschikbaar gesteld (09.29448) voor een rompprogramma dat loopt tot 1-1-2015. De opgave die hiermee samenhangt betreft:

- Oplossen 33 vismigratieknelpunten
- Aanleggen 95 km NVO

Overige inrichtingsopgaven

De overige resultaatverplichte inrichtingsopgave vanuit WBP4 / SGBP richt zich op:

- Fauna uittreedplaatsen (45 st.);
- Beperken gebiedsvreemd water (7 st.);
- Flexibel peilbeheer (8 st.);
- Opheffen kopsloten (10 st.);
- Veranderen desinfecteringsmethode rwzi (1 st.);
- Saneren van overstort (1st.);
- Verplaatsen inlaat (1 st.)

Voor deze maatregelen is vanuit HHNK geen krediet beschikbaar gesteld. Ze dienen te worden gerealiseerd en bekostigd in het kader van andere projecten (bijvoorbeeld stedelijke wateropgave) of door terreinbeherende instanties.

Inspanningsverplichte inrichtingsmaatregelen

Het WBP4 noemt ook aanvullende maatregelen waarvoor een inspanningsverplichting geldt. Het gaat daarbij met name om het aanvullend oplossen van 6 vismigratieknelpunten en 101 km NVO. Ook voor deze maatregelen is vanuit HHNK (nog) geen specifiek krediet beschikbaar gesteld.

1.2.2 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Resultaatverplichte activiteiten

De opgave vanuit WBP4 / SGBP richt zich op:

- Afvoeren snoeisel, maaisel, blad etc. (3,4 ha);
- Creosoteerde oeverbescherming verwijderen (1 km);
- Natuurvriendelijk baggeren (795.000 m3);
- Baggeren / slib verwijderen (11.500 m3);
- Verwijderen drijfslagen en kroos (13,6 ha);
- Visbeheer;
- Natuurvriendelijk schonen (1633 km)

De kosten worden gedekt uit de reguliere exploitatiebegroting van de afdelingen en door terreinbeherende instanties.

Inspanningsverplichte activiteiten

Het WBP4 noemt ook aanvullende maatregelen in de sfeer van beheer en onderhoud waarvoor een inspanningsverplichting geldt namelijk een extra kwantitatieve opgave ten aanzien van natuurvriendelijk schonen (82 km) en het realiseren van bufferstroken (7 ha).

1.2.3 Onderzoekmaatregelen

Eind 2007 is in het kader van de voorbereiding van de 1^e planperiode KRW een gebiedsplan opgesteld (Samen werken aan Schoon water).

Onderdeel van het gebiedsplan is een pakket met 62 onderzoeksprojecten. Op basis van het gebiedsplan heeft HHNK afspraken gemaakt met gemeenten en de provincie om de kosten voor deze onderzoeken te delen op basis van ieder 33%. Het aandeel van HHNK wordt bekostigd uit de exploitatiebegrotingen.

1.2.4 Monitoring, evaluatie en rapportage

Monitoring en evaluatie

Het door HHNK ingerichte basismetnet is KRW-proof en wordt gebruikt om de situatie in het beheersgebied van HHNK in beeld te brengen (de toestandbepaling). Tevens worden ontwikkelingen op het gebied van doelstellingen, meetprotocollen, toets- en beoordelingssystematiek gevolgd. De hiermee gepaard gaande kosten worden gedekt uit de exploitatiebegroting.

HHNK neemt actief deel aan de werkgroep 'Monitoring' van Rijnwest, mede door het leveren van de trekker van de werkgroep.

Rapportage

In het Nationaal Waterplan (NWP) is toegezegd om jaarlijks aan de Tweede Kamer te rapporteren over de voortgang van de implementatie van het NWP inclusief de SGBP's.

HHNK draagt zorg voor de levering van relevante informatie.

Tot en met 2012 zal de rapportage de voortgang van maatregelen betreffen, vanaf 2013 wordt tevens gerapporteerd over de monitoring van de kwaliteit (de toestandbepaling).

1.2.5 Zwemwater

HHNK is in 2012 verantwoordelijk voor de zwemwaterkwaliteit op 32 officiële zwemwaterlocaties. De Europese Zwemwaterrichtlijn schrijft voor dat in 2015 de officiële zwemwaterlocaties tenminste de status 'aanvaardbaar' hebben.

HHNK treft, in samenspraak met de provincie en locatiebeheerder, maatregelen om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren. Voor de komende jaren tot en met 2015 is een maatregelenprogramma opgesteld.

HHNK is verantwoordelijk voor:

- Onderzoek en reguliere metingen (bacteriën en blauwalgen) zwemwaterkwaliteit;
- Opstellen en up-to-date houden zwemwaterprofielen;
- Maatregelen ter verbetering van het watersysteem.

1.2.6 Natura 2000

Voor de Natura 2000 gebieden worden in opdracht van het bevoegd gezag (Rijk of provincie) beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen geven inzicht in de maatregelen waarvoor HHNK verantwoordelijk wordt. HHNK brengt daarbij actief haar belangen in om er voor te zorgen dat bestendig beheer en onderhoudswerk door HHNK vergunningsvrij blijft, en dat HHNK op een kosteneffectieve wijze kan bijdragen aan de realisatie en instandhouding van de natuurdoelen.

2 Belangrijke gebeurtenissen in eerste kwartaal 2012

2.1 Externe rapportage

In februari is door HHNK gerapporteerd over de voortgang van maatregelen ten behoeve van Rijk en Europa. Het onderstaande schema geeft een beeld op hoofdlijnen van de acht in Rijnwest samenwerkende waterschappen. Uit het schema blijkt dat het uitvoeren van de inrichtingsmaatregelen bij het merendeel van de waterschappen moeizaam verloopt. Er is meer uitwerking nodig dan oorspronkelijk gedacht. Een nog belangrijkere factor is dat voor de uitvoering van maatregelen grondverwerving nodig is en de bereidheid van grondeigenaren beperkt is. Tenslotte geldt voor een aantal waterschappen dat besloten is de investeringen te temporiseren.

<i>Waterschap</i>	<i>Onderzoeks maatregel</i>	<i>Beheers maatregel</i>	<i>Inrichtings maatregel</i>
HH AGV	😊	😊	😊
HH Delfland	😊	😊	😞
HH De Stichtse Rijnlanden	😊	😊	😊
HH Hollands Noorderkwartier	😊	😊	😞
HH Rijnland	😊	😊	😞
HH Schieland en de Krimpenerwaard	😊	😊	😊
WS Hollandse Delta	😊	😊	😞
WS Rivierenland	😊	😊	😞

Toelichting: 😊 *Naar verwachting maatregelpakket gerealiseerd in 2015*

😞 *Zorgen of maatregelpakket wordt gerealiseerd in 2015*

😞 *Maatregelpakket niet gerealiseerd in 2015*

2.2 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is gericht op een open en interactieve communicatie naar de omgeving. Het middel dat de afgelopen maanden veelal werd ingezet was de pers. Medewerkers van het hoogheemraadschap traden met regelmaat de media tegemoet.

Veruit de meeste aandacht trok het Vismigratieonderzoek 2012, waarover het hoogheemraadschap medio februari een persbericht uitstuurde. Het behelst een driejarig onderzoek, dat het hoogheemraadschap uitvoert samen met de drie andere noordelijke waterschappen.

In de maarteditie van *Het Waterschap*, huismagazine van de Unie van Waterschappen, publiceerde het hoogheemraadschap een ingezonden artikel over hoe om te gaan met Vissendoelen bij het maken van Visplannen.

Vanuit het budget van KRW participeerde het hoogheemraadschap in de Vismarkt 2012. Dit in Groningen gehouden congres werd georganiseerd in samenwerking met de drie andere noordelijke waterschappen en had als doel om waterschappen, belangengroepen uit de visserij en commerciële marktpartijen met elkaar in dialoog te brengen.

Ook vanuit KRW participeert het hoogheemraadschap momenteel in een televisiedocumentaire over vismigratie in Noord-Holland. Deze documentaire wordt nu geproduceerd en zal in mei te zien zijn op *RTV Noord-Holland*.

2.3 Visplannen

In een visplan geven de visrechthebbende aan: wie, waar, met welke vangtuigen, in welke hoeveelheden, in welke periode op welke vissoorten vist. Onze keur stelt dat het verboden is te vissen zonder een door HHNK vastgesteld visplan. Een en ander is doorvertaald in nieuwe contracten bij het vrijvallen van visrechten. Dit door expliciet op te nemen dat er na 1-1-2013 allen mag worden gevist als er een door HHNK goedgekeurd visplan ligt.

Staatssecretaris Bleker heeft vorig jaar de 2^e Kamer geïnformeerd over zijn plan om visplannen voor regionale wateren verplicht te stellen. De kern is dat hij inzet op een landelijk en wettelijk verankerd visbeleid en niet gelukkig is dat waterbeheerders (o.a. HHNK) via Keurbepalingen sturende maatregelen af kondigen. De brief van Staatssecretaris Bleker geeft geen antwoord op het belangrijkste verzoek van de Unie en het RBO: "laat de waterbeheerders (mede) de visplannen toetsen". Ambtelijk is het signaal afgegeven dat de verwachting nog

steeds is dat de waterschappen de visplannen gaan toetsen. De waterbeheerders in het algemeen en HHNK in het bijzonder zijn nadrukkelijk bij het proces betrokken via de Unie.

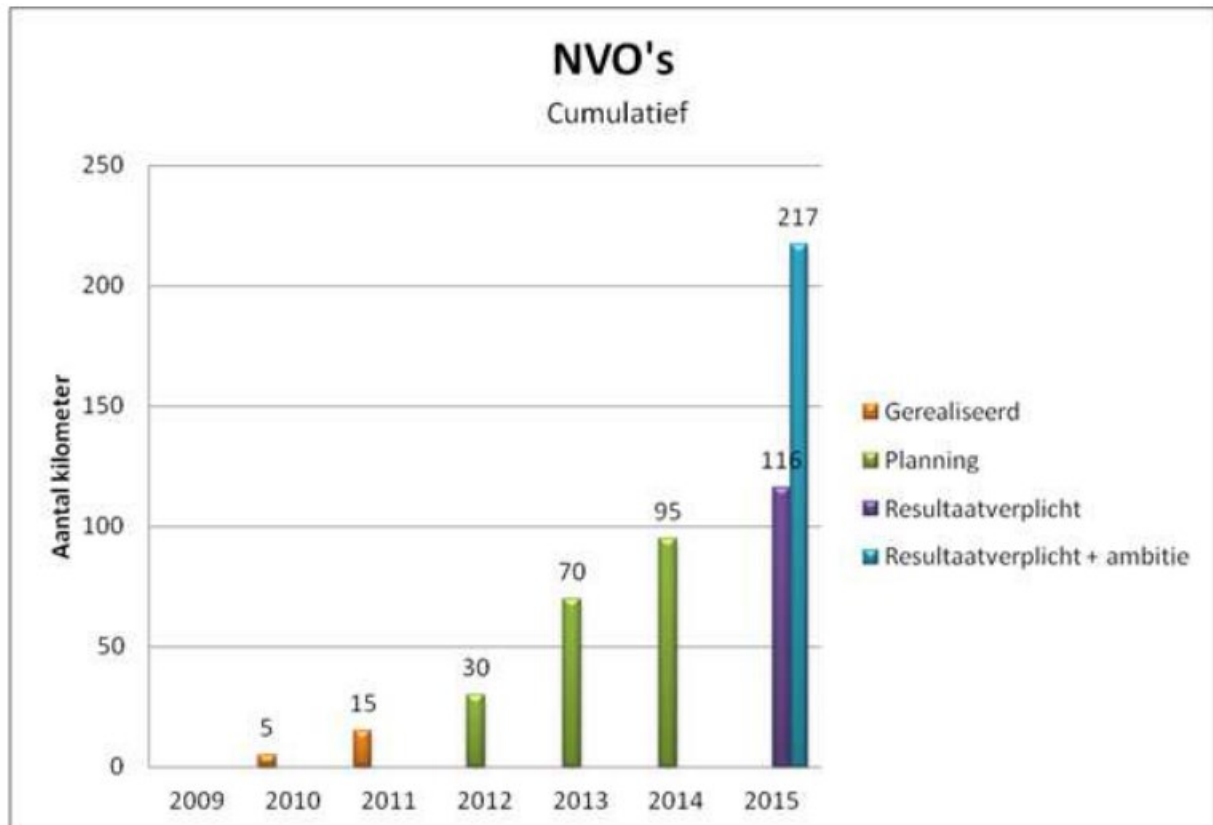
3 Stand van zaken en prognose

3.1 Inhoudelijk

3.1.1 Natuurvriendelijke Oevers

Er is 1 km NVO gerealiseerd in het eerste kwartaal van 2012: boezemland De Vuile Graft, waarmee de realisatie totaal op 16 km komt.

In de laatste maanden is een verbeterslag ingezet in de samenwerking met andere programma's, thema's en lijnafdelingen. In een volgende rapportage worden de concrete effecten hiervan zichtbaar gemaakt.

Figuur 1: aantal km NVO's cumulatief

3.1.2 Vismigratieknelpunten

Tot en met 2011 zijn voor 7 vismigratieknelpunten oplossingen gerealiseerd en opgeleverd. Nader onderzoek heeft plaatsgevonden naar 2 vismigratieknelpunten. Daaruit bleek dat er geen nadere maatregelen noodzakelijk waren. Ook deze punten kunnen daarom als afgehandeld worden beschouwd.

Voor 5 andere knelpunten zijn oplossingen gerealiseerd, maar vindt momenteel een laatste fine tuning plaats, hetgeen er toe leidt dat deze pas in 2012 als opgeleverd kunnen worden beschouwd.

Voor 2012 staat de realisatie van 3 oplossingen gepland voor de knelpunten bij de Schermersluis en Kadoelen (waarvoor met Rijkswaterstaat afspraken zijn gemaakt over een 50% bijdrage), en de Willem I sluis (waarbij met de provincie Noord-Holland wordt samengewerkt).

Figuur 2: aantal opgeloste vismigratieknelpunten cumulatief

3.1.3 Overige inrichtingsopgaven

Afgelopen kwartaal zijn er op dit punt geen activiteiten verricht. De komende periode zal er meer focus komen op dit onderdeel van het programma.

3.1.4 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Natuurvriendelijk baggeren

Dit is deels overal in uitvoering via de Flora en Faunawet protocollen (faseren in tijd en ruimte) en deels nog in de onderzoeksfase wat betreft de technieken. Voor dat laatste moet nog een keuze worden gemaakt waar wel en niet met natuurvriendelijke technieken zal worden gewerkt gezien de meerkosten. Implementatie 2013 deels, 2014 geheel.

Natuurvriendelijk schonen

Het Waterlopenbeheerplan is geïmplementeerd in het hele beheergebied met onderstaande pilot wordt onderzocht of het verder geoptimaliseerd kan worden.

Modelmatig is voor de polder de Purmer en het stedelijk gebied van Purmerend bepaald hoeveel waterplanten er kunnen blijven staan zodat de waterlopen natuurvriendelijk zijn ingericht en de waterafvoer is geborgd. In het maaiseizoen van 2012 wordt dit in een praktijkproef getoetst. Implementatie vindt plaats in 2013.

Verwijderen drijfslagen en kroos

Kroos is een symptoom van slechte waterkwaliteit. Het streven is de oorzaak weg te nemen en zo het ontstaan van kroos te voorkomen. Op grond van monitoring in 2011 en 2012 vindt eind 2012 een analyse plaats, waarna een protocol ontwikkeld wordt.

In 2012 wordt een pilot uitgevoerd in de waterlichamen Zeevang en Purmer. In 2013 verdere implementatie naar andere waterlichamen.

Overige onderhoud en beheer maatregelen

Afgelopen kwartaal zijn er op dit punt geen activiteiten verricht. De komende periode zal er meer focus komen op deze maatregelen.

3.1.5 Onderzoeksmaatregelen

De uitvoering van het Onderzoeksmaatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Een groot aantal onderzoeken was wel gepland, maar zijn c.q. worden om inhoudelijke redenen niet opgestart. Er zijn weinig onderzoeken uit de planning voor 2010 en 2011 afgerond. Belangrijkste redenen zijn vertraging door procedures en het feit dat het onderzoek voor projecten meerdere jaren duurt.

Onderzoek opgestart in 2010-2011	Geplande afronding
Onderwaterdrains	2014
Pilot erfemissie bloembollenbedrijven	2012. Rapportage wordt binnenkort afgerond, er is gemeten in 2009-2011
Schoner effluent	2012-2013
Natuurvriendelijke boezem	2 ^e kwartaal 2012
Beperking eigen gebruik bestrijdingsmiddelen	Niet opgestart; niet meer relevant door gewijzigde toepassing van glyfosaat door overheden en het gebruik ervan geen KRW-knelpunt veroorzaakt. Dit onderzoek wordt van de lijst afgevoerd.
Gladheidbestrijding	Niet opgestart; niet meer relevant doordat bijdrage van strooizout aan belasting van watersysteem marginaal blijkt en er tevens een nieuw soort strooizout geïntroduceerd wordt. Dit onderzoek wordt van de lijst afgevoerd.
Visvergunningen boezem	4-de kwartaal 2012
Waterhuishouding duinpolders	4-de kwartaal 2012
Mest voor weidevogels	2 ^e kwartaal 2012
Onderwaterdrains	Onderzoek Zeevang is afgerond. Maar er is een vervolgtraject opgezet. Project onderwaterdrains Wormer

	<p>en Jisperveld is eveneens een meerjarig project en is in 2010 opgestart, er wordt nog onderzoek verricht (meerjarig project). Beide projecten vergen meerdere jaren onderzoek om überhaupt maaiveld daling te kunnen meten.</p>
--	--

Verder zijn een aantal onderzoeksprojecten al enige tijd afgerond en daarom niet opgenomen in de planning 2010 – 2015. Deze zijn weergegeven in 4.2 van het rapport 'Voortgangsrapportage Onderzoeksmaatregelenpakket'. Van de volgende projecten kan expliciet worden vermeld dat ze (in een wat andere vorm) zijn uitgevoerd en kunnen worden beschouwd als afgerond:

- Meanderen in de duinzoom (2.15): meegenomen in project Waterparels dat in 2011 is afgerond en nu wordt geïmplementeerd;
- Schoon water voor Marquetten en Lugtenakker (2.14): eveneens meegenomen in project Waterparels;
- Duurzame visserij voor de Wieringermeer (2.22): meegenomen in project Vissendoelen dat in 2011 is afgerond;
- Waterhuishouding Wieringermeer (2.21): onderdeel nieuw wateraanvoerplan voor de Wieringermeer, dat in juni 2009 door CHI is vastgesteld;
- Waterhuishouding Castricum (2.17): uitgewerkt in waterplan Castricum, met veel aandacht voor waterkwaliteit
- Texelse boezem (2.24): onderzoek naar herstel boezemsysteem is meegenomen in de studie voor herinrichting polder Eijerland en Waal & Burg;
- Visbeheer (1.4): onderdeel project vissendoelen en studie over vismigratievoorzieningen HHNK. Wordt ook nog verder uitgewerkt in project natuurvriendelijke boezem;
- Baggeren voor waterkwaliteit (1.2): Project Baggernut van de STOWA, onderzoek is afgerond, rapportage zomer 2012 gereed;
- Blauwe diensten (2.6): project 2011 afgerond.

3.1.6 Monitoring, evaluatie en rapportage

HHNK neemt actief deel aan de werkgroep 'Monitoring' van Rijnwest, mede door het leveren van een trekker aan de werkgroep.

3.1.7 Zwemwater

De voorbereidingen voor het nieuwe zwemwaterseizoen (1 mei – 1 oktober 2012) zijn in volle gang. De aanpassingen voor 2012 zijn volgens de laatste stand bijgewerkt. De zwemwaterprofielen zijn allemaal op orde. Er is een overzicht beschikbaar van de maatregelen om te komen tot de gewenste waterkwaliteit in 2015 (minimaal status 'aanvaardbaar' met inspanning naar 'goed' en 'uitstekend'). HHNK neemt deel aan een landelijk onderzoek naar de effecten van vogels op zwemwater.

3.1.8 Natura 2000

De beheerplannen Natura 2000 lopen flinke vertraging op. Het kabinet heeft besloten dat er inzicht moet komen in de stikstofproblemen alvorens de plannen kunnen worden afgerond. Hiertoe is de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) opgezet, waarin wordt uitgewerkt of en op welke wijze stikstofemissies voldoende kunnen worden teruggedrongen. Zodoende wordt gewaarborgd dat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk blijven.

De beheerplannen voor Laag Holland, Schoorlse Duinen en Texel lopen hierdoor aanzienlijke vertraging op (anderhalf tot twee jaar). Het risico en de verantwoording hierover hiervoor liggen bij het bevoegd gezag. Naar verwachting kunnen ze eind dit jaar worden afgerond. Uitzondering vormen twee beheerplannen voor gebieden waar stikstof gevoelige doelen niet of nauwelijks voorkomen: de Zeevang (maart 2012 door GS vastgesteld) en Eilandspolder (wordt waarschijnlijk voor de zomer 2012 vastgesteld).

De beheerplannen voor de duingebieden die niet bij het Rijk in beheer zijn (Staatsbosbeheer) worden zomer 2012 opgestart. Maart 2012 is gestart met het beheerplan voor Abtskolk & de Putten.

3.2 Financiën

3.2.1 Netto investeringsvolume

In december 2009 heeft het bestuur besloten om voor de periode 2010 – 2014 € [redacted] G krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een rompprogramma voor de investeringsmaatregelen. Het rompprogramma KRW is gericht op de aanleg van:

- 95 kilometer natuurvriendelijke oevers (82 km resultaatverplichtend en 13 km inspanningsverplichtend);
- 33 vismigratie maatregelen (27 resultaatverplichtend en 6 inspanningsverplichtend);

Het totaal netto investeringsvolume tot en met 2014 past binnen de begroting en toegekende kredieten. Vooral nog wordt voorgesteld het krediet te handhaven omdat:

- de komende jaren gebruik wordt gemaakt om ervaring op te doen met de gehanteerde normbedragen, deze waar nodig aan te passen tot realistische bedragen;

- de afgelopen jaren is gestart met relatief eenvoudige projecten, zowel voor vismigratie als voor de NVO's. De komende jaren staan complexere projecten op de planning;
- het programma KRW zoekt naar het combineren van werk met werk, bijvoorbeeld met het programma Wateropgave en het programma VBK.

3.2.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen

Veel van de maatregelen (bijvoorbeeld beheer- en monitoringskosten) zijn onderdeel van een meer algemeen exploitatiebudget binnen de organisatie, waardoor niet van alle KRW-maatregelen is aan te geven wat de financiële prognose is voor 2012. Planning en verantwoording over deze budgetten is de verantwoordelijkheid van de desbetreffende afdelingen.

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn de uitgaven en inkomsten expliciet te maken, zie onderstaand overzicht:

	Begroot 2012	Actuele stand
Uitgaven		
Inkomsten	G	G
Totaal per saldo:		

3.2.3 Subsidies en bijdragen derden

Het onderzoeksmaatregelenpakket voor de KRW, is vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water', als uitkomst van het gebiedsproces met provincie en gemeenten. Alle partijen betalen 1/3 deel van de werkelijk gemaakte kosten.

De provincie heeft haar bijdrage verwerkt in een subsidie, voor een bedrag van

€ [redacted] G voor de periode 2010-2015 en een aparte bijdrage van € [redacted] G voor een specifieke onderzoeksmaatregel, Pilot erfemissie bloembollenbedrijven in Noord-Holland, in 2009.

De gemeenten worden jaarlijks afzonderlijk benaderd voor een bijdrage aan het onderzoeksmaatregelenpakket voor de gemaakt kosten in het desbetreffende jaar.

Met RWS Noord-Holland zijn principe afspraken gemaakt over hun bijdrage aan drie vismigratiekelpunten. Een definitief subsidieverzoek wordt medio 2012 ingediend. De te verwachten bijdrage is 50% van ca. €

[redacted] G

4 Risico's en beheersmaatregelen

Resultaatverplichte maatregelen

Situatie

1. De KRW schrijft een maatregelenprogramma voor en verplicht tot het operationeel maken van de maatregelen binnen 3 jaar na vaststelling van het programma. Om die reden is in de Waterwet en het Waterbesluit de verplichting opgenomen tot het operationeel maken van de maatregelen die zijn opgenomen in de waterplannen. Het niet operationeel maken van de maatregelen is daarmee (in beginsel) onwettig.
2. Met de vaststelling van het Rompprogramma is slechts krediet beschikbaar gesteld voor een deel van de resultaatverplichte maatregelen. Dit voor een termijn tot 1-1-2015. De 1^e fase KRW eindigt een klein jaar later namelijk op 22 december 2015.
3. Voor een belangrijk deel van de resultaatverplichte maatregelen geldt dat het programmamanagement afhankelijk is van de benodigde middelen van derden.

Risico

1. De resultaatverplichting wordt niet gerealiseerd.
2. Er worden door Brussel boetes opgelegd.

Beheersmaatregel

In eerste instantie is de energie er op gericht een goede inschatting te maken van de aard en omvang van het risico. Daarbij worden twee lijnen bewandeld:

1. Bevorderen dat dit op landelijk niveau (RBO) wordt opgepakt, immers het betreft hier een risico dat voor alle samenwerkende partijen geldt. Eén en ander kan handen en voeten krijgen door bijvoorbeeld door de landsadvocaat een inschatting te laten maken van de risico's, en door actieve ambtelijke en bestuurlijke inbreng in Rijn-Westverband;
2. Opmaken van tussenbalans in 2013 (volgens bestuursbesluit van december 2009) en de resultaten bespreken met de Europese Unie en opstellen van een advies voor de 2e fase;

Financiële gevolgen

Deze zijn op dit moment nog niet duidelijk de onder 1 hier bovengenoemde actie is onder andere bedoeld om meer inzicht in te krijgen.

Inschatting mate van voorkomen

Matig, omdat, onder andere als gevolg van de economische crisis, andere landen en andere overheden naar het zich laat aanzien (ook) in een situatie verkeren die maakt dat de resultaatverplichting niet wordt nagekomen.

Overige watergangen

Situatie

Onder andere in Rijn-Westverband loopt de discussie over een mogelijk te beperkte interpretatie van de KRW. De KRW geldt mogelijk voor alle wateren en niet alleen voor de waterlichamen. Implementatie van maatregelen, monitoring en rapportage gebeuren nu alleen in de waterlichamen. In 2012 geeft Brussel hier uitsluitsel over.

Risico

Mogelijk moeten extra inspanningen worden verricht.

Beheersmaatregel

Gezamenlijke strategie ontwikkelen in Rijn-West verband.

Financiële gevolgen: Deze zijn op dit moment niet in te schatten

Inschatting mate van voorkomen: Laag

Effect KRW op de afvalwaterketen

Risico

Onduidelijkheid over wat de vertaling van de KRW betekent voor de eisen aan de afvalwaterketen (o.a. effect effluent op waterkwaliteitsdoel oppervlaktewaterlichamen en door de mogelijke uitbreiding van de EU-lijst prioritair gevaarlijke stoffen zoals hormoonverstorende stoffen). Hierdoor kan in het programma afvalwaterketen niet goed worden geanticipeerd op nieuwe eisen. De kans van optreden is laag.

Beheersmaatregel

Studie naar fracties van RWZI's die lozen op de Schermerboezem. Studie naar achtergrondbelasting van de KRW-waterlichamen. Hierbij worden de rwzi's als afzonderlijke bron meegenomen. Voor een uit te voeren studie naar hormoonverstorende stoffen is op Rijn-West-niveau besloten een afwachtende houding aan te nemen, tot de EU en het Rijk een besluit neemt.

Financiële gevolgen: € [ ] G Dit bedrag is een percentage van de feitelijke kosten en is bepaald door de concernstaf.

Inschatting mate van voorkomen: Laag

Bijdragen derden

Situatie;

1. Om tot de huidige opgave/ maatregelen te komen voor de Kader Richtlijn Water is een intensief gebiedsproces met omgeving doorlopen. Eén en ander heeft geleid tot het rapport 'Samen werken aan Schoon water'. Bij dit proces waren onder andere gemeenten en terreinbeherende instanties betrokken
2. Vanuit het hoogheemraadschap is het enige tijd stil geweest.

Risico's

1. Er ligt onvoldoende (vertrouwens)basis om straks te starten met het gebiedsproces voor de tweede fase
2. Gemeenten trekken hun bereidheid in om mee te betalen aan het onderzoeksmaatregelenpakket
3. Maatregelen waarvoor terreinbeherende instanties aan de lat staan worden niet nagekomen

Beheersmaatregelen

1. Investeren in het aanhalen van de contacten;
2. Vanaf 9 april 2012 komt in het kader van SKINT een medewerker van de gemeente Heerhugowaard, voor 2 dagen in de week, bij het hoogheemraadschap werken. De samenwerking op regionaal niveau is één van de onderwerpen waar hij zich op gaat richten.

Financiële gevolgen

De financiële bijdrage van de gemeenten aan het Onderzoeksmaatregelen pakket kan voor een deel niet worden geïnd. Kosten maximaal [ ] G euro.

Inschatting mate van voorkomen: Laag

5 Aandachtspunten komende periode

Strategie

Op 1 oktober 2012 moeten de toestandskaarten voor de midtermreview worden opgeleverd. Dit is onderdeel van de voorbereidingen voor het gebiedsproces in 2013, dat de aanloop vormt naar de nieuwe beleidscyclus (het tweede SGBP).

In 2012 komen ook de uitkomsten van het onderzoek beschikbaar naar de achtergrondbelasting. Hiermee komt duidelijkheid hoe het aandeel nutriënten in het oppervlaktewater als gevolg van menselijk handelen zich verhoudt tot het aandeel van de natuurlijke achtergrondbelasting.

In aanloop naar het volgende SGBP worden in 2012 intern en extern diverse activiteiten opgestart. De komende tijd zal in kaart worden gebracht:

- welke kennis we tot op heden hebben opgedaan;
- welke instrumenten effectief en door wie kunnen worden ingezet;
- wat de stand van zaken is met de uitvoering van de diverse maatregelen;
- welke strategische keuzes gemaakt kunnen worden.

De resultaten worden verwerkt in volgende voortgangsrapportages.

Natuur oevers

Thans zijn bij HHNK ca. 1180 km natuur- rietoever in beheer. Een andere wijze van onderhoud van deze oevers levert een positieve bijdrage aan de KRW doelen, echter: de mate ervan is nog onderwerp van onderzoek. De komende periode wordt een plan van aanpak opgesteld en vervolgens uitgevoerd dat er op gericht is een en ander te concretiseren en effectueren.

Onderzoeksmatregelen

In de volgende programmarapportage zal een overzicht worden opgenomen met de stand van zaken van deze onderzoeksmatregelen.

In de komende maanden wordt het jaarlijks informeren van gemeentes over de voortgang van de onderzoeksmaatregelen opnieuw belegd en geborgd.

Communicatie

In 2012 wordt extra inzet gepleegd op de communicatie met partners in verband met het naderende gebiedsproces voor de 2e planperiode van KRW. Daarnaast is communicatie met onze omgeving, zowel ingelanden als organisaties, van belang om kennis uit te wisselen over de ervaringen in de uitvoering.

Evaluatie Visbeleid

Het WBP4 kondigt aan dat er in 2012 een evaluatie van het visbeleid (nota Vice Versa d.d. april 2005) plaats vindt. Deze evaluatie wordt niet getrokken vanuit het KRW programma. Het Programma heeft wel een belang bij de evaluatie omdat het onder andere kan helpen focus aan te brengen op kosten effectieve maatregelen die in de 2^e planperiode KRW ter hand kunnen worden genomen.

Praktische bedrijfsinnovaties in de landbouw

Het onderzoeksproject dat is gefinancierd vanuit van de Regeling Innovatieprogramma Kaderrichtlijnwater is op 30 maart jl met een eindsymposium beëindigd. HHNK was betrokken bij het projectonderdeel erfemissies veehouderijbedrijven. Eind 2012 zullen de uitkomsten en de voorstellen beoordeeld worden op inzetbaarheid voor de volgende KRW planperiode (2015-2021).

Ontwikkelen keuzepakketten maatregelen

Vooruitlopend op de komende gebiedsprocessen wordt in de komende periode vanuit Rijn-west en vanuit het nationale samenwerkingsproject Water ABC gestart met regionale en themagerichte bijeenkomsten met het doel om gezamenlijk met belangenpartijen maatregelpakketten te ontwikkelen om de emissie door agrarische activiteiten te beperken. Uit deze pakketten kunnen voor gebieden relevante maatregelen worden gekozen bij het komende gebiedsproces.

HHNK is betrokken bij:

- Nutriënten bloembollenteelt (initiatiefnemer provincie Noord-Holland);
- Nutriënten veehouderij in veenweidegebieden (initiatiefnemer provincie Utrecht);
- Bestrijdingsmiddelen bloembollenteelt (initiatiefnemer LTO namens de leden van het platform duurzame gewasbescherming: LTO, VEWIN, Nefyto, Unie van Waterschappen, Agrodis en de ministeries van EL&I en I&M) Dit project, met de naam Water ABC, richt zich op de aanpak, de borging en de certificering van maatregelen met het doel de waterkwaliteitsdoelen te realiseren.

Zwemwater

De maatregelen om de 5 zwemwaterlocaties op orde te krijgen (minimaal status 'aanvaardbaar' in 2015) met inspanning naar "goed" of "uitstekend" wordt dit jaar ingezet omdat de beoordeling van de status gebaseerd is op 4 meetjaren daaraan voorafgaand (2012-2015). Wanneer de maatregelen worden opgepakt is het van belang om maatwerk te verrichten per locatie voor een prognose om te bepalen welke maatregelen 'haalbaar en betaalbaar' zullen zijn om tot het gewenste niveau te komen. Dat maatwerk kan bijvoorbeeld ook aangeven wanneer het niet zinvol is dure maatregelen te treffen en dient dan als onderbouwing van mogelijk afvoeren als officieel zwemwaterpunt (alleen onvoldoende zwemwater kwaliteit is onvoldoende voor de EU als argumentatie).

Aal over de dijk bij het Noordzeekanaal

Vanuit een andere invalshoek dan de KRW – namelijk soortenbescherming en visserij – zijn er specifiek voor aal inmiddels vangstbeperkingen opgelegd in het kader van het Aalbeheerplan. VBC Hollands Noorderkwartier wil

het initiatief nemen een Uitvoeringsplan op te stellen dat gericht is op het ontwikkelen van een professioneel en door de partijen gedragen uitvoeringsplan voor het vangen en over de dijk zetten van schieraal op een aantal locaties in het Noordzeekanaal-gebied. Dit zodanig dat er overeenstemming is tussen de partijen om het project uit te voeren, inclusief zicht op ontheffing van de "gesloten tijd regeling", en er financiering is voor de uitvoering van het project.

De VBC Noorderkwartier vraagt HHNK om een substantiële bijdrage hiervoor. De portefeuille houder heeft in het voortraject een positieve grondhouding ingenomen ten aanzien van de vraag van VBC Noorderkwartier. In het volgende kwartaal zal een definitief standpunt worden ingenomen.

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Tweede kwartaalrapportage 2012
Programmarapportage KRW

Auteur

Registratienummer

12.27143

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Tweede kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

2 van 39

13 augustus 2012

Datum

13 augustus 2012

Versie

1.2

Status

Definitief

Afdeling

Planvorming

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
1 Opgave	10
1.1 Doel	10
2 Activiteiten en maatregelen eerste planperiode	12
2.1 Inrichting	12
2.2 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	14
2.3 Onderzoeksmaatregelen	14
2.4 Monitoring, evaluatie en rapportage	15
2.5 Zwemwater	16
2.6 Natura 2000	16
2.7 Waterparels	16
3 Belangrijke gebeurtenissen in tweede kwartaal 2012	17
3.1 Aal over de Dijk	17
3.2 Plas Geestmerambacht	17
3.3 Volg- en Stuursysteem	18
3.4 Onderzoeksprojecten derden	18
3.5 "Nutriëntenmaatwerk in de polder"	19
3.6 Interne samenwerking	19
3.7 Communicatie	19
4 Stand van zaken en prognose	21

4.1	Inhoudelijk	21
4.1.1	Natuurvriendelijke Oevers	21
4.1.2	Vismigratieknelpunten	23
4.1.3	Overige inrichtingsopgaven	25
4.1.4	Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	27
4.1.5	Beschermde gebieden	30
4.1.6	Onderzoeksmaatregelen	31
4.1.7	Monitoring, evaluatie en rapportage	31
4.2	Financiën	32
4.2.1	Netto investeringsvolume	32
4.2.2	Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen	33
4.2.3	Subsidies en bijdragen derden	33
5	Risico's en beheersmaatregelen	35
5.1	Resultaatverplichte maatregelen	35
5.2	Effect KRW op de afvalwaterketen	36
5.3	Bijdragen derden	36
6	Aandachtspunten komende periode	38

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Tweede kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

5 van 39

13 augustus 2012

Samenvatting

Voor u ligt de 2^e kwartaalrapportage 2012 voor het Programma Kaderrichtlijn Water (KRW).

Opgave

In deze rapportage wordt ingegaan op de opgave van het KRW-programma. In de kern komt het er op neer dat in 2027 het watersysteem gezond en betrouwbaar is en voldoende veerkrachtig om (plaatselijke) verstoringen op te vangen. Voor de eerste planperiode (2010-2015) stelt Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) zich doelen op het gebied van de verbetering van de ecologische oppervlaktewaterkwaliteit, de concentratie van de prioritair stoffen in het oppervlaktewater en het bereiken van een 'aanvaardbare' zwemwaterkwaliteit.

De te nemen maatregelen bestaan vooral uit de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het opheffen van vismigratieknelpunten en beheermaatregelen in samenwerking met andere projecten en terreinbeherende instanties. Daarnaast is een onderzoekprogramma opgezet om meer inzicht te krijgen in effectiviteit van maatregelen voor de tweede planperiode.

De doelen en maatregelen zijn vastgelegd in het Waterbeheersplan 4 (WBP4).

Stand van zaken maatregelen

- De aanleg van natuurvriendelijke oevers (NVO's) verloopt voorspoedig. De aanleg van ten minste veertien NVO's wordt dit jaar afgerond, waarmee eind 2012 minstens dertig km van de ten doelgestelde 95 km is aangelegd. Naar verwachting wordt de doelstelling bereikt om eind 2014 totaal 95 km NVO aangelegd te hebben.
- De uitvoeringsmaatregelen voor de vismigratie voorlopen ook voorspoedig. Er worden dit jaar ten minste vijf vismigratieknelpunten opgelost, waarmee eind 2012 totaal veertien van de 33 knelpunten zijn opgelost. Naar verwachting wordt de doelstelling bereikt om eind 2014 alle 33 knelpunten opgelost te hebben.
- Afgelopen kwartaal is onderzoek gedaan naar de actuele status van de zogenoemde overige resultaatverplichte inrichtingsmaatregelen. De kern is dat veel van deze maatregelen zijn uitgevoerd of gemotiveerd kunnen worden gewijzigd of ingetrokken.

- De verwachting is dat de kwantitatieve resultaatverplichting ten aanzien van baggeren, schonen en kroos verwijderen ruimschoots wordt gehaald in de eerste planperiode van de KRW.
- In het tweede kwartaal is een start gemaakt met het opstellen van een advies over de wijze waarop concreet aan de maatregel “beperken gebiedsvreemd water” inhoud kan worden gegeven. Daarbij wordt een relatie gelegd met het programma dat zich richt op gebiedsregelingen. Ook is gestart met het opstellen van een plan van aanpak dat erop gericht is natuur-/rietoevers zodanig te beheren, dat deze oevers optimaal bijdragen aan het behalen van de KRW-doelstelling.
- De gemeenten zijn schriftelijk op inhoud en proces geïnformeerd over de uitvoering van het onderzoekspakket waaraan ze meefinancieren.

Stand van zaken financiën

- Voor 2012 is € [redacted] G aan investeringsuitgaven begroot. Op basis van geactualiseerde projectramingen is de verwachting dat het totale investeringsvolume in 2012 circa € [redacted] G hoger zal uitkomen. Dit wordt primair verklaard doordat meer projecten ter hand zijn genomen dan eerder was voorzien.
- Voor 2012 is voor de uitvoering van de KRW expliciet € [redacted] G aan uitgaven ten laste van de exploitatie begroot. Dit komt overeen met de actuele prognose.

Bij het beschikbaar stellen van het investeringskrediet is rekeninggehouden met cofinanciering voor een bedrag van € [redacted] G. Over de gehele eerste planperiode is tot op heden een bedrag van circa € [redacted] G ontvangen, voor € [redacted] G een subsidie aangevraagd en voor € [redacted] G een subsidieaanvraag in voorbereiding. De prognose is dat uiteindelijk een totaal aan cofinanciering van € [redacted] G wordt gerealiseerd.

Doorkijk naar einde eerste planperiode KRW

- Op basis van geactualiseerde projectramingen is de verwachting dat de opgave die voortvloeit uit het rompprogramma, namelijk 33 vismigratieknelpunten oplossen en 95 km natuurvriendelijke oever aanleggen, binnen het netto beschikbaar gestelde investeringskrediet ad € [redacted] G kan worden gerealiseerd.

- Het rompprogramma betreft slechts een deel van de resultaatverplichte maatregelen. Wanneer we alle resultaatverplichte maatregelen voor de einddatum van de eerste planperiode van de KRW willen afronden, dient de einddatum van het investeringskrediet met een jaar verlengd te worden. Bovendien is de actuele inschatting dat het totale nettokrediet ad € [REDACTED] G verhoogd moet worden met ca. € [REDACTED] G. In het kader van de aangekondigde tussentijdse evaluatie worden eind 2012 concrete, beargumenteerde voorstellen hierover aan het bestuur voorgelegd.
- Mogelijk leiden noodzakelijk geachte maatregelen ten behoeve van zwemwater en Natura 2000 al voor 2016 tot uitgaven, waarvoor op dit moment in de meerjarenbegroting nog geen voorzieningen zijn getroffen. Zodra meer inzichten bekend zijn, zal dit worden meegenomen bij het opstellen van de volgende meerjarenbegroting (MJB).

In deze rapportage bevindt zich een inventarisatie van de risico's - en te nemen beheersmaatregelen - waarmee het programma te maken kan krijgen. Tot slot zijn de aandachtspunten voor de komende periode weergegeven. Daarbij is met name belangrijk de aankondiging van de uitkomsten van de monitoringsgegevens van de jaren 2008 tot en met 2010 (toestand en trends) eind 2012. De waarschuwing wordt gegeven dat er een reële kans is dat ten aanzien van de kwalitatieve doelen geen vooruitgang kan worden gemeld.

De inzet van het KRW-team is erop gericht directie en bestuur tijdig te informeren en te adviseren over "gevoelige aspecten" wanneer de resultaten van de toestand en trendbepaling daarvoor aanleiding geeft.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Tweede kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

9 van 39

13 augustus 2012

1 Opgave

1.1 Doel

Het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) is erop gericht de oppervlaktewaterlichamen in het beheergebied van HHNK uiterlijk in 2027 te laten voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen voor het watersysteem van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), zoals deze door de rijksoverheid vertaald zijn in landelijke beleidsuitgangspunten, kaders en instrumenten. De wijze waarop HHNK de doelen van de Europese KRW realiseert, ligt vast in het Waterbeheersplan 2010-2015, dat samen met andere regionale plannen, zoals het provinciaal Waterplan, onderdeel is geworden van het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) voor Rijn-West. In de kern betekent het dat in 2027 het watersysteem gezond en betrouwbaar is en voldoende veerkrachtig om (plaatselijke) verstoringen op te vangen.

Het beheergebied van HHNK kent 54 waterlichamen waarvoor HHNK de eerstverantwoordelijke is. Per waterlichaam zijn de waterkwaliteitsdoelen en andere relevante informatie, zoals toestand biologie en ecologie en te treffen maatregelen, vastgelegd in factsheets. Deze factsheets hebben (juridische) status gekregen middels de vaststelling van het provinciaal Waterplan. De factsheets worden onder andere gebruikt voor de landelijke voortgangsrapportage, bij de beoordeling van de effecten van de in de plannen opgenomen maatregelen op de waterkwaliteit en voor publieksinformatie.

In het kader van de KRW zijn beschermde gebieden aangewezen. Voor HHNK gaat het met name om de Natura 2000-gebieden (Vogel- en habitatrictlijngebieden) en de zwemwaterlocaties. Voor deze gebieden gelden striktere ecologische- of kwaliteitsdoelen. HHNK heeft de opgave om deze beschermde gebieden in te passen in het waterbeheersplan. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is afwenteling van stoffen vanuit brongebieden naar deze beschermde gebieden.

Bij de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid dient HHNK tevens rekening te houden met nationale doelen en programma's om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten. Een voorbeeld hiervan is het uitvoeringsprogramma 'diffuse bronnen waterverontreiniging'.

De KRW-cyclus kent de volgende planperiodes:

1. 2010-2015
2. 2016-2021
3. 2022-2027

HHNK stelt zich voor de eerste planperiode de volgende doelen:

1. de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater is in 2015 verbeterd ten opzichte van 2000;
2. de concentratie van prioritare stoffen in het oppervlaktewater voldoet in 2015 aan de normen;
3. acht waterlichamen (inclusief het overige water) hebben de ecologische doelstelling bereikt;
4. 38 waterlichamen zijn een klasse verbeterd;
5. acht waterlichamen zijn onveranderd gebleven;
6. aan het eind van het zwemseizoen 2015 moet zwemwater ten minste voldoen aan de kwaliteit 'aanvaardbaar'.

2 Activiteiten en maatregelen eerste planperiode

Om de gestelde doelen te realiseren is voor de eerste planperiode een maatregelen- en activiteitenpakket samengesteld, dat uit de volgende onderdelen bestaat:

2.1 Inrichting

Inrichtingsmaatregelen vismigratieknelpunten en natuurvriendelijke oevers

A Opgave vanuit WBP4/SGBP (resultaatverplicht)

- Oplossen 41 vismigratieknelpunten
- Aanleggen 116 km natuurvriendelijke oever (NVO)

Het SGBP stelt als termijn voor deze resultaatverplichting december 2015.

B Opgave vanuit het rompprogramma

In november 2009 heeft het CHI € [redacted] G bruto (€ [redacted] G netto) beschikbaar gesteld voor een rompprogramma dat loopt tot 1 januari 2015 (Corsanummer 09.29448). De opgave die hiermee samenhangt betreft:

- Oplossen 33 vismigratieknelpunten
- Aanleggen 95 km NVO

Overige inrichtingsopgaven

De overige resultaatverplichte inrichtingsopgave vanuit WBP4/SGBP richt zich op:

- geërosioneerde oeverbescherming verwijderen (1 km);
- realiseren fauna-uittreedplaatsen (45 stuks);
- afvoeren snoeisel, maaisel, blad etc. (3,4 ha);
- flexibel peilbeheer (acht stuks);

- opheffen kopsloten (tien stuks);
- veranderen desinfecteringsmethode rioolwaterzuiveringsinrichting (rwzi) (een stuks);
- saneren van overstort (een stuks);
- verplaatsen inlaat (een stuks).

Voor deze maatregelen is vanuit HHNK geen specifiek krediet of budget beschikbaar gesteld. Ze dienen te worden gerealiseerd en bekostigd in het kader van andere projecten (bijvoorbeeld stedelijke wateropgave) of door terreinbeherende instanties.

Inspanningsverplichte inrichtingsmaatregelen

Het WBP4 noemt ook aanvullende maatregelen waarvoor een inspanningsverplichting geldt. Het gaat daarbij met name om het aanvullend oplossen van elf vismigratieknelpunten en aanvullend aanleggen van 101 km NVO. Ook voor deze maatregelen is vanuit HHNK (nog) geen specifiek krediet beschikbaar gesteld.

2.2 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Resultaatverplichte activiteiten

De opgave vanuit WBP4/SGBP richt zich op:

- beperken gebiedsvreemd water (zeven stuks);
- natuurvriendelijk baggeren (795.000 m³);
- baggeren/slib verwijderen (11.500 m³);
- verwijderen drijfslagen en kroos (13,6 ha);
- visbeheer;
- natuurvriendelijk schonen (1633 km).

De kosten voor baggeren worden betaald vanuit de baggervoorziening, de overige kosten worden gedekt uit de reguliere exploitatiebegroting van de afdelingen en door terreinbeherende instanties.

Inspanningsverplichte activiteiten

Het WBP4 noemt ook aanvullende maatregelen in de sfeer van beheer en onderhoud waarvoor een inspanningsverplichting geldt, namelijk een extra kwantitatieve opgave ten aanzien van natuurvriendelijk schonen (82 km) en het realiseren van bufferstroken (7 ha).

2.3 Onderzoeksmaatregelen

Eind 2007 is in het kader van de voorbereiding van de eerste planperiode KRW een gebiedsplan opgesteld ('Samen werken aan schoon water').

Onderdeel van het gebiedsplan is een pakket met 62 onderzoeksprojecten. Op basis van het gebiedsplan heeft HHNK afspraken gemaakt met gemeenten en de provincie, om de kosten voor deze onderzoeken te delen op basis van ieder 33%. Het aandeel van HHNK wordt bekostigd uit de exploitatiebegrotingen.

2.4 Monitoring, evaluatie en rapportage

Monitoring en evaluatie

Het door HHNK ingerichte basismetnet is KRW-proof en wordt gebruikt om de situatie in het beheersgebied van HHNK in beeld te brengen (de toestandbepaling). Tevens worden ontwikkelingen op het gebied van doelstellingen, meetprotocollen en toets- en beoordelingssystematiek gevolgd. De hiermee gepaard gaande kosten worden gedekt uit de exploitatiebegroting.

Rapportage

In het Nationaal Waterplan (NWP) is toegezegd om jaarlijks aan de Tweede Kamer te rapporteren over de voortgang van de implementatie van het NWP inclusief de SGBP's.

HHNK draagt zorg voor de levering van relevante informatie aan het Rijk.

Tot en met 2012 zal de rapportage de voortgang van maatregelen betreffen, vanaf 2013 wordt tevens gerapporteerd over de monitoring van de kwaliteit (de toestandbepaling).

2.5 Zwemwater

HHNK is in 2012 verantwoordelijk voor de zwemwaterkwaliteit op 32 officiële zwemwaterlocaties. De Europese Zwemwaterrichtlijn schrijft voor dat in 2015 de officiële zwemwaterlocaties ten minste de status 'aanvaardbaar' hebben.

HHNK is verantwoordelijk voor:

- onderzoek en reguliere metingen (bacteriën en blauwalgen) zwemwaterkwaliteit;
- opstellen en up-to-date houden zwemwaterprofielen;
- maatregelen ter verbetering van het watersysteem.

2.6 Natura 2000

Voor de Natura 2000-gebieden worden in opdracht van het bevoegd gezag (Rijk of provincie) beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen geven inzicht in de maatregelen waarvoor HHNK verantwoordelijk wordt. HHNK brengt daarbij actief haar belangen in, om ervoor te zorgen dat bestendig beheer en onderhoudswerk door HHNK vergunningsvrij blijft en dat HHNK op een kosteneffectieve wijze kan bijdragen aan de realisatie en instandhouding van de natuurdoelen.

2.7 Waterparels

'Waterparel' is geen officieel KRW-begrip. Het gaat om kleine (potentieel) ecologisch waardevolle wateren, die buiten de minimale omvang van een oppervlaktewaterlichaam vallen. In het werkgebied van HHNK heeft provincie Noord-Holland een selectie gemaakt van 46 van deze wateren, met als doel deze wateren tegen achteruitgang te beschermen en waar mogelijk te verbeteren. HHNK richt zich op twee waterparels die in haar beheersgebied liggen.

3 Belangrijke gebeurtenissen in tweede kwartaal 2012

3.1 Aal over de Dijk

Conform de wens van het CHI en gesteund door een motie van de Tweede Kamer, heeft HHNK het initiatief genomen een protocol te laten opstellen dat erop gericht is om het, zolang er nog geen vismigratievoorziening is, mogelijk te maken bedreigde alen te vangen en over de dijk te zetten. In dit kader is in het tweede kwartaal een financiële bijdrage verstrekt aan Visstand BeheerCommissie (VBC) Hollands Noorderkwartier.

Inmiddels is het protocol gereed, dat landelijk wordt gevolgd. Bij de totstandkoming is intensief samengewerkt met het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), de Voedsel- en Warenautoriteit, stichting DUPAN (Duurzaam Palingbeheer Nederland) en de lokale sport- en beroepsvissers. Dit onder leiding van de voorzitter van de Visstand BeheerCommissie Hollands Noorderkwartier. Van september tot en met november 2012 zal de uitvoering op vier locaties langs het Noordzeekanaal plaatsvinden in de vorm van een pilot. Het betreft de vismigratieknelpunten die reeds op de planning staan om vanaf 2013 opgelost te worden, namelijk: het Zaangemaal, en de gemalen Overtoom, De Waker en Kadoelen.

Stichting DUPAN financiert de bemonsteringen door de beroepsvissers, de buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) van de sportvissers controleren en rapporteren aan de AID, en het hoogheemraadschap faciliteert het geheel. Het gaat hier om een uniek experiment, dat zeer waarschijnlijk landelijke aandacht en navolging zal krijgen.

3.2 Plas Geestmerambacht

De Geestmerambachtplas is van de Schermerboezem afgesloten. Om een versterking van de recreatie te krijgen is door het recreatieschap, samen met sportvissers en het hoogheemraadschap, een project opgezet om vissen (forel, zalm) ten behoeve van de vliegvisser uit te zetten (catch and release). De aanname is dat het uitzetten geen effect heeft gehad op de aanwezige visstand. Desalniettemin is in het project veel ruimte voor onderzoek naar zowel de macrofauna- en de botanische samenstelling als de visstand. De centrale vraag die HHNK beantwoord wil hebben is *"Hebben de visuitzettingen effect op het bereiken van de KRW-doelen?"*. Naast het recreatieschap en de sportvissers wordt samengewerkt met de "sportvisacademie" in Alkmaar. Inmiddels is de nulsituatie door HHNK zowel in chemisch opzicht als in macrofaunabemonsteringen vastgelegd. In het najaar worden de vissen uitgezet (eenmalig); na drie jaar vindt er een evaluatie plaats en wordt een eindrapportage opgesteld.

3.3 Volg- en Stuursysteem

HHNK heeft in samenwerking met Hoogheemraadschap van Rijnland, Waternet en Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) het KRW Volg- en Stuursysteem (VSS) ontwikkeld. Dit is een informatiesysteem dat het volgen van effecten van maatregelen inclusief het bijsturen ondersteunt, met als doel doelmatig en efficiënt waterbeheer. Het VSS is per 1 juni 2012 opgeleverd. HHNK gaat komend jaar intern verder met de implementatie van het systeem.

3.4 Onderzoeksprojecten derden

In het tweede kwartaal is een aanvang gemaakt met de uitvoering van het plan van aanpak van de Werkgroep Nutriënten om voor drie prioritaire deelgebieden in Rijn-West te kijken op welke manier de KRW-doelen voor nutriënten kunnen worden bereikt. Dit betreft de volgende deelgebieden:

1. veenweidegebieden;
2. bollengebieden;
3. diepe polders en droogmakerijen.

De werkgroepen voor de deelgebieden 1 en 2 zijn inmiddels gestart. HHNK is hierbij betrokken. Eind van dit jaar wordt het eindadvies van de werkgroepen verwacht.

Op het gebied van bestrijdingsmiddelen is het WaterABC (Aanpak, Borging en Certificering van waterkwaliteit) gestart. Dit is een gezamenlijk project van Land- en Tuinbouworganisatie Nederland, Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN), Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie (Nefyto, de brancheorganisatie van de gewasbeschermingsmiddelenindustrie), Unie van Waterschappen, Vereniging Agrodix (belangenbehartiger van de ondernemingen in Nederland die gewasbeschermingsmiddelen distribueren), Ministerie van EL&I en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M). Doel is de borging van effectieve maatregelen voor waterkwaliteit te realiseren. HHNK is bij dit project betrokken via het thema bloembollenteelt. Hoewel het geen formeel KRW-project betreft, beschouwt HHNK dit wel als zodanig. Het biedt namelijk mogelijkheden om de KRW-doelen te realiseren.

3.5 “Nutriëntenmaatwerk in de polder”

Enkele medewerkers van het KRW-team hebben deelgenomen aan het Regionaal Ambtelijk Overleg Rijn-West atelier “Nutriëntenmaatwerk in de polder”. Tijdens dit atelier is een belangrijke stap gezet naar het eindadvies van het nutriëntenproject 2011/2012, dat zal bestaan uit circa vijftien adviezen aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg en/of afzonderlijke partijen. Inzet van het advies: in 2027 zoveel mogelijk waterlichamen in Rijn-West laten voldoen aan de KRW-doelen, voor wat betreft de nutriënten stikstof (N) en fosfor (P). Eén en ander wordt uitgewerkt via de volgende vier lijnen:

- A. nutriëntenstromen in beeld;
- B. maatregelen in beeld;
- C. het beschikbare instrumentarium;
- D. implementatie van de ontwikkelde aanpak.

3.6 Interne samenwerking

In de laatste maanden is een verbeteringslag ingezet in de samenwerking met andere programma's, thema's en lijnafdelingen. Zo wordt in juli 2012 een samenwerkingsovereenkomst tussen de programma's Wateropgave en de Kaderrichtlijn Water gesloten voor de aanleg van NVO's en het oplossen van vismigratieknelpunten in combinatie met projecten van de Wateropgave. Een soortgelijke overeenkomst met het programma Verbetering BoezemKades is in voorbereiding. Daarnaast worden de mogelijkheden verkend om een aantal vismigratieknelpunten op te lossen in het kader van werkzaamheden, die onder verantwoordelijkheid van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) worden voorbereid en uitgevoerd.

3.7 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is gericht op een open en interactieve communicatie met de omgeving. Na de vele publicaties over het Vismigratieonderzoek, werd het dit kwartaal rustiger op dit vlak. Er vinden verkenningen plaats naar kansen voor KRW op het gebied van educatie.

Langs de natuurvriendelijke oever 'Pijlkruid' bij Schoorl start binnenkort een pilot met een tweetal schoolklassen. In april en juni 2012 organiseerden de gemeente Alkmaar en het hoogheemraadschap een tweetal informatieavonden. Zowel in de wijk 'De Hoef' als in de wijken 'Daalmeer', 'De Mare' en

'Huiswaard' worden natuurvriendelijke oevers aangelegd in het kader van het Waterplan Alkmaar. De opkomst was groot.

In het tweede kwartaal werkten diverse collega's nauw samen met een productiemaatschappij aan een documentaire over vismigratie in Noord-Holland. Deze documentaire zal op 22 juli 2012 te zien zijn op *RTV Noord-Holland*. Deze documentaire richt zich niet alleen op het werk van het hoogheemraadschap – onderzoek en implementatie van vismigratiemaatregelen – maar ook op onze samenwerking met derden hierbij.

4 Stand van zaken en prognose

4.1 Inhoudelijk

4.1.1 Natuurvriendelijke Oevers

Tot en met 2011 is in totaal vijftien km natuurvriendelijke oever (NVO) gerealiseerd.

In het eerste kwartaal van 2012 is één km NVO opgeleverd.

Inmiddels is 27,5 km NVO gereed. De verklaring voor de toename van 11,5 km in het tweede kwartaal is dat:

- 2,5 km in het tweede kwartaal gereed gekomen is in Schermerboezem;
- 9 km reeds eerder was gerealiseerd, maar pas in het tweede kwartaal administratief is verwerkt.

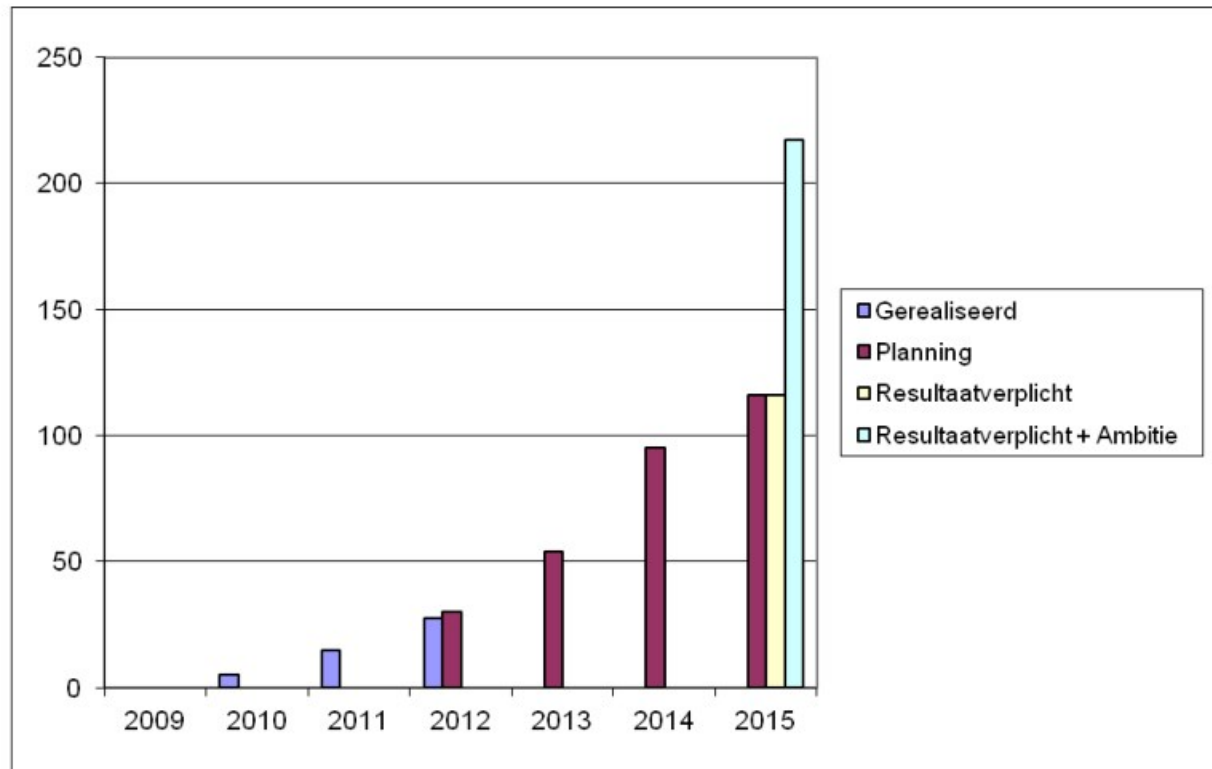

NVO Vuile Graft 1

Voor geheel 2012 staat de planning op dertig km NVO gereed. Er resteert nog twee kwartalen om deze planning te halen. De verwachting is dat dit zonder problemen kan worden waargemaakt.

Voor 2013, 2014 en 2015 is de opgave om respectievelijk 24, 41 en 21 km NVO op te leveren.

Bij het definiëren en opstarten van NVO-projecten laten we ons primair leiden door aspecten als nut/noodzaak en kosten versus baten. In de praktijk komt het erop neer, dat daardoor niet exact de resultaten op het niveau van waterlichamen worden gerealiseerd, zoals die zijn opgenomen in de factsheets. Zo kan bijvoorbeeld de opgave zijn om in een bepaald waterlichaam 3,2 km NVO aan te leggen, terwijl zich een kans voordoet om er 5 km NVO te realiseren. De extra 1,8 km hoeft dan niet elders in één van de overige 53 waterlichamen te worden aangelegd. In het kader van een tussenrapportage wordt in de tweede helft van dit jaar formeel akkoord van het bestuur gevraagd om dergelijke correcties door middel van de externe KRW-rapportage door te voeren.

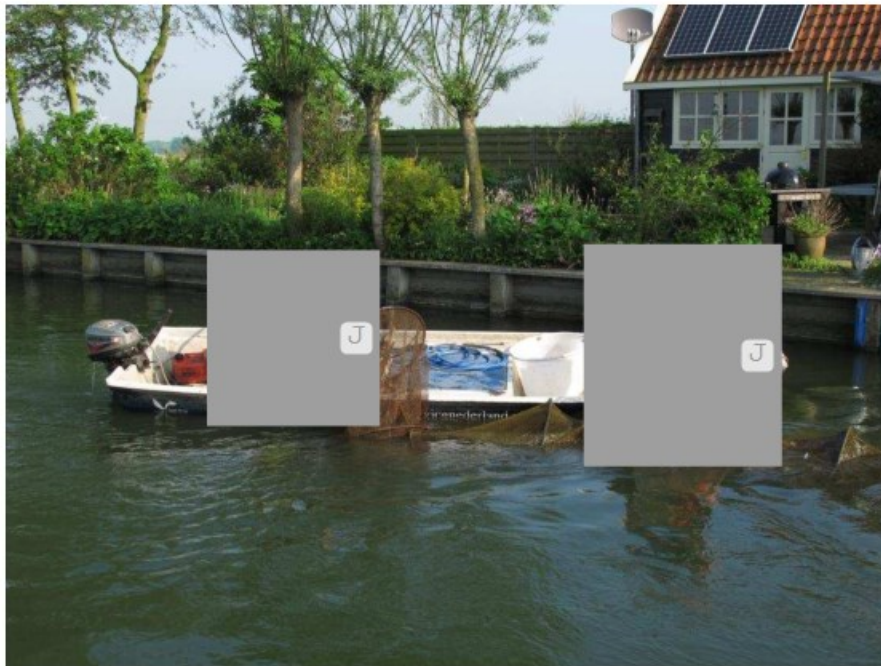
Figuur 1: aantal km NVO's cumulatief

4.1.2 Vismigratieknelpunten

De planning voor 2012 is het opheffen van zeventien stuks vismigratieknelpunten. In de 1^e kwartaalrapportage 2012 werd melding gemaakt van het feit dat op dat moment negen vismigratieknelpunten waren opgelost. Inmiddels zijn in totaal veertien knelpunten opgelost. Daarbij moet de kanttekening worden geplaatst, dat de laatste fine tuning bij een aantal projecten in de tweede helft van 2012 nog moet plaatsvinden. Naar verwachting wordt de planning voor 2012 niet gehaald en blijven we steken op veertien opgeloste knelpunten.

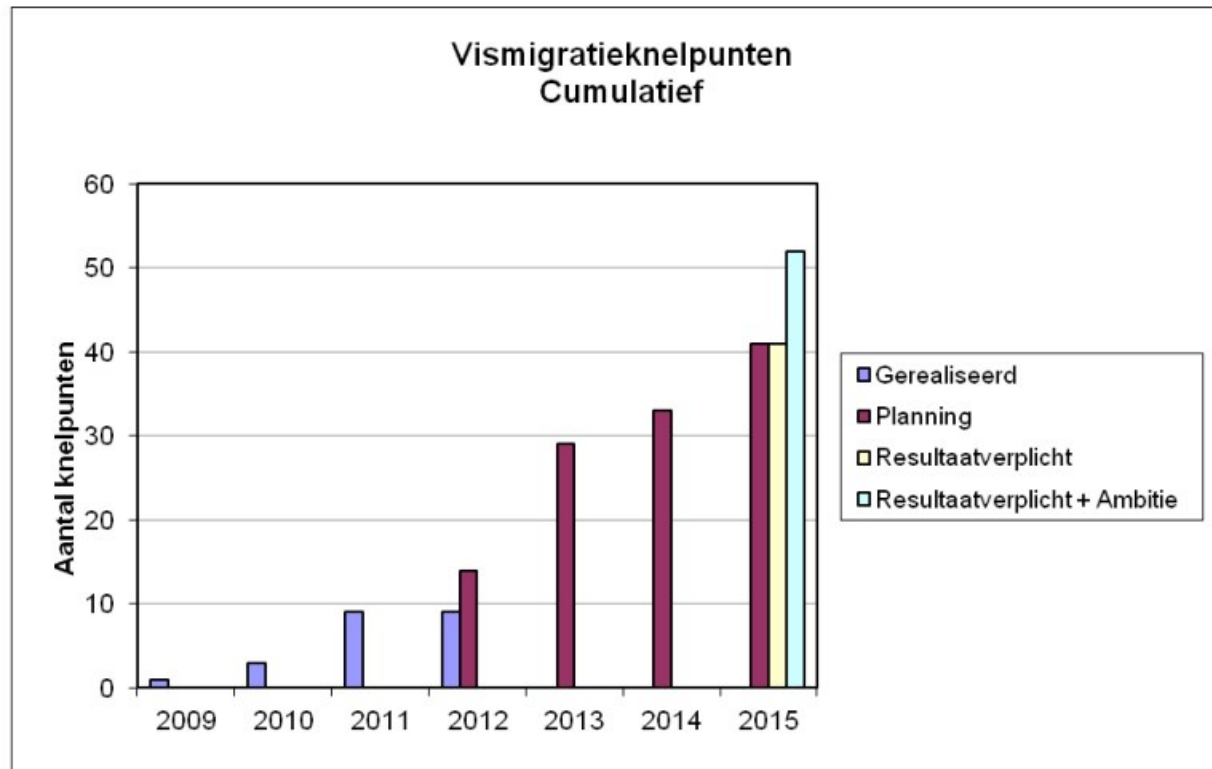
Op basis van de geactualiseerde projectplanningen zullen de achterstanden in 2013 ruimschoots worden weggewerkt door de oplevering van vijftien oplossingen, waarbij het totaal eind 2013 komt op 29 stuks.

Onderzoek Schardam 1

Vertrekpunt bij het oplossen van knelpunten is kaart 5.4 in het WBP4 geweest. Inmiddels is komen vast te staan dat deze kaart op onderdelen substantieel afwijkt van de knelpunten, zoals die zijn opgenomen in de factsheets. In het kader van een tussenrapportage wordt in de tweede helft van dit jaar formeel akkoord van het bestuur gevraagd om dergelijke correcties door middel van de externe KRW-rapportage door te voeren.

Figuur 2: aantal opgeloste vismigratiekneelpunten cumulatief

4.1.3 Overige inrichtingsopgaven

In het tweede kwartaal is onderzoek gedaan naar de actuele status van de zogenaamde overige resultaatverplichte inrichtingsmaatregelen. De kern is dat al veel van deze maatregelen zijn uitgevoerd of gemotiveerd kunnen worden ingetrokken. Implementatie van de maatregel ‘flexibel peilbeheer’ kan leiden tot (extra) kosten voor inrichtingsmaatregelen, waar nog geen dekking voor is. In hoeverre een en ander feitelijk aan de orde is, wordt in 2014 duidelijk. De uitwerking per maatregel is als volgt.

Fauna-uittreedplaatsen

Het betreft het realiseren van 45 fauna-uittreedplaatsen, verdeeld over twee waterlichamen. Vastgesteld is dat deze maatregelen geen bijdrage leveren aan de KRW-doelen. In het kader van een tussenrapportage wordt in de tweede helft van dit jaar formeel akkoord van het bestuur gevraagd om deze maatregelen bij de externe rapportage in 2013 gemotiveerd in te trekken.

Afvoeren snoeiafval

Het gaat om 3,4 kilometer afvoeren van snoeiafval, verdeeld over twee waterlichamen (Texel en Wieringen).

Momenteel wordt documentatie verzameld op basis waarvan deze maatregelen in het kader van de volgende externe rapportage gereedgemeld kan worden.

Verwijderen gecreosoteerde oeverbescherming

De geformuleerde KRW-opgave is één km in één waterlichaam. Documentatie is beschikbaar gekomen op basis waarvan deze maatregelen in het kader van de volgende externe rapportage gereedgemeld wordt.

Flexibel peilbeheer

De geformuleerde KRW-opgave betreft acht peilbesluiten waarin flexibel peilbeheer kan worden doorgevoerd, verdeeld over vijf waterlichamen. Voor het peilbesluit Geestmerambacht geldt dat deze is genomen. Deze maatregel wordt dan ook gereedgemeld bij de volgende externe rapportage. Het invoeren van flexibel peilbeheer in de overige waterlichamen is meegenomen in de meerjarenplanning voor de vaststellingen en herziening van peilbesluiten. De planning is erop gericht de betreffende peilbesluiten onherroepelijk te laten zijn voor de KRW-deadline van december 2015.

Opheffen Kopsloten

Het gaat om het opheffen van tien kopsloten in het gebied 'De Weelen', dat in beheer is bij Staatsbosbeheer. Documentatie is beschikbaar gekomen op basis waarvan deze maatregelen bij de volgende externe rapportage gereedgemeld kan worden.

Veranderen desinfectiemethode rwzi

Dit betreft het veranderen van de desinfectiemethode op de rwzi Wervershoof. Volgens de informatie die op dit moment beschikbaar is, is in 2010 middels een bestuursbesluit afgezien van deze voorgenomen alternatieve methode. Momenteel wordt een advies voorbereid dat erop gericht is een besluit te nemen over de wijze waarop in het kader van de externe rapportage KRW het beste met deze situatie kan worden omgegaan.

Saneren overstort

Het betreft hier het saneren van een overstort in het beheergebied van PWN, waar PWN dus verantwoordelijk is voor het uitvoeren ervan. PWN is gevraagd informatie aan te leveren op basis waarvan gerapporteerd kan worden.

Verplaatsen inlaat

Het betreft het verplaatsen van een inlaat aan de Langereis. Het lijkt, in termen van maatschappelijke kosten en baten, niet verantwoord om deze maatregel conform het oorspronkelijke plan uit te voeren. Momenteel wordt een advies voorbereid dat erop gericht is een besluit te nemen over de wijze waarop in het kader van de externe KRW-rapportage het beste met deze situatie kan worden omgegaan.

4.1.4 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Natuurvriendelijk baggeren

Flora- en faunawetprotocollen zijn geanalyseerd, verbeterd en aangepast op natuurvriendelijke technieken. In november 2012 wordt dit geëvalueerd en gecommuniceerd naar alle partijen die baggerwerk in opdracht van HHNK uitvoeren.

Een praktijkonderzoek naar baggermethoden en –technieken blijkt niet nodig. De mate van natuurvriendelijkheid hiervan is al vastgelegd in de ‘Deelnota baggermethoden en –technieken’. Daarnaast is onderzoek gedaan naar het gebruik van de baggerpomp in veenweidegebied en loopt er

een tienjarig onderzoek naar baggermethoden in veenweidegebied. De resultaten van de genoemde onderzoeken worden (te zijner tijd) verwerkt in de werkmethode.

De verwachting is dat de kwantitatieve resultaatverplichting (795.000 m³ natuurvriendelijk baggeren) ruimschoots wordt gehaald in de eerste planperiode.

Natuurvriendelijk schonen

Het Waterlopenbeheerplan is geïmplementeerd in het hele beheergebied. Met een pilot wordt onderzocht of het schonen verder kan worden geoptimaliseerd.

Modelmatig is voor de polder de Purmer en het stedelijk gebied van Purmerend bepaald hoeveel waterplanten er kunnen blijven staan, zodat de waterlopen natuurvriendelijk zijn ingericht en de waterafvoer is geborgd. In het vierde kwartaal worden de gegevens geanalyseerd en kan over de resultaten en conclusies van de pilot worden gerapporteerd.

De verwachting is dat de kwantitatieve resultaatverplichting (1633 km natuurvriendelijk schonen) ruimschoots wordt gehaald in de eerste planperiode.

Verwijderen drijfslagen en kroos

Kroos is een symptoom van slechte waterkwaliteit. Het streven is de oorzaak weg te nemen en zo het ontstaan van kroos te voorkomen. Op grond van monitoring in 2011 en 2012 vindt in november 2012 een analyse plaats, waarna een kroosprotocol wordt ontwikkeld. Tevens wordt in 2012 een pilot uitgevoerd in de Purmer. In 2013 kan vervolgens verdere implementatie naar andere waterlichamen plaatsvinden.

De verwachting is dat de kwantitatieve resultaatverplichting (13,6 ha drijfslagen en kroos verwijderen) ruimschoots wordt gehaald in de eerste periode.

Beperken gebiedsvreemd water

Er zijn zeven resultaatverplichte maatregelen opgenomen, die zich richten op het beperken van gebiedsvreemd water.

Het betreft:

- Eilandspolder (twee stuks)
- Wormer- en Jisperveld (één stuks.)
- Zeevang (twee stuks)
- Westzaan (één stuks)
- Waterland (één stuks).

In het tweede kwartaal is een start gemaakt met het opstellen van een advies over de wijze waarop zo concreet mogelijk inhoud kan worden gegeven aan deze maatregelen. Daarbij wordt een relatie gelegd met het programma dat zich richt op het ontwikkelen en implementeren van gebiedsregelingen.

Inmiddels blijkt uit onderzoek dat het weren van gebiedsvreemd water niet te allen tijde positief uitwerkt op de waterkwaliteit (voorbeeld Wormer- en Jisperwater,). Deze maatregel betreft dus maatwerk.

Natuuroevers

Thans zijn bij HHNK circa 1180 km natuur- en rietoever in beheer. In het tweede kwartaal is gestart met het opstellen van een plan van aanpak dat erop gericht is deze oevers zodanig te beheren, dat ze optimaal bijdragen aan het behalen van de KRW-doelstelling. Met het opstellen en implementeren van dit plan van aanpak wordt tevens beoogd inhoud te geven aan de inspanningsverplichte maatregel om aanvullend op de resultaatverplichting 101 km NVO in te richten en beheren.

Visbeheer

HHNK stelt als voorwaarde voor verhuur van viswater aan sport- en beroepsvissers een visplan verplicht. Eén en ander is in de keur vastgelegd. In een visplan geven sport- en beroepsvissers aan

wie waar vist, met welke vangtuigen, op welk tijdstip en welke hoeveelheden er worden onttrokken. Daarnaast worden in het visplan onderlinge afspraken vastgelegd. De visplannen worden binnen de kaders van de waterkwaliteitsvoornemens (KRW, Natura 2000, Aalbeheerplan) van het hoogheemraadschap opgesteld. In mei 2012 is een eerste, breedgedragen plan van de gezamenlijke vissers, ter goedkeuring aan HHNK aangeboden. Het gaat om de regionale werkgroep Noord-Oost (Amstelmeerboezem en West-Friesland). Naar verwachting liggen er eind 2012 drie goedgekeurde visplannen voor het beheergebied van HHNK, waarmee invulling gegeven wordt aan de KRW-doelstellingen "visstandbeheer".

4.1.5 Beschermde gebieden

Waterparels

In het derde kwartaal zal opdracht worden verleend voor en een start worden gemaakt met het opstellen van plannen van aanpak voor onderzoeken naar waterhuishoudkundige problemen en voor het opstellen van beheerplannen voor de twee waterparels die bij HHNK in beheer zijn: Plesmanweg (Beverwijk) en Roosloot (Bergen).

Zwemwater

Er is een wettelijke verplichting die regelt dat in 2015 alle officiële zwemwaterlocaties in ieder geval voldoen aan het niveau 'aanvaardbaar' (resultaatverplichting). Ook de KRW stelt dat zwemwater minimaal het niveau 'aanvaardbaar' moet hebben in 2015. De maatregelen voor een aanvaardbare zwemwaterkwaliteit worden genomen door de organisatie, die hiervoor verantwoordelijk is. De provincie plaatst bijvoorbeeld tijdelijk een bord met zwemverbod, de locatiebeheerder zet afvalbakken neer, de gemeente saneert een rioolwateroverstort en het hoogheemraadschap zorgt voor tijdige water aan- en afvoer en eventueel voor circulatie.

In het tweede kwartaal is gestart met het opstellen van een plan van aanpak voor een traject dat gericht is op het treffen en laten treffen van maatregelen. Dit zodanig dat de status 'aanvaardbaar' wordt bereikt op alle 32 officiële zwemwaterlocaties en/of zwemwaterlocaties gemotiveerd kunnen worden afgevoerd. Dit laatste geldt voor de gevallen waarbij deze niet kostenefficiënt 'aanvaardbaar' te maken zijn. Vooruitlopend op de vaststelling van maatregelenpakketten en afspraken over het eventueel afvoeren van locaties, is er in de (meerjaren)begroting nog geen rekeninggehouden met

een eventuele financiële bijdrage vanuit HHNK aan maatregelen waarvoor wij, op basis van wet- en regelgeving, verantwoordelijk zijn.

Natura 2000

De beheerplannen voor de duingebieden die niet bij het Rijk (i.c. Staatsbosbeheer) in beheer zijn, worden in de zomer van 2012 opgesteld en uitgewerkt. In juni 2012 is vooroverleg met de provincie gestart over deze beheerplannen. Maart 2012 is gestart met het beheerplan voor Abtskolk & De Putten.

Voor alle dertien Natura 2000-gebieden binnen het beheergebied van HHNK geldt dat, vooruitlopend op de vaststelling van maatregelenpakketten en afspraken over de verdeling van kosten, nog geen rekening is gehouden met een financiële bijdrage vanuit HHNK aan hydrologische maatregelen. Het Rijk heeft recent besloten reeds in 2013 extra geld beschikbaar te stellen voor hydrologische maatregelen in relatie tot KRW en Natura 2000. Tegen die achtergrond lijkt het aannemelijk dat ook HHNK op korte termijn om een financiële bijdrage wordt gevraagd.

4.1.6 Onderzoeksmatregelen

De uitvoering van het onderzoeksmatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning.

Er is een extra onderzoeksmatregel opgenomen: het onderzoek naar fosfaatbinding in het bollengebied door drains met ijzerhoudend zand te omhullen.

Tevens is aan alle gemeenten een rapportage over de voortgang van het onderzoeksmatregelenpakket verstrekt.

4.1.7 Monitoring, evaluatie en rapportage

HHNK neemt actief deel aan de werkgroep 'Monitoring' van Rijn-West, mede door het leveren van een trekker aan de werkgroep.

4.2 Financiën

4.2.1 Netto investeringsvolume

In december 2009 heeft het bestuur besloten om voor de periode 2010 – 2014 € [redacted] krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een rompprogramma. Het rompprogramma KRW is gericht op de aanleg van natuurvriendelijke oevers en vismigratiemaatregelen.

Voor 2012 is € [redacted] uitgaven begroot. In de eerste helft van 2012 is € [redacted] uitgegeven. Met het programma Wateropgave moet nog de inzet in de eerste helft van 2012 ten behoeve van de levering van de vismigratieprojecten en de kilometers NVO worden verrekend. Dit zal plaatsvinden op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen de programma's Wateropgave en Kaderrichtlijn Water, die begin juli 2012 wordt ondertekend.

Op basis van de conceptsamwerkingsovereenkomst en de geactualiseerde projectramingen is de prognose dat het totale investeringsvolume in 2012 tussen de € [redacted] en € [redacted] zal uitkomen.

Op basis van geactualiseerde projectramingen is de verwachting dat de opgave die voortvloeit uit het rompprogramma, namelijk 33 vismigratieknelpunten oplossen en 95 km natuurvriendelijke oever aanleggen, binnen het netto beschikbaar gestelde investeringskrediet ad € [redacted] kan worden gerealiseerd.

Het rompprogramma betreft slechts een deel van de resultaatverplichte maatregelen. Wanneer we alle resultaatverplichte maatregelen voor de einddatum van de eerste planperiode KRW willen afronden, dient de einddatum van het investeringskrediet met een jaar verlengd te worden. Bovendien is de actuele inschatting dat het totale nettokrediet ad € [redacted] moet worden verhoogd met circa € [redacted].

In het kader van de aangekondigde tussentijdse evaluatie worden eind 2012 concrete, beargumenteerde voorstellen hierover aan het bestuur voorgelegd.

4.2.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen

Veel van de maatregelen (bijvoorbeeld beheer- en monitoringskosten) zijn onderdeel van reguliere producten en daarbinnen is het KRW-onderdeel niet apart te benoemen. Planning en verantwoording over deze budgetten is de verantwoordelijkheid van de desbetreffende afdelingen.

In de eerste helft van 2012 is € [redacted] G uitgegeven.

Voor 2012 is voor de uitvoering van de KRW expliciet € [redacted] G aan uitgaven ten laste van de exploitatie begroot. Dit komt overeen met de actuele prognose.

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn de uitgaven en inkomsten expliciet te maken, zie onderstaand overzicht:

	Begroot 2012	Actuele stand prognose
Uitgaven	€ [redacted] G	€ [redacted] G
Inkomsten	€ [redacted] G	€ [redacted] G
Totaal per saldo:	€ [redacted] G	€ [redacted] G

4.2.3 Subsidies en bijdragen derden

Investerings

Bij het ter beschikking stellen van de € [redacted] G krediet in december 2009 heeft het bestuur rekeninggehouden met cofinanciering van de maatregelen door andere partijen voor een bedrag van € [redacted] G

Tot op heden heeft Rijkswaterstaat (RWS) Noord-Holland voor € [redacted] G bijgedragen aan het vismigratieproject De Helsdeur.

Met RWS Noord-Holland zijn principeafspraken gemaakt over hun bijdrage aan nog twee andere vismigratieknelpunten. Een definitief subsidieverzoek is inmiddels ingediend. De te verwachten bijdrage is € [redacted] G. Daarnaast is een provinciale subsidieaanvraag in voorbereiding die in het derde kwartaal wordt ingediend. De te verwachten bijdrage is circa € [redacted] G. De prognose is dat uiteindelijk een totaal aan cofinanciering van € [redacted] G wordt gerealiseerd.

Exploitatie

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn afspraken vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water'. Alle partijen betalen eenderde deel van de werkelijk gemaakte kosten. De provincie heeft haar bijdrage verwerkt in een subsidie, voor een bedrag van € [redacted] G voor de periode 2010-2015 en een aparte bijdrage van € [redacted] G voor een specifieke onderzoeksmaatregel, de pilot erfemissie bloembollenbedrijven in Noord-Holland.

De gemeenten worden jaarlijks afzonderlijk benaderd voor een bijdrage aan het onderzoeksmaatregelenpakket voor de gemaakte kosten in het desbetreffende jaar.

5 Risico's en beheersmaatregelen

5.1 Resultaatverplichte maatregelen

Situatie

1. De KRW schrijft een maatregelenprogramma voor en verplicht tot het operationeel maken van de maatregelen binnen drie jaar na vaststelling van het programma. Om die reden is in de Waterwet en het Waterbesluit de verplichting opgenomen tot het operationeel maken van de maatregelen die zijn opgenomen in de waterplannen. Het niet operationeel maken van de maatregelen is daarmee (in beginsel) onwettig.
2. Met de vaststelling van het rompprogramma is slechts krediet beschikbaar gesteld voor een deel van de resultaatverplichte maatregelen. Dit voor een termijn tot 1 januari 2015. De eerste planperiode KRW eindigt een klein jaar later, namelijk op 22 december 2015.
3. Voor een deel van de resultaatverplichte maatregelen geldt dat het programmamanagement afhankelijk is van de inzet en middelen van derden.

Risico

1. De resultaatverplichting wordt niet gerealiseerd.
2. Er worden door Brussel boetes opgelegd.

Beheersmaatregel

In eerste instantie is de energie erop gericht een goede inschatting te maken van de aard en omvang van het risico. Daarbij worden twee lijnen bewandeld.

1. Door actieve ambtelijke en bestuurlijke inbreng in Rijn-West-verband bevorderen dat dit op landelijk niveau (West Bestuurlijk Overleg) wordt opgepakt, immers het betreft hier een risico dat voor alle samenwerkende partijen geldt. Eén van de mogelijke maatregelen is door de landsadvocaat een inschatting laten maken van de risico's.
2. Opmaken van tussenbalans eind 2012 (volgens bestuursbesluit van december 2009 zou in 2013 een tussenbalans worden opgemaakt).

Financiële gevolgen

Deze zijn op dit moment nog niet duidelijk; de bovengenoemde beheersmaatregelen zijn onder andere bedoeld om hier inzicht in te krijgen.

Inschatting mate van voorkomen

Matig. Dit omdat, onder andere als gevolg van de economische crisis, andere landen en andere overheden naar het zich laat aanzien (ook) in een situatie verkeren, die maakt dat de resultaatverplichting niet volledig wordt nagekomen.

5.2 Effect KRW op de afvalwaterketen

Risico

Onduidelijkheid over wat de vertaling van de KRW betekent voor de eisen aan de afvalwaterketen (o.a. effect effluent op waterkwaliteitsdoel oppervlaktewaterlichamen en door de mogelijke uitbreiding van de EU-lijst prioritair gevaarlijke stoffen, zoals hormoonverstorende stoffen). Hierdoor kan in het programma afvalwaterketen niet goed worden geanticipeerd op nieuwe eisen.

Beheersmaatregel

Voor een uit te voeren studie naar hormoonverstorende stoffen is op Rijn-West-niveau besloten een afwachtende houding aan te nemen, tot de EU en het Rijk een besluit nemen.

Financiële gevolgen: €   G --. Dit bedrag is een percentage van de feitelijke kosten.

Inschatting mate van voorkomen: Laag

5.3 Bijdragen derden

Situatie

1. Om tot de huidige opgave/maatregelen te komen voor de Kaderrichtlijn Water is een intensief gebiedsproces met de omgeving doorlopen. Eén en ander heeft geleid tot het rapport 'Samen werken aan schoon water'. Bij dit proces waren onder andere gemeenten en terreinbeherende instanties betrokken.
2. Vanuit het hoogheemraadschap is enige tijd niet gecommuniceerd over de KRW.

Risico's

1. Er ligt onvoldoende (vertrouwens)basis om te starten met het gebiedsproces voor de tweede planperiode KRW.
2. Gemeenten trekken hun bereidheid in om mee te betalen aan het onderzoeksmaatregelenpakket.
3. Maatregelen, waarvoor terreinbeherende instanties aan de lat staan, worden niet genomen.

Beheersmaatregelen

1. Investeren in het aanhalen van de contacten.
2. Opstellen en uitvoeren omgevingsplan / communicatie.

Financiële gevolgen

De financiële bijdrage van de gemeenten aan het onderzoeksmaatregelenpakket kan voor een deel niet worden geïnd. Kosten maximaal € 5.000,--.

Inschatting mate van voorkomen: Laag

6 Aandachtspunten komende periode

Voortgang doel realisatie

Er lopen een aantal acties die noodzakelijk zijn om tijdig informatie gereed en beschikbaar te hebben voor de gebiedsprocessen in 2013 op weg naar het WBP5 en het SGBP2.

Momenteel wordt gewerkt aan het verwerken en bewerken van de monitoringsgegevens van de jaren 2008 tot en met 2010. In het kader van de externe rapportage aan het Rijk wordt per waterlichaam de toestand bepaald en gekeken naar mogelijke trends en ontwikkelingen. In de tweede helft van dit jaar zijn de resultaten bekend en worden deze openbaargemaakt door publicatie van de factsheets. Op dat moment wordt duidelijk wat de voortgang is ten aanzien van de kwalitatieve doelen met betrekking tot ecologie en chemie voor 2027, alsmede de doelen zoals geformuleerd in ons WBP4 (zie ook hoofdstuk 1 van deze kwartaalrapportage). Hierbij is er een reële kans dat voor waterlopen geen vooruitgang kan worden gemeld of zelfs achteruitgang wordt geconstateerd.

In voorkomende gevallen kan en moet dit verklaard worden. De inzet van het KRW-team is erop gericht directie en bestuur vroegtijdig te informeren en adviseren over "gevoelige aspecten", indien de resultaten van de toestand- en trendbepaling daar aanleiding voor geeft. Hierbij zal ook gebruik worden gemaakt van de resultaten uit het onderzoek naar de achtergrondbelasting binnen HHNK.

Onderzoek achtergrondbelasting

In samenwerking met Alterra-WUR (Wageningen University & Research centre) in Wageningen is een methodiek ontwikkeld om op lokale schaal de bronnen van stoffen te kunnen onderscheiden en te bepalen wat beïnvloedbaar is en wat niet. Doel van dit onderzoek is de besluitvorming te ondersteunen over mogelijke bijstelling van KRW-doelen en te nemen maatregelen in de tweede planperiode.

In de periode 2011-2013 worden alle waterlichamen onderzocht aan de hand van deze methodiek. Informatie van eenderde van de waterlichamen komt reeds in de tweede helft van dit jaar beschikbaar.

Vismigratie Noordzee en Ommelanden

De sluizen en gemalen in en langs het Noordzeekanaal vormen onneembare obstakels voor vissen. Tot voor kort werkte elke waterbeheerder afzonderlijk aan maatregelen. Acht publieke, private en maatschappelijke partijen bundelen nu de krachten. Samenwerkende partijen zijn: Rijkswaterstaat Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Waternet/ Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), provincie Noord-Holland, Haven Amsterdam, gemeente Amsterdam en hengelsportfederatie Sportvisserij MidWest Nederland. In oktober 2012 wordt deze samenwerking bekrachtigd met de bestuurlijke ondertekening van een intentieverklaring en samenwerkingsovereenkomst.

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

**3^e Kwartaalrapportage 2012
Programmarapportage KRW**

Auteur

Registratienummer

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

3^e Kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

2 van 34

18 september 2012

12.38541

Datum

18 september 2012

Versie

2.0

Status

Definitief

Afdeling

Watersystemen

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Opdrachten en doelen	8
1.1 Activiteiten en maatregelen 1^e Planperiode	10
1.1.1 Inrichting	10
1.1.2 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	12
1.1.3 Onderzoekmaatregelen	13
1.1.4 Monitoring, evaluatie en rapportage	14
1.1.5 Zwemwater	14
1.1.6 Natura 2000	14
1.1.7 Waterparels	15
2 Belangrijke gebeurtenissen in het 3^e kwartaal	15
2.1 Groenblauwe netwerken voor duurzame en dynamische steden	15
2.2 Voorjaaronderzoek vismigratie	16
2.3 Stroomgebiedsafstemming	16
2.4 Bestuurlijke Bijeenkomst 'flexibel peilbeheer, van denken naar doen'	16
2.5 Samenwerking met de provincie Noord-Holland	17
2.6 Analyse synergieprojecten	18
3 Bereikte resultaten - stand van zaken - prognose	18
3.1 Inhoudelijk	18

3.1.1	Natuurvriendelijke Oevers	18
3.1.2	Vismigratiekelpunten	20
3.1.3	Overige inrichtingsopgaven	22
3.1.4	Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	23
3.1.5	Beschermde gebieden	24
3.1.6	Monitoring, evaluatie en rapportage	26
3.1.7	Onderzoeksmaatregelen	27
3.2	Financiën	28
3.2.1	Netto investeringsvolume	28
3.2.2	Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen	28
3.2.3	Subsidies en bijdragen derden	29
4	Risico's en beheersmaatregelen	30
4.1	Effect KRW op de afvalwaterketen	30
4.2	Bijdragen derden	30
5	Aandachtspunten komende periode	31
6	Communicatie	32

Samenvatting

Voor u ligt de 3^e Kwartaalrapportage 2012 voor het programma Kaderrichtlijn Water (KRW).

Opgave

In deze rapportage wordt ingegaan op de opgave van het KRW-programma. In de kern houdt het in dat in 2027 het watersysteem gezond en betrouwbaar is en voldoende veerkrachtig om (plaatselijke) verstoringen op te vangen. Voor de 1e planperiode (2010 t/m 2015) stelt Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) zich doelen op het gebied van de verbetering van de ecologische oppervlaktewaterkwaliteit, de concentratie van de prioritaire stoffen in het oppervlaktewater en het bereiken van een 'aanvaardbare' zwemwaterkwaliteit.

De te nemen maatregelen bestaan vooral uit de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het opheffen van vismigratieknelpunten en beheermaatregelen in samenwerking met andere projecten en terreinbeherende instanties. Daarnaast is een onderzoekprogramma opgezet om meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van maatregelen voor de 2e planperiode.

De doelen en maatregelen zijn vastgelegd in het Waterbeheersplan 4 (WBP4).

Stand van zaken maatregelen

- De aanleg van natuurvriendelijke oevers (NVO's) verloopt voorspoedig. De prognose is dat cumulatief dit jaar 40 km NVO wordt gerealiseerd, tegen begroot 30 km. Naar verwachting wordt de doelstelling bereikt om eind 2014 totaal 95 km NVO aangelegd te hebben.
- De uitvoeringsmaatregelen voor de vismigratie voorlopen volgens planning. Er worden dit jaar ten minste 8 vismigratieknelpunten opgelost, waarmee eind 2012 totaal 17 van de 33 knelpunten zijn opgelost. Naar verwachting wordt de doelstelling bereikt om eind 2014 33 knelpunten opgelost te hebben.
- De verwachting is dat de kwantitatieve resultaatverplichting ten aanzien van baggeren, schonen en kroos verwijderen ruimschoots wordt gehaald in de 1e planperiode van de KRW.
- Er is afgelopen kwartaal één visplan goedgekeurd. Tevens is er een tweede visplan ter goedkeuring ingediend. Naar verwachting liggen er eind 2012 drie goedgekeurde Visplannen voor het beheergebied van HHNK.

Stand van zaken financiën

- Voor 2012 is € [redacted] G aan investeringsuitgaven begroot. Op basis van geactualiseerde projectramingen is de verwachting dat het totale investeringsvolume in 2012 circa € [redacted] G hoger zal uitkomen. Dit wordt primair verklaard doordat meer projecten ter hand zijn genomen dan eerder was voorzien.
- De actuele prognose is dat wij netto (uitgaven minus inkomsten) dit jaar, conform begroting, € [redacted] G ten laste van de exploitatie brengen.
- Bij het beschikbaar stellen van het investeringskrediet is rekening gehouden met cofinanciering voor een bedrag van € [redacted] G. Over de gehele eerste planperiode is tot op heden een bedrag van circa € [redacted] G ontvangen, voor € [redacted] G,- een subsidie aangevraagd en voor € [redacted] G een subsidieaanvraag in voorbereiding. De prognose dat uiteindelijk een totaal aan cofinanciering van € [redacted] G wordt gerealiseerd, blijft gehandhaafd.

Doorkijk naar einde 1^e Planperiode KRW

- In november 2009 heeft het CHI € [redacted] G netto beschikbaar gesteld voor een rompprogramma dat loopt tot 1 januari 2014. Op basis van geactualiseerde projectramingen blijft de prognose dat de opgave die voortvloeit uit dit rompprogramma, namelijk 33 vismigratieknelpunten oplossen en 95 km natuurvriendelijke oever aanleggen, binnen het beschikbaar gestelde investeringskrediet wordt gerealiseerd.
- Het rompprogramma betreft slechts een deel van de resultaatverplichte maatregelen. Om alle resultaatverplichte maatregelen voor de einddatum van de 1^e planperiode van de KRW (22 december 2015) af te ronden, dient op basis van de actuele inschatting nog € [redacted] G krediet beschikbaar gesteld te worden. In de meerjarenbegroting is het bedrag van € [redacted] J euro in 2015 opgenomen. Separaat wordt een voorstel aan het bestuur voorgelegd dit krediet beschikbaar te stellen.

1 Opdrachten en doelen

Het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) is er op gericht de oppervlaktewaterlichamen in het beheergebied van HHNK uiterlijk in 2027 te laten voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen voor het watersysteem van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De wijze waarop HHNK de doelen van de Europese KRW realiseert, ligt vast in het Waterbeheersplan 2010-2015, dat samen met andere regionale plannen, zoals het provinciaal Waterplan, onderdeel is geworden van het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) voor Rijn-West. In de kern betekent het dat in 2027 het watersysteem gezond en betrouwbaar is en voldoende veerkrachtig om (plaatselijke) verstoringen op te vangen.

Het beheergebied van HHNK kent 54 waterlichamen waarvoor HHNK de eerstverantwoordelijke is. Per waterlichaam zijn de waterkwaliteitsdoelen en andere relevante informatie, zoals toestand biologie en ecologie en te treffen maatregelen, vastgelegd in factsheets. Deze factsheets hebben (juridische) status gekregen middels de vaststelling van het provinciaal Waterplan. De factsheets worden onder andere gebruikt voor de landelijke voortgangsrapportage, bij de beoordeling van de effecten van de in de plannen opgenomen maatregelen op de waterkwaliteit en voor publieksinformatie.

In het kader van de KRW zijn beschermde gebieden aangewezen. Voor HHNK gaat het met name om de Natura 2000-gebieden (Vogel- en habitatrictlijngebieden) en de zwemwaterlocaties. Voor deze gebieden gelden striktere ecologische- of kwaliteitsdoelen. HHNK heeft de opgave om deze beschermde gebieden in te passen in het waterbeheersplan. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is afwenteling van stoffen vanuit brongebieden naar deze beschermde gebieden.

Bij de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid dient HHNK tevens rekening te houden met nationale doelen en programma's om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten.

De KRW-cyclus kent de volgende planperiodes:

1. 2010-2015
2. 2016-2021
3. 2022-2027

HHNK stelt zich voor de 1^e Planperiode de volgende doelen:

1. de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater is in 2015 verbeterd ten opzichte van 2000;
2. de concentratie van prioritaire stoffen in het oppervlaktewater voldoet in 2015 aan de normen;
3. 8 waterlichamen (inclusief het overige water) hebben de ecologische doelstelling bereikt;
4. 38 waterlichamen zijn een klasse verbeterd;
5. 8 waterlichamen zijn onveranderd gebleven;
6. aan het eind van het zwemseizoen 2015 moet zwemwater ten minste voldoen aan de kwaliteit 'aanvaardbaar'.

1.1 Activiteiten en maatregelen 1^e Planperiode

Om de gestelde doelen te realiseren is voor de 1^e Planperiode een maatregelen- en activiteitenpakket samengesteld, dat uit de volgende onderdelen bestaat:

1.1.1 Inrichting

Inrichtingsmaatregelen vismigratieknelpunten en natuurvriendelijke oevers

A *Opgave vanuit WBP4/SGBP (resultaatverplicht)*

- Oplossen 41 vismigratieknelpunten
- Aanleggen 116 km natuurvriendelijke oever (NVO)

Het SGBP stelt als termijn voor deze resultaatverplichting december 2015.

B *Opgave vanuit het rompprogramma*

In november 2009 heeft het CHI € [redacted] G bruto (€ [redacted] G netto) beschikbaar gesteld voor een rompprogramma dat loopt tot 1 januari 2015 (09.29448). De opgave die hiermee samenhangt betreft:

- Oplossen 33 vismigratieknelpunten
- Aanleggen 95 km NVO

Overige inrichtingsopgaven

De overige resultaatverplichte inrichtingsopgave vanuit WBP4/SGBP richt zich op:

- verwijderen gecreosoteerde oeverbescherming (1 km);
- realiseren fauna-uittreedplaatsen (45 stuks);
- afvoeren snoeisel, maaisel, blad etc. (3,4 ha);
- flexibel peilbeheer (8 stuks);

- opheffen kopsloten (10 stuks);
- veranderen desinfecteringsmethode rioolwaterzuiveringsinrichting (rwzi) (1 stuks);
- saneren van overstort (1 stuks);
- verplaatsen inlaat (1 stuks).

Voor deze maatregelen is vanuit HHNK geen specifiek krediet of budget beschikbaar gesteld. Ze dienen te worden gerealiseerd en bekostigd in het kader van andere projecten (bijvoorbeeld stedelijke wateropgave) of door terreinbeherende instanties.

Inspanningsverplichte inrichtingsmaatregelen

Het WBP4 noemt ook aanvullende maatregelen waarvoor een inspanningsverplichting geldt. Het gaat daarbij met name om het aanvullend oplossen van 11 vismigratieknelpunten en aanvullend aanleggen van 101 km NVO. Ook voor deze maatregelen is vanuit HHNK (nog) geen specifiek krediet beschikbaar gesteld.

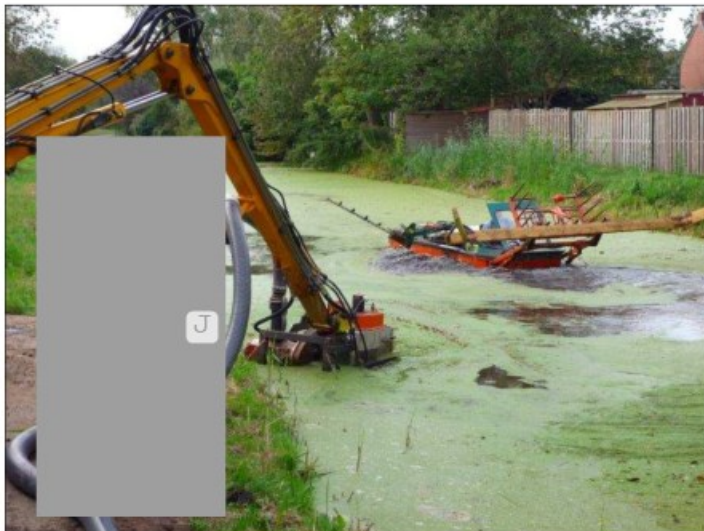
1.1.2 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Resultaatverplichte activiteiten

De opgave vanuit WBP4/SGBP richt zich op:

- beperken gebiedsvreemd water (7 stuks);
- natuurvriendelijk baggeren (795.000 m³);
- baggeren/slib verwijderen (11.500 m³);
- verwijderen drijfslagen en kroos (13,6 ha);
- visbeheer;
- natuurvriendelijk schonen (1.633 km).

De kosten voor baggeren worden betaald vanuit de baggervoorziening, de overige kosten worden gedekt uit de exploitatiebegroting van de afdeling Watersystemen (beleidsprogramma Voldoende Water) en door terreinbeherende instanties.

Verwijderen drijfslagen en kroos

Inspanningsverplichte activiteiten

Het WBP4 noemt ook aanvullende maatregelen in de sfeer van beheer en onderhoud waarvoor een inspanningsverplichting geldt, namelijk een extra kwantitatieve opgave ten aanzien van natuurvriendelijk schonen (82 km) en het realiseren van bufferstroken (7 ha).

1.1.3 Onderzoeksmatregelen

Eind 2007 is een gebiedsplan opgesteld ('Samen werken aan schoon water').

Onderdeel van het gebiedsplan is een pakket met 62 onderzoeksprojecten. Op basis van het gebiedsplan heeft HHNK afspraken gemaakt met gemeenten en de provincie, om de kosten voor deze onderzoeken te delen op basis van ieder 33%. Het aandeel van HHNK wordt bekostigd uit de exploitatiebegroting van de afdeling Watersystemen (beleidsprogramma Schoon Water).

1.1.4 Monitoring, evaluatie en rapportage

Monitoring en evaluatie

Het door HHNK ingerichte basismeetnet is KRW-proof en wordt gebruikt om de situatie in het beheersgebied van HHNK in beeld te brengen (de toestandsbepaling). Tevens worden ontwikkelingen op het gebied van doelstellingen, meetprotocollen en toets- en beoordelingssystematiek gevolgd. De hiermee gepaard gaande kosten worden gedekt uit de exploitatiebegroting.

Rapportage

In het Nationaal Waterplan (NWP) is toegezegd om jaarlijks aan de Tweede Kamer te rapporteren over de voortgang van de implementatie van het NWP inclusief de SGBP's.

HHNK draagt zorg voor de levering van relevante informatie aan het Rijk.

Tot en met 2012 zal de rapportage de voortgang van maatregelen betreffen, vanaf 2013 wordt tevens gerapporteerd over de monitoring van de kwaliteit (de toestandsbepaling).

1.1.5 Zwemwater

HHNK is in 2012 verantwoordelijk voor de zwemwaterkwaliteit op 32 officiële zwemwaterlocaties. De Europese Zwemwaterrichtlijn schrijft voor dat in 2015 de officiële zwemwaterlocaties tenminste de status 'aanvaardbaar' hebben.

HHNK is verantwoordelijk voor:

- onderzoek en reguliere metingen (bacteriën en blauwalgen) zwemwaterkwaliteit;
- opstellen en up-to-date houden zwemwaterprofielen;
- maatregelen ter verbetering van het watersysteem.

1.1.6 Natura 2000

Voor de Natura 2000-gebieden worden in opdracht van het bevoegd gezag (Rijk of Provincie) beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen geven inzicht in de maatregelen waarvoor HHNK verantwoordelijk wordt. HHNK brengt daarbij actief haar belangen in, om ervoor te zorgen dat

bestendig beheer en onderhoudswerk door HHNK vergunningsvrij blijft en dat HHNK op een kosteneffectieve wijze kan bijdragen aan de realisatie en instandhouding van de natuurdoelen.

1.1.7 Waterparels

'Waterparel' is geen officieel KRW-begrip. Het gaat om kleine (potentieel) ecologisch waardevolle wateren, die buiten de minimale omvang van een oppervlaktewaterlichaam vallen. In het werkgebied van HHNK heeft provincie Noord-Holland een selectie gemaakt van 46 van deze wateren, met als doel deze wateren tegen achteruitgang te beschermen en waar mogelijk te verbeteren. HHNK richt zich op twee waterparels die in haar beheersgebied liggen.

2 Belangrijke gebeurtenissen in het 3^e kwartaal

2.1 Groenblauwe netwerken voor duurzame en dynamische steden

HHNK is trekker van het EU-project SKINT (Skills Integration and New Technologies). SKINT beoogt een betere waterkwaliteit en minder wateroverlast door binnen de ruimtelijke ordening en het waterbeheer een zelfde multidisciplinaire taal te leren spreken. Samen met een aantal partners in Nederland is het boek 'Groenblauwe netwerken voor duurzame en dynamische steden' ontwikkeld. In het boek worden diverse maatregelen voorgesteld voor de inpassing van water in het stedelijk gebied. Deze maatregelen kunnen, naast voordelen voor de waterkwaliteit, ook positieve effecten sorteren voor de waterkwaliteit en biodiversiteit. Op deze manier kan indirect in nieuwe ontwikkelingen een bijdrage worden geleverd aan het behalen van de KRW-doelstellingen. Het hoogheemraadschap wil dit boek gebruiken voor de advisering in het kader van de watertoets, en daarnaast ook gemeenten verder inspireren door deze boeken uit te delen. In het 3^e kwartaal is gestart met de uitreiking van de boeken aan gemeenten. De implementatie kan vervolgens plaats vinden in het kader van stedelijke waterplannen.

2.2 Voorjaaronderzoek vismigratie

Ten behoeve van het oplossen van vismigratieknelpunten, wordt vooronderzoek uitgevoerd tijdens de vismigratieperiodes in het voorjaar (intrek) en najaar (uittrek). In het voorjaar van 2012 is op 8 vismigratielocaties onderzoek gedaan naar de vismigratie. Per locatie zijn de inzichten met de beheerders besproken. De inzichten worden gebruikt voor de bepaling en uitwerking van de voorkeursoplossing of om vast te stellen of een gerealiseerde oplossing naar behoren werkt.

In het komende najaar wordt op 9 locaties onderzoek uitgevoerd; dit zijn niet exact dezelfde locaties als het voorjaar. Het eindrapport met de resultaten wordt na de najaaronderzoeken afgerond en opgeleverd. Het rapport wordt op internet gepubliceerd.

2.3 Stroomgebiedsafstemming

In het eerste SGBP is de afwentelingsproblematiek onderbelicht gebleven. Om te voldoen aan de KRW-opgave is door het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West (RBO), op initiatief van Rijkswaterstaat en in nauw overleg met de waterschappen en provincies, opdracht verstrekt aan een extern bureau om dit vorm te geven. Er is een plan van aanpak opgesteld. Hiervoor zijn alle inliggende Rijn-West waterschappen, waaronder HHNK, gevraagd hun medewerking te verlenen. Deze medewerking bestond uit het aanleveren van vrachtgegevens en stofbalansen van probleemstoffen. Het plan van aanpak wordt begin 2013 aan het RBO voorgelegd als bouwsteen voor het opstellen van een maatregelenpakket voor de volgende planperiodes.

2.4 Bestuurlijke Bijeenkomst 'flexibel peilbeheer, van denken naar doen'

HHNK nam op 13 september 2012 deel aan een bijeenkomst over het KRW-innovatieproject FLEXPEIL: 'Flexibel peilbeheer, van denken naar doen'. Centraal stond de vraag wat flexibel peilbeheer kan bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van de KRW. De praktijkervaringen uit FLEXPEIL zijn gedeeld met bestuurders en ambtenaren van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West, de klankbordgroep van Rijn-West, LTO, HISWA en andere organisaties uit de recreatiesector, terreinbeheerders en waterschappen. De komende twee jaar nemen bestuurders een besluit over de invulling van de het 2^e Uitvoeringsprogramma Kaderrichtlijn Water.

Flexibel peilbeheer heeft een brede doelstelling. Het gaat om schoon en voldoende water voor alle functies in een gebied. Met flexibel peilbeheer kan al bij een marge van 15 cm de inlaat van gebiedsvreemd water tot 70% worden verminderd. De effecten op de waterkwaliteit zijn

gebiedsspecifiek. De nutriënten kunnen afnemen, maar ook toenemen bij interne eutrofiering. Oevervegetatie ontwikkelt zich veelal beter.

In veenweidegebieden is men terughoudend, maar in klei- en zand gebieden liggen kansen voor flexibel peilbeheer. Flexibel peilbeheer op de boezem vergt aanpassingen aan kunstwerken, vaardiepten, e.d. Hier moet eerst een kosten/baten afweging worden gemaakt. De conclusies van het innovatieproject FLEXPEIL worden bij het opstellen van het 2^e Uitvoeringsprogramma KRW gebruikt. Voor meer informatie <http://www.innovatie.waternet.nl/projecten/flexibel-peilbeheer/>

HHNK heeft flexibel peilbeheer reeds opgenomen als resultaatverplichte maatregel voor de 1^e KRW periode. In het WBP4 word uitgegaan van het invoeren van flexibel peilbeheer in acht peilgebieden verdeeld over vijf waterlichamen. Voor het peilbesluit Geestmerambacht geldt dat deze inmiddels is genomen. Het invoeren van flexibel peilbeheer in de overige waterlichamen (gelegen in noord Kennemerland) is meegenomen in de meerjarenplanning voor de vaststellingen en herziening van peilbesluiten. De planning is erop gericht de betreffende peilbesluiten onherroepelijk te laten zijn voor de KRW-deadline van december 2015.

2.5 Samenwerking met de provincie Noord-Holland

Eén van onze speerpunten is, door samenwerking met derden, kostenefficiënt invulling te geven aan de opgave vanuit de KRW in ons werkgebied. In dat kader heeft er afgelopen kwartaal constructief overleg plaats gevonden met medewerkers van de provincie Noord-Holland. Gekeken is of en waar wij kunnen aanhaken op projecten van de provincie.

Het resultaat is dat we een substantiële KRW-opgave met betrekking tot paai- en opgroeigebied voor vis, in de VRKN-boezem (Omvang-Kolhorn) kunnen realiseren. De provincie is hier bezig met een groot project in het kader van de realisatie van een provinciale ecologische verbindingszone.

Er zijn ook kansen om met onze opgave voor natuurvriendelijke oevers in de Schermerboezem-Zuid aan te haken bij een project dat volgend jaar start. De provincie gaat oeverbeschoeiing vervangen tussen Spijkerboor en de Kogerpolderbrug.

2.6 Analyse synergieprojecten

In de 2^e Kwartaalrapportage is de samenwerking overeenkomst (SOK) met het programma Wateropgave gemeld. In het kader van deze SOK zijn afgelopen kwartaal ook de zogenaamde synergieprojecten geanalyseerd. Geconstateerd is dat een aantal maatregelen die in de factsheets zijn opgenomen voor de periode na 2015 reeds ter hand worden genomen of kunnen worden genomen. Dit zonder dat dit leidt tot (substantiële) extra kosten voor de KRW. In de 4^e kwartaalrapportage wordt gemeld of, en zo ja, welke maatregelen in de 1^e KRW-Planperiode gereed kunnen worden gemeld.

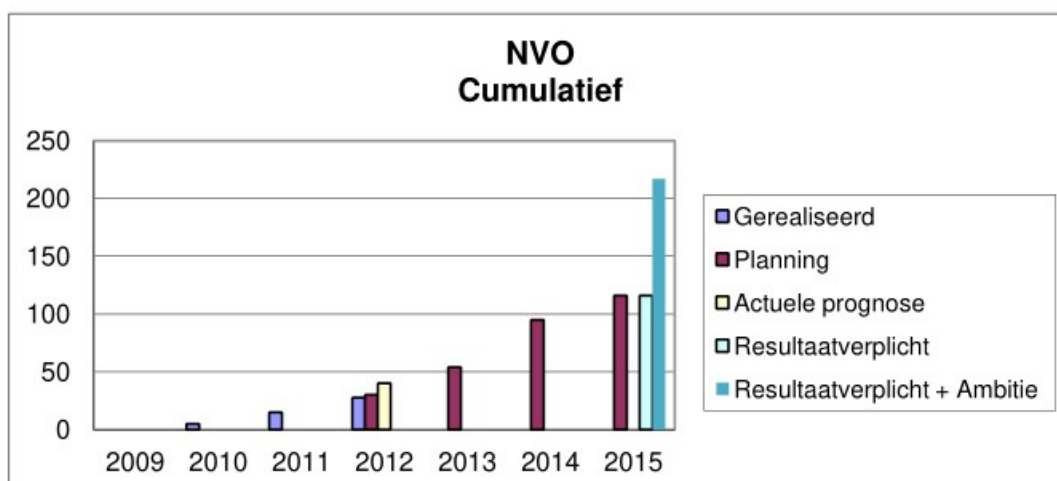
3 Bereikte resultaten - stand van zaken - prognose

3.1 Inhoudelijk

3.1.1 Natuurvriendelijke Oevers

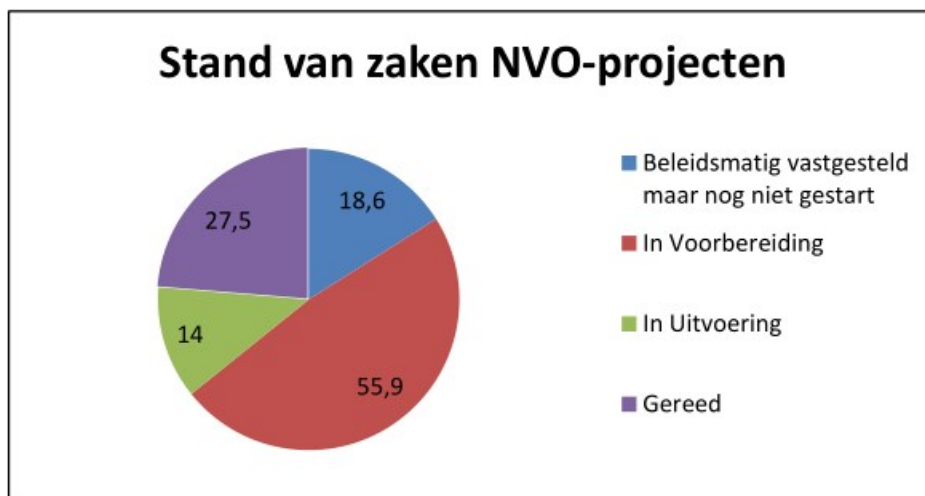
In de 2^e Kwartaalrapportage 2012 is melding gemaakt van realisatie van het feit dat op 27,5 km natuurvriendelijke oever (NVO) cumulatief. In het 3^e kwartaal zijn geen nieuwe (deel)projecten opgeleverd. Wij stellen de planning voor 2012, namelijk 30 km NVO eind 2012, toch in positieve zin bij. Dit vanwege de verwachting dat we 12,5 km NVO in de VRKN-boezem eind dit jaar gereed kunnen melden (zie ook paragraaf 2.5). De huidige prognose is dat we cumulatief dit jaar 40 km NVO realiseren.

Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de planning dat cumulatief respectievelijk 54, 95 en 116 km NVO gerealiseerd wordt (zie figuur 1).

Figuur 1: aantal km NVO's cumulatief

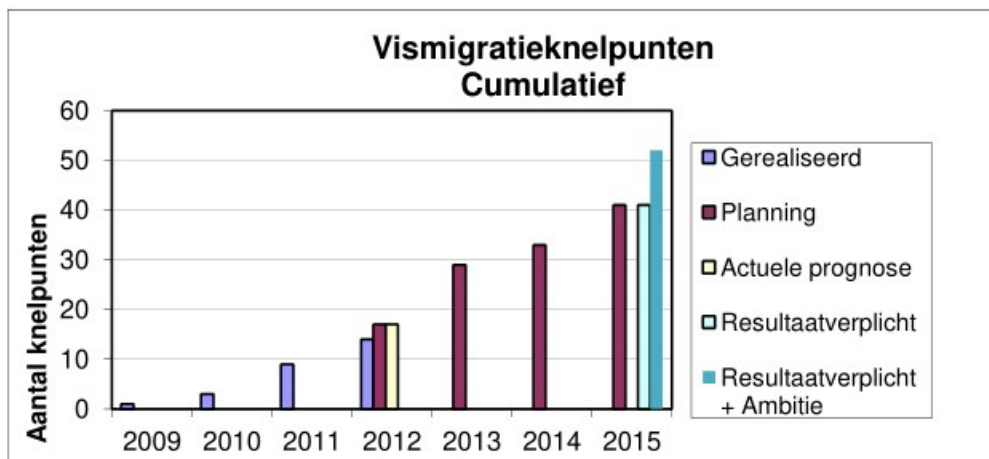

Figuur 2: stand van zaken NVO-projecten

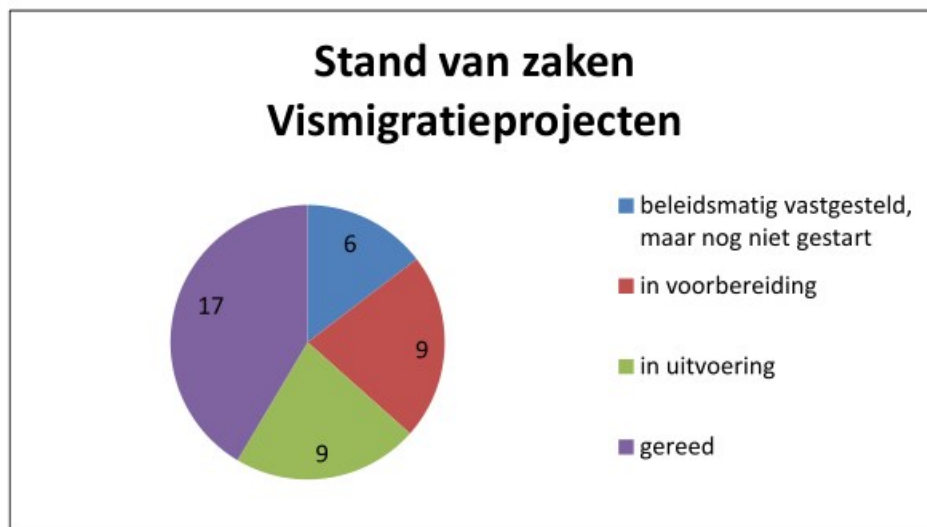

3.1.2 Vismigratieknelpunten

In de 2^e kwartaalrapportage 2012 is melding gemaakt van het feit dat 14 vismigratieknelpunten waren opgelost. De prognose was 2^e kwartaal dat er dit jaar geen nieuwe knelpunten zouden worden afgemeld. In het 3^e kwartaal zijn geen nieuwe knelpunten afgemeld. De actuele prognose is dat we het volgende kwartaal tenminste nog drie knelpunten gereed kunnen melden waardoor de actuele prognose overeenkomt met de oorspronkelijke planning, namelijk cumulatief 17 knelpunten opgelost. Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de planning dat cumulatief respectievelijk 29, 33 en 41 knelpunten worden opgelost (zie figuur 3).

Figuur 3: aantal opgeloste vismigratieknelpunten cumulatief

Figuur 4: stand van zaken vismigratieprojecten.

3.1.3 Overige inrichtingsopgaven

In de 2^e kwartaalrapportage is inhoudelijk ingegaan op stand van zaken van de afzonderlijke maatregelen. Ten opzichte daarvan zijn er over het 3^e kwartaal geen bijzonderheden te melden. Figuur 5 geeft een actueel statusoverzicht.

Figuur 5: stand van zaken overige inrichtingsmaatregelen

3.1.4 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Natuurvriendelijk baggeren

Er zijn over het 3^e kwartaal geen bijzonderheden te melden. De prognose blijft dat de kwantitatieve resultaatverplichting (795.000 m³ natuurvriendelijk baggeren) ruimschoots wordt gehaald in de 1^e planperiode.

Natuurvriendelijk schonen

Er zijn over het 3^e kwartaal geen bijzonderheden te melden.

De prognose dat de kwantitatieve resultaatverplichting (1.633 km natuurvriendelijk schonen) ruimschoots wordt gehaald in de 1^e planperiode, blijft gehandhaafd.

Verwijderen drijfslagen en kroos

Er zijn over het 3^e kwartaal geen bijzonderheden te melden. De prognose dat de kwantitatieve resultaatverplichting (13,6 ha drijfslagen en kroos verwijderen) ruimschoots wordt gehaald in de 1^e Planperiode, blijft gehandhaafd.

Beperken gebiedsvreemd water

In het 2^e kwartaal is een start gemaakt met het opstellen van een advies over de wijze waarop zo concreet mogelijk inhoud kan worden gegeven aan deze maatregelen. Daarbij wordt een relatie gelegd met het programma dat zich richt op het ontwikkelen en implementeren van gebiedsregelingen. Naar verwachting wordt het advies opgeleverd in het 4^e kwartaal.

Natuuroevers

Thans zijn bij HHNK circa 1.180 km natuur- en rietoever in beheer. In het 2^e kwartaal is gestart met het opstellen van een plan van aanpak dat erop gericht is deze oevers zodanig te beheren, dat ze optimaal bijdragen aan het behalen van de KRW-doelstelling. Volgens planning wordt het advies in het 1e kwartaal van 2013 opgeleverd.

Visbeheer

HHNK stelt als voorwaarde voor verhuur van viswater aan sport- en beroepsvissers een Visplan verplicht. Eén en ander is in de keur vastgelegd. In een visplan geven sport- en beroepsvissers aan wie waar vist, met welke vangtuigen, op welk tijdstip en welke hoeveelheden er worden onttrokken. Daarnaast worden in het Visplan onderlinge afspraken vastgelegd. De Visplannen worden binnen de kaders van de waterkwaliteitsvoornemens (KRW, Natura2000, Aalbeheerplan) van het hoogheemraadschap opgesteld.

In het 3^e kwartaal heeft D&H het eerste Visplan van de regionale werkgroep Noord-Oost (Amstelmeerboezem en West-Friesland) goedgekeurd. Een tweede Visplan (West) is ter goedkeuring aangeboden. Volgens planning liggen er eind 2012 drie goedgekeurde Visplannen voor het beheergebied van HHNK, waarmee invulling gegeven wordt aan de KRW-doelstellingen 'visstandbeheer'.

3.1.5 Beschermde gebieden

Waterparels

In het 4^e kwartaal wordt een start gemaakt met het opstellen van plannen van aanpak voor onderzoeken naar waterhuishoudkundige problemen en voor het opstellen van beheerplannen voor de twee waterparels die bij HHNK in beheer zijn: Plesmanweg (Beverwijk) en Roosslot (Bergen).

Zwemwater

Metingen zwemwaterkwaliteit

Bij de metingen zwemwaterkwaliteit (bacteriën, blauwalgen) is de frequentie aangepast in overleg met de provincie. Hierdoor wordt tegen lagere kosten de veiligheid beter gediend en is ruimte voor extra metingen in geval van calamiteiten. Tevens is hiermee voldaan aan één van de KRW-maatregelen om de meetfrequentie beter aan te passen aan de omstandigheden.

Maatregelen

Er is een start gemaakt met voorbereiding en uitvoering van maatregelen om de zwemwaterkwaliteit in 2015 op orde te hebben. Zwemwateren vallen in de KRW-categorie 'Beschermd water'. Dit houdt in dat in 2015 alle zwemwateren minimaal de status 'aanvaardbaar' moeten hebben, waarbij gestreefd wordt naar 'goed' en 'uitstekend'. Volgens planning kan een voorstel in het 1^e kwartaal van 2013 ter besluitvorming worden voorgelegd.

Landelijke registratie

Er is een nieuwe landelijke zwemwaterwebsite in opbouw. De basis voor deze website wordt gevormd door het nieuwe zwemwaterregister. Hierin komen alle metingen volgens nieuwe standaarden te staan. De elektronische aanlevering van de juiste gegevens en formats is in volle gang. Hiermee heeft Nederland voldaan aan de eisen van de KRW voor communicatie over zwemwater.

Nieuwe locaties

De provincie heeft onderzoek laten uitvoeren om de uitgesproken wens voor meer zwemwaterlocaties in het provinciale waterplan vorm te geven. In het begin van het zwemseizoen zijn alle 8 zwemwater meetpunten bij Geestmerambacht officieel aangemeld (6 nieuwe officiële rapportage meetpunten naast de 2 bestaande) en loopt er onderzoek naar een nieuwe locatie in de stad Purmerend.

Natura 2000

Het overleg tussen Rijk en provincies over de landelijke stikstofaanpak (de PAS) van afgelopen juni heeft geen concrete resultaten opgeleverd. Belangrijke onderwerpen moeten eerst nog verder worden uitgewerkt. Het gaat daarbij onder meer om de financiering van de aanpak en de verdeling van de ontwikkelingsruimte die ontstaat voor bijvoorbeeld uitbreidingen in de veehouderij. Ook moet verder worden gewerkt aan de juridische houdbaarheid van de aanpak. De provincies verwachten dit najaar met de nieuwe minister of staatssecretaris een realistische planning op te kunnen stellen voor de afronding. Duidelijk is al wel dat die afronding niet meer in 2012 verwacht kan worden. De vaststelling van beheerplannen voor Natura 2000 gebieden in ons werkgebied loopt hierdoor verdere vertraging op. Naar verwachting geldt voor ons werkgebied dat alleen in de Natura 2000 gebieden in Laag-Holland hydrologische maatregelen worden voorzien waarvoor een bijdrage wordt gevraagd van HHNK. De prognose is dat de provincie Noord-Holland in het 1^e kwartaal van 2013 zover is dat hier op bestuurlijk niveau afspraken over gemaakt kunnen worden.

3.1.6 Monitoring, evaluatie en rapportage

De KRW-toetsing voor alle waterlichamen in het werkgebied van HHNK over de jaren 2008-2010 (1^e monitoringronde) is uitgevoerd in het 3^e kwartaal. De uitkomsten zijn in het landelijke KRW-portaal ingevoerd. Momenteel vindt vanuit het nationale kader controle plaats. Geconstateerd is dat er in het landelijke KRW-portaal nog fouten zitten. Parallel is een nieuw landelijk format voor de KRW-factsheets ontwikkeld. Naar verwachting kan hierdoor helaas pas in het 1^e kwartaal van 2013 geïnformeerd worden over de voortgang van de kwalitatieve doelen met betrekking tot ecologie en chemie in ons werkgebied.

3.1.7 Onderzoeksmaatregelen

De uitvoering van het Onderzoeksmaatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Hieronder een actueel overzicht.

Lopende en nog op te starten onderzoeken	Geplande afronding en bijzonderheden
IJzeromhulde drains	Afronden 4 ^e kwartaal 2014
Pilot erfmissie bloembollenbedrijven	Afronden 4 ^e kwartaal 2012
Schoner effluent	Opstarten 4 ^e kwartaal 2012 opgestart en afronden eind 2013
Natuurvriendelijke boezem	Afronden 4 ^e kwartaal van 2012
Baggeren Roggesloot	Project opgestart 3 ^e kwartaal 2012 opgestart. Afronden medio 2013
Visvergunningen boezem	Afgerond 3 ^e kwartaal. Er is een notitie geschreven over de situatie binnen HHNK.
Waterhuishouding duinpolders	Afronden 4 ^e kwartaal 2012
Mest voor weidevogels	Afgerond 3 ^e kwartaal 2012. Uit de conclusies van dit project bleek dat de subsidieregeling Natuur en Landschap van de provincie geen limiet legt aan de hoeveelheid uit te rijden ruige mest. Het onderzoek heeft aangetoond dat te veel mest negatief effect heeft op de bodemgesteldheid, en leidt tot meer bodemafbraak. Daarnaast is te veel mest ook niet goed voor de weidevogels. Daarom is het schriftelijke verzoek gedaan aan de provincie om binnen de subsidie een limiet te verbinden aan de hoeveelheid ruige mest.
Onderwaterdrains	Het eerste onderzoek Zeevang is dit jaar afgerond. Er is een vervolgtraject opgezet. Project

	onderwaterdrains Wormer- en Jisperveld is eveneens een meerjarig project en is in 2010 opgestart. De drains worden in het 4e kwartaal van 2012 aangelegd. Vervolgens zal een meerjarig onderzoek worden opgestart. Beide projecten vergen meerdere jaren onderzoek om maaiveld daling te kunnen meten.
--	--

3.2 Financiën

3.2.1 Netto investeringsvolume

In december 2009 heeft het bestuur besloten om voor de periode 2010 – 2014 netto € [redacted] G krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het rompprogramma.

Voor 2012 is € [redacted] G aan uitgaven begroot. Tot en met het 3^e kwartaal is

€ [redacted] G uitgegeven.

Op basis van de geactualiseerde projectramingen is de prognose dat het totale investeringsvolume in 2012 op € [redacted] G uit komt.

In november 2009 heeft het CHI € [redacted] G netto beschikbaar gesteld voor een rompprogramma dat loopt tot 1 januari 2014. Op basis van geactualiseerde projectramingen blijft de prognose dat de opgave die voortvloeit uit dit rompprogramma, namelijk 33 vismigratieknelpunten oplossen en 95 km natuurvriendelijke oever aanleggen, binnen het beschikbaar gestelde investeringskrediet wordt gerealiseerd.

Het rompprogramma betreft slechts een deel van de resultaatverplichte maatregelen. Om alle resultaatverplichte maatregelen voor de einddatum van de 1^e planperiode van de KRW (22 december 2015) af te ronden, dient op basis van de actuele inschatting nog € [redacted] G krediet beschikbaar gesteld te worden. In de meerjarenbegroting is het bedrag van € [redacted] G euro in 2015 opgenomen. Separaat wordt een voorstel aan het bestuur voorgelegd dit krediet beschikbaar te stellen.

3.2.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen

Veel van de maatregelen (bijvoorbeeld beheer- en monitoringskosten) zijn onderdeel van reguliere producten en daarbinnen is het KRW-onderdeel niet apart te benoemen. Planning en

verantwoording over deze budgetten is de verantwoordelijkheid van de desbetreffende afdelingen. Voor 2012 is voor de uitvoering van de KRW netto expliciet € [G] - ten last van de exploitatie begroot (€ [G] - aan uitgaven en € [G] aan inkomsten). Tot en met het 3^e kwartaal is € [G] - ten laste van het KRW exploitatiebudget gebracht. De prognose blijft dat netto (uitgaven minus inkomsten) dit jaar € [G] - ten laste van de exploitatie wordt gebracht.

3.2.3 Subsidies en bijdragen derden

Investerings

Bij het ter beschikking stellen van de € [J] krediet in december 2009 heeft het bestuur rekeninggehouden met cofinanciering van de maatregelen door andere partijen voor een bedrag van € [J]

Tot op heden heeft Rijkswaterstaat (RWS) Noord-Holland voor € [G] - bijgedragen aan het vismigratieproject 'De Helsdeur'.

Met RWS Noord-Holland zijn principeafspraken gemaakt over hun bijdrage aan nog twee andere vismigratieknelpunten. Een definitief subsidieverzoek is inmiddels ingediend. De te verwachten bijdrage is € [G]. De verwachting is dat RWS het 4^e kwartaal een beschikking afgeeft. Daarnaast is een provinciale subsidieaanvraag in voorbereiding die in het 4^e kwartaal wordt ingediend. De te verwachten bijdrage is circa € [G] -. De prognose is dat een totaal aan cofinanciering van € [G] [J] wordt gerealiseerd.

Exploitatie

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn afspraken vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water'. Alle partijen betalen een derde deel van de werkelijk gemaakte kosten. De provincie heeft haar bijdrage verwerkt in een subsidie, voor een bedrag van € [G] -voor de periode 2010-2015, en een aparte bijdrage van € [G] voor een specifieke onderzoeksmaatregel, te weten de pilot erfemissie bloembollenbedrijven in Noord-Holland.

De gemeenten worden jaarlijks afzonderlijk benaderd voor een bijdrage aan het onderzoeksmaatregelenpakket voor de gemaakte kosten in het desbetreffende jaar.

4 Risico's en beheersmaatregelen

4.1 Effect KRW op de afvalwaterketen

Risico

Onduidelijkheid over wat de vertaling van de KRW betekent voor de eisen aan de afvalwaterketen (o.a. effect effluent op waterkwaliteitsdoel oppervlaktewaterlichamen en door de mogelijke uitbreiding van de EU-lijst prioritair gevaarlijke stoffen, zoals hormoonverstorende stoffen). Hierdoor kan in het programma afvalwaterketen niet goed worden geanticipeerd op nieuwe eisen.

Beheersmaatregel

Voor een uit te voeren studie naar hormoonverstorende stoffen is op Rijn-West-niveau besloten een afwachtende houding aan te nemen, tot de EU en het Rijk een besluit nemen.

Financiële gevolgen: €   G. Dit bedrag is een percentage van de feitelijke kosten.

Inschatting mate van voorkomen: Laag

4.2 Bijdragen derden

Situatie

1. Om tot de huidige opgave/maatregelen te komen voor de Kaderrichtlijn Water is een intensief gebiedsproces met de omgeving doorlopen. Eén en ander heeft geleid tot het rapport 'Samen werken aan schoon water'. Bij dit proces waren onder andere gemeenten en terreinbeherende instanties betrokken.
2. Vanuit het hoogheemraadschap is enige tijd niet gecommuniceerd over de KRW.

Risico's

1. Er ligt onvoldoende (vertrouwens-)basis om te starten met het gebiedsproces voor de 2^e planperiode KRW.
2. Gemeenten trekken hun bereidheid in om mee te betalen aan het onderzoeksmaatregelenpakket.
3. Maatregelen waarvoor terreinbeherende instanties aan de lat staan worden niet genomen.

Beheersmaatregelen

1. Investeren in het aanhalen van de contacten.
2. Opstellen en uitvoeren omgevingsplan / communicatie.

Financiële gevolgen

De financiële bijdrage van de gemeenten aan het onderzoeksmaatregelenpakket kan voor een deel niet worden geïnd. Kosten maximaal € J G

Inschatting mate van voorkomen: Laag

5 Aandachtspunten komende periode

Onderzoek achtergrondbelasting

De studie naar de achtergrondbelasting waterlichamen HHNK wordt voortgezet, zodat deze van alle waterlichamen in beeld is. De eerste fase, waarin 16 gebieden zijn onderzocht, nadert zijn voltooiing. Op 1 november a.s. worden hiervan de rapportages verwacht. De laatste fase is opgestart, waarbij ca. 35 gebieden worden onderzocht. Het onderzoek, de analyses en de eindrapportage wordt eind 2014 verwacht. De resultaten van de eerste 16 gebieden zullen met die van de overige 35 gebieden naast andere onderzoeken en rapportages mede onderbouwing bieden voor herziening van de KRW doelstellingen.

Vismigratie Noordzee en Ommelanden

Zoals bekend, vormen onze sluizen en gemalen in en langs het Noordzeekanaal onneembare obstakels voor vissen. Tot voor kort werkte elke waterbeheerder afzonderlijk aan maatregelen. Acht publieke, private en maatschappelijke partijen bundelen nu de krachten. Samenwerkende partijen zijn: Rijkswaterstaat Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Waternet/ Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), provincie Noord-Holland, Haven Amsterdam, gemeente Amsterdam en hengelsportfederatie Sportvisserij MidWest Nederland. In oktober 2012 wordt deze samenwerking bekrachtigd met de bestuurlijke ondertekening van een intentieverklaring en samenwerkingsovereenkomst.

Sturen op doelen.

Tot nu toe heeft HHNK voor de KRW vooral gestuurd op het uitvoeren van maatregelen. Daarbij zijn de doelen teveel op de achtergrond geraakt waardoor de vraag rijst of de maatregelen wel efficiënt en effectief genoeg worden ingezet. Een plan van aanpak gericht om in de komende KRW periode effectiever te kunnen sturen op doelen is in voorbereiding. De prognose is dat het plan van aanpak volgend kwartaal gereed is.

6 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is gericht op een open en interactieve communicatie met de omgeving. Interactief betekent ook: de mensen naar ons toe halen. Zo werd in juli jl. de natuurvriendelijke oever 'Pijlkruid' bij Schoorl geopend door Rob Veenman en de directrice van de naastgelegen zorgboerderij Noorderhoeve. Deze boerderij neemt het beheer van de oever voor haar rekening. Op deze dag kregen twee schoolklassen onder leiding van de Stichting Waterproef biologieles 'in de oever'. Met name het Noord-Hollands Dagblad (NHD) besteedde uitgebreid aandacht aan deze speelse en leerzame dag in tekst en beeld.

Ook was in juli een documentaire over vismigratie in Noord-Holland te zien op RTV-NH. Deze documentaire richtte zich niet alleen op het werk van het hoogheemraadschap – onderzoek en implementatie van vismigratiemaatregelen - maar ook op onze samenwerking met derden hierbij.

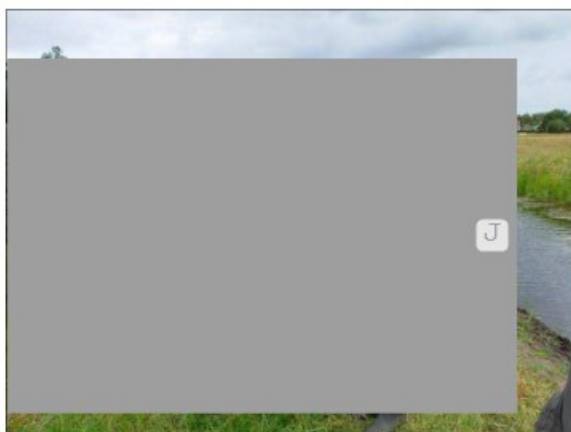

In de eerste week van september vond de aftrap plaats van de pilot 'Paling over de Dijk'. Geslachtrijpe schieralen ondervinden bij hun uittrek naar open zee grote hinder van onze kunstwerken. Om deze alen een handje te helpen, gaan het hoogheemraadschap en diverse organisaties samen met de (beroeps)visserij dit najaar deze alen letterlijk over de dijk zetten. Bij het Zaangemaal was er grote mediabelangstelling: Wakker Nederland (Ned. 1), VARA radio 1, NHD, Parool en Volkskrant berichtten allen over de start van dit project.

Onder regie van de communicatieadviseur en de omgevingsmanager is er de laatste maanden hard gewerkt aan een breed gedragen communicatiestrategie voor het programma KRW. Dit plan nadert zijn voltooiing, waarna actief KRW meer op de kaart kan worden gezet bij zowel de buitenwacht als de interne organisatie.

NVO Pijlkruid

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

**4^e Kwartaalrapportage 2012
Programmarapportage KRW**

Auteur

[Redacted] J

Registratienummer

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

4^e Kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

2 van 31

2 januari 2013

12.54473

Datum

2 januari 2013

Versie

1.4

Status

Concept

Afdeling

Watersystemen

Inhoudsopgave

1	Opdrachten en doelen	4
2	Belangrijke gebeurtenissen in het 3^e kwartaal	6
2.1	Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw	6
2.2	Watermozaïekdagen 2012	8
2.3	Onderzoek vismigratie	10
2.4	Onderzoeksmaatregelenpakket	10
2.5	Living North Sea	12
3	Bereikte resultaten - stand van zaken - prognose	13
3.1	Inhoudelijk	13
3.1.1	Natuurvriendelijke Oevers	13
3.1.2	Vismigratieknelpunten	15
3.1.3	Overige inrichtingsopgaven	15
3.1.4	Natuurvriendelijk onderhoud en beheer	16
3.1.5	Beschermde gebieden	18
3.1.6	Onderzoeksmaatregelen	20
3.1.7	Monitoring, evaluatie en rapportage	20
3.2	Financiën	22
3.2.1	Netto investeringsvolume	22
3.2.2	Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen	23

3.2.3	Subsidies en bijdragen derden	24
4	Risico's en beheersmaatregelen	25
4.1	Bijdragen derden	25
4.2	Niet voldoen aan resultaatverplichting	26
4.3	Op de KRW aangepast beheer en onderhoud	26
4.4	Afgevoerd risico: effect op de afvalketen	27
5	Aandachtspunten komende periode	28
6	Communicatie	30
1	Opdrachten en doelen	

De KRW kent 3 planperiodes van 6 jaar (2009 t/m 2015, 2016 t/m 2021, 2022 t/m 2027), waarbij uiterlijk aan het eind van de laatste periode de doelen bereikt moeten zijn. De doelen, en de maatregelen voor de eerste periode, zijn in regionale gebiedsprocessen en door afstemming op stroomgebiedniveau tot stand gekomen. In 2008 zijn ze door het CHI vastgesteld en vervolgens opgenomen in het WBP4 en in het Stroomgebiedbeheersplan voor Rijn-West.

De maatregelen voor de eerste planperiode zijn te verdelen in:

1. Investeringsmaatregelen, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers en constructies om vismigratieknelpunten op te lossen;
2. Natuurvriendelijk beheer bij baggeren, maaien en schonen;
3. Monitoring, evaluatie en rapportage;
4. Onderzoek, zoals water- en stoffenbalansen en onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen. Deze laatste zijn bedoeld om een keuze voor specifieke KRW-maatregelen voor de 2^e programmaperiode te onderbouwen.

In, onder andere, de 3^e programmarapportage KRW 2012 zijn de resultaatverplichte en inspanningsverplichte maatregelen gedetailleerd beschreven.

In de aanloop naar het programma van maatregelen voor de 2e planperiode zal in 2013 opnieuw een 'regionaal gebiedsproces' plaatsvinden. Het betreft een planvormingsproces waarbij regionale belangenorganisaties en overheden betrokken worden. Mogelijk wordt dit proces gecombineerd met het planvormingsproces voor het 5^e Waterbeheersplan van HHNK.

2 Belangrijke gebeurtenissen in het 3^e kwartaal

2.1 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw

Afgelopen kwartaal zijn er een aantal ontwikkelingen geweest die in hun onderlinge samenhang maken dat er gereede kans is dat een belangrijk deel van wateropgaven in het agrarisch gebied, in de volgende KRW periode, worden opgelost door agrariërs, waarbij gebruik wordt gemaakt van financiële middelen uit het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouw Beleid (GLB). Het gaat daarbij met name om wateropgaven die voortvloeien uit de KRW in het algemeen, en de nutriëntenproblematiek in het bijzonder. In het onderstaande worden de belangrijkste ontwikkelingen kort samengevat.

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Afgelopen kwartaal zijn er in Unieverband belangrijke beslissingen genomen over het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Het DAW is het antwoord van LTO Nederland op de uitnodiging van het Rijk om samen te werken aan het realiseren van de wateropgave die de agrarische sector heeft op grond van het Nationaal Waterplan. Het DAW is gericht op:

- een gebiedsgerichte wijze van werken op basis van gezamenlijke factfinding en consensus;
- het opstellen van best practices/codes goede landbouwpraktijk;
- het opstellen van een breed pakket aan motiverende maatregelen en opname hiervan in de KRW stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021;
- het opzetten van een advies- en begeleidingstraject op bedrijfsniveau.

HHNK heeft in de afgelopen periode op ambtelijk en op bestuurlijk niveau overleg gehad met LTO-Noord. Hierbij is het DAW ter sprake gebracht. Momenteel zijn er bij de regionale vertegenwoordigers van LTO-Noord nog geen concrete plannen om regionaal uitvoering te geven aan het DAW. Op ambtelijk niveau ziet LTO-Noord mogelijkheden om met het DAW regionale afspraken te maken over de uitvoering van onder andere KRW-maatregelen met een regionaal karakter. Dit bijvoorbeeld in de vorm van "Stolp-overeenkomsten" waarin doel, middelen en toezicht op de uitvoering tussen partijen worden vastgelegd en waarbij LTO-Noord zorg draagt voor de uitvoering door de individuele agrariërs.

Nutriëntenadvies Rijn-West

Het eindadvies Nutriënten Rijn-West is eind november 2012 voorgelegd aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO). De kern van het advies is om als RBO samen met de agrarische sector aan de slag te gaan met de brede uitrol van geselecteerde kansrijke maatregelen ter vermindering van nutriëntenemissies, en daarbij te focussen op gebieden waar dat het meest zinvol is. LTO is bereid om samen met de partijen in het RBO de kar te trekken én samen op te trekken bij het aanspreken van het Rijk op ondersteuning van dit regionale spoor vanuit het generieke mestbeleid en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. De afspraken kunnen in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst of afsprakenkader ("Blue Deal") worden geoperationaliseerd. Inzet is om dit traject in maart 2013 af te ronden, zodat het RBO in maart 2013 het definitieve eindadvies kan vaststellen, inclusief operationele afspraken.

Het deelrapport Bloembollen is in november 2012 besproken in de vergadering van de stuurgroep van het Landelijk Milieuoverleg Bloembollen (LMB). Hierbij is besloten om een intentieverklaring te sluiten die gericht is op het gezamenlijk bewaken van de voortgang bij de vermindering van de nutriënten in het oppervlaktewater.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

In oktober 2011 heeft de Europese Commissie haar voorstellen voor het nieuw Europees landbouwbeleid (GLB) 2014-2020 gepresenteerd, bestaande uit twee pijlers. Het gaat om veel geld:

- Pijler 1. 700-780 miljoen/jaar voor inkomenssteun aan Nederlandse boeren onder voorwaarde dat ze daar ook een tegenprestatie voor leveren in de vorm van vergroening (o.a. 7% akkerbouwareaal inrichten voor ecologische doelen). Dit geld wordt direct uitgekeerd aan agrariërs; hiervoor is geen cofinanciering nodig;
- Pijler 2. 80-100 miljoen per jaar voor plattelandsontwikkeling. Dit komt alleen beschikbaar indien er eenzelfde bedrag als cofinanciering tegenover staat. Dit levert een uitvoeringsbudget op van 160-200 miljoen/jaar. Deze pijler behelst maatregelen met betrekking tot plattelandsontwikkeling, het stimuleren van innovatie en concurrentiekracht. Lidstaten kunnen, binnen de gestelde kaders, het plattelandsbeleid zelf vormgeven. De nationale invulling van het 2e pijler-beleid wordt neergelegd in het plattelandsontwikkelingsprogramma (POP).

Ten opzichte van de vorige GLB periode ligt het accent in de voorstellen van de Europese Commissie niet alleen op het versterken van de landbouw, maar duidelijk ook op het realiseren van maatschappelijke meerwaarde t.b.v. water, bodem, klimaat en biodiversiteit.

Het vernieuwde GLB is voor waterschappen interessant, doordat het rendement van eigen middelen verdubbeld kan worden (via pijler 2) en een deel van de ruimtelijke beleidsopgave mogelijk gerealiseerd kan worden via pijler 1.

Vervolg

Komend jaar wordt een en ander samen met de diverse partners, waaronder de samenwerkende partijen in RijnWest en LTO, verder verkend en uitgewerkt ten behoeve van de besluitvorming over een nieuw pakket van maatregelen voor de volgende KRW periode.

2.2 Watermozaïekdagen 2012

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (Stowa) heeft, in samenwerking met waterbeheerders, adviseurs, universiteiten en kennisinstellingen, onder de vlag van het Watermozaïek diverse

onderzoeken uitgevoerd naar de (kosten)effectiviteit van innovatieve maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Bij een belangrijk aantal van die onderzoeken was HHNK betrokken:

- Baggernut;
- Hydrochip;
- Visvriendelijke gemalen;
- Volg- en Stuursysteem.

Voor inhoudelijke informatie wordt verwezen naar de website van de Stowa:

<http://www.watermozaiek.nl/index.php?title=Hoofdpagina>

2.3 Onderzoek vismigratie

Ten behoeve van het oplossen van vismigratieknelpunten is in 2012 in het voorjaar (intrek) en najaar (uittrek) op diverse locaties onderzoek gedaan. Doel is inzicht te krijgen in het visaanbod en de eventuele schadelijkheid van een gemaal. Eind december 2012 is het einddocument met de resultaten opgeleverd. Hierin staan voor de onderzochte locaties conclusies en aanbevelingen die bij onze verdere aanpak van vismigratieknelpunten worden gebruikt. Het concept eindrapport 'Monitoring Vismigratieknelpunten 2012' is te vinden via onderstaande link http://www.hhnk.nl/item_99397/water/water/vismigratie/documenten

2.4 Onderzoeksmatregelenpakket

Als onderdeel van het KRW onderzoeksmatregelenpakket HHNK zijn drie studies afgerond. Een nieuw onderzoek is gestart.

Natuurvriendelijke boezem

Doel: Inzicht geven waar er nog ruimte is in de boezem voor Natuurvriendelijke oevers (NVO).

Resultaat: Een selectie van locaties waar het in potentie mogelijk is om natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Daarnaast is op een aantal locaties geconstateerd dat met optimalisatie van het huidige beheer winst te behalen valt voor de waterkwaliteit. Verder is een tool ontwikkeld waarmee een oordeel kan worden gevormd of een oever in potentie al dan niet kansrijk is om natuurvriendelijk in te richten. Deze formule hanteert inhoudelijke (lokale) factoren zoals waterkwaliteit, ligging en beschikbare ruimte.

Vervolg: De komende tijd wordt bekeken hoe de uitkomsten van het onderzoek kunnen worden geïmplementeerd in het huidige KRW programma respectievelijk het volgende KRW programma na 2015.

Waterhuishouding duinpolders

Doel: Voor het binnenduinrandgebied vanaf Petten tot Heemskerk in beeld brengen waar en welke mogelijkheden er zijn voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelen.

Resultaat: Voor de wateren in deze gebieden zijn de KRW doelen bepaald en zijn de mogelijke maatregelen voor het realiseren van deze doelen aangegeven. Er is een prioritering aangebracht en er is een kostenraming van maatregelen gemaakt.

Vervolg: De uitkomst van het onderzoek wordt betrokken bij het gebiedsproces 2013 voor de 2^e planperiode.

Pilot erfemissie bloembollenbedrijven

Doel: Het voorkomen van erfemissie van gewasbeschermingsmiddelen en het verbeteren van de waterkwaliteit in het pilotgebied Breezand.

Resultaat: De belangrijkste resultaten van het onderzoek zijn:

- Samenwerken loont. Advisering bleek een effectief en aanvullend instrument om emissie vanaf bloembollenbedrijven terug te dringen. Telers hebben de werkwijze als stimulerend ervaren en zijn door de aandacht in het project veel kritischer gaan kijken naar hun bedrijfsvoering. Dit heeft geleid tot diverse aanpassingen op de bedrijven en zorgvuldiger werken;
- Uit de waterkwaliteitsmetingen blijkt dat het percentage metingen met een normoverschrijding in 2011 ten opzichte van 2010 ongeveer gehalveerd is. Het is aannemelijk dat dit is veroorzaakt doordat erfemissies zijn verminderd. Kanttekening daarbij is dat er in 2011 nog steeds een aantal hoge normoverschrijdingen zijn gemeten;
- Samenwerking heeft geleid tot meer inzicht in mogelijke emissieroutes bij alle projectpartners en betere onderlinge verhoudingen. Er zijn adviezen uitgewerkt om in de toekomst erfemissies verder terug te dringen.

Vervolg: Momenteel wordt verder verkend hoe de ervaringen uit de pilot kunnen worden ingebed in het handavingsplan van HHNK 2013-2014. Ook wordt bekeken of de gehanteerde aanpak een vervolg kan krijgen in andere gebieden.

Koopmanspolder

Afgelopen kwartaal is een nieuw onderzoeks project gestart "Monitoring Koopmanspolder". De Koopmanspolder is een samenwerkingsproject, bestaande uit de provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Rijkswaterstaat, Deltaris, gemeente Medemblik, Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer. Naast inrichting van de polder wordt ook voorzien in de uitvoering van een proefpilot met adaptief peilbeheer. Daarmee biedt de proeflocatie gelegenheid voor alle consortiumpartners om gezamenlijk te leren wat adaptief peilbeheer in de praktijk kan betekenen. De monitoring wordt uitgevoerd door verschillende partijen. HHNK levert een bijdrage en richt zich daarbij op de effecten van inrichting en peilbeheer op de waterkwaliteit.

2.5 Living North Sea

Medewerkers van HHNK hebben deelgenomen aan het project Living North Sea. In dit door de EU gesubsidieerde project (Interreg) participeren 15 organisaties uit 7 Europese landen. Gezamenlijk spannen zij zich in om een gezonde visstand in zee en zoetwater te realiseren en enkele vissoorten voor uitsterven te behoeden. Samenwerking en het kunnen leren van elkaars ervaringen is daarbij essentieel. HHNK is gevraagd de opgedane kennis te delen met de Europese partners.

Voor meer inhoudelijke informatie wordt verwezen naar de website: <http://www.livingnorthsea.eu/>

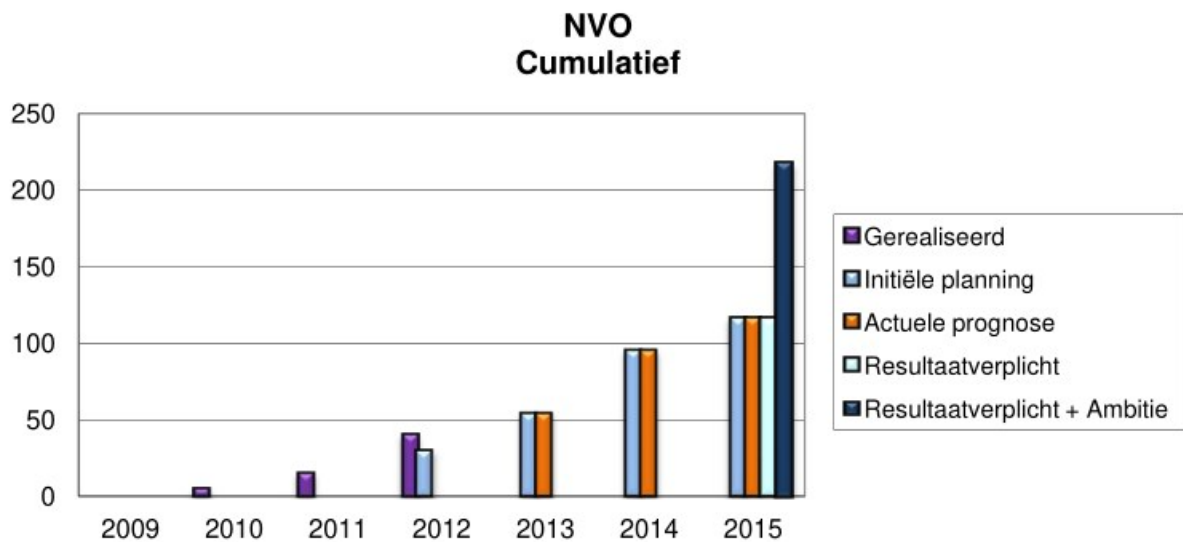
3 Bereikte resultaten - stand van zaken - prognose

3.1 Inhoudelijk

3.1.1 Natuurvriendelijke Oevers

Conform prognose is cumulatief 40 km natuurvriendelijke oever (NVO) gerealiseerd.

Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de planning en prognose dat cumulatief respectievelijk 54, 95 en 116 km NVO gerealiseerd wordt (zie figuur 1).

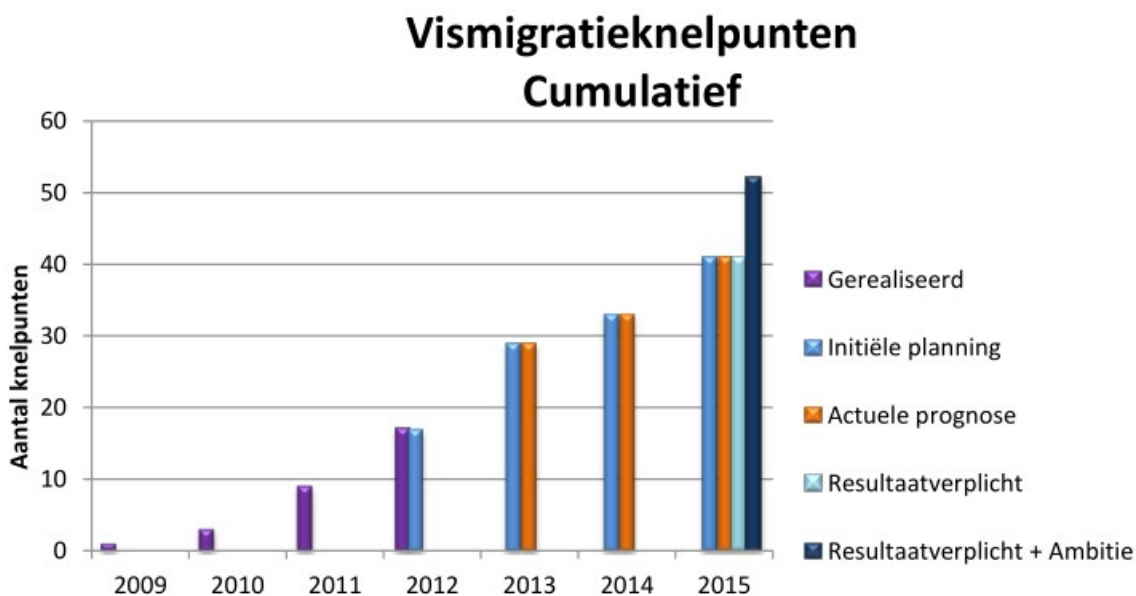
Figuur 1: aantal km NVO's cumulatief

3.1.2 Vismigratieknelpunten

In 2012 zijn, conform prognose, cumulatief 17 knelpunten opgelost. Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de planning en prognose dat cumulatief respectievelijk 29, 33 en 41 knelpunten worden opgelost (zie figuur 2).

Figuur 2: aantal opgeloste vismigratieknelpunten cumulatief

3.1.3 Overige inrichtingsopgaven

Over het 4^e kwartaal zijn de volgende bijzonderheden te melden.

Verplaatsen inlaat

Een van de overige inrichtingsopgave betreft het verplaatsen van een inlaat (Inlaat Langereis), om daarmee de inlaat van gebiedsvreemd water te beperken. Er is een advies opgesteld en geaccordeerd. Kern van dat advies is de inlaat niet te verplaatsen omdat dat (maatschappelijk) niet kostenefficiënt is. Een betere oplossing is om adequaat te sturen op het inlaten van water. Dit laatste

heeft al vorm gekregen in het kader van de gebiedregeling voor De Vier Noorder Koggen. De maatregel wordt daarom in het kader van de externe KRW rapportage in 2013 gereed gemeld.

Flexibel peilbeheer

Er is in het 4^e vierde kwartaal opdracht gegeven om flexibel peilbeheer in 7 peilgebieden in Noord Kennemerland te onderzoeken. Het advies hierover is gereed in het 3^e kwartaal van 2013 en zal worden verwerkt in het op te stellen peilbesluit.

Bufferstroken

Een van de inspanningsverplichte maatregelen uit het WBP4 is het realiseren van 7 ha bufferstroken (spuitvrije zones, akkerranden). Deze ambitie heeft inmiddels invulling gekregen doordat het ministerie van EZ / Dienst Regelingen een subsidieregeling had waarmee deze bovenwettelijke maatregel (Groen/Blauwe dienst) gestimuleerd werd. Dienst Regelingen heeft afgelopen kwartaal gerapporteerd dat in ons werkgebied 22,1 ha bufferstrook in ons werkgebied in het kader van deze regeling is gerealiseerd.

3.1.4 Natuurvriendelijk onderhoud en beheer

Natuurvriendelijk baggeren

De kwantitatieve resultaatverplichting (795.000 m³ natuurvriendelijk baggeren) blijkt uit onderzoek ruimschoots gehaald te zijn. De maatregel wordt daarom in het kader van de externe KRW rapportage in 2013 gereed gemeld.

Natuurvriendelijk schonen

In de 6.000 km waterloop die het HHNK onderhoudt, wordt jaarlijks 10.000 km gemaaid. Met de implementatie van de flora en faunawet protocollen in 2009 voert HHNK dit onderhoud natuurvriendelijker uit. Zo wordt onderhoud op natuurkwetsbare plaatsen en in natuurkwetsbare perioden zoveel mogelijk ontzien. Sinds 2008 is de gemiddelde onderhoudsfrequentie substantieel afgenomen. Aan zowel de kwantitatieve resultaatverplichting (1.633 km natuurvriendelijk schonen) als de inspanningsverplichting (aanvullende 82 km) is hiermee voldaan. De maatregel wordt in het kader van de externe KRW rapportage in 2013 gereed gemeld.

Verwijderen drijfslagen en kroos

De kwantitatieve resultaatverplichting is 13,6 ha drijfslagen en kroos verwijderen. Hiervan is 1,5 ha inmiddels in het kader van een pilot gerealiseerd. Deze pilot wordt in het 1^e kwartaal 2013 afgerond. Daarna wordt bepaald hoe en waar verder invulling wordt gegeven aan onze resultaatverplichting met betrekking tot drijfslagen en kroos. De prognose blijft dat de resultaatverplichting wordt gehaald.

Beperken gebiedsvreemd water

In de 3^e kwartaalrapportage is melding gemaakt dat er in het 4^e kwartaal 2012 een advies gereed zou zijn over de wijze waarop zo concreet mogelijk inhoud kan worden gegeven aan deze maatregel. Daarbij zou een relatie worden gelegd met het programma dat zich richt op het ontwikkelen en implementeren van gebiedsregelingen. Het advies wordt nu echter pas voorzien in het 2^e kwartaal van 2013. De reden voor deze vertraging ligt in het feit dat er samenhang wordt gezocht met de hydrologische maatregelen die voortvloeien uit het beheerplan voor het Natura2000 gebied Laag Holland.

Visbeheer

In het 3^e en 4^e kwartaal 2012 zijn visplannen voor het hele beheersgebied geaccordeerd. Daarmee is invulling gegeven aan de KRW-maatregel "visstandbeheer".

3.1.5 Beschermde gebieden

Zwemwater

In ons beheergebied liggen 32 officiële zwemwaterlocaties.

De afgelopen periode zijn alle beschikbare gegevens over de zwemlocaties geanalyseerd. Daarbij bleek dat de informatie die nu voorhanden is, onvoldoende is om gericht maatregelen te kunnen voorstellen. Het is nu niet duidelijk 'aan welke knop(pen) we moeten draaien' en welke maatregelen het meest kansrijk zijn. Dit is maatwerk per zwemlocatie, waarvoor een verdiepingslag nodig is. Deze verdiepingslag is ook nodig om eventueel aan te kunnen tonen dat verbetering van de kwaliteit niet haalbaar c.q. onevenredig kostbaar is.

Het komende kwartaal zal voor de locaties waar kwaliteitsproblemen spelen een onderzoeksopzet worden opgesteld, om gericht maatregelen te kunnen voorstellen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een watersysteemanalyse (nutriëntenbronnen), het vaststellen van de huidige mate van doorstroming d.m.v. extra meetpunten of het in beeld brengen van de kosten van het afscheiden van de zwemlocatie d.m.v. een stortstenen dam en aanleg en beheer van pompen. Dit onderzoek zal vervolgens in het komende zwemseizoen worden uitgevoerd. Daarnaast zullen gesprekken met de stakeholders gevoerd worden.

Natura 2000

Het overleg tussen Rijk en provincies over de landelijke stikstofaanpak (de PAS) van afgelopen oktober geeft meer duidelijkheid over de financiering, de planning en de werking van de PAS. Naar verwachting geldt voor ons werkgebied dat alleen in de Natura 2000 gebieden in Laag-Holland hydrologische maatregelen worden voorzien waarvoor een bijdrage wordt gevraagd van HHNK. In beginsel worden additionele kosten die samenhangen met de hydrologische maatregelen voor 100% gefinancierd uit middelen die de provincie hiervoor vanuit het Rijk ter beschikking krijgt. De prognose is dat de provincie Noord-Holland in het 2^e kwartaal van 2013 zover is dat hier op regionaal bestuurlijk niveau afspraken over gemaakt kunnen worden. Momenteel worden een en ander ambtelijk voorbereid. Naar alle verwachting worden werkzaamheden niet voor 2014 uitgevoerd, in 2013 zullen we ons concentreren op de voorbereiding.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

4^e Kwartaalrapportage 2012

Programmarapportage KRW

Pagina

Datum

19 van 31

2 januari 2013

3.1.6 Onderzoeksmaatregelen

De uitvoering van het Onderzoeksmaatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Hieronder een actueel overzicht.

Onderzoeken	Status en prognose	Bijzonderheden
IJzeromhulde drains	Afronden 4 ^e kwartaal 2014	
Pilot erfemissie bloembollenbedrijven	Afgerond 4 ^e kwartaal 2012	Zie paragraaf 2.4
Schoner effluent	Nog niet gestart	Besluitvorming of we dit onderzoek deze KRW periode starten in 1 ^e kwartaal 2013
Natuurvriendelijke boezem	Afgerond 4 ^e kwartaal van 2012.	Zie paragraaf 2.4
Baggeren Roggesloot	Project opgestart 3 ^e kwartaal 2012. Afronden medio 2013	
Waterhuishouding duinpolders	Afgerond 4 ^e kwartaal 2012	Zie paragraaf 2.4
Onderwaterdrains	Het project wordt medio 2015 afgerond.	Als gevolg van natte omstandigheden zijn de drains niet afgelopen kwartaal gelegd. Dit gebeurt komend kwartaal.
Koopmanspolder	Start 2012 afronding 2016	Zie paragraaf 2.4

3.1.7 Monitoring, evaluatie en rapportage

In het Nationaal Waterplan (NWP) is toegezegd om jaarlijks aan de Tweede Kamer te rapporteren over onder andere de voortgang van de KRW. HHNK draagt zorg voor de levering van relevante

informatie aan het Rijk, die deze vervolgens gebundeld met andere informatie doorspeelt naar de EU.

Toestand

De KRW-toetsing voor alle waterlichamen in het werkgebied van HHNK over de jaren 2008-2010 (1^e monitoringronde) is uitgevoerd in het 3^e kwartaal. De uitkomsten zijn in het landelijke KRW-portaal ingevoerd. Momenteel vindt vanuit het nationale kader controle plaats. Geconstateerd is dat er in het landelijke KRW-portaal nog fouten zitten. Parallel is in het 4^e kwartaal een nieuw landelijk format voor de KRW-factsheets ontwikkeld. Naar verwachting kan als gevolg hiervan pas in de 2^e programmarapportage KRW van 2013 geïnformeerd worden over de voortgang van de kwalitatieve doelen met betrekking tot ecologie en chemie in ons werkgebied.

Maatregelen

Over de voortgang van de uitvoering van maatregelen moet, evenals vorig jaar, in het eerste kwartaal van 2013 extern gerapporteerd worden. Bij de externe rapportage ligt de focus op zowel investeringsmaatregelen als overige maatregelen (inrichting, beheer en onderzoek) op het niveau van afzonderlijke waterlichamen. In onderstaande tabel wordt de actuele status weergegeven. De prognose is dat wij alle resultaatverplichte maatregelen voor 2016 hebben uitgevoerd. Dit met uitzondering van twee maatregelen die betrekking hebben op faunapassages. Deze maatregelen zijn reeds in 2011 in overleg met het Regionaal Bestuurlijk Overleg ingetrokken omdat deze maatregelen geen bijdrage leveren aan de doelstellingen van de KRW.

Status 92 resultaatverplichte maatregelen	%
Ingetrokken	2%
Beleidsmatig vastgesteld maar nog niet gestart	13%
In uitvoering	30%
Gereed	54%
Totaal	100%

3.2 Financiën

3.2.1 Netto investeringsvolume

In december 2009 heeft het bestuur besloten om voor de periode 2010 – 2014 netto €   G krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het rompprogramma.

Voor 2012 was €   G aan uitgaven begroot. Gedurende het jaar is deze prognose bijgesteld naar €   G. Uiteindelijk is het totale investeringsvolume in 2012 uitgekomen op

€   G. Besparingen op het programmamanagement zijn gerealiseerd door efficiënter te werken.

In totaal is tot en met 2012 € [redacted] G besteed. De prognoses dat het volledige rompprogramma (95 km NVO en 33 vismigratieknelpunten) binnen het beschikbaar gestelde budget gerealiseerd wordt blijft gehandhaafd.

Om ook deze overige resultaatverplichte investeringsmaatregelen uit het WBP4 (21 km nvo's en 8 knelpunten) voor de einddatum van de 1^e KRW-planperiode te kunnen afronden, wordt in 2013 met de voorbereiding gestart. Het CHI heeft op 12 december 2012 besloten om hiervoor een voorbereidingskrediet van € [redacted] G,-- beschikbaar te stellen. Eind 2013 zal op basis van geactualiseerde meerjarenprognoses duidelijk worden of -en zo ja- hoeveel aanvullend budget nodig is om ook de overige resultaatverplichte investeringsmaatregelen te realiseren.

3.2.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen

Veel van de maatregelen (bijvoorbeeld beheer- en monitoringkosten) zijn onderdeel van reguliere producten en daarbinnen is het KRW-onderdeel niet apart te benoemen. Planning en verantwoording over deze budgetten is de verantwoordelijkheid van de desbetreffende onderdelen van de organisatie. Voor 2012 is voor de uitvoering van de KRW netto expliciet € [redacted] G - ten laste van de exploitatie begroot (€ [redacted] G aan uitgaven en € [redacted] G aan inkomsten).

Doordat onderzoeksprojecten goedkoper uitvielen, is in 2012 slechts € [redacted] G - uitgegeven. Daarvan komt netto (uitgaven minus inkomsten) € [redacted] G ten laste van de exploitatie

Voor de inkomsten wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

3.2.3 Subsidies en bijdragen derden

Investeringsen

Bij het ter beschikking stellen van de € [redacted] G krediet in december 2009 heeft het bestuur rekeninggehouden met cofinanciering van de maatregelen door andere partijen voor een bedrag van € [redacted] G. Tot op heden heeft Rijkswaterstaat (RWS) Noord-Holland voor € [redacted] G - bijgedragen. Met RWS Noord-Holland zijn principeafspraken gemaakt over hun bijdrage aan nog twee andere vismigratiekelpunten. Een definitief subsidieverzoek is inmiddels ingediend. De te verwachten bijdrage is € [redacted] G. De verwachting is dat RWS in het eerste kwartaal van 2013 een beschikking afgeeft. Daarnaast is in het 4^e kwartaal een provinciale subsidieaanvraag van € [redacted] G - voor het vismigratieproject Kadoelen ingediend. De prognose is dat een totaal aan cofinanciering van € [redacted] G wordt gerealiseerd.

Exploitatie

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn afspraken vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water'. Alle partijen betalen een derde deel van de werkelijk gemaakte kosten. De provincie heeft haar bijdrage reeds verwerkt in een subsidie, voor een bedrag van € [redacted] G - voor de periode 2010-2015, en een aparte bijdrage van € [redacted] G voor een specifieke onderzoeksmaatregel, te weten de pilot erfmissie bloembollenbedrijven in Noord-Holland.

Voor 2012 zal, gezien de totale omvang van het onderzoeksmaatregelenpakket dat in 2012 is uitgevoerd, een bijdrage van € [redacted] G - hiervan wordt benut.

De gemeenten zijn in december 2012 afzonderlijk benaderd voor hun bijdrage aan het onderzoeksmaatregelenpakket, zijnde € [redacted] G

4 Risico's en beheersmaatregelen

4.1 Bijdragen derden

Situatie

Om tot de huidige opgave/maatregelen te komen voor de Kaderrichtlijn Water is een intensief gebiedsproces met de omgeving doorlopen. Eén en ander heeft geleid tot het rapport 'Samen werken aan schoon water'. Bij dit proces waren onder andere gemeenten en terreinbeherende instanties betrokken. Vanuit het hoogheemraadschap is enige tijd niet gecommuniceerd over de KRW.

Risico's

Er ligt onvoldoende (vertrouwens-)basis om te starten met het gebiedsproces voor de 2^e planperiode KRW.

Partners trekken hun bereidheid in om mee te betalen aan het onderzoeksmaatregelenpakket.

Genomen beheersmaatregelen

- Er is een communicatieplan opgesteld. De implementatie is gestart;
- Naar alle gemeenten is een brief verzonden waarmee ze worden geïnformeerd over de voortgang van het onderzoeksmaatregelenpakket en de financiële bijdrage over 2012 wordt gevraagd;
- De contacten met de terreinbeheerders zijn aangehaald. Geconstateerd is dat de maatregelen waar terreinbeheerders voor verantwoordelijk waren zijn gerealiseerd.

Financiële gevolgen

De financiële bijdrage van de gemeenten aan het onderzoeksmaatregelenpakket kan voor een deel niet worden geïnd. Kosten maximaal € G

4.2 Niet voldoen aan resultaatverplichting

Situatie

HHNK is een resultaatverplichting aangegaan die er op neer komt dat voor 2016 maatregelen zijn uitgevoerd.

Risico's

De 92 maatregelen waartoe HHNK zich heeft verplicht zijn opgenomen in fact sheets. Deze fact sheets zijn als bijlage gevoegd bij het waterplan (SGBP1). In de Waterwet en het Waterbesluit is de verplichting opgenomen tot het operationeel maken van de maatregelen die zijn opgenomen in de waterplannen. Het niet operationeel maken van de resultaatverplichte KRW maatregelen is daarmee (in beginsel) onwettig.

Genomen beheersmaatregelen

- Er is rekening gehouden met een beperkte overprogrammering.
- Er is een voorbereidingskrediet gevraagd en gekregen waardoor reeds in 2013 begonnen kan worden met de voorbereiding van projecten waarvoor de realisatie in 2015 gepland is.

4.3 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud

Situatie

De kwantitatief geformuleerde (resultaatverplichte) maatregelen ten aanzien van beheer en onderhoud zijn in omvang en locatie beperkt (Laag-Holland). In het WBP4 is aanvullend op de resultaatverplichte maatregelen als beleidsuitgangspunt aangegeven dat in 2015 het beheer en onderhoud binnen het gehele beheergebied van HHNK is aangepast aan de KRW. In het WBP4 zijn hiertoe een scala van maatregelen en activiteiten benoemd.

Risico's

- De doelen worden niet bereikt;
- Er is geen eenduidig beeld op welke punten en hoe beheer en onderhoud aangepast moet worden (wat is goed en wanneer is goed genoeg);
- Het dossier kent verschillende schijven (verdeelde verantwoordelijkheid binnen de hele organisatie/geen centrale aansturing).

Voorgenomen beheersmaatregelen

1. Een samenhangend doel inspanningennetwerk opstellen (2^e helft 2013);
2. Centrale aansturing organiseren (begin 2013).

4.4 Afgevoerd risico: effect op de afvalketen

In voorgaande rapportages werd melding gemaakt van het risico dat door de mogelijke uitbreiding van de EU-lijst prioritair gevaarlijke stoffen, zoals hormoonverstorende stoffen het programma afvalwaterketen niet kan goed worden geanticipeerd op eventuele nieuwe KRW eisen. Op basis van informatie, van onder andere het Coördinatiebureau Stroomgebieden Nederland van Rijkswaterstaat, blijkt dat eventuele maatregelen door de waterketen op korte termijn niet aan de orde zijn.

5 Aandachtspunten komende periode

Voortgang investeringsmaatregelen op kaart

Op verzoek van de commissie Water en Wegen is een kaart gemaakt en beschikbaar gesteld waarop de voortgang van het oplossen van vismigratieknelpunten tot uitdrukking is gebracht. Het 1^e kwartaal 2013 wordt voor de natuurvriendelijke oevers een vergelijkbare kaart gemaakt en ter beschikking gesteld aan de commissie.

Voorbereiding besluitvorming 2^e KRW periode

Binnen de kaders van het nationaal werkprogramma "Stroomgebiedsbeheersplannen" wordt vanaf volgend jaar gestart met de voorbereiding van de besluitvorming over nieuw afgeleide doelen en maatregelen voor de 2^e KRW periode.

Eenduidige communicatie Rijn-West

Van belang is dat aan de start van de besluitvorming over de 2^e KRW periode de huidige kwaliteit van de waterlichamen wordt vergeleken met de actuele situatie. Hoewel er veel inspanningen zijn verricht de afgelopen jaren, is het nu nog onduidelijk of de effecten van deze inspanningen straks in de actuele waterkwaliteit is terug te zien. De waterbeheerders binnen Rijn-West vinden het belangrijk om hierover gezamenlijk, doordacht en eenduidige te communiceren. Deze gezamenlijke communicatie wordt des te belangrijker nu eind september 2012 het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) haar "Balans voor de Leefomgeving 2012" heeft uitgebracht. Hierin is o.a. opgenomen over het huidig doelbereik: "Doelbereik: minder dan 1% van de KRW-waterlichamen voldoet aan alle doelstellingen van de KRW". Ook de prognoses van het PBL zijn erg somber.

Stroomgebiedafstemming

In het eerste SGBP is de afwentelingproblematiek onderbelicht gebleven. Om te voldoen aan de KRW-opgave is door het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West (RBO), op initiatief van Rijkswaterstaat en in nauw overleg met de waterschappen en provincies, opdracht gegeven de afwentelingproblematiek in beeld te brengen. De uitkomsten worden begin 2013 aan het RBO

voorgelegd als bouwsteen voor het opstellen van een maatregelenpakket voor de volgende planperiodes.

Doorwerking EU Blueprint

Begin 2013 zal minister Schultz de Tweede Kamer een brief sturen over de voortgang van de KRW. In de voortgangsbrief zal ook worden ingegaan op de resultaten uit de EU Blueprint water.

Deze Blueprint is een uitgebreide evaluatie van het huidige Europese waterbeleid en bestaat uit een drietal onderdelen:

- Een evaluatie van de stroomgebiedbeheerplannen (sgbp's);
- De kwetsbaarheid van water (en andere natuurlijke grondstoffen) in relatie tot klimaatverandering en menselijke activiteiten;
- De herziening van de strategie met betrekking tot waterschaarste en droogte.

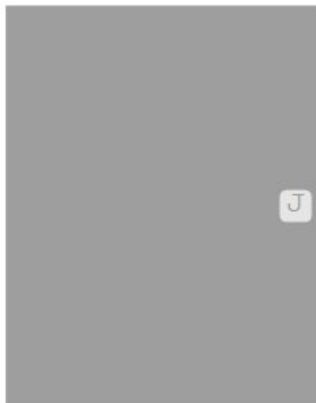
Het RBO is voornemens om ook zelf een inhoudelijke reactie op te stellen naar aanleiding van recente ontwikkelingen, en deze reactie te delen met de achterbannen. Daarbij wordt nadrukkelijk in gegaan op wat de EU Blueprint betekent voor ons. Hierbij wordt ook een vergelijking van Nederland met de andere EU-landen betrokken.

6 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is opgesteld en gericht op een open en interactieve communicatie met de omgeving. Het communicatieplan diende al als inspiratie voor de communicatiecollega's van Rijn-West.

Zoals bekend vormen onze sluizen en gemalen in en langs het Noordzeekanaal onneembare obstakels voor vissen. Acht publieke, private en maatschappelijke partijen bundelden de krachten: Rijkswaterstaat Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Waternet/ Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), provincie Noord-Holland, Haven Amsterdam, gemeente Amsterdam en hengelsportfederatie Sportvisserij MidWest Nederland. In oktober 2012 werd deze samenwerking bekrachtigd met de bestuurlijke ondertekening van een intentieverklaring en samenwerkingsovereenkomst. Bestuurders zetten letterlijk palingen over de Oranjesluizen bij Schellinkwoude. Onderzoek naar de palingtrek bij deze sluizen is het eerste project van dit programma 'Ecologische verbindingzone Noordzeekanaal en ommelanden'.

Bestuurlijke aftrap Noordzeekanaal en Ommelanden

Veel aandacht in de media ging uit naar de presentie van de 'Vissenatlas voor Noord-Holland', waar het hoogheemraadschap een van de initiatiefnemers voor was.

In het decembernummer van personeelsblad Waterwerkers kwam de KRW bij monde van twee collega's uitgebreid aan bod. Dit met als doel beheerders en overige collega's te enthousiasmeren. Bij Abbekerk werken we aan een natuurvriendelijke oever. Bijzonder is dat de realisatie van dit project door het hoogheemraadschap zelf wordt gedaan.

 en collega's die samen de nvo Broerdijk te Abbekerk aanleggen

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Eerste Triaalrapportage 2010

Themacoördinator KRW

Auteur

Registratienummer

10.19427

Datum

9 juni 2010

Versie

2.0

Status

Concept

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Voortgang KRW 1^e triaal, gebaseerd op maatregelen bij prestatie-indicatoren	2
3	Beoogde/benodigde acties dit jaar:	5
4	Risico's	6
5	Bijlagen	8
5.1	Bijlage A: KRW kader	8
5.2	Bijlage B: Planning verplichte rapportages eerste planperiode KRW	9
5.3	Bijlage C: Rapportage Programmabureau (over periode 15 december 2009 tot 1 april 2010)	9

1 Inleiding

Voor u ligt de eerste integrale triaalrapportage van de themacoördinator Kader Richtlijn Water. De uitvoering van KRW is gestart in januari 2010 en is dan ook nog in opstartfase. Het jaar 2010 zal landelijk worden gebruikt om het programma t/m 2015 vorm te geven.

Tegelijk blijkt uit allerlei signalen binnen HHNK dat we de afgelopen jaren allerlei dingen hebben gedaan en doen die als KRW-activiteit kunnen worden gezien en passen binnen de KRW-opgave. Dat betreft zowel routinematige zaken als lopende projecten waar onderzoeksmaatregelen al in meegenomen blijken te zijn.

Dat betekent dat de rapportage voor dit triaal aan de ene kant heel globaal is (voor zover de KRW-activiteiten meetbaar zijn, zijn ze nog in opstartfase) en tegelijk beperkt is: de rapportage is gebaseerd op de huidige beschikbare informatie. De rest van 2010 zal gebruikt worden om meer inzicht te krijgen in huidige KRW-activiteiten, om op grond daarvan te kunnen beoordelen welke KRW-activiteiten nog georganiseerd moeten worden op basis van de KRW-opgave.

Specifiek aandachtspunt voor de komende tijd is bovendien het nader invullen van het meten van effectiviteit/doelmatigheid van de KRW-maatregelen. Het huidige ingerichte meetnet biedt een lange termijn beeld over de waterkwaliteit als gevolg van het totaal aan ontwikkelingen bij de meetpunten. Dit is dus een integraal beeld; het meetnet zegt niets over het specifieke effect van de KRW-maatregelen.

2 Voortgang KRW 1^e triaal, gebaseerd op maatregelen bij prestatie-indicatoren

Resultaat	Prestaties-indicator*	Maatregelen* n.a.v. de jaarplannen/programma KRW	Afdeling	
In 2027 wordt, voor de 58 waterlichamen, voldaan aan de kwaliteitsdoelstellingen van het watersysteem conform de Europese Kaderrichtlijn water (KRW).	In 2017 zijn de investeringsmaatregelen van de inrichtingsmaatregelen uit het KRW-programma afgerond. ☺	Natuurvriendelijke oevers aangelegd **	PB	☺
		Vismigratieknelpunten opgelost **	PB	☺
	In 2015 zijn de exploitatiemaatregelen van de inrichtingsmaatregelen en de beheers- en onderzoeksmaatregelen uit het KRW-programma afgerond. ☹	Er is onderzoek gedaan naar de achtergrondbelasting van het watersysteem.	BO	☺
		Er is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de inrichtingsmaatregelen.	BO	☺
		Er is op basis van monitoring gerapporteerd.	BO	☺
		Er wordt conform KRW beheerd * = ?? = werken volgens waterlopenbeheerplan? Dan nu inschatting 80% op orde* = ook beheer NVO's? = ook beheer Geodata?	BO BWW	☹
		Uitvoeren onderzoeksmaatregelen KRW *	PV	☹

* Toelichting op afwijkingen:

Er wordt conform KRW beheerd:

Deze maatregel is heel abstract geformuleerd. Hij moet nog uitgesplitst/geconcretiseerd worden. Als ik hier -onder meer- onder versta dat er natuurvriendelijke oevers conform KRW worden beheerd, dan vergt dat niet alleen nog een behoorlijke inspanning om op een andere manier ('KRW-proof') te gaan werken, maar ook een cultuuromslag/aanpassing van de mindset. We staan nu nog helemaal aan het begin hiervan; er moet eerst in kaart worden gebracht wat dat 'KRW-proof' inhoudt. Dat gaat de komende tijd gebeuren; 2010 zal benut worden om zowel te kwalificeren als te kwantificeren wat er nodig is om conform KRW te beheren.

Uitvoeren onderzoeksmaatregelen:

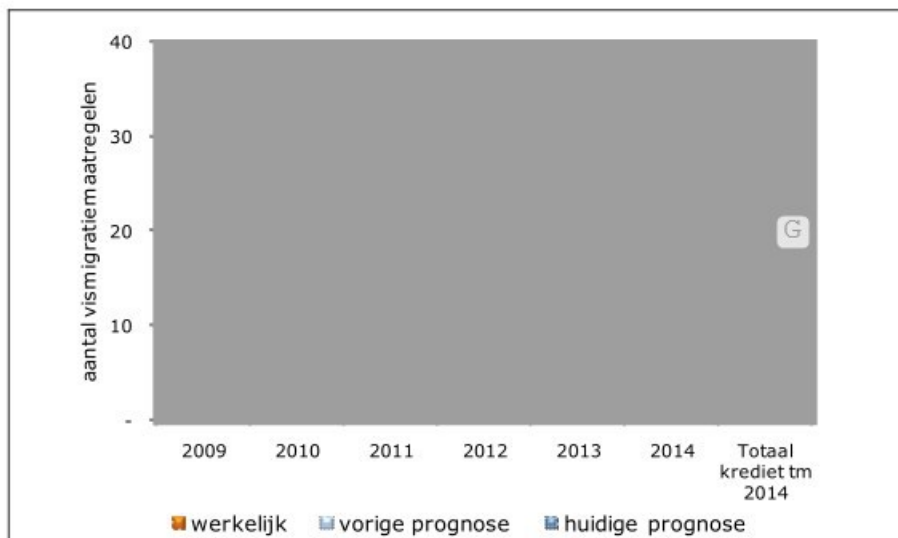
De afgelopen maanden zijn vooral gebruikt om, in (bestuurlijke) afstemming met gemeentes, de lijst met onderzoeksmaatregelen te actualiseren en te prioriteren. De laatste ambtelijke afstemming vindt in juni plaats, en daarna zullen er onderzoeksmaatregelen worden opgestart. Dit loopt daarmee iets achter op de planning.

Aan de andere kant blijkt, dat er de afgelopen jaren al een flink aantal (ca 33% van de) onderzoeksmaatregelen is opgepakt vanuit een andere urgentie dan de KRW-opgave. De komende periode zal benut worden om de status van die onderzoeken nader uit te zoeken. Eind 2010 zal hier meer over bekend zijn. Al met al is de verwachting dat deze smiley aan het eind van 2010 weer lachend zal zijn.

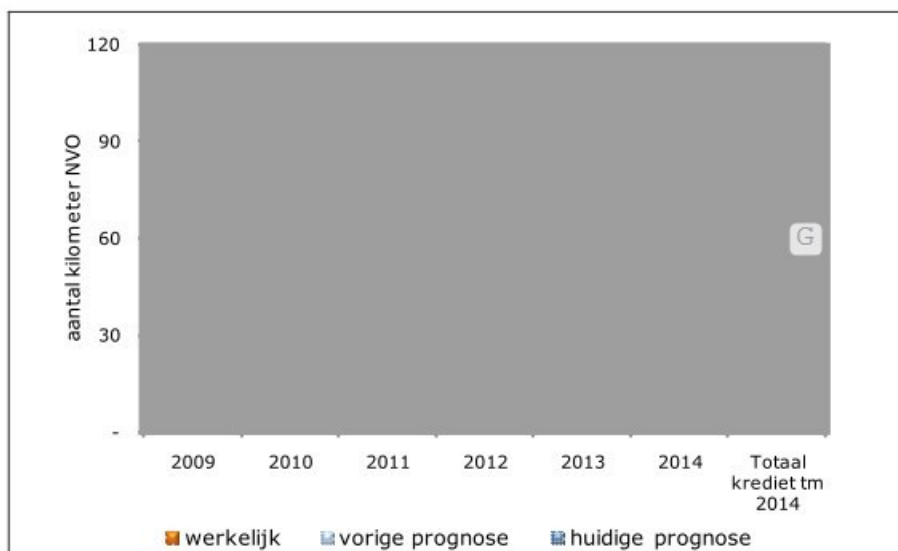

** Toelichting – inc. financieel overzicht - op smiley voor gerealiseerde vismigratiekelpunten en NVO's:

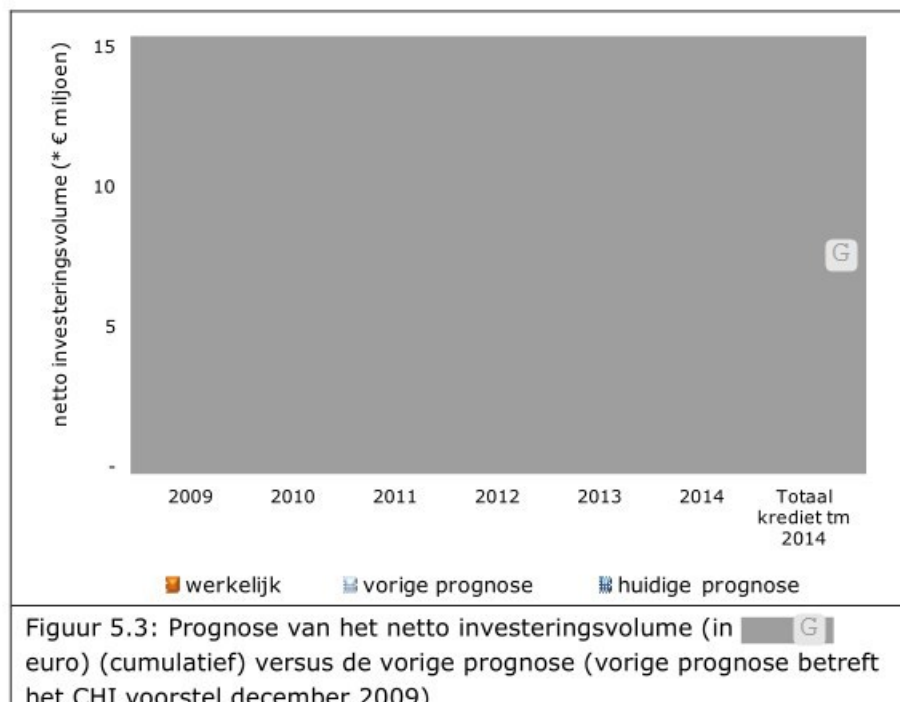
(bron: 1e Programmarapportage Programmabureau KRW 15 december 2009 tot 1 april 2010)

Figuur 5.1: Prognose van het aantal opgeloste vismigratiekelpunten (cumulatief) versus de vorige prognose (vorige prognose betreft het CHI voorstel december 2009)

Figuur 5.2: Prognose van het aantal kilometer natuurvriendelijke oevers (NVO) (cumulatief) versus de vorige prognose (vorige prognose betreft het CHI voorstel december 2009)

Zie voor nadere toelichting bij bovenstaande tabellen de als bijlage toegevoegde programmarapportage (bijlage C).

3 Beoogde/benodigde acties dit jaar:

- **KRW nader kwalificeren en kwantificeren:**
welke activiteiten die we al blijken te doen/gedaan hebben schrijven we toe aan KRW, en vervolgens: welke activiteiten kunnen onderdeel uitmaken van de KRW-opgave?
- **Verder werken aan meten effectiviteit/doelmatigheid:**
door:
  - meten op maatregelniveau
  - *prestatie-indicatoren en bijbehorende maatregelen op het gebied van monitoring en beheer concreter en eenduidig maken

4 Risico's

Risico (Intern/extern)	Hoort bij maatregel	Beheersmaatregel
<p>Gevolgen van verzetten van doelstellingstermijn voor <u>investeringsmaatregelen</u> van 2015 naar 2017 door bestuur HHNK</p>	<p>Natuurvriendelijke oevers aangelegd en vismigratieknelpunten opgelost.</p>	<p>In relatie tot afspraken met EU: In 2013 wordt een tussenbalans opgemaakt van de gevolgen van het temporiseren. In 2013 wordt tevens op basis van de dan beschikbare informatie een advies opgesteld voor de 2e planperiode, van 2016 tot en met 2021.</p> <p>In relatie tot partners: PB stelt in overleg met afdeling Communicatie een strategie op over vorm en inhoud van communicatie met partners.</p>
<p>Er bereiken mij geluiden dat de aandacht voor KRW mogelijk verslapt.</p> <p>Maatschappelijke ontwikkelingen zoals operatie Storm zouden kunnen leiden tot herprioritering van activiteiten. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor de uitvoering van de KRW.</p>	<p>Alle</p>	<p>De voortgang bewaken (en indien nodig proactief aanjagen) van KRW-activiteiten bij diverse afdelingen. KRW in begroting en meerjarenraming borgen (is voor 2011-2014 gedaan). Interactie tussen afdelingen stimuleren door concrete afspraken te maken over samenwerking op specifieke onderdelen->wederzijdse afhankelijkheid en onderlinge samenhang wordt hiermee zichtbaar</p>
<p>Beschikbaarheid van voldoende deskundige ecologisch beheerders + schouwmeesters</p>	<p>Er wordt conform KRW beheerd.</p>	<p>Definiëren wat op ecologisch gebied van beheerders en schouwmeesters wordt verwacht; vervolgens daarop inspelen met training en profiel bij werving.</p>

Risicosturing op projectniveau binnen programma van investeringsmaatregelen	Natuurvriendelijke oevers aangelegd en vismigratieknelpunten opgelost.	Per project risicoanalyses uitvoeren en beheersmaatregelen formuleren.
Onderzoek naar effectiviteit van KRW-programma kan mogelijk leiden tot herprioritering van programma	Alle	Monitoren op maatregelniveau inrichten en op gezette momenten op grond van monitoringsgegevens effectiviteit van programma evalueren.
Veranderende rapportagevraag vanuit 2 ^e Kamer en Brussel	Er is op basis van monitoring gerapporteerd.	Vasthouden aan onze opstelling in Rijnwest-verband en informatiehuis Water dat we eenmalige onze gegevens rapporteren die dan voor meerdere rapportages benut kunnen worden. Dat levert een besparing op omdat meerdere gebruikers (2 ^e Kamer, EU, UvW etc.) dan via één plek die gegevens kunnen ophalen en gebruiken en niet meer allemaal individuele vragen uitzetten bij HHNK.

5 Bijlagen

5.1 Bijlage A: KRW kader

Vastgesteld beleid:

Het KRW-beleid is intern vastgesteld als onderdeel van het WBP4, en internationaal in het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) voor Rijnwest. KRW kent een resultaatverplichting.

De eerste planperiode van de Stroomgebiedbeheersplannen die aan Brussel zijn aangeleverd, loopt van 2010 tot en met 2015 (6 jaar).

Het bestuur van HHNK heeft in 2009 besloten om de doelstellingstermijn voor de *investeringsmaatregelen* te verzetten van 2015 naar 2017. Deze resultaatverplichtende maatregelen zullen dus in 2017 tot uitvoering zijn gebracht en niet in 2015.

In december 2009 heeft het bestuur besloten om voor de periode 2010-2014 krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een rompprogramma. Dit betreft uitsluitend investeringsmaatregelen, die zullen worden uitgevoerd door het Programmabureau. De kosten van alle overige KRW-activiteiten binnen HHNK vallen onder exploitatiekosten.

KRW-activiteiten binnen HHNK komende jaren:

De komende jaren bestaan de KRW-activiteiten uit:

- uitvoeren investeringsmaatregelen uit rompprogramma: m.n. aanleg natuurvriendelijke oevers en vispassages
- verandering van beheer en onderhoud: volgens deskundigen hoogstwaarschijnlijk de maatregel met het grootste effect op de waterkwaliteit
- onderzoek naar achtergrondbelasting
- onderzoeken van maatregelen waarvan effect nog niet duidelijk is (onderzoeksmaatregelenpakket genaamd, in samenspraak met gemeentes en provincie)
- monitoren op effect van maatregelen

In aanloop naar 2^e SGBP

Komende jaren zal – al dan niet langzamerhand - inzichtelijk worden:

- welke investeringsmaatregelen we hebben uitgevoerd
- wat we aan veranderingen hebben doorgevoerd in ons beheer en onderhoud
- wat het effect is van de uitgevoerde (investerings)maatregelen
- wat de onderzoeksresultaten zijn, zowel uit onderzoek naar achtergrondbelasting als uit de onderzoeksmaatregelen

Bovenstaande inzichten vormen de basis voor de maatregelen voor de 2^e planperiode van KRW, van 2016 t/m 2021. Deze maatregelen zullen verwerkt worden in het 2^e SGBP. Kanttekening hierbij, is dat het 2^e SGBP in 2014 al in concept klaar moet zijn; wat impliceert dat het proces al in 2013 opgestart zal moeten worden. We zullen het dus moeten doen met de inzichten waar we tot dan toe over beschikken.

5.2 Bijlage B: Planning verplichte rapportages eerste planperiode KRW

Rapportage*		<i>maatregelen</i>	<i>monitoringsgegevens</i>	<i>opmerkingen</i>
2010	EU			
	2 ^e Kamer			
2011	EU			
	2 ^e Kamer	x		
2012	EU	x		concept
	2 ^e Kamer	x		
2013	EU	x	x	Art 5 rapportage (= 'at risk')
	2 ^e Kamer	x	x	Tussentijdse toets (vinger aan pols)
2014	EU	x	x	Toestandskaarten & concept SGBP2
	2 ^e Kamer	x		
2015	EU	x	x	SGBP2 definitief (2016 naar Brussel)
	2 ^e Kamer	x	x	

*Aanvullend zullen we (een selectie van) gegevens uit onze rapportages ter informatie verstrekken aan de gemeentes, via de VNHG. Op deze manier blijven zij op de hoogte van de voortgang.

Toelichting bij overzicht:

Op weg naar 2^e SGBP moet er volgens de richtlijn voor de KRW een actualisatie plaatsvinden van beschrijving van de stroomgebieden. Deze rapportage zal uiterlijk eind 2013 beoordeeld zijn en zo nodig bijgewerkt. Met het oog op de gebiedsprocessen in 2013 zal eind 2012 een concept van de geactualiseerde Artikel 5 rapportage klaar moeten zijn.

In het Nationaal Waterplan (NWP) is toegezegd om jaarlijks aan de Tweede Kamer te rapporteren over de voortgang van de implementatie van het NWP. In de eerste jaren zal het accent liggen op de uitvoering; in latere jaren zal ook de ontwikkeling van de waterkwaliteit gevolgd worden.

5.3 Bijlage C: Rapportage Programmabureau (over periode 15 december 2009 tot 1 april 2010)

In volgende triaalrapportages van KRW zal de Programmarapportage meer verweven worden met de rest van de rapportage.

Nu is deze als losse bijlage bij dit rapport gevoegd.

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

1e programmarapportage 2013 Regieprogramma Kaderrichtlijn Water

1 januari 2013 tot 1 april 2013

Auteur

Registratienummer

13.11189

Datum

28 maart 2013

Versie

0.8

Status

concept

Afdeling

Watersystemen

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
1 Programma Kaderrichtlijn Water	4
1.1 Opdrachten en doelen	4
1.2 Belangrijke gebeurtenissen 1e kwartaal 2013	4
1.2.1 Samenwerking KRW met VBK	4
1.2.2 Forellen in recreatiemeer Geestmerambacht	4
1.2.3 Visvriendelijke gemalen	4
1.2.4 Evaluatie Paling over de Dijk	5
1.2.5 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw	5
1.2.6 Erfafspoeling Veehouderij	6
1.2.7 Erfafspoeling bloembollen	6
1.3 Bereikte resultaten - stand van zaken - prognose	6
1.3.1 Natuurvriendelijke Oevers	6
1.3.2 Vismigratieknelpunten	7
1.3.3 Overige inrichtingsopgaven	8
1.3.4 Waterlopenbeheerplan	9
1.3.5 Beschermd gebied	9
1.3.6 Onderzoeksmatregelen	10
1.3.7 Ontwikkeling waterkwaliteit	10
1.4 Financiën	12
1.4.1 Investeringsvolume	12
1.4.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen	13
1.4.3 Subsidies en bijdragen derden	13
1.5 Risico's en beheersmaatregelen	14
1.5.1 Niet voldoen aan resultaatverplichting	14
1.5.2 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud	14
1.5.3 Afgevoerd risico: Bijdragen derden	14
1.6 Aandachtspunt komende periode	15
1.7 Communicatie	15
2 Bijlagen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.1 Stand van zaken NVO-KRW-projecten 01-04-2013	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2 Stand van zaken KRW-vismigratieprojecten 01-04-2013	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Leeswijzer

Highlights 1^e kwartaalrapportage:

- Het oplossen van vismigratieknelpunten en de realisatie van overige maatregelen ligt goed op schema om de afspraken te realiseren binnen de 1^e planperiode t/m 2015.
- Binnen de kaders van het nationaal werkprogramma "Stroomgebiedbeheersplannen" wordt dit jaar gestart met de voorbereiding van de besluitvorming over nieuw afgeleide doelen en maatregelen voor de 2^e planperiode.
-

1 Programma Kaderrichtlijn Water

1.1 Opdrachten en doelen

De KRW kent 3 planperiodes van zes jaar (2009 t/m 2015, 2016 t/m 2021, 2022 t/m 2027), waarbij uiterlijk aan het eind van de laatste periode de doelen moeten zijn bereikt. De doelen, en de maatregelen voor de eerste periode, zijn in regionale gebiedsprocessen en door afstemming op stroomgebiedniveau tot stand gekomen. In 2008 zijn ze door het CHI vastgesteld en vervolgens opgenomen in het WBP4 en in het Stroomgebiedbeheersplan voor Rijn-West.

De maatregelen voor de eerste planperiode zijn te verdelen in:

- investeringsmaatregelen, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers en constructies om vismigratieknelpunten op te lossen;
- natuurvriendelijk beheer bij baggeren, maaien en schonen;
- monitoring, evaluatie en rapportage;
- onderzoek, zoals water- en stoffenbalansen en onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen. Deze laatste zijn bedoeld om een keuze voor specifieke KRW-maatregelen voor de 2e programmaperiode te onderbouwen.

In, onder andere, de 3^e programmarapportage KRW 2012(12.38541) zijn de resultaatverplichte en inspanningsverplichte maatregelen gedetailleerd beschreven.

In de aanloop naar het programma van maatregelen voor de 2e planperiode vindt in 2013 opnieuw een 'regionaal gebiedsproces' plaats. Het betreft een planvormingsproces waarbij regionale belangenorganisaties en overheden worden betrokken. Het proces gebeurt integraal met het planvormingsproces voor het 5^e Waterbeheersplan van HHNK.

1.2 Belangrijke gebeurtenissen 1e kwartaal 2013

1.2.1 Samenwerking KRW met VBK

Op twee locaties is het mogelijk om de aanleg van een natuurvriendelijke oever te combineren met het versterken van een boezemkade. Het gaat daarbij om ruim zeven kilometer oever:

- 3,8 km oever aan de Purmerringvaart ten westen van Edam;
- 3,3 km oever in de ringvaart van de Wijde Wormer.

De programmamanagers van VBK en KRW zijn in overleg over de mogelijkheid om deze kansen gezamenlijk te verzilveren.

1.2.2 Forellen in recreatiemeer Geestmerambacht

In het recreatiemeer Geestmerambacht zijn forellen uitgezet. Het doel is om de sportvisserij in het meer te optimaliseren, binnen de randvoorwaarden die andere recreanten en de natuur stellen. Het betreft een experiment, waarbij de komende jaren nauwlettend de impact van de forellen op de waterkwaliteit en macrofauna wordt gevolgd. De uitzetting is een initiatief van de Beheercommissie Visserij Recreatiemeer Geestmerambacht, met sponsoring van omliggende vliegvisverenigingen en de Nederlandse Vereniging voor Vliegvisserij.

1.2.3 Visvriendelijke gemalen

Een van de resultaatverplichte KRW-maatregelen is het oplossen van vismigratieknelpunten. De programmering van deze projecten is afgestemd op vervanging of renovatie van gemalen. Om

goed inhoud te geven aan de wens om bij renovatie, vervanging of nieuwbouw de vispasseerbaarheid mee te laten wegen is in het eerste kwartaal opdracht gegeven voor het laten opstellen van een ontwerp- en bouwrichtlijn. Deze richtlijn zorgt er voor dat vismigratieknelpunten in de toekomst tegen lagere kosten opgelost kunnen worden.

1.2.4 Evaluatie Paling over de Dijk

Nadat door HHNK en de VBNC HHNK een protocol is opgesteld dat door het ministerie (EZ) is goedgekeurd is in het afgelopen najaar op 4 locaties in het HHNK gebied de geslachtsrijpe alen, voor de gemalen weggevangen en over de dijk in het Noordzeekanaal gezet. Waarna RWS de alen in IJmuiden naar zee heeft helpen zwemmen door extra (loze) schuttingen van de zeesluizen aldaar te verzorgen. Op die wijze zijn meer dan 4000 alen over de dijk getransporteerd. (95 % daarvan waren vrouwtjes). Los van de bijdrage aan de natuurdoelen heeft de samenwerking geleid tot een beter begrip tussen sport – en beroepsvissers en een hechtere band tussen vissers en waterschap. Mede dankzij het initiatief van de VBC.

Er heeft een 100% controle plaats gevonden die verzorgd is door BOA's van de Sportvisfederatie Mid-West Nederland en medewerkers van HHNK. In de evaluatie is verder gebleken dat er qua kilo's in de Noord-Hollandse situatie 8 x meer alen zijn overgezet dan in Zeeland. De alen zijn weggevangen en overgezet zonder dat dit effect heeft gehad op de bedrijfsvoering van de gemalen (peilbeheer e.d).

De 4000 overgezette alen zijn een beperkte bijdrage aan het in stand houden van de soort op wereld schaal . Het experiment was er in principe ook op gericht om er achter te komen waar je zo al tegenaan loopt in de samenwerking van AID, Ministerie(s) , waterschappen en vissers. De succesvolle samenwerking is ook ingebracht bij de Europese Unie en heeft geleid tot een subsidie van zowel EZ als uit Europa. Hetgeen het uitrollen van P.O.D.D. 2.0 mogelijk maakt dit najaar. HHNK heeft samen met de partners rond het Noordzeekanaal (RWS, Rijnland, Waternet, gemeente Amsterdam. Provincie Noord Holland en het havenbedrijf) het initiatief genomen om in 2013 op te schalen. Los van de regio Noordzeekanaal wordt ook gedacht aan de Wieringermeer en West Friesland. Voor het evaluatierapport zie:

<http://www.hhnk.nl/achtergrondinfo/water/water/vismigratie/documenten>

1.2.5 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw

In de vorige bestuursrapportage is stil gestaan bij ontwikkelingen die maken dat er gereede kans is dat een belangrijk deel van KRW-opgaven in het agrarisch gebied, in de volgende KRW periode, worden opgelost door agrariërs.

Afgelopen kwartaal is op dit punt verdere voortgang geboekt. Zo hebben de waterschappen in Unieverband de bereidheid uitgesproken om, in synergie met het uitvoeren van de eigen opgave, tot 100 miljoen euro per jaar bijeen te brengen als cofinanciering voor maatregelen in het derde Plattelands Ontwikkeling Programma (POP3). Dit als bouwsteen voor het betoog dat een substantieel deel van het budget voor plattelandsontwikkeling uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, gereserveerd wordt voor watermaatregelen. De provincies stellen momenteel vast aan welke thema's en aandachtsgebieden uit de EU-plattelandsverordening zij het beschikbare budget willen besteden. Per landsdeel wordt in juni door de provincies een uitvoeringsplan POP3 voorgelegd aan het ministerie van EZ. Het ministerie beoordeelt de plannen en besluit over het vervolg en of er wel/niet een nationaal onderdeel in het uitvoeringsprogramma komt.

Vooruitlopend op de verdere besluitvorming zijn vanuit HHNK contacten gelegd met onder andere de Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land en Dijken (WLD). Deze vereniging heeft 650 leden en een werkgebied van 50.000 hectare. WLD is een van de vier agrarische natuurverenigingen in Nederland waarmee het ministerie van Economische Zaken ervaringen heeft opgedaan met een nieuwe manier van collectieve afspraken maken als pilot om voor te sorteren op het nieuwe POP3. De kern is dat beide partijen beseffen dat er nog een lange weg te gaan is en dat er nog veel (bestuurlijke) besluiten genomen moeten worden, maar dat we graag samen op weg gaan. Dit met als doel te komen tot een effectieve samenwerking. Bij voorkeur in de vorm van een langjarig contract dat past binnen de kaders van het toekomstige POP3.

1.2.6 Erfafspoeling Veehouderij

HHNK is betrokken bij het landelijke project 'absorberende onderlaag bij snijmaïs'. Het betreft het aanbrengen van een onderlaag van stro bij het inkuilen van de snijmaïs om de voedingsstoffen in de kuil te behouden. Hierdoor komen de perssappen niet in het oppervlaktewater. Het project is een voorbeeld van een preventief instrument om goede naleving van de regelgeving te verkrijgen en het behalen van de KRW doelen.

Landelijk doen ongeveer 35 veehouderijbedrijven mee aan het project. Binnen het gebied van Hollands Noorderkwartier zijn drie veehouders bereid gevonden om hun medewerking te verlenen. Afgelopen maand zijn de resultaten beoordeeld. Er is duidelijk te zien dat het aanbrengen van een strolaag effect heeft bij het verminderen van perssappen op het erf. Voor meer informatie: http://www.ltonoord.nl/sites/ltonoord.nl/files/definitief_rapport_absorberende_underlaag_bij_ruwwoerkuilen_in_de_praktijk_een_praktisch_en_goedkoop_kunstje1.pdf

1.2.7 Erfafspoeling bloembollen

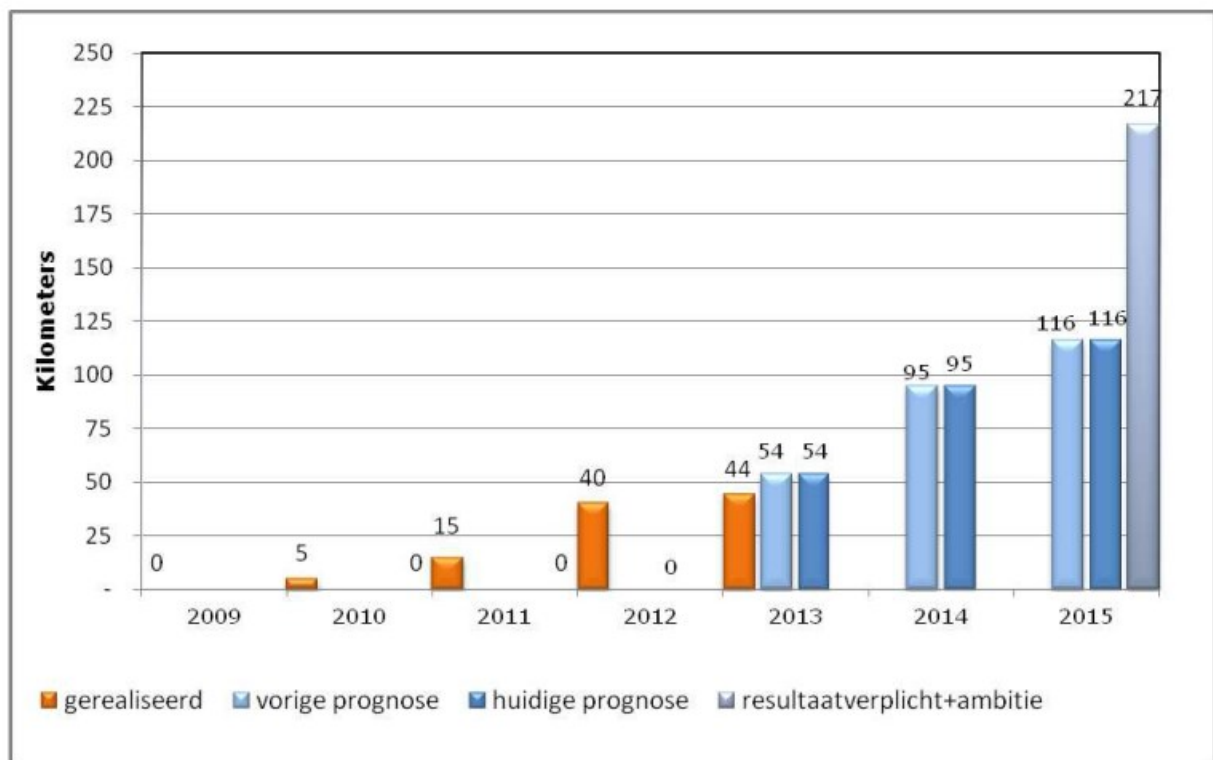
In de vorige bestuursrapportage is melding gemaakt van de pilot erfemissie bloembollenbedrijven. Inmiddels is het definitieve rapport gepubliceerd. <http://edepot.wur.nl/244960>. Ook is met de projectleidster Wageningen University & Research center afgesproken om samen met de bestrijdingsmiddelenhandel en met de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur te onderzoeken of en hoe we gezamenlijk de ervaringen van de pilot over meer bollentelers kunnen verbreden.

1.3 Bereikte resultaten - stand van zaken - prognose

1.3.1 Natuurvriendelijke Oevers

In het eerste kwartaal van 2013 is vier km natuurvriendelijke oever (NVO) bij Geestmerambacht om niet gerealiseerd.

Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de planning en de prognose dat cumulatief respectievelijk 54, 95 en 116 km NVO gerealiseerd wordt (zie figuur 1).

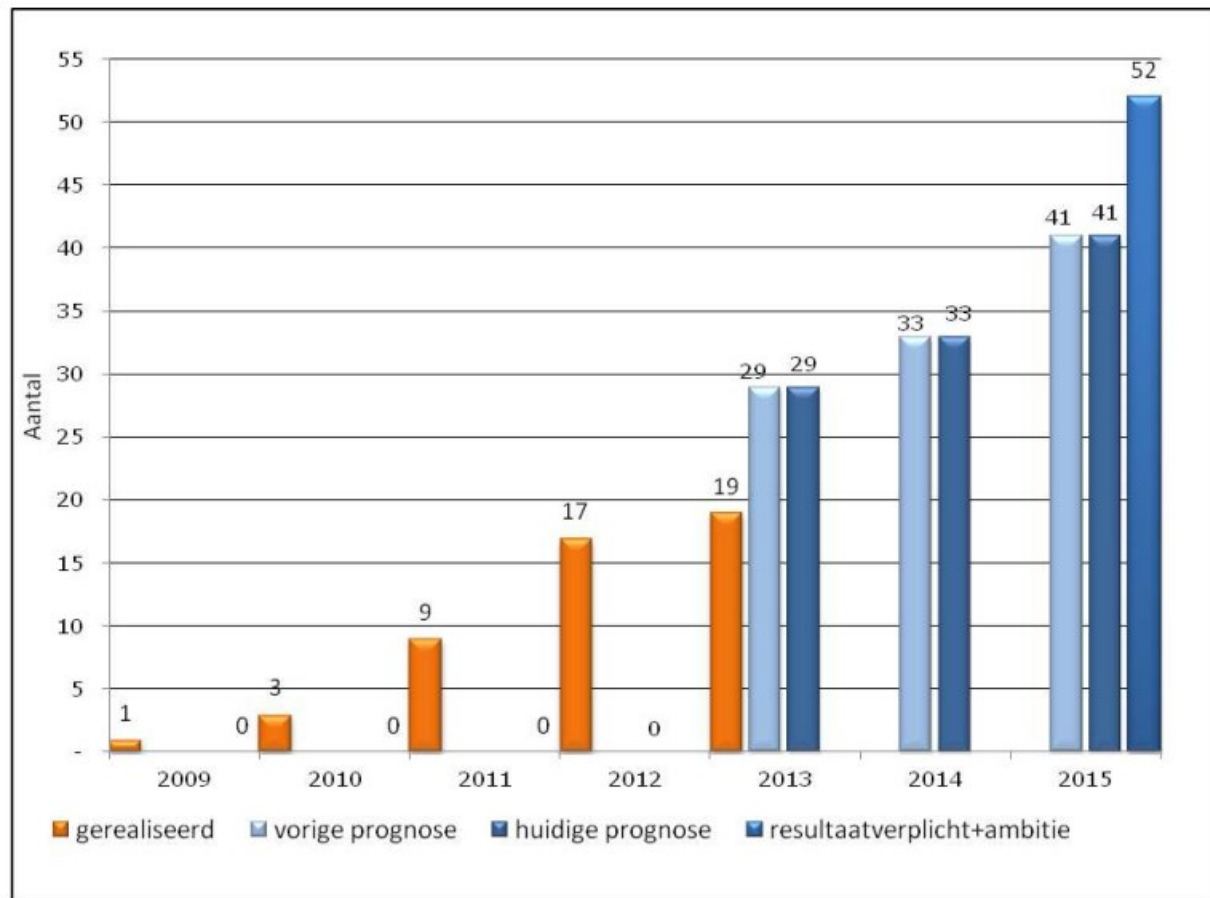

Figuur 1: aantal km NVO's cumulatief

In Bijlage 1 treft u een overzichtskartaar waarop de ligging en projectstatus van alle KRW NVO projecten is weergegeven.

1.3.2 Vismigratieknelpunten

In het eerste kwartaal van 2013 zijn twee knelpunten, namelijk Haalderbroeksluis en Overtoom, opgelost. Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de planning en prognose dat cumulatief respectievelijk 29, 33 en 41 knelpunten worden opgelost (zie figuur 2).

Figuur 2: aantal opgeloste vismigratieknelpunten cumulatief

In Bijlage 2 treft u een kaart waarop de ligging en de projectstatus van alle KRW vismigratieknelpunten is weergegeven.

1.3.3 Overige inrichtingsopgaven

Over het eerste kwartaal van 2013 zijn de volgende bijzonderheden te melden.

Flexibel peilbeheer Kennemerland

In samenwerking met gebiedspartijen is een selectie gemaakt van deelgebieden die in aanmerking komen voor flexibel peilbeheer. Ook zijn de verschillende belangen die spelen inzichtelijk gemaakt. Op basis van deze informatie worden momenteel verschillende scenario's uitgewerkt. Deze dienen als handvat om in het derde kwartaal van dit jaar keuzes te kunnen maken over waar en op welke manier flexibel peilbeheer kan worden ingesteld. Een en ander vormt input voor op te stellen ontwerp watergebiedsplannen. De besluitvorming hierover is voorzien eind 2014.

Veranderen desinfectiemethode rwzi

Op RWZI Wervershoof is sprake van desinfectie van het effluent om de waterkwaliteit van het ontvangende water te waarborgen. De desinfectie vindt plaats door dosering van chloorbleekloog voordat het effluent uitgeslagen wordt op het IJsselmeer. Als resultaatverplichte KRW maatregel is opgenomen een optimalisatie van deze desinfectiemethode. In 2010 is middels een bestuursbesluit voornamelijk afgezien van deze alternatieve methode. Afgelopen kwartaal is advies uitgebracht over de wijze waarop in het kader van de externe rapportage KRW het beste met deze situatie kan worden omgegaan. Diverse afwegingen hebben doen besluiten om nog geen definitief advies voor

te leggen over uitstel dan wel afstel van deze resultaatverplichting. Aanvullend onderzoek naar de diverse alternatieven van optimalisatie en duurzaamheid van de desinfectiemethode wordt eind 2013 afgerond.

1.3.4 Waterlopenbeheerplan

Met het Waterlopenbeheerplan (WLBP) is onder andere beoogd de KRW doelstellingen in het reguliere beheer te verankeren. Het WLBP 2011-2016 vormt de basis voor de operationele beheersplannen en het onderhoud. Dit door binnen de randvoorwaarden van voldoende watervoerend en waterbergend vermogen ruimte te bieden voor de ecologie. Waar voldoende ruimte is, wordt inmiddels minder frequent gemaaid dan voorheen. Resultaat is dat het onderhoud beter is toegespitst op de natuurwaarden en ecologische potenties van het watersysteem. Wat betreft het niet baggeren bij ijsgang loopt HHNK voor op gemeenten en andere waterschappen.

De streefbeelden en ambitieniveaus uit het WLBP vragen om een andere wijze van werkvorming. In Purmerend en Zeevang zijn pilots gevoerd om te onderzoeken of de contractvorm 'Beeldprestatiebestek' geschikt is om tot KRW-conform onderhoud te komen. Voortvloeiend uit deze pilots is voor het maaibestek 2013-2017 gekozen voor een frequentiebestek. De gunning heeft afgelopen kwartaal plaatsgevonden. Middels de pilots 'Schonen van Waterlopen' en 'Kroos verwijderen' wordt de monitoring van ecologie en waterkwaliteit in relatie gebracht met het maai- en kroosbeheer. In de pilots is ervaring opgedaan in de communicatie binnen de eigen organisatie. De pilots worden begin 2e kwartaal geëvalueerd inclusief een advies voor het vervolg (o.a. de implementatie in onderhoudsplan / maaibestek).

Aangelanden onderhouden meer lengte en oevers waterlopen dan HHNK zelf; met aanpassing van de schouw (meer op het beeld schouwen zoals beoogd in het WaterLopenBeheerPlan dan de sloten 'kaal') kan meer winst worden behaald voor de waterkwaliteit dan alleen door middel van aangepast onderhoud door HHNK. De nieuwe legger versterkt dit, doordat meer oeveronderhoud bij derden komt en er meer ruimte wordt gecreëerd voor de KRW-doelen in de tertiaire wateren.

1.3.5 Beschermd gebied

Natura 2000

In het kader van de herijkingsoperatie natuur en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) hebben het ministerie van Economische Zaken en de provincies proces afspraken gemaakt die er op gericht zijn de inwerkingtreding van de PAS op 1 januari 2014 mogelijk te maken. De PAS heeft tot doel dat ons land voldoet aan de Europese voorwaarden voor stikstofbeleid waarbij het mogelijk wordt om tot nieuwe ontwikkelingen voor bedrijven en transport te komen. Daartoe voorziet de PAS in het nemen van een groot aantal maatregelen waaronder hydrologische maatregelen waar de waterschappen mee te maken hebben. Voor HHNK speelt dit naar het nu laat aanzien alleen in de Natura 2000 gebieden in Laag-Holland. Afgelopen kwartaal heeft op ambtelijk niveau overleg plaats gevonden over deze maatregelen. Een en ander bevestigt het eerder afgegeven beeld dat de impact van deze maatregelen qua financiën voor HHNK beperkt is en goed is in te passen in onze reguliere onderhoud- en beheeractiviteiten.

De verwachting is dat hierover met de provincie Noord-Holland in het 3e kwartaal van 2013 op bestuurlijk niveau afspraken gemaakt kunnen worden, en dat de werkzaamheden niet voor 2014 worden uitgevoerd. De komende kwartalen concentreren we ons op de voorbereiding.

1.3.6 Onderzoeksmaatregelen

De uitvoering van het Onderzoeksmaatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Hieronder een actueel overzicht.

Onderzoeken	Status en prognose	Bijzonderheden
IJzeromhulde drains	Afronden 4 ^e kwartaal 2014	
Schoner effluent	On hold	Besluitvorming of we dit onderzoek deze KRW periode starten in 1 ^e kwartaal 2013
Verwijdering nutriënt uit inlaatwater	On hold	Besluitvorming over uitvoering van dit project vindt plaats als de resultaten van de achtergrondbelasting bekend zijn. Naar verwachting zijn die in eind 2013 beschikbaar.
Aanpassen waterhuishouding	On hold	Besluitvorming over uitvoering van dit project vindt plaats als de resultaten van de achtergrondbelasting bekend zijn. Naar verwachting zijn die eind 2013 beschikbaar.
Beperken boezeminlaat	On hold	Besluitvorming over uitvoering van dit project vindt plaats als de resultaten van de achtergrondbelasting bekend zijn. Naar verwachting zijn die eind 2013 beschikbaar.
Waterhuishouding bollengebied	On hold	Besluitvorming over uitvoering van dit project vindt plaats als de resultaten van de achtergrondbelasting bekend zijn. Naar verwachting zijn die eind 2013 beschikbaar.
Hydrologische isolatie Eilandspolder	On hold	Wachten op resultaten monitoring Wormer- en Jisperwater. Naar verwachting in 2 ^e helft 2013 beschikbaar
Sulfidentoxiciteit VRNK-boezem	2014	
Baggeren Roggesloot	Project opgestart 3 ^e kwartaal 2012. Afronden medio 2013	
Onderwaterdrains	Het project wordt medio 2015 afgerond.	
Koopmanspolder	Het project wordt in 2016 afgerond.	

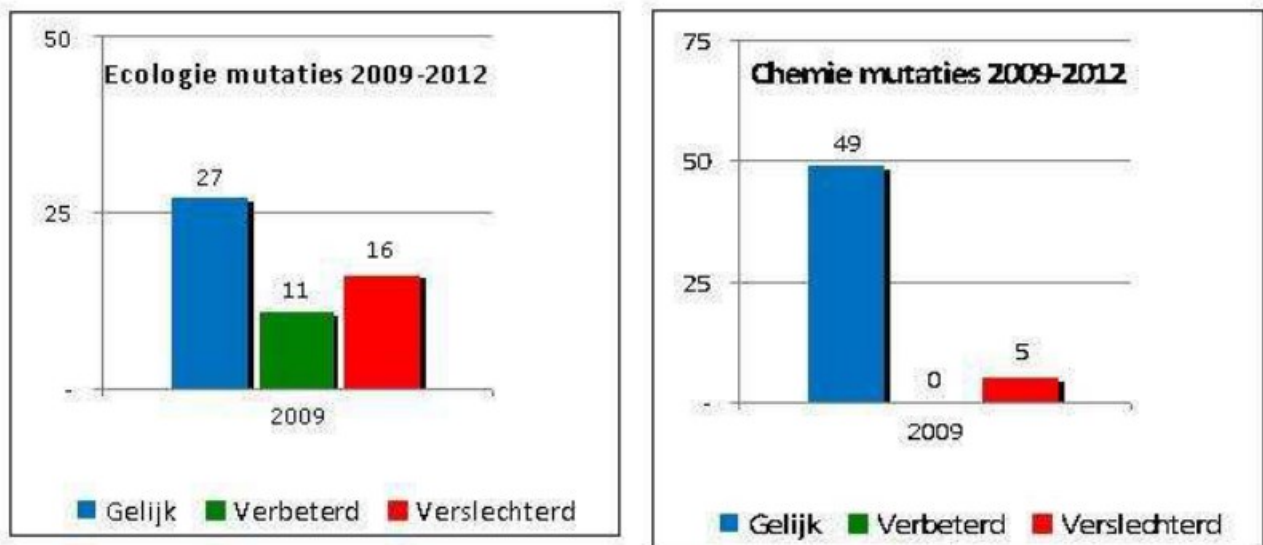
1.3.7 Ontwikkeling waterkwaliteit

In het kader van de landelijke afspraken over KRW rapportages is afgelopen kwartaal informatie aangeleverd aan het informatiehuis Water en aan het secretariaat van Rijn West over de ontwikkelingen van de waterkwaliteit in ons gebied. Enerzijds gaat het daarbij om de resultaten per waterlichaam ten aanzien van chemie en biologie. Deze informatie wordt door het informatiehuis verwerkt in de factsheets. Anderzijds gaat het om een meer algemene en kwalitatieve omschrijving van de situatie en ontwikkelingen in ons gebied. In april 2013 worden de factsheets op het publiek toegankelijke deel van het KRW-portaal gepubliceerd. Daarbij wordt nadrukkelijk aangegeven dat het om ambtelijke werkdocumenten gaat die nog in ontwikkeling zijn.

Toetsing chemie en biologie

Hoewel de effecten van de gerealiseerde- en nog te realiseren maatregelen nog niet zichtbaar zijn, zijn de uitkomsten van de eerste toetsing van de kwaliteitseisen chemie en biologie niet positief (zie onderstaande grafieken).

Door onder andere de veranderingen van de normen ***???***en daar hebben we met zijn allen mee ingestemd??***lijken de problemen erger dan dat ze feitelijk zijn. In werkelijkheid is er sprake van stabiliteit tussen 2009 en 2012. De systematiek van doelaflading, meten en rapporteren, staat binnen Rijn-West, maar ook in andere stroomgebieden, flink ter discussie. De wijze van toestandsbeoordeling van de KRW-waterlichamen, waarbij bijvoorbeeld de slechtste score het totale oordeel bepaalt, sluit onvoldoende aan bij de perceptie die waterbeheerders hebben over feitelijke situatie in hun beheergebied.

In 2013 wordt gewerkt aan een nieuwe toetsing en nieuwe doelaflading. Dit op basis van nieuwe en betere maatlaten waarbij ook onder andere de effecten van achtergrondbelasting worden doorberekend. Dit zal een positief effect hebben op het zogenaamde doelgat: het verschil tussen huidige toestand en de doelstelling. Verder gaan we, meer nog dan nu, naast de wettelijk KRW-monitoring, gericht de effectiviteit van inrichtings- en beheersmaatregelen meten. Voor vismigratie gebeurt dit al. Voor de inrichting en het beheer van bestaande en recent gerealiseerde natuurvriendelijke oevers starten we daarmee.

Beschrijving waterkwaliteit HNK

De waterkwaliteit is in de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd. Het water voldoet voor zwembad, landbouw, recreatie en visserij grotendeels aan de gestelde doelen. Dit geldt niet voor de ecologie.

Het oppervlaktewater in ons beheersgebied kenmerkt zich door hoge concentraties stikstof en fosfaat. Over een langere periode (1982-2007) blijkt dat het fosfaatgehalte stabiel is op 0,72 mg fosfaat per liter. Het stikstofgehalte daalde van 5,8 naar 3,1 mg stikstof per liter. Een recente studie naar de relatie tussen mest, weidevogels en waterkwaliteit geeft aan dat de toplaag van de landbodem in de veenweidegebieden zodanig is verzadigd, dat dit nog decennia lang een fosfaat uitstroom naar het water oplevert. Ook na vermindering, of zelfs stoppen met bemesting.

Daarnaast kennen we plaatselijk een belangrijke bijdrage van nutriënten als gevolg van fosfaat en stikstof rijke kwel.

Onder andere door deze nutriëntenrijke situatie is het bereiken van een goede ecologisch toestand in ons beheergebied niet mogelijk. Gelijkertijd ligt er een taak om daar waar de mogelijkheden zich voor doen de ecologie en de waterkwaliteit te verbeteren. Waar mogelijk in samenhang met verbetering van de belevingswaarde. Perspectief op de verbetering van de ecologische kwaliteit doet zich vooral voor in bovenstrooms gelegen en geïsoleerde systemen. Maar ook in de zogenaamde haarvaten. Isoleren van een watersysteem kan ook effectief zijn. Afgesloten systemen zoals het Park van Luna vertonen een goede waterkwaliteit.

ik zou het handig vinden als voorgaande stuk korter en bondig weergeeft waar de problematiek ligt en wat we daaraan doen in de komende periode

1.4 Financiën

1.4.1 Investeringsvolume

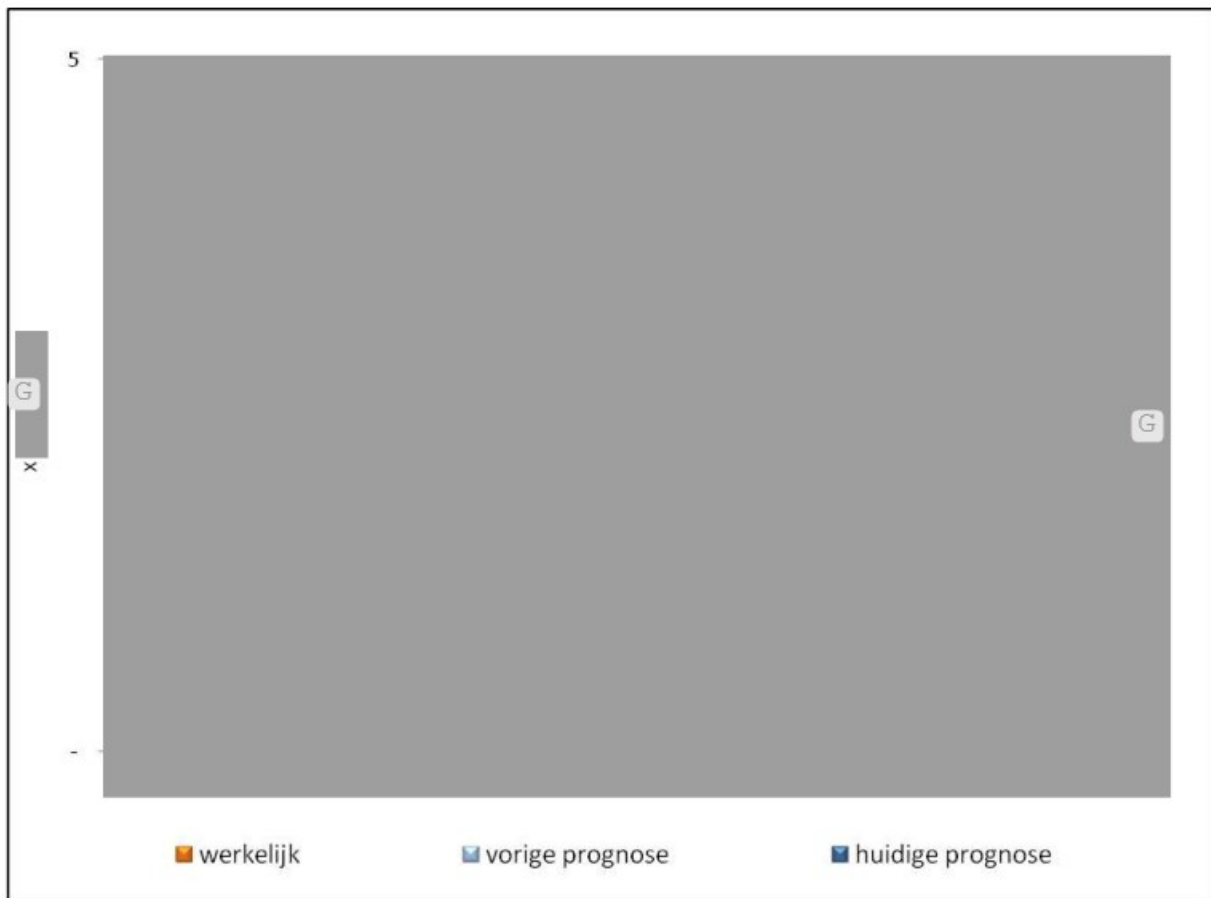
In december 2009 heeft het CHI besloten om voor de periode 2010 – 2014 netto € G krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het rompprogramma.

Om ook de overige resultaatverplichte investeringsmaatregelen uit het WBP4 (21 km nvo's en 8 knelpunten) voor de einddatum van de 1^e KRW-planperiode (23-12-2015) te kunnen afronden, wordt in 2013 met de voorbereiding gestart. Het CHI heeft daartoe op 12 december 2012 besloten om hiervoor een voorbereidingskrediet van € G beschikbaar te stellen. Eind 2013 wordt op basis van geactualiseerde meerjarenprognoses duidelijk of -en zo ja hoeveel- aanvullend krediet hiervoor nodig is.

Voor 2013 is € G aan uitgaven begroot. In het eerste kwartaal is daarvan in totaal € G besteed, update cijfers volgt.

In figuur 3 zijn de werkelijke nn geprognoteerde investeringskosten weergegeven.

De prognoses dat het volledige rompprogramma (95 km NVO en 33 vismigratieknelpunten) binnen het beschikbaar gestelde budget wordt gerealiseerd, blijft gehandhaafd.

Figuur 3: werkelijk en geprognosticeerde kosten 2009-2015

1.4.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen

Veel van de maatregelen (bijvoorbeeld beheer- en monitoringkosten) zijn onderdeel van reguliere producten en daarbinnen is het KRW-onderdeel niet apart benoemd. Planning en verantwoording over deze budgetten zijn de verantwoordelijkheid van de desbetreffende onderdelen van de organisatie.

Voor 2013 is voor de uitvoering van de KRW netto expliciet €xx.000,- ten laste van de exploitatie begroot (€ xxx.000,- aan uitgaven en € xx.000,- aan inkomsten). Update cijfers volgt

Voor de inkomsten wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

1.4.3 Subsidies en bijdragen derden

Investerings

Bij het ter beschikking stellen van de € [G] krediet in december 2009 heeft het CHI rekeninggehouden met cofinanciering van [G] door andere partijen.

Hiervan is ten behoeve van het oplossen van vismigratieknelpunten:

- € [G] ontvangen van RWS Noord Holland;
- € [G] beschikbaar door RWS Noord Holland;
- en voor € [G] een aanvraag in behandeling bij de provincie Noord Holland.

Exploitatie

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn afspraken vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water'. Alle partijen betalen een derde deel van de werkelijk gemaakte kosten. De

provincie heeft haar bijdrage reeds verwerkt in een subsidie, voor een bedrag van € [redacted] G voor de periode 2010-2015, en een aparte bijdrage van € [redacted] G voor de pilot erfemissie bloembollenbedrijven in Noord-Holland.

De gemeenten worden in december 2013 afzonderlijk benaderd voor hun bijdrage aan de onderzoeken die in 2013 worden uitgevoerd.

1.5 Risico's en beheersmaatregelen

1.5.1 Niet voldoen aan resultaatverplichting

Situatie

HHNK is een resultaatverplichting aangegaan dat voor 2016 maatregelen zijn uitgevoerd.

Risico's

De 92 maatregelen waartoe HHNK zich heeft verplicht zijn opgenomen in factsheets, die als bijlage gevoegd bij het waterplan (SGBP1). In de Waterwet en het Waterbesluit is de verplichting opgenomen tot het operationeel maken van de maatregelen die zijn opgenomen in de waterplannen. Het niet operationeel maken van de resultaatverplichte KRW maatregelen is daarmee (in beginsel) onwettig.

Genomen beheersmaatregelen

- Rekening is gehouden met een beperkte overprogramming.
- Een voorbereidingskrediet is gevraagd en gekregen eind 2012.
- Dit kwartaal is gestart met de voorbereiding van projecten waarvoor de realisatie in 2015 is gepland.

1.5.2 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud

Situatie

De kwantitatief geformuleerde (resultaatverplichte) maatregelen ten aanzien van beheer en onderhoud zijn in omvang en locatie beperkt (Laag-Holland). In het WBP4 is aanvullend op de resultaatverplichte maatregelen als beleidsuitgangspunt aangegeven dat in 2015 het beheer en onderhoud binnen het gehele beheergebied van HHNK is aangepast aan de KRW. In het WBP4 is hiertoe een scala van maatregelen en activiteiten benoemd.

Risico's

- De doelen worden niet bereikt;
- Er is geen eenduidig beeld op welke punten en hoe beheer en onderhoud aangepast moet worden (wat is goed en wanneer is goed genoeg);
- Het dossier kent verschillende schijven (verdeelde verantwoordelijkheid binnen de hele organisatie/geen centrale aansturing).

Voorgenomen beheersmaatregelen

1. Een samenhangend doel inspanningennetwerk opstellen (2^e helft 2013);
2. Centrale aansturing organiseren (begin 2013).

1.5.3 Afgevoerd risico: Bijdragen derden

In voorgaande rapportages werd melding gemaakt van het risico dat er onvoldoende vertrouwensbasis is om te starten met het gebiedsproces voor de 2^e planperiode KRW of dat partners hun bereidheid intrekken om mee te betalen aan het onderzoeksmaatregelenpakket.

Inmiddels zijn beheersmaatregelen getroffen, namelijk:

- een communicatieplan is opgesteld. De implementatie is gestart;

- naar alle gemeenten is een brief en een factuur verzonden waarmee ze worden geïnformeerd over de voortgang van het onderzoeksmaatregelenpakket en de financiële bijdrage over 2012 wordt gevraagd;
- de contacten met de terreinbeheerders zijn aangehaald. Geconstateerd is dat de maatregelen waar terreinbeheerders voor verantwoordelijk waren, zijn gerealiseerd.

Als gevolg hiervan wordt dit risico afgevoerd.

1.6 Aandachtspunt komende periode

Naast de realisatie van het huidige programma wordt, binnen de kaders van het nationaal werkprogramma 'Stroomgebiedsbeheersplannen', de besluitvorming over nieuw afgeleide doelen en maatregelen voor de 2e KRW periode voorbereid. Daarbij wordt qua inhoud en proces aangesloten bij de uitwerking van de Deltavisie en het besluitvormingsproces voor het nieuwe Waterbeheerplan 2016-2021. Voor het onderdeel KRW zal in het tweede kwartaal vooral ingezet worden op een inhoudelijke analyse. Centraal daarbij staat de vraag wat de belangrijkste sleutelfactoren zijn die we kunnen/moeten beïnvloeden om de gewenste waterkwaliteit te bereiken.

1.7 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is gericht op een open en interactieve communicatie met zowel de omgeving als de interne organisatie. Binnen het hoogheemraadschap is bijvoorbeeld kennis uitgewisseld tussen verschillende afdelingen met als doel de kernboodschappen van het hoogheemraadschap inzake de KRW breder te verspreiden.

Bijna traditioneel werd de communicatieaandacht in de eerste maand van dit jaar naar de vissen getrokken. En dan met name de vissterfte. Te weinig doorgelaten zonlicht als gevolg van sneeuw op het ijs en bemesting van wakken door watervogels en ingelanden hebben vissterfte tot gevolg. In samenwerking met Stichtse Rijnlanden vond overleg plaats over de wijze van communiceren hierover.

Ook was er veel aandacht vanuit de media voor de gewasbeschermingsmiddelen. Onlangs kwam de nieuwe rapportage Akkerbouw gereed. In combinatie met de luider wordende roep om pesticiden terug te dringen ten goede van de bijen, begaven we ons in een delicaat speelveld. Momenteel wordt een beleidslijn voor dit HHNK-brede issue opgesteld.

Voor 'Schoon Water' is radio-aandacht geweest. Handhaving controleert momenteel strak op het naleven van de regels voor het uitrijden van mest. Dit gaf KRW weer een haakje om het 'waarom' van deze handhaving en het belang van schoon water over het voetlicht te brengen.

Vissen willen in het voorjaar vanaf zee ons land in, maar worden tegengehouden door sluizen en gemalen. Om de exacte gegevens te achterhalen, meten de vier noordelijke waterschappen en de Hengelsportfederatie Groningen Drenthe op zeventien plekken het aanbod. Hoeveel vis wil er bij de Waddenkust naar binnen? Het tweede seizoen van het drie jaar durende onderzoek is gestart. Verschil met vorig jaar is dat we nu alle gevangen trekvis een handje helpen en de dijk overzetten in het zoete binnenwater. De communicatieafdelingen van de schappen werken nauw met elkaar samen onder de noemer Ruim Baan Voor Vissen. We verwachten hiervoor media-aandacht en we zullen de media zelf actief benaderen.

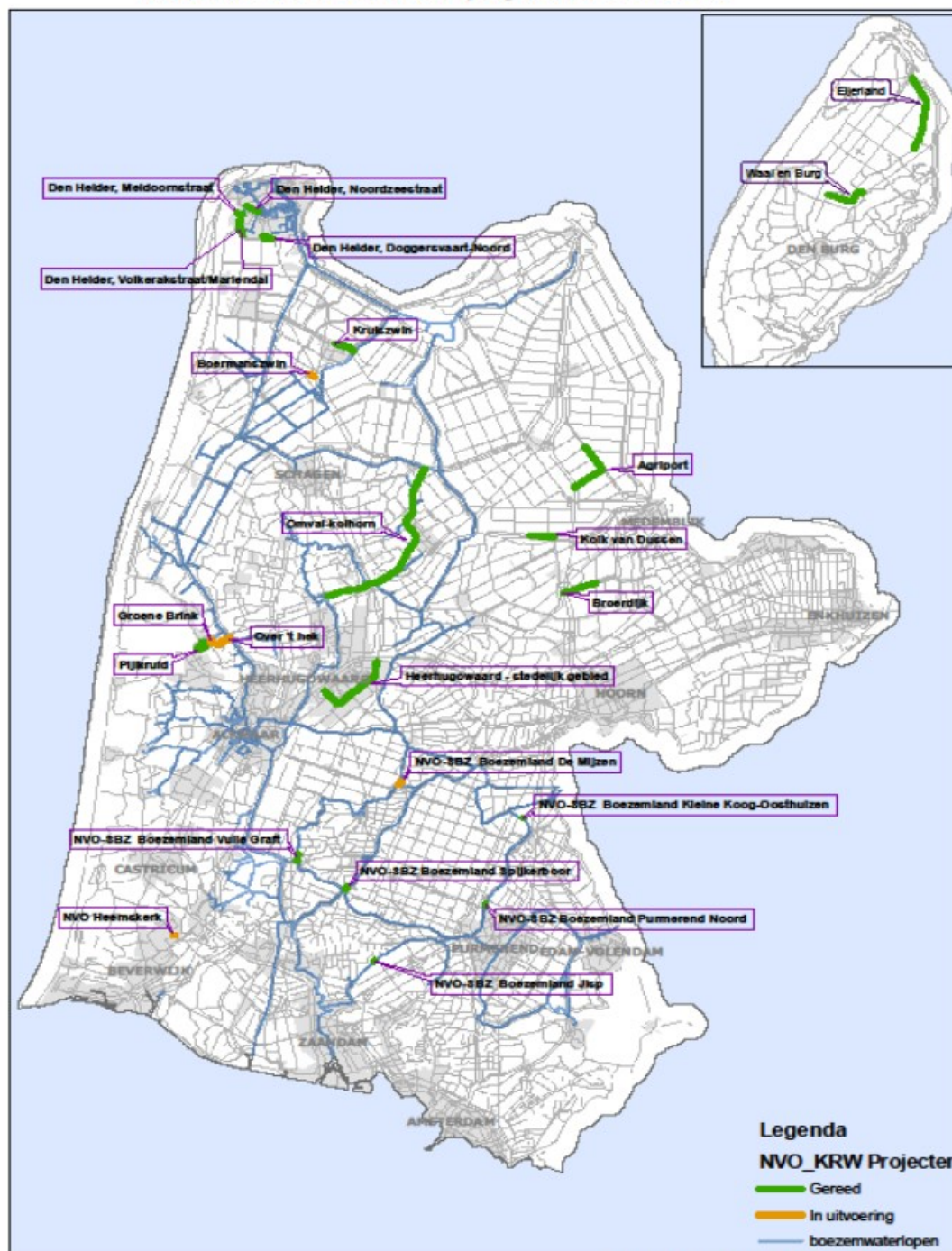

Tot slot was er veel belangstelling voor het project in Geestmerambacht, waar forellen werden uitgezet. Zie paragraaf 2 voor meer informatie.

Bijlagen

stand van zaken NVO-KRW projecten 01-04-2013

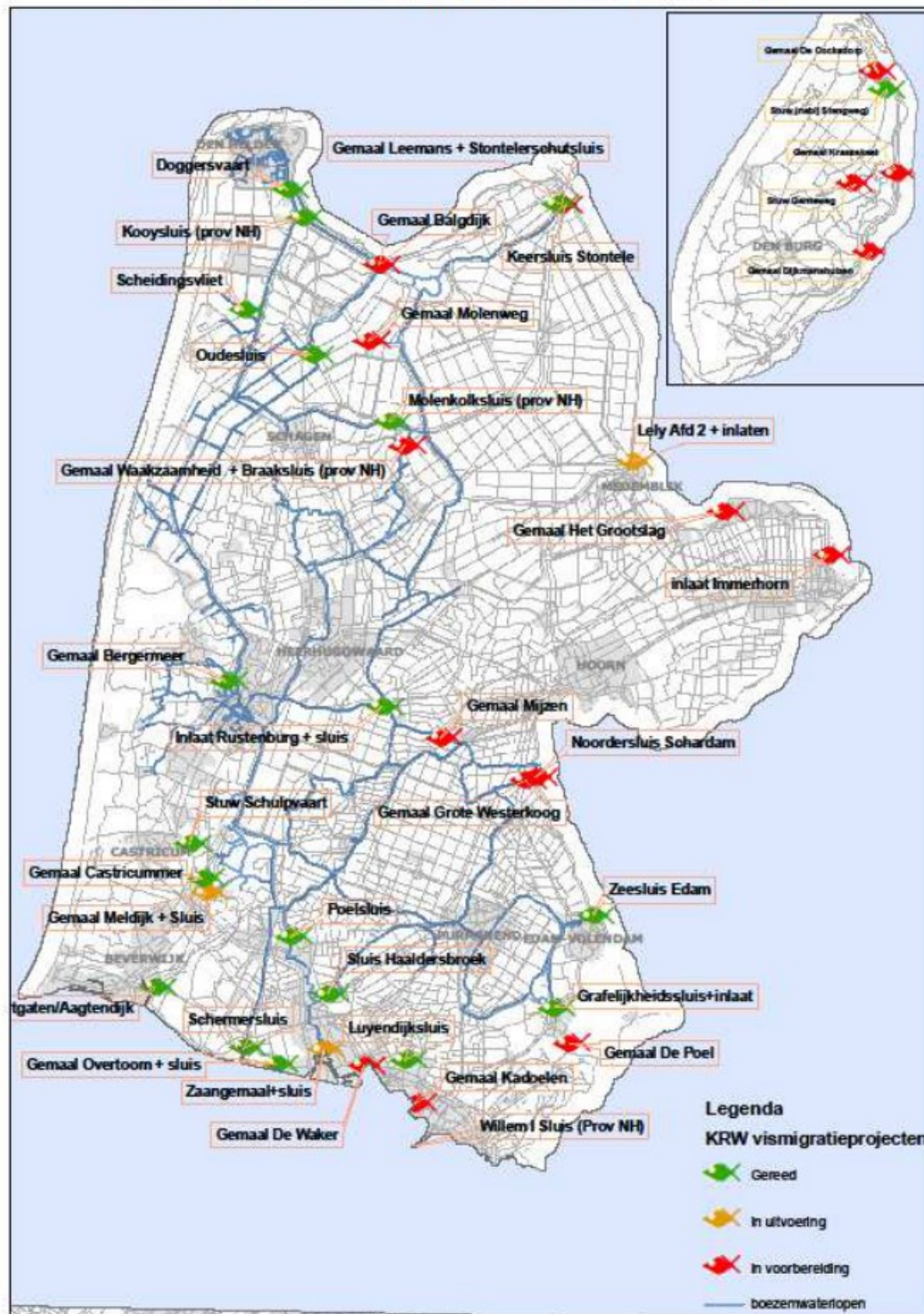

Naast de in bovenstaande kaart gepresenteerde projecten zijn zo'n 60 km natuurvriendelijke oevers in voorbereiding. De exacte locaties daarvan ligging echter nog niet vast.

Stand van zaken KRW vismigratieprojecten 01-04-2013

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

2e programmarapportage 2013 Regieprogramma Kaderrichtlijn Water

1 april 2013 tot 1 juli 2013

Auteur

Registratienummer

13.28913

Datum

28 juni 2013

Versie

0.2

Status

eindconcept

Afdeling

Watersystemen

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Programma Kaderrichtlijn Water	4
1.1 Opdrachten en doelen	4
1.2 Belangrijke gebeurtenissen 2 ^e kwartaal 2013	4
1.2.1 Veranderingen KRW-team	4
1.2.2 KRW en stedelijke waterplannen	4
1.2.3 Forellen in Recreatiegebied Geestmerambacht	4
1.2.4 Onderzoek glasaal	5
1.2.5 Helsdeur	5
1.2.6 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw	5
1.2.7 Werkbezoek Brussel	6
1.3 Bereikte resultaten-stand van zaken-prognose	6
1.3.1 Natuurvriendelijke Oevers	6
1.3.2 Vismigratieknelpunten	9
1.3.3 Overige inrichtingsopgaven	11
1.3.4 Beschermd gebied	11
1.3.5 Onderzoekmaatregelen	11
1.4 Financiën	12
1.4.1 Investeringsvolume	12
1.4.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen	13
1.4.3 Subsidies en bijdragen derden	13
1.5 Risico's en beheersmaatregelen	14
1.5.1 Niet voldoen aan resultaatverplichting	14
1.5.2 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud	15
1.6 Communicatie	15
1.7 Aandachtspunten komende periode	16
Lijst met afkortingen	17

Samenvatting

- Het programma ligt ten aanzien van de voortgang van maatregelen en de (investerings)uitgaven en inkomsten op schema om de doelstellingen te bereiken.
- Ten aanzien van de opgave minimaal € [G] aan cofinanciering te bewerkstelligen zijn dit kwartaal belangrijke stappen gezet. Bij de provincie Noord-Holland is een subsidieverzoek voor € [G] ingediend voor het oplossen van het vismigratiekelpunt gemaal Kadoelen te Amsterdam-Noord. Daarnaast zijn vijf andere projecten aangemeld voor 'Subsidie buiten uitvoeringsregeling'. Als Provinciale Staten akkoord gaat met ons voorstel dan wordt voor vijf projecten totaal € [G] aan subsidies aangevraagd.
- Het programmateam is anders georganiseerd en samengesteld. Hiermee wordt alleen al in 2013 circa € [G] op de inhuurkosten bespaard. De besparing voor 2013 is al opgenomen in de begroting 2013. De besparing in de komende jaren is verwerkt in de Meerjarenraming 2014 – 2017.
- Gestart is met de voorbereiding van resultaatsverplichte maatregelen buiten het rompprogramma die in 2015 gerealiseerd gaan worden.
- De samenwerking met het regieprogramma Wateropgave begint zijn vruchten af te werpen. Afgelopen kwartaal is circa 15 kilometer natuurvriendelijke oever gerealiseerd.

OPM [J][J] in de toets van CC zal worden gekeken of de huidige rapportage aandacht besteed aan in de vorige rapportage benoemde aandachtspunten. In de vorige rapportage stonden onderstaande aandachtspunten voor de volgende periode. Ik lees volgens mij weinig over genoemde onderwerpen. Wil en kan je daar nog iets over opnemen?

Naast de realisatie van het huidige programma wordt, binnen de kaders van het nationaal werkprogramma 'Stroomgebiedbeheerplannen', de besluitvorming over nieuw afgeleide doelen en maatregelen voor de 2^e KRW-periode voorbereid. Daarbij wordt qua inhoud en proces aangesloten bij de uitwerking van de Deltavisie en het besluitvormingsproces voor het nieuwe Waterbeheerplan 2016-2021. Voor het onderdeel KRW zal in het tweede kwartaal vooral ingezet worden op een inhoudelijke analyse. Centraal daarbij staat de vraag wat de belangrijkste sleutelfactoren zijn die we kunnen/moeten beïnvloeden om de gewenste waterkwaliteit te bereiken.

1 Programma Kaderrichtlijn Water

1.1 Opdrachten en doelen

Het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) kent drie planperiodes van zes jaar (2009 t/m 2015, 2016 t/m 2021, 2022 t/m 2027), waarbij uiterlijk aan het eind van de laatste periode de doelen moeten zijn bereikt. De doelen en de maatregelen voor de eerste periode zijn in regionale gebiedsprocessen en door afstemming op stroomgebiedniveau tot stand gekomen. In 2008 zijn ze door het CHI vastgesteld (nr. 08.0000785) en vervolgens opgenomen in het 4^e Waterbeheersplan (WBP4) en in het Stroomgebiedbeheerplan Rijn-West.

De maatregelen voor de eerste planperiode zijn te verdelen in:

- investeringsmaatregelen, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers en constructies om vismigratieknelpunten op te lossen;
- natuurvriendelijk beheer bij baggeren, maaien en schonen;
- monitoring, evaluatie en rapportage;
- onderzoek, zoals water- en stoffenbalansen en onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen. Deze laatste zijn bedoeld om een keuze voor specifieke KRW-maatregelen voor de 2^e programmaperiode te onderbouwen.

In, onder andere, de 3^e programmarapportage KRW 2012 (registratienummer 12.38541) zijn de resultaatverplichte en inspanningsverplichte maatregelen gedetailleerd beschreven.

In de aanloop naar het programma van maatregelen voor de 2^e planperiode vindt in 2013 opnieuw een 'regionaal gebiedsproces' plaats. Het betreft een planvormingsproces waarbij regionale belangenorganisaties en overheden worden betrokken. Het proces wordt integraal met het planvormingsproces voor het 5^e Waterbeheersplan (WBP5/waterprogramma) van HHNK uitgevoerd.

1.2 Belangrijke gebeurtenissen 2^e kwartaal 2013

1.2.1 Veranderingen KRW-team

December 2011 is een organisatieadvies uitgebracht om de KRW meer programmatisch en op hoofdlijn te organiseren als de andere regieprogramma's. In het eerste kwartaal van 2012 is deze structuur noodgedwongen met externe inhuur gerealiseerd. Bij de aanvraag van de daarvoor benodigde middelen (reg. nr. 12.24137) is aangegeven dat de inhuur in 2013 substantieel wordt afgebouwd of tegen lagere kosten wordt ingevuld. Het afgelopen kwartaal is hierover besloten en geïmplementeerd waardoor zowel de programmasecretaris per 1 juni, als de programmamanager per september binnen de formatie worden gebracht. Hiermee wordt in 2013 circa €   op de inhuur bespaard. Deze besparing is reeds in de begroting 2013 verwerkt.

1.2.2 KRW en stedelijke waterplannen

Afgelopen kwartaal is onderzocht welk deel van de KRW-opgave binnen stedelijke waterplannen is of wordt gerealiseerd. De voorlopige conclusie is dat er meer gebeurt dan verwacht. De resultaten worden volgend kwartaal verwerkt in de bestuursrapportage.

1.2.3 Forellen in Recreatiegebied Geestmerambacht

Het uitzetten van forellen in Recreatiegebied Geestmerambacht ten noorden van Alkmaar heeft geleid tot veel reacties. Enerzijds veel enthousiaste sportvissers die soms van ver buiten de regio komen. Anderzijds kritische geluiden in onder andere Provinciale Staten van Noord-Holland. De

visserijwet stelt dat visrechthebbenden, in dit geval Sportvisserij MidWest Nederland, naar eigen believen vissen mogen uitzetten en onttrekken. De eigenaar van het water, in dit geval het recreatieschap, kan in de huurovereenkomst eventueel aanvullende eisen stellen. Voorafgaand aan het uitzetten van de forellen is vooraf breed overleg gevoerd. HHNK heeft daarbij aangegeven "dat mag van ons maar binnen de grenzen van de KRW en we gaan dat ook onderzoeken". De nul-situatie is vastgelegd en volgend jaar wordt beoordeeld wat de stand van zaken is. Het jaar daarna komt de eindrapportage. De verwachting is dat de maatlatscores voor de KRW niet negatief beïnvloed worden. Het Recreatiegebied Geestmerambacht is namelijk een geïsoleerd watersysteem zonder verbindingen met de omliggende polder.

1.2.4 Onderzoek glasaal

Tijdens een vismigratieonderzoek in de uitstroom van gemaal Leemans bij Den Oever werd een relatief grote hoeveelheid glasaal aangetroffen. Aangezien op deze plek een effluentlozing van de zuivering Wieringen plaatsvindt, ontstond het idee dat juist deze effluentstroom een grote aantrekkingskracht op glasaal zou uitoefenen. Reden voor Visserij Onderzoek Nederland om in samenwerking met een adviesbureau een onderzoek op te zetten. Dit onderzoek heeft naast de locatie in Den Oever op vier andere plekken in Nederland plaatsgevonden.

De RWZI Wieringen loost net als gemaal Leemans, via de zogenaamde kwelpijp, aan de zoute zijde van de zeeluis bij Den Oever in de Afsluitdijk. Bij de bemonsteringen werden dit voorjaar tientallen kilo's glasalen boven water gehaald en over de dijk gezet. Heel veel glasalen bleven echter achter. Die grote hoeveelheden stapelden zich op omdat de glasaal niet verder kon trekken. Nadat Rijkswaterstaat (RWS) hierover was geïnformeerd, is een aantal "loze" schuttingen verricht en kon de glasaal richting IJsselmeer en ons beheergebied trekken.

HHNK heeft het onderzoek ter plaatse gefaciliteerd. RWS is inmiddels voornemens een vishevel aan te leggen nabij de uitstroomconstructie van Leemans en de RWZI. Op de Stevin-sluizen wordt gekeken naar een visvriendelijker bedieningsprotocol. HHNK ontwikkelt momenteel verder nog een bedieningsprotocol voor de Stontelerschutsluis zodat glasaal en 3-doornige stekelbaars de Wieringermeer kan bereiken.

1.2.5 Helsdeur

Op gemaal De Helsdeur in Den Helder is, in samenwerking met een particulier bedrijf, een begin gemaakt om de monitoring van de vistrek te automatiseren. Daartoe wordt op de 'brievenbussen' een zogenaamde telsluis aangebracht. De telsluis kan op basis van bewegingsmelders en camera's en via silhouetherkenning een digitale registratie maken van de vissen die het gemaal passeren. Uiteindelijk doel is een real-time en on-line registratie van de intrekende vis waarmee verder inzicht wordt verkregen in aantallen, soorten en tijden waarop de migratie plaatsvindt. De gegevens kunnen verder worden gebruikt om de bediening van de vispassage verder te optimaliseren. Daarnaast wordt het mogelijk om een kijkje 'onder water' te nemen en te zien wat er zich zoal afspeelt op de grens van zout en zoet water. HHNK draagt aan dit project bij met kennis en met financiële middelen. De planning is dat de voorziening aan het einde van dit jaar actief is en in 2014 synchroon opereert met breder onderzoek dat door samenwerkende partijen in het kader van het Waddenfonds wordt verricht.

1.2.6 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw

In eerdere rapportages bent u geïnformeerd over het door het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) vastgestelde advies 'Nutriëntenmaatwerk in de polder'. Het advies moet leiden tot schoon water in

sloten en meren in West-Nederland, waarmee ook wordt voldaan aan de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water. Voor de samenvatting wordt verwezen naar <http://www.hhnk.nl/krw> RBO, LTO Noord en de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur (KAVB) hebben 12 juni jl. op feestelijke wijze het 'Besluit tot Samenwerken Nutriënten Rijn-West' ondertekend. Vervolgens is het advies aangeboden aan de minister van Infrastructuur en Milieu, mevrouw Schultz van Haegen. Het kabinet juicht het in haar 'mestbrief' (zie <http://www.hhnk.nl/krw>) aan de Tweede Kamer van 8 mei jl. toe dat partijen met regionaal maatwerk op het gebied van nutriënten aan de slag gaan. Dit vanuit de constatering dat de mogelijkheden van het Rijk om met het generieke mestbeleid overal schoon water te bereiken, uitgeput raken.

1.2.7 Werkbezoek Brussel

Op 14 en 15 mei heeft het RBO Rijn-West een werkbezoek gebracht aan Brussel op uitnodiging van het "Huis van de Nederlandse provincies" (HNP). Tijdens dit bezoek is informatie uitgewisseld met vertegenwoordigers van Bureau Brussel (vertegenwoordiging Unie van Waterschappen en Vewin), 'Country desk voor Nederland en Vlaanderen bij de Europese Commissie (EC) voor de KRW en een lid van het Europese parlement. Belangrijke zaken/onderwerpen waren:

- Te weinig doelbereik. Nederland 'bungelt' onderaan met slechts 10 %. Een groot deel van de EU-landen zit rond de 50 %;
- Vanuit de EC wil men het gesprek vooral voeren over de analyse van hoe dit nu kan, want Nederland verricht wel veel inspanningen. Waarom levert dat nu zo'n beperkt rendement op. Eén van de resultaten van de analyses van de EC is dat dit kan komen door de in Nederland zeer intensieve landbouw. Nederland heeft de Nitraatrichtlijn onvoldoende geïmplementeerd. Bij dit dossier volgt men Nederland zeer kritisch zo werd aangegeven.
- De inschatting is dat binnen het KRW-dossier de prioriteit niet bij Nederland zal liggen. Een aantal landen, waaronder België, Spanje en Griekenland hebben nog geen vastgesteld SGBP1 bij de Commissie ingediend. Dit zal waarschijnlijk de prioriteit krijgen van de Commissie en niet het mogelijk achterblijven van Nederland.

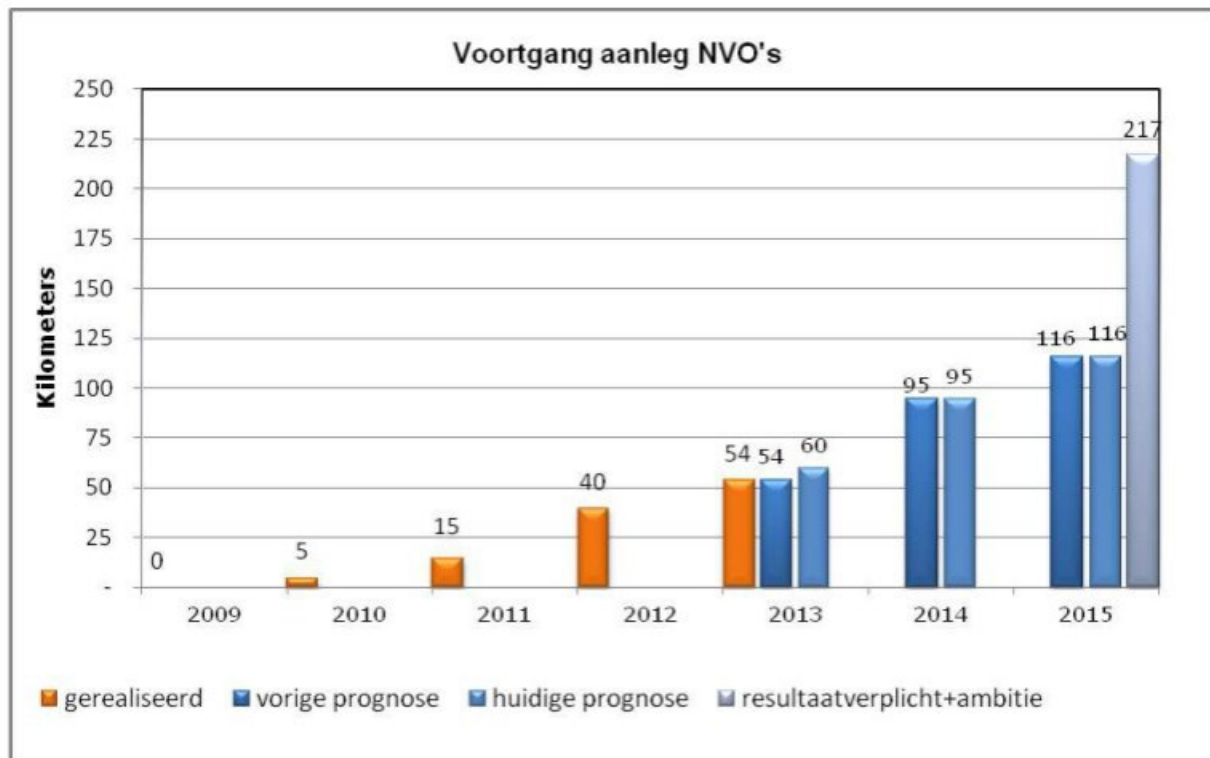
1.3 Bereikte resultaten-stand van zaken-prognose

1.3.1 Natuurvriendelijke Oevers

In het tweede kwartaal is 14,8 kilometer natuurvriendelijke oever (NVO) gerealiseerd. Het betreffen de projecten:

Omschrijving project	Lengte natuurvriendelijke oever in kilometers
Kanaal het Noorden bij Oosterend op Texel	6,8
Schooten Zuidrand bij Den Helder	1,5
Boermanszwin bij Anna Paulowna	1,0
Marquette bij Heemskerk	0,5
Oosterveld en Schulpvaart bij Castricum	2,4
Over 't Hek bij bergen	1,6
Hargerpolder bij Hargen	1,0
Totaal	14,8

Voor 2013 stellen we de prognose positief bij van 54 km naar 60 km. Voor 2014 en 2015 blijft de planning en de prognose dat cumulatief respectievelijk 95 en 116 km NVO (resultaatsverplichting) wordt gerealiseerd (zie figuur 1).

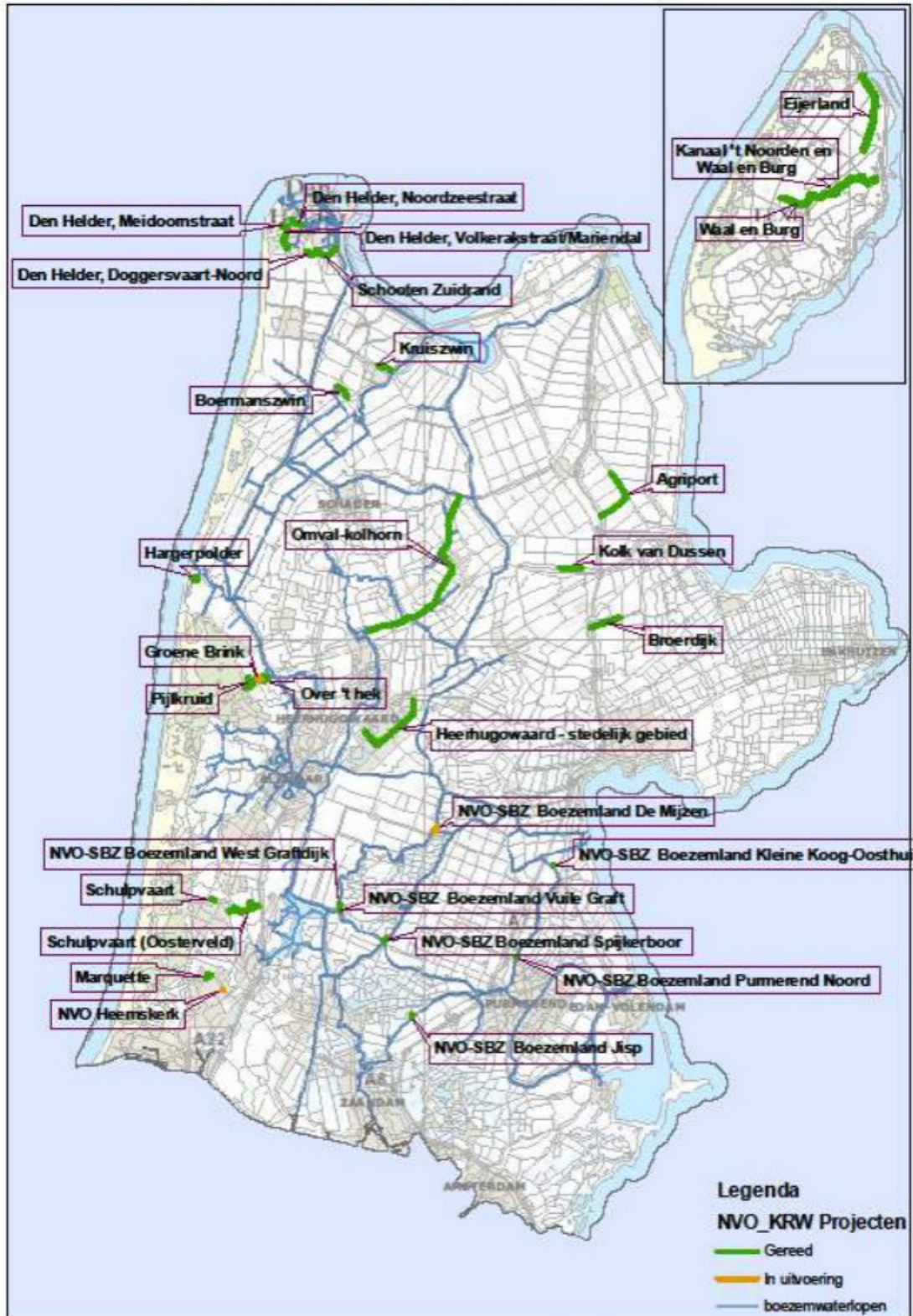
Figuur 1: Realisatie en prognose aantal kilometers aangelegde NVO's (cumulatief)

Onderstaand is opgenomen de overzichtskaart waarop de ligging is aangegeven van alle KRW NVO-projecten die in uitvoering zijn of reeds zijn opgeleverd. Naast de realisatie is voor ruim 65 km natuurvriendelijke oever in voorbereiding die voor 2016 worden opgeleverd. De locaties daarvan liggen echter nog niet volledig vast en zijn daarom niet weergegeven.

stand van zaken NVO-KRW projecten 01-07-2013

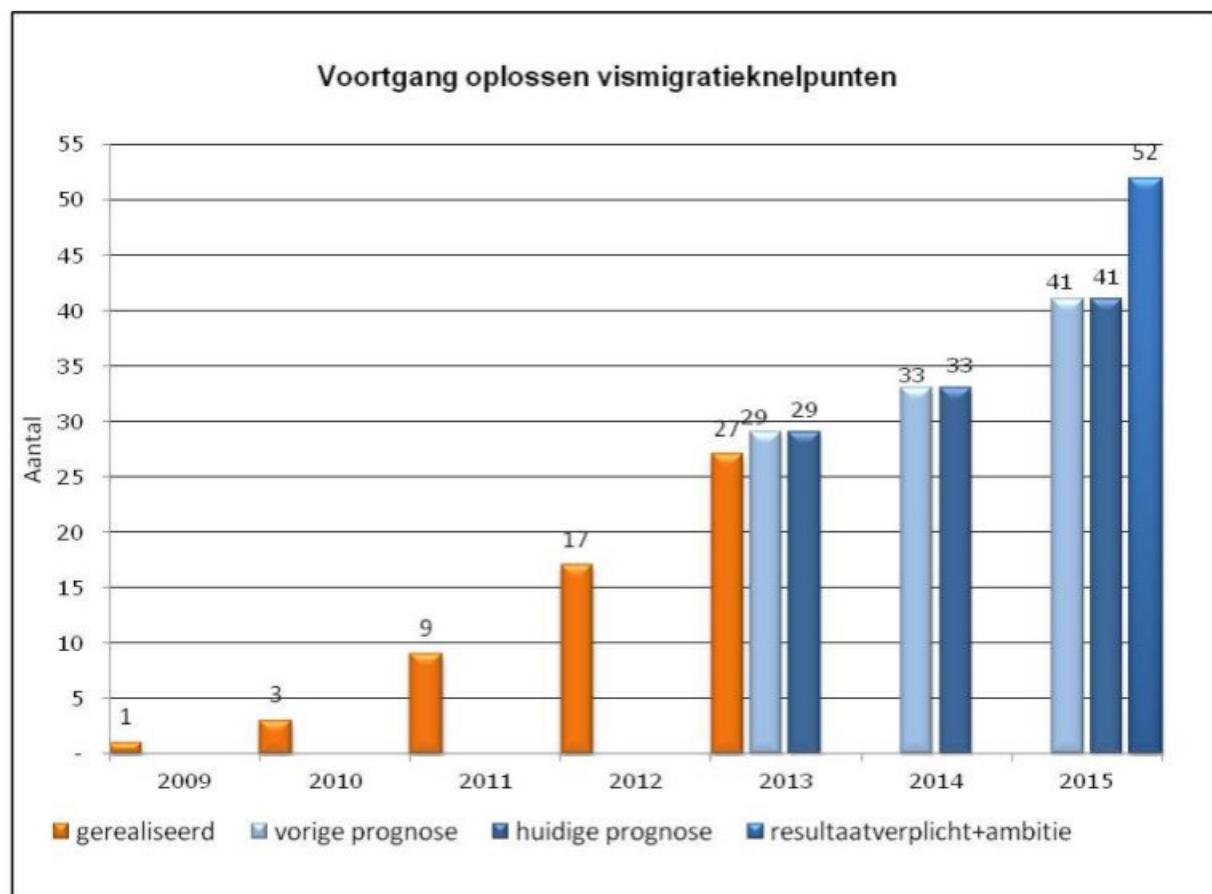

1.3.2 Vismigratieknelpunten

In het tweede kwartaal zijn twee knelpunten opgelost namelijk gemaal De Waakzaamheid / Braaksluis te Lutjewinkel en de sluis Willem I te Amsterdam-Noord.

Naast het oplossen van knelpunten zijn een aantal knelpunten nader onderzocht. Zo is het aanbod van migrerende doelsoorten bij gemaal Bergermeer te Alkmaar onderzocht en zeer beperkt gebleken. Een grote benodigde investering in speciale voorzieningen voor vismigratie zal te weinig rendement opleveren. Ook kan het beter passeerbaar maken van dit kunstwerk als ongewenst effect hebben dat juist intrek van karper en brasem wordt bevorderd. Tevens betreft het een vijzelgemaal en inmiddels is uit onderzoek gebleken dat dit type gemalen relatief visvriendelijk zijn. De situatie bij de gemalen Castricum nabij Castricum, De Rekere bij Bergen, Groot-Limmer-Zuid bij Limmen en Egmondermeer nabij Egmond, is vergelijkbaar met de situatie bij gemaal Bergermeer. Hoewel er fysiek geen maatregelen zijn genomen, melden we ook deze vijf knelpunten als opgelost. Dit om ook naar externe partijen niet het verkeerde beeld te geven dat er nog sprake is van een onopgelost knelpunt.

Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de prognose dat cumulatief respectievelijk 29, 33 en 41 knelpunten (resultaatsverplichting) worden opgelost (zie figuur 2).

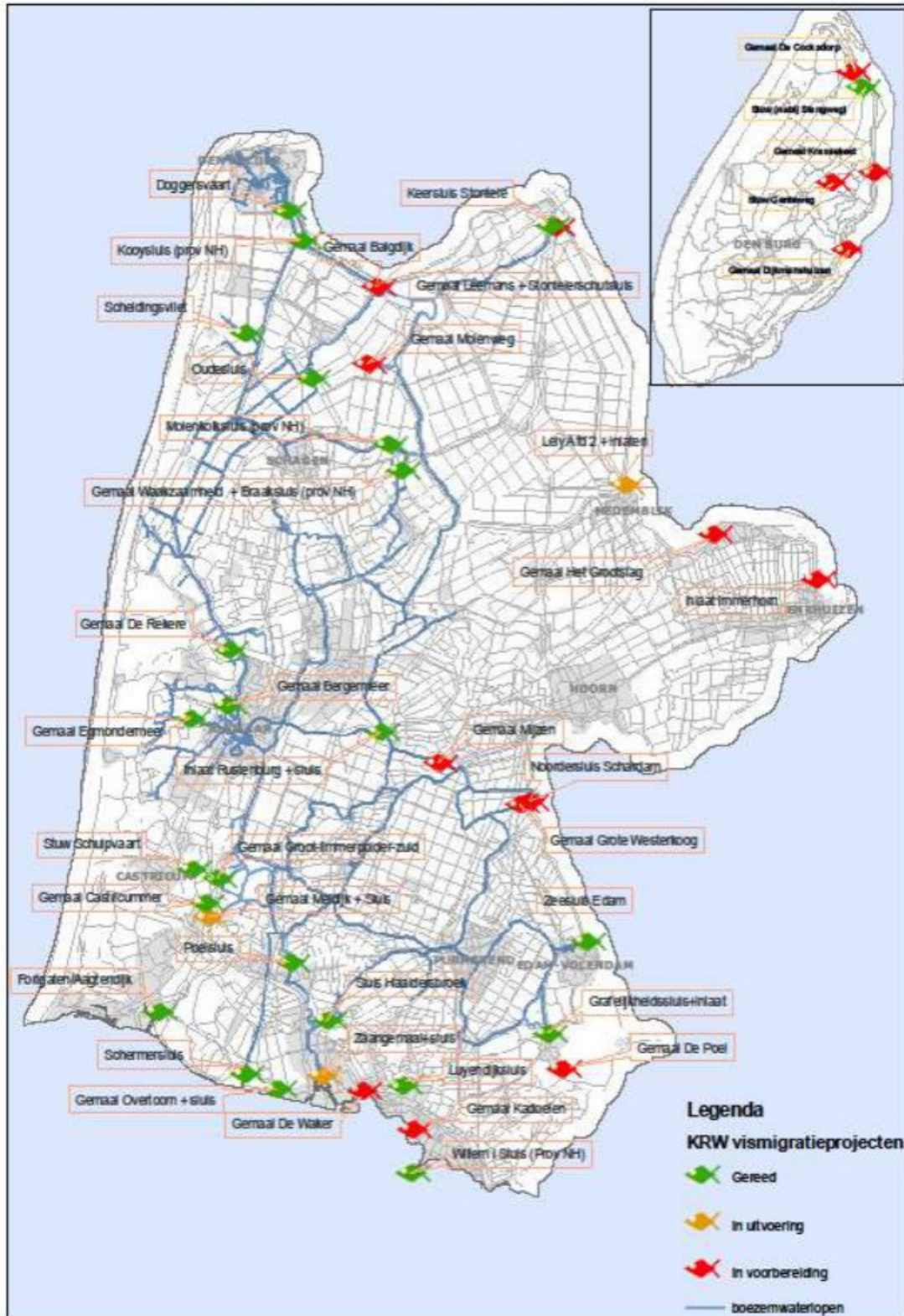
Figuur 2: Realisatie en prognose aantal opgeloste vismigratieknelpunten (cumulatief)

Onderstaand treft u aan de overzichtskaart met de ligging van alle KRW vismigratieknelpunten die in voorbereiding, uitvoering of reeds opgeleverd zijn.

Stand van zaken KRW vismigratieprojecten 01-07-2013

1.3.3 Overige inrichtingsopgaven

Over het tweede kwartaal zijn de volgende bijzonderheden te melden:

Veranderen desinfectiemethode RWZI

In de rapportage over het eerste kwartaal 2013 is melding gemaakt van onderzoek dat is gestart naar de diverse alternatieven van optimalisatie en duurzaamheid van de desinfectiemethode op de RWZI Wervershoof te Wervershoof.

In het kader van dit onderzoek is in overleg met Rijkswaterstaat en het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN) besloten voorlopig niet te starten met desinfectie met chloorbleekloog. Uiterlijk eind 2014 wordt gezamenlijk de balans op gemaakt. Daarbij staat centraal of het niet desinfecteren leidt tot problemen voor de zwemwaterkwaliteit nabij enkele strandjes aan het IJsselmeer en de drinkwaterproductie door PWN.

1.3.4 Beschermd gebied

Zwemwater

Er is een onderzoeksopzet opgesteld die gericht is op het verkrijgen van meer inzicht in bronnen en oorzaken van de zwemwaterkwaliteitsproblemen, zodat gerichter maatregelen ter verbetering kunnen worden voorgesteld.

Het onderzoek omvat de volgende onderdelen:

1. Voor alle zwemlocaties waar de bacteriologische waterkwaliteit slecht^[1] of aanvaardbaar^[2] is, worden extra bemonsteringen uitgevoerd om de 'aanvoerroute' te bepalen en/of worden monsters genomen om met behulp van DNA-technieken de 'oorsprong' (mensen, vogels, runderen, etc.) te onderscheiden. Dit wordt ook gedaan voor een tweetal locaties waar de huidige kwaliteit weliswaar de score 'goed' heeft, maar wel regelmatig normoverschrijdingen plaatsvinden en de kans op een score 'onvoldoende' reëel is.
2. Voor alle zwemlocaties waar het vóórkomen van blauwalgen een aanzienlijk probleem is, en een viertal populaire locaties waar blauwalgen in (wat) mindere mate spelen, worden 'studies op maat' uitgevoerd waarbij mogelijke maatregelen op effectiviteit en kosten beschouwd worden.

De aanpak is met de partners besproken. De komende periode zal nog meer afstemming plaatsvinden. De onderzoeken en studies zijn inmiddels gestart. De rapportage wordt in het vierde kwartaal opgeleverd.

1.3.5 Onderzoeksmatregelen

De uitvoering van het onderzoeksmatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Hieronder een actueel overzicht.

Onderzoeken	Status en prognose	Bijzonderheden
IJzeromhulde drainage	Afronden 4 ^e kwartaal 2014	Dit betreft een samenwerkingsproject, waarin HHNK bijdraagt met geld en kennis.
Schoner effluent	In 2 ^e kwartaal afgerond.	In de volgende rapportage wordt ingegaan om de inhoudelijke resultaten.

[1] Volgens de EU-richtlijn hebben wij een resultaatverplichting voor verbetering van de kwaliteit (tenzij aangetoond kan worden dat maatregelen niet kosteneffectief zijn)

[2] Hiervoor geldt een inspanningsverplichting voor verbetering van de kwaliteit

Verwijderen nutriënt uit inlaatwater	Nog niet gestart omdat de start afhankelijk is van de resultaten van het onderzoek naar de achtergrondbelastingen	Besluitvorming over uitvoering van deze projecten vindt plaats als de resultaten van het onderzoek naar de achtergrondbelasting bekend zijn. Naar verwachting zijn die voor de boezem eind 2014 beschikbaar.
Aanpassen waterhuishouding		
Beperken boezeminlaat		
Waterhuishouding bollengebied		
Hydrologische isolatie Eilandspolder	In 2 ^e kwartaal 2013 afgerond.	Het onderzoek Wormer en Jisperveld is dit kwartaal afgerond. Voor het resultaat zie www.hhnk.nl/krw . Momenteel wordt met de resultaten uit dit onderzoek bepaald wat de beste wijze is om op een pragmatisch wijze tot hydrologische isolatie over te gaan. Daarbij richten we ons niet alleen op Wormer en Jisperwater maar op alle veenweidegebieden in Laag-Holland inclusief Eilandspolder.
Sulfidentoxiciteit VRNK-boezem	2014	
Baggeren Roggesloot	Project opgestart 3 ^e kwartaal 2012. Afronden tweede helft 2013	
Onderwaterdrainage	Het project wordt medio 2015 afgerond	
Koopmanspolder	Het project wordt in 2016 afgerond.	

1.4 Financiën

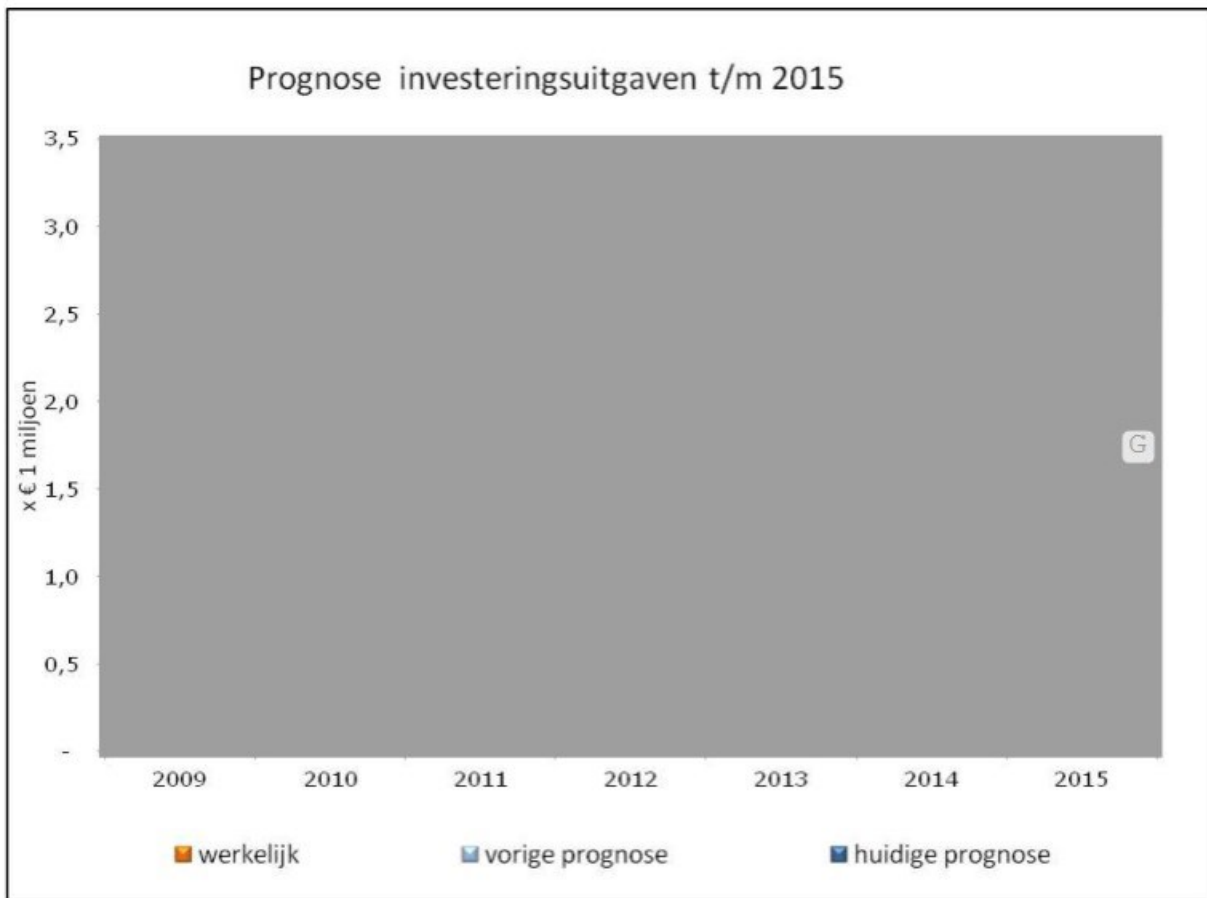
1.4.1 Investeringsvolume

Voor het uitvoeren van het rompprogramma KRW in de periode 2010–2014 is netto € [redacted] G krediet beschikbaar gesteld (reg. nr. 09.29448).

Om ook de resterende resultaatverplichte investeringsmaatregelen uit het WBP4 (21 km NVO's en acht vismigratiekelpunten) voor de einddatum van de 1^e KRW-planperiode (23-12-2015) te kunnen afronden, is een voorbereidingskrediet van € [redacted] G -- beschikbaar gesteld (reg. nr. 12.38268). Met de voorbereiding van deze maatregelen is inmiddels gestart. Eind 2013 wordt op basis van geactualiseerde meerjarenprognose duidelijk of – en zo ja hoeveel – hiervoor aan aanvullend krediet nodig is.

Voor 2013 is € [redacted] G aan uitgaven begroot. In het tweede kwartaal is daarvan in totaal ruim € [redacted] G besteed. De prognose voor 2013 wordt licht bijgesteld van € [redacted] G naar € [redacted] G aan uitgaven. De prognose voor 2014 en 2015 blijft gehandhaafd op respectievelijk € [redacted] G en € [redacted] G aan uitgaven. Totaal worden de uitgaven geprognosticeerd op € [redacted] G. De netto uitgaven komen naar verwachting uit op circa € [redacted] G (zie ook paragraaf 1.4.3 Subsidies en bijdragen derden) en blijven daarmee binnen het beschikbaar gestelde krediet.

In figuur 3 zijn de werkelijke en geprognosticeerde investeringsuitgaven voor de 1^e planperiode weergegeven.

Figuur 3: Gerealiseerde en geprognosticeerde investeringsuitgaven per jaar in de periode 2009-2015

Op basis van de actuele planning, kostenramingen en bijbehorende kasritmes zijn de prognoses eventueel bijgesteld.

De prognose dat het volledige rompprogramma (95 km NVO en 33 vismigratieknelpunten) binnen het beschikbaar gestelde krediet wordt gerealiseerd, blijft gehandhaafd.

1.4.2 Uitgaven en inkomsten exploitatiemaatregelen

Veel van de KRW-maatregelen (bijvoorbeeld aanpassen uitvoering beheer en uitvoering monitoring) zijn onderdeel van reguliere producten en daarbinnen zijn de kosten voor de maatregelen ten behoeve van de KRW niet apart benoemd. Planning en verantwoording afleggen over deze budgetten is de verantwoordelijkheid van de betreffende onderdelen van de organisatie. In 2013 is voor de uitvoering van de KRW-activiteiten netto € [G] -- aan exploitatiekosten begroot. Momenteel is € [G] -- gerealiseerd en de prognose voor 2013 is circa € [G] --. De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door niet voorziene inzet op het zwemwaterdossier en het gezamenlijk met externe partners opstarten van meer onderzoeken en projecten dan voorzien. Voor de inkomsten wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

1.4.3 Subsidies en bijdragen derden

Investeringen

Bij het ter beschikking stellen van de € [G] krediet in december 2009 heeft het CHI rekeninggehouden met cofinanciering op het programma van € [G] door andere partijen. Ten behoeve van het oplossen van vismigratieknelpunten is of wordt hiervoor ontvangen:

Bedrag	Omschrijving
G	reeds in voorgaande jaren ontvangen bijdragen
G	in 2013 beschikt door RWS Noord-Holland
G	in 2013 aanvraag ingediend bij de provincie Noord-Holland
G	in 2013
G	Totaal

Naast deze inkomsten worden KRW-maatregelen ook via andere vormen van (co-)financiering gerealiseerd. Voorbeelden zijn het volledig door derden realiseren, het samen met gemeenten binnen stedelijke waterplannen realiseren of het in gesubsidieerde samenwerkingsprojecten met bijvoorbeeld het regieprogramma Wateropgave realiseren van maatregelen.

Exploitatie

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn afspraken vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water'. Alle partijen betalen een derde deel van de werkelijk gemaakte kosten. De provincie heeft haar bijdrage reeds voorgefinancierd voor de periode 2010-2015. Tevens heeft de provincie een aparte bijdrage gedaan van € G voor de pilot erfmissie bloembollenbedrijven in Noord-Holland.

De gemeenten dragen jaarlijks achteraf bij en worden in december 2013 benaderd voor hun bijdrage aan de in 2013 uitgevoerde onderzoeken. Op basis van de huidige inzichten is dat een bijdrage van circa € G voor de gemeenten gezamenlijk.

1.5 Risico's en beheersmaatregelen

1.5.1 Niet voldoen aan resultaatverplichting

Situatie

HHNK is een resultaatverplichting aangegaan, namelijk dat vóór 2016 totaal 92 nader omschreven maatregelen zijn uitgevoerd.

Risico's

De 92 maatregelen waartoe HHNK zich heeft verplicht, zijn opgenomen in factsheets die als bijlage zijn gevoegd bij het stroomgebiedbeheerplan (SGBP1). In de Waterwet en het Waterbesluit is de verplichting opgenomen tot het operationeel maken van de maatregelen die zijn opgenomen in het SGBP1. Het niet operationeel maken van de resultaatverplichte KRW-maatregelen is daarmee (in beginsel) onwettig.

Risico belegd bij

Het risico is belegd bij de programmamanager KRW.

Genomen beheersmaatregelen

- Rekening is gehouden met een beperkte overprogrammering;
- Een voorbereidingskrediet is gevraagd en gekregen eind 2012;
- Afgelopen kwartaal is gestart met de voorbereiding van projecten waarvoor de realisatie in 2015 is gepland.

1.5.2 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud

Situatie

De kwantitatief geformuleerde (resultaatverplichte) maatregelen ten aanzien van beheer en onderhoud zijn in omvang en locatie beperkt (Laag-Holland). In het WBP4 is aanvullend op de resultaatverplichte maatregelen als beleidsuitgangspunt aangegeven dat in 2015 het beheer en onderhoud binnen het gehele beheergebied van HHNK is aangepast aan de KRW. In het WBP4 is hiertoe een scala van maatregelen en activiteiten benoemd.

Risico's

- De doelen worden niet bereikt;
- Er is geen eenduidig beeld op welke punten en hoe het beheer en onderhoud aangepast moet worden (wat is goed en wanneer is goed goed genoeg);
- Het KRW-dossier kent verschillende schijven (verdeelde verantwoordelijkheid binnen de hele organisatie / geen centrale aansturing).

Risico belegd bij

Het risico is belegd bij de programmamanager KRW.

Genomen beheersmaatregelen

- Er is in het 2^e kwartaal een eerste opzet gemaakt van een samenhangend doelen- inspanningen-netwerk voor beheer en onderhoud;
- Op initiatief van HHNK wordt inmiddels ook op dit vlak door de achtwaterschappen in Rijn-West nauw samengewerkt. Hierdoor wordt ervan elkaar geleerd en ontstaat er een gezamenlijke focus op wat 'aan de KRW aangepast beheer' kan en moet inhouden.

Voorgenomen beheersmaatregelen

Het bovengenoemde doelen- inspanningen-netwerk verder uitwerken, concretiseren en als sturingsinstrument hanteren.

1.6 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is gericht op een open en interactieve communicatie met zowel de omgeving als de interne organisatie. Binnen het hoogheemraadschap is bijvoorbeeld kennis uitgewisseld tijdens commissievergaderingen en een werkbezoek van de algemeen directeur. Het doel is om doelen en taken van het programma voor het voetlicht te brengen en de kernboodschappen van het hoogheemraadschap inzake de KRW breder te verspreiden.

In het tweede kwartaal van 2013 is er op het gebied van communicatie het volgende gebeurd:

- In Rijn-West-verband is het initiatief genomen om een korte, algemene film over waterkwaliteit te ontwikkelen.
- Berichten op intranet en een artikel in vakblad H₂O over KRW en vismigratie in het bijzonder.
- Centraal in de organisatie worden momenteel HHNK-brede communicatieonderwerpen geïnventariseerd. Het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen is onder andere als onderwerp benoemd. Een werkgroep stelt een strategie en kernboodschap op omtrent dit delicate onderwerp.

1.7 Aandachtspunten komende periode

Eenzijds wordt verder gewerkt aan de realisatie van het huidige programma. Komend kwartaal ligt daarbij, naast de voorbereiding en realisatie van NVO's en het opheffen van vismigratiekelpunten, het accent vooral op de volgende onderdelen:

- Het starten met een pilot ecologisch beheer bestaande rietoevers;
- Het starten met een nieuw project gericht op het beperken van erfemissies bloembollen;
- Het verkennen van de mogelijkheden om te komen tot collectieve afspraken met agrariërs over maatregelen gericht op de verbetering van de waterkwaliteit;
- Het afronden van het gebiedsproces gericht op het invoeren van flexibel peilbeheer in diverse deelgebieden binnen Kennemerland.

Anderzijds wordt binnen de kaders van het nationaal werkprogramma 'Stroomgebiedbeheerplannen', de besluitvorming voorbereid over nieuw afgeleide doelen en maatregelen voor de 2^e planperiode KRW. Daarbij wordt qua inhoud en proces aangesloten bij de uitwerking van de Deltavisie en het besluitvormingsproces voor het nieuwe Waterprogramma 2016-2021. Voor het onderdeel KRW wordt in het derde kwartaal vooral ingezet op het leveren van inhoudelijke bijdragen op het vlak van voldoende schoon water. Daarbij gaat het om het inzichtelijk maken van de regionale opgave voor de volgende KRW-periode en ook om het doen van suggesties voor adequate maatregelen.

Lijst met afkortingen

EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
EZ	Ministerie van Economische Zaken
HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
HNP	Huis van de Nederlandse provincies
KAVB	Koninklijke Algemene Vereniging voor Bollandcultuur
Km	Kilometer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LTO	Land- en Tuinbouw organisatie
NVO	natuurvriendelijke oever
PWN	Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
RWS	Rijkswaterstaat
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SGBP1	Stroomgebiedsbeheerplan 1
VRNK-boezem	Vereenigde Raaksmaats- en Niedorperkoggeboezem
WBP4	Waterbeheersplan 4
WBP5	Waterbeheersplan 4 / Watergebiedsprogramma

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

3e programmarapportage 2013 Regieprogramma Kaderrichtlijn Water

1 juli 2013 tot 1 oktober 2013

Auteur

Registratienummer

13.42931

Datum

27 september 2013

Versie

2.0

Status

definitief

Afdeling

Watersystemen

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Programma Kaderrichtlijn Water	4
1.1 Opdrachten en doelen	4
1.2 Belangrijke gebeurtenissen 3 ^e kwartaal 2013 en aandachtspunten komende periode	4
1.2.1 Voorbereiding 2 ^e planperiode komt op stoom	4
1.2.2 HHNK en partners kiezen voor flexibel peilbeheer	5
1.2.3 Onderzoek vismigratiekelpunten	5
1.2.4 Onderzoek effecten natuurvriendelijke oevers	5
1.2.5 Onderzoek hormoonstoffen en medicijnresten	5
1.2.6 Biotoop voor de fint	5
1.2.7 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw	6
1.2.8 Samen werken aan erf-afspoeling bloembollen	7
1.3 Bereikte resultaten, stand van zaken en prognose	7
1.3.1 Natuurvriendelijke Oevers	7
1.3.2 Vismigratiekelpunten	8
1.3.3 Overige resultaatverplichte opgave	9
1.3.4 Beschermd gebied	9
1.3.5 Onderzoeksmaatregelen	10
1.3.6 Financiën: begroting, werkelijke uitgaven en prognose	10
1.4 Risico's en beheersmaatregelen	12
1.4.1 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud	12
1.4.2 Afgevoerd risico: Niet voldoen aan resultaatverplichting	13
1.5 Communicatie	13
Lijst met afkortingen	15

Samenvatting

- De samenwerking met gemeenten binnen de waterplannen t.a.v. de aanleg van natuurvriendelijke oevers begint zijn vruchten af te werpen. De afgelopen jaren is in dit verband circa 15 kilometer natuurvriendelijke oever gerealiseerd die nu gereed gemeld kunnen worden. Nieuwe ontwikkelingen worden gevolgd.
- De prognose voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers wordt positief bijgesteld. De oorspronkelijke prognose voor 2013 was 54 kilometer maar door de aangelegde oevers binnen de waterplannen en de goede samenwerking met het programma Wateropgave is de prognose nu 85 kilometer.
- De verwachting is dat niet alleen het rompprogramma maar zelfs alle resultaatsverplichte maatregelen voor zowel de natuurvriendelijke oevers als de vismigratieknelpunten binnen het reeds beschikbaar gestelde netto krediet van [REDACTED] G gerealiseerd kunnen worden. Dit wordt bereikt door daar waar mogelijk gebruik te maken van synergiegelden voor het oplossen van een aantal relatief dure vismigratieknelpunten. Tevens worden kosten beperkt door strategische samenwerkingen met andere regieprogramma's en externe partners zoals de provincie en Landschap Noord-Holland. Daarbij is de verwachting dat er zelfs nog enige ruimte binnen het krediet is om invulling te geven aan inspanningsverplichte maatregelen (ambitie).

1 Programma Kaderrichtlijn Water

1.1 Opdrachten en doelen

Het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) kent drie planperiodes van zes jaar (2009 t/m 2015, 2016 t/m 2021, 2022 t/m 2027), waarbij uiterlijk aan het eind van de laatste periode de doelen moeten zijn bereikt. De doelen en de maatregelen voor de eerste periode zijn in regionale gebiedsprocessen en door afstemming op stroomgebiedniveau tot stand gekomen. In 2008 zijn deze door het CHI vastgesteld (08.785) en vervolgens opgenomen in het 4^e Waterbeheersplan (WBP4) en in het Stroomgebiedbeheerplan Rijn-West.

De maatregelen voor de 1^e planperiode zijn te verdelen in:

- investeringsmaatregelen, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers en constructies om vismigratieknelpunten op te lossen;
- natuurvriendelijk beheer bij baggeren en verwijderen van waterplanten uit de waterlopen;
- monitoring, evaluatie en rapportage;
- onderzoek, zoals water- en stoffenbalansen en onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen. Deze laatste zijn bedoeld om een keuze voor specifieke KRW-maatregelen voor de 2^e planperiode te onderbouwen.

In, onder andere, de 3^e programmarapportage KRW 2012 (12.38541) zijn de resultaatverplichte en inspanningsverplichte maatregelen gedetailleerd beschreven.

In de aanloop naar het programma van maatregelen voor de 2^e planperiode vindt in 2013, met een doorloop naar het eerste kwartaal 2014, opnieuw een regionaal gebiedsproces plaats. Het betreft een planvormingsproces waarbij regionale belangenorganisaties en overheden worden betrokken. Het proces wordt integraal met het planvormingsproces voor het 5^e Waterbeheersplan (Waterprogramma) van het hoogheemraadschap (HHNK) uitgevoerd.

1.2 Belangrijke gebeurtenissen 3^e kwartaal 2013 en aandachtspunten komende periode

1.2.1 Voorbereiding 2^e planperiode komt op stoom

De voorbereiding van de besluitvorming over nieuwe, afgeleide doelen en maatregelen voor de 2^e planperiode KRW (2016-2021) komt op stoom. Van HHNK wordt verwacht dat wij ook voor deze nieuwe KRW-periode een pakket van resultaatverplichte maatregelen vaststellen. Om tot dat pakket te komen worden twee wegen bewandeld. Enerzijds betreft dit het integrale (gebieds)proces naar een nieuw waterprogramma. Een proces waarbij het bestuur nauw is betrokken en waarbij de KRW integraal wordt meegenomen. Anderzijds betreft het een analyse naar de huidige toestand van ons water op basis van monitoringgegevens en de herkomst van relevante bronnen. Hoewel deze analyse nog niet is afgerond, is er wel een beeld op hoofdlijnen. Dit beeld komt in de kern op het volgende neer:

- Een substantieel deel van de voedingsstoffen in ons water is van natuurlijke herkomst en niet te beïnvloeden;
- Veruit de meest adequate aangrijpingspunten om de ecologische kwaliteit van ons oppervlaktewater te verbeteren, zijn het terugdringen van agrarische emissies in het algemeen en de af- en uitspoeling van actuele bemesting in het bijzonder;
- De verwachting is dat door een verdere aanpassing van het reguliere beheer van ons watersysteem nog veel verbeteringen bereikt kunnen worden;

- Omdat reeds in de 1^e planperiode door HHNK een grote inspanning wordt geleverd op het vlak van hydromorfologische aanpassingen (de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het oplossen van vismigratie knelpunten), lijkt het verstandig de inzet op dit aspect in de 2^e planperiode te verminderen en ten aanzien van investeringen in het systeem vooral aan te sluiten bij initiatieven die buiten de KRW om worden ontwikkeld.

1.2.2 HHNK en partners kiezen voor flexibel peilbeheer

Samen met gebiedspartners zijn voorkeursvarianten gekozen voor flexibel peilbeheer in zes gebieden in Noord- en Midden Kennemerland. De uitkomsten worden in 2014 vastgelegd in de peilbesluiten. Het doel van flexibel peilbeheer is om de waterkwaliteit te verbeteren. Door de natuurlijke dynamiek in het watersysteem te vergroten, is er minder inlaatwater (van mindere kwaliteit) nodig. Ook kan gebiedseigen water langer worden vastgehouden. Onderzoek toont aan dat dit positieve gevolgen heeft voor de waterkwaliteit in het gebied.

1.2.3 Onderzoek vismigratieknelpunten

In augustus is gestart met de uitwerking van voorkeursoplossing voor het oplossen van een tiental vismigratieknelpunten.

Dit jaar wordt in het voor- en najaar bij elf vismigratieknelpunten de migratie gemonitord. De resultaten van het in het voorjaar uitgevoerde onderzoek zijn gepresenteerd. In september is gestart met het najaarsonderzoek. De resultaten van het totale onderzoek zijn eind 2013 bekend.

1.2.4 Onderzoek effecten natuurvriendelijke oevers

Gestart is met het onderzoek dat de effecten van de aanleg en het beheer van natuurvriendelijke oevers in beeld brengt. Er worden daarbij volgens de standaard KRW-systematiek metingen gedaan naar macrofyten (waterplanten) en macrofauna (kleine waterdiertjes) in nieuwe en bestaande natuurvriendelijke oevers. Parallel worden door vrijwilligers en deskundigen van Landschap Noord-Holland op dezelfde locaties inventarisaties uitgevoerd. Daarbij ligt het accent vooral op de biodiversiteit waardoor er ook aandacht is voor de meer landgebonden organismen.

1.2.5 Onderzoek hormoonstoffen en medicijnresten

Staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu heeft aangegeven dat zij microverontreinigingen, zoals geneesmiddelen en contrastmiddelen, voor drinkwater en milieu een belangrijk probleem vindt. Tegelijkertijd constateert de staatssecretaris dat de afspraken in het Bestuursakkoord Water vrijwel geen ruimte bieden aan de waterschappen om in de komende tien jaar extra te investeren. Haar voornemen is om tot afspraken te komen over een stapsgewijze aanpak. In dat kader neemt HHNK, in Rijn-West-verband, deel aan het project 'Landelijke screening nieuwe stoffen in oppervlaktewater vallend onder de KRW'. Op twee locaties binnen ons gebied (bij het gemaal te Wervershoof en bij de Koedijkervlotbrug in het Noordhollands kanaal te Koedijk) wordt gemeten aan een vijftal stoffen. Vier van deze stoffen zijn geneesmiddelen. De metingen vinden plaats in september 2013 en in februari 2014. De rapportage volgt in 2014.

1.2.6 Biotoop voor de fint

Recent is overeenstemming bereikt tussen Landschap Noord-Holland, gemeente Den Helder en een private ondernemer over de herinrichting van een voormalige baggerverwerkingslocatie in de Balgzandpolder bij Den Helder. Onderdeel van het project is dat het wateroppervlak van het Balgzandkanaal met twee hectare wordt uitgebreid. In het overkoepelende natuurherstelproject

wordt, dankzij een financiële bijdrage van HHNK, grote ecologische winst behaald voor met name de KRW-doelsoort de fint¹.

In het Balgzandkanaal bij Den Helder wordt het wateroppervlak met twee hectare uitgebreid. Dit extra water wordt optimaal ingericht als paai- en opgroeigebied voor de fint en geeft daarmee een toename van geschikt areaal leefgebied. Binnen het gebied wordt de juiste waterdiepte aangelegd en een strook voorzien van grofkorrelige steenbestorting waarmee het optimaal wordt ingericht als verblijfgebied voor de migrerende fint en andere brakwater soorten.

Door dit project kan de reeds aangelegde vismigratievoorziening bij de Spuisluis aan de Oostoever (tussen het wad en de boezem) optimaal functioneren. Het beheer van het extra water wordt uitgevoerd door Landschap Noord-Holland. Het project is tot stand gekomen door een intensieve samenwerking en een integrale benadering van de diverse partners die de vele

1.2.7 Ontwikkelingen met betrekking tot de landbouw

Op verzoek van HHNK is door de agrarische natuurvereniging Water, Land & Dijken (WLD) een voorstel ingediend voor een tweejarige pilot met groen-blauwe diensten. In gezamenlijk overleg zijn maatregelen geselecteerd. Daarbij is gebruik gemaakt van het Nutriënten Advies Rijn-West van het RBO en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer van LTO, waarover in voorgaande bestuursrapportages is geïnformeerd. In beeld zijn de volgende activiteiten:

- Aanpak erfafspoeling;
- Verwerken maaisel en ander organisch materiaal;
- Aanleg en beheer van natuurvriendelijke oevers;
- Natuurlijk beheer van oevers en waterlopen;
- FAB-randen en ecologische beheer van oevers in de akkerbouw (FAB staat voor functionele agro-biodiversiteit);
- Kringlooplandbouw, precisiebemesting en duurzaam bodembeheer;
- Selectieve / tijdelijke peilverhoging;
- Kennisontwikkeling, -verspreiding en -toepassing.

Hoewel het een interessant voorstel is, zijn er de komende maanden nog een aantal zaken uit te zoeken en te regelen voordat een definitieve overeenkomst tussen HHNK en WLD gesloten kan worden. Daarbij gaat het om zaken als rechtmatigheid, financierbaarheid, een monitoringsprotocol en een gezamenlijk communicatieplan. Ook worden er de komende maanden nog pogingen ondernomen om de pilot te verbreden. Enerzijds door partijen als het ministerie van Economische Zaken en de provincie Noord-Holland te laten overwegen te participeren. Anderzijds is ook vanuit andere agrarische natuurverenigingen binnen het werkgebied van HHNK belangstelling getoond voor (onderdelen van) de pilot. Momenteel worden de mogelijkheden verkend het geografisch werkgebied voor bepaalde maatregelen te verbreden buiten het werkgebied van WLD (Laag Holland). De gezamenlijke ambitie is begin 2014 tot definitieve overeenstemming te komen. Daarmee wordt dan tevens inhoud gegeven aan het CHI-besluit "Implementatie blauw-groene diensten" (registratienummer 11.32428).

¹ De fint is een haringachtige vis die voor brak water een doelsoort is. Sinds enkele decennia komt de fint niet meer voor op het Amstelmeer.

1.2.8 Samen werken aan erf-afspoeling bloembollen

In een vorige bestuursrapportage is gemeld dat we de ervaringen van de pilot 'erfemissie bloembollenbedrijven' over meer bollentelers willen verbreden. Het doel is het realiseren van een goede oppervlaktewaterkwaliteit door bewustwording en gedragsverandering bij bloembollentelers en mogelijk aanpassingen aan het werkproces en/of aan de erfinrichting van de bedrijven. Op 27 september jongstleden heeft de startbijeenkomst van het vervolgproject plaatsgevonden. Bij dit vervolg wordt uit kostenoverweging niet het slootwater onderzocht op verontreiniging met gewasbeschermingsmiddelen, maar het regenwater in de afvoerputten van de verharde terreinen. Gebleken is dat dit regenwater een belangrijke bron van verontreiniging van het oppervlaktewater is. Bij het vervolgproject zijn de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bollencultuur (KAVB), de regionale bestrijdingsmiddelenhandel en de producenten van gewasbeschermingsmiddelen betrokken. Alle partijen brengen mensen, kennis en of middelen in.

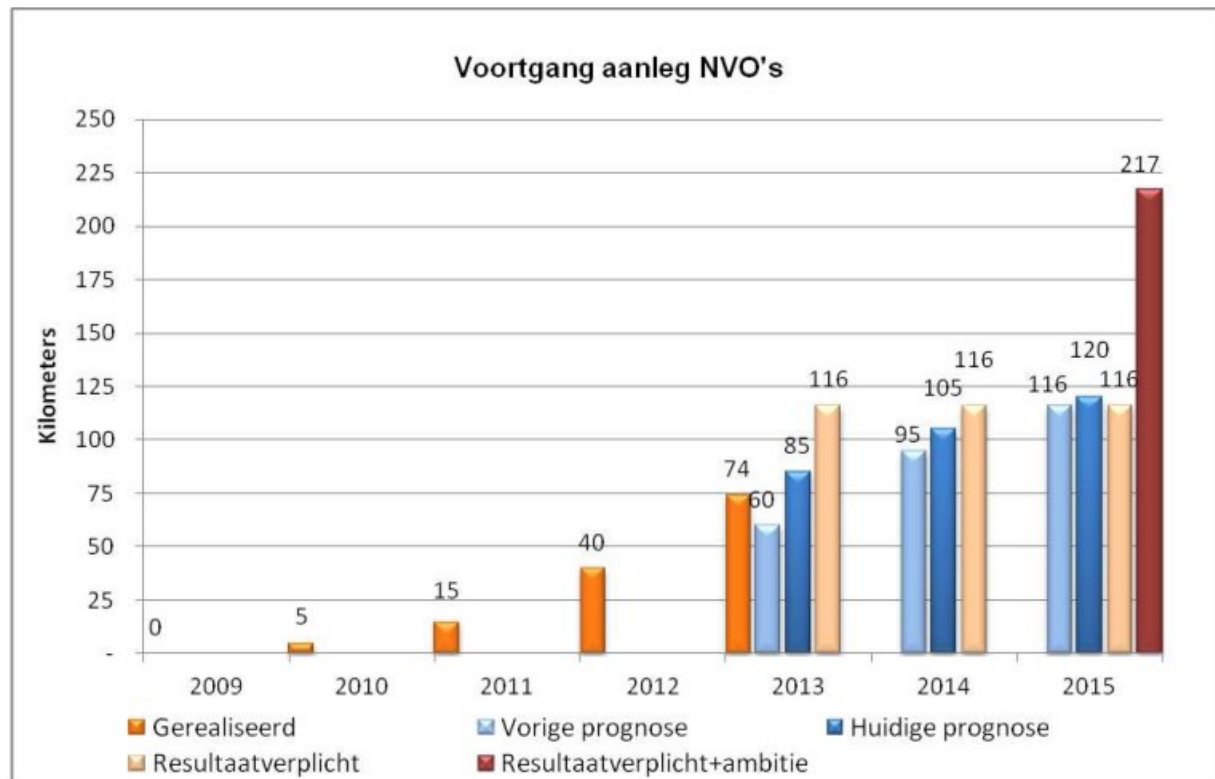
1.3 Bereikte resultaten, stand van zaken en prognose

1.3.1 Natuurvriendelijke Oevers

In het derde kwartaal is 20,3 kilometer natuurvriendelijke oever (NVO) gerealiseerd. Het betreffen de projecten:

Omschrijving project	Lengte natuurvriendelijke oever in kilometers
Afdeling. H-ON bij Schagerbrug in de Zijpe	0,4
Roersloot, afdeling I Noord bij Schagerbrug in de Zijpe	2,1
Afdeling KP bij Oudesluis in de Zijpe	2,7
Stedelijk gebied van Purmerend	5,5
Neksloot bij Heemskerk	1,0
5 projecten waaronder de Hoevervaart te Alkmaar	4,8
Broeckgouw te Volendam	2,5
2 projecten in Zaanstad	1,3
Totaal	20,3

Hiervan is ruim vijftien kilometer de afgelopen jaren gerealiseerd binnen de maatregelen van de waterplannen. De gegevens van deze oevers zijn nu beschikbaar gekomen waardoor ze nu gereed gemeld kunnen worden. De aanleg van nieuwe projecten binnen de waterplannen wordt gevolgd en daar waar mogelijk toegerekend aan de KRW. Voor 2013 wordt de prognose positief bijgesteld van 60 km naar 85 km te realiseren NVO. Deze aanpassing wordt voornamelijk veroorzaakt door de extra kilometers vanuit de waterplannen. Voor 2014 en 2015 wordt de prognose dat cumulatief respectievelijk 105 en 120 km NVO wordt gerealiseerd (zie figuur 1). Hiermee wordt voldaan aan de resultaatsverplichting van 116 kilometer.

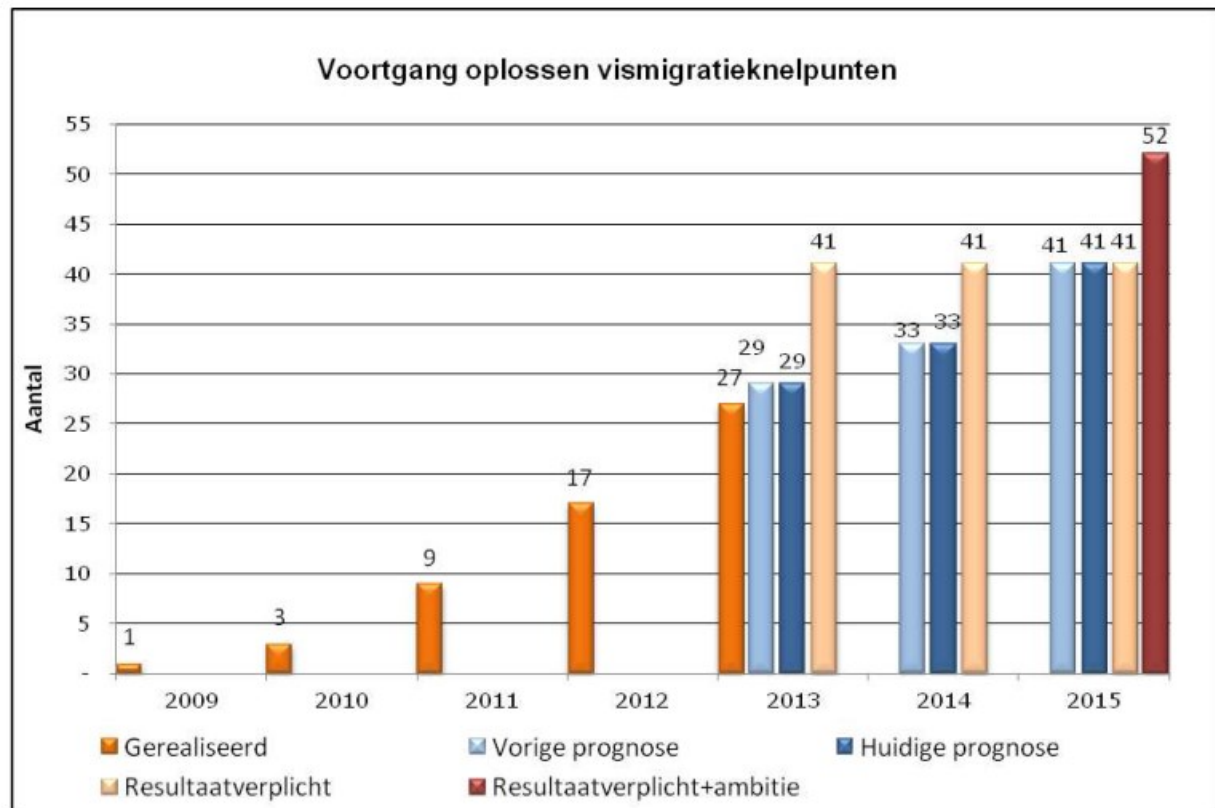
Figuur 1: Realisatie en prognose aantal kilometers aangelegde NVO's (cumulatief)

Op de volgende overzichtskaart is de ligging aangegeven van alle KRW NVO-projecten die in uitvoering zijn of reeds zijn opgeleverd. Naast de realisatie is voor bijna 70 km natuurvriendelijke oever in voorbereiding waarvan het merendeel voor 2016 wordt opgeleverd. De locaties daarvan liggen echter nog niet volledig vast en zijn daarom niet op de kaart weergegeven.

Actuele kaart nog toe te voegen

1.3.2 Vismigratieknelpunten

In het derde kwartaal zijn geen oplossingen voor vismigratieknelpunten opgeleverd. Voor 2013, 2014 en 2015 blijft de prognose gehandhaafd dat cumulatief respectievelijk 29, 33 en 41 knelpunten (resultaatverplichting) worden opgelost (zie figuur 2).

Figuur 2: Realisatie en prognose aantal opgeloste vismigratieknelpunten (cumulatief)

Op de volgende overzichtskaart is de ligging aangegeven van alle KRW vismigratieknelpunten die in voorbereiding, uitvoering of reeds opgeleverd zijn.

Actuele kaart nog toe te voegen

1.3.3 Overige resultaatverplichte opgave

Eén van de resultaatverplichte maatregelen die HHNK voor de eerste periode van de KRW op zich heeft genomen is het verwijderen van 13,6 ha drijfslagen en kroos in diverse waterlichamen in Laag-Holland. De motivatie voor de maatregel is simpel: Door kroos en deklagen te verwijderen en af te voeren, onttrek je nutriënten aan het watersysteem. Afgelopen kwartaal is nagegaan in hoeverre we inhoud hebben gegeven aan deze maatregel. De conclusie is dat inmiddels ruimschoots aan de resultaatverplichting is voldaan.

1.3.4 Beschermd gebied

De zwemwaterkwaliteit kende in 2013 een bijzonder verloop. Niet eerder in de afgelopen jaren hebben we zo weinig kwaliteitsproblemen gehad. Zowel de metingen aan bacteriën als aan blauwalgen bleven lang een positief beeld geven. Pas in de tweede helft van augustus ontstonden enkele kwaliteitsproblemen. Deze bleven vaak beperkt tot kortdurende overschrijdingen. De reden hiervan is niet zondermeer duidelijk. De metingen van andere waterbeheerders geven in het afgelopen zwemseizoen ook een positief beeld van de waterkwaliteit. De verwachting is dat het koude en relatief natte voorjaar de oorzaak is van het positieve beeld.

1.3.5 Onderzoeksmatregelen

De uitvoering van het onderzoeksmatregelenpakket verloopt volgens de geactualiseerde planning. Hieronder een actueel overzicht van lopende en nog te starten onderzoeken.

Onderzoeken	Status en prognose	Bijzonderheden
IJzeromhulde drainage	Afronden 4 ^e kwartaal 2014	Dit betreft een samenwerkingsproject, waarin HHNK bijdraagt met geld en kennis.
Verwijderen nutriënt uit inlaatwater	Nog niet gestart omdat de start afhankelijk is van de resultaten van het onderzoek naar de achtergrondbelastingen	Besluitvorming over uitvoering van deze projecten vindt plaats als de resultaten van het onderzoek naar de achtergrondbelasting bekend zijn. Naar verwachting zijn die voor de boezem eind 2014 beschikbaar.
Aanpassen waterhuishouding		
Beperken boezeminlaat		
Waterhuishouding bollengebied		
Sulfidentoxiciteit VRNK-boezem	Het project staat gepland voor 2014	
Baggeren Roggesloot	In 3 ^e kwartaal 2013 afgerond	Het onderzoek en eindrapport van het KRW onderzoeksproject Roggesloot op Texel is eind juli afgerond. De resultaten geven op hoofdlijnen inzicht in de te verwachten verbetering van de waterkwaliteit en worden meegenomen in een programma kwaliteitbaggeren dat momenteel ontwikkeld wordt.
Onderwaterdrainage	Het project wordt medio 2015 afgerond	
Koopmanspolder	Het project wordt in 2016 afgerond	

1.3.6 Financiën: begroting, werkelijke uitgaven en prognose

Investeringsvolume

Voor het uitvoeren van het rompprogramma KRW in de periode 2010–2014 is netto € [G] krediet beschikbaar gesteld door het CHI (09.29448) bij de vaststelling van het Programma investeringsmaatregelen Kaderrichtlijn Water.

Om ook de resterende resultaatverplichte investeringsmaatregelen uit het WBP4 (21 km NVO's en acht vismigratieknelpunten) voor de einddatum van de 1^e KRW-planperiode (23/12/2015) te kunnen afronden, is een voorbereidingskrediet van € [G] beschikbaar gesteld (12.38268).

Voor 2013 is € [G] aan uitgaven in de investeringsbegroting opgenomen. In het derde kwartaal is daarvan in totaal bijna € [G] besteed. De prognose voor 2013 wordt licht bijgesteld van € [G] naar € [G] aan uitgaven.

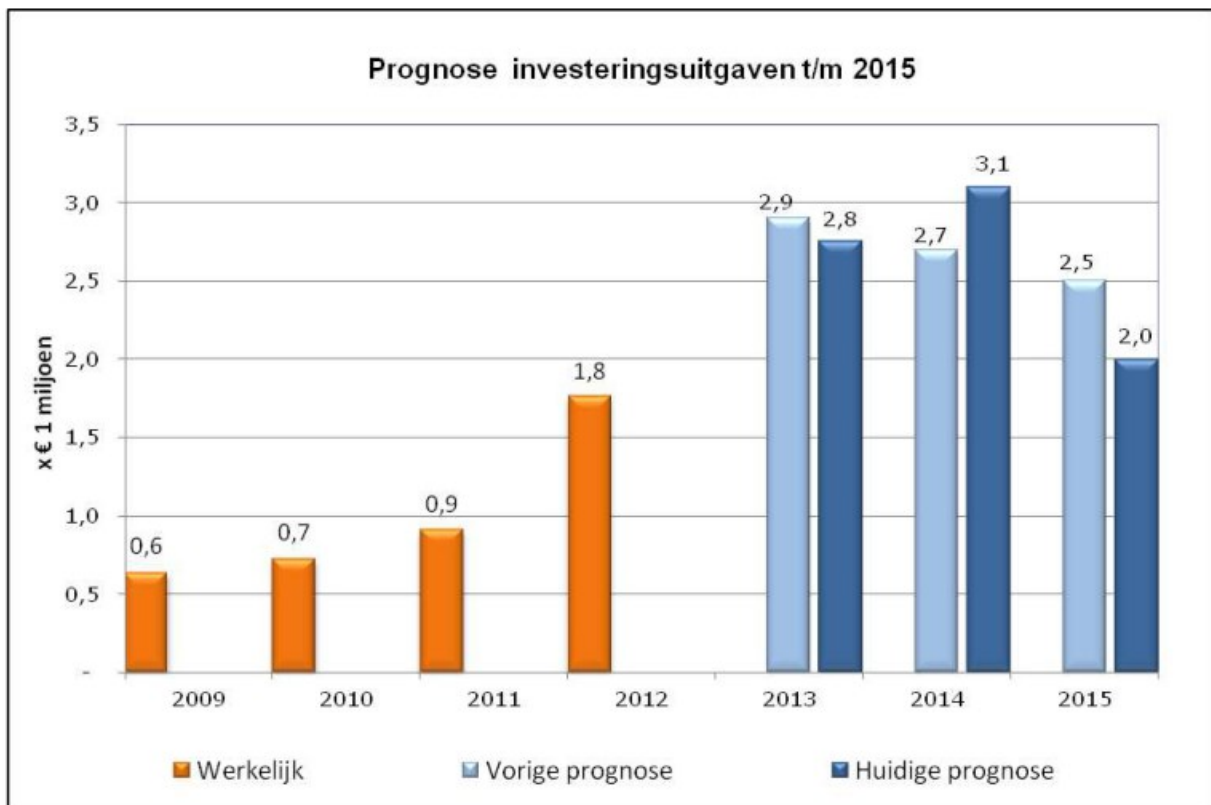
De prognoses voor 2014 en 2015 worden aangepast van € [G] en € [G] naar respectievelijk € [G] en € [G] aan uitgaven. Deze verschuiving wordt veroorzaakt door de aangepaste planning van de op te lossen vismigratieknelpunten.

De verwachting is dat niet alleen het rompprogramma maar zelfs alle resultaatsverplichte maatregelen voor zowel de natuurvriendelijke oevers als de vismigratieknelpunten binnen het reeds beschikbaar gestelde netto krediet van [redacted] G gerealiseerd worden. Daarnaast is de verwachting dat er zelfs nog enige ruimte binnen het krediet is om invulling te geven aan inspanningsverplichte maatregelen (ambitie).

In figuur 3 zijn de werkelijke en geprognosticeerde investeringsuitgaven voor de 1^e planperiode weergegeven.

Figuur 3: Gerealiseerde en geprognosticeerde investeringsuitgaven per jaar in de periode 2009-2015

Uitgaven op exploitatiebegroting

Veel van de KRW-maatregelen (bijvoorbeeld 'aanpassen uitvoering beheer' en 'uitvoering monitoring') zijn onderdeel van reguliere producten waarbinnen de kosten voor de maatregelen ten behoeve van de KRW niet apart zijn benoemd. De planning en het afleggen van verantwoording over deze budgetten is de verantwoordelijkheid van de betreffende onderdelen van de organisatie.

In 2013 is voor de uitvoering van de KRW-activiteiten per saldo € [redacted] G aan exploitatiekosten begroot. Momenteel is € [redacted] G gerealiseerd en de prognose voor 2013 is circa € [redacted] G. De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door niet voorziene inzet op het zwemwaterdossier en het gezamenlijk met externe partners starten van meer onderzoeken en projecten dan voorzien. Over de extra kosten zijn afspraken gemaakt hoe en waar deze binnen de exploitatiebegroting zijn te compenseren. Deze compensatie wordt in de eerstvolgende begrotingswijziging verwerkt. Voor de inkomsten wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

Inkomsten zoals subsidies en bijdragen derden, op investeringen

Bij het ter beschikking stellen van de € [redacted] G krediet in december 2009 heeft het CHI rekeninggehouden met cofinanciering op het programma van € [redacted] G door andere partijen. Ten behoeve van het oplossen van vismigratieknelpunten is reeds subsidie ontvangen en wordt naar verwachting de komende jaren nog meer subsidie ontvangen.

Het overzicht van de reeds en nog te ontvangen subsidies is:

Bedrag	Omschrijving
€ [redacted] G	reeds in voorgaande jaren ontvangen bijdragen
€ [redacted] G	voor 2013 beschikt door RWS Noord-Holland en provincie Noord-Holland
€ [redacted] G	in 2013 aanvraag ingediend bij de provincie Noord-Holland
€ [redacted] G	in 2013 aangemeld voor "subsidie buiten uitvoeringsregeling"
€ [redacted] G	Totaal

Naast deze inkomsten worden KRW-maatregelen ook via andere vormen van (co-)financiering gerealiseerd. Voorbeelden zijn: het volledig door derden realiseren, het samen met gemeenten binnen stedelijke waterplannen realiseren of het in gesubsidieerde samenwerkingsprojecten (met bijvoorbeeld het regieprogramma Wateropgave) realiseren van maatregelen.

Inkomsten zoals subsidies en bijdragen derden, op exploitatie

Voor het onderzoeksmaatregelenpakket zijn afspraken vastgelegd in het document 'Samen werken aan schoon water'. Alle partijen betalen een derde deel van de werkelijk gemaakte kosten. Op basis van het in 2010 herziene onderzoeksprogramma is een subsidieaanvraag bij de provincie ingediend. De provincie heeft bij beschikking voor de opgevoerde projecten voor de periode 2010-2015 haar derde deel toegezegd. Hiervan is reeds 40% (ruim € [redacted] G) voorgefinancierd. Tevens heeft de provincie een aparte bijdrage gedaan van € [redacted] G voor de pilot erfmissie bloembollen-bedrijven in Noord-Holland.

De gemeenten dragen jaarlijks achteraf bij en worden in december 2013 benaderd voor hun bijdrage aan de in 2013 uitgevoerde onderzoeken. Op basis van de huidige inzichten is dat voor de gemeenten gezamenlijk een bijdrage van circa € [redacted] G

1.4 Risico's en beheersmaatregelen

1.4.1 Op de KRW aangepast beheer en onderhoud

Situatie

De kwantitatief geformuleerde (resultaatverplichte) maatregelen ten aanzien van beheer en onderhoud zijn in omvang en locatie beperkt (Laag-Holland). In het WBP4 is aanvullend op de resultaatverplichte maatregelen als beleidsuitgangspunt aangegeven dat in 2015 het beheer en onderhoud binnen het gehele beheergebied van HHNK is aangepast aan de KRW. In het WBP4 is hiertoe een scala van maatregelen en activiteiten benoemd.

Risico's

- De doelen worden niet bereikt;
- Er is geen eenduidig beeld op welke punten en hoe het beheer en onderhoud aangepast moet worden (wat is goed en wanneer is goed genoeg);
- Het KRW-dossier kent verschillende schijven (verdeelde verantwoordelijkheid binnen de hele organisatie / geen centrale aansturing).

Risico belegd bij

Het risico is belegd bij de programmamanager KRW.

Genomen beheersmaatregelen

- Er is in een opzet gemaakt van een samenhangend doelen-inspanningen-netwerk voor beheer en onderhoud;
- Er is opdracht gegeven een beeldbestek op te stellen waarmee gestuurd kan gaan worden op een ecologischer beheer van bestaande rietoevers;
- Op initiatief van HHNK wordt inmiddels ook op dit vlak door de acht waterschappen in Rijn-West nauw samengewerkt. Hierdoor wordt van elkaar geleerd en ontstaat er een gezamenlijke focus op wat 'aan de KRW aangepast beheer' kan en moet inhouden.

Voorgenomen beheersmaatregelen

Het bovengenoemde doelen-inspanningen-netwerk verder uitwerken, actualiseren en concretiseren en als sturingsinstrument hanteren.

1.4.2 Afgevoerd risico: Niet voldoen aan resultaatverplichting

In voorgaande rapportages werd melding gemaakt van het risico dat niet voldaan wordt aan de resultaatverplichting. Inmiddels zijn beheersmaatregelen getroffen, namelijk:

- Rekening wordt gehouden met een beperkte overprogrammering;
- Een voorbereidingskrediet eind 2012 is gevraagd en gekregen;
- Afgelopen kwartaal is gestart met de voorbereiding van projecten waarvoor de realisatie in 2015 is gepland;

Op basis van de actuele prognose kunnen alle resultaatverplichtingen worden gerealiseerd met het reeds beschikbaar gestelde krediet. Als gevolg hiervan wordt dit risico afgevoerd.

1.5 Communicatie

De communicatiestrategie voor het programma Kaderrichtlijn Water is gericht op een open en interactieve communicatie met zowel de omgeving als de interne organisatie. Uitgangspunt hiervan is om doelen en taken van het programma over het voetlicht te brengen en de kernboodschappen van het hoogheemraadschap inzake de KRW breder te verspreiden.

In het derde kwartaal van 2013 is er op het gebied van communicatie het volgende gebeurd:

- We zijn aanwezig geweest bij een voorlichtingsbijeenkomst voor de bloembollensector. Doel hiervan was voornamelijk in gesprek komen met belanghebbenden en bewustwording creëren. De bijeenkomst heeft tot positieve berichtgeving in de krant geleid.
- Voor de verbreding van de pilot erfemissie Breezand is een krachtenveldanalyse gehouden en zijn betrokkenen en belanghebbenden in kaart gebracht. Uitkomsten van de analyse vormen de basis voor een communicatiestrategie rondom de pilot. Deze strategie wordt gezamenlijk met partners in het project afgestemd en uitgevoerd. Naar verwachting biedt de pilot een aantal interessante aanknopingspunten om schoon water (KRW) onder de aandacht te brengen bij directe betrokkenen, vakmedia en bestuur.
- Er is een opzet gemaakt om de KRW-website te verbeteren, inhoudelijk en qua structuur. Verbeteringen worden in het vierde kwartaal doorgevoerd. Doel is onder meer om de informatie toegankelijker te maken en te verwijzen naar andere relevante informatiebronnen zoals Rijn-West en de webpagina van het waterprogramma en de deltavisie.

- Op het gebied van vismigratie is een communicatiekalender voor 2014 opgesteld en zijn werkafspraken gemaakt om meer gezamenlijk op te trekken bij zowel geplande- als ad hoc communicatiemomenten. Er zijn verschillende interne en externe berichten verschenen over vismigratie.
- Voor Natuurvriendelijke Oevers is een plan opgesteld om zowel bestaande als nieuwe oevers meer onder de aandacht te brengen. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van educatie op lagere scholen en het plaatsen van informatiepanelen. Uitvoering start in het vierde kwartaal.

Lijst met afkortingen

FAB	Functionele agro-biodiversiteit
HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
KAVB	Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bollencultuur
Km	Kilometer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LTO	Land- en Tuinbouw organisatie
NVO	natuurvriendelijke oever
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
RWS	Rijkswaterstaat
SGBP1	Stroomgebiedsbeheerplan 1
WBP4	Waterbeheersplan 4
WBP5	Waterbeheersplan 5 / Waterbeheerprogramma 2016-2021
WLD	Agrarische natuurvereniging Waterland en Dijken

Besluitenlijst

Vergadering
College van dijkgraaf en hoogheemraden

Aanwezig
J. Kramer, R. Maarschall, S.J. Schenk, C.J.M. Stam,
R. Veenman (voorzitter)

[Redacted] J
[Redacted] J
[Redacted] J

Hoogheemraden
Secretaris
Hoofd BDS
Notulist

Afwezig
L.H.M. Kohsiek

Van
[Redacted] J

Doorkiesnummer
[Redacted] J

Registratienummer
17.0107279

Datum vergadering
19 september 2017

Ongewijzigd vastgesteld in de vergadering van het college van dijkgraaf en hoogheemraden van 3 oktober 2017.

		I/CHI	Afd.
	en vergad		
2.	Presentatie Begroting 2018 door [Redacted] J [Redacted] J In aanwezigheid [Redacted] J Naar aanleiding van de gehouden presentatie geeft D&H commentaar. Dit zal worden meegenomen bij de verdere uitwerking van het voorstel dat op 3 oktober 2017 aan D&H zal worden voorgelegd.		
3.	Stand van zaken portefeuilles Hr. Schenk: - Informeert recentelijk in Den Helder op een basisschool voor groep 7 en 8 een gastles te hebben gegeven over water. Dit was erg leuk.		

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Stationsplein 136, 1703 WC Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hhnk.nl
www.hhnk.nl

Datum
19 september 2017

	<ul style="list-style-type: none"> - Informeert, dat er op 5 september 2017 een extra vergadering heeft plaatsgevonden met de stuurgroep Natuurontwikkeling Texel over het project Waalenburg. Ondanks de ontstane discussie rondom dit project is het draagvlak voor de uitvoering hiervan groot. - Informeert, samen met de heren Kohsiek en Veenman, op 7 november 2017 een overleg te hebben gehad met deltacommissaris [REDACTED]. Dit was erg nuttig. Er is o.a. gesproken over klimaatadaptatie en de watersysteemanalyse. De door HHNK gegeven presentatie zal mogelijk ook tijdens het Nationaal Deltacongres op 2 november 2017 worden gegeven. - Informeert op 13 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een technische sessie over peilbesluiten voor de leden van het CHI. Dit was erg nuttig. - Informeert op 14 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een vergadering van het Bestuurlijk Platform Zoetwater. De wijze waarop partijen betrokken worden bij de discussie over ruimtelijke adaptatie was onderwerp van gesprek. Met name gemeentes en provincie zijn daarbij van groot belang. Het zoveel mogelijk gebruiken van bestaande overlegstructuren heeft daarbij de voorkeur. - Informeert op 18 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij het veldbezoek RBO/KBG Rijn-West met als thema Vismigratie in de nieuwe Waterweg. De structuur is gelijk aan die van het Noordzeekanaal. In de middag is er een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. - Informeert op 15 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een overleg van de Bestuurlijke kerngroep bodemdaling. - Informeert, dat we de afgelopen week geconfronteerd zijn met behoorlijke wateroverlast. Met name in de Schermer en in Westwoud is het spannend geweest. De mogelijkheden om de daar ontstane problemen op te lossen worden nader onderzocht. Onze rayonbeheerders hebben erg hun best gedaan. Een compliment is daarbij wel op zijn plaats. De heer Veenman geeft aan, dat de crisisorganisatie was opgeschaald naar de alertfase. Op meerdere locaties zijn noodpompen geplaatst. Ook sommige waterbergingen zijn gebruikt. De heer Kuipers vult aan, dat de weersvoorspelling niet adequaat is geweest. Er is aanzienlijk meer regen gevallen dan voorspeld.		
--	--	--	--

Datum
19 september 2017

	<p>Hr. Maarschall:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informeert, dat er op 11 september 2017 ambtelijk overleg heeft plaatsgevonden over de problematiek rondom de tiny houses op het terrein van de rwzi Alkmaar. Er is nog geen sprake van een doorbraak. - Informeert op 8 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een bestuurlijk overleg Samenwerking in de Waterketen Zaanstreek Waterland. Er is gesproken over de IBA's en de financiering daarvan. Eind september 2017 vindt er een bijeenkomst plaats waarbij alle regio's aanwezig zullen zijn. - Informeert op 10 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij de City Swim in Hoorn. De belangstelling was groot. Wethouder Tap van de gemeente Hoorn was positief over de bijdrage van HHNK. - Informeert op 13 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij de Energiedag van de Unie van Waterschappen. HHNK wordt door de collega waterschappen als trendsettend gezien op het gebied van energietransitie. - Informeert op 15 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij de vergadering van de commissie Waterketens en emissies van de Unie van Waterschappen. Men was positief over het feit dat het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer concreter is geworden. Voor het terugdringen van de hoeveelheid medicijnresten uit het water willen de waterschappen met pilots aan de slag. Het rijk zal hier ook middelen voor beschikbaar moeten stellen. - Informeert op 25 september 2017 aanwezig te zullen zijn bij de Strategische conferentie GR Slibverwerking. Het is jammer dat de studie over de slibverwerking nog niet is afgerond. Hierdoor is het bepalen van een richting nog niet mogelijk. Geprobeerd zal worden om hier meer vaart in te krijgen. <p>Hr. Stam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informeert, dat er een brief is ontvangen van bewoners over de dijkversterking van de Markermeerdijken. Deze staat op de agenda voor de vergadering van het CHI van 20 september 2017. - Informeert, dat er zonnepanelen zijn geïnstalleerd op het projectkantoor van de Alliantie Markermeerdijken in Katwoude. - Informeert op 14 en 15 september 2017 met de leden van de commissie Waterkeringen van de Unie van Waterschappen een bezoek te hebben gebracht aan Ameland. Dit was positief. Het programma stond in het teken van de dijkversterking in Friesland.		
--	---	--	--

Datum
19 september 2017

	<ul style="list-style-type: none"> - Informeert, dat er nog dit jaar onderhoudsmaatregelen zullen worden getroffen door middel van het plaatsen van een kunststof scherm (damwand) ter bescherming van de waterkering langs het Nieuwediep in Den Helder. De onderhoudswerkzaamheden zullen zo snel mogelijk worden uitgevoerd. Het wordt gewoon gezien als onderhoud waardoor een projectplan niet nodig is. Alle kosten vallen onder het onderhoudsbudget. Afwijking van de aanbestedingsregels zal waarschijnlijk nodig zijn. <p>Hr. Kramer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informeert, dat er in het bestuursvoorstel Opschonen en afsluiten oude investeringskredieten een fout is gesloten. Spreker zal het CHI hierover informeren op 20 september 2017. <p>Hr. Kuipers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informeert op 11 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een, op verzoek van de gemeente Alkmaar, ingelast overleg over de problematiek rondom de tiny houses. HHNK heeft voorgesteld om de tiny houses vooralsnog in de uiterste noordoost hoek te plaatsen. Dat zou voor wat betreft de geurcirkel geen problemen moeten geven. We wachten de reactie van de gemeente Alkmaar af. - Informeert, dat het kabinet heeft besloten, dat indien burgers via DigiD inloggen bij de overheid er per keer een bedrag in rekening zal worden gebracht. Juridisch onderzoek heeft echter uitgewezen, dat alleen een kabinetsbesluit hiervoor niet voldoende grondslag geeft. HHNK zal dan ook vooralsnog niet tot betaling van de in dat kader te ontvangen facturen overgaan. - Informeert, dat er inmiddels een advies is verschenen over de ICT toetsing nieuwe omgevingswet. Het digitale stelsel lijkt complex. De minister gaat het advies gebruiken om de kamer te informeren. Tot dan is de inhoud van dit rapport vertrouwelijk. - Informeert, dat alle waterschappen mee hebben gedaan aan de Sectorscan digitalisering. HHNK lijkt mee te spelen in de voorhoede. Veel kleine waterschappen voldoen niet aan de wettelijke eisen. De sector zal hier hinder van gaan ondervinden. - Informeert op 20 september 2017 niet aanwezig te zullen zijn bij de vergadering van het CHI. Spreker wordt vervangen door J		
--	--	--	--

Datum
19 september 2017

	<p>Hr. Veenman:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informeert op 14 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een stuurgroepoverleg met de gemeente Alkmaar over de overdracht van wegen buiten de bebouwde kom. Partijen zitten nog niet op één lijn. Er worden een aantal dingen uitgezocht en men komt over drie weken weer bij elkaar. - Informeert op 14 september 2017 aanwezig te zijn geweest bij een bestuurlijk overleg over het gebiedsproces Koegras. Het proces loopt prima. Alle overheden zitten op één lijn. Ook de provincie is enthousiast. - Informeert een overleg te hebben gehad met de voorzitter van het recreatieschap West Friesland. Er zijn afspraken gemaakt over o.a. het maaien en de bediening van de sluizen. Men overweegt het nautisch beheer over te gaan nemen. Verdere berichten hieromtrent wachten we af. - Informeert de afgelopen weken aanwezig te zijn geweest bij een tweetal bijeenkomsten over het Zoet Zout Knooppunt. Beiden zijn zeer goed verlopen. Positief is dat de betrokken partijen heel verschillend zijn waardoor er een breed platform ontstaat. De opgehaalde ideeën worden op korte termijn uitgewerkt. 		
4.	Besluitenlijst van 29 augustus 2017 (17. 98813) Ongewijzigd vastgesteld.		
	Besluitvorming		
	Bespreekstukken		
5.	<p>Informatiebeleidsplan 2018-2021 (17.101219) Aan het CHI voor te stellen: Het informatiebeleidsplan 2018-2021 vast te stellen en een investeringskrediet van € [ ] beschikbaar te stellen voor de jaarschijf 2018.</p> <p>Dit voorstel wordt aangehouden.</p>	CHI	I&A
6.	<p>Zwakke Schakels - Nadeelcompensatie - NRG koelwaterleiding, Advies SAOZ (17.90797)</p> <p>1. De definitieve schadevergoeding van NRG vast te stellen op € [ ] conform het advies van de Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken (SAOZ).</p>	D&H	Water- veiligheid & Wegen

Datum
19 september 2017

	2. Akkoord te gaan met rechtstreeks beroep, conform artikel 7:1a van de Algemene wet bestuursrecht, indien NRG een bezwaarschrift indient en hierom verzoekt.		
7.	Omgevingsmanagement Waddenzeedijk Texel, éénmalige afwijking Inkoop- en aanbestedingsbeleid HHNK (17.97113) 1. In te stemmen met het afwijken van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van HHNK ten behoeve van het omgevingsmanagement Waddenzeedijk Texel; 2. Deze opdracht te verlengen bij bureau Duende tot eind 2017 in plaats van meervoudig onderhands aan te besteden. 3. De overeenkomst na deze verlenging niet nogmaals te verlengen maar te beëindigen.	D&H	HWBP
8.	Webapplicatie Landbouwportaal Noord-Holland, afwijking Inkoop- en aanbestedingsbeleid HHNK (17.94339) 1. In te stemmen met het afwijken van het Inkoop- en aanbestedingsbeleid van HHNK ten behoeve van de opdracht voor het ontwerpen, bouwen en onderhouden van de Webapplicatie Landbouwportaal Noord-Holland. 2. Deze opdracht één-op-één te gunnen aan Brooswater B.V. uit Emmeloord gelieerde Agro IT Services Tools in plaats van meervoudig onderhands aan te besteden.	D&H	Water-systemen
9.	Begeleiding eventuele terugkoopoptie Cross Border Lease, afwijking Inkoop- en aanbestedingsbeleid HHNK (17.98115) 1. In te stemmen met het afwijken van het Inkoop- en aanbestedingsbeleid van HHNK ten behoeve van de begeleiding eventueel uitoefenen terugkoopoptie Cross Border Leasetransactie met de Bank of America. 2. Deze opdracht één op één te gunnen aan het advocatenkantoor Nauta Dutilh in plaats van meervoudig onderhands aan te besteden.	D&H	FCB
10.	Ontwerppeilbesluit Wieringerwaard (17.85873) Het ontwerppeilbesluit Wieringerwaard en de toelichting bij het peilbesluit vast te stellen en in procedure te brengen	D&H	Water-systemen

Datum
19 september 2017

Hamerstukken			
11.	Afvalwaterakkoorden en aansluitovereenkomsten Medemblik, Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland (17.23945) 1. In te stemmen met de afvalwaterakkoorden met Medemblik, Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland; 2. In te stemmen met de aansluitovereenkomsten met Medemblik, Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland; 3. De portefeuillehouder Waterketen en duurzaamheid, ☐ de heer R. Maarschall, te machtigen de afvalwaterakkoorden en de aansluitovereenkomsten op niet-essentiële punten te wijzigen; 4. De portefeuillehouder Waterketen en duurzaamheid, de heer R. Maarschall, te mandateren om de overeenkomsten te ondertekenen.	D&H	Waterketen
12.	Beslissing op bezwaar ☐ te ☐ (17.84103) Het advies van de Adviescommissie bezwaren van 17 juli 2017 met kenmerk 17.84027 over te nemen en het bezwaar ☐ te ☐ ontvankelijk en ongegrond te verklaren.	D&H	VHIJG
Overige zaken			
13.	Ter kennisname <i>Uitnodigingen</i> a. Bestuurderstafel Omgevingswet Zaanstad-Amsterdam-Waterland op 13 oktober 2017 in Zaandam Geen van de leden van D&H zal hierbij aanwezig zijn. b. Algemene deelnemersvergadering van de NGS op 10 november 2017 in Lelystad. De heer Kramer gaat hier naar toe. De heer Maarschall overweegt dit. c. <i>Diversen</i> Agenda themabijeenkomst CHI van 18 oktober 2017		
14.	Bestuurlijke overleggen		
15.	Unie van Waterschappen a. Agenda Commissie bestuurszaken, communicatie en financiën van 22 september 2017. De heer Stam vraagt wat er wordt verstaan onder het begrip "energiebelasting". Dit zal worden uitgezocht.		

Datum
19 september 2017

b.	Agenda Commissie internationale zaken van 22 september 2017. De heer Maarschall hoort graag later wat het standpunt is van de waterschappen over haar positionering met betrekking tot uitvoering SDG's (Sustainability Development Goals).		
16.	Rondvraag Hr. Kuipers: – Deelt mede, dat er binnenkort aan de gebruikers van een i-Pad een nieuwe IOS versie (11) zal worden aangeboden. Spreker vraagt een ieder te wachten met de installatie omdat dit de nodige problemen met zich mee zal brengen. HHNK overlegt hierover met de leverancier.		

834073/834262

BESTUURSOVEREENKOMST
POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen

DE ONDERGETEKENDEN:

- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer S. J. Schenk, lid van het dagelijks bestuur, hierna te noemen: HHNK;
- Hoogheemraadschap van Rijnland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw M.E.F. Leewis, lid van het Dagelijks Bestuur, verder te noemen: HHRL;
- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P.N. Kruiswijk, lid van het Dagelijks Bestuur, verder te noemen: HHAGV;
gedrieën ook te noemen: de waterschappen
- Provincie Noord-Holland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde de heer J.H.M. Bond, verder te noemen: de provincie;

hierna gezamenlijk ook te noemen: partijen.

OVERWEGENDE:

1. Dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland bij besluit nummer 764953-764965 d.d. 16 februari 2016 (Provinciaal Blad 2016-25), de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland heeft vastgesteld, die de wettelijke grondslag biedt voor verstrekking van POP3-subsidies in de provincie Noord-Holland;
2. Dat op grond van deze regeling mede vanuit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) gefinancierde subsidies voor waterdoelen kunnen worden verstrekt;
3. Dat de waterschappen cofinancier kunnen zijn bij de subsidies voor watergerelateerde maatregelen;
4. Dat er voor de watergerelateerde maatregelen als bedoeld in de paragrafen 2.2 en 2.6 van de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland, in totaal € [redacted] G aan ELFPO-middelen beschikbaar is. Dit betreft € [redacted] G uit pijler 1 en € [redacted] G uit pijler 2 van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Europese Unie;

¹ Bron: POP3 budgetbrief 2016 (zie bijlage), waarin het financieel 'trekkingsrecht' voor de provincie uit het ELFPO is vermeld, met een verdeling over de maatregelen. [redacted] G is M04 b+o+p.

² Bron: POP3 budgetbrief 2016 (zie bijlage), maatregel M04 p. Dit ELFPO-bedrag hoeft niet te worden gefinancierd.

5. Dat de gezamenlijke waterschappen landelijk cofinanciering hebben toegezegd voor de watergerelateerde maatregelen onder meer als bedoeld in paragrafen 2.2 en 2.6 van de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland, hetgeen voor Noord-Holland in totaal neerkomt op een bedrag van € [ ] inclusief de in 2015 door de Noord-Hollandse waterschappen reeds toegezegde cofinanciering ad € [ ] voor de regeling groen-blauwe diensten (bron: brief Unie van Waterschappen d.d. 28-2-2013 aan de staatssecretaris van EZ, de resultaten van bestuurlijk overleg Unie van Waterschappen, IPO, EZ d.d. 22 januari 2014, bestuursovereenkomst Agrarisch Waterbeheer Natuurbeheerplan 2016-2021);
6. Dat de in deze bestuursovereenkomst vastgelegde cofinanciering van de waterschappen past binnen de genoemde landelijke toezegging;
7. Dat de waterschappen de verdubbeling voor de ELFPO-middelen uit pijler 1 kunnen verstrekken via de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland of via een separaat instrument;
8. Dat de waterschappen de cofinanciering voor de ELFPO-middelen uit pijler 2 willen verstrekken via de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland;
9. Dat de provincies zich moeten inspannen om per jaar voldoende ELFPO-middelen bij de Europese Unie te declareren;
10. Dat de waterschappen en de provincie in goede samenwerking willen komen tot (separate) openstellingsbesluiten voor maatregelen waarvoor de waterschappen cofinancier zijn;
11. Dat de waterschappen en de provincie juridisch geborgde afspraken wensen vast te leggen in een bestuursovereenkomst;
12. Dat de provincie op grond van de ministeriele regeling POP3-subsidies verantwoordelijk is voor de EU-conforme uitvoering, monitoring en evaluatie van het POP3.
13. Dat de uitvoering van het POP bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelen maar ook financiële risico's en uitvoeringskosten met zich meebrengt.

ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

Artikel 1: Doel van deze Bestuursovereenkomst

1. Het doel van deze Bestuursovereenkomst is, uitgaande van de terzake geldende landelijke afspraken, het vastleggen van afspraken tussen partijen, over de benutting van de beschikbare ELFPO-middelen voor de watergerelateerde maatregelen die door middel van de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland of een separaat, nader vorm te geven instrument kunnen worden gesubsidieerd.
2. Partijen wensen met deze Bestuursovereenkomst afspraken te maken die er toe leiden dat ELFPO-middelen efficiënt en doelmatig worden ingezet voor waterdoelen.
3. De afspraken hebben betrekking op de samenwerking, de taak- en rolverdeling tussen partijen, de financiering, de cofinanciering, de financiële controle en verantwoording, en de verdeling van uitvoeringskosten die met de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies zijn gemoeid.
4. Partijen verplichten zich tegenover elkaar, binnen de grenzen die de wet daaraan stelt, tot nakoming van de in deze Bestuursovereenkomst vastgelegde afspraken. Indien zich zaken voordoen waarin de bestuursovereenkomst niet voorziet vindt zondig nader overleg tussen de partijen plaats.

---

³ Bron: POP3 budgetbrief 2016 (zie bijlage), maatregel M04 o+b. Het bedrag dient met 50% te worden gefinancierd.

Artikel 2: Rollen, taken en bevoegdheden van de provincie en de waterschappen

1. Partijen zullen de verplichtingen uit deze overeenkomst zo veel mogelijk in samenwerking en onderlinge afstemming nakomen.
2. Partijen streven er naar om de totaal beschikbare ELFPO-middelen uit pijler 1 en pijler 2 tenminste volledig te benutten.
3. Partijen komen met het oog op de in lid één omschreven afstemming en samenwerking minstens een maal per jaar op ambtelijk niveau bijeen. In deze bijeenkomst wordt de voortgang besproken en de uitvoering van deze overeenkomst gedurende het voorgaande jaar geëvalueerd.
4. Indien blijkt dat het realiseren van waterdoelen door financiering via het POP3 niet doelmatig of efficiënt is, kunnen partijen zelf separate instrumenten voor waterdoelen opstellen en uitvoeren als invulling van de landelijke afspraken in het kader van POP3 over de financiering van waterdoelen. Dit geldt uitsluitend voor de middelen die de waterschappen beschikbaar stellen als verdubbeling van de pijler 1-gelden.

Artikel 3: Verdeling financiering vanuit het ELFPO en vanuit nationale overheidsmiddelen door waterschappen

1. De waterschappen stellen als uitvloeisel van de landelijke afspraken gezamenlijk € [ ] beschikbaar. Waarvan:
  - a. € [ ] als 'verdubbeling' van de pijler 1-gelden en
  - b. € [ ] als cofinanciering van de pijler 2-gelden.
2. De verdeling van de verdubbeling van de pijler 1-gelden over de waterschappen geschiedt analoog aan de verdeling van de verstrekte subsidies uit ELFPO pijler 1 over de beheergebieden van de waterschappen.
3. Op de verdeling van de cofinanciering van de pijler 2-gelden over de waterschappen en de verdeling van het budget uit deze cofinanciering over projecten in de beheergebieden van de waterschappen, is de volgende verdeelsleutel van toepassing, gebaseerd op het areaal landbouwgrond in Noord-Holland:
  - HHNK: 83,50%, oftewel € [ ]
  - HHAGV: 7,7 %, oftewel € [ ]
  - HHRL: 8,8 %, oftewel € [ ]

De verdeling geschiedt analoog aan de verdeling van de verstrekte subsidies uit ELFPO pijler 2 over de beheergebieden van de waterschappen, tot maximaal de genoemde bedragen.

4. Per openstellingsbesluit bepalen partijen gezamenlijk welke ELFPO-middelen uit pijler 1 of uit pijler 2 worden opengesteld, en daarmee of cofinancieringsmiddelen van de waterschappen worden ingezet.
5. Voor de in voor oktober 2016 geplande openstelling van de regeling voor niet-productieve investeringen water wordt uit het ELFPO € [ ] ingezet (€ [ ] pijler 1-gelden en € [ ] pijler 2-gelden). De cofinanciering door de waterschappen, ten aanzien van de pijler 2-gelden, bedraagt voor deze openstelling in totaal € [ ] en wordt verdeeld volgens de in lid 2 genoemde verdeelsleutel:
  - HHNK: 83,50%, oftewel € [ ]
  - HHAGV: 7,7 %, oftewel € [ ]

- HHRL: 8,8 %, oftewel €   G
6. In geval van gewenste overprogrammering of indien vanaf 2018 extra ELFPO–budgetruimte beschikbaar komt of ELFPO–budgetruimte onbenut is gebleven, treden partijen in overleg over eventuele wijziging van de cofinanciering van de waterschappen en de verdeelsleutel. De sturing op een maximale comittering (totale Nederlandse declaratie aan Brussel) is bij deze verdeling leidend om het risico op onderbesteding te verminderen.
  7. De provincie is verantwoordelijk voor de financiële voortgangsbewaking die is gericht op het verminderen van de risico's van decomittering (jaarlijks voldoende declareren bij de Europese Unie) en het niet tijdig of onvoldoende realiseren van de in het POP3 afgesproken doelen.

Artikel 4: Risico's

1. Indien financiële gevolgen als gevolg van door de Europese Commissie opgelegde correctiebesluiten te herleiden zijn tot projecten van individuele waterschappen dan zijn deze financiële gevolgen voor rekening van het betreffende waterschap.
2. Indien financiële gevolgen als gevolg van door de Europese Commissie opgelegde correctiebesluiten niet te herleiden zijn tot projecten van individuele waterschappen (forfaitaire kortingen) dan treedt de provincie over deze financiële gevolgen in overleg met de waterschappen.

Artikel 5: Betaling van subsidiegelden

1. De provincie draagt zorg voor de beschikbaarstelling van voldoende nationale overheidsmiddelen aan het betaalorgaan RVO.nl, dat van de provincie opdracht krijgt voor de betaling van subsidiegelden.
2. De waterschappen dragen zorg voor tijdige betaling van hun bijdragen aan RVO.nl.
3. De provincie kan zorgdragen voor de rechtmatige betaling van subsidies zoals bedoeld onder art. 2 lid 4.

Artikel 6: Bekostiging van uitvoeringstaken

1. De kosten van de uitvoering van werkzaamheden die RVO.nl in rekening brengt met betrekking tot de in het kader van deze overeenkomst verstrekte subsidies komen voor 50% voor rekening van de provincie en voor 50% voor rekening van de waterschappen, waarbij het aandeel per waterschap wordt bepaald naar rato van de op grond van in hun beheergebied verstrekte subsidie uit ELFPO–middelen.
2. Over de verdeling van de uitvoeringskosten bij eventuele overprogrammering op het beschikbare ELFPO–budget pijler 1 of pijler 2 vindt nader overleg plaats.
3. De provincie houdt de waterschappen op de hoogte van het verloop van de uitvoeringskosten.
4. De provincie verantwoordt en factureert de kosten als bedoeld onder art. 6 lid 1 en 2 jaarlijks aan het waterschap.
5. De kosten voor de uitvoering van separate instrumenten zoals bedoeld onder art. 2 lid 4 worden gedragen door de partij die het instrument uitvoert.
6. Partijen spannen zich gezamenlijk in om de uitvoeringskosten die RVO.nl in rekening brengt zo laag mogelijk te houden.

7. De in lid 6 bedoelde inspanning bestaat uit:
  - a. bij de voorbereiding van de openstellingsbesluiten rekening houden met de uitvoeringslasten, onder andere door middel van de te hanteren minimumbedragen voor aanvragen en het al dan niet subsidiabel stellen van kostensoorten;
  - b. de provincie zet zich in andere financiering voor de uitvoeringskosten van het betaalorgaan RVO.nl te vinden;
  - c. toepassing van art. 2 lid 4.

Artikel 7: Voorbereiding en vaststelling besluiten

1. De provincie betreft de waterschappen bij de voorbereiding van besluiten omtrent openstelling van subsidieregelingen en subsidieplafonds.
2. De provincie is verantwoordelijk voor de tijdige vaststelling van de in lid 1 genoemde besluiten, alsmede de bekendmaking daarvan in het Provinciaal Blad.

Artikel 8: Communicatie

1. De provincie draagt zorg voor communicatie en voorlichting over POP3 en openstellingsbesluiten en stemt deze communicatie waar nodig zorgvuldig af met de waterschappen.

Artikel 9: Bezwaar en Beroep

1. De provincie draagt zorg voor tijdige en procedureel correcte bezwaar- en beroepsprocedures.
2. Bij de inhoudelijke afwegingen met betrekking tot bezwaar- en beroepsprocedures kan de provincie advies aan het betrokken waterschap vragen.
3. De waterschappen verplichten zich gevraagde adviezen tijdig te geven en de provincie waar nodig bij te staan in bezwaar- en beroepsprocedures.

Artikel 10: Toezicht en handhaving

1. De provincie zal de waterschappen informeren over mogelijke afwijkingen, en indien nodig de waterschappen om advies vragen over mogelijke wijzigingsverzoeken van gesubsidieerde projecten. Dit naar aanleiding van de door RVO.nl, conform de managementovereenkomst POP3, uitgevoerde controle, beoordeling van wijzigingsverzoeken en eventuele handhaving van subsidievoorschriften.

Artikel 11: Monitoring en evaluatie

1. In het POP3 zijn te bereiken doelen afgesproken. De monitoring en evaluatie (ex-ante in 2014, mid-term in 2019 en ex-post in 2024) zijn onderdeel van de landelijke monitoring en evaluatie van het POP3. Deze zijn een verantwoordelijkheid van Rijk en provincies. De provincie deelt deze informatie met de waterschappen.
2. Indien waterschappen informatie van RVO.nl wensen voor aanvullende monitoring en evaluatie, dan is de provincie bereid dit te faciliteren, maar zijn de kosten van RVO.nl voor rekening van het betreffende waterschap.

Artikel 12: Wijziging van de Bestuursovereenkomst

1. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken de Bestuursovereenkomst te wijzigen. De partij die om een wijziging verzoekt, stelt de andere partijen daarvan in kennis.
2. De voorgestelde wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen. Partijen treden daartoe in overleg binnen zes weken na datum waarop de wijziging als bedoeld in het eerste lid wordt voorgesteld.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlage aan de Bestuursovereenkomst gehecht.

Artikel 13: Gedeeltelijke onverbindendheid van de Bestuursovereenkomst

1. Indien een of meer bepalingen van deze Bestuursovereenkomst onverbindend of onuitvoerbaar blijken te zijn, bijvoorbeeld als gevolg van Europese dan wel nationale bestuurlijke besluitvorming of juridische procedures met gerechtelijke uitspraken tot gevolg, zullen partijen in overleg treden teneinde deze Bestuursovereenkomst zodanig te wijzigen, dat deze geen onverbindende of onuitvoerbare bepalingen meer bevat en dat het doel dat met deze Bestuursovereenkomst wordt beoogd, zoveel mogelijk wordt bereikt.

Artikel 14: Looptijd

1. De Bestuursovereenkomst treedt in werking op moment van ondertekening door alle partijen en eindigt op de datum dat alle in deze Bestuursovereenkomst gemaakte afspraken naar behoren zijn uitgevoerd, uiterlijk 31 december 2023.
2. Partijen kunnen overeenkomen de looptijd van de overeenkomst met een termijn van telkens een jaar te verlengen.

Artikel 15: Geschillenregeling

1. Een partij die meent dat er een geschil bestaat over de uitvoering van deze Bestuursovereenkomst, deelt dat schriftelijk aan de andere partijen mee. De mededeling bevat een aanduiding van het geschil.
2. Binnen zes weken na de schriftelijke mededeling overleggen partijen over een oplossing voor het geschil.
3. Indien het overleg niet binnen twaalf weken na de mededeling, bedoeld in het eerste lid, tot een oplossing van het geschil heeft geleid beraden partijen zich over de wijze waarop het geschil zal worden beslecht.
4. De uitkomst van het beraad, bedoeld in het derde lid kan zijn dat gekozen wordt voor mediation, arbitrage of een beoordeling van het geschil door de burgerlijke rechter.
5. Komen partijen niet tot een keuze dan is de burgerlijke rechter bevoegd om het geschil te beslechten.
6. Derden kunnen aan het bepaalde in deze Bestuursovereenkomst op geen enkele wijze, direct of indirect, rechten ontlenuen.

Ondertekening

Aldus in 4-voud opgemaakt en ondertekend te Haarlem op 3 oktober 2016,

Provincie Noord-Holland,

.....
De heer J. H.M. Bond

J

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier,

.....
De heer S.J. Schenk

J

Hoogheemraadschap Rijnland,

.....
Mevrouw M.E.F. Leewis

J

Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

.....
De heer P.N. Kruiswijk

J

**Bijlage bij Bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen:
budgetbrief Regiebureau POP, maart 2016**

Plattelands
Ontwikkelings
Programma
Regiebureau

Aan: College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Noord-Holland
Postbus 123
2000 MD HAARLEM

Utrecht, 22 maart 2016

uw brief van

--

uw kenmerk

--

ons kenmerk

TRCPOP2016-50

onderwerp

POP3-budget

doorkiesnummer

[REDACTED] J

bijlagen

--

Geacht College,

Met onderhavig schrijven informeer ik u over het beschikbare budget in het kader van het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) voor uw provincie. Het door de lidstaat NL ingediende programma is 13 februari 2015 door de Europese Commissie (EC) goedgekeurd. Voorts heeft de EC op 6 januari 2016 ingestemd met de eerste wijziging van het programma: toevoeging van de modulatiegelden (ca. € [REDACTED] G per jaar) en de aanpassing van het agrarisch natuurbeheer van individuele naar collectieve contracten.

De eerste subsidie-openstellingen hebben eind 2015 in een tweetal provincies plaatsgevonden. Het is van het grootste belang dat de overige provincies zo spoedig mogelijk volgen.

Het beschikbare budget voor uw provincie ziet er als volgt uit.

EU-budget in [REDACTED] G

Noord-Holland			
maatregel	subonderdeel	omschrijving	Totale periode 2014-2020
M01	a	Trainingen, workshops, ondernemerscoaching & demonstratie algemeen	[REDACTED]
M04	a	Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische ondernemingen, niet water	[REDACTED] G
	b	Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische ondernemingen, water	[REDACTED]
	h	Fysieke investeringen in verduurzaming van agrarische ondernemingen van jonge landbouwers	[REDACTED]

Herman Gorterstraat 5
3511 W Utrecht
Postbus 2755
3500 GT Utrecht

030 275 69 09
030 275 68 95

regiebureau@pb.agro.nl
www.regiebureau-pop.eu

	j	Investerings in infrastructuur voor de ontwikkeling, modernisering of aanpassing van landbouwbedrijven	
	l	Niet productieve investeringen voor biodiversiteit, natuur en landschap	
	n	Niet productieve investeringen voor hydrologische maatregelen PAS	
	o	Niet productieve investeringen water	
	p	Niet productieve investeringen water internationale waterdoelen, modulatiegelden	
	q	Overgangsmaatregelen POP2 maatregel 125	
	r	Overgangsmaatregelen POP2 maatregel 216	
		Totaal M04 Investerings in materiële activa	
M10	a,g	ANLB en overgangsmaatregelen PSAN, SAN en SNL	
	d	ANLB blauwe diensten	
		Totaal M10 Agromilieus- en klimaatsteun	
M16	a	Samenwerking in het kader van EIP	
	c	Samenwerking voor innovaties	
		Totaal M16 Samenwerking	
M19	a,b,c,d	Steun voor plaatselijke ontwikkeling/Leader	
		Totaal POP3	

Enige opmerkingen bij bovenstaande tabel:

- Bovenvermeld budget van € [ ] G (verplichtingen en kas) heeft betrekking op de EU-bijdrage voor de gehele POP3-periode: 2014 tot en met 2020 (incl. de zgn. prestatiereserve, zie toelichting hieronder)
- Het EU-financieringspercentage bedraagt in principe 50% van de subsidiabele kosten, de nationale (overheids)middelen bedragen eveneens 50%; uitzonderingen zijn:
  - a. M 10 agromilieus- en klimaatsteun: EU-bijdrage 75%, nationale bijdrage 25% en
  - b. de *modulatie* subonderdelen: EU-bijdrage 100%, nationale bijdrage nihil.
- Voor de uitfinanciering van POP2 projecten (maatregel 125 en 216) is onder POP3, maatregel M04 een voorziening van (landelijk) € [ ] G opgenomen. Voor uw provincie is dit een bedrag van € [ ] G. Hiermee is de EU-financiering van de POP2-projecten van uw provincie niet geheel afgedekt. De dekking van de EU-bijdrage voor de overige door u extra geprogrammeerde POP2 projecten, in totaal een bedrag van € [ ] G, is middels uw brief betreffende overprogramming (kenmerk 355235/505808) afgedekt. Genoemd bedrag van € [ ] G kan lager worden ingeval van (landelijke) vrijval op de beschikbare EU-middelen op dit onderdeel. De afronding/betaling van deze projecten dient uiterlijk 31 december 2018 plaats te vinden.
- De verdeling van het beschikbare EU-budget voor agromilieubetalingen heeft plaatsgevonden volgens de Cie. Janssen II, conform besluitvorming in het IPO. De beschikbare POP3 enveloppe op dit onderdeel is, conform afspraken in het Comité van Toezicht POP2 in juni 2014 en het IPO, verlaagd met € [ ] G. In dat jaar is voor een bedrag van € [ ] G aan agromilieuscontracten alsnog gedeclareerd onder POP2, die anders voor 100% door provincies moesten worden gefinancierd. De genoemde € [ ] G in de POP3-tabel is verschoven naar maatregel M04 ten behoeve van de uitfinanciering van POP2 projecten, die niet tijdig konden worden afgerond. Eventuele wijzigingen op de gemaakte afspraken met betrekking tot de verdeling van het beschikbare middelen worden binnen het IPO-kader besloten.

Prestatiereserve

In het programmadocument POP3 zijn naast de inzet van de beschikbare enveloppe ook de te behalen streefwaarden aan het einde van POP3 opgenomen. Bovendien zal eind 2018 door de EU tussentijds worden getoetst of de lidstaat Nederland de door hen bepaalde mijlpalen 2018 heeft gerealiseerd. Deze mijlpalen zijn veelal gekoppeld aan de omvang van de bestede middelen of het aantal vastgestelde projecten.

Indien dat het geval is kan de zgn. prestatiereserve, zijnde 6% van de beschikbare enveloppe, worden ingezet conform het goedgekeurde programmadocument POP3. Indien landelijk de taakstelling eind 2018 en/of eind 2023 niet wordt gehaald kan dit consequenties hebben voor het EU-budget van Nederland, i.c. uw provincie.

Wijzigingen

Wijzigingen in de programmering van uw provincie kunnen worden ingediend bij het Regiebureau POP en zullen worden afgehandeld conform een in het TPO goedgekeurd stappenplan.

Kasrealisatie algemeen

Per 1 januari 2016 heeft de lidstaat Nederland in totaal ruim € [G] bij het Europees Landbouw Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) gedeclareerd. Dit betreft met name declaraties van agromilieuverbintenissen in 2015.

In de POP3 programmaperiode is de N+3 regeling van toepassing. Het budget van de jaar 2014, zijnde € [G], moet eind 2017 zijn gedeclareerd bij de EU.

Kasrealisatie provincie Noord-Holland

Per 31 december 2015 heeft uw provincie, behalve de agromilieuverbintenissen, nog geen bedragen bij de EU gedeclareerd. Met het oog op de N+3 regeling, maar ook met het oog op het voldoen aan de voorwaarden voor voornoemde prestatiereserve, is het noodzakelijk, dat de provincie Noord-Holland eind 2017 minimaal een bedrag van € [G] aan EU-financiering realiseert (en declareert).

Bijdrage aan Risicofonds, kosten NVWA en kosten ADR

Ten behoeve van het financieren van kortingen als gevolg van EU-audits is in het Uitvoeringsconvenant van EZ en provincies vastgelegd, dat de provincies in de POP3 periode jaarlijks een bijdrage storten in het zgn. risicofonds van het Ministerie van EZ. De jaarlijkse bijdrage van de (gezamenlijke) provincies aan het risicofonds, zijnde [G] zal voor de jaren 2016 en 2017 worden gefinancierd uit het resterende deel van het nationale POP2-budget van € [G]. Dit budget is het gevolg van de in het C.v.T. POP in juni 2013 goedgekeurde budgetschuif tussen de POP2-maatregelen 125/216/216HC en 214/214HC. Door vrijval bij/uitval van POP2-projecten resteert een bedrag van ca. [G].

De kosten van de NVWA zullen, op basis van de verdeelsleutel van de aan uw provincie toegewezen EU-budgetten met ingang van 2018 jaarlijks bij u in rekening worden gebracht. In 2016 en 2017 zullen deze kosten, conform bestuurlijke afspraken, worden gefinancierd uit het vrijvallende POP2-budget in combinatie met het EU-budget voor Technische Bijstand (TB).

De jaarlijkse kosten van de ADR zullen door deze dienst afzonderlijk bij u worden gedeclareerd (en mogen niet met TB worden gefinancierd).

Plattelands
Ontwikkelings
Programma
Regiebureau

Ik verwacht u met het voorgaande voldoende te hebben geïnformeerd. Voor eventuele vragen of opmerkingen is contactpersoon bij het Regiebureau POP.

Bijlage 2b – Financiële afspraken POP3 Water

Voor water zijn vanuit POP3 de volgende bedragen beschikbaar:

Nr. maatregel budget-brief	Omschrijving	Bedrag beschikbaar EU-subsidie totale periode van 2014 – 2020 in mln €	Cofinanciering waterschappen	Verdeling over waterschappen EU budget in mln € (op basis van verdeling landbouwareaal) ¹		
				HHNK (83,5%)	AGV (7,7%)	Rijnland (8,8%)
M04. b	Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische ondernemingen, water	■ G ■	50%	■ G ■	■ G ■	■ G ■
M04.o	Niet productieve investeringen water	■ G ■	50%	■ G ■	■ G ■	■ G ■
M04.p	Niet productieve investeringen water internationale waterdoelen, modulatie-gelden	■ G ■	Niet mogelijk; inzet op andere wijze: separate regelingen of top up.	■ G ■	■ G ■	■ G ■
Totalen		■ G ■		■ G ■	■ G ■	■ G ■

Verankering in afspraken:

1. Brief Unie van Waterschappen d.d. 28-2-2013 (kenmerk 66298 JR, zie bijlage).

De waterschappen hebben op 28 februari 2013 per brief toegezegd bereid te zijn om, in synergie met het uitvoeren van haar eigen opgave, tot € ■ G ■ bijeen te brengen als cofinanciering voor watermaatregelen POP3. Deze brief is te beschouwen als een ‘bod’ van de waterschappen.

De toezegging bevat drie onderdelen:

- € ■ G ■/jaar voor het POP 2014-2020. Dit is voor het POP3 7 jaar x ■ G ■ aan cofinanciering. Het gaat om maatregelen waarbij landbouwers zelf ook investeren, waarbij DAW als voorbeeld is genoemd (in het voorstel van NH aan de waterschappen vragen wij ■ G ■ aan cofinanciering (zie tabel maatregel M04b), voor deze maatregel dienen landbouwers 60% bij te dragen.
- € ■ G ■/jaar vanaf 2016 aan cofinanciering voor beheersvergoedingen voor groenblauwe diensten POP3. Hierbij is als periode aangegeven 2016-2020 (dit in verband met de invoering van het nieuwe stelsel SNL per 2016). Dat is 4 jaar x € ■ G ■ = € ■ G ■ aan cofinanciering door de waterschappen (in Noord-Holland hebben Waterschappen in 2015 totaal € ■ G ■ toegezegd voor de periode 2016-2020).
- € ■ G ■/jaar voor de POP3 2014-2020, ofwel € ■ G ■ voor niet-productieve investeringen (aan de waterschappen vragen wij totaal € ■ G ■ (€ ■ G ■ + € ■ J ■ G ■ zie tabel maatregelen M04o en M04p).

¹ Berekening GIS-afdeling PNH juni 2016, o.b.v. CBS-kaart bodemgebruik 2012

2. Bestuurlijk overleg 22-1-2014 (zie bijlage)

In dec 2014 hebben de waterschappen en het Rijk gelobbyd om € [G] aan EU-middelen per jaar aan het POP3 toe te voegen uit de zogeheten pijler 1-gelden. Het betreft € [G] EU-middelen die door de waterschappen worden gefinancierd. Aanvankelijk gingen partijen uit van 6 programmajaren (zie verslag dd. 22-1-2014 BO Unie v. W, IPO, EZ e.a.), dus 6x € [G]. Om dit toe te voegen diende het POP3 programma te worden gewijzigd. De vereiste procedure met de EC leidde er toe dat maar 5 i.p.v. 6 jaar mogelijk is, dus geen € [G] maar € [G] aan EU-middelen. In dit overleg is ook aangegeven dat het doelen nitraatrichtlijn en KRW betreft. Aangegeven is dat primair het doel de vermindering van nutriënten moet zijn. De waterschappen hebben aangegeven dat de € [G] cofinanciering van hen tegenover de € [G] EU-geld staat. Dus dat dit wordt gezien als één budget en niet als twee afzonderlijke budgetten met elk aparte doelen. De inzet van deze middelen moet apart aan de EC (zover het budget via POP3 wordt uitgevoerd) en Tweede Kamer worden gerapporteerd.

Deze pijler 1-middelen zijn conform de bestaande IPO POP3-verdeelsleutel verdeeld over de provincies. Het Noord-Hollandse aandeel is 7,62%. Provincies kunnen deze middelen verdelen over de waterschappen .

Vertaling 'bod' waterschappen naar het POP3 (zie bijlage: Programmadocument POP3, Strategie, 5.1 motivering) in het bod van Noord-Holland aan de waterschappen:

Het bod van de waterschappen uit 2013 is in samenspraak met de Unie in het POP3 'gehonoreerd' voor een bedrag van € [G] /jaar ofwel 7 jaar x € [G] = € [G] aan cofinanciering door de waterschappen. Hiervan is € [G] /jaar voor cofinanciering van pijler 2-gelden en € [G] /jaar voor pijler 1-gelden. Als we op het bedrag van € [G] de IPO verdeelsleutel toepassen leidt dat tot: € [G] cofinanciering van de drie Noord-Hollandse waterschappen (7,62%). Echter Noord-Holland heeft een groter aandeel van het POP3 (pijler 2) gelabeld aan waterdoelen omdat de wateropgave voor de waterrijke provincie groot is.

Bij die verdeling is het EU-budget over vijf POP maatregelen verdeeld (o.a. blauwe diensten). In de uitwerking stelt Noord-Holland voor om het aandeel in de pijler 1-gelden geheel in te zetten op niet-productieve investeringen. Op grond van POP2-ervaringen en gesprekken met de waterschappen, is de te verwachten investeringsbehoefte op die maatregel het grootst. Bovendien zou een versnippering van het budget over meerdere maatregelen leiden tot meer administratieve lasten onder meer omdat het budget apart verantwoord moet worden aan de EC.

De in 2015 gemaakte afspraken over de EU-middelen voor groen-blauwe diensten is niet gereserveerd ten laste van dit pijler 1-budget maar uit pijler 2-middelen. Reden is dat bij het aangaan van de overeenkomst met de waterschappen in 2015 de extra € [G] nog niet was goedgekeurd door Brussel. Bovendien zou het inzetten van pijler 1-gelden leiden tot hogere uitvoeringskosten omdat, zoals eerder al gemeld, deze gelden apart verantwoord moeten worden aan de EC. De overige pijler 2-gelden zijn gekoppeld aan innovatie en niet productieve investeringen om recht te doen aan DAW-opgave.

CONCLUSIE:

Totaal is met de brief van 28-2-2013 door de waterschappen een bod aan cofinanciering gedaan van: € [G] + € [G] + € [G] = € [G] gem. ca. € [G] /jaar. In het POP3 is dit bod gehonoreerd voor € [G] door in het POP3 hetzelfde bedrag aan EU-geld in het POP3 aan waterdoelen te koppelen. Indien we op de landelijk toegezegde cofinanciering de provinciale POP3-verdeelsleutel van het IPO toepassen (zie ook verdeling cofinanciering pijler 1-gelden) komt dat voor Noord-Holland neer op een aandeel van 7,62% ofwel € [G] aan toegezegde cofinanciering te verdelen over de drie waterschappen.

Aan de waterschappen wordt middels de overeenkomst voor niet-grondgebonden regelingen € [G] [G] gevraagd. De provincie vraagt, voor de cofinanciering van de pijler 2-gelden, aan de

waterschappen € [redacted] G (€ [redacted] G). Hiervan is middels de BOK voor groen-blauwe diensten in 2015 door de gezamenlijke waterschappen al € [redacted] G toegezegd. Voor de cofinanciering van de pijler 1-gelden wordt € [redacted] G gevraagd. De totale gevraagde cofinanciering komt daarmee op € [redacted] G + € [redacted] G = € [redacted] G. Dit bedrag past binnen de landelijke toezeggingen van de Unie. Met dien verstande dat het de ambitie is om in de overgang naar POP4 tenminste twee jaar € [redacted] G (2020 en 2021) ofwel € 40 mln uit pijler 1 voor waterdoelen te reserveren. Dit om recht te doen aan de wateropgaven en een snelle start van POP4. Het Noord-Hollandse aandeel hierin zou met toepassing van de IPO-verdeelsleutel, € [redacted] G bedragen. Deze ambitie is niet uitgewerkt in de komende overeenkomst POP3 omdat er geen zekerheid is over de EU-bijdrage. Met deze ambitie zouden de N-H waterschappen in totaal meer bijdragen, omdat N-H in meer EU-budget aan waterdoelen heeft gekoppeld.

Onderwerp Subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water		Registratienummer 17.141378	
Voorstel De verordening vrij te geven voor de tervisieleggingsprocedure.		Infocentrum Ja	
<p>Aan het CHI voor te stellen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water inclusief maatregelenlijst vast te stellen; 2. In te stemmen met verdeling van middelen tussen de provinciale subsidieregeling Kennis Bodem & Water, de investeringsmaatregelen zoals benoemd in de maatregelenlijst en beheermaatregelen via het agrarisch natuurbeheer (ANLB) over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2021. 			
Routing	Paraaf	Besluitvormingstraject	Besluit
Steller [Redacted] J		Datum vergadering D&H 23 januari 2018	
Programmamanager [Redacted] J		Agendapunt	
Afdeling Watersystemen		Commissie Water & Wegen 25 april 2018	
Hoofd afdeling [Redacted] J		Commissie Bestuur, Middelen & Waterketen	
Secretaris-directeur M.J. Kuipers		Ter kennisname	
Portefeuillehouder [Redacted] J		Datum vergadering CHI 9 mei 2018	
Voorstel leidt tot begrotingswijziging	Nee	Codering:	
Voorstel leidt tot investeringsbesluit	Nee	Codering:	
Subsidie	Nee	Codering:	
* In dat geval dient de steller een kopie van het voorstel en dit begeleidingsformulier te zenden aan de afdeling Financiën: financiën-formatcijfers@hknk.nl.			
Opmerkingen			

Voorstel CHI

(college van hoofdingelanden)

Registratienummer
17.141378

Commissie Bestuur, Middelen & Waterketen

Datum behandeling D&H
23 januari 2018

Commissie Water & Wegen
25 april 2018

Portefeuillehouder
[REDACTED] J

Datum vergadering CHI
9 mei 2018

Agendapunt

Onderwerp
Subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water

Voorstel

1. De subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water inclusief maatregelenlijst vast te stellen;
2. In te stemmen met verdeling van middelen tussen de provinciale subsidieregeling 'Kennis Bodem & Water', de investeringsmaatregelen zoals benoemd in de maatregelenlijst en de beheermaatregelen via het agrarisch natuurbeheer (ANLB) over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2021.

Kern van de zaak

Door instemming met dit voorstel kan de regionale stimuleringsregeling voor de landbouw gericht op waterdoelen worden opgesteld.

Op 3 oktober 2016 is door de provincie Noord-Holland en de drie inliggende waterschappen de bestuursovereenkomst 'POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen' getekend. In de overeenkomst is vastgelegd om naast de POP3-regeling ook een alternatieve laagdrempelige regionale subsidieregeling voor de landbouw te ontwikkelen die zich richt op waterdoelen. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden heeft op 13 september 2016 besloten om, in geval van beschikkingen in de POP3-subsidie, hiervan € [REDACTED] G beschikbaar te stellen tot en met 2021. Hiermee voldoet HHNK aan de **landelijk co-financieringsverplichting POP3** (zie toelichting bijlage 2) voor de waterschappen zoals is bekrachtigd in de bestuursovereenkomst met de provincie (16.181519). In mei 2017 heeft HHNK beschikkingen POP3 ontvangen met een totale opbrengst van minimaal € [REDACTED] G tot een maximum van € [REDACTED] G en daarmee is de beschikbaarstelling van € [REDACTED] G vanuit HHNK voor alternatieve stimulering van de landbouw hard geworden.

Om invulling te geven aan de afspraak voor een alternatieve regeling heeft HHNK in 2016 het initiatief genomen om samen te werken met provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Waterschap Amstel Gooi en Vecht, LTO-Noord en de vier Noord-Hollandse agrarische collectieven¹. Dit heeft geleid tot 'Samenwerken aan Bodem & Water'.

Het doel van de samenwerking is de agrarische sector te laten bijdragen aan een veerkrachtig en klimaatrobuust watersysteem. Dit gebeurt door meer waterbewustzijn te creëren in de agrarische

¹ Te weten: Collectief Texel, collectief Hollands Noorden, collectief Hollands Midden (Water, Land en Dijken), agrarisch collectief Noord-Holland Zuid.

Datum
23 januari

sector, door in te zetten op kennisdeling en door het subsidiëren van maatregelen die bijdragen aan een betere waterkwaliteit, duurzaam bodemgebruik en een veerkrachtige waterhuishouding.

Binnen Bodem & Water koppelen we een [provinciale subsidieregeling](#) voor heel Noord-Holland aan kennis en studietrajecten (openstelling in oktober 2017) en een waterschapsregeling voor investeringsmaatregelen voor de verschillende beheergebieden (beoogde openstelling mei 2018). Deze regelingen lopen gedurende de tweede planperiode KRW tot en met 2021.

Het faciliteren en stimuleren van het nemen van investeringsmaatregelen op de bedrijven van de agrariërs loopt via een online landbouwportaal (www.landbouwportaalnoordholland.nl). Er zijn vijf thema's waarbinnen maatregelen kunnen worden genomen:

1. Erfafspoeling
2. Duurzame bodem
3. Gewasbeschermingsmiddelen
4. Inrichting & Beheer
5. Zoetwatermaatregelen.

De maatregelen op het gebied van beheer worden wat betreft het subsidiëren ondergebracht bij het Agrarisch Natuurbeheer (ANLB). Voor de werking van het portaal is in bijlage 1 een schematisch overzicht opgenomen. De stimulering via het landbouwportaal gebeurt conform de door u vast te stellen subsidieverordening 'Samenwerken aan Bodem & Water'. Deze subsidieverordening is juridisch getoetst op staatsteun, waarbij de conclusie is getrokken dat dit geen staatssteun betreft.

Eerdere besluiten

13/09/2016 (D&H) Bestuursovereenkomst 'POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen' (16.180538)

19/09/2017 (D&H) 'Webapplicatie Landbouwportaal Noord-Holland, afwijking Inkoop- en aanbestedingsbeleid HHNK' (17.94339)

13/12/2017 (CHI) Gemaal Monnickendam, uitvoeringskrediet (17.114490)

Deltavisie

Eén van de speerpunten van de Deltavisie is voldoende en schoon water. Samenwerken aan Bodem & Water is er op gericht om agrariërs hun bedrijfsvoering en inrichting zodanig te laten uitvoeren dat de sector mede bijdraagt aan een gezonder en klimaatbestendiger watersysteem. Dit door in te zetten op kennisdeling en het subsidiëren van maatregelen die bijdragen aan een betere waterkwaliteit of zuiniger omgaan met water. Voor de samenhang met bodem is gekozen, omdat goed bodembeheer kan bijdragen aan een robuust watersysteem en tegelijkertijd waarde heeft voor de agrarische bedrijfsvoering.

Risico's

Indien u instemt met dit voorstel:

- Zie de onder Financiële consequenties uitgewerkte uiteenzetting rond de financiering van de regeling.

Indien u niet instemt met dit voorstel:

- Voldoet HHNK niet aan de afspraak landelijke cofinanciering POP-3. Hierover leggen de waterschappen tot in de Tweede Kamer verantwoording af.
- Door het niet voldoen aan de afspraak landelijke cofinanciering POP-3 kan de provincie Noord-Holland afzien van inzet op de aan HHNK beschikte gelden uit de overprogrammering van de POP-3.

Datum
23 januari

- Vertraging in de landelijke afspraken van de waterschappen en de landbouw om gezamenlijk invulling te geven aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Ook hierover wordt tot in de Tweede Kamer verantwoording afgelegd.
- Er is zowel regionaal als landelijk veel gecommuniceerd over Samenwerken aan Bodem & Water. Vertraging in de openstelling leidt tot schade aan betrouwbaarheid en vermindering van draagvlak bij partners en agrarische ondernemers.
- De landbouw draagt significant minder bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee het bereiken van de KRW-doelen en de veerkracht van het watersysteem.

Financiële consequenties

In mei 2017 heeft HHNK beschikkingen POP3 ontvangen met een totale opbrengst van minimaal € **G** tot een maximum van € **G**. Daarmee is de beschikbaarstelling van € **G** vanuit HHNK voor alternatieve stimulering van de landbouw hard geworden.

In de begroting 2017 en het meerjarenplan 2018-2021 is bij het effect Gezond Water rekening gehouden met een jaarlijkse uitgave van € **G** (totaal over 5 jaar: € **G**). Daarmee ontbreekt nog € **G** aan dekking. Dit is als risico in eerdere MJP-rondes gemeld en in MJP 2018-2021 als zodanig verwoord.

In het D&H-voorstel over de bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen van 13 september 2016 (16.180538) wordt de € **G** per eind 2021 ook genoemd evenals de dekking in het MJP ter hoogte van € **G**. Gezien het onzekere karakter van de te ontvangen subsidies is in het meerjarenplan nog geen rekening gehouden met subsidies op investeringen (gemaal Monnickendam, Waard Nieuwland, gemaal De Poel en aanpassing waterhuishouding Beetskoog). De hieruit voortvloeiende lagere investeringsvolumes leiden tot lagere kapitaallasten in de toekomst binnen het effect Wateroverlast beperken. Nu de subsidies in mei 2017 zijn toegekend kunnen deze lagere kapitaallasten ingezet worden als (eerste) dekking.

Voor het gemaal Monnickendam is € **G** van de toegekende subsidies van € **G** ingezet voor de hoger uitvallende kosten als gevolg van een nieuwe marktconsultatie waarin kabels en leidingen, verkeersmaatregelen en bereikbaarheid bouwplaats betrokken zijn. De consequentie is dat dit bedrag niet meer kan worden ingezet ter compensatie van de hogere uitgaven.

Saldering van de garandeerde € **G** aan POP3-subsidie en de reeds ingezette € **G** van gemaal Monnickendam leidt tot een meerjarige besparing op de kapitaallasten. Op basis van een afschrijvingstermijn van 20 jaar resulteert dit in jaarlijks lagere afschrijvingslasten bij ingebruikname van circa € **G**.

Halverwege 2018 wordt de subsidieverordening opengesteld en is het succes van de regeling bepalend voor de ontwikkeling van de uitgaven. Afhankelijk van het succes doen we als volgt een beroep op onze middelen:

Jaarlijks uitgavepatroon	Dekking
€ G	Begroting
> € G tot en met € G	1. Inzet lagere kapitaallasten als gevolg van ontvangen subsidies (effect Wateroverlast beperken); 2. Doorlopen van de stappen conform de Kadernota Budgetbeheer HHNK (17.80459, pagina 8/9). <i>In alle gevallen verwerking in de P&C-cyclus (MJP, begroting)</i>
> € G	Temporiseren (al dan niet met behulp van het instellen van een subsidieplafond)

Datum
23 januari

Vanuit de huidige inzichten wordt voorgesteld de cofinancieringsverplichting POP3 van maximaal € [redacted] G over de jaren te verdelen conform onderstaande tabel.

	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal
Subsidieverordening HHNK investeringsmaatregelen		[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G
Bijdrage aan subsidieverordening Kennis provincie	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G
Verhoging bijdrage ANLB beheermaatregelen			[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G
Beheersing landbouwportaal		[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G
Totaal	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G	[redacted] G

Communicatieaspecten

Een belangrijk onderdeel binnen de samenwerking is de communicatie gericht op interne en externe doelgroepen. Binnen de communicatie voor Bodem & Water onderscheiden we verder twee lijnen: één op procesniveau (de samenwerking zelf) en één op het niveau van de inhoud (hoe zetten we de maatregelen op zo'n manier uit dat de agrariërs deze willen afnemen).

In Q1 2018 is een communicatie- en marketingplan gereed, met als doel het bekend maken van het portaal en mobiliseren van agrarische sector om mee te doen. Onderdeel van dit plan is de gezamenlijke lancering van het landbouwportaal en het openstellen van de waterschapsregeling.

Maatschappelijk verantwoorde overheid (MVO)

Binnen de visie van HHNK op MVO zijn Maatschappij (people), milieu (planet) en economie (profit) de vertrekpunten voor samenwerking met onze omgeving.

Bodem & Water richt zich onder meer op het delen van kennis en coaching van agrarische ondernemers. Dit met het doel meer bewustzijn te creëren en (innovatieve) maatregelen te implementeren in de bedrijfsvoering. Deze maatregelen dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en klimaatbestendig watersysteem.

De samenwerking stelt LTO Noord in staat om uitvoering te geven aan de eigen ambities om als sector bij te dragen aan de verschillende waterdoelen zoals beschreven in het DAW.

Door de ontwikkeling van een laagdrempelige stimuleringsregeling voor Noord-Holland maken we de middelen effectief beschikbaar voor de landbouw via een landbouwportaal. Dit landbouwportaal is in de toekomst uit te breiden met thema's als klimaat- en energie.

HHNK stelt de ontwikkelde kennis landelijk beschikbaar aan andere initiatieven rond het DAW.

Overige consequenties en vervolg

De verdere procedure voor vaststelling van de subsidieverordening Bodem & Water hangt af van het ontvangen van eventuele zienswijzen:

- Bij zienswijzen wordt de subsidieverordening Bodem & Water inclusief de inspraaknota nogmaals in D&H gebracht om het daarna voor te leggen aan het CHI.

Datum
23 januari

- Indien er geen zienswijzen zijn dan wordt de subsidieverordening ter vaststelling voorgelegd aan het CHI.

De planning van de procedure tot vaststelling is als volgt:

Bespreking in D&H	23/1/2018
Periode ter inzagelegging	24/1/2018-07/03/2018
Commissie W&W	25/4/2018
CHI	9/5/2018
Openstellen regeling	2e helft mei 2018

Bijlagen

1. Schematisch overzicht werking landbouwportaal (aangehecht)
2. Achtergrondinformatie afspraken in het kader van POP3(aangehecht)
3. Subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water (17.141532)
4. CHI-besluit (17.141475)

College van dijkgraaf en hoogheemraden,

de secretaris,

de dijkgraaf,

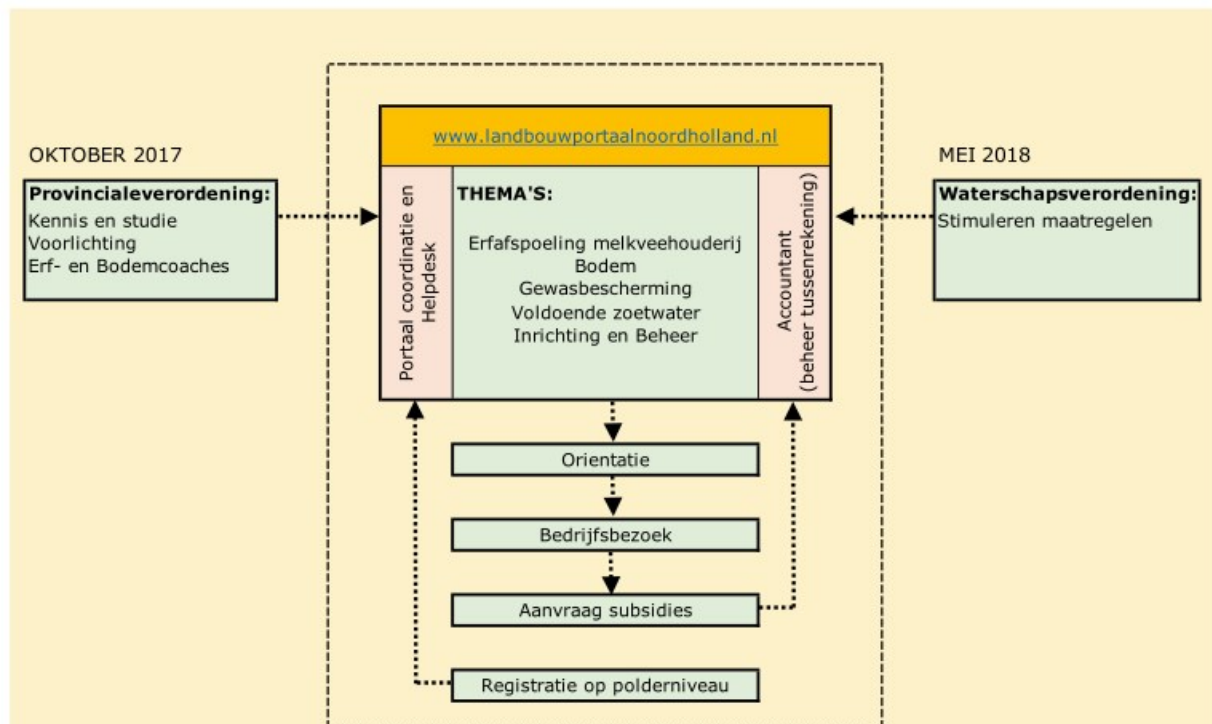
M.J. Kuipers

drs. L.H.M. Kohsiek

Datum
23 januari

BIJLAGE 1 Schematisch overzicht werking landbouwportaal

Enkele uitgangspunten in de Samenwerking 'Bodem & Water':

- Trekkerschap van de samenwerking en regeling ligt bij HHNK en hiermee houdt HHNK het stuur op het landbouwportaal en de subsidiering van maatregelen.
- De bemensing van het portaal (o.a. helpdesk, accountant, controleur subsidies, ondersteuning) wordt georganiseerd en geleverd door de samenwerkingspartners.
- HHNK voert regie over de overall communicatie, de landbouwpartners verzorgen communicatie gericht op alle agrarische ondernemers in Noord-Holland.
- De landbouwpartners organiseren individuele en/of collectieve coaching van de ondernemers op de verschillende thema's in het landbouwportaal.
- De coaches helpen de ondernemer in de aanvraag van subsidies via het landbouwportaal.
- De subsidiecontroleur controleert de uitvoering van maatregelen gericht op het definitief beschikken van de subsidie.
- Vanuit het portaalmanagement wordt periodiek gerapporteerd over onder andere de besteding van middelen, deelname en uitrol van maatregelen naar de samenwerkingspartners.

Datum
23 januari

BIJLAGE 2 Achtergrondinformatie afspraken in het kader van POP3

Gedeputeerde Staten (GS) van Noord-Holland hebben in februari 2016 de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland vastgesteld voor de verstrekking van niet-grondgebonden POP3-subsidies (watergerelateerde investeringen in de landbouw) in de provincie Noord-Holland.

Door de Unie van Waterschappen is in 2013 landelijk cofinanciering voor deze regelingen toegezegd. Hierbij is een van de voorwaarden dat de regeling ook wordt opengesteld voor de eigen investeringswerken van de waterschappen, ten gunste van landbouw, water, natuur en klimaatdoelen.

Op 3 oktober 2016 is tussen de provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), Hoogheemraadschap van Rijnland (HHRL) en Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (HHAGV) de Bestuursovereenkomst 'POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen' getekend (16.181519). De Bestuursovereenkomst POP3 legt de afspraken vast en dient ertoe om de landelijke POP3-afspraken op provinciaal niveau te operationaliseren.

De bestuursovereenkomst regelt met name:

- De omvang van de cofinanciering van de waterschappen voor de (POP3-)waterregelingen. De cofinanciering voor Noord-Holland bedraagt € [G] gelijk aan het bedrag dat beschikbaar is vanuit ELFPO, het Europese fonds waarin de POP-middelen zijn opgenomen.
- Het onderscheid tussen pijler 1- en pijler 2-ELFPO-middelen:
  - De pijler 1-middelen (inkomensondersteuning landbouw) ter hoogte van ca. € [J] [G] voor Noord-Holland worden overgeheveld naar pijler 2 en worden 100% Europees gefinancierd. **Het aandeel van HHNK bedraagt hierin totaal € [J] [G] over de periode tot en met 2021.** Landelijk is toegezegd dat de waterschappen de overgehevelde middelen verdubbelen door het subsidieplafond te verhogen (Top up) of de middelen aan de landbouw ten goede te laten komen via een regeling buiten de POP om. De waterschappen leggen hierover verantwoording af aan de Tweede Kamer. **In de Bestuursovereenkomst is vastgelegd in te zetten op de ontwikkeling van een provinciale stimuleringsregeling als onderdeel van de Samenwerking Bodem en Water.**
  - De pijler 2-middelen ter hoogte van ca. € [G] worden 50% Europees gefinancierd. De waterschappen cofinancieren de andere 50%. **HHNK voldoet aan deze verplichting door de cofinanciering van de eigen beschikte werken in de POP3.**

De openstellingsregels POP staan toe dat investeringsprojecten van de waterschappen kunnen worden ingediend voor zover deze bijdrage aan landbouw, water, natuur of klimaatdoelstellingen. In mei 2017 heeft HHNK beschikkingen ontvangen voor vier investeringsprojecten tot een maximum van € [G]. Hiervan is € [G] hard voor 1. gebiedsplan Waard Nieuwland en 2. gemaal Monnickendam. Ca. € [G] is nog zacht voor 3. de Waterhuishouding Beetskoog en 4. gemaal De Poel, omdat ze vallen onder de zogenaamde overprogrammering en zijn daarmee de komende jaren afhankelijk van de herverdeling van middelen POP3 tussen de provincies. **Met deze beschikkingen is de verdubbelingsverplichting van pijler 1 door HHNK ter hoogte van [G] [G] hard geworden.**

Besluit CHI

Registratienummer
19.2241817

Onderwerp
Rapportage /evaluatie en continuering subsidieregeling Bodem & Water
na 80% uitputting budget

Het college van hoofdingelanden van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier;
gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 29 oktober 2019, nr. 19.2031263;
gehoord de commissie Water & Wegen;

b e s l u i t :

1. Kennis te nemen van de 'rapportage resultaten Bodem & Water en evaluatie effect maatregelen Landbouwportaal en ervaringen agrarische doelgroep';
2. Het in 2018 niet bestede budget van € [redacted] G beschikbaar te stellen;
3. De subsidieregeling Bodem & Water te continueren voor de programmaperiode tot en met 2021 met inzet van extra middelen van € [redacted] G boven de toegezegde € [redacted] G (in te stemmen met scenario 2).

Aldus besloten in de openbare vergadering van 11 december 2019
van het college van hoofdingelanden,

de secretaris,

de voorzitter,

M.J. Kuipers

drs. L.H.M. Kohsiek

Besluit CHI

Registratienummer

17.141475

Onderwerp

Subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water

Het college van hoofdingelanden van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier;

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 12 december 2017, nr. 17.141378;

gehoord de commissie Water & Wegen van 25 april 2018;

b e s l u i t :

1. De subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water inclusief maatregelenlijst vast te stellen;
2. In te stemmen met verdeling van middelen tussen de provinciale subsidieregeling Kennis Bodem & Water, de investeringsmaatregelen zoals benoemd in de maatregelenlijst en beheermaatregelen via het agrarisch natuurbeheer (ANLB) over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2021.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 9 mei 2018
van het college van hoofdingelanden,

de secretaris,

de voorzitter,

M.J. Kuipers

drs. L.H.M. Kohsiek

Onderwerp Rapportage /evaluatie en continuering subsidieregeling Bodem & Water na 80% uitputting budget		Registratienummer 19.2031263	
Voorstel Aan het CHI voor te stellen: 1. Kennis te nemen van de 'rapportage resultaten Bodem & Water en evaluatie effect maatregelen Landbouwportaal en ervaringen agrarische doelgroep'; 2. Het in 2018 niet bestede budget van € [redacted] G beschikbaar te stellen; 3. De subsidieregeling Bodem & Water te continueren voor de programmaperiode tot en met 2021 met inzet van extra middelen van € [redacted] G boven de toegezegde € [redacted] G (in te stemmen met scenario 2).		Infocentrum Ja	
Routing	Paraaf	Besluitvormingstraject	Besluit
Steller [redacted] J		Datum vergadering D&H 29 oktober 2019	
Programmamanager [redacted] J		Agendapunt	
Afdeling Watersystemen		Commissie Water & Wegen 27 november 2019	
Hoofd afdeling [redacted] J		Commissie Bestuur, Middelen & Waterketen	
Secretaris-directeur M.J. Kuipers		Ter kennisname	
Portefeuillehouder [redacted] J		Datum vergadering CHI 11 december 2019	
Voorstel leidt tot begrotingswijziging	Ja*	Codering:	31000/157/12701/46213
Voorstel leidt tot investeringsbesluit	Nee	Codering:	
Subsidie	Nee	Codering:	
* In dat geval dient de steller een kopie van het voorstel en dit begeleidingsformulier te zenden aan de afdeling Financiën: financiën-formatcijfers@hknk.nl.			
Opmerkingen			

Voorstel CHI

(college van hoofdingelanden)

Registratienummer
19.2031263

Commissie Bestuur, Middelen & Waterketen

Datum behandeling D&H
12 november 2019

Commissie Water & Wegen
27 november 2019

Portefeuillehouder
[Redacted]

Datum vergadering CHI
11 december 2019

Agendapunt

Onderwerp

Rapportage /evaluatie en continuering subsidieregeling Bodem & Water na 80% uitputting budget

Voorstel

1. Kennis te nemen van de 'rapportage resultaten Bodem & Water en evaluatie effect maatregelen Landbouwportaal en ervaringen agrarische doelgroep';
2. Het in 2018 niet bestede budget van € [Redacted] beschikbaar te stellen;
3. De subsidieregeling Bodem & Water te continueren voor de programmaperiode tot en met 2021 met inzet van extra middelen van € [Redacted] boven de toegezegde € [Redacted] (in te stemmen met scenario 2).

Kern van de zaak

In 2016 heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) het initiatief genomen om samen met provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland (HHRL), Waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV), LTO-Noord/KAVB en de vier Noord-Hollandse agrarische collectieven het programma 'Samenwerken aan Bodem & Water' op te zetten voor de periode tot en met 2021. Dit om de wateropgaven in Noord-Holland samen met de agrarische sector op te pakken die hier een substantiële bijdrage aan kan leveren. Door op deze manier samen te werken met de sector vergroten we het collectief waterbewustzijn, wat leidt tot een veranderde bedrijfsvoering/inrichting bij een zodanig aantal ondernemers dat het substantieel effect sorteert in de bijdrage aan de conditieverbetering voor een klimaatbestendig en gezond watersysteem.

Voor het stimuleren en uitrollen van bovenwettelijke investeringsmaatregelen is het online platform 'Landbouwportaal Noord-Holland' ontwikkeld. In het Landbouwportaal is de subsidieverordening Bodem & Water van HHNK uitgewerkt. De aanvragen voor bedrijfsbezoeken door coaches en subsidie voor bovenwettelijke investeringsmaatregelen lopen via het Landbouwportaal. Voor het subsidiëren van kennis- en coachingstrajecten voor agrarische bedrijven is een provinciale subsidieregeling ontwikkeld waarvan de uitvoering bij de provincie ligt maar de financiering bij de Noord-Hollandse waterschappen. Elk waterschap financiert daarbij voor het eigen beheergebied.

De middelen voor de provinciale regeling en de waterschapsregeling zijn afkomstig uit de cofinanciering van de waterschappen. Op 3 oktober 2016 is door de provincie Noord-Holland en de drie inliggende waterschappen de bestuursovereenkomst 'POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen' getekend. In de overeenkomst is vastgelegd om naast de POP3-regeling ook een alternatieve laagdrempelige regionale subsidieregeling voor de landbouw te ontwikkelen die zich

Datum
10 oktober 2019

richt op waterdoelen. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden heeft op 13 september 2016 besloten om, in geval van beschikkingen in de POP3-subsidie, hiervan € [redacted] G beschikbaar te stellen tot en met 2021. Hiermee voldoet HHNK aan de landelijk co-financieringsverplichting POP3 voor de waterschappen zoals is bekrachtigd in de bestuursovereenkomst met de provincie (16.181519). In mei 2017 heeft HHNK beschikkingen POP3 ontvangen met een totale opbrengst van minimaal € [redacted] G tot een maximum van € [redacted] G. Door de middelen beschikbaar te stellen via een regionale subsidieverordening (vormgegeven via het programma Bodem & Water en het Landbouwportaal) zijn de middelen laagdrempelig beschikbaar voor individuele agrarische bedrijven en losgekoppeld van de risicovolle verantwoording POP3.

Het budget van € [redacted] G wordt met name gebruikt voor financiering van de waterschapsregeling (circa 70% van het budget) en de provinciale regeling (circa 30% van het budget). In het vierde kwartaal van 2019 is 80% van het volledige budget van € [redacted] G uitgeput. In de CHI-vergadering van mei jl. is toegezegd inzicht te geven via een evaluatie over hetgeen is bereikt in de voorgaande periode bij deze uitputtingsgraad. Bij gelijkblijvend tempo van subsidieaanvragen zal in het eerste kwartaal van 2020 het budget volledig zijn uitgeput. Dat maakt dat het nu ook het moment is om te kijken de continuering van het programma tot het einde van de looptijd eind 2021. Zie hiertoe voorliggend voorstel. Echter is daarbij van belang inzicht in de resultaten en effecten te hebben en de ervaringen van de agrarische doelgroep te kennen. Daartoe is de 'Rapportage resultaten Bodem & Water en evaluatie effect maatregelen Landbouwportaal en ervaringen agrarische doelgroep' opgesteld (19.2075352). Een samenvatting hiervan is in dit voorstel opgenomen, het volledige document is als bijlage toegevoegd.

Evaluatie

Het document 'rapportage resultaten Bodem & Water en evaluatie effect maatregelen Landbouwportaal en ervaringen agrarische doelgroep' geeft via een rapportage inzicht in de behaalde (kwantitatieve) resultaten en via extern uitgevoerde onderzoeken inzicht in de (mogelijke) kwalitatieve effecten en de ervaring van de agrarische doelgroep over het gebruik van het Landbouwportaal en over de bekendheid ervan.

De rapportage is opgebouwd uit de cijfers van de subsidieadministratie van HHNK en uit de gegevens uit het Landbouwportaal Noord-Holland. Het uitgevoerde onderzoek naar de (mogelijke) effecten van de maatregelen en het onderzoek onder agrariërs zijn uitgevoerd door externe bureaus.

Het Landbouwportaal Noord-Holland heeft in de anderhalf jaar openstelling met meer dan 1000 deelnemers en vier openstellingen van de provinciale regeling op kennis en ontwikkeling een impact gemaakt in het gebied. Er zijn honderden coachbezoeken afgelegd bij de agrarische bedrijven en ruim 600 deelnemers nemen inmiddels maatregelen. Daarbij zijn er ook andere effecten waar te nemen dan de beoogde verbeteringen op het gebied van de wateropgaven. Onderstaande kaders geeft de kerncijfers uit de rapportage en overige effecten weer:

Datum
10 oktober 2019

Cijfers beheergebied HHNK tot en met het 3^e kwartaal 2019*	
Aantal agrarische bedrijven in Noord-Holland (cijfers CBS 2018)	3580
Aantal deelnemers aan het Landbouwportaal	1050
Aantal afgelegde en aangevraagde bedrijfsbezoeken	950
% Doelstelling programma behaald	65%
Aantal afgesproken niet gesubsidieerde maatregelen (A- categorie maatregelen, gericht op bewustwording)	364
Aantal maatregelen waarvoor subsidie is aangevraagd (B-, C- en D- categorie maatregelen)	750
Aantal deelnemers dat subsidie voor maatregelen heeft aangevraagd	600
Aantal deelnemers dat alleen A-categorie maatregelen heeft afgesproken	100
Totaal investeringsbedrag door ondernemers voor bovenwettelijke investeringen voor deze subsidieaanvragen	€ G
Totaal aangevraagde subsidie	€ G
Aantal controlebezoeken op bedrijven op uitvoering maatregelen (vanaf 1 augustus 2019)	55
Aantal openstellingen provinciale regeling Bodem & Water	4
Beschikte subsidie op kennisontwikkeling en bedrijfsbezoeken door coaches via de Provinciale regeling Bodem & Water	€ G

Overige effecten
Vermindering polarisatie landbouw en overheden: De wateropgaven zijn gezamenlijke uitdagingen en daarmee verbindende waarden geworden.
Rolopvatting agrarische partners: De landbouwpartners zetten zich in om alle agrarische ondernemers in Noord-Holland dezelfde kansen te bieden en stappen daarmee in hun rolopvatting over hun eigen schaduw heen wat betreft de belangen van de eigen achterban en/of beheergrenzen.
Stimuleren gedragsverandering: niet alleen van de agrarische ondernemers maar ook van agrarische partners en overheden onderling wordt gedragsverandering gestimuleerd door kennis- en bewustwording te bevorderen bij alle betrokkenen.

*Voor uitsplitsing van de cijfers per thema zie de aangehechte bijlagen 1.b tot en met 1.f

Samenvatting evaluatie effect maatregelen Landbouwportaal

Door de aanpak van het programma (het stimuleren van bovenwettelijke maatregelen door middel van subsidies en het vergroten van het waterbewustzijn door maatwerkadvies op het bedrijf en kennisontwikkeling) werken we aan de opgaves die er zijn op het gebied van waterkwaliteit, wateroverlast, watertekort, bodemkwaliteit en het versterken van de biodiversiteit.

Het bepalen van de kwalitatieve effecten van de maatregelen op bovengenoemde opgaves zijn complex en is op korte termijn niet inzichtelijk te maken. Daarbij zijn twee factoren van groot belang voor het bepalen van de effecten: tijd en schaalgrootte. Tijd en voldoende volume zijn nodig om tot uitvoering van de maatregelen te komen en om effect te kunnen sorteren. De kwalitatieve effecten

Datum
10 oktober 2019

van de tot nu toe genomen maatregelen op bovengenoemde opgaves zullen daardoor niet eerder dan het einde van de looptijd van het programma in 2021 inzichtelijk kunnen worden. Alle maatregelen van het Landbouwportaal Noord-Holland, zowel de subsidiemaatregelen als de bewustzijnsmaatregelen, zijn bewezen effectief in het bijdragen aan verbeteringen van waterkwaliteit, bodemkwaliteit en biodiversiteit. Het effect van de maatregelen is in ieder geval vast stellen als conditieverbetering.

Door samen te werken vergroten we ook het collectief waterbewustzijn in de agrarische sector. Het vergroten van het waterbewustzijn is moeilijk te kwantificeren. Wel kan worden gesteld dat niet alleen effect gesorteerd wordt door de (gesubsidieerde) maatregelen. Tijdens de bedrijfsbezoeken van de coaches maken zij de ondernemers meer bewust, vanuit een andere invalshoek, van de problematiek op het erf en de mogelijkheden om daar eenvoudig op te acteren. Ook hebben zij een signalerende functie naar de ondernemer toe op het gebied van wettelijkheden.

Inzicht kan worden gegeven over het *mogelijke* effect van de maatregelen op de wateropgaven en de bodem. Hiertoe is extern onderzoek gedaan naar de effecten van de maatregelen die via het Landbouwportaal zijn aan te vragen (Notitie Effecten maatregelen Landbouwportaal (19.2240032) en bijlage maatregelenlijst (19.2240033)).

Samenvatting Onderzoek agrarische doelgroep over gebruik en bekendheid van het Landbouwportaal

Om inzicht te krijgen in de ervaringen van de agrarische doelgroep met het Landbouwportaal Noord-Holland en de bekendheid van het portaal is daarnaar extern onderzoek gedaan door een kennis- en adviesbureau. Het onderzoek moet een antwoord geven op drie hoofdvragen:

1. Is het achterblijven van bezoeken en aanvragen in de beheergebieden van AGV en Rijnland in Noord Holland te verklaren uit andere oorzaken dan de kleinere omvang van de beheergebieden en dus ook het aantal agrariërs?
2. Hoe kan de bekendheid en het gebruik van het Landbouwportaal vergroot worden?
3. Zijn de gebruikers van het portaal tevreden over de inhoud en de werkwijze van het Landbouwportaal?

Het rapport 'onderzoek Landbouwportaal Noord-Holland' geeft de volledige resultaten, conclusies en aanbevelingen weer (19.2240034). Onderstaand het overzicht van de belangrijkste conclusies op de onderdelen; algemeen, communicatie, tevredenheid, inhoud en werkwijze. Daarbij zijn ook de belangrijkste aanbevelingen weergegeven:

Conclusies

- De deelnemers vinden de inhoud van het Landbouwportaal voldoende en duidelijk en de werkwijze en de stappen binnen een thema duidelijk en goed te volgen. Verhoudingsgewijs is er geen verschil tussen de waterschappen.
- Het Landbouwportaal ontvangt een voldoende (6,6) tot ruime voldoende (7,1).
- De helft van de ondervraagde niet-deelnemers is geïnteresseerd tot zeer geïnteresseerd in de thema's op het Landbouwportaal en een coachbezoek. Verhoudingsgewijs is de interesse groter bij HHNK.
- Gemiddeld hebben de deelnemers zich voor 1,9 thema's aangemeld. Dit impliceert dat het Landbouwportaal voorziet in een behoefte. De deelnemers zijn geïnteresseerd en maken gebruik van de mogelijkheden die het Landbouwportaal hun biedt.
- De niet-deelnemers hebben overwegend een (melk)vee- of akkerbouwbedrijf. De derde sector is bloembollen. Het aandeel van deze bedrijven is bij HHNK verhoudingsgewijs groter.

Datum
10 oktober 2019

Aanbevelingen

- Er is bij agrariërs van alle drie waterbeheerders in Noord-Holland voldoende belangstelling om gebruik te maken van het Landbouwportaal. Aanbevolen wordt om zoveel mogelijk alle agrariërs in Noord Holland te betrekken door hen persoonlijk te informeren over het Landbouwportaal en de mogelijkheden.
- Daarbij is het van belang om meer aandacht te geven aan de noodzaak om maatregelen te nemen. Zowel de deelnemers als de niet-deelnemers zijn hier op voorhand niet bekend mee.
- De bekendheid van het Landbouwportaal is goed, terwijl het bezoek en het gebruik achterblijft. Om het bezoek en het gebruik te vergroten is meer communicatie gewenst. Bij voorkeur verloopt dit via LTO Noord, de agrarische collectieven, collega's, bijeenkomsten en de media (m.n. vakbladen). In overleg zal moeten worden bepaald welke communicatiestrategie hier het beste bij past.

Voorstel vervolg programmaperiode tot en met 2021

Vanwege het succes van het programma Bodem & Water en om tot volle potentie te komen van de effecten van zowel de samenwerking, bewustwording en de subsidies op investeringsmaatregelen stellen wij u voor het huidige programma te continueren tot het einde van de programmaperiode in 2021. Onderstaand vindt u twee scenario's.

1. Continuering van de subsidieregeling tot het in het CHI-besluit van 9 mei 2018 (18.131543) vastgestelde bedrag van € [redacted] G door het beschikbaar stellen van het in 2018 niet bestede budget van € [redacted] G
2. Continuering van de subsidieregeling met inzet van extra middelen van € [redacted] G (te weten subsidiebudget van € [redacted] G en het niet bestede budget van € [redacted] G). Daarnaast is nog extra personele inzet nodig.

Ad. 1. Continuering van de subsidieregeling tot het in het CHI-besluit van 9 mei 2018 (18.131543) vastgestelde bedrag van € [redacted] G door het beschikbaar stellen van het in 2018 niet bestede budget van € [redacted] G

In het CHI-besluit van 9 mei 2018 (18.131543) is ingestemd om in de periode 2017-2021 € [redacted] G beschikbaar te stellen voor het totale programma Samenwerken aan Bodem & Water Noord-Holland. Van dit bedrag is in 2018 € [redacted] G teruggevloeid in de bestemmingsreserve voor het watersysteembeheer omdat het niet is beschikt in het begrotingsjaar. Dit betekent dat het effectief beschikbare budget niet op € [redacted] G uitkomt maar op € [redacted] G

In dit scenario wordt de begrote € [redacted] G aangevuld met de niet bestede € [redacted] G. Dit heeft als gevolg dat de subsidieregeling open kan blijven tot dat de € [redacted] G is bereikt conform het CHI-besluit van 8 mei 2019 (19.0904438). Om de uitputting van het budget met het einde van de programmaperiode te laten samenvallen zijn dan op heel korte termijn vergaande aanpassingen nodig in de aanpak. Het zwaartepunt van het programma zal in dat geval eerder en abrupter dan gepland in de lopende periode op bewustwording komen te liggen en minder op het stimuleren van het nemen van maatregelen. De maatregelenlijst zal dienovereenkomstig moeten worden aangepast.

Bovenstaande heeft als gevolg dat:

Datum
10 oktober 2019

- De subsidieregeling voor ondernemers minder interessant kan zijn voor wat betreft het nemen van bovenwettelijke investeringen die bijdragen aan de beoogde effecten. Er is dan een langere looptijd nodig om effect te bereiken;
- Extra inzet op communicatie nodig is om de verschuiving van het zwaartepunt naar meer waterbewustzijn tot uitvoering te brengen.

Ad. 2. Continuering van de subsidieregeling met inzet van extra middelen van € [G] (te weten subsidiebudget van € [G] en het niet bestede budget van € [G])

Bovenstaande heeft als gevolg dat:

- De subsidieregeling gedurende de volledige programmaperiode kan worden gecontinueerd (op basis van de huidige prognoses wat betreft aanvragen).
- De subsidieregeling sluit op het moment dat de extra middelen zijn uitgeput.
- Meer ondernemers bovenwettelijke maatregelen kunnen nemen en zodoende meer bijdragen aan een klimaatrobuust watersysteem.
- De volledige potentie van de samenwerking en de ontwikkelde principes van het Landbouwportaal en de subsidieverlening worden benut.
- De voorbeeldfunctie van HHNK die de samenwerking Bodem & Water en het Landbouwportaal landelijk hebben, onder andere bij het ministerie van Landbouw, het ministerie van IenW en andere regio's blijft behouden. Hiermee zal HHNK haar sterke positie en daarmee beïnvloedingsmogelijkheid op diverse terreinen op onder andere het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Glb) en Deltaplan Agrarisch Water (DAW) kunnen voortzetten.
- De regeling voor de agrarische sector betrouwbaar is in continuïteit.
- Er externe personele inzet nodig is (max. € [G] voor zover de personele inzet niet intern kan worden opgelost. Achter de samenwerking Bodem & Water en het Landbouwportaal zit een brede organisatiestructuur (intern en extern) die is opgezet en wordt aangestuurd door HHNK. Ook het succes van de subsidieregeling van HHNK maakt dat de bemensing zoals in de voorbereidings- en eerste uitvoeringsfase is bedacht, is onderschat en niet toereikend blijkt. Continuering van de regeling vraagt daarom een robuustere bemensing.

Wij stellen u voor het programma te continueren op basis van de principes zoals geschetst onder scenario 2. Hiervoor het in 2018 naar bestemmingsreserve voor het watersysteembeheer teruggevloeide budget (€ [G] beschikbaar te stellen en eveneens extra middelen van € [G] [G] boven de toegezegde € [G] beschikbaar te stellen.

Landbouwportaal 2.0

Voor de periode na 2021 zijn diverse verkenningen gestart met partijen als provincie Noord-Holland en het ministerie van LNV om over een mogelijke doorontwikkeling naar een Landbouwportaal 2.0 te spreken, waarbij ook deze partijen mogelijk een gedeelte financieren. Hierbij zal onder meer worden gekeken naar het toevoegen van andere thema's zoals bijvoorbeeld Kringlooplandbouw. De verkenning naar mogelijke financieringsstromen is onder andere afhankelijk van de ontwikkelingen rond het Nationaal Strategisch Plan dat Europese subsidies regelt. Duidelijkheid over inzet en verwerving van middelen die voor het Landbouwportaal wellicht kunnen worden ingezet vanuit deze subsidiemogelijkheid zal er niet eerder dan eind 2020 zijn. Ook intern wordt verdere afstemming gezocht over een mogelijke continuering en de meest effectieve manier daartoe. Daardoor, evenals door de looptijd van de externe verkenningen, zal een mogelijk voorstel voor een Landbouwportaal 2.0 niet eerder dan in het vierde kwartaal van 2020 worden voorgelegd.

Datum
10 oktober 2019

Deltavisie

Eén van de speerpunten van de Deltavisie is voldoende en schoon water. Samenwerken aan Bodem & Water is er op gericht om agrariërs hun bedrijfsvoering en inrichting zodanig te laten uitvoeren dat de sector mede bijdraagt aan een gezonder en klimaatbestendiger watersysteem. Dit door in te zetten op kennisdeling en het subsidiëren van maatregelen die bijdragen aan een betere waterkwaliteit of zorgvuldiger omgaan met water. Voor de samenhang met bodem is gekozen, omdat goed bodembeheer bijdraagt aan een robuust watersysteem en tegelijkertijd waarde heeft voor de agrarische bedrijfsvoering.

Eerdere besluiten

09/05/2018 (CHI) Subsidieverordening Samenwerken aan Bodem & Water (18.130120)

08/05/2019 (CHI) Financiering subsidieverordening Bodem & Water (19.902590)

08/08/2019 (Memo CHI) Evaluatie Landbouwportaal (19.1714463)

Risico's

Indien u instemt met dit voorstel:

- Het aantal te verwachten aanvragen kan alleen worden geschat op basis van het ritme van eerdere aanvragen. In het geval het aantal aanvragen ver boven de verwachte hoeveelheid ligt kan het alsnog gebeuren dat de subsidieregeling moet sluiten voor het eind van de periode omdat de beschikbare middelen zijn uitgeput. In dit geval zal bij signalering van een snellere uitputting dan gedacht een verdergaande aanpassing aan de maatregelenlijst worden onderzocht. Ook zal nog meer worden ingezet op communicatie om het zwaartepunt te verschuiven naar bewustwording en nog minder op het stimuleren door subsidie.
- Wordt de bestemmingsreserve voor het watersysteembeheer extra belast. De bestemmingsreserve biedt dan minder ruimte voor toekomstige initiatieven tenzij het tarief voor de watersysteemheffing de komende jaren wordt verhoogd.

Indien u niet instemt met dit voorstel:

- Worden de afspraken uit de bestuursovereenkomst met de provincie Noord-Holland om € [redacted] G in te zetten als cofinanciering van de POP-3 niet volledig nagekomen.
- Komt de unieke samenwerking Bodem & Water waarvoor HHNK de regie voert en de stuwende kracht is abrupt stil te liggen. Dit heeft consequenties voor de samenwerkende partijen.
- Worden de potentie van de samenwerking en de ontwikkelde principes van het Landbouwportaal en de subsidieverlening door de kortere looptijd minder benut.
- De voorbeeldfunctie gaat verloren die HHNK met Bodem & Water en het Landbouwportaal landelijk hebben, onder andere bij het ministerie van Landbouw, het ministerie van IenW en andere regio's. Hiermee verliest HHNK haar sterke positie en daarmee een beïnvloedingsmogelijkheid op diverse terreinen op onder andere het GIB en DAW.
- Zijn er geen financiële consequenties voor het huidige meerjarenperspectief 2020-2023.

Financiële consequenties

Onderstaande tabel geeft aan welke middelen extra benodigd zijn ten opzichte van de beschikbare middelen van € [redacted] G voor wat betreft de subsidieregeling, provinciale regeling en de personele inzet.

	In	G	C
Toegezegd budget programma Bodem & Water		G	*
Besteding			
Subsidies Landbouwportaal 2018 tm 2019: betaald, beschikt, aangevraagd			
Inleg provinciale kennisregeling: betaald en nog te voldoen		G	
Inleg cofinanciering Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLB) en beheersing portaal			
Verwachte subsidieaanvragen tot en met 2021 **			

Datum
10 oktober 2019

Totaal besteed + verwacht tot en met 2021	■ G ■
Benodigd boven beschikbaar gestelde budget	■ G ■

* In het CHI-besluit van 9 mei 2018 (18.131543) is ingestemd om in de periode 2017-2021 € ■ G ■ beschikbaar te stellen voor het totale programma Samenwerken aan Bodem & Water Noord-Holland. Van dit bedrag is in 2018 € ■ G ■ teruggevloeid in de bestemmingsreserve voor het watersysteembeheer omdat het niet is beschikt in het begrotingsjaar. Door het beschikbaar stellen van dit bedrag uit de huidige begroting komt de toegezegde € ■ G ■ weer ter beschikking.

** De inschatting van de verwachte subsidieaanvragen is gebaseerd op ervaringscijfers tot nu toe. Wij hebben deze ervaring opgebouwd als het gaat over het tempo in de aanvragen, de hoogte van de vaststelling (uitgaande van het laagste vaststellingspercentage) en achteraf anders vastgestelde aanvragen. Bij een gemiddeld aantal aanvragen van 30 per maand, met een gemiddeld bedrag van € ■ G ■ en over een resterende looptijd van 18 maanden (1 jan 2020 tot en met 1 juli 2021) bedraagt de verwachte aanvraag € ■ G ■

Ten opzichte van het in 2017 beschikbaar gestelde bedrag van € ■ G ■ betekent bovenstaande, dat € ■ J ■ extra nodig is (€ ■ J ■ + € ■ G ■)

Personele inzet

Om het Landbouwportaal tot en met 2021 op adequate manier te kunnen laten functioneren, is extra personele inzet nodig. Dit betreft inzet op het interne subsidieproces. Wij schatten in dat dit maximaal om € ■ G ■ gaat

Wij stellen voor om de extra benodigde middelen van € ■ G ■ als volgt te dekken:
Voor de subsidieregeling, de bestemmingsreserve voor het watersysteembeheer in 2020 te belasten met € ■ G ■. Op dit moment laat het positieve saldo van de bestemmingsreserve dit toe. De reserve staat wel onder druk door het doorschuiven in tijd van de uitvoering van gemaal De Poel en oplopende energiekosten.
Daarnaast zal extra personele inzet nodig zijn (maximaal € ■ G ■) welke in de begroting nog niet is gevonden.

De dekking van de middelen als ook de verantwoording over deze middelen wordt opgenomen in de reguliere P&C-cyclus (MJP, Begroting, Concernrapportages) met inachtneming van uw besluit van 8 mei 2019 (19.902590). Als het tarief voor de watersysteemheffing de komende jaren niet wordt verhoogd zullen deze extra kosten gedekt worden door een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserve voor het watersysteembeheer.

In het lopende begrotingsjaar 2019 wordt er € ■ G ■ extra budget opgenomen en dat wordt in de begrotingswijziging aan u voorgelegd.

Communicatieaspecten

Bij het inzetten van middelen boven de € ■ G ■ zal over het beschikbaar stellen van extra budget worden gecommuniceerd met alle betrokken partijen. Ook zal een persbericht worden opgesteld.

Maatschappelijk verantwoorde overheid (MVO)

Binnen de visie van HHNK op MVO zijn maatschappij (people), milieu (planet) en

Datum
10 oktober 2019

economie (profit) de vertrekpunten voor samenwerking met onze omgeving.

Bodem & Water richt zich onder meer op het delen van kennis en coaching van agrarische ondernemers. Dit met het doel meer bewustzijn te creëren en (innovatieve) bovenwettelijke maatregelen te implementeren in de bedrijfsvoering. Deze maatregelen dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en klimaatbestendig watersysteem. De samenwerking stelt LTO Noord in staat om uitvoering te geven aan de eigen ambities om als sector bij te dragen aan de verschillende waterdoelen zoals beschreven in het DAW. Door de ontwikkeling van een laagdrempelige stimuleringsregeling voor Noord-Holland maken we de middelen effectief beschikbaar voor de landbouw via een online Landbouwportaal. Dit Landbouwportaal is in de toekomst uit te breiden met thema's als klimaat- en energie. HHNK stelt de ontwikkelde kennis landelijk beschikbaar aan andere initiatieven waarbij een subsidieportaal kan worden ingezet.

Overige consequenties en vervolg

De in mei 2019 aangepaste subsidieregeling zal onder gelijkblijvende voorwaarden worden doorgezet wat betreft subsidiepercentages en vergoedingen. Om de komende programmaperiode de meest effectieve maatregelenlijst in te zetten zijn, buiten de verandering in bovenwettelijke naar wettelijke maatregelen, nog verdere aanpassingen nodig aan de maatregelenlijst. Dit geldt eveneens voor de subsidieverordening. In januari 2020 zal een voorstel voor deze aanpassingen aan u worden voorgelegd.

Bijlagen

1. CHI-besluit (19.2241817)
2. Samenwerken aan Bodem & Water / Landbouwportaal Noord-Holland, Rapportage en evaluatie effect en ervaringen doelgroep (19.2075352) met bijlagen:
  - Notitie Effecten maatregelen Landbouwportaal (19.2240032), bijlage maatregelenlijst (19.2240033)
  - Evaluatie ervaringen doelgroep gebruik en bekendheid Landbouwportaal (19.2240034)

College van dijkgraaf en hoogheemraden,

de secretaris,

de dijkgraaf,

M.J. Kuipers

drs. L.H.M. Kohsiek

Onderwerp Bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen		Registratienummer 16.180538	
Voorstel 1. In te stemmen met de Bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen; 2. De portefeuillehouder, [redacted] ☒ te machtigen de overeenkomst op niet-essentiële punten te wijzigen; 3. De portefeuillehouder, [redacted] ☒ te mandateren deze overeenkomst te ondertekenen.		Infocentrum Ja	
Routing	Paraaf	Besluitvormingstraject	Besluit
Steller [redacted] ☒		Datum vergadering D&H 13 september 2016	Conform
Programmamanager		Agendapunt 9	
Afdeling Watersystemen		Commissie Water & Wegen	
Hoofd afdeling [redacted] ☒		Commissie Bestuur, Middelen & Waterketen	
Secretaris-directeur M.J. Kuipers		Ter kennisname - Water & Wegen - Bestuur, Middelen en Waterketen	
Portefeuillehouder [redacted] ☒		Datum vergadering CHI	
Afdoening Opleggen in archief			
Voorstel leidt tot begrotingswijziging	Nee*	Codering:	
Voorstel leidt tot investeringsbesluit	Nee*	Codering:	
Subsidie	Nee*	Codering:	
* In dat geval dient de steller een kopie van het voorstel en dit begeleidingsformulier te zenden aan de afdeling Financiën: financiën-formatcijfers@hhnk.nl.			
Opmerkingen			

Voorstel D&H

(college van dijkgraaf en hoogheemraden)

Registratienummer
16.180538

Steller
[redacted] J

Datum voorstel
24 augustus 2016

Afdeling
Watersystemen

Datum vergadering D&H
13 september 2016

Doorkiesnummer
[redacted] J

Agendapunt

Portefeuillehouder
[redacted] J

Onderwerp
Bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen

Voorstel

1. In te stemmen met de Bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen;
2. De portefeuillehouder, [redacted] J te machtigen de overeenkomst op niet-essentiële punten te wijzigen;
3. De portefeuillehouder, [redacted] J te mandateren deze overeenkomst te ondertekenen.

Kern van de zaak

Gedeputeerde Staten (GS) van Noord-Holland hebben in februari 2016 de Uitvoeringsregeling POP3-subsidies Noord-Holland vastgesteld voor de verstrekking van niet-grondgebonden POP3-subsidies (watergerelateerde investeringen in de landbouw) in de provincie Noord-Holland. De (eerste) openstellingen van deze subsidieregelingen zijn gepland op 4 oktober, respectievelijk eind november 2016. Door de Unie van Waterschappen is in 2013 landelijk cofinanciering voor deze regelingen toegezegd (bijlage 3). Hierbij is een van de voorwaarden dat de regeling ook wordt opengesteld voor de eigen investeringswerken van de waterschappen, ten gunste van landbouw, water, natuur en klimaatdoelen.

Op 24 augustus 2016 is in een bestuurlijk overleg tussen de provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), Hoogheemraadschap van Rijnland (HHRL) en Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (HHAGV) consensus bereikt over de invulling van de POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen. De Bestuursovereenkomst POP3 (bijlage 1) legt de afspraken vast en dient ertoe om de landelijke POP3-afspraken op provinciaal niveau te operationaliseren.

De bestuursovereenkomst regelt met name:

- De omvang van de cofinanciering van de waterschappen voor de (POP3-)waterregelingen. De cofinanciering voor Noord-Holland bedraagt € [redacted] G gelijk aan het bedrag dat beschikbaar is vanuit ELFPO, het Europese fonds waarin de POP-middelen zijn opgenomen. Dit bedrag valt binnen de landelijke afspraken die tussen de koepels en het Rijk zijn gemaakt.

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
post@hnhk.nl
www.hnhk.nl

Registratienummer
16.180538

- Het onderscheid tussen pijler 1- en pijler 2-ELFPO-middelen:
  - De pijler 1-middelen (inkomensondersteuning landbouw) ter hoogte van ca. € [G] voor Noord Holland worden overgeheveld naar pijler 2 en worden 100% Europees gefinancierd. Landelijk is toegezegd dat de waterschappen de overgehevelde middelen verdubbelen door het subsidieplafond te verhogen (Top up) of de middelen aan de landbouw ten goede te laten komen via een regeling buiten de POP om. De waterschappen leggen hierover verantwoording af aan de Tweede Kamer. In Noord-Holland is in bestuurlijke overleg op 7 juli 2016 afgesproken in te zetten op de ontwikkeling van een provinciale stimuleringsregeling als onderdeel van de Samenwerking Bodem en Water (zie toelichting Deltavisie). De bestuursovereenkomst maakt dit mogelijk.
  - De pijler 2-middelen ter hoogte van ca. € [G] worden 50% Europees gefinancierd. De waterschappen cofinancieren de andere 50%.
  - Het is niet EU-conform om de middelen te verdelen in deelplafonds per waterschap. Op dit moment is onduidelijk hoe de verdeling van de subsidies per waterschapgebied zal uitpakken. Dit vraagt om afstemming van de aanvragen tussen de waterschappen op basis van de toegekende aanvragen. Ook dit is in de bestuursovereenkomst geregeld. De waterschappen kunnen in beginsel zelf de verdubbeling/cofinanciering onderling verdelen, zolang het totale bedrag van € [G] alsmede het 'schot' pijler 1- pijler 2 maar hetzelfde blijven.
- De uitvoeringskosten (7 - 12%) worden gelijkelijk over provincie en de waterschappen gedeeld.
- De verantwoordelijkheden ten aanzien van uitvoeringsrisico's worden geregeld.
- De openstellingsdrempels worden gelegd op € [G]

De openstellingsregels POP staan toe dat investeringsprojecten van de waterschappen kunnen worden ingediend voor zover deze bijdragen aan landbouw, water, natuur of klimaatdoelstellingen. HHNK heeft een inventarisatie gereed van kansrijke projecten die in het Meerjarenplan 2017-2020 (MJP) zijn voorzien. Het betreft het gemaal Monnickendam, Waard Nieuwland, gemaal De Poel en aanpassing waterhuishouding Beetskoog met een totaal investeringsvolume van circa € [G]. In de inventarisatie is rekening gehouden met een overprogrammering in Noord-Holland als POP-middelen landelijk worden herverdeeld. Omdat de middelen in het MJP zijn geborgd is de cofinancieringsverplichting deels voor de eigen aanvragen voorzien. Bij goedkeuring van aanvragen van derden blijft de cofinancieringsverplichting en bekostiging van de uitvoeringskosten voor rekening van HHNK. Onder financiële consequenties wordt de financiering door HHNK nader onderbouwd.

Uw college wordt verzocht in te stemmen met de Bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen. Ook wordt verzocht [J] te mandateren de overeenkomst op niet-essentiële punten te wijzigen en deze te ondertekenen.

Deltavisie

De niet-grondgebonden POP3-subsidie is er op gericht om agrariërs hun bedrijfsvoering en hun bedrijfsinrichting zodanig te laten uitvoeren dat de sector mede bijdraagt aan de wateropgaven gericht op een robuuster, gezond en klimaatbestendig watersysteem. Dit alles is in lijn met de alternatieve regeling die momenteel met LTO-Noord, de provincie Noord-Holland, het hoogheemraadschap van Rijnland en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht en de Noord-Hollandse collectieven wordt voorbereid binnen het project 'Samenwerken aan Bodem en Water'. De samenwerking stelt de LTO in staat om uitvoering te geven aan de eigen ambities zoals beschreven

Registratienummer
16.180538

in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) om als sector bij te dragen aan de verschillende waterdoelen.

Eerder besluiten

Geen

Financiële consequenties

Algemeen:

De eventuele toekenning van POP3-subsidies is onderhevig aan grote onzekerheden. Grote afhankelijkheden en factoren spelen, zoals het aantal meedingende partijen, aantal en kansrijkheid van de projecten, type subsidie (pijler 1 of 2), etc. Een weergave van de financiële consequenties wordt daarom uitgevoerd op basis van een aantal aannames en veronderstellingen.

Via zowel de investeringskant als de exploitatiekant wordt hieronder het financiële effect berekend. Dit effect treedt op met ingang van 2018. Voor het begrotingsjaar 2017 geldt dat het effect in dit jaar als risico is vermeld.

Investerings

Het investeringsvolume van de projecten die door HHNK zijn geselecteerd en worden ingediend, bedraagt circa € [redacted] G en is opgenomen in het MJP 2017-2020. De aanname en voorzichtige inschatting per heden is dat hierbij een bedrag van tussen de € [redacted] G aan te ontvangen subsidies zou kunnen worden toegekend, uiteraard zonder hier absolute zekerheid aan mee te willen geven.

Het per saldo hieruit voortvloeiende lagere investeringsvolume leidt tot lagere kapitaalslasten.

In onderstaande tabel een weergave van het geschatte positieve financiële effect van de lagere kapitaallasten voor de genoemde bandbreedtes en daarbij gehanteerde afschrijvingstermijn van 20 jaar, respectievelijk een rentepercentage van 2.3 % (conform MJP-uitgangspunten):

Subsidie	2018	2019	2020	2021	2022 t/m 2030
€	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted] G
€	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted] G

Bedragen x € [redacted] G

Exploitatie

In het MJP 2017-2020 is rekening gehouden met een bijdrage van € [redacted] G per jaar met als doel dit ten goede te laten komen aan innovaties, internationale waterdoelen en klimaatbestendigheid in de landbouw. Op basis van de nieuw vastgestelde regeling blijkt dat dit totaal bedrag (€ [redacted] G) moet worden verhoogd naar € [redacted] G per eind 2021. De extra aanvullende budgetten zullen hiertoe worden opgenomen in de jaarschijven van nieuwe MJP-begrotingen, te beginnen in het MJP 2018-2021.

Samenvattend:

Op basis van bovenstaande voorbeelduitwerking voor zowel een subsidietoekenning van € [redacted] G met als gevolg de genoemde lagere kapitaallasten is in onderstaande tabel het totaaleffect zichtbaar gemaakt voor de jaren 2018 t/m 2021 waarbij ook de € [redacted] G extra bijdrage is opgenomen. (- = hogere kosten).

Registratienummer
16.180538

O.b.v. subsidie	2018	2019	2020	2021
€				
€				G

Bedragen x G

De gemiddeld hogere bijdrage van € G per jaar is in eerdere MJP-rondes als risico gemeld, maar bewust lager opgevoerd als gevolg van de grote mate van onzekerheid rond de regeling en het moment van openstellen van de POP-subsidies.

Risico's

Indien u instemt met dit voorstel:

Door in te stemmen met het voorstel geeft HHNK mede invulling aan de landelijke cofinancieringsverplichting door de waterschappen. De financiële risico's zijn beperkt indien de lijn wordt gevolgd die onder de 'Financiële consequenties' uiteen is gezet.

Indien u niet instemt met dit voorstel:

De nu voorliggende bestuursovereenkomst is het resultaat van een jarenlange onderhandeling tussen koepels, Rijk, provincies en waterschappen. Door het niet instemmen met de overeenkomst voldoet HHNK niet aan de landelijke afspraken met betrekking tot de cofinancieringverplichting van de waterschappen. Daarnaast loopt HHNK mogelijk G aan Europese subsidie mis op de eigen investeringswerken.

Communicatieaspecten

In het bestuurlijk overleg tussen waterschappen en de provincie op 24 augustus 2016 is afgesproken gezamenlijke publiciteit te geven aan de openstelling van POP. Afgesproken is dat de provincie hierin het voortouw neemt.

Maatschappelijk verantwoorde overheid (MVO)

Provincie en waterschappen zetten zich samen in om de beschikbare Europese middelen volledig beschikbaar te krijgen voor Noord-Holland. De POP-drempelbedragen en -verantwoordingsregels zijn dusdanig complex en risicovol, dat de regeling vrijwel niet benaderbaar is voor individuele ondernemers. Door in te zetten op het indienen van grote investeringswerken van de waterschappen, dragen de waterschappen deze verantwoording en risico's. De provincie en waterschappen beseffen dat met name de pijler 1-middelen (overgehevelde inkomensondersteuning) moeten toekomen aan de landbouw. Door de ontwikkeling van een laagdrempelige stimuleringsregeling voor Noord-Holland in het kader van de samenwerking Bodem en Water geven de betrokken overheden invulling aan het MVO-beleid door samen te werken met de omgeving.

Overige consequenties en vervolg

De ondertekening van de Bestuursovereenkomst is voorzien voor de openstelling van de regeling op 4 oktober a.s.

Bijlagen

1. Bestuursovereenkomst Water POP3 versie 8 (7 september 2016) (16.181520)
2. D&H-besluit (16.182257)

Datum voorstel
24 augustus 2016

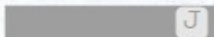
Pagina
5

Registratienummer
16.180538

Achtergrondinformatie:

3. Financiële afspraken POP3 Water (16.181520)

Hoofd afdeling Watersystemen

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Evaluatie

Samenwerken aan bodem en water /Landbouwportaal Noord-Holland 2022

Auteur

Registratienummer

22.0920738

Datum

20 oktober 2022

Afdeling

Watersystemen

Inleiding

LTO-Noord, de agrarische collectieven, de provincie en de waterbeheerders in Noord-Holland hebben op initiatief en onder regie van HHNK in 2016 de krachten gebundeld in het programma 'Samenwerken aan Bodem & Water'. Dit met als uiteindelijk doel samen met de agrariërs in Noord-Holland stappen te zetten om te komen tot een klimaatrobuust watersysteem en een duurzamere bedrijfsvoering zodat de landbouw kan floreren en biodiversiteit de ruimte krijgt.

Met dit programma is in de periode 2017-2021 gewerkt aan de volgende opgaven:

- Verbeteren waterkwaliteit
- Voorkomen wateroverlast
- Borgen voldoende zoetwater en voorkomen verziltingsproblemen
- Verbetering bodem- en oeverkwaliteit landbouwgronden

Met de samenwerkingspartners is in 2021 afgesproken een verlenging van de programmaperiode Bodem & Water aan te gaan tot eind 2023. In 2021 hebben de partners ook de wens uitgesproken een nieuwe programmaperiode Samenwerken aan Bodem & Water en een doorontwikkeling naar een Landbouwportaal 2.0 willen verkennen. Hiertoe is afgesproken een evaluatiemoment te houden, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk/ uitvoerend niveau.

In de notitie vindt u de opzet van de bestuurlijke evaluatie van 24 oktober a.s. Hierin vindt u de bespreekpunten voor de evaluatie. Wij vragen u voorafgaand aan de evaluatie over deze vragen na te denken. Verder vindt u in dit document de achtergrondinformatie over de Samenwerking Bodem & Water/Landbouwportaal zoals wij in 2018 van start zijn gegaan als context. Ook vindt ter informatie u de resultaten en cijfers van Bodem & Water / het Landbouwportaal van 2017 tot en met 31 december 2021.

Evaluatie

In 2021 hebben de partners de wens uitgesproken een doorontwikkeling naar een Landbouwportaal 2.0 na 2023 te willen. Om de mogelijkheden van een doorontwikkeling te verkennen en een doorkijk te maken naar de toekomst is een terugblik op de afgelopen jaren nodig.

Met een evaluatie, zowel intern als extern, bestuurlijk als op ambtelijk /uitvoerend niveau, willen we inzicht krijgen in de kansen voor het Landbouwportaal 2.0. en welke verbetermogelijkheden er zijn.

Voor de evaluatie op bestuurlijk niveau van 24 oktober a.s. zijn er een aantal punten die wij willen bespreken. Per onderwerp willen we:

- reflecteren op de afgelopen jaren. Hoe ervaren we de situatie tot nu toe?
- vooruitkijkend: wat willen we doorzetten? Welke kansen zien we om voor verrijking?

Bespreekpunten

1. Algemeen

- Wat heeft elke partij verwacht van het programma Samenwerken aan Bodem & Water?
- Heeft het programma Samenwerken aan Bodem en Water opgeleverd wat we van verwacht hadden?
- Kwantitatief is het doel van het programma behaald. Vindt u dat ook in kwalitatief opzicht?
- Wat wilt u meenemen naar een volgende periode? Wat wilt u graag anders zien?

2. Communicatie

De Samenwerking Bodem & Water kent een structuur van een kernteam van waterschappen, provincie Noord-Holland en de agrarische partners. De agrarische partners binnen dit kernteam brengen vanuit hun expertise kennis in wat betreft de maatregelenlijst, communicatie naar de doelgroep en zijn verantwoordelijk voor de totstandkoming van de projectplannen voor de bedrijfsbezoeken door coaches en de uitvoering daarvan.

Jaarlijks legt het kernteam verantwoording af aan de stuurgroep van het programma. De stuurgroep bestaat uit bestuurlijke vertegenwoordigers van de betrokken organisaties, voorzitter is de Gedeputeerde van de provincie Noord-Holland voor het thema Water.

- Hoe kijkt u aan tegen de communicatiestructuur zoals we die nu hebben?

3. Financiering

Bodem & Water /Het Landbouwportaal kent een kennisregeling Bodem & Water en een subsidieregeling per waterschap. De kennisregeling wordt uitgevoerd door de provincie maar de inleg van het budget komt van elk waterschap voor zijn eigen gebied. De projectplannen voor de coaching op de thema's worden hieruit gefinancierd maar ook andere plannen die bijdragen aan kennisontwikkeling en deling (bijvoorbeeld Bloeiende Boerensloot, Boeren meten Water etc.) Voor de stimulering van bovenwettelijke investeringsmaatregelen via het Landbouwportaal heeft elke waterschap voor het eigen beheergebied- en budget een subsidieregeling opengesteld.

- Hoe kijkt u aan tegen de financieringsstructuur zoals we die nu hebben?

4. Samenwerking

- hoe ervaren we de bestuurlijk samenwerking? Zowel tussen overheden en agrarische partners maar ook als agrarische partners onderling?
- Ziet u mogelijkheden voor een gezamenlijke governance van de samenwerking?

5. Doorontwikkeling

- Welke zaken achten jullie van belang voor het maken van een doorontwikkeling naar een Landbouwportaal 2.0

INFORMATIE

SAMENWERKEN AAN BODEM & WATER 2017-2021 (LANDBOUWPORTAAL NOORD-HOLLAND)

Inleiding

Voldoende en schoon zoetwater is van levensbelang voor ons allemaal. We staan daarom met elkaar voor de opgave om te werken aan een schone, gezonde natuurlijke omgeving waar de landbouw een significante bijdrage aan kan leveren. LTO-Noord, de agrarische collectieven, de provincie en de waterbeheerders in Noord-Holland hebben op initiatief en onder regie van HHNK daarom in 2016 de krachten gebundeld in het programma 'Samenwerken aan Bodem & Water'. Zodoende zetten we gezamenlijk met de agrariërs in Noord-Holland stappen om te komen tot een klimaatrobuust watersysteem en een duurzamere bedrijfsvoering zodat de landbouw kan floreren en biodiversiteit de ruimte krijgt.

Met dit programma (looptijd 2017-2021) werken wij aan de volgende opgaven:

- Verbeteren waterkwaliteit
- Voorkomen wateroverlast
- Borgen voldoende zoetwater en voorkomen verziltingsproblemen
- Verbetering bodem- en oeverkwaliteit landbouwgronden

Met dit programma gaan wij vanuit dit besef ook samen op om de ambitie van LTO te realiseren, zoals vastgelegd in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) in 2013. In dit Deltaplan stelt LTO in de periode tot en met 2027 de sector te willen laten bijdragen aan een gezond en klimaatbestendig watersysteem.

De samenwerking richt zich op alle agrariërs in Noord-Holland, de agrarische samenwerkingspartners pakken daarmee een bredere rol op dan alleen de eigen achterban en/of beheergrens.

Doel is dat in 2021 ten minste 30% van de bijna 3.600 agrarische ondernemers in Noord-Holland deelneemt aan het Landbouwportaal. Door samen te werken vergroten we het collectief waterbewustzijn in de agrarische sector. Dit leidt vervolgens tot een veranderde bedrijfsvoering/inrichting bij een zodanig aantal ondernemers dat het substantieel effect sorteert in de bijdrage aan een klimaatbestendig en gezond watersysteem. Het vergroten van het waterbewustzijn is moeilijk te kwantificeren. Wel kan worden gesteld dat niet alleen effect gesorteerd kan worden door de (gesubsidieerde) maatregelen. Tijdens de bedrijfsbezoeken maken de coaches de ondernemers meer bewust, vanuit een andere invalshoek, van de problematiek op het erf en de mogelijkheden om daar eenvoudig op te acteren. Ook hebben zij een signalerende functie naar de ondernemer toe op het gebied van wettelijkheden.

Opzet programma

Het programma kent een samenwerking 'Samenwerken aan Bodem & Water' en een uitvoeringsinstrument, 'het Landbouwportaal'. Het Landbouwportaal is een mooi digitaal instrument maar het is belangrijk te beseffen dat de samenwerking erachter de stuwende kracht is.

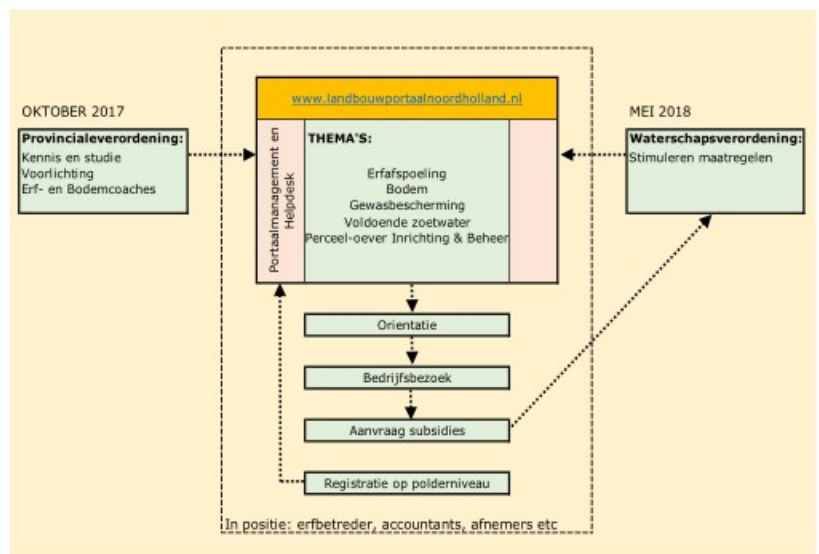
De samenwerking bestaat uit een kernteam overheden, een kernteam uitvoering en een stuurgroep.

Er zijn twee met elkaar samenhangende sporen ontwikkeld om waterbewustzijn te vergroten en een duurzamere en gezondere bedrijfsvorming te stimuleren: Voor het subsidiëren van kennis- en coachingstrajecten agrarische bedrijven is een provinciale subsidieregeling ontwikkeld (zie 1).

Voor het stimuleren en uitrollen van bovenwettelijke investeringsmaatregelen is het digitale Landbouwportaal Noord Holland ontwikkeld (zie 2). In het Landbouwportaal zijn subsidieverordeningen van HHNK, AGV en HHRL op maat uitgewerkt. De waterschappen stellen elk voor hun eigen gebied subsidiegeld beschikbaar en zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de subsidieregeling.

1. Provinciale subsidieregeling

Tussen de periode oktober 2017 en juni 2021 vinden periodiek openstellingen plaats van deze regeling. De regeling staat alleen open voor agrarische koepelorganisaties en richt zich op de uitrol van kennistrajecten- en coachingstrajecten in de agrarische sector. De middelen in deze regeling worden beschikbaar gesteld door de betrokken waterschappen. Aanvragen kunnen alleen worden ingediend met een akkoord van het betreffende waterschap.

2. www.landbouwportaalnoordholland.nl

Het Landbouwportaal is op 28 mei 2018 opengesteld en heeft als doel het stimuleren van betrokkenheid en bewustzijn op maatregelen die positief werken op onderstaande thema's en het geven van toegang tot subsidies voor de gestimuleerde maatregelen.